Cornel Nistorescu

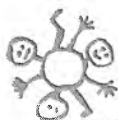
În CAZANUL TRANZIȚIEI

EVENIMENTUL ZILEI 1997-2000

editoriale

volumul 1

18 februarie 1997
30 aprilie 1998

compania

Cornel Nistorescu (n. 1948 în satul Turmaş din comuna Mărtineşti, judeţul Hunedoara) a urmat şcoala primară la Mărtineşti şi cursurile gimnaziale la Simeria. Absolvent apoi al unei şcoli profesionale de la Cugir şi al Liceului « Aurel Vlaicu » din Orăştie, şi-a luat în 1974 diploma de filolog (română-italiană) la Universitatea « Babeş-Bolyai » din Cluj-Napoca.
Între 1974 şi 1990 a fost ziarist la *Viața studențească*, *Amfiteatru*, *Scînteia tineretului* şi *Flacăra*. Fondator, în 1990, şi director al revistei *Expres*, a condus şi compania cu acelaşi nume, care a editat, de asemenea, cotidianul *Evenimentul Zilei* şi revista *Expres Magazin*. Ca director al *Evenimentului Zilei*, a semnat zilnic editorialul ziarului în perioada 1997-2003. După 2004 a colaborat cu editoriale şi articole la *Foaia Transilvană* (Cluj-Napoca) şi *Ediție specială* (Craiova). Din 2009 conduce ziarul *Cotidianul* şi site-ul www.cotidianul.ro.
A fondat Radio Total şi a fost unul dintre iniţiatorii şi acţionarii postului de radio Europa FM. Compania de publicitate Expresiv, pe care a înfiinţat-o, a devenit apoi Hager România şi, ulterior, TBWA Bucureşti.
Înainte de 1989 a publicat trei cărţi de proză documentară şi reportaj : *Întâmplări în liniștea unei fotografii* (Editura Junimea, Iaşi, 1978), *Paradisul provizoriu* (Editura Albatros, Bucureşti, 1982), *Proprietarul de iluzii* (Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1988). Aceste volume au fost reunite sub titlul *Reporter la sfârșitul lumii (1978-1988). Nonficțiuni* (Editura Compania, Bucureşti, 2013), apărut odată cu volumul de scrieri jurnalistice *« Români, vi se pregătește ceva ! ». Epistole politice, reportaje, interviuri, editoriale din* Expres *(1990-1995)* (Editura Compania, Bucureşti, 2013).

Coordonatorul seriei : Petru Romoşan
Macheta şi realizarea : compania
Ilustraţia copertei : imagini din cotidianul *Evenimentul zilei*
Redactarea : Adina Kenereş
Colectare şi procesare text : Nicoleta Ailincăi, Adrian Oprea, Gabriela Cernuşcă
Procesare computerizată : Vlad Predescu şi Bogdan Constantinescu
Tipărit la Lumina Tipo

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
NISTORESCU, CORNEL
În cazanul tranziţiei. Editoriale din *Evenimentul zilei* / Cornel Nistorescu. - Bucureşti : Compania, 2015
3 vol.
ISBN 978-606-680-009-9
Vol. 1 : 18 februarie 1997-30 aprilie 1998 / cuv. înainte de Ioan Buduca.- Index. - ISBN 978-606-680-010-5

I. Buduca, Ioan (pref.)

821.135.1-92

Str. Tuberozelor Nr. 9, Sector 1, 011411 Bucureşti
Tel. : 021 223 23 28 Fax : 021 223 23 25
Tel. difuzare : 021 223 23 24, 021 223 23 37
e-mail : compania@rdslink.ro compania@clicknet.ro
www.compania.ro

Notă asupra ediţiei

În cazanul tranziţiei adună în trei volume primii patru ani de editoriale publicate de Cornel Nistorescu în cotidianul *Evenimentul zilei*. Intervalul 1997-2000 a fost segmentat astfel : volumul I – 18 februarie 1997-30 aprilie 1998 ; volumul II – 1 mai 1998-31 august 1999 ; volumul III – 1 septembrie 1999-30 decembrie 2000. Datele reţinute ca limite nu reflectă anume evenimente sau etape istorice. Este vorba de o simplă împărţire practică în calupuri uşor de mânuit ale unei arhive continue.

Dincolo de calităţile jurnalistului şi de performanţa sa de a scrie (aproape) zilnic un editorial de-a lungul anilor, cei interesaţi de istoria recentă a României găsesc aici o selecţie credibilă de fapte şi persoane care au mobilizat interesul popular şi au reprezentat felurite lumi (politică, administrativă, judiciară, mediatică, sportivă, culturală...). Cititorul se poate orienta în materie deopotrivă după titlul şi data articolului, şi după consistentul indice de nume. Tocmai pentru a respecta aderenţa sistematică la actualitate, au fost omise câteva editoriale care ţineau să o depăşească pe aceasta prin reflecţie strict personală, reverie sau rememorare – textele de acest tip, risipite printre multele scrise de Cornel Nistorescu de-a lungul carierei, vor face obiectul unui volum distinct.

A fost adoptată grafia cu « â » şi « sunt/suntem » (textele originale au apărut în cea cu « î » şi « sînt/sîntem »). A fost respectată prezentarea editorialelor în ziar sub formă de bloc compact sau cu paragrafe ample, după caz. S-au practicat corecturi tacite, unificări, precum şi revizia la zi a ortografiei şi a punctuaţiei, menţinând însă majuscule sau unele semne dorite ca efect de stil.

Editorialul sau starea națiunii zi de zi

Reportajul s-a născut ca specie a publicisticii, mai aproape de comunicarea utilitară decât de genurile literare. La noi, Geo Bogza a transformat această specie a jurnalismului într-una a poeziei. În vreme ce Brunea-Fox scria reportaje despre coloniile de leproşi, Bogza îşi lua ca subiect Oltul şi ambiţiona să scrie o epopee a acestui râu. Unificator natural al Ardealului cu ţara de la nord de Dunăre, Oltul devenea astfel personaj de poem dramatic.

Mai apoi, reportajul s-a prostituat, sub comanda proletcultismului şi sub ideologia naţionalismului ceauşist. Prozatorii tineri erau îndemnaţi să-şi facă ucenicia sub stereotipiile acestei specii de jurnalism, deja pervertită până la caricatură.

În anii de după tezele din iulie 1971, cererea de reportaj a ziarelor vremii n-a slăbit. Dimpotrivă. Canalul Dunăre-Marea Neagră, metroul, în genere şantierele cele mai bine cotate de propaganda oficială deveneau teme predilecte ale redacţiilor.

În atmosfera irespirabilă a acestui jurnalism s-a petrecut un miracol. Un tânăr colaborator al *Vieţii studenţeşti*, student la Cluj, trimitea redacţiei de la Bucureşti reportaje care reuşeau să transforme această specie batjocorită a gazetăriei într-o formă de proză demnă, cu coloana vertebrală neîndoită sub sabia vremurilor şi cu o stilistică ce recupera uitatul sunet al realităţii. Redacţia le publica, şi numele acelui student de la Cluj, Cornel Nistorescu, devenea – cel puţin în mediile studenţeşti – un reper al moralităţii şi al rezistenţei talentului autentic faţă de canoanele oportunismului. Era un prim semnal al rezistenţei stilistice care va lua, în literatură, chipul generaţiei optzeciste, o revoltă de catifea care a schimbat mentalităţile scriitoriceşti ale vremii (nu fără opoziţia vehementă a cerberilor naţional-comunişti de la revista *Săptămâna*, ce juca rolul cenzurii postcenzură).

Mai apoi, redacţia revistei *Luceafărul* i-a solicitat lui Cornel Nistorescu colaborarea şi acolo avea să publice reportaje care vor face substanţa primei sale cărţi, *Întâmplări în liniştea unei fotografii*. O revelaţie pentru lumea literară. Se născuse, pe neobservate, un nou prozator. Sunetul adevărului social îşi găsise un purtător care nu făcea compromisuri în numele adevărului ideologic (o mare minciună, ştiam cu toţii atunci, dar, iată, doar unul a ştiut să o dizolve în acidul sulfuric al unui nou fel de a scrie reportaje).

A fost mai apoi angajat al *Scânteii tineretului* şi, la urmă, al revistei *Flacăra*. Dar a continuat să scrie reportaj. Visa să fie « reporter la sfârşitul lumii ». Acela ar fi fost reportajul vieţii sale. L-ar fi scris pentru zei ? Nu. Visa, de fapt, să prindă sfârşitul lumii comuniste. N-a fost să fie aşa. În decembrie 1989 era plecat din ţară pentru o serie de reportaje care ar fi urmat să fie publicate în *Flacăra*. Ne-am văzut în primele zile ale lunii ianuarie. Rămăseserăm prietenii care am devenit la Cluj, în studenţie, şi la *Viaţa studenţească*, unde eu fusesem angajat cu trei ani în urma lui, în 1978, mai ales datorită insistentelor sale recomandări.

Nu eram profeţi atunci, în ianuarie 1990, după cum nici n-am devenit între timp. Trăiam, în devălmăşia evenimentelor, pe valul de entuziasm al eliberării de sub ceauşism şi speram că acest val ne va elibera şi de comunism. Nu intuiam că problema era mai adâncă decât cea pe care o putea arăta coaja unui regim politic şi a unei ideologii. În miezul de sub coajă lucrau mentalităţi mai vechi, care făcuseră ca şi în multidealizatul nostru interbelic să fi avut una dintre cele mai corupte clase politice din Balcani. Dar încă nu vedeam în clar aceste adâncimi. Unii, iată, nu pot să le vadă nici acum, la 25 de ani de la căderea acelor coji. Cojile ideologiei comuniste au căzut, într-adevăr, dar cele care s-au aşezat peste ochii noştri ? Discernământul este o calitate a privirii, iar privirea, în sensul în care ea devine un bun social, are a fi o calitate a educaţiei.

N-aveam cum să bănuim în 1990 că stricăciunile comuniştilor în materia educaţiei naţionale se vor agrava în chip dezastruos şi după ce vom fi aruncat zoaiele din copaie (cu copil cu tot, zic unii, gândindu-se chiar la ceea ce mai era de calitate în învăţământul de dinainte de 1990).

Acum, când părem a vedea mai clar, n-ar trebui să fie prea târziu, dar cine, azi, mai pune la bătaie toată energia şi tot curajul pentru a striga în pustiu că relele vor veni, mâine, de la lipsa de calitate morală şi intelectuală a şcolii româneşti ? Vedem că partidele noastre au devenit mafii, dar cum ar mai putea un hocus-pocus să le schimbe obiceiurile ? Nu, politicul nu se schimbă de la sine, ci vine să fie expresia schimbărilor din substanţa educaţiei naţionale. Acolo rămân, ca nişte seminţe care au căzut, deocamdată, pe un sol infertil, speranţele. Solul acela are a fi fertilizat din nou sau vom înceta să mai fim o naţiune !

În ianuarie 1990, în casa lui Radu G. Ţeposu, stăteam de vorbă despre transformarea *Vieţii studenţeşti* într-o publicaţie nouă, un săptămânal social-politic. Nistorescu nu mai dorea să-şi continue cariera la revista *Flacăra*, în redacţia căreia se duceau lupte intestine destul de murdare. A acceptat să se alăture colaboratorilor noii publicaţii şi voia să ştie cum se va chema. « N-aş vrea să aibă un titlu din două cuvinte, ca să poată fi cerută uşor la chioşcuri. Daţi-mi revista *Expres*, de pildă. Ce ziceţi ? » « Un singur cuvânt ?! De ce nu *Cuvântul*, atunci ? » am zis. Până la urmă, am ales acest titlu. Nu bănuiam ce necazuri ne va prilejui. O bună bucată de timp, câţiva ani, cotidianul *Cuvântul*, condus de Nae Ionescu, promovase în interbelic o politică prolegionară. N-a fost uşor să scoatem din percepţia unora prejudecata că, în fapt, am dori şi noi să promovăm ceva similar, mai ales că noul săptămânal îşi fixase o cronică despre tradiţiile şi realităţile ortodoxiei.

Cornel Nistorescu a fost prezent, număr de număr, în *Cuvântul*, apoi, curând, şi-a înfiinţat propriul săptămânal : *Expres*. A chemat de la Iaşi câţiva colaboratori care făcuseră înainte de 1990 o excepţională revistă studenţească, una care era admirată în toate redacţiile profesioniste. *Expres*-ul a pornit la drum. Succesul a fost fulminant. Tirajul a urcat până la 500 000 de exemplare.

Săptămânalele social-politice, alături de un cotidian (*România liberă*) care optase pentru un puternic militantism antineocomunist (antifesenist, în fapt), jucau în acei ani rolul de creuzet al viitoarei opoziţii politice, pregătind alternanţa la guvernare. În 1996, alternanţa devenea fapt de istorie postdecembristă.

Şi aşa avea să înceapă seria anilor cunoscuţi azi drept « regimul Constantinescu ». *Expres*-ul era deja însoţit de un cotidian nou, *Evenimentul zilei*. Condus la început de Ion Cristoiu, acest cotidian şi-a creat un profil acut senzaţionalist, de mare succes comercial, fiind totodată o tribună influentă a convingerilor politice antifeseniste şi o publicaţie de investigaţii asupra tuturor misterelor evenimentelor din

decembrie 1989 și din lunile extrem de agitate care au urmat (cu mineriadele, mai ales). Corupția politică nu se instalase încă în topul realităților românești.

În urma unor dispute legate de atitudinea redactorului-șef față de noul președinte Emil Constantinescu, Ion Cristoiu s-a retras de la conducerea ziarului, cedându-și și părțile sociale pe care le deținea în afacere. Ceilalți doi acționari, Mihail Cârciog și Cornel Nistorescu, au decis ca noul director editorial să fie, cum era și firesc, cel care condusese *Expres*–ul, unde acționariatul era deținut de aceiași doi. Săptămânalele social-politice nu mai băteau recordurile vechi de vânzări. Foamea de presă (și de libertate) dădea acum apă la moara cotidienelor. Noul director și noul editorialist al *Evenimentului...*, Cornel Nistorescu, a transformat profilul senzaționalist al ziarului într-unul orientat către calitatea scriiturii publicistice. Subiectele senzaționale nu aveau cum să lipsească, dar nu mai erau trase de păr, iar calitatea redactării articolelor și forța investigațională a redacției au crescut vizibil.

Editorialele lui Cornel Nistorescu aduceau, pentru întâia dată în acei ani, o scriitură de prozator în atitudinea gazetărească și un simț acut al realităților sociale (care începeau să fie mai dramatice decât cele oferite de jocul politic) : sărăcia, în creștere, disponibilizările întru șomaj, soarta unor comunități industriale aflate în tranziție către nu se știe ce etc. Militantismul politic conștientiza deja două teme noi, extrem de importante pentru viitorul țării : aderarea la NATO și integrarea în UE. Erau anii în care cuvântul « capitalism » se despărțea de spaimele ce fuseseră inoculate în răsunetul său public. Conștiințele morale din jurnalistica acelor ani (și Nistorescu era un reper în acest sens) începeau să înțeleagă tot mai limpede întârzierile induse în mersul societății românești de perestroikismul iliescian.

Volumele de față adună o colecție de articole din anii guvernărilor Convenției Democrate. Zi de zi, editorialul semnat de Cornel Nistorescu în prima pagină a *Evenimentului zilei* juca rolul unei lanterne puternice ațintite asupra agendei social-politice. Ce era nistorescian în cercul de lumină proiectat asupra realităților clipei ? Chiar faptul că lumina aceea avea puterea să străbată clipele până în țesătura lor mai adâncă, până la urzeala pe care o lucrează istoria aceea care nu e vinovată pentru ceea ce face ea cu noi cât suntem noi vinovați pentru ceea ce facem cu ceea ce face istoria cu noi. Editorialele lui Cornel Nistorescu nu doreau să fie fabule despre jungla ce creștea în jur, așa cum voiau să fie editorialele lui Cristian Tudor Popescu, un pamfletar talentat al scriiturii care reduce politicul la figurile unei grădini zoologice. Nici nu ambiționau să se constituie în consultanță politică pentru liderii jocurilor de putere, așa cum fuseseră uneori editorialele lui Ion Cristoiu.

Luminători – zice textul biblic când face referire la stelele de pe cer. Luminători – zicea mentalitatea iluministă când definea rolul învățătorilor, al gazetarilor ori al intelectualilor. Luminători – da, astfel de stâlpi pentru conștiința morală a societății erau editorialele din *Evenimentul...* Iată sintagma-cheie : conștiința morală. Societatea se adâncea într-o criză morală ce venea din străfundurile unei crize culturale și de mentalități istorice. Inteligența noastră se retrăgea în preocupări tot mai rupte de realități, în vreme ce realitățile își schimbau chipul ca într-un carnaval al măștilor acoperind alte măști. Acum, la mulți ani depărtare, înțelegem ce s-a pierdut câștigându-se mai multă libertate : am aruncat copilul odată cu zoaiele din copaia trecutului comunist. Unii spun că acel copil din metaforă ar fi fost puterea industrială a țării. Alții cred că acel copil ar fi fost chiar conturul unui proiect rațional de țară. Alții îndrăznesc să afirme că am ratat reformarea învățământului românesc în condițiile unui proiect neclar de țară. Una peste alta, constatăm zi de zi omnipotența unei clase politice profund impotente din punct de vedere moral și intelectual. Cum s-a ajuns

aici ? Editorialele lui Cornel Nistorescu documentează îndeajuns de multe răscruci ale drumului pe care am rătăcit : am considerat – greșit – ca scopuri în sine (erau, în fapt, doar mijloace) temele consensului național cu privire la NATO și UE, ignorând urgența adevăratelor scopuri ce ar fi trebuit înscrise într-un proiect de țară ; am fost orbiți de carnavalul măștilor politice, dar am neglijat faptul că politica în general și politicile ei particulare au a se desfășura nu numai pe terenul bătăliilor pentru putere, ci (mai ales) în domeniul laborios al unor programe multianuale de dezvoltare social-economică ; am ignorat formatarea unor strategii de valorificare a resurselor noastre naturale și, drept urmare, n-avem nici azi *think tank*-uri de cercetare a avantajelor noastre competitive în acest esențial domeniu ; n-am observat la timp că lipsa unor bănci ale capitalului autohton are să devină un major dezavantaj competitiv ; am lăsat gândirea unor bugete naționale pe seama improvizației care își făcea iluzia că a cheltui are a fi tot una cu a dezvolta ; n-am înțeles la timp ce proporții poate lua jaful organizat politic asupra acestor bugete improvizate ș.a.m.d.

Citiți acum editorialele de atunci ale lui Cornel Nistorescu având în față acest tablou al stării actuale de fapt și veți descoperi cum, într-un fel total neideologic, nepartizan, neteoretic, conștiința morală din spatele condeiului care le-a scris a « văzut », înainte ca faptele să devină catastrofale, încotro ne îndreptăm.

*

Nu există un singur fel de limbaj de lemn. Expresia aceasta (« limbă de lemn ») a fost o găselniță inspirată a unui politolog francez. Ea sugera ceva despre un proces din lumea vegetală în care sevele vitalității încetează să circule prin cuvintele care descriu viața, așa cum încetează ele să circule într-un copac tăiat de la rădăcină. Un copac tăiat încetează să mai fie copac. Devine lemn. Limba de lemn a propagandei de orice fel este întotdeauna un astfel de copac tăiat. Poți face și mobilă de lux din lemnul unei astfel de limbi, dar asta nu va putea reda nicidecum relația vie cu pământul viu a copacului care a fost prins cândva de rădăcinile sale.

Noua limbă de lemn (una de anvergură globalitară) s-a instalat în locul vechii lignificări a cuvintelor sub regimul totalitar comunist.

Ceea ce era ca un talent înnăscut în reportajele literare ale lui Cornel Nistorescu era dat de absența limbajului lignificat. Pur și simplu, școala vieții, norocul, destinul l-au ferit de nenorocita capacitate de a învăța acest limbaj.

Ceea ce este ca un talent de astă dată conștient de sine în publicistica social-politică a lui Cornel Nistorescu este dat de refuzul de a învăța noul limbaj de lemn. Noua lignificare a cuvintelor vorbește, de pildă, despre corupție. Și – Doamne ! – cât mai vorbește ! Nu simți însă nici o sevă a revoltei vitale în vorbăria asta. E o vorbărie ca oricare alta. Probabil că nicăieri altundeva a vorbi despre furt, furtișag, furăciune, jaf n-a devenit, ca la noi, un fel de aflare în treabă de tip monden, un fel de artă a conversației... Amoralism fără limite. Nu-l mărginește nici o întâlnire cu suferința morală. Nu-l împrejmuiește nici un fel de gard viu al conștiințelor.

Nu vei întâlni acest amoralism în articolele scrise de Cornel Nistorescu. Este pecetea stilistică a personalității sale : faptul că îi pasă, faptul că simți că îl doare, faptul că, pentru el, subiectul nu este doar subiect de presă, ci participare sufletească și suferință morală.

Cu asemenea conștiințe, dacă ar exista în proporția pe care statistica o prezintă drept masă critică, s-ar putea construi cândva un consens național pentru viitor. Unde să-ți mai pui speranțele dacă nu în direcția unor asemenea conștiințe ? Când

școala românească și publicistica noastră se vor trezi din somnambulismul lignificării în care au căzut, vom înțelege (și vom predica din nou) despre faptul că unde e știință fără conștiință, nimic nu e, iar unde e și incompetență, pe lângă lipsă de conștiință, praf și pulbere e totul.

*

Cotidianul, ca instituție de presă (ziarul), s-a dotat de la bun început cu o coloană care juca rolul editorialului. Adică articolul care exprimă opinia editorilor acelui ziar în privința evenimentelor ce se derulează de la o zi la alta ori a fenomenelor social-politice care interesează publicul în cel mai înalt grad. Practica editorialistului unic nu este una obișnuită, nu s-a generalizat. La noi, ea a fost posibilă la ziarul *Timpul*, între 1877 și 1883, datorită personalității excepționale a lui Eminescu. Mai târziu, Nicolae Iorga, Nae Ionescu au reluat experiența editorialistului care scrie zilnic.

După 1990, evenimentele trecerii de la totalitarism la democrație au cerut ele însele refacerea acestei experiențe. Atunci de ce numai Ion Cristoiu și Cornel Nistorescu s-au supus acestei exigențe ? E o chestiune care își găsește explicația mai puțin în evenimente decât în personalitatea gazetarilor cu pricina. E vorba, mai întâi, de asumarea conștientă a riscului de a-ți rutiniza scriitura și de a formata o anume încremenire în proiect. Dar riscul acesta merită asumat dacă ești dăruit cu un anume simț al istoriei. Coloanele tale de editorial zilnic vor deveni curând o fereastră prin care urmașii tăi dedicați competențelor unor istorici profesioniști vor putea privi într-o realitate extrem de volatilă : schimbătoarele stări de spirit ale națiunii.

Anii 1997-2000, iată, priviți din prezentul nostru prin fereastra lui Cornel Nistorescu, descriu curba descendentă a unei speranțe de normalizare care se pierde înainte de a-și consolida un proiect de normalitate ! Cândva, când ne vom reîntâlni cu o nouă șansă istorică de a construi un proiect de țară într-un anume consens național, vom avea baze documentare solide în colecția acestor editoriale zilnice. La fel ca în povestea *daimon*-ului socratic, vom ști mai bine ce să *nu* facem. Să nu uităm copilul în copaie când vom arunca din nou zoaiele unui trecut istoric, în primul rând.

Noi ne-am despărțit de trecutul nostru, după 1990, fără să fi avut propria noastră dezbatere calmă, inteligentă, competentă, suprapolitică, despre noi înșine și proiectul nostru de viitor. Chiar și mai apoi, când am trecut la elaborarea unui raport asupra comunismului românesc, l-am expediat într-o viteză a nerăbdării și într-un unghi al partizanatului care ne-a făcut să ignorăm setul de beneficii societale care ar fi cerut continuitate socială și economică : alfabetizarea, urbanizarea, industrializarea, avantajul competitiv al resurselor noastre naturale, liantul cultural al identității naționale etc.

Nu mai avem nimic de pierdut. Le-am pierdut pe toate. Și am rămas cu libertatea de a comenta dezastrul. *Daimon*-ul care ne va vorbi din publicistica adunată în acest volum n-ar trebui ignorat.

Ioan Buduca

anchetă ▪ arhivă ▪ memorii ▪ jurnal ▪ scrisori ▪

Anul 1997

18 februarie 1997

Încotro ?

Există o răutate şi o viclenie politică pe care mulţi oameni nu le cunosc. Multora nu ne scapă decât destul de greu. Şi atunci ni se ariceşte pielea şi ne fierbe sufletul. Demisia colegului meu Ion Cristoiu, care este până la urmă o problemă de conştiinţă, a fost repede preluată de cei interesaţi şi fluturată ca un drapel de luptă. Din câte am înţeles, domnul Ion Iliescu a anunţat destituirea lui Ion Cristoiu şi « rinocenizarea » chiar înainte ca fostul director al *Evenimentului zilei* să fi făcut vreo aluzie. Repede şi domnul Meleşcanu a trompeţit o durere din care România să înţeleagă tristeţea partidului de opoziţie. Şi dacă suflarea politică aflată în dificultate încerca să valorifice povestea unui om, de ce n-ar fi făcut-o şi guvernul ? La câte belele are pe cap, cum să nu scoată şi el coroanele regretelor pe balconul opiniei publice ?

Dincolo de reacţiile unora sau ale altora, evenimentul petrecut la cel mai popular cotidian al României a luat proporţii care tindeau să depăşească şi impactul reformei sau al unei schimbări de guvern. Pentru unii, a devenit un pretext de amărăciune, pentru alţii, unul de bucurie. Nu-mi rămân decât regretul şi dificultatea, amândouă în egală măsură. Regretul pentru că unul dintre cei mai buni ziarişti ai României a intrat într-o situaţie extrem de dificilă cu proprii săi cititori şi chiar cu imaginea publică. De cele mai multe ori nu am împărtăşit punctele de vedere sau oscilaţiile lui Ion Cristoiu. De două decenii şi jumătate, am fost aproape şi în acelaşi timp separaţi. Dar nimeni nu-i poate contesta capacitatea de a crea gazete şi de a forma jurnalişti din tineri care adeseori se visau prin alte profesii. Mă văd obligat să-i sublimez aceste merite pentru că a slujit acest colţ de pagină şi a creat acest ziar cu toate simpatiile şi antipatiile lui de astăzi. Este meritul său exclusiv şi nimeni nu i-l poate contesta. După cum calităţile sau hachiţele omului rămân o problemă personală, chiar dacă adeseori au depăşit această graniţă. Oricum, Ion Cristoiu nu poate să reproşeze niciodată că partenerii săi de drum ar fi exercitat vreo presiune politică sau profesională asupra sa. Încercările lumii politice de a lua ceva « smântână » din această poveste nu dovedesc decât slăbiciunea şi deşărtăciunea ei. Conflictul cu cititorii şi pariul încheiat de Ion Cristoiu sunt două chestiuni diferite. Eventual derivă una dintralta. Faptul că aşteaptă să vadă catastrofa şi căderea guvernului Ciorbea mi se pare că depăşeşte limitele profesiei de jurnalist. Ca lider de opinie, Ion Cristoiu poate să-şi asume chiar şi acest pariu. În acelaşi timp, conflictul cu cititorii mai poate trimite şi la efemeritatea presei şi a celor care o slujesc. Ziariştii suportă şi ei presiunea timpului nemilos, uzura invizibilă a cărnii şi a minţii, a inexplicabilelor ventuze care îi ţin conectaţi la realitate. Este cel mai dureros lucru pe care îl înţeleg din plecarea lui Ion Cristoiu şi nu pot să uit cum, într-un alt context, în cu totul alte vremuri, cel care electriza stadioane şi speria oameni politici a ajuns să fie scuipat şi să treacă la mustaţă pe lângă un linşaj odios. Ciudată e viaţa şi nepătrunse sunt misterele ei !

Revin deci la un regret profesional şi la dificultatea de a continua într-un loc marcat de personalitatea altuia. Nimic mai greu decât să călăreşti un cal care de la

naştere a fost strunit de altcineva. În unele situaţii, a-ţi asuma un asemenea curaj este echivalent cu o sinucidere. Dar, în acelaşi timp, această meserie nu lasă prea mult loc de întors pentru fricoşi şi pentru laşi. Lucrurile trebuie să ţină cursul şi numai lipsa unei soluţii a generat această situaţie. Măria Sa cititorul nu poate fi părăsit, nu poate fi înşelat şi nu poate fi lăsat pradă haitelor de ştiri şi zvonuri care îl înconjoară din toate părţile. El trebuie însoţit în această călătorie, ajutat, apărat sau avertizat de capcanele şi riscurile pe lângă care trece. Nu ştiu câtă isteţime politică şi câtă vocaţie îi putem pune la îndemână. Dar ştiu cu siguranţă că bunul-simţ şi buna credinţă ne vor ajuta să-l însoţim prin această vreme tulbure şi buimacă, mai ales că astăzi începe Marea Necunoscută fără scăpare : Reforma.

Cât priveşte ziarul *Evenimentul zilei*, acesta va sta departe de jocurile politice. Adică la fel de departe şi de putere, şi de opoziţie. Chiar dacă presa românească de după revoluţie a trăit din opoziţie sau din partizanat, detaşarea şi distanţa egală faţă de cele două mari blocuri aflate într-un neobosit conflict vor fi reperele care să ne asigure independenţa. Înţeleg tentaţiile oamenilor politici de a fi în relaţii de bunăvoinţă cu o publicaţie sau alta. Dar nu vom lua în calcul decât presiunea cititorilor, în direcţia unui ziar mai bun şi a unei vieţi mai bune pentru toţi românii. În acest sens, facă-se voia lor !

19 februarie 1997

Un adversar de temut

În sfârşit proiectul de reformă a fost anunţat public. Toate speranţele şi temerile noastre au un contur. Ca la slalomul uriaş, sunt fixate principalele porţi prin care vom trece, dar, spre deosebire de acesta, e greu de aflat până unde vom coborî. Asta dacă nu cumva mai păcălim o poartă sau nu cădem spectaculos. Acest proiect de reformă, prezentat luni seara de domnul Victor Ciorbea, conturează o hartă a sacrificiilor obligatorii. Condiţiile operaţiunii sunt drastice. Ele nu pot fi realizate decât de o coaliţie solidă a forţelor politice, având bani, adică sprijin din partea marii finanţe internaţionale, şi, nu în ultimul rând, cu o participare conştientă a populaţiei. Despre soliditatea sau precaritatea coaliţiei s-a vorbit. Şi despre bani, puţini şi ei, s-a tot vorbit şi tot nu ne ajung. Cât despre participarea conştientă a populaţiei, ea a preocupat mai puţin. Negocierile cu organisme străine, treburile zilnice au făcut ca guvernul să lase această chestiune undeva în plan secund. Mai mult, ezitările ultimei perioade au creat reale discontinuităţi în comunicarea cu societatea. Adică, mai pe şleau, lumea a simţit şi ezitările, şi bâlbâielile, şi amânările nerespectate. Programul de reformă anunţat de primul-ministru, oricât de coerent o fi el din punct de vedere economic, oricâtă ştiinţă de carte şi experienţă adună în paginile sale, rămâne un document politic şi economic care nu trece prea uşor de zidurile Palatului Victoria. Adică nu ajunge în casele oamenilor ca un mesaj simplu, capabil să-i contureze fiecărui român starea de lucruri şi calea de a ieşi din ea.

Telefoanele primite la redacţie în ultimele douăzeci şi patru de ore – şi sunt câteva sute – toate reclamă aproape acelaşi lucru. Că n-au înţeles prea mult din discursul premierului. Mulţi dintre oameni îşi trădează astfel teama de ce se va petrece. Unii dintre ei sunt chiar nemulţumiţi. În primul rând că o mare parte din populaţia ţării n-a votat actuala putere. Asta nu înseamnă că ea nu există. Că ea trebuie să creadă cu convingere în proiectul lansat de guvern. Dar şi susţinătorii coaliţiei şi adversarii ei reclamă acelaşi lucru. Că n-au înţeles aproape nimic din program. Se poate ca

programul să sufere de o redactare mai specioasă. Unele chestiuni privitoare la reformă nu pot fi explicate decât într-un limbaj extrem de tehnic, accesibil unui economist. Dar reforma afectează întreaga populație a României și explicarea ei devine o problemă fundamentală. La acest capitol, guvernul Ciorbea stă cel mai slab. N-a fost prea inspirat nici în alte lucruri care țineau de comunicarea cu societatea. Dar acum problema a devenit vitală. Oamenii au dreptul să susțină sau să conteste o coaliție politică aflată la putere. Este o chestiune de libertate. Dar angajarea populației într-o operațiune de o asemenea dificultate presupune un enorm efort de explicare. Nu de propagandă. Ci explicare în adevăratul sens al cuvântului. Fără îndoială că și presa va întoarce programul pe toate fețele. Chiar trebuie să ne așteptăm la tot felul de naivități sau chiar de prostii spuse pe seama acestui document economic de mare importanță politică. Oricum, prima reacție a românilor (nu exclud că există și o mulțime de oameni care au înțeles perfect) devine un semnal de alarmă. În nici un caz nu poate izbândi un program neînțeles măcar în datele lui esențiale. Fără o campanie complexă desfășurată în acest sens, lucrurile ar putea lua o întorsătură cu totul neașteptată. Restructurarea presupune privațiuni dintre cele mai grele. Într-un fel mergi pe o cărare, fie ea și accidentată, plină de hârtoape, de suișuri și coborâșuri, dacă știi încotro te îndrepți și prin ce trebuie să treci. Și în alt fel printr-o pădure întunecată în care nu știi care sunt primejdiile și încotro te îndrepți. Mai simplu spus, neexplicată și neînțeleasă, reforma poate provoca sentimente de panică. Iar panica mulțimilor compromite totul.

În România postdecembristă au fost explicate și cuponiada, și tehnica alegerilor, și atributele democrației. Românii au priceput repede, în ciuda faptului că nu prea au simțit bucuriile. Acum li se cere sacrificiu. Procesul în urma căruia poate renaște speranța reprezintă pentru multă lume ceva încă neînțeles, plus o amenințare. De bună seamă că doar explicarea procesului de reformă nu asigură succesul ei neapărat. Oricât de bine am înțelege ce se petrece și oricât de ademenitor ar fi țelul, limitele suportabilității ne despart pe mulți de multe vise frumoase.

20 februarie 1997

Test pentru președintele Constantinescu

Continuă discuția contradictorie, tumultuoasă și plină de ocări pe seama caselor. Pe om îl poți arde la multe, dar când e vorba de casa în care stă, mai bine îl picuri cu ceară. Sunt cunoscute și condițiile în care, la sfârșitul mandatului, fosta putere, cam pe genunchi, a semnat decrete numai bune pentru cumpărarea caselor. Evident, pe listă nu era un nea Gheorghe pentru care ea se bătea disperată ca nu cumva să rămână fără o căsuță. Pe liste erau foști mai-mari și actuali mai-mari, hotărâți să aibă patalama de proprietari pe spații pe care partidul nu dăduse decât contract de închiriere. Dacă ne gândim bine, răsturnarea lui Nicolae Ceaușescu s-a produs și pentru că aleșii poporului nu aveau acte de proprietate pe bunuri pe care le foloseau în exclusivitate. Iar acest lucru chiar s-a desăvârșit. Atâta doar că actele de proprietate încalcă legea. În acea bulucească de sfârșit de putere și de făcut bagajele, când un anume ICRAL lucra zi și noapte, ca o fabrică de produs titluri de proprietate, se va fi dus cineva și la președintele de atunci, domnul Ion Iliescu, și îl va fi îmboldit să nu rateze ocazia. Probabil că îi va fi spus că există riscul să vină « ăilalți » și ar fi păcat să rămână fără titlu de proprietate, « ailalți sunt răi, hotărâți să-l mănânce de viu ». Trec peste faptul că multă lume are sentimentul că unele

greşeli ale fostului preşedinte veneau şi dintr-o teamă teribilă de « ăilalţi », care, ajunşi la putere, se vor purta conform tradiţiei. Execuţie sau înscenare ! Nu ştim ce va fi spus fostul preşedinte când a auzit de această posibilitate. Şi, din moment ce nu era sigur, a spus « da » la un lucru la care ar fi trebuit să mai mediteze puţin. Că se va fi îndoit sau nu, nu avem nici o dovadă. Cert este că, în cele din urmă, preşedintele de atunci a muşcat din păcat. Şi mare rău a făcut.

Cu o insistenţă enervantă, dar în acelaşi timp demnă de toată consideraţia, şeful Corpului de control al guvernului, domnul Valerian Stan, nu se lasă nici mort. Mişcarea a fost făcută la marginea legii şi buchea legii trebuie repusă în drepturi. Cel puţin până acum, accepţiunea lui Valerian Stan este că mai bine să te lovească trenul decât să intri în conflict cu legea. Chiar oamenii din actuala sferă a puterii se simt oarecum stânjeniţi de această insistenţă. Probabil se gândesc că Valerian Stan va proceda la fel şi când va fi vorba de ei, lucru la care noi chiar ne gândim cu adevărat. Legea trebuie apărată cu orice preţ, altfel, societatea românească nu mai are mult până ajunge în bălării. Dacă fostul preşedinte Ion Iliescu a cumpărat casa într-un mod care contravine legii, nu are decât să o piardă şi să i se restituie banii (suma fiind mai mult decât jenantă pentru această tranzacţie). Şi cu asta, basta !

Condiţia instituţiei prezidenţiale nu poate fi coborâtă până la farmecul mahalalei. După cum nici cel care a asigurat-o, oricâte păcate ar avea (păcate, nu infracţiuni), nu poate fi alungat şi batjocorit ca un ilustru nimeni. E o formă de respect faţă de sine a unei societăţi în felul în care statuează condiţia omului fost pe cea mai înaltă funcţie într-o ţară. Civilizaţiile şi ţările pot fi ierarhizate şi după felul în care se poartă cu un fost conducător. Pe treapta cea mai de jos se află cei care, după debarcare, îşi sacrifică fostul şi apoi îl mănâncă fript. De la aceste triburi în sus se află paşii spre civilizaţie, în vârful scării fiind ţările civilizate care ştiu să-şi respecte şi să asigure condiţii respectabile pentru un fost conducător. Din acest punct de vedere, dacă România ţine să fie socotită o ţară între ţările civilizate, trebuie să-şi adecveze comportamentul la normele deja acceptate. Evident, acest lucru nu poate fi iniţiat de fostul preşedinte Ion Iliescu. Ar fi sub demnitatea sa. Iniţierea de urgenţă a normelor care să precizeze clar condiţia prezidenţială în România trebuie să aparţină actualei puteri. Ar fi o dovadă de fair-play politic, ar da confruntărilor de pe prima scenă o dimensiune firească şi ar demonstra că nu există răzbunare. O fi politica de azi o bătălie pe viaţă şi pe moarte, în care se folosesc toate mijloacele, de la cele clasice pînă la cele murdare, clasice şi ele. Dar în toate trebuie să existe o limită, care trebuie să vină din frica de Dumnezeu, din teama de moarte, din vremelnicia puterii. Şi din ruşine ! Iniţierea unei legi privitoare la statutul preşedintelui după terminarea mandatului revine actualei puteri, cea care a avut de suferit în confruntarea cu Ion Iliescu. Preşedintele Senatului, Petre Roman, într-o emisiune televizată, chiar a făcut referire la o asemenea nevoie, în ciuda faptului că a fost adversar de moarte al fostului preşedinte. Dar iniţiativa, măcar sub aspect public, trebuie să-i aparţină actualului preşedinte, Emil Constantinescu. Nu ştim nimic despre atitudinea domniei sale la acest capitol. Dar obligaţia sa morală de a se pronunţa şi de a pleda pentru aceasta este în afara oricărei discuţii. Altfel, vom avea în fostul preşedinte Ion Iliescu un fel de Ioan Fără de Ţară. Ceea ce ar fi pentru el o mare tristeţe, iar pentru noi, ceilalţi, o mare ruşine.

21 februarie 1997

Pârtie pentru bani

Astăzi sosește la București președintele Jacques Chirac, însoțit de un mare grup de ziariști, dar mai ales oameni de afaceri. Evenimentul va genera multe discuții și e de așteptat ca susținătorul cel mai ferm al aderării României la NATO încă din primul val să-și reconfirme poziția și să dezvăluie câteva detalii ale acestei campanii de susținere. Tot în aceste zile, la București, în mediile politice și jurnalistice au început să fie vehiculate tot felul de nume de ambasadori pentru o serie de locuri-cheie pe harta politică a lumii.

Vizita președintelui francez la București este un fapt politic de extremă importanță pentru România, menit să mai aducă un balon de oxigen într-o atmosferă greu de respirat. Dar despre vizita președintelui Chirac, evaluările și concluziile vor începe abia luni, după ce analiștii vor fi aflat declarațiile și o serie de detalii scăpate de linia rezervată presei și observatorilor. Și totuși, vizita lui Jacques Chirac, ca și listele vehiculate prin presa românească sunt un prilej de a discuta despre diplomația românească. E un capitol întreg de istorie, care a generat cărți și hărți, prin care au trecut toate marile momente ale României, și prin cele bune, și prin cele nenorocite. Ar trebui aici să alcătuiesc o lungă listă de mari personalități care au servit cu brio diplomația românească, să adaug un citat din Nicolae Titulescu și apoi să prezint în linii mari contribuția unor diplomați și ambasadori români la Marea Unire, pentru a obține o imagine sumară a sfârșitului de veac XIX și a celor două-trei decenii interbelice. Ar trebui apoi să construiesc un fel de portret-robot al diplomatului comunist, al ambasadorului tipic, trimis de Nicolae Ceaușescu în diverse capitale ale lumii. Pe mulți i-am cunoscut, unii buni, alții catastrofali. Dar de adus aminte, nu mi-i amintesc decât pe cei cu ceafă groasă de bivol, cu burdihan prăvălit peste curea, cu mânecile hainei mult mai scurte decât albul cămășilor, cu pantalonii mai scurți, lăsând să se vadă șosetele de flotir și vorbind o românească la fel de stricată ca engleza africanilor. Toți aceștia le vor fi lăsat un gust amar nu numai străinilor, dar și românilor care s-au încumetat să treacă prin aceste ambasade înconjurate de o atmosferă misterioasă. Prea grozav n-a fost nici după 1989, când mulți dintre cei vechi au rămas și cărora le-au fost adăugați tot felul de profitori politici, de dizgrațiați sau de recompensați cu jumătate de măsură. Să nu uităm că, totuși, Gelu Voican Voiculescu și încă vreo câțiva au reprezentat România prin diverse locuri mai anonime ale planetei.

Acum, responsabilitatea diplomației românești a devenit enormă, iar România este descoperită în câteva mari capitale europene. În același timp, au început presiunile, deliberările politice, sugestiile și propunerile. Unii pledează pentru diplomați de profesie, alții pentru personalități culturale și foarte mulți pentru prieteni. Bătălia pentru posturile de ambasador al României va lua curând o proporție nefirească. Ea va angaja orgolii și interese politice. Și nu-i exclus ca adeseori interesul general să treacă în plan secund. Listele de personalități culturale reprezintă și ele semnul unei presiuni a societății civile în dorința de a contribui la reprezentarea țării. După modesta mea părere, între cele două războaie, lumea culturală avea o influență enormă asupra politicului. Personalitățile culturale au jucat un rol decisiv în decursul istoriei. Din păcate, influența oamenilor de cultură asupra clasei politice este într-o vizibilă scădere. Marile strategii politice ale cancelariilor occidentale nu se mai fac nici la cafenea și nici în saloanele culturale. Încet-încet, politica a intrat definitiv în sfera de influență a lumii financiare, a marilor trusturi și grupuri de interese economice. Nimeni în lume nu mai face politică de dragul politicii. Totul are un preț și este legat de economic. Când politicienii unei țări vor trasa linii care contravin intereselor economiei respective, conflictul va fi sângeros și va sfârși prin modelarea politicienilor. Iată de ce șefii de state sunt cel mai adesea însoțiți în vizitele lor de personalități ale lumii financiare, de președinții marilor trusturi. Politica vine și face pârtie pentru economie. Nu o lovește niciodată în moalele capului. Nici vizita lui Jacques Chirac nu se abate de la această regulă de fier. Dar nu despre aceasta este vorba. Ambasadorii României în capitalele europene ar trebui să fie mai puțin purtători de drapel spiritual și mai mult deschizători de uși capitonate pentru interesele noastre economice. La noi, marea bătălie se joacă pe tărâm economic. Pariul întregii societăți se face în jurul banului, al modului de a-l pune să se învârtă după noi reguli și cu alte viteze. Interesele țării chiar și în străinătate trebuie să țină cont de acest aspect. Ceea ce ar trimite la o concluzie logică. Noii ambasadori ai României trebuie, pe lângă profesionalismul lor în diplomație, să fie capabili să câștige de partea noastră interese economice, să susțină proiecte și oportunități financiare, să fie mai puțin poeți și mai mult oameni cu simțul banului. E o realitate cruntă, dar necesară pentru următoarea perioadă, și care ar trebui să conteze în desemnările viitoare.

22-23 februarie 1997

Un procent din nimic

Am copilărit pe câmpuri și într-un oraș de ceferiști, cu case înnegrite de fumul locomotivelor cu abur. Avea un mic părculeț în centru, cu o statuie de vultur ruginit și câteva băncuțe de șipci pe care se așezau ceferiștii să-și aranjeze pâinile în plase de rafie. Era chiar vremea când pâinea se vindea pe cartele și se contabiliza ultimul sfert. De acolo o luau spre gară sau spre satele învecinate, călcând apăsat și cu nădușeala curgându-le pe față, de primăvara până toamna. Aveau caschetele lăsate pe ceafă și gulerele vestoanelor descheiate larg. În afara serviciului aveau voie să se descheie la guler. Le era chiar frică. Și nu se jenau să o recunoască, spunând, dom'le, cefereu' e un fel de armată a liniei ferate ! Asta era mândria lor și pentru ea îndurau ploaia și soarele fierbinte, care le bătea chinuitor pe uniforma de stofă groasă pictată cu epoleții lor de generali în exil.

Cefereul a fost înainte de toate un fel de instituție cu o morală aparte. Asta pentru că n-a adunat în jurul lui decât oameni simpli, din satele înșirate în apropierea liniilor. Pentru sute de mii de oameni, linia ferată a fost un fel de contact cu civilizația, un prim pas spre un alt tip de gândire a țăranului român. Cefereul a orășenizat generații de oameni curați la suflet, i-a luat de la câmp și i-a încărcat cu răspunderea unei munci aproape brute. Dar, pentru că veneau de la coarnele plugului, țăranii au fost mândri de ea, au apărat-o, au și sângerat, chiar au murit strângând din dinți. Ei au dat cu mătura pe la acele înghețate, au tremurat pentru amărâta de meserie de scriitor de vagoane, un fel de datul cu creta pe vagonul în mers – de altfel, singura meserie de scriitor recunoscută oficial în nomenclatorul de profesii. Și acești oameni care au ținut în viață circulația trenurilor spărgând nopțile cu felinare și feștiloaie (un fel de țevi umplute cu petrol și cu un fitil aprins în vârf) au avut și ei un drept, câștigat în urmă cu foarte multe decenii. Permisul gratuit pentru fiecare lucrător și pentru membrii familiei sale. Era un fel de buletin de identitate, de amărâtă recunoaștere pentru străduința lor la calea ferată. « Spre deosebire de alții, noi avem permise și putem pleca la mare oricând », zic ei. Și nu pleacă niciodată. În concedii și după-amiezele, ceferiștii se topesc pe câmpuri și redevin ceea ce sunt în adâncul lor. Adică

nişte ţărani. De câte ori merg acasă, rudele mele, lucrători pe la cantoane şi pe la ace, îmi spun, nepoate, noi avem permise şi putem veni la Bucureşti pe gratis ! Au, într-adevăr, permise de peste treizeci de ani şi n-au văzut niciodată Bucureştii şi se vor muta în altă lume, şi tot nu-l vor vedea. Şi nici marea. Şi când merg la rude, prin satele apropiate, folosesc tot trenul. Dar nu-şi vizează permisul. Fac blatul, pentru că se cunosc cu toţi controlorii, pe care îi tot salută, din cantoane şi-i ştiu după numărul personalelor. Nu-şi vizează permisele nu pentru că nu ar vrea să facă economie şi să fure statul, ci pentru că sunt foarte mândri să mai arate câte drumuri neconsumate au. Şi ele rămân mai totdeauna necălătorite, netrăite, permisele lor ţinute în sertare fiind un fel de paşaport cu viză pentru infinit, de care sunt mândri şi pe care nu-l ating niciodată.

Strângerea curelei postulată de programul de reformă înseamnă o curăţare la sânge a tuturor cheltuielilor în plus. Nici telefonistele să nu mai beneficieze de puţinele avantaje de la instituţia la care au introdus fise şi au învârtit tamburi. Controalele spun că aceste facilităţi costă, şi Departamentul de control al guvernului a purecat toate locurile cu lupa şi cu foarfeca reducerii. Departamentul a constatat şi urmează ca guvernul să dispună continuarea sau sistarea acestor facilităţi. Nu există încă o decizie în acest sens, dar mă simt obligat să mă alătur acestor categorii. Atât cât se poate, reforma ar trebui să stea cât mai puţin pe spinarea săracilor, a celor nevoiaşi, chiar dacă, în replică, aceste sume vor cădea pe cei care au. Cea mai mare nedreptate pe care guvernul Ciorbea o poate face ar fi ca nivelul de viaţă al tuturor să se diminueze în mod egal. Un procent din amar înseamnă durere, pe când zecedouăzeci de procente de la cei care au nu înseamnă absolut nimic. A trata săracii la fel cu bogaţii n-ar însemna decât prelungirea unei nedreptăţi care şi aşa vine din istorie şi care, în cele din urmă, şubrezeşte orice program şi orice strategie. Împingând sacrificiul mai ales pe umerii săracilor, programul de reformă nu va sfârşi decât în şanţ. Acolo unde, conform proverbului, nu te duc decât calul bălan şi omul prost.

24 februarie 1997

Încă un actor scos din scenă

Suspendarea lui Gheorghe Funar va fi lăsat multă lume cu gura cascată. După ce a câştigat detaşat alegerile pentru Cluj, după ce a intrat în Parlament, viaţa în PUNR părea să fi intrat într-o fază de linişte. Membrii acestui partid rămas în opoziţie îşi vedeau de confruntarea politică şi de afaceri (pentru că la acest capitol peuneriştii alcătuiesc o echipă de « descurcăreţi ») şi viaţa curgea netulburată, cu gândul la alegerile din 2000. Nimic mai fals, pentru că, dincolo de aparenţe, în PUNR, imediat după anunţarea scorului electoral, au început fierberile generate de pierderea de puncte faţă de ediţia precedentă. O fierbere care a existat şi înainte, ajunsă la faze critice prin plecarea lui Viorel Sălăgean şi, mai târziu, a eminenţei cenuşii Valer Suian. Atunci se părea că Gheorghe Funar a reuşit să-şi înfrângă adversarii din interiorul partidului. Să-i elimine sau să-i reducă la tăcere. Numai că principalii săi adversari nu erau neapărat membrii Biroului Permanent. Principalul adversar al deşucheatului lider de la Cluj era chiar un membru al familiei sale. Între peunerişti circulă o vorbă : intri în gura Sabinei Funar, ai pierdut partidul ! Chiar şi în perioada când nu era şefă la femei, Sabina Funar a avut o influenţă enormă asupra soţului ei, fiind recunoscută de mediile PUNR ca principalul dirijor al orchestrei. De la năzbâtiile publice ale primarului de Cluj şi de la iţele mişcate de soţia sa i-a venit acest sfârşit lipsit de glorie.

Gheorghe Funar a reuşit performanţa maximă. El s-a făcut celebru într-un timp-record, reuşit de foarte puţini politicieni. Intuind corect naivitatea politică a societăţii româneşti şi setea de senzaţional a presei, el şi-a propus un ritm sufocant de trăsnăi şi aberaţii, de aiureli şi declaraţii belicoase. Nu se stingea bine ecoul uneia şi Gheorghe Funar punea trompeta la colţul gurii şi ţignala altă aiureală cu ecou internaţional. Figura acestui politician, cu discursurile rostite din colţul gurii, însoţite totdeauna de o privire fixă şi sticloasă, emiţător de tot felul de aiureli năucitoare, a făcut ocolul lumii cu o rapiditate uimitoare.

Ceea ce n-au reuşit academicienii şi marii dascăli în atâtea decenii, Funar a reuşit în câţiva ani. Clujul a devenit subiect şi loc de lansare a OZN-urilor politice şi intelectuale, ajungând rapid în paginile ziarelor din întreaga lume. Obsedat de statui şi de pericolul maghiar, Gheorghe Funar a devenit rapid un purtător de stindard al patriotismului cu muşchii încordaţi şi trompetă răsunătoare. Eşecul Caritasului, declaraţiile nebune, semnarea tratatului de bază cu Ungaria, dar mai ales participarea la guvernare alături de PDSR au redus mult audienţa lui Funar şi, implicit, a partidului său preponderent ardelenesc. Acestea explică şi pierderea de procente şi trecerea lui într-un con de umbră de unde şi trompeta a început să sune din ce în ce mai piţigăiat şi mai comic. Chiar dacă descălecarea lui se numeşte suspendare şi la Convenţia Naţională s-ar mai putea produce o revenire spectaculoasă, tot acesta va fi traseul. Ultimii şapte ani au stors şi au epuizat formula Funar, golind-o de orice sens şi consumând rapid toate fazele, de înflorire, pârg, fruct copt, şi apropiindu-se rapid şi de faza de murătură. Că pe lângă soţie, la aceasta îl vor fi ajutat şi prietenii (PDSR, serviciile secrete, Ioan Gavra şi mulţi alţii) nu încape nici o îndoială.

O altă chestiune extrem de importantă vine din declaraţia preşedintelui interimar Valeriu Tabără. Noua conducere intenţionează « o apropiere de forţele liberale ». Prin plecarea lui Funar şi prin aşezarea partidului pe o doctrină clasică, există posibilitatea ca PUNR să piardă componenta naţională din mesajele sale. Or, aceasta pare a fi una dintre chestiunile cele mai importante. Discursul naţionalist i-a adus PUNR acel suport sigur, căruia Funar i-a adăugat componenta isterică. Prin diminuarea acestui tip de discurs, noul PUNR poate câştiga pe termen lung. Dar, pe termen scurt, e de aşteptat ca patriotismul ardelenilor să se îndepărteze de PUNR şi să fie atras de o altă formaţiune politică, fie ea Partidul România Mare sau chiar o alta. O asemenea migraţie ar crea un oxigen neaşteptat pentru Corneliu Vadim Tudor şi ar pune PUNR într-o situaţie grea pentru următorii ani, când el nu va mai fragmenta electoratul cu înclinaţii naţionaliste. Dispariţia de pe scena politică a lui Gheorghe Funar deschide un culoar neaşteptat pentru Vadim sau pentru o altă forţă naţionalistă, mult mai periculoasă.

Sigur se schimbă ceva în România, de vreme ce ies din scenă, una câte una, vedetele anilor precedenţi. Miron Cozma e după gratii, Adrian Păunescu a demisionat, Ion Iliescu şi Ilie Verdeţ sunt în opoziţie, iar Gheorghe Funar a fost suspendat. Ca tip de personalitate psihosomatică, mulţi dintre ei, şi încă cineva, au o trăsătură comună care a enervat cel mai mult şi cărora timpul le închide uşa în nas.

25 februarie 1997

Gafa trădează mentalitatea

Câteva lucruri au umbrit caracterul solemn şi importanţa deosebită a vizitei preşedintelui Jacques Chirac la Bucureşti. Primul vine de la această curăţenie în grabă, de ochii lumii, făcută într-un Bucureşti cu destule necazuri la acest capitol. Parcă eram pe vremea vizitelor de altădată, când se vopsea traseul, se legau mere de codiţă în pomi neroditori şi se aduceau vacile grase, în timp ce costelivele erau ascunse după deal. Apoi viteza cu care Piaţa Aviatorilor a fost rebotezată spre a arăta francezilor cât de iubitori de istorie galică mai suntem noi. Dacă tot nu ne-a trecut prin minte atâţia ani, atunci am fi putut alege un alt loc, fiind atât de multe pieţe cărora nu le strica un asemenea nume cu rezonanţă.

Dar cel mai neplăcut aspect al acestui moment politic de vârf îl reprezintă gafa de protocol a Preşedinţiei. La dineul oficial dat în onoarea preşedintelui francez nu a fost invitat nici un reprezentat al opoziţiei. În condiţii obişnuite, această gafă ar rămâne ceea ce este. Adică o gafă de proporţii. Merită să zăbovim ceva mai mult asupra ei, pentru că ea trădează şi o anume mentalitate.

Vizita preşedintelui Franţei la Bucureşti face parte din strategia politico-economică a Parisului de a dezvolta relaţiile cu România şi de a ocupa o poziţie economică pe piaţa central- şi est-europeană, în care francezii au cam pierdut startul. În acelaşi timp, Jacques Chirac la Bucureşti este şi rezultatul unor relaţii personale între cei doi preşedinţi. Emil Constantinescu are în exterior o prestaţie de forţă. E clar, nu vorbeşte limbă de lemn, nu are un trecut care să-l incomodeze. În plus, are o ştiinţă de a se apropia rapid de oameni, fie ei şefi de state, miniştri sau parlamentari. Cele două întâlniri cu Chirac într-o perioadă atât de scurtă dovedesc faptul că preşedintele Constantinescu trece rapid peste barierele diplomatice şi convinge şi ca om, şi ca politician. Deci vizita lui Jacques Chirac la Bucureşti este rodul influenţei sale personale în mai mare măsură decât a strădaniilor diplomatice. Acest merit este însă umbrit de comportamentul protocolar la dejunul oficial la care reprezentanţii opoziţiei nu au fost invitaţi. Meritele personale ale actualului preşedinte au fost puse în slujba României, dar, dincolo de ele, dineul nu mai era un fapt de familie sau o masă oferită de actuala putere. Era vorba de un moment protocolar la care se întâlnea lumea politică si economică franceză cu cea românească. Absenţa opoziţiei n-a făcut decât să-i dea protocolului oficial o notă balcanică, dacă mai era nevoie. Înclin însă să cred că nu e vorba doar de o simplă gafă. Ea trădează, de fapt, o mentalitate care i-a caracterizat şi pe foştii guvernanţi. Ani de zile, aceştia s-au purtat de parcă ei singuri erau România, arareori lăsând loc opoziţiei, pe ici, pe colo, ca să arate că există şi ea, dar ca un fel de a şaptea roată la căruţă. Discriminarea opoziţiei a fost practicată cu un incredibil cinism, învăluit de multă inteligenţă. Ea a răsfrânt inclusiv asupra presei care nu aducea servicii puterii de atunci, în vreme ce publicaţiile obediente au fost îndopate cu reclame şi avantaje. Ion Iliescu era preşedintele României şi al tuturor românilor, dar, în realitate, a fost mai mult al unora decât al tuturor. Iar în raport cu forţele politice, echidistanţa s-a tradus prin trup şi suflet cu PDSR-ul. La fel a procedat fosta putere cu radioul şi cu televiziunea de stat. În cazul acestora, ar fi chiar inutil să rememorăm ferocitatea « independenţei » din cei şapte ani. Pornind de la toate acestea, de bună seamă că actuala putere a acumulat cisterne de venin şi umilinţă. Numai că decontarea tuturor acestor comportamente anormale n-ar face decât să asigure continuarea anormalităţii. Protocolul de stat e altceva decât o revanşă politică şi trebuie să fie dincolo de ficaţii unuia sau ai altuia, chiar

dincolo de umorile preşedintelui. Numai aşa putem avea credibilitate, numai cu respectarea tuturor normelor scrise şi nescrise ale civilizaţiei, România va fi socotită ceea ce se pretinde că deja este. O ţară civilizată. Pretenţia forţelor politice din România de a arăta lumii că există o unitate în marile chestiuni care ne privesc riscă să pară vorbă goală atunci când la un dineu simbolic, opoziţia, indiferent care ar fi ea, este trimisă la plimbare.

Gafa de vineri seara nu va fi scăpat oaspeţilor noştri francezi. La întâlnirea de sâmbătă cu Jacques Chirac, Ion Iliescu chiar a atras atenţia asupra unor « tendinţe periculoase din partea actualei puteri », folosind gafa sau răzbunarea drept exemplu grăitor. Punct ochit, punct lovit.

Instaurarea normalităţii în comportamentul oamenilor politici şi al instituţiilor statului se mai amână puţin. Asta dacă nu cumva, după acest incident, asistăm la o destituire sau la omeneştile scuze de rigoare.

26 februarie 1997

Trei într-o nucă

Dacă s-ar face un mic calcul în care s-ar împărţi numărul membrilor PNL-CD la numărul minutelor de radio şi televiziune, plus centimetrii pătraţi de publicaţii, ar reieşi că partidul lui Niculae Cerveni are cea mai bună imagine din Europa şi este, comparativ cu alte partide, cel mai popular din lume. Evident, concluzia ar fi falsă. Avem de-a face cu un partid liliputan, cu o bază modestă, dar cu o gură extrem de mare. Ar fi incorect să punem această gură mare pe seama membrilor întregului partid, unii dintre ei chiar foarte discreţi. Marele strateg al acestei popularităţi forţate este, fără îndoială, preşedintele său. Încă din 1990, domnul Niculae Cerveni şi-a încleştat mâinile pe steagaul democraţiei şi a început să-l învârtă deasupra capului cu o aşa nădejde, că multă lume din jur a luat-o la fugă, speriată de zgomote. Energic şi hotărât, în ciuda vârstei, pomădat mereu ca pentru un proces istoric, avocatul anonim al epocii de aur a început un bombardament al opiniei publice cu o insistenţă demnă de invidiat pentru alţi politicieni. Bun psiholog, cunoscător al principiului « cine vorbeşte mai mult şi mai tare are şanse de a fi crezut », Niculae Cerveni s-a conformat ireproşabil unui banc postrevoluţionar. Nu contează stânga, nu contează dreapta, nici centru-stânga, nici centru-dreapta. Nu contează decât mai în faţă. Şi pentru că bancul acesta are morala sa, n-a prea fost nici o şedinţă de Convenţie Democrată de când există ea ca Niculae Cerveni să nu iasă primul şi să nu trântească el prima declaraţie, cu care, de altfel, nu era însărcinat. Totdeauna tăios, simulând perfect enervarea în faţa nedreptăţii sau a greşelilor adverse, el a tunat de pe unde a putut. De la microfonul Parlamentului, de la reuniuni, după reuniuni, de la bară, de la gară, pe unde a văzut în faţă un microfon. Niculae Cerveni a sporit acea notă de radicalitate a fostei opoziţii, fiind omul care a enervat în cel mai înalt grad. De ani de zile, vocea sa tăioasă de arendaş politic s-a răsucit ca un ghimpe în urechea românilor. Numai faptul că de multe ori a avut dreptate n-a făcut ca el să devină o cauză majoră pentru o pierdere de popularitate a Convenţiei Democrate.

Acest lucru era cât pe-aci să se producă, atât înainte de alegeri, din cauza transferului de influenţă politică în barou, cât şi după. Niculae Cerveni a devenit mare avocat pentru că a fost şi este un politician zgomotos. Dacă n-ar fi apucat trenul Convenţiei sau dacă nu ar fi intrat în politică, cu greu şi-ar fi depăşit condiţia de juristconsult de întreprindere. În plus, Niculae Cerveni a făcut un mare tărăboi pe

compatibilitatea între politică și profesia sa de avocat, uitând că Iskandarani n-a fost primul mare mafiot de țigări pe care l-a apărat, că domnia sa a mai apărat și alții, iar aceștia, după ce au fost scoși pentru a fi judecați în libertate, au plecat nițel din România și nu s-au mai întors.

Nu s-a terminat bine o dispută care ne părea tuturor clară ca lumina zilei și din care a fost obligat să iasă cu coada între picioare (adică a plecat să « se culce » pentru a se trezi puțin), că a și luat steagul unificării liberale ca să mai tragă o partidă de zgomote. Consacratul Gică Contra din Convenția Democrată își punea la rever un alt ideal pe care nu-l mai au decât cei nebăgați în seamă. Unificarea liberală poate fi cel mult aspirația candidă a bufetierului din Ghimpați, înscris la liberali cu două săptămâni în urmă. Dar Niculae Cerveni și-a umflat mușchii și și-a dres iar coardele vocale, poate cele mai oțelite dacă-i avem în vedere pe toți combatanții actuali, și a pus iar de o ciorovăială. Probabil că unificarea liberală a devenit pretextul refacerii credibilității abia șifonate din apărarea marilor corupți. Altfel, nu-mi imaginez că dânsul crede cu adevărat în unificarea liberală. Sau crede, cu condiția ca el să fie măcar președinte de onoare. Preocupat prea mult de interviuri și de apărutul la televizor, președintele PNL-CD n-a mai avut timp să privească și în preajma sa. Ar fi descopetit repede că este din ce în ce mai singur, că rămâne fără partid. Toate comunicatele sale de presă privind grupul disident și puciștii, tot acest bâlci al sancțiunilor și excluderilor ne prezintă un politician care vorbește insistent despre democrație, dar n-o ia în seamă când e vorba despre el însuși.

Nu știu care va fi sfârșitul acestui conflict din PNL-CD, dar sentimentul este că s-a încins o bătaie pe viață și pe moarte între trei oameni care locuiesc într-o nucă. Probabil că el se va încheia în justiție. Cert este că fostul sau actualul președinte PNL-CD a intrat într-o pierdere vizibilă de imagine. Nici n-ar fi o mare nenorocire dacă acest conflict, perceput de multă lume ca bâlci, n-ar impieta și asupra imaginii Convenției Democrate. Nu mult. Dar puțin câte puțin. Ca în cazul unui avion de tonaj care a luat altitudine, dar care mai are o gaură în rezervor și din ea picură mereu.

27 februarie 1997

Imunitatea – mașină de pierdut vremea

Când cresc prețurile, când mulți nu înțeleg mare lucru dintr-o vizită a regelui, când ofensiva la adresa corupției ia toate formele posibile, apare un subiect care nu mai preocupă multă lume. Ridicarea imunității parlamentare a lui Corneliu Vadim Tudor. Tot zilele trecute, am primit din partea unui coleg o scrisoare. Omul o trimisese Parlamentului, președinției, guvernului, chiar și partidului din care făcea parte un anume deputat. Cu ani în urmă își vânduse casa și, neavând ce face, a împrumutat unui personaj celebru unsprezece mii de dolari. Au stabilit condițile de returnare, au semnat un act la notariat și gălăgiosul personaj a luat banii. Vremea a trecut, termenul scadent s-a dus naibii, au venit alegerile, omul a intrat în Parlament și toate rugămințile colegului meu s-au izbit de nepăsarea celui care pusese mâna pe bani. Proaspătul parlamentar a sărit ca ars. Toată povestea cu împrumutul e o manevră politică menită să-i compromită pe el și partidul său ! Numai banii generosului păgubit nu mai intrau în discuție. De ce se plângea colegul meu ? De faptul că, pentru o înțelegere care avusese loc înainte ca beneficiarul să intre în Parlament, avea totuși nevoie de ridicarea imunității parlamentare pentru a-și căuta dreptatea în justiție. Parlamentarul poate face orice și, când e vorba de răspundere, îți poate da una peste

ochi cu imunitatea sa. Poate omorî, dacă se enervează, şi capra, şi găina, şi porcul vecinului. Tot la imunitate se ajunge, deşi este o amărâtă de capră moartă pe care n-o vezi niciodată. Eventual, primeşti nişte bani, pe care ulterior trebuie să-i ceri indexaţi. Un parlamentar îţi poate trage o palmă, ba, să mă ierte cititorii, te poate scuipa în văzul lumii. Imunitatea tot la vot se pune şi tot pe căile ocolite o ia. Şi colegii săi de şantaj politic vor vorbi şi, până la urmă, tot în coadă de peşte rămâne.

O mulţime de oameni cu o groază de treabă pierd vremea pentru refacerea procedurii de ridicare a imunităţii parlamentare a lui Corneliu Vadim Tudor. Se întocmesc referate, se iau avize, se discută în comisii, iar se ajunge la Parlament, iar se votează. Dacă am avea timp, toată procedura aceasta ar fi şi ceva distractiv, şi ceva negru, kafkian. Asta în vreme ce economia agonizează, iar guvernul, agăţat de gâtul reformei, intră şi el în criză de timp pentru pachetele de legi urgente. La toate acestea se mai adaugă sentimentul de insatisfacţie al populaţiei care vede parlamentarul mai presus de lege, apărat de imunitate chiar şi acolo unde imunitatea n-are nici o legătură cu responsabilitatea elementară a cetăţeanului, fie el şi ales al poporului.

Dincolo de hazul enervant al prezenţei sale şi de posibilele semnificaşii medicale, Corneliu Vadim Tudor nu-mi spune nimic. În ciuda faptului că a terfelit cam tot ce are România în materie de oameni buni sau răi, el are totuşi un pachet important de susţinători. Acesta mi se pare lucrul cel mai trist. Şi faptul că un important procent din timpul şi energia instituţiilor statului este afectat aiurelilor sale. În loc să-şi toace timpul cu tot felul de măsuri şi proceduri, cărora Corneliu Vadim Tudor le râde în nas (zilele trecute spunea că praf şi pulbere s-a ales de cei care i-au ridicat imunitatea în precedentul mandat), actuala majoritate ar trebui să-şi aducă aminte de o promisiune electorală. Dacă nu mă înşel, ea aparţine şi Convenţiei, şi USD-ului, şi chiar preşedintelui Emil Constantinescu. Parcă era vorba de reducerea acestei imunităţi la spaţiul disputelor parlamentare şi la atribuţiile derivate din statutul de parlamentar. Aceasta ar face ca iubiţii noştri aleşi să redevină şi ei oameni obişnuiţi. Nu deasupra legii, ci sub incidenţa ei.

Înfăptuirea acelei promisiuni electorale ar simplifica viaţa tuturor şi ar normaliza-o. Asta dacă nu cumva promisiunile au fost uitate sau actualii parlamentari sunt colindaţi de frica pentru propria piele.

28 februarie 1997

Revenirea regelui – consolidarea României

De ce se întoarce regele Mihai ? Ce vrea el ? Puterea ? Proprietăţile foste ale Casei Regale ? Aceste întrebări sunt pe buzele multor oameni. Anii au făcut ca o mare parte din populaţia României să fie republicană. Istoria trucată din anii socialismului şi insistenta propagandă politică antimonarhică de după 1990 au creat o stare de spirit consolidată într-un puternic val antimonarhic. PDSR şi foştii săi aliaţi din coaliţia guvernamentală şi-au făcut un stindard din politica antimonarhică. Ceea ce până la urmă nici n-ar fi fost un lucru neobişnuit. Dar mai de fiecare dată, PDSR a folosit orice mijloc pentru a şifona imaginea acestui personaj care aparţine mai mult trecutului României decât prezentului ei activ. Din această atitudine, fosta putere şi preşedintele Iliescu şi-au creat un veritabil capital politic. Mulţi dintre adversarii Convenţiei Democrate sunt, de fapt, adversarii monarhiei şi ai pericolului întoarcerii regelui. A fost o pâine bună de mâncat, din care s-au scos sute de mii, dacă nu chiar milioane de voturi. Această încrâncenare politică îi împiedică pe oameni să mai gân-

dească normal. Bunăoară, nimeni nu încearcă să se pună în locul regelui. Nu ca fost suveran, coborât de pe tron, ci ca om simplu, fără coroană, fără istorie încărcată de politică. Să încerce să-și imagineze ce-ar fi făcut ei dacă în 1948 ar fi plecat din țară și, decenii la rând, nu s-ar fi putut întoarce. Și dacă nu se pot pune în situația regelui, atunci măcar să se întrebe : oare ce Dumnezeu se întâmplă cu toți compatrioții noștri, bogați sau săraci, din diverse colțuri de lume, care se întorc acasă și în baston, și în cărucior, unii vor ca măcar sicriele să facă acest ultim drum. Și, dacă nu reușim să-i înțelegem pe compatrioții noștri, pentru că pe aceștia îi bănuim de orgolii, atunci măcar să ne întrebăm de ce se întorc turcii din civilizata Germanie, de ce africanii emigrați în America sau în Franța se zbat ca disperații să le trimită ceva rudelor și se întorc în locurile lor de baștină sărace și chinuite ? Pentru că nu există pentru nimeni loc mai frumos pe lumea aceasta decât acela în care te-ai născut. Oriunde ai umbla pe scoarța terestră, mintea ți se întoarce în locurile copilăriei chiar și împotriva voinței.

Iar cetățenia vine odată cu nașterea. Nu se cumpără ca un kilogram de castraveți de la piață și nu se pierde ca o legătură de chei. Ea depășește condiția unui act și-l însoțește pe om de la naștere până la moarte. Cetățenia este un lucru pe care nu-l poate lua nici bunul Dumnezeu, darămite un guvern mai trecător decât o furtună. Din acest punct de vedere, actualul guvern nu i-a făcut regelui nici o favoare. El n-a făcut decât să redea normalitatea unei situații stânjenitoare și pentru noi, și pentru istorie.

Reforma amenințătoare și presiunea politică din jurul ei nu fac cu siguranță din această perioadă un timp propice pentru asemenea vizite. În același timp, e de crezut că momente optime pentru întoarcerea regelui ca simplu cetățean nu vor fi prea multe în următoarele luni. Deși în mesajul său regele Mihai spune clar că « nu ridic astăzi nici o chestiune constituțională sau materială », PDSR toacă acest subiect cu insistență, în speranța că va câștiga popularitate și capital politic. În prima fază s-ar putea să fie și adevărat. Telefoanele irită, scrisorile și mesajele de teamă ale populației sunt chiar efectul acestei politici. Aparent, Convenția Democrată și președintele Emil Constantinescu traversează un moment de dificultate. În mod cert, astăzi sau mâine, Ion Iliescu va apărea și va zice : ce v-am spus eu în campania electorală ? Dar, pentru că întotdeauna există și un dar, este posibil ca lucrurile să evolueze cu totul altfel.

Regele sosește astăzi și, după comunicatul cu amenințările (!?), e de așteptat ca tot programul să se desfășoare în condiții de maximă siguranță. Fără incidente, fără riscuri pentru ordinea publică sau cea constituțională. Regele își va revedea țara, va trăi momente emoționante, se va întâlni cu personalități ale vieții publice, va vizita locuri și apoi se va întoarce acasă. Altă variantă nu poate intra în calcul. Dar consecințele acestei vizite, desfășurată într-o perfectă normalitate, pot fi extrem de importante. În primul rând, România scapă de o imagine în exterior. Nimeni nu ne mai poate acuza de comportament necivilizat și nedemocratic. Are loc și un lucru firesc. Un român își revede țara în condiții de normalitate după aproape jumătate de secol. Dar consecințele acestei vizite nu se opresc aici. Dacă ea se va desfășura într-un firesc de neconceput pentru majoritate, efectul va fi extrem de grav asupra PDSR și a lui Ion Iliescu. Aceștia pierd cea mai importantă minge pe care au jucat-o în ultimii ani. Va fi ca și semnarea tratatului cu Ungaria pentru PUNR. În plus, Convenția Democrată și Emil Constantinescu scapă de o bănuială speculată atâta vreme. S-ar consfinți astfel starea de normalitate a României și, în plus, reforma ar fi eliberată de o presiune extraordinară.

Oricât de ciudat sună, întoarcerea de astăzi a regelui Mihai I poate fi un moment hotărâtor pentru consolidarea Republicii.

1-2 martie 1997

Se aleg apele

În sfârșit, se schimbă ceva în Poliția Română. Toată lumea vorbea de legături, dosare, prietenii și combinații, iar la iveală nu ieșea nimic, în ciuda schimbărilor generate de alegerile de anul trecut. În loc să asistăm la o ofensivă serioasă pe seama corupției, lucrurile, în ciuda unor arestări spectaculoase, se încurcau într-o piesă greu de descifrat. Corupția în România – fenomen complex, generat de cauze economice, politice și sociale – are, în multe privințe, drept cauză, o anume complicitate și decădere a Poliției. Chiar dacă a fost vorba despre instituția statului adaptată cel mai rapid la nevoile democrației, Poliția s-a adaptat și în partea bună a lucrurilor, dar și în cea mai rea. Mai mult, în vreme ce polițistul de la galere trăgea pe ploaie, pe frig, prin sedii reci, la vârful Poliției Române au început combinațiile, prieteniile interesate, dar mai ales jocurile politice. Aceasta s-a petrecut și din cauza fostului ministru Doru Ioan Tărăcilă, cât și din cauza unor relații bazate pe interesul personal între diverse vârfuri și, să le zicem, « diverse » personalități. Marii șmecheri ai României de azi s-au născut și umflat în pene nu atât cu sprijinul opiniei publice, cât cu suport politic și cu complicitatea Poliției. Toată campania declanșată de președintele Emil Constantinescu în direcția stopării corupției riscă să devină un balon de săpun, un discurs politic fără consecințe majore în societate. Vârfurile Poliției Române erau și ei oameni. De la Cotroceni și de la guvern li se cerea să cerceteze cazuri, iar seara, capii din Poliție poposeau prin casele simandicoase ale Bucureștiului și ziceau, auzi, domnule, ăștia vor anticorupție ! De la vârful societății venea de trei luni un mesaj care pe drum se transforma în cu totul altceva. Nici demisia generalului Pitulescu n-a cutremurat relația dintre marii șmecheri ai României și ai Poliției. Mulți s-au bucurat că au scăpat de el și și-au văzut liniștiți de treabă. Nu i-a tulburat prea tare nici prăbușirea fostei puteri. Faptul că n-au întors foaia este chiar o primă dovadă a unor legături strânse între oamenii din Poliție și marii descurcăreți.

Aerul sever al noului ministru de Interne părea mai degrabă o trăsătură personală decât amenințarea încă nerostită la adresa acestui fenomen extrem de întins în « subteran ». Doar apariția generalului Pitulescu în imediata apropiere a ministrului Dejeu a lăsat să se înțeleagă că o debarcare ca aceea de acum va avea totuși loc. Faptul că un ofițer superior care declarase război corupției și se retrăgea de la comandă în semn de protest reapare acum lângă un ministru hotărât să curme fenomenul ne dădea primul semn al unei schimbări majore. Aceasta se va regăsi nu doar în Poliție, ci și în viața întregii societăți. Abia de acum corupția poate fi abordată frontal. Și tot cu aceste schimbări, surprize enorme sunt de așteptat. Noua echipă de la Interne a tăcut multă vreme și a înghițit în sec în fața fărădelegilor. Ajunsă la putere, ea nu a putut face mare lucru pentru că îi lipseau pârghiile și curelele de transmisie. Repunerea în funcțiune a mecanismului, chiar dacă va da bătăi de cap în structurile piramidale ale Poliției, până la urmă își va arăta roadele.

Comunicatul Ministerului de Interne se referă la cazuri de « gravă indisciplină » și la « implicarea unor cadre ale Ministerului de Interne în acte de corupție ». Ni se confirmă ceea ce bănuiam, ba chiar știam cu toții, dar nu recunoștea nimeni. Aceste trimiteri voite din prima parte a comunicatului sunt mesajul unei schimbări pregătite și din care debarcarea unor generali nu este decât începutul. Abia acum începe reforma în Poliția Română și, odată cu ea, campania adevărată împotriva corupției. Toate schimbările de la Interne fac posibilă acea schimbare majoră din viața societății românești, prea mulți ani obișnuită să coabiteze cu ticăloșia și fărădelegea,

cu șmecheria și infracțiunea. Se cam termină vremea infractorilor decorați și a corupților urcați în prezidii.

Dacă nu acesta este sensul debarcărilor de la Interne, atunci toate celelalte nu vor mai avea loc.

3 martie 1997

« Frații Păunescu »

Există, fără îndoială, un mit al oamenilor bogați, însoțit întotdeauna de povestea spectaculoasă a începutului. Unul a vândut apă, altul ziare, unul a debutat ca spălător de vase, altul ca taximetrist. Și povestea circulă din gură în gură, alcătuind o aură care-i însoțește prin timp. În România postrevoluționară, simbolul bogăției se numește « Frații Păunescu ». Deocamdată, în jurul lor nu circulă nici o poveste de tip american cu vânzători de ziare sau cu spălători de vase. Despre ei circulă doar o poveste cu anul 1990 și cu niște bani. Era vremea când mulți nu se dumiriseră ce se petrece și când se temeau să iasă în public, când primele afaceri aveau o discreție totală, ca și faptul că în jurul lor își găsise adăpost Poliana Cristescu, fosta soție a lui Nicu Ceaușescu. De aici și până la situația de astăzi e o lungă poveste, cu multe pete de umbră. De la spaima din 1990 la nenumăratele miliarde de astăzi, cu Hotelul Lido, Hotelul Intercontinental, Hotelul Rex din Mamaia și Dumnezeu știe câte or mai fi, se întinde misterul. Multă lume își imagina că, după schimbarea spectaculoasă generată de alegerile din noiembrie 1996, misterul « Fraților Păunescu » va fi limpezit. Nici vorbă ! « Frații Păunescu » au apărut rapid în prima linie, declarând că susțin reforma (adică noua putere), au început și campanii filantropice, anunțând că ei vor sprijini și cultura. Că sprijineau și fotbalul o știam mai dinainte. Ba, când au început să circule îndoieli, Televiziunea Română a difuzat rapid un *curriculum vitae* al șefului de familie, de parcă am fi fost în fața ultimului câștigător de premiu Nobel pentru economie. Iar când ziariștii au pus întrebări legate de existența vreunui dosar în lucru despre « Frații Păunescu », ministrul Gavril Dejeu a retezat-o scurt, invocând secretul cercetărilor (poliția fiind extrem de generoasă cu detalii în cazuri în care ținea să-și demonstreze operativitatea). Când președintele Bankcoop, Alexandru Dinulescu, a invocat o ilegalitate, el a ajuns după gratii. Indiferent care sunt cauzele, legate sau nu de conflictul cu « Frații Păunescu », lumea a înțeles că președintele Bankcoop a mușcat din ceva prea tare pentru dinții săi. Mai mult, Banca Națională a României a venit cu un comunicat în care ne spunea că banii transferați la Bankcoop nu provin dintr-un credit, ci din « venituri proprii și personale » ale lui George Constantin Păunescu. Sigur, românii sunt și naivi și « proști », ei nu s-au mai întrebat cum poate avea un om, persoană particulară, zece milioane de dolari din venituri proprii și personale, și-au dat seama că provin din dividende și au fost schimbați cu țârâita la casele de schimb sau au fost împrumutați de la un prieten, nu contează scopul. Românii, naivi din fire și ușor de dus, nu s-au revoltat că un om care are în cont zece milioane de dolari nu este întrebat de unde îi are și dacă nu cumva la mijloc este o șmecherie. Ei au înghițit, îngăduitori, hapul oferit de Banca Națională și nici nu și-au imaginat că generalii din Poliție vor încerca să facă lumină. Așa e viața ! Știu și curcile de la Găești că generali și colonei își făceau serile cu « Frații Păunescu » și cu șefi de bănci și foști membri ai guvernului Văcăroiu. Dar nu știa nimeni de la Președinție și nici din actualul guvern.

Pe lângă mitul îmbogățirii miraculoase, pe nesimțite, după alegerile din 1996, începe să prindă contur și mitul intangibilității « Fraților Păunescu ». Oamenii nevoiași și-l explică și mai simplu. Noua putere are și ea nevoie de bani. De aici derivă o altă judecată, la fel de simplă. Că și cei de acum sunt ca și ceilalți. Asta înseamnă o resemnare în fața schimbării. Dacă, înainte de alegeri, « Frații Păunescu » erau trecuți la capitolul « îmbogățiții peste noapte » sau « miliardarii de carton », acum ei sunt percepuți de mai toată lumea drept « miliardarii de oțel », adică noii capitaliști, care sprijină reforma, fotbalul, cultura și ce mai trebuie. De unde electoratul va înțelege că și noua putere acționează, totuși, diferențiat. În funcție de nevoi.

Această punere a problemei în mod cert va stârni reacții. În primul rând la adresa subsemnatului. Chiar dacă ele vor avea consecințele « benefice » asemenea cazului Dinulescu, societatea românească tot are nevoie de un răspuns clar din partea noii puteri. Altfel, populația naivă își va imagina că « Frații Păunescu », pe lângă că sprijină forbalul, reforma și cultura, au sprijinit și campania electorală a actualei puteri.

4 martie 1997

Imposibila negociere

Circulă zvonul că, pentru demararea propiu-zisă a reformei, ar fi necesare 60 de legi adoptate în regim de urgență. Unii vorbesc chiar de peste 70 de proiecte, în vreme ce alții reduc cifra la 25. Indiferent care este numărul exact, adoptarea acestor legi este imperios necesară pentru ca guvernul să poată trece la derularea propriu-zisă a programului său. În același timp, în Parlament s-au votat Legea viei și vinului și Noul cod rutier. Or fi și acestea importante pentru o Românie modernă, dar trebuie să recunoaștem că putem să trăim bine mersi, preț de câțiva ani, și fără ca Parlamentul să toace timpul pe aceste două legi. Dintr-o discuție purtată cu un reprezentant de vârf al actualei opoziții am înțeles că nici unul din proiectele invocate pentru concretizarea programului de reformă nu a ajuns pe masa Parlamentului. Faptul ar putea avea diferite explicații. N-a fost timp. Trebuia mai intâi evaluată situația economiei românești în termeni reali, negocierile cu organismele internaționale au luat și ele o groază de zile, întâlnirile cu sindicatele au tocat și ele timp și energie. Dar din acest moment situația devine presantă. Fără pachetul de legi adoptate rapid, reforma propusă în ritmul terapiei de șoc riscă să devină altceva, să se lălăie o bună bucată de vreme.

Nu avem nici o certitudine că pachetul de legi atât de invocat există cu adevărat. Adică ar fi finalizat și așteaptă doar momentul spre a fi trimis Parlamentului. Să presupunem totuși că el se află la guvern și în curând îi va fi trimis legislativului. Complicațiile nu dispar. Dimpotrivă. Abia de aici încep. O dezbatere temeinică nu poate avea loc. La un asemenea număr de legi ar dura un an sau mai mult. Ce se va întâmpla cu reforma în toată această perioadă ? Greu de dat un răpuns clar. Să presupunem că actuala putere va forța lucrurile și va face uz de majoritatea sa în cele două Camere. Ar însemna să avem parte de o lege pe zi. Și tot ar lua cam două luni și jumătate. Ca să nu mai vorbim de faptul că o lege dezbătută și votată pe bandă rulantă ar putea avea o mulțime de incoerențe. Bașca faptul că dezbaterile n-ar mai fi dezbateri. Într-o asemenea situație, opoziția n-ar mai conta și ar fi greu de crezut că ea se va menține în postura de martor neputincios și îngăduitor. Redusă la rolul de figurație politică, actuala opoziție ar putea foarte simplu să refuze participarea la

aceste dezbateri. Or, un asemenea gest ne-ar duce într-o situație de criză politică. Declanșarea ei ar avea efecte extrem de negative asupra echilibrului de ansamblu. Opoziția se va sprijini pe sindicate. Acestea, puse în fața presiunii sociale, vor da forță opoziției. Multe dintre sindicatele care au sprijinit partide sau coaliții în campania electorală vor face stânga-mprejur și se vor apropia de opoziție, iar lucrurile pot evolua spre incontrolabil.

În același timp, soluția e greu de întrevăzut. Opoziția condamnă programul de reformă. Îl consideră un document străin, tradus doar în limba română, document pe care ea l-a refuzat la momentul potrivit. Ea încearcă să scoată capital politic din sacrificiile impuse de reformă și restructurare, spunând mereu că « pe vremea noastră a fost mai bine », « noi n-am sacrificat viața oamenilor până acolo unde o fac actualii guvernanți ». Și va juca la nesfârșit cartea cu « una au promis în campania electorală și alta fac ». Trebuie să recunoaștem că aceste constante ale ripostei sunt extrem de incomode pentru actuala putere. Ele ar putea provoca indiscutabil o erodare a actualului suport și tot spre o criză ne-am îndrepta.

Soluția de forță a actualei majorități nu prezintă prea multe avantaje. Timpul câștigat prin metoda benzii rulante generează o serie de riscuri enorme. Ceea ce ne obligă să luăm în calcul și o altă posibilitate. Cea a negocierilor politice între putere și opoziție. Aceasta este în acest moment o variantă pur teoretică, deoarece comunicarea dintre putere și opoziție s-a prăbușit de mult. Opoziția a fost doar ignorată sau acuzată în toate aceste luni. Ea n-a contat pe scena politică decât ca sursă de contestații ale actualei puteri și de justificare a fostei coaliții. În rest, nimic. Or, situația extrem de grea, chiar fără ieșire, din acest moment presupune și analizarea variantelor cu invitarea opoziției la negocieri politice în privința reformei. În fond, este o reformă care privește întreaga Românie, nu doar puterea și electoratul acesteia.

5 martie 1997

Tragedia unei alegeri

Luni seara, la masa rotundă cu investitorii străini organizată de The Economist Conference, președintele Emil Constantinescu a declarat că România va renunța pentru viitor la Nordul Bucovinei, Sudul Basarabiei și Insula Șerpilor, deși acestea n-au fost niciodată teritorii ucrainene. Această intenție este motivată prin contribuția României la stabilitatea în zonă. Tot cu acest prilej, președintele Emil Constantinescu a anunțat – cred, în premieră – demersurile sale pentru o Trilaterală România-Polonia-Ucraina. Afirmațiile președintelui României, făcute la o reuniune fie ea și economică, se constituie într-un eveniment.

Dat fiind caracterul de excepție al afirmațiilor făcute luni seara de președintele României, am încercat să obținem câteva detalii în plus de la Ministerul de Externe. La o oră după declarația președintelui Constantinescu, ni s-a spus că « în mandatul negociatorilor nu există nici o prevedere referitoare la redarea unor drepturi ale românilor ». La o primă vedere, cele două poziții se bat cap în cap, fără a diminua forța de șoc a afirmațiilor președintelui Constantinescu. Trecând (nu prea ușor, pentru că într-o bună zi vom reveni la acest subiect) peste posibilele nesincronizări între Externe și Președinție, afirmațiile de luni seara vor fi, fără îndoială, subiectul unor dispute lungi și grele, care vor genera în fiecare român o părere, o idee, o atitudine. Și vor învrăjbi scena politică până la paroxism. Renunțarea pentru acum și pentru viitor la cele trei teritorii românești va declanșa dispute aprinse, încărcate de patimă, în care adeseori rațiunea va trece în plan secund.

Prima vizită în străinătate a președintelui Constantinescu a fost în Polonia. Domnia sa susține că principalul scop a fost contactul pe viu cu experiența poloneză a terapiei de șoc, prin care această țară a trecut cu succes. Președintele susține că a vrut să afle ce greșeli au făcut polonezii, pentru a nu fi repetate și în România. Din surse cu totul neoficiale am aflat că un alt motiv la fel de important a fost și cedarea teritoriilor poloneze către Ucraina. Absența litigiilor de frontieră este o condiție fundamentală pentru admiterea în NATO. Polonia, ca și România, avea un diferend istoric numit « teritorii poloneze aflate între granițele Ucrainei ». Și, pentru a semna tratatul bilateral cu Ucraina, condiție fundamentală a admiterii în NATO, Polonia a renunțat la regiuni istorice, de importanță fundamentală pentru civilizația poloneză. Polonia, la semnarea Tratatului bilateral cu Ucraina, a cedat Galiția, o mare parte din provincia Lvov (cu oraș cu tot) și Rava-Ruska, suferind crunt și la o pierdere de teritorii în favoarea Belarus. Om fi noi un popor mioritic și cu patria în sânge, dar patriotismul polonezilor, ca și al sârbilor, de altfel, a atins adeseori cote fanatice. Și totuși, polonezii au cedat teritorii istorice pentru a putea intra în NATO. Iar Emil Constantinescu a plecat la Varșovia pentru a vedea și a înțelege cum a traversat Polonia un asemenea moment dureros, aproape tragic. Și a făcut acest lucru pentru că, în drumul său spre NATO, România trebuie să treacă vrând-nevrând prin acest moment de răscruce. Răscruce nu numai pentru România, dar și pentru omul Emil Constantinescu. Ion Iliescu a semnat tratatul bilateral cu Ungaria, în urma căruia România nu a pierdut nimic, și s-a retras din scenă, lăsând povara enormă a tratatului cu Ucraina pe umerii președintelui următor. Iar acesta se află acum în fața unui moment hotărâtor. Trebuie să aleagă între intrarea României în structurile europene și sufletul lui de român, ironia sorții, născut tocmai la Tighina. Dacă ține cont de suflet, România pierde un fel de ultim tren al structurilor europene. Adică modernitatea, plus ieșirea definitivă de sub spiritul și influența (chiar pericolul) Moscovei. Istoria imediată și generațiile următoare nu-i vor ierta faptul că a ratat nu doar o promisiune, ci șansa integrării europene, România rămânând ceea ce nu este de fapt, o țară balcanică. Dacă joacă hotărât cartea structurilor europene, e ca și cum și-ar tăia o mână. Și fără ea ar ieși în fața românilor, încercând să se apere. Și, chiar dacă aceștia l-ar înțelege și l-ar aproba, Emil Constantinescu va avea de înfruntat o judecată a istoriei. Dacă va renunța la teritoriile românești, istoria va spune *Constantinescu a făcut-o*. Nu ministrul de Externe, nu primul-ministru, nu românii, nu președintele, ci pur și simplu Emil Constantinescu. Iată de ce situația este de-a dreptul tragică. Pentru că președintele poate semna tratatul cu Ucraina, renunțând definitiv și pentru totdeauna la cele trei teritorii, și apoi să piardă și primul tren spre NATO, rămânând însă cu semnătura pe o pierdere și definitivă, și dureroasă. Situația este, oricum, tragică și fără ieșire.

Luni seara, președintele Emil Constantinescu a făcut primul pas spre momentul de răscruce. Poate cel mai dureros al vieții sale. Nu-mi rămâne decât să mulțumesc bunului Dumnezeu că nu mă trece printr-o asemenea încercare.

6 martie 1997

Pericolul monarhiei se risipește lin

Ieri după-amiază, Familia regală s-a întors în Elveția, punând capăt unor dispute de șapte ani, consfințind înlăturarea unei erori făcute în 1948 de guvernul Petru Groza. Ceea ce devenise un fel de cui pentru puterea din România se atenuează și,

în loc de prejudicii, este transformat într-un avantaj. Până acum, revenirea regelui era speculată la maximum. Puterea invoca pericolul monarhiei și alianțele secrete ale Convenției Democrate cu Casa Regală. Opoziția invoca încălcarea drepturilor omului, nerespectarea unor legi și ignorarea unui capitol de istorie românească. Statutul regelui Mihai a fost un punct nodal al politicii românești de după 1990. Marea bombă alimentată cu fitile, încărcături suplimentare și cacealmale s-a dezamorsat mai mult decât elegant.

Din avionul de Paris a coborât un bărbat respirând o tristețe adâncă și o bucurie controlată. Fără a fi copleșit de ani, regele Mihai avea figura unui om îngândurat și singur. Aceeași demnitate respirată mai ales de privire și de discreție. O tăcere misterioasă, care îți îngheață cuvintele pe buze, impresionează mai mult decât cuvintele sale, spuse greoi, dureros, parcă dintr-o rană. O zgârcenie în gesturi și în zâmbetul abia schițat a făcut din revenirea sa un spectacol mult mai discret decât marele miting de Paști. Dar, în același timp, mult mai profund. Mai degrabă decât o întâlnire cu țara a fost o reîntâlnire cu amintirile și cu lumea de altădată. Dacă n-ar fi fost scandările tipice, dacă n-ar fi fost agitația și orăcăiala presei, am fi asistat la o dramatică dar și distinsă întoarcere acasă a unui om prigonit de soartă. Am revăzut o față regală atinsă de nenoroc, un nenoroc care n-a reușit să-l încovoaie și nici să-i șifoneze noblețea. Din acest punct de vedere, întoarcerea regelui Mihai a fost mai mult decât onorabilă. După cum extrem de onorabil a fost și comportamentul marii majorități republicane. În locul unor manifestări zgomotoase prin fantomatica Ligă antimonarhică, în loc de fluierături sau scene penibile, nonregaliștii au privit de sus și oarecum ironic tot acest eveniment. Puțini dintre ei au mai dat câte un telefon pe la un ziar sau pe la o televiziune, criticând prea marea amploare acordată evenimentului. Dar nimic mai mult. Românii au privit curioși și civilizat derularea unui moment emoționant din povestea unui om intersectată mereu de istoria României. Atitudinea populației a fost mai mult decât demnă de stimă. Românii au dat încă un examen la capitolul comportament civilizat. L-au trecut cu brio și la alegerile din noiembrie anul trecut, l-au trecut la fel și cu această ocazie.

Din punct de vedere politic, întoarcerea regelui are consecințe majore. Schimbă mult subiectul disputelor și, prin diminuarea invocatului pericol regal, vrând-nevrând, temele confruntărilor se vor muta mult mai aproape de realitatea dureroasă a reformei. În plus, de pe umerii puterii dispare povara suspiciunii de până acum. Regele a plecat, a revenit, va pleca iar și, cu timpul, va deveni un subiect aflat pe locul treizeci în ierarhia cotidiană.

Pe plan extern, consecințele nu pot fi decât benefice. Regele Mihai s-a angajat să fie un avocat al cauzei românești. Cu consecințe majore sau modeste, nu va fi decât spre binele țării noastre. Toate agențiile de presă comentează favorabil această vizită, subliniind susținerea redusă pentru monarhie, dar și câștigul conectării regelui Mihai la ofensiva europeană a politicii românești. În locul unei tragedii sau al unei terfeliri, România mai câștigă câteva puncte la îmbunătățirea imaginii.

Cât privește revenirea regelui Mihai pe tron, subiectul, chiar dacă n-a fost închis definitiv, nu este departe. N-au fost nici milioane de români, nici măcar sute de mii. Poate că asta explică tristețea accentuată. Chiar dacă regele a precizat la venire că jurământul său de încoronare nu-i permite să ridice « chestiuni de ordine constituțională », chiar dacă s-a întâlnit cu șeful statului și cu primul-ministru, el a evitat să spună clar și răspicat ceea ce așteptau republicanii. Ar fi și nefiresc să i-o fi cerut. Mi se pare omenesc ca, în ciuda tuturor evidențelor, într-o cută a sufletului său, el să mai spere ceva. Nimeni nu-l poate împiedica. Dar acest strop de speranță, mascată cu discreție, a fost formulat ceva mai clar de cei care l-au însoțit. Și aceștia mai cred, și ei mai speră, și nimeni nu-i poate împiedica. Numai că la următoarea vizită vor fi, poate, mai puțini, și mai puțini și, încet-încet, viața îl va ajuta pe regele Mihai să accepte că istoria nu este ca o șopârlă. Dacă îi tai o dată coada, ea nu se mai reface niciodată.

7 martie 1997

Mesia pe drumuri

E greu de crezut că multă lume își dă seama ce glonț a trecut pe la urechile guvernului Văcăroiu. Nici corupția, nici criza economică nu ar fi lovit în plin cum ar fi făcut-o jocurile piramidale. Din fericire, nu numai pentru guvernul Văcăroiu, ci pentru toată populația României, acest glonț a trecut șuierând și pe la urechea noastră a tuturor. Abia acum, când situația din Albania devine tragică, înțelegem ceva mai clar ce ni se putea întâmpla.

După sprijinirea unor jocuri sau scheme de tip piramidal, guvernul și președintele Albaniei au ajuns într-o fundătură fără ieșire. A fost destul ca guvernul albanez să-și pună credibilitatea la bătaie, și albanezii, din toată sărăcia lor, au strâns ban după ban și l-au pus în această gaură neagră și fără fund, sperând să se îmbogățească. Presa albaneză n-a tocat jocurile piramidale, n-a folosit exemplul românesc sau cel rusesc pentru a mai tempera zeul populației. Există o conexiune între guvern și afacere, și totul părea și sigur, și acoperit de lege. Inevitabilul s-a produs. Jocul s-a prăbușit și n-a mai rămas nici o brumă din banii depuși. Păgubiții au început să protesteze calm, apoi din ce în ce mai violent. L-au întâmpinat cu pietre pe ministrul de Externe, au bumbăcit trupele de poliție, oprindu-se cu greu de la linșarea unora, au trecut la ciocniri de stradă, și ele din ce în ce mai violente, ajungând la devastarea unor centre de poliție și la înarmare. Dintr-o populație normală și pașnică, dată chiar de exemplu prin anii '90-'91 la spiritul civic și la progresele democratice, albanezii s-au transformat într-o populație isterică și violentă, gata să întindă haosul peste întreaga țară. Rebelii, păcăliții, răsculații sau cum să le mai spunem au ajuns să dețină o mică forță militară improvizată, împotriva căreia armata albaneză se mișcă cu toate forțele, cu elicoptere și tancuri, cu blindate și trupe speciale (atâtea câte are Albania). Situația în clocot a devenit și subiect de îngrijorare internațională, politicienii și diplomații propunând diverse soluții de ieșire din criză.

Și toate acestea dintr-un Caritas sprijinit de politică. Cum a cam fost și în România. E drept, nu prea pe față, deși tot amărâtul așezat la coada de la Sala Sporturilor din Cluj știa că totul e cu voie de la stăpânire. Ioan Stoica era o vedetă națională, se arăta prin lumea bună însoțit ba de Funar, ba de Miron Cozma, ba de alte fețe pe atunci nešifonate. Politicieni și chiar magistrați duceau azi o plasă cu bani și mâine luau trei (de ce n-am aflat încă lista personalităților înscrise în marea aventură financiară rămâne un mister !). În ciuda evidenței, lumea politică a inventat tot felul de motive. Ba că n-avem legi, ba că nu există dovezi, ba dracu', ba lacu', numai să nu reteze elanul Caritasului. La un moment dat, lui Stoica i se dedicau poeme, stadioanele îl primeau în delir și naivii vorbeau despre el ca despre o soluție la președinția țării. Îl porecliseră Salvatorul României. Sunt din ce în ce mai convins că România se îndreaptă vertiginos spre situația din Albania. Singura diferență a venit din presă. Exceptând câteva ziare locale leșinate după tiraj, restul publicațiilor din România a tocat Caritasul vreme de aproape doi ani. Au strecurat îndoiala și i-au

limitat extinderea. Țăranii și muncitorii au acuzat atunci ziarele care se opun fericirii și îmbogățirii lor miraculoase. Iar Caritasurile se întindeau precum ciupercile în toate orașele. Fără presă, în doi ani, partidul cel mai popular ar fi fost cel al deponenților, iar România s-ar fi putut numi Republica Stoica. Oricât de hulită, presa românească a temperat și, până până la urmă, a îngropat fenomenul Caritas. Românii, autorii proverbului « ce-am avut și ce-am pierdut », în loc să-și smulgă părul din cap, au lăsat-o mai moale și și-au văzut de treburi, încercând să se îmbogățească la alte jocuri sau tombole. Înainte de a fi contribuit la schimbarea puterii, presa română a îngropat Caritasul și puii săi mai mici, ferind România de sindromul albanez. Mi se pare un merit enorm când mă gândesc la înfruntările dintre păgubiți și armată. În plus, timpul face dreptate. Mesia a ajuns pe drumuri, după încercările sale de salvator și literat. De la ovații la cerșitul unui codru de pâine nu e decât un pas.

Îngrijorate de evoluția situației din Albania, autoritățile române și-au adus aminte de Caritas și au decis redeschiderea unor dosare ale lui Ioan Stoica și ale Caritasului. E un semn de teamă târzie și inutilă. Dar ea ne confirmă încă o dată ce glonț a trecut pe la urechea guvernului Văcăroiu și a fiecăruia dintre noi.

8-9 martie 1997

O fi bine, o fi rău ?

Sentimentul unei presiuni în creștere ne colindă pe toți, iar răspunsurile întârzie. Mai trece o zi de așteptare, mai trece o săptămână și nervii ni se întind la maximum. Și nu se întâmplă nimic. Pomenitele și invocatele proiecte de lege necesare reformei încă nu apar. Au început doar mai răul și mai greul pentru fiecare. Iar la Parlament, în locul proiectelor, după ce o săptămână a fost tocată pe imunitatea parlamentară, a apărut, în sfârșit, un proiect de lege depus de noua majoritate (totuși, fără o semnătură din partea USD). Este vorba despre un proiect de lege pentru modificarea Legii fondului funciar (nr. 18/1991), inițiat de un grup de deputați PNȚCD, PNL și UDMR. El se referă la eliberarea unui titlu de propietate suplimentar prin care se reconstituie dreptul de proprietate asupra terenurilor agricole confiscate în baza Decretului 83 din 1949. Limita maximă a suprafeței n-ar putea depăși 50 de hectare de familie.

Surpriza este de proporții. În primul rând că în campania electorală era vorba de altceva. S-a bătut monedă pe finalizarea operațiunii de eliberare a titlului de proprietate. Or, astăzi, chiar dacă s-a schimbat puterea, situația a rămas la fel de bramburită. Țăranii bat drumurile primăriilor și prefecturilor, se judecă și probabil că își vor face și cruce când vor auzi de noul proiect. Nici împroprietăririle ilegale – și sunt cu ghiotura în toată țara – n-au fost abordate frontal. S-a discutat ceva doar despre câteva cazuri de împroprietărire ilegală. Cazuri în care, evident, erau implicate nume mai răsărite ale fostei puteri. Deci, din punctul de vedere al țăranului pe drumuri, prestația noii puteri conține mai multă dezamăgire decât satisfacții.

Reconstituirea proprietății mijlocii este o noutate politică. Din punctul de vedere al dreptului sacru la proprietate, noul proiect ar mai repara ceva dintr-o nedreptate. Întrebarea este dacă, după o jumătate de secol, această reparație ar putea fi făcută fără nici un pericol. În plan politic, în plan social, chiar și în plan juridic.

Mai întâi politic. Adoptarea legii, pe lângă o schimbare de macaz, ar pune opoziția pe picioarele dinapoi. Adrian Năstase a și anunțat-o. Faptul ar cântări greu pentru următoarele două momente de maximă importanță pentru România. Adop-

tarea pachetului de legi necesare reformei şi semnarea tratatului cu Ucraina. În plan social, pe lângă prelungirea conflictului politic, noua putere riscă o primire pentru început extrem de rece şi mult mai « fierbinte » într-o a doua etapă. România are sute de mii de oameni, chiar milioane, care din Legea 18 nu s-au ales decât cu sărăcia de dinainte de război. Un petic de pământ ici, un petic colo. Când vor vedea că sperietoarea anunţată în campania electorală, « Convenţia aduce înapoi moşierii » (ceea ce vor spune, cu siguranţă, reprezentanţii actualei opoziţii), chiar începe să se adeverească, atunci coaliţia guvernamentală va fi într-o situaţie extrem de grea. Dar grea de tot. Dificultăţile enorme pe umerii săracilor în perioada de derulare a reformei vor fi opuse situaţiei noilor împroprietăriţi. Adică săracii să îşi ducă sărăcia, în timp ce pentru alţii, reforma înseamnă reîmproprietărire. Suprapunerea celor două operaţiuni poate avea efectul flăcării de sudură cu care tai un rezervor plin cu benzină. Adică explozie sigură ! Exact opus nevoii României de acum.

În plan juridic, lucrurile nu vor fi simple. În multe locuri nu mai există pământ disponibil. A fost repartizat chiar mai puţin decât prevede Legea 18/1991. Pentru că au apărut intruşii şi şmecheriile, şi pentru că nu era. Adoptarea noului proiect de lege poate crea o brambureală incredibilă. Ea ar ajuta în mod substanţial la prelungirea stării de provizorat care există în regimul proprietăţii din agricultură. Pe care Convenţia a promis să-l limpezească şi, în sfârşit, îl complică şi mai rău. Consecinţele nu sunt de neglijat nici în planul proprietăţii agricole.

O fi bine, n-o fi bine ? se întreabă acum românii. Răspuns afirmativ nu vom avea decât din partea beneficiarilor, nedreptăţiţii decretului din 1949. Dar aceştia sunt destul de puţini. Vechea boierime românească a fost îngropată de comunişti, s-a îngropat singură sau a intrat, încet, la timp, ca hainele la apă. Adoptarea acestui proiect ar fi o târzie reparaţie morală. Poate şi juridică. Dar s-ar face cu preţul înfruntării enormei majorităţi a populaţiei României. Are actuala putere un asemenea curaj ? Sau se îndreaptă vertiginos spre o mişcare sinucigaşă ?

10 martie 1997

Plângerile vinovaţilor

Nu de ieri, de azi, ci de aproape două secole funcţionează un reflex de gândire. Adică domnitorul sau cei din jur trag sfori agăţate în cealaltă parte a lumii. Sau sunt mânuiţi de aiurea. Şi nimeni, niciodată, n-a ajuns la capătul dovezilor. După cum cei persecutaţi de domni şi de guverne şi-au găsit scăparea în legăturile lor din afara ţării. Din cauza plângerilor făcute afară au rămas cu capul pe umeri, au supravieţuit şi uneori chiar au fost băgaţi în seamă de putere. Relaţia strânsă cu organisme internaţionale vestice a celor care se opuneau preşedintelui Ion Iliescu în ultimii şapte ani i-a salvat şi le-a dat curaj. Opoziţia nu s-a simţit nici singură, nici părăsită, chiar dacă în cele mai multe cazuri sprijinul era pur formal. Faptul că reprezentanţii opoziţiei aveau uşi deschise pe unde PDSR şi preşedintelui Iliescu li se râdea în faţă a dat şi forţă şi nas opoziţiei de atunci. În plus, i-a obligat pe Ion Iliescu şi pe ai săi să ţină o anume distanţă de adversari, să-i lase să respire şi ei, şi să facă gălăgie mai la marginea oraşului. Aceasta a determinat şi o caricatură de echilibru, dar oricum echilibru, fapt care a permis şi schimbarea.

Deci puterea n-a ţinut şi nici nu ţine o veşnicie. Mulţi dintre cei care treceau atunci cu girofar trec acum cu troleibuzul şi învaţă să supravieţuiască în condiţii aproape similare cu cele ale trecutelor vremi pentru adversari. Şi încearcă să folo-

sească aceleași mijloace. Se plângea opoziția de pe vremuri la Consiliul Europei ? PDSR uită astăzi cum râdea de această manevră, ba îi mai scotea și ochii că, în loc să ne spălam rufele în familie, trădătorii de opozanți se plâng prin străinătate. În consecință, se plâng și ei ! Nu pentru că ar vrea răul României. Doamne ferește, a fost o prostie să fi înțeles vreodată așa ceva și ar fi în continuare să lăsăm cale liberă unei asemenea incriminări. Apelul la organismele internaționale face parte din jocul politic și este folosit ca instrument de presiune în situații în care nu mai poți rezista. Consecința este de regulă abaterea spre o cale de mijloc. Numai că șapte ani de opoziție au făcut ca multe dintre relațiile fostei opoziții să depășească un cadru formal.

Multe au intrat chiar în faza unor relații personale durabile. Și tocmai la acești oameni și la aceste instituții PDSR merge acum cu jalba în proțap. Dincolo de protocolul relațiilor, ecoul e mult mai mic. Nimeni nu mai sare ca ars. Înainte, opoziția era protejată pentru că era socotită ca un ferment esențial al instaurării democrației. Azi, opoziția, chiar dacă plângerile ei sunt în multe cazuri întemeiate, este privită condescendent. Plângerile ei trec cu greu de condiția regretului pentru pierderea puterii. În consecință, ecourile sunt palide, dacă nu chiar nule. Cum să impresionezi organismele internaționale pentru debarcări politice când oamenii aceia știu cum se face în țările lor, unde la o alternanță politică se curăță totul până la rădăcină ? Ba în Statele Unite se duc și judecătorul, și procurorul, și polițaiul, și directorul societății publice. Și peste tot în lume vine o echipă cu susținători, prieteni, chiar și rude. Și, după câțiva ani, pe principiul alternanței, iar se face curat de la rădăcină.

Toată această situație împinge opoziția de azi într-o situație foarte grea. Ea este părăsită în interior de clienți, în exterior de sprijin. Și totuși, un rol important l-ar putea juca măcar o parte din democrațiile consolidate și, între acestea, Statele Unite. O vizită a lui Ion Iliescu la Washington ar fi un semnal că opoziția trebuie să-și depășească starea de plâns și lins de răni. După cum tot democrațiile occidentale ar putea da câteva semnale clare în legătură cu excesele preluării de putere. Pentru că în șapte ani echipa Iliescu a ras tot ce se putea rade. Iar acum adversarii lor nu fac decât să repete istoria. Curat până la iarbă verde ! Dacă pedeserizarea înseamnă și vânătoarea de specialiști, asistăm acum la convertirea în autorități și competențe a unor oameni cu carnet de membru. Și asta, iertată să-mi fie părerea, mi se pare chiar mai periculos decât ce-au făcut ceilalți. Dar asta este o altă poveste pentru un alt număr de ziar.

11 martie 1997

Conștiința – prin stomac, democrația – pe la ghișeu

Mii de scrisori ne sosesc zilnic din toate colțurile țării. Lor li se adaugă telefoanele primite zi și noapte. O echipă de douăzeci de oameni încearcă să facă față semnalelor disperate venite de peste tot. Parcă ar fi un joc înnebunitor. De undeva, din afara redacției, viața aruncă spre noi ghiulele fierbinți, drame, ilegalități, suferințe și nedreptăți. Și fiecare trebuie primită, analizată cu grijă și supusă unei încercări de normalizare. Să repari neghiobia unui funcționar, încălcarea nepăsătoare a unui drept, toate cer timp, energie, chiar bani și multă pricepere. Acest bombardament aiuritor continuă în fiecare zi. N-ai terminat bine cu povestea unui om, îți vin altele zece sau o sută. Procentul de nenorociri și nedreptăți nu scade în nici un chip. Ba aș zice că el crește mereu. Uneori se adună grămezi de scrisori. Toate conțin o plângere, o nedreptate, o aberație. Când te uiți la ele, te apucă plânsul sau o disperare care nu se înmoaie decât cu o porție bună de somn. Dar, a doua zi, totul reîncepe. Nedreptăți, greșeli stupide care pun oameni pe drumuri, abuzuri, drame. Unele sunt chiar fără ieșire. Nici un minister al durerii publice nu le mai poate scoate la liman. Acestora li se adaugă apeluri de inventatori și păreri politice.

Trecând peste scrisorile prin care diverși pasionați ne anunță că ei au inventat vaca merinos, nu-ți rămâne de constatat decât că inteligența și ingeniozitatea nu mai au piață. Scrisorile cu păreri politice sunt cele mai spectaculoase. Ele te trimit sigur la sinucidere. Nu poți găsi altă soluție când unul înșiruie cuvintele de parcă ar pune sare în tăieturile din pielea lui Nicolae Văcăroiu, în vreme ce alții îi mulțumesc și se roagă lui Dumnezeu pentru sănătatea lui, zicând că pe vremea sa nu le-a fost frică de foamete. Unii urăsc și înjură ceea ce nu înțeleg. Zilele trecute, trei scrisori ne acuzau că noi, cei de la *Evenimentul zilei*, vrem să-l readucem pe rege pe tronul României. O prostie gogonată, care nu se sprijină pe nimic, nici măcar pe o virgulă, era susținută cu încăpățânare. Cu ură chiar. În asemenea situații, mă îngrozește gândul la ce înțeleg unii din discursul unui politician de buzunar sau de pe prima scenă a țării. Ce înțeleg ei din știrile de seară sau dintr-un articol de ziar. Până la urmă, ignoranța nu este numai treaba lor. E și treaba noastră, a tuturor. Americanii fac din eradicarea ignoranței o problemă politică majoră, în timp ce noi abia o descoperim.

Să revenim la scrisori, la semnalele realității. Ele ne atrag atenția asupra unor nereguli. Trăsătura lor principală vine de la faptul că în fiecare caz cineva avea o răspundere clară. Un funcționar, o autoritate, o instituție, în loc sa-ți exercite atribuțiile, au bălmăjit-o. Mai toate nenorocirile au la capătul lor un om dintr-o instituție a statului, adică o răspundere de care s-a achitat în dorul lelii. Or, una din marile schimbări necesare în România ține de relația cetățeanului cu autoritățile. Pe vremuri, totul era dirijat de partid și de interese mărunte. Un Fa, un Ness și un pachet de Kent. De la revoluție, totul e dirijat de interes și de chef. De la alegerile de anul trecut, românilor li s-a promis un alt tip de relație cu autoritățile. Unul în care acestea sunt la dispoziția cetățeanului, iar nu viceversa. Formulare impecabilă pe seama unei vieți guvernate de șpagă și de bunul plac. Poarta principală a Primăriei Capitalei i-a fost deschisă cetățeanului în mod simbolic. Dar asta n-a schimbat lucrurile. Procesul de trecere a instituțiilor statului la dispoziția cetățeanului a fost chiar uitat. Se discută de reformă, de sărăcie, de câte și mai câte. Numai de această nevoie fundamentală a omului nu. El a rămas tot sub vremi, tot pe la uși cu jalbe și memorii, tot pe drumuri. 'Geaba se reformează economia dacă nu se reformează mecanismele societății. Disperarea cetățeanului trece ușor în lehamite. La capătul drumului nu este decât haosul. Iată de ce începem să publicăm săptămânal o pagină întreagă de ziar cu semnalele dramatice ale oamenilor. Ele sunt semnalul dureros pe care realitatea li-l trimite zilnic politicienilor. 'Geaba toacă el vorbe la microfoanele Parlamentului. 'Geaba se îmbată cu apă rece. Pentru țăranul sau pensionarul de nu știu unde, funcționarea guvernului se vede mai puțin în discursul primului-ministru și mai mult în funcționarul sau omul autorității, nepăsător și neglijent. Așa cum conștiința trece prin stomac, vorbă a mai tuturor românilor, și democrația trece în primul rând pe la ghișeul instituției publice. Până când în relația cetățeanului cu « ghișeul » nu se produce o schimbare radicală, toate celelalte reforme nu sunt decât niște duioase cântece de lebădă.

12 martie 1997

Între reformă și inconștiență !

Dacă vine cineva la mine și-mi spune că în numele reformei trebuie neapărat să-mi tai o mână, mă voi uita la bec ca rața la avion și voi întreba imediat dacă nu cumva se poate altfel. Și, dacă îmi va zice că nu, de bună seamă că voi zice nu, încercând să deslușesc o cale de ieșire. La fel, dacă vine cineva și zice că pentru reușita reformei, despre care toți zicem că este absolut necesară, trebuie să-și sacrifice un copil sau o rudă, îți faci cruce și-l dai afară sau îl iei la palme pentru o asemenea idee nesăbuită. Ideea de reformă are totuși niște limite. Iar acestea nu o neagă, nu o contrazic. Dimpotrivă, o pot face mai suportabilă. Reforma obligatorie, privită ca un satâr ce ne desparte de trecutul economiei, se contrazice flagrant cu o operațiune de bisturiu. Guvernul Ciorbea a declarat catastrofa, reală în cea mai mare parte. Numai că declarând-o n-a schimbat mare lucru. Consecințele dramatice nu pot fi justificate în stilul spălatului pe mâini.

Oricâte resurse de optimism avem și oricâte accese de pesimism, lucrurile se încurcă rău de tot. Din țară primim informații și imagini cutremurătoare. Complexe întregi de porci, păsări și vaci se prăbușesc. Guvernul a retras subvențiile pentru agricultură la modul necondiționat, fără să estimeze consecințele catastrofale. Și le-a retras înainte de a clarifica și declanșa procedurile de preluare. Și, astfel, toate complexele animaliere din România ajung într-o situație tragică. Un adevărat holocaust al animalelor. Mătci, sute de mii de porci, vaci olandeze cumpărate cu milioane de dolari mor sub privirile disperate ale oamenilor. Ba într-un complex de creștere a porcilor, animalele moarte sunt transformate în hrană pentru cele încă vii. Băncile, după ce au oferit credite pentru tot felul de hoteluri și bazaconii, au retras creditele pentru aceste investiții vitale creșterii animalelor. Valori inestimabile ale statului sau ale particularilor sunt înghițite astfel de seninul pardon al reformei. Și toate acestea în vreme ce mulți, foarte mulți români se hrănesc doar cu pâine și apă.

Ceva nu-i în ordine în această situație revoltătoare ! Dacă organizațiile pentru protecția animalelor ar vedea imaginile din orice complex de creștere a animalelor din România, s-ar îngrozi, și tot ce-am câștigat bun în materie de imagine s-ar șifona serios. Ni se spune că acestea sunt condițiile Băncii Mondiale. Ceva mă împiedică să cred. O fi reforma o știință, dar nici un laureat al premiului Nobel pentru economie nu-ți poate cere să progresezi în economie omorând prin înfometare sute de vaci importate din Olanda și transformând complexele animaliere în cimitire dezolante. Guvernul Ciorbea ne vorbea de o anumită elasticitate în aplicarea reformei. Ceea ce puteți vedea în numărul de față nu este nici elasticitate, nici inteligență. Este și incompetența guvernului Văcăroiu, e și incompetența guvernului Ciorbea, care n-au găsit o soluție, oricât de dezastruoasă era situația.

Dacă putem închide ochii sau întoarce spatele acestei tragedii a animalelor domestice, tot nu ne putem consola cu ideea importului. Iar guvernul și coaliția majoritară nu vor avea ce să replice la trompetele lui Corneliu Vadim Tudor. Nu insinuez că această situație este rodul unei politici. Cine poate fi atât de inconștient încât să treacă România în poziția de mare importator agricol ? De bună seamă că nimeni ! Dar consecințele unei reforme aplicate cu toporul pot fi exact aceleași. Numai că o asemenea situație ar dezvălui nu un plan ticălos, cum s-ar grăbi unii să spună, ci ar fi măsura unei incompetențe pe care societatea românească ar tolera-o cu greu.

Moțiunea pâinii, înaintată de PDSR, a trecut prin Cameră ca gâsca prin apă. Ba am mai și râs de ea, veseli că gâsca nu s-a udat deloc. Coaliția la putere a pus totul în cârca fostei puteri, considerând că ea este integral responsabilă de situație. O fi, dar asta nu schimbă nimic. Din păcate, s-a pierdut un prilej pentru a discuta despre o stare de lucruri care depășește imaginabilul. Care ne duce într-o situație-limită. Trecerea moțiunii ca un balon de săpun este și un semn pentru o mare neliniște. Din rațiuni de înfruntare politică, adevăruri grele sunt împinse în debara.

Situația din complexele de creștere a animalelor ne mai arată un lucru. Că și guvernul Ciorbea este greoi, adeseori rigid, și încearcă să iasă pe piață cu soluții de ochii lumii. Ca ministru al Agriculturii, pornit în trening pe la porțile fabricilor de pâine. Peste șase luni sau de sărbători, n-ar fi exclus să-l vedem pe domnul ministru Gavrilescu alergând printr-o curte de țăran, poate-poate prinde și el o coadă de porc. Ultimul din agricultura reformei.

13 martie 1997

Iar ne lasă repetenți !

Multă vreme ni s-a spus că suntem și naționaliști, și antisemiți. Și, de fiecare dată când primeam de la un străin o asemenea palmă peste ochi, spuneam că nu-i adevărat, deși prin 1990-1992 nu prea găseai multe argumente cu care să te aperi. A fost o perioadă cruntă pentru percepția despre România. Și comuniști la putere, și naționaliști (povestea de la Târgu Mureș), și antisemiți – subiect la care ni se scoteau ochii cu Vadim. Plus violența care ni se punea în spate în urma mineriadelor. Adevărul este că românilor din străinătate, ca și celor din țară plecați pe aiurea nu le era foarte ușor să convingă de o anume normalitate. Au fost cele mai mari belele pe capul României. Și al românilor. Toate acestea întunecau și judecata, și discernământul. Și pe seama lor partidele politice mai turnau un strop de otravă. Și se făcea de un haos și de o nebunie care au creat ceea ce am suportat cu greu și ne-a costat enorm.

După semnarea Tratatului de bază cu Ungaria, trompetele discursului patriotard au pierdut un plămân. Electoratul a sancționat și ne-am trezit cu un naționalism cu jumătate de gură. Mai mult, intrarea UDMR-ului în coaliția guvernamentală i-a lăsat fără replică și pe cei mai încrâncenați adversari ai României. Când aceștia vor fi aflat și de debarcarea lui Funar, de bună seamă că toți își vor fi spus că în România are loc o schimbare de proporții. Aceasta explică și prezența mediatică a subiectului numit « România » în mai toate ziarele și televiziunile din lume. Pe nesimțite, România se apropie de imaginea mediatică a lui decembrie 1989. Ea ar putea fi fructificată extrem de eficient. Președintele Emil Constantinescu face eforturi în această direcție și în perioada următoare vom avea și câteva răspunsuri.

Sunt totuși câteva semnale care ne obligă la o întrebare : s-a schimbat ceva în psihologia românilor ? Au devenit ei peste noapte internaționaliști și europeni ? Putem spune adio pornirilor de genul celor de la Târgu Mureș și accentelor antisemite ? Chiar pierde PUNR-ul tot vântul din pânze ? Tare mi-e teamă că răspunsul este nu.

Discuțiile din jurul semnării Tratatului cu Ucraina și ideea renunțării la orice recurs la istorie pentru teritoriile românești a provocat reacții categorice. Chiar dacă acolo mai sunt puțini români, chiar dacă Ucraina nu va accepta niciodată, în condiții normale, o cedare de teritorii, chiar dacă granițele sunt bătute în cuie prin documentul de la Helsinki, memoria românilor nu este dispusă la concesii. Ni s-au luat, asta e ! Dar ideea de renunțare e chiar mai dureroasă decât chiar luatul în sine. Îngroparea speranței că odată și odată ele se vor întoarce provoacă mai multe reacții de suflet decât cele care au fost în momentul pierderii acestor teritorii. Disputa din jurul acestui su-

biect nu le va scăpa naționaliștilor. Aceștia îl vor umfla peste măsură și vor încerca să scoată maximum de capital politic.

Dacă intrarea UDMR-ului în coaliția guvernamentală a fost « înghițită » ușor de naționaliști – ei tocmai își lingeau rănile unei jumătăți de eșec –, de bună seamă că nu la fel se vor petrece lucrurile cu separarea Universității Babeș-Bolyai din Cluj. De când așteaptă Gheorghe Funar ocazia să mai execute și el o lovitură de pedeapsă și să înscrie spectaculos. Declarația lui Victor Ciorbea, făcută la Budapesta, conform căreia se va reînființa Universitatea Bolyai a și aprins focul. Adevărul este că ar fi chiar o greșeală. Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj este rezultatul unei comunicări interetnice, dezvoltată progresiv, fără un sprijin internațional. Separarea ei ar fi un pretext pentru izbucniri nu doar din inimă, ci și din fiere. Mai degrabă înființarea unei noi universități ar avea șanse de reușită decât spargerea uneia cu o solidă istorie în urmă. Următoarele zile ne vor arăta, fără îndoială, demersuri categorice, fondate pe adevăr, dar învăluite într-o notă patriotică. Și de aici va crește iar flacăra naționalistă. Ea se va amplifica, fără îndoială, și în cazul Tratatului cu Ucraina. Terenul este propice, iar forțele interesate nu vor scăpa prilejul. Dacă mai adăugăm și situația dificilă din punct de vedere economic, prăbușirile generate de reformă, cât și sărăcirea care o însoțește, atunci de bună seamă ne aflăm în fața unui veritabil pericol naționalist. Proporțiile acestuia și riscurile pe care le generează depind doar de priceperea guvernanților și de abilitatea președintelui Emil Constantinescu. Altfel, se naște un val care le poate întrece pe toate.

14 martie 1997

Amuțirea trompetei

Plină de învățăminte și semnificații este capcana pe care viața o întinde politicii, în general, și PDSR în particular. În urmă cu un an, puterea, enervată de bălăcărelile lui Corneliu Vadim Tudor la adresa lui Ion Iliescu, îi ridica acestuia imunitatea. Ca să nu pară o răzbunare grosolană, fostul aliat era sacrificat pe acuzații care nu țineau atât de relația cu puterea, cât cu injuriile lui Vadim la adresa unor persoane particulare. Puterea de atunci se fudulea de bucurie. Îl terminăm pe Vadim înainte de campania electorală și rămânem cu mâinile curate ! Până la urmă, ridicarea imunității n-a folosit la nimic, C.V. Tudor dobândind o alta. Gestul puterii de atunci a rămas un fel de mustrare prietenească. Dacă ridici prea mult nasul, până acolo unde nu îți este permis, riști să ți-l scurtăm ! Și Corneliu Vadim Tudor s-a întors cuminte în banca sa, încetând atacurile la adresa PDSR și a fostului președinte Ion Iliescu. I s-a arătat pisica, și partenerul de coaliție a tăcut chitic. Această postură ne poate trimite cu gândul la o relație mult mai adâncă și mai complicată între fostul partid de guvernământ și liderul României Mari. Viața o va dovedi peste ani sau o va infirma.

Miercuri seara, la emisiunea de la Antena 1, Corneliu Vadim Tudor își repeta mai mult pentru sine că nu se teme de nici un fel. Când era vorba de dreptul cetățeanului de a se apăra în instanță împotriva oricui, chiar și a unui parlamentar, se încuraja singur. Cine are curajul să se pună cu mine ? Și de ce să fie târât tocmai el prin tribunale ? Cum să se judece cu toți handicapații ? În tot potopul de cuvinte patetice ieșite ca dintr-o motopompă, președintele României Mari cârpea în stânga și în dreapta, bălăcărea din greu, în speranța că, îngroșate peste limită, lucrurile vor ajunge la inabordabil. Dar, dincolo de o partitură jucată la paroxism și cu transpirație, se citea frica. O frică aproape animalică de roțile dințate ale justiției urnite puțin câte puțin.

Şi ieri, la Senat, Corneliu Vadim Tudor a rămas fără imunitate. Veritabilă lovitură de teatru. Preşedintele PRM conta pe sprijinul de beton al foştilor săi aliaţi la guvernare. Uniţi faţă de adversarul comun, din trecut şi din prezent, PDSR şi PRM se prezentau cu o « unitate de monolit ». Nu ştiu dacă din punct de vedere juridic sau avocăţesc procedura adoptată comportă discuţii. Dar, moral şi logic, mişcarea este fără cusur. Va fi extrem de greu pentru PDSR să explice electoratului de ce o dată, când a fost porcăit preşedintele Iliescu, fără plângerea penală a acestuia, lui Corneliu Vadim Tudor i-a fost ridicată imunitatea, iar acum, când nu s-a adăugat nimic, nici măcar un capăt de aţă, PDSR se opune cu vehemenţă. Omul simplu va zice : când aţi fost cinstiţi ? Când i-aţi ridicat-o din interes sau acum, când vă opuneţi tot din interes ? Părăsirea Senatului de către PDSR poate aduce mult mai multe pagube decât avantaje. Mai mult, gestul lui Ion Iliescu de a părăsi sala pe chestiuni de întâlniri, încercând să lase votul său împotriva ridicării imunităţii, e o altă naivitate. Votul « prin poştă » în cazul Vadim ne prezintă acelaşi om politic măcinat de ezitări. Ar face-o şi n-ar face-o ! Şi cu slănina întreagă şi cu cuţitul uns ! Adică ezitarea care l-a mutat de la Cotroceni pe scaunul incomod al opoziţiei.

Un calcul politic eficient la un moment dat (ridicarea imunităţii în momentul în care Vadim ridicase nasul la preşedintele ţării) s-a dovedit a fi păgubos peste timp. El a fost speculat la maximum de actuala putere. Procedura adoptată aruncă mingea în terenul PDSR şi pare a fi tare greu de întors. De bună seamă că ridicarea imunităţii lui Corneliu Vadim Tudor nu este doar o poliţă plătită PDSR. E tot un fel de pisică arătată Tribunului care, în ultima vreme, şi-a umflat prea tare pieptul, strigând lucruri extrem de incomode. Acesta invocă o conspiraţie politică, uitând că Senatul nu este o mănăstire de maici, ci o reuniune de politicieni. Buni sau răi, dar politicieni. Şi partide, unite sau dezbinate de strategii şi planuri. Or, lăsarea lui Corneliu Vadim Tudor fără pantaloni şi sub ameninţarea pedepselor justiţiei are şi rolul unui semnal. Că România îi linişteşte pe naţionalişti. După cum ar putea fi şi o măsură de prevedere. Următoarele mişcări politice presupun numeroase riscuri. Un Corneliu Vadim Tudor scăpat din frâu ar putea fi extrem de periculos. Rămâne de văzut cât capital politic îi va aduce noua postură de victimă. Riscul lui Corneliu Vadim Tudor este ca, în locul unui puhoi de oameni care să-l apere, lumea să-i râdă în nas. Dincolo de toate, ridicarea imunităţii lui Corneliu Vadim Tudor repune în circulaţie o idee enervantă pentru multă lume. Că nimeni nu este mai presus de lege. Chiar şi cu preţul legii.

15-16 martie 1997

Cârpind în grabă

Ultima săptămână a adus în centrul atenţiei subiecte extrem de dureroase şi, de aceea, viu disputate. Primul a fost legat de modificarea Legii fondului funciar. Al doilea a venit cu semnalul tras de *Evenimentul zilei* privind situaţia dramatică din zootehnie. Sute de mii de porci înfometaţi alcătuind un spectacol sfâşietor. Iar ultimul eveniment a pornit de la primul-ministru Victor Ciorbea privind Universitatea Babeş-Bolyai. Şi toate aceste trei evenimente au fost preluate rapid de presa românească şi transformate în subiecte de dezbatere publică.

Joia trecută a fost depus proiectul de modificare a Legii fondului funciar, vineri s-a discutat puţin, sâmbătă toată România vorbea despre cele cincizeci de hectare. Prin trenurile de navetă, prin autobuze sau la o cinzeacă în faţa magazinelor

sătești, țăranii se mirau de noua inițiativă parlamentară, înjurau sau își băteau joc de ea. Ei știau la fel de bine că în agricultură e dezastru și se minunau cum de taman chestiunea celor cincizeci de hectare li s-a părut parlamentarilor puterii ca fiind de maximă urgență. Sâmbătă seara, la Cotroceni, în urma unei întâlniri între președinte, primul-ministru și șefii partidelor parlamentare, s-a căzut de acord că proiectul de lege nu mai întră în procedură de urgență. Rămâne pentru la toamnă. Adică un fel de « Paștele cailor ». Titularii puterii de acum au găsit o formă elegantă pentru a nu spune pe șleau că soluția adoptată în ultimul moment avea doar meritul de a acoperi o gafă. Variantele cu n-am știut, nu ne-am coordonat nu mai au importanță. Consultarea de la Cotroceni și decizia s-au produs după ce grenada începuse să fumege în mijlocul pieței.

La fel și în situația cu animalele decimate prin înfometare. Semnalul cutremurător lansat de *Evenimentul zilei* a fost preluat de aproape toate mediile românești. Geografia dezastrului a fost completată rapid. Și joi am beneficiat de prima informație importantă. Că Ministerul Finanțelor, ca și Fondul Proprietății de Stat au decis să aloce niște sume pentru a salva ce se mai poate salva din această situație.

Mai mult, ieri, primul-ministru a prezentat soluțiile găsite de Biroul Executiv al guvernului. Se scot furaje din rezerva de stat, se alocă fonduri, se distribuie animale. O intervenție rapidă, venită cu întârziere, un pansament pentru o rană mult mai adâncă decât pare la prima vedere.

La fel, discursul lui Victor Ciorbea și intervențiile sale televizate la Budapesta au stârnit reacții violente la Cluj. În câteva zile, fără precizările de rigoare, ne-am fi aflat în fața unui alt subiect incendiar. Ceea ce nu reușiseră să provoace în universitatea clujeană nici Gheorghe Funar, nici Lázló Tökés era cât pe-aci să treacă în contul lui Victor Ciorbea. Nuanțările ulterioare făcute de primul-ministru și poziția președintelui Emil Constantinescu au temperat spiritele. Comunicatul președintelui propune chiar o întâlnire cu conducerea universității clujene, cu profesorii și cu studenții pentru clarificare.

În toate aceste trei evenimente există o trăsătură comună. Nu se puteau sfătui cei din guvern cu reprezentanții coaliției din Parlament și cu președintele Constantinescu înainte de a purcede la propunerea de modificare a Legii fondului funciar ? De ce era nevoie de cârpirea elegantă a gafei ? Și de ce a fost necesară intervenția presei când situația din zootehnie a devenit tragică ? Nu știau parlamentarii români de asta ? N-au avut ei prilejul să o discute chiar la moțiunea pâinii pe care au luat-o peste picior ? N-au trecut ei peste ea ca peste o glumă politică, ca să nu spun mai rău ? Nu putea un reprezentant al guvernului să meargă la Cluj și să discute cu senatul universității, cu profesorii și cu studenții pentru a stabili o concluzie cu care Victor Ciorbea să meargă liniștit la Budapesta ?

Presa românească ar putea fi măgulită. La semnalele ei, lumea politică a reacționat rapid. Fapt extrem de stimabil, dar nu suficient pentru o bună guvernare, pentru o eficiență a actului politic. Toate cele trei evenimente care au ținut agenda acestei săptămâni lasă să se întrevadă slăbiciunile guvernării. O comunicare defectuoasă între instituțiile statului, dar mai ales în interiorul coaliției guvernamentale. Și chiar o anume superficialitate alarmantă. Vrând-nevrând, începe să se nască sentimentul că viața e un fel de tanc greoi, care sparge totul pe unde trece. Și, în urma sa, politicienii, cârpind în grabă pentru a scăpa de ochii lumii. Iar munca aceasta, oricât am suci-o, tot cârpeală se numește.

17 martie 1997

Frații Păunescu (2)
Se strânge lațul

Au fost șapte ani de nebunie financiară. Geamantane de bani au fost învârtite de unul și de altul (dar nu de toată lumea). Și România s-a trezit cu mari îmbogățiți, care schimbau mașinile precum alții schimbă indispensabilii, care aruncau cu banii ca nababii îmbogățiți din arme și droguri. Din nimic, aceștia au ajuns mari vedete ale scenei financiare, personaje de prim-rang și oameni apropiați ai cercurilor puterii. Criza de valută din România i-a găsit pe aceștia foarte bine plasați. De prin 1992, de când au început licitațiile, au fost oameni de afaceri români, sprijiniți de cine trebuie din guvern, Parlament sau cercurile Președinției care primeau aproape cât aveau nevoie. Sau chiar mai mult. Asta în vreme ce alții primeau cinci la sută, zece la sută din cât solicitau pentru a se dezvolta. Și astfel s-a produs « consacrarea ». Unii au ajuns mari și au fost repede considerați modele și repere ale economiei de piață, iar alții au murit încet-încet sau au rămas mici, mititei. Indiscutabil, a fost o selecție. Dar nu pe criterii naturale. A contat criteriul politic. În plus, a contat iuțeala de mână. Era un fel de regulă pe care o știau și pisicile. Ca la o cerere de schimb valutar depusă la o bancă, un procent oscilând între cinci și zece la sută trebuia oferit celor care aveau grijă ca respectiva cerere de valută să fie aprobată. A fost perioada cea mai neagră a sistemului bancar românesc. Cu aceste priorități s-au născut miliardarii de carton și bancherii burdușiți de bani.

Toți se credeau puternici și nemuritori. Numai Europa și piața mondială le mai ședeau înainte. România o rezolvaseră de mult. Iar acest mecanism al făcutului de bani părea că va funcționa la nesfârșit. Alegerile de anul trecut au stârnit panică. Între cele două tururi, mulți au vândut pe nimic și și-au luat bilet de avion numai dus și s-au dus învârtindu-se. Alții au rămas, în speranța că vor cădea la pace și cu noua putere. Și chiar părea că au realizat cu succes această operațiune. Doar presiunea exercitată de Președinție în direcția eradicării corupției a stârnit vântul de gheață care le adie unora și prin clipele de somn profund.

Numai că eforturile președintelui Emil Constantinescu și ale ministrului de Interne s-au izbit chiar de la început de « curelele de transmisie » din interiorul Poliției. Pentru a putea declanșa o operațiune de avengură împotriva corupției, era necesară deblocarea Poliției, a Justiției și a Procuraturii. În această operațiune a mai apărut o necunoscută. Curtea Constituțională a stabilit că secretul bancar nu poate fi violat în nici un fel. Să mori de râs. O instituție a statului leagă statul de mâini și la ochi pentru a nu putea afla mașinațiunile unora și altora din bănci și din afara lor. Nu care cumva să-i verifice fiscul pentru a-i pune să-și plătească impozitele. Această mare minune a justiției rămâne încă în picioare.

Săptămâna trecută, președintele Emil Constantinescu a anunțat operațiuni severe de combatere a mafiei economico-financiare. De bună seamă că mesajul președintelui Constantinescu îi va fi speriat în primul rând pe bancherii cu musca pe căciulă. Și poate să alerteze într-o oarecare măsură și populația. Dar aceasta va înțelege repede că una sunt afacerile lui Temeșan sau ale lui Alexandru Dinulescu, și altceva băncile pe care aceștia le-au condus. Fără nici un dubiu, miliardarii de carton ai României de azi au apărut cu complicitatea directă a băncilor. Și mulți bancheri s-au îmbogățit pe comisioanele acestora. Luate la credite sau la schimburi de valută. Acest « la loc comanda » spus mafiei economico-financiare bagă spaima în miliardarii de carton. Iar între aceștia, frații Păunescu și Ilie Alexandru nu sunt decât

simboluri. Fiecare s-a învârtit într-o bancă. Iar locul preferat de învârtit bani al fraților Păunescu a fost, fără îndoială, Bancorex, cea mai solidă și mai puternică bancă a României. Ar fi o aberație să ne imaginăm că tot personalul de la Bancorex a lucrat pe mâna fraților Păunescu. Indiferent ce părere aveau lucrătorii acestei bănci, indiferent de regulamente și legi, jocurile se făceau la vârf, în primul rând prin președintele Răzvan Temeșan. Destituirea lui din fruntea Bancorex vine târziu, iar plecarea sa deschide calea unor adevăruri care până astăzi n-au putut fi elucidate. După cum veți vedea, pe semnătura fostului președinte Răzvan Temeșan, frații Păunescu au învârtit zeci de milioane de dolari ca și cum ai învârti o nucă între degete. Tot din Bancorex au fost învârtiți banii care au ajuns în contul personal al unui dintre frații Păunescu și de unde au plecat la Bankcoop pentru cumpărarea de acțiuni. Și tot din Bancorex, în ultimele săptămâni, au plecat 14 miliarde într-o afacere a fraților Păunescu. Și tot cu sprijinul lui Răzvan Temeșan s-au învârtit milioanele de dolari necesare « Afacerii Lido ». Dar despre toate acestea începând de mâine.

18 martie 1997

Frații Păunescu (3)

De când am inaugurat în *Evenimentul zilei* subiectul fraților Păunescu se petrece un lucru extrem de ciudat. Tot felul de cunoscuți îmi dau telefon și mă întreabă ce am cu ei, cine se află în spatele acestui demers al ziarului și dacă nu cumva ar fi mai inteligent să ne împăcăm. Am ajuns până acolo încât să mă aștept ca un asemenea mesaj să-mi fie transmis chiar de câinele meu printr-un lătrat duios, cu inflexiuni de bani zornăiți.

Ar fi chiar incorect dacă și cititorii noștri ar înțelege același lucru. Nimic nu ne leagă și nici nu ne desparte de acest grup financiar, și nici interesele unora sau ale altora nu ne preocupă. După cum nu *Evenimentul zilei* are menirea de a stabili vinovăția sau nevinovăția, legalitatea sau ilegalitatea operațiunilor efectuate de clanul Păunescu. Noi nu facem decât să dăm contur unei probleme complexe din mijlocul societății românești. Poate chiar din inima ei. Dezvoltarea fabuloasă a fraților Păunescu a determinat multiple semne de întrebare atât în rândul oamenilor simpli, cât și în cel al politicienilor. Presa a stat mai cuminte, în multe cazuri a tăcut, iar alteori i-a ajutat în formarea unei imagini pozitive în ciuda întrebărilor persistente. Cazul grupului financiar Păunescu este în multe sensuri emblematic pentru societatea românească de azi, pentru marii ei îmbogățiți. Pentru că există o legătură indisolubilă între aceștia și lumea politică, între ea și sursa banilor, adică băncile românești. Eliberarea din funcție a lui Răzvan Temeșan e numai începutul. Se ridică astfel cortina de pe operațiuni care au uimit multă lume și care explică îmbogățirea peste noapte a grupului Păunescu. Ea poate fi subiectul unei teze de doctorat, dar și al unor speculații. În același timp, este cert că frații Păunescu au făcut afaceri legate de lumea politică. Pornind de la cele simple, furnizări de echipamente președinției domnului Iliescu, până la combinații bancare dintre cele mai spectaculoase. Nu este treaba noastră să cercetăm cum au luat frații Păunescu credite de la Bancorex girând cu hoteluri din Mamaia. E treaba instituțiilor abilitate să cerceteze cum hoteluri și vile din Mamaia (Rândunica, Mina sau Paloma) au fost reevaluate și apoi preluate de Bancorex în schimbul creditelor nerambursate. Activitatea complexă, ca o pânză de paianjen, a acestui grup este aproape imposibil de descifrat. Ceea ce ni se vindea de către Banca Națională drept un lucru cert, iată că prin scrisoarea sosită la Ministerul

Finanţelor se dovedeşte a nu mai fi chiar atât de sigur. Deci, cele 10 milioane de dolari din venituri proprii şi personale nu sunt chiar atât de proprii şi personale, după cum ştiau şi copiii din Ferentari. Sunt multe semne că firele duc tot la Răzvan Temeşan şi la banii Bancorex. După cum sunt destule semne că Răzvan Temeşan a jucat prea mult pe mâna grupului Păunescu. Cel puţin ultima operaţiune, desfăşurată nu cu multă vreme în urmă, ridică şi ea semne serioase de întrebare. Răzvan Temeşan, dincolo de orice teamă, a decis cumpărarea unui pachet important de acţiuni în firma DAC AIR. Să cumperi acţiuni într-o firmă care are avioane în leasing (abia după ultima rată achitată avioanele devin proprietatea DAC AIR) înseamnă să cumperi de peste 10 miliarde de lei acţiuni într-un SRL care nu are decât nume (şi ăla mititel ca musculiţa), nişte angajaţi şi nişte posibile rute şi pasageri. Dacă nu enorm, oricum tot risc se numeşte, deşi ar putea fi socotit şi altceva. Indiferent cât de legale sau aparent legale sunt operaţiunile semnate de Răzvan Temeşan cu fraţii Păunescu, ele pun multe semne de întrebare pe seama unui bancher socotit profesionist. Zecile de milioane de dolari ale românilor, învârtite preponderent pe mâna fraţilor Păunescu, explică, dar şi şochează, nedumeresc şi enervează. Să fi crezut Răzvan Temeşan că fraţii Păunescu sunt nişte alchimişti financiari şi tot ce ating se triplează ca valoare, sau este vorba de o presiune politică exercitată de fosta putere şi de acoliţii săi asupra fostului preşedinte al Bancorex ? Răspunsul se află, probabil, în cea de-a doua întrebare. După cum cazul pe care îl prezentăm astăzi şi pe care l-au mai subliniat şi alte publicaţii, tot fără răspuns a rămas. E o tăcere suspectă a oamenilor şi a instituţiilor când e vorba de acest clan financiar. Nimeni nu se îndoieşte, nimeni nu cercetează. Toată lumea lasă impresia că nu ştie nimic, în vreme ce omul simplu reacţionează ca miliţianul uimit că nevasta i-a născut doi gemeni. Unul alb şi unul negru. Ba, spre uimirea tuturor, primul-ministru i-a luat în vizită la Budapesta. Asta în vreme ce scrisoarea Băncii Naţionale privind provenienţa celor 10 milioane de dolari din contul « propriu şi personal » stă ca un bolovan enorm în mijlocul Ministerului Finanţelor, provocând o întrebare hamletiană : avem sau nu avem fisc în România ? Dar nu pentru căţei !

19 martie 1997

Bâlciul continuă !

Nimeni nu se aştepta ca procedura de retragere a imunităţii parlamentare a senatorului Corneliu Vadim Tudor să se desfăşoare într-o atmosferă de slujbă bisericească sau de ceremonie academincă. Era de presupus că vom asista la un spectacol şi vesel, şi enervant al liderului de la România Mare. Spre stupefacţia tuturor, balamucul aşteptat cu o plăcere românească aproape maladivă n-a avut loc în Senat. El s-a desfăşurat numai în ziare, la radiouri şi televiziuni. În Senat, Vadim a rămas fără imunitate, neapucând să zică nici mâc. A fost, într-un fel, o dezamăgire. Se anula un spectacol. Iată însă că dezamăgirea este risipită. Balamucul propriu-zis, marele bâlci al politicii, abia acum începe. PDSR-ul s-a retras din Senat şi din Cameră, paralizând imaginea legislativului. Au fost invocate şi instituţiile statului, cum ar fi Curtea Constituţională. Aceasta ar fi urmat să dea un verdict cu caracter consultativ. Dar Curtea Constituţională nu se pronunţă pe hotărâri ale Senatului. Ea poate opera numai pe legi. Situaţia a devenit astfel critică şi ar putea evolua în mai multe direcţii.

Fostul partid de guvernământ, orice argumente ar aduce, rămâne cu o ghiulea legată de picioare. Anul trecut, când urmărea să obţină tăcerea lui Vadim Tudor la

adresa președintelui Iliescu, a inițiat și finalizat ridicarea imunității senatorului PRM pentru aceleași motive. Azi, tot din interese politice, se opune vehement. Motivul e difuz, dar vine, cu siguranță, dintr-o teamă neexprimată că ridicările de imunități vor continua și membri marcanți ai PDSR vor constitui ținta ofensivei în campania anticorupție. E suficientă o breșă, ca mai apoi, unul câte unul, corupții guvernului Văcăroiu să fie împinși la strungă. Aici e buba și din ea vine agățarea disperată de situația lui Corneliu Vadim. Cum pielea e mai aproape și mai dureroasă decât cămașa, PDSR-ul și Ion Iliescu nu se gândesc deloc la electorat. Între membrii PDSR sunt mulți care nu-l pot suporta pe Vadim din motive morale sau pur și simplu pentru că le-a porcăit idolul în urmă cu un an, când Vadim a șters televizoarele și ziarele cu Ion Iliescu. Din acest punct de vedere, imposibilitatea de a explica clar de ce atunci Vadim trebuia judecat, iar acum apărat cu prețul retragerii din Parlament va provoca PDSR-ului destule daune la capitolul obraz subțire.

Procedura găsită de majoritate la Senat a pasat răspunderea morală pe umerii opoziției. În acest fel, coaliția la putere a crezut că scapă mai ușor. Ea a uitat că se află în fața a două momente parlamentare extrem de importante. Adoptarea Legii bugetului și adoptarea pachetului de legi necesar reformei. Din repeziciunea cu care a introdus artificiul și din chicoteala care a urmat se poate înțelege că majoritatea parlamentară din Senat și-a frecat palmele de plăcere înainte de a vedea toate consecințele. Pentru că în acest moment ea trebuie să decidă : ori Corneliu Vadim Tudor, ori Legea bugetului și pachetul de legi pentru reformă ! Ceea ce ar însemna renunțarea la găselnița adoptată joia trecută și trecerea la votul cu două treimi. Câștigător sigur : Corneliu Vadim Tudor. Președintele Senatului, Petre Roman, a promis că el însuși va sesiza Curtea Constituțională. Dar PDSR-ul și ceilalți nici nu mai vor să audă de așa ceva. Ei vor direct la președintele Emil Constantinescu, unde nu vor discuta doar cazul Vadim, ci vor ridica și alte câteva probleme-cheie ale perioadei.

Deplasarea conflictului și a crizei spre Cotroceni nu înseamnă neapărat o rezolvare fericită. În primul rând că ieșirea din criză prin scăparea lui Vadim Tudor printre degetele justiției poate compromite atât PDSR-ul, cât și coaliția majoritară. În fața electoratului român devin penibile atât puterea, cât și opoziția, care nu reușesc să dea de capăt unui bâlci lung de șapte ani. Și în cazul unora, și al altora, omul de rând se va alege cu o dezamăgire. Singurul victorios ar fi Corneliu Vadim Tudor. El își va consolida mitul de invincibil și va lăsa să se înțeleagă că a scăpat pentru că are adversari slabi și, în plus, îi are la mână. Mai mult, Convenția Democratică va fi percepută ca autoare de gafe în succesiune. Cu această dare înapoi, șiragul mișcărilor avântate și încheiate cu coada între picioare se va îmbogăți și oamenii vor înțelege rapid o anume șovăială, o nehotărâre, vizibile deja în mai multe situații. În fapt, cedarea Convenției ar fi chiar recunoașterea slăbiciunii ei.

În plus, la Cotroceni opoziția vrea să discute și despre epurările politice, și despre subordonarea televiziunii, și despre guvernul care se substituie Parlamentului. Ignorată în ultimele luni, opoziția se agață de cazul Vadim și de slăbiciunile puterii într-un moment-cheie, pentru a reintra în joc. Oricum, la sfârșit, o parte va exclama, la balamuc, la balamuc ! Important este ca această reacție să nu vină din partea electoratului.

20 martie 1997

Riscul miturilor false

Prinderea gulerelor albe la înghesuială începe să fie o operaţiune mult mai dificilă decât vânătoarea de rechini. Ce ne durea pe toţi înainte de alegeri, de urlam ca din gură de şarpe pe seama corupţiei, se arată a fi mai greu de scos decât cuiul pe care zănaticul şi l-a bătut singur în scăfârlie. Promisiunea şi, mai apoi, operaţiunea declanşată de preşedintele României se arată a fi complicată, lungă, lipsită de mijloace tehnice şi organizatorice. Stricăciunea din societatea românească nu poate fi extirpată peste noapte. Există oameni care se ţin legaţi între ei mai rău decât scaieţii. Uneori, operaţiunea chirurgicală nu poate fi efectuată decât atingând grupuri mari de indivizi. Pentru că unul s-a sprijinit pe altul, a fost ajutat ici-colo, şi totul ia proporţiile unei plase. Consiliile judeţene de luptă împotriva corupţiei, oricât de multe eforturi ar face, nu pot repeta în plan local fermitatea organismului central. Apar prietenii, jocuri de interese, suspecţi şi aceleaşi mijloace reduse. Mi-l şi imaginez pe bietul poliţist încercând să se ascundă într-un ARO – dacă îl are – pentru a pândi subiecţii cercetării. Sau înotând el prin hârtii în limbi străine, contracte cu termeni de care n-a auzit de când mama lui l-a făcut sau urmărind comunicaţii moderne şi sofisticate, pe care le-a văzut numai în filme.

Iată de ce această campanie, indiscutabil vitală pentru viitorul societăţii româneşti, întâmpină extrem de multe greutăţi. Iar lipsa de tradiţie şi de experienţă cântăreşte enorm la măsurarea eficienţei. Apariţia la Timişoara a unui prim simbol în lupta împotriva corupţiei a fost chiar dătătoare de speranţe. Spre marea descalificare a celor care au închis ochii, la Timişoara au prins contur două mari imperii clandestine. Şi amândouă au coabitat cu poliţia, cu justiţia, chiar şi cu oamenii din celelalte autorităţi ale statului. În vreme ce românii se dădeau de ceasul morţii pe o glumă proastă, separarea Banatului, în Timişoara se întindea o caracatiţă care rivaliza cu guvernarea zonei. Fermitatea Constanţei Cârstea ne-a luat o piatră de pe inimă. Cel puţin în primul moment. Modul în care ne-a fost prezentată operaţiunea, precum şi antipatia generală a populaţiei faţă de doi prinţi ai Banatului au făcut din procuroarea timişoreană o vedetă născută peste noapte. Ea a fost repede îmbrăţişată şi de preşedintele Emil Constantinescu. Acesta, sfătuit în pripă şi copleşit de curajul femeii, a pus la bătaie toată credibilitatea sa pentru a încuraja asemenea oameni. Numită Silvia Conti a justiţiei române cu aceeaşi pripă cu care pe vremea revoluţiei unii deveneau eroi iar alţii terorişti, procuroarea din Timişoara se dovedeşte a fi un om cu mult mai multe slăbiciuni. Nu numai umane, dar şi profesionale. Culmea este că, la fel de repede, mai toată lumea a aflat adevărul. Inclusiv Preşedinţia. Iar gloria câştigată peste noapte s-a transformat, cel puţin în Timişoara, într-un capital negativ. Timişorenii, în loc să palpite la auzul numelui, râd în barbă de naivitatea bucureştenilor. Când îşi văd vedeta şi pe Televiziunea Naţională, în loc să mai creadă în cruciada anticorupţie a preşedintelui Emil Constantinescu, se întreabă : încotro se îndreaptă lucrurile ?

Fără îndoială, viaţa ne va dovedi mult mai multe. Inclusiv anvergura sau lipsa de anvergură a acestui personaj cu comportament ciudat, ca să nu-l numim altfel. Dar nu orgoliile sale sunt preocuparea noastră. Mult mai important este să ne întrebăm cât rău pot aduce campaniei iniţiate de preşedintele Emil Constantinescu asemenea modele false. Şi, mai ales, consecinţa acestor modele asupra actului de justiţie. Nu cumva o asemenea vedetă lipsită de substanţă poate provoca o demobilizare pe toate planurile ? Şi nu există cumva riscul ca bătălia anticorupţie să devină un fel de vânătoare isterică a câtorva personaje, în vreme ce toţi ceilalţi se limitează la postura de privitori ai spectacolului ?

Situația de la Timișoara, asupra căreia președintele Constantinescu poate reveni cu greu, este în egală măsură și o uriașă palmă pe obrazul autorităților locale, mai ales a lucrătorilor din poliție, parchet și justiție. Dacă ele ar fi funcționat normal, nici Mujea Marcelini, nici Zaher Iskandarani nu s-ar fi întins atât de mult. Nici o falsă Silvia Conti n-ar fi apărut. Și nici mediile românești n-ar fi fost în situația de a tăcea jenate, paralizate de neputința de a striga că împăratul e gol !

Cazul de la Timișoara dă greșelii dimensiunea ei omenească, după care nu-ți mai rămâne decât regretul. După cum continuarea acesteia riscă să ducă la ceea ce latinii numeau *diabolicum*.

21 martie 1997

Proclamația din 1997 !

Mare șoc trebuie să producă afirmația președintelui Emil Constantinescu de la Timișoara. Cei mai mulți susținători ai Convenției Democratice, dar mai ales ai PNȚCD și ai Alianței Civice nu-l vor înțelege foarte multă vreme. Punctul 8 al Proclamației de la Timișoara (evitarea comuniștilor cu munci de răspundere în perioada de consolidare a noii societăți) a fost calul de bătaie al anilor '90. Era un recurs al societății civile împotriva servitorilor înfocați ai idealurilor comuniste, un principiu care conținea într-o formulare elegantă dar tranșantă *Apelul către lichele* al lui Gabriel Liiceanu. Punctul 8 al Proclamației de la Timișoara era mai mult o aspirație morală. El nu s-a regăsit în viață câtuși de puțin pentru simplul motiv că România nu era pregătită să facă față unei asemenea intransigențe.

Multă lume a sperat că victoria Convenției și a lui Emil Constantinescu va însemna și victoria Punctului 8, că România va reîncepe purificarea de comuniști, operațiune ratată în decembrie 1989. Sublimă iluzie ! Emil Constantinescu și opoziția, după câteva luni de putere, descoperă importanța competenței. Toate ezitările acestei perioade vin în primul rând din lipsa de experiență în guvernare. Dar și din absența unui număr suficient de profesioniști ai politicii. Pornit într-o vastă operațiune de reformare a societății și a mentalităților, Emil Constantinescu descoperă fragilitatea oamenilor pe care se sprijină. Trecut de la campania electorală la concretizarea proiectelor, el simte în fiecare zi cum oameni care păreau disperați în fața imobilismului fostei puteri, acum, când sunt chemați să pună schimbarea în operă, încep să dea înapoi. Sau cei care acceptă, în ciuda zelului, dau semne de revoltătoare nepricepere. În fața unei asemenea situații, Emil Constantinescu a fost pus să aleagă ! Între cuvinte frumoase din utopii culturale și pragmatismul necesar construirii unui mecanism modern și eficient. Între o schimbare a României sub controlul unui trecut curat ca lacrima și un pragmatism lucid. Dând dovadă de mult curaj, a ales ceea ce era normal să aleagă. Prin refuzul Punctului 8, Emil Constantinescu lansează un semnal către întreaga societate. Nu de negare a trecutului și nici de ignorare a acestuia. El mută accentul pe prezent și pe viitorul imediat al societății. Pentru a putea dinamiza România, pentru a o racorda la imperativele lumii europene, Emil Constantinescu mută accentul de pe biografia comunistă sau noncomunistă a românului pe priceperea lui de a răspunde nevoilor de maximă urgență.

Prin trecerea Punctului 8 al Proclamației de la Timișoara într-un capitol de istorie contemporană, Emil Constantinescu face o mișcare de referință în politica românească. În primul rând că el se detașează net de o sumedenie de forțe politice, în special de Convenția Democratică. În al doilea rând, poate cel mai important,

deschide calea unei noi abordări a trecutului. Acesta poate fi privit ca istorie curată, fără a menţine prăpastia fără margini care separă puterea de opoziţie, activiştii de partid de deţinuţii politici. Fără a le cere să renunţe la convingerile sau la trecutul lor, noua poziţie a preşedintelui Emil Constantinescu deschide calea pentru valorificarea maximă a capacităţii fiecăruia. Progresul României e mai important decât trecutul unuia sau altuia dintre noi. Iar această nouă atitudine nu obligă pe nimeni să-şi uite suferinţele sau vinovăţiile.

Noua poziţie a preşedintelui Emil Constantinescu îi conferă şi o anume echidistanţă de forţele politice. Ea poate fi semnul unei alte relaţii cu toate celelalte partide de opoziţie. Dispărând linia de demarcaţie privind trecutul, comunicarea dintre putere şi opoziţie, cel puţin din punctul de vedere al preşedintelui, se poate desfăşura într-un alt limbaj şi, mai ales, concentrată pe idei politice.

În primul moment, poziţia exprimată de Emil Constantinescu la Timişoara va nedumeri şi chiar nemulţumi un important procent din electoratul care i-a adus victoria. Mulţi îşi văd risipite speranţele de răzbunare pentru suferinţele trecutului sau măcar posibilitatea de a face cu degetul către vârfurile partidului comunist. Oricum, se spulberă şansa multrâvnitei revanşe pentru trecut. O revanşă, chiar şi neviolentă, dar trăită din fotoliile puterii.

Prin declaraţia de la Timişoara, la fel de importantă ca şi Proclamaţia din 1990, preşedintele Emil Constantinescu a mutat accentul dintr-un trecut încărcat într-un prezent dureros, dominat de nevoia de schimbare guvernată de competenţă, nu de patetism. Am putea numi noua poziţie a preşedintelui Constantinescu Proclamaţia din 1997.

22-23 martie 1997

Cuvântul liber şi dureros

Nu mi-am imaginat niciodată că liberatea presei poate comporta atâtea discuţii. Circulaţia liberă a informaţiei a devenit un bun indiscutabil al lumii contemporane. Omul nu mai poate fi liber în adevăratul sens al cuvântului fără să ştie ce se petrece în preajma sa. Iar acest lucru se împlineşte doar printr-o liberă circulaţie a informaţiei, adică prin libertatea presei. Numai că libertatea presei nu este atât de simplă cum ar părea bunăoară la Bucureşti, la Praga sau chiar la Paris. După decembrie 1989, românii s-au obişnuit cu o presă atât de liberă, încât există voci care susţin că libertatea de opinie a devenit periculos de liberă. În aceşti şapte ani, românii citesc în fiecare dimineaţă ceea ce vor, indiferent despre ce este vorba. Faptul ţine deja de normalitate, ca şi respiraţia, ca şi băutul apei sau întâlnirea cu un prieten. Este cel mai mare câştig al schimbărilor petrecute în România şi pe care mulţi nu îl văd în adevărata sa dimensiune. Adevărul este că nu preţuim la adevărata valoare un lucru decât atunci când nu îl mai avem. Bunăoară, sunt ţări în Europa care se consideră mai europene decât România şi care au puşcăriile pline cu ziarişti. Sunt ţări în care ziarele sau radiourile sunt oprite peste noapte, în care meseria de ziarist reprezintă un risc veritabil. Anul trecut, de Ziua mondială a libertăţii presei, în holul mare al sediului UNESCO din Paris erau zeci de liste cu numele ziariştilor aflaţi în puşcării. Şi unele dintre aceste ţări sunt mult mai avansate în democraţie decât ţara noastră. Şi atunci, şi acum, din punctul de vedere al libertăţilor presei, România era şi este o ţară fără probleme ! Cu câteva excepţii individuale şi neclarificate încă, România nu mai figurează pe listele privind încălcarea libertăţilor presei. E vorba de un câştig enorm, dar

nu suficient pentru a consemna trecerea sa în elita europeană. Spun toate acestea pentru că este extrem de măgulitor pentru orice român să afle că o libertate fundamentală, până mai ieri călcată în picioare, este acum consemnată de organisme internaționale și de jurnaliștii din întreaga lume. În același timp, am făcut aceste referiri și pentru ca oamenii politici să înțeleagă mai exact ce consecințe nefericite poate avea atingerea libertății presei pentru imaginea României. Asta pentru că tot se găsesc destui politicieni preocupați mai puțin de necazurile oamenilor și mai mult de a pune un căluș în gura presei.

Premiul UNESCO pentru libertatea presei este primul de acest gen din istoria celebrului organism. Chiar dacă suntem în secolul XX spre final, în fiecare zi sau la câteva zile, ziariștii mor pe diverse meridiane în numele informației și al dreptului cetățeanului de a afla ce se întâmplă. Mai mult, sunt zeci de guverne pe glob, care, în loc să faciliteze accesul la informație, bagă foarfeca în articolele de presă sau în emisiunile de televiziune. Una-două vezi cuvântul « cenzurat ». Pen International a alcătuit chiar un catalog al cenzurii. Și este un cărțoi în toată regula ! Acestuia i se adaugă lista ziariștilor din pușcării.

Premiul UNESCO vine să intensifice presiunile publice asupra guvernelor în vederea respectării libertății presei. El are o valoare financiară, dar are și una morală și profesională. Anul trecut se propunea ca el să poarte numele lui Voltaire. În cele din urmă, s-a ales numele unui ziarist sud-american, Guillermo Cano, decedat în pușcărie. Un grup consultativ al UNESCO s-a reunit astfel la Paris pentru a alege laureatul Premiului mondial pentru libertatea presei. Din grupul consultativ fac parte personalități care au dat tonul în presa lumii. Foști directori ai BBC sau France Presse, decanul de la Columbia University, directorul unor mari rețele de televiziune sau editorialiști de la marile cotidiane de pe glob. Culmea este că, la UNESCO, pentru a decide o recunoaștere pentru cel mai ostracizat ziarist al lumii s-au purtat negocieri în cel mai pur stil diplomatic. S-a negociat la sânge ultima listă cu candidații, regulile de votare, principiile și procedura finală de acordare. Dincolo de aceste chichițe aproape diplomatice se simțea intenția nemărturisită a fiecăruia de a-și impune favoritul. Asia – pentru o chinezoaică, sud-americanii – pentru o agenție cubaneză aproape decimată de regimul lui Fidel Castro.

Și, în timp ce la etajul 6 al UNESCO, în fața unui superb peisaj marcat de Turnul Eiffel, nu cel de la Slobozia, ci cel adevărat, și de Sacré Cœur, se confruntau opinii pentru a desemna un câștigător, un funcționar UNESCO a intrat în sala de consultații cu o telegramă. Redacția *El Pais* din Columbia ne anunța că unul dintre ziariștii săi a fost împușcat mortal în urmă cu câteva ore. Adică exact în timp ce la Paris, pe o vreme frumoasă, se discuta despre un subiect oarecum plictisitor și în Franța, și în România : libertatea presei !

În cele din urmă, marele premiu pentru libertatea presei s-a decis în favoarea chinezoaicei Gao Yu. Purtată de autoritățile chineze prin trei procese și cu o condamnare de șase ani pe care o ispășește acum.

24 martie 1997

Mânuitorii de bani

Unul dintre cele mai neplăcute lucruri din ultimii ani vine cu siguranţă din lumea băncilor. Toţi ştim că fără bănci nu există economie de piaţă. Nu există viaţă economică de nici un fel. Formula cu banii la ciorap ţine mai degrabă de frica ţărănească de a se da pe mâna orăşenilor şi de un anume primitivism. O ţară normală respiră prin păduri şi prin iarbă verde, în vreme ce economia acesteia se reglează şi respiră prin bănci. Românii au înţeles asta de la început şi au încercat să-şi lege existenţa economică de aceste instituţii. De aceea băncile au fost oarecum protejate. Nimeni n-a purecat băncile în 1990 pentru a vedea cu adevărat care sunt găurile de pe vremea lui nea Nicu, şi nici nu s-a grăbit nimeni să reglementeze domeniul aşa cum o cere experienţa de aiurea. În schimb, ni s-a repetat în fiecare zi că trebuie să avem grijă de credibilitatea băncilor româneşti. Să nu le şifonăm imaginea, să nu le controleze instituţiile statului, să nu-i dezamăgim pe cetăţeni. În imaginea băncilor s-a investit enorm. Dacă ar fi să facem un calcul de cât au cheltuit acestea pe publicitate, vom vedea că şi ţigările, şi detergenţii sunt nişte mici copii. Credibilitatea băncilor din România a devenit chiar o afacere politică. Unele dintre ele au plătit publicitate la ziare şi reviste pe care le citeau doar patru-cinci familii, cu căţei şi pisici cu tot. Dar sumele cheltuite au fost enorme. Imaginea băncilor a fost adeseori o afacere politică. Adică un mod de a da bani celui care nu avea nici un argument să-i primească. Un mod de a recompensa oarecum mai curat pentru serviciile făcute în politică. Iar bancherii români au acceptat acest pact cu diavolul (cu politica adică) pentru ca sub această umbrelă să-şi poată face şi ei jocurile, mai mici sau mai mari. Marile credite ale acestei perioade s-au dat tot sub umbrela politicii. Băncile, în cea mai mare parte, n-au fost decât instrumentul prin care clasa politică îşi construia şi controla privilegiaţii. Aşa a fost construită clasa marilor îndatoraţi. Îndatoraţi mai mult puterii decât băncilor. Iar creditele au fost transformate cu vremea în metode de a-i ţine de curea pe cei care mişcau în front şi nu se supuneau comenzilor telefonice. Şi această condiţie a fost acceptată de bancherul român. El, cel stresat de frica Securităţii, partidului şi miliţiei, s-a trezit liber ca pasărea cerului. Ba chiar partener al puterii. Primea telefon cu indicaţii ! Pentru cine dă şi pentru cine nu ! Tentaţia de a participa şi el la aceste jocuri, dar mai ales posibilitatea ca la marginea lor să-şi facă şi el altele mai mici au fost enorme. Şi puţini au rezistat. Acum, după ce scandalul băncilor a izbucnit, începe să ne fie din ce în ce mai clar că au existat privilegiaţi ai creditelor şi că la marginea acestora s-au mai învârtit şi alţi bani, şi alte relaţii. Dacă un ziarist a avut ideea genială de a lua lista caselor de pe numele vameşilor şi ale şefilor de poliţie, n-ar strica un catalog al bancherilor români prezentaţi nu după poze, ci după case şi bunuri. El ne-ar arăta, fără îndoială, că în aceşti şapte ani băncile româneşti au funcţionat după cele mai stranii criterii. Iar primul dintre ele a fost atragerea banilor de la oricine, pe urmă « ne descurcăm noi cu restituirea ». Puţini bancheri şi-au pus problema investiţiei, a solidităţii şi rentabilităţii. Prioritatea a fost întotdeauna legată de servirea politicii, a prietenilor şi – de ce nu –, mai la sfârşit, chiar a intereselor proprii. În aceşti şapte ani, băncile româneşti, protejate de umbrela falsă a credibilităţii, nu şi-au pus niciodată problema restituirii. Ele au contat doar pe luat şi pe cheltuit. Uneori am crezut că e vorba în primul rând de incompetenţă. Un bancher care joacă banii unei bănci pe proiecte utopice sau gogonate ar trebui să fie un prost cât două bâte sau cât un tren de marfă. Viaţa ne arată că îndărătul acestor proiecte fantasmagorice nu se află nepriceperea bancherilor, ci mai ales tentaţia lor de a ciuguli. Şi operaţiunea a mers din

plin. Cea mai omenoasă afacere a fost totuşi cea a creditelor luate şi asigurate cu bazaconii. Cu ferme-fantomă, cu hoteluri-coteţ, cu utilaje supraevaluate. Acest fenomen, care a atins mai fiecare bancă, ne va aduce în anii următori instituţii bancare colecţionare de obiecte şi proprietăţi care nu folosesc la nimic, pe care nu dă nimeni o para chioară. Culmea este că acest fenomen, ca şi celelalte arhicunoscute, inclusiv licitatul valutei, nu s-a produs pe Lună sau în peşteri ascunse. Toate s-au produs sub supravegherea Băncii Naţionale a României ! Cea independentă, curată, străină de jocuri, mare apărătoare a monedei naţionale. Ceva e putred în Danemarca, asta pentru a nu ne muta cu gândul pe malurile Dâmboviţei. Iar apelurile insistente de a menaja băncile, de a le spori credibilitatea, ba de a mai şi publica apeluri de atragere a banilor de la populaţie nu numai că mă lasă rece, dar mă împing spre o suspiciune continuă. Până când românul obişnuit nu va mai fi umilit de mânuitorii de bani, pentru a face loc industriaşilor de mucava, rămân în tabăra necredincioşilor. Cine vine astăzi să-ţi ia banii pentru ca peste un an să-ţi dea mai mult ? În România, deocamdată, nimeni !

25 martie 1997

Boala spitalelor, moarte sigură în politică !

Oricum te-ai întoarce şi oriîncotro ai lua-o, semnele crizei te întâmpină peste tot. Şi în magazine, şi pe străzi, şi la porţile firmelor, şi la gară, şi prin IAS-uri. Cred că şi în iad se simte criza. Adică se pregătesc cazne speciale pentru cei care au profitat de pe urma ei. Dar cel mai îndesat anul de graţie 1997 se simte în viaţa omului bolnav. Acestuia nu-i ajunge povara durerii sale, că se adaugă şi boala grea a sistemului de sănătate.

Mare blestem a fost pe capul nostru sănătatea ! Pe vremea socialismului victorios, ea a fost ultima roată la căruţă. Mahării din conducerea partidului comunist aveau spitalele şi policlinicile lor, centre speciale de recuperare şi odihnă, iar reprezentanţii poporului nu ştiau ce înseamnă să ai de-a face cu doctorul. Au fost vremuri în care trebuia să te duci cu pansament de acasă şi să te agăţi de un doctor ca de o plută de salvare. Cine avea un prieten sau o rudă în străinătate scăpa mai uşor, în vreme ce toţi ceilalţi scăpau prin noroc sau prin decese din greşeală. Dezorganizarea sistemului de sănătate vine din vremurile de glorie ale socialismului şi, din păcate, a continuat şi după. Multe belele se pot pune pe seama PDSR-ului. Unele discutabile, altele sigure. Dar una singură este în afară de orice îndoială. E vorba de politica foştilor guvernanţi în domeniul sănătăţii. PDSR-ul a încredinţat acest domeniu unei personalităţi controversate, devenită foarte repede personaj de caricatură. Profesorul Iulian Mincu şi-a asumat sarcina de a concretiza politica aşa-zis socială a PDSR-ului în domeniul sănătăţii. El s-a dovedit a fi nu doar un personaj contradictoriu, ci şi un organizator submediocru, lăsând politica să-şi bage coada prin spitale şi prin direcţiile sanitare, dezorganizând şi ceea ce, de bine, de rău, mai funcţiona. Răspunderea profesorului Iulian Mincu este cu atât mai mare cu cât în perioada sa de ministeriat se mai puteau lua măsuri hotărâtoare pentru a redresa situaţia. Neinspiraţia fostului partid de guvernământ a fost menţinută cu insistenţă, până când toată lumea ajunsese la exasperare. După cum intrarea lui Sorin Oprescu în PDSR (cel mai neinspirat gest al vieţii sale), ca şi refuzul unor personalităţi medicale de a prelua Ministerul Sănătăţii în noua guvernare au determinat o altă soluţie nefericită. Spun « nefericită » nu pentru că aş avea ceva cu originea politică a actualului ministru. După cum nu pun

la îndoială capacitatea sa profesională, pe care n-o pot nici afirma, nici infirma. Profesorul Ştefan Drăgulescu poate fi bun de Academia Franceză şi poate fi la fel de bine membru al partidului astronauţilor. Chestiunea esenţială vine de la modesta sa înclinaţie spre organizare medicală. Nu ştiu cum s-au făcut cărţile la împărţirea portofoliilor. Cert este că varianta de acum de la Ministerul Sănătăţii a dus populaţia la exasperare. În primul rând că actualul ministru n-a făcut nimic din ce a promis Convenţia Democratică în campania electorală. Nici măcar n-a încercat să mai machieze situaţia. A preluat-o într-un hal de degradare pe care nu l-a putut stopa. Or, capacitatea managerială a unui om se poate vedea în momente de criză. E foarte uşor să ai succes cu bani mulţi şi cu o reţea sanitară articulată. Şi mult mai greu când toate îţi scapă din mâini. Or, actualul ministru, în loc să mai recupereze ceva din terenul alunecat sub privirile gomoase ale predecesorului, dă doar semne de neputinţă. Într-un fel, chiar şi politica, pierzând în bătălia pentru buget. Dar mai ales organizatorică. Peisajele din spitalele româneşti îi aparţin mai degrabă groazei decât sănătăţii. Parcă n-ar fi existat un program de guvernare. Parcă n-am asista decât la implinirea unui blestem. Sentimentul general e unul de derută şi de ameninţare continuă, nu de efort în a traversa situaţia. Bombardat din toate părţile, guvernul Ciorbea se dovedeşte ineficient la capitolul asistenţei medicale. Or, înainte de a discuta despre guvern, se impune o concluzie pe seama celui desemnat să concretizeze politica guvernului în domeniu. Acesta n-a reuşit nimic din momentul instalării sale. Blocarea economică a sistemului sanitar ameninţă mai serios decât niciodată. Şi cu enorme consecinţe politice. Dacă primul-ministru nu va încerca o corecţie sau dacă guvernul se va lăsa doar în grija doctorului Ştefan Drăgulescu, ne apropiem vertiginos de o criză. Toţi se temeau că buba se va sparge la restructurări sau la sindicate. O vreme ne-am temut (şi ne mai temem) de agricultură, dar acum devine din ce în ce mai clar că pericolul scoate colţii dinspre sistemul de sănătate. Boala gravă a acestuia poate avea în politică rolul de moarte sigură.

26 martie 1997

Politica mătură totul !

Încurcate sunt căile Domnului ! Şi adeseori fără sfârşit ! Ieri dimineaţă, apăsând pe butoane, zise « miracol al tehnicii », m-am trezit cu o voce care mă ruga să-i dau un ton de fax. Politicos dar neutru, i-am spus că faxul nu mai funcţionează pe linia respectivă, că trebuie să formeze alt număr. Era prefectura judeţului Hunedoara. Credeam că este vorba de un drept la replică. Cum e vorba de zona cea mai apropiată de sufletul meu, am aşteptat mesajul. Şi, când colo, văd că adresa era trimisă către Guvernul României. Adică secretarului general, domnului Remus Opriş. Spre stupoarea mea, era vorba de un material de sinteză privind situaţia schimbărilor din funcţiile de conducere a serviciilor publice descentralizate ale ministerelor şi ale celorlalte organe centrale organizate la nivelul judeţului Hunedoara. După cum puteţi vedea din fotocopia acestui document trimis la Secretariatul General al Guvernului, operaţiunea de schimbare a oamenilor se desfăşoară din plin. La nivel judeţean, ea este condusă de un Consiliu Consultativ CDR-USD-UDMR. Adică toate schimbările şi toate numirile sunt rezultatul unei decizii politice elaborate în acest trio politic. Sigur – am spus şi vor spune şi cititorii ziarului nostru –, este normal ca o victorie politică să aducă numiri în consecinţă în mai toate posturile importante. Un asemenea lucru se produce peste tot în lume. Şi în zonele civilizate, şi în cele mai puţin. Chestiunea ţine de modul în care se produce toată această schimbare de putere.

În primul rând, la trei luni de la formarea guvernului, în județe lucrurile stau în coadă de pește. Unii au fost schimbați, alții nu vor să renunțe. Pentru alții sunt necesare dispense de la propriile hotărâri. Toate acestea, asigură adresa, s-au făcut cu verificarea aptitudinilor manageriale. Iertată să-mi fie îndoiala, dar eu nu prea aș conta pe o asemenea evaluare. Cine a făcut-o ? Cu ce criterii ? Luând în calcul ce fel de oameni ? PDSR se plânge de epurare politică ! S-a adresat chiar Consiliului Europei, având foarte puține șanse de a fi luat în seamă. El plătește astfel pentru toate excesele pe care le-a comis. Adică pentru pedeserizarea instituțiilor, dar mai ales a oamenilor care le conduceau. Pe lângă că partidul respectiv își vede diminuată forța, mai plătesc și mulți oameni nevinovați, buni profesioniști, care n-au avut puterea de a se opune presiunilor fostului partid de guvernământ. Pentru aceștia are loc o adevărată tragedie, într-un fel meritată, într-un fel nedreaptă. Numai că politica nu ține cont. Ea mătură ca uraganul. Și instaurează după aceleași criterii după care și curăță. Fără dorința de a șoca sau de a polemiza, mă văd obligat să formulez o constatare. În toate aceste schimbări, reprezentanții PNȚCD din teritoriu sunt de o înmărmuritoare intoleranță. Avem vești despre cazuri în care oameni de o reală valoare nu au fost luați în calcul pentru că nu sunt membri PNȚCD. Până la urmă s-a acordat câștig de cauză unor cetățeni fideli partidului, cu dosar sănătos de PNȚCD. Din punct de vedere politic, nici un reproș. Țărăniștii pot fi mai încrâncenați la dosar decât au fost și comuniștii. E treaba lor, deși e o muncă extrem de complicată. Și care la sfârșit nu spune neapărat mare lucru. Faptul că un om a făcut parte, cu bunici și părinți, din partid, iar el a suferit în taină și a suportat umilințe în toți anii comunismului nu-i conferă acestuia automat competență. În baza dosarului și cu bună-credință, dar fără pricepere, el poate distruge sau dezorganiza mai mult decât ne putem imagina. La Timișoara, președintele Emil Constantinescu situa competența la rangul de prioritate absolută a României de azi. Documentul de la Hunedoara ne demonstrează că, pentru ceilalți, politica a rămas cuvântul de ordine al acestei perioade. Și de aici derivă o altă chestiune.

Au trecut trei luni, reforma a început, dar oamenii chemați să o înfăptuiască în plan regional sau local încă nu sunt stabiliți. Nu au toate aprobările. Să zicem că le primesc într-o săptămână sau două. Până când înțeleg și stăpânesc domeniul în care decid, au nevoie de câteva luni. Luni de foc pentru toată România. Și dacă în acest timp vom descoperi cu uimire că devotații partidelor din coaliția guvernamentală sunt doar devotați politic, dar incompetenți ? Vor fi schimbați ! După un simplu calcul, măsura noilor numiți o vom afla dacă devotații politic fac parte sau nu dintre cei 15 000 de specialiști.

P. S. Fiind vorba de oameni serioși, îi invit pe hunedoreni să verifice numerele de fax când trimit date despre armată și SRI, pentru a nu le transmite direct la Ambasada Rusă. Și pe domnul Remus Opriș să ne trimită un curier pentru a-i remite documentele.

27 martie 1997

Optimism și inconștiență

Numai căderea lui Ceaușescu în decembrie 1989 a mai generat o asemenea explozie a speranței cum a determinat victoria opoziției și a președintelui Emil Constantinescu la alegerile din noiembrie 1996. Au fost câteva săptămâni de optimism cum numai românii știu să trăiască. Un fel de scosul pârleii pentru toate necazurile îndurate. Ca după o iarnă grea, când, la prima întâlnire cu soarele, eroul din poveste leapădă cojoacele și urlă de fericire. Cam același lucru se poate vedea din Eurobarometrul prezentat ieri la Comisia Europeană. În noiembrie anul trecut, imediat după alegerea profesorului Constantinescu, 75 % considerau că România merge într-o direcție bună. Probabil că un asemenea procentaj copleșitor ar mai fi putut fi înregistrat doar în Revoluția cubaneză, în clipele de entuziasm ale Revoluției sovietice și încă în vreo două-trei momente ale istoriei universale. Procentul celor optimiști ține de acel moment și de o anume mobilitate psihică tipic românească. Azi ne enervăm de pericolul maghiar și de cel rusesc și mâine tremurăm de plăcere că vom intra între țările civilizate ale Europei. Latini pur-sânge și clocotitori din fire, vom pendula mereu între optimism și resemnare. Cum optimismul conține în firea lucrurilor și o scădere a lucidității, nu este exclus ca aceasta să ia adeseori culoarea inconștienței. În această ciudată preschimbare stă chiar riscul actualei puteri politice. De bună seamă că pentru comunitatea internațională optimismul românesc face o bună impresie. Cel puțin la suprafață. Politicienii români la unison, adică și puterea, și opoziția, își pot argumeta demersul în favoarea intrării în structurile europene pe sondajul de mai sus. Ei pot spune pe la toate cancelariile lumii că poporul lor este cel mai doritor de integrare europeană. Este, fără îndoială, un argument. Dar unul insuficient pentru a determina o decizie complexă. El valorează ceva mai mult decât un sondaj în urma căruia populația Albaniei declară că în proporție de 85 % vrea să ajungă în rai sau pe Lună. Aspirațiile sunt frumoase și impresionante, dar în fața unui om realist nu pot produce mai mult decât un zâmbet. Și același zâmbet condescendent, îngăduitor va produce și acest sondaj, având ponderea de un gram în plus la tonele de argumente necesare.

Acest sondaj are o importanță enormă mai mult pentru politicienii români. Pentru actuala putere, el indică înălțimea de la care ea poate cădea. Faptul că în noiembrie 1996 românii se declarau în favoarea economiei de piață în proporție de 79 %, față de numai 42 % în 1995, reprezintă mai mult un refuz al bătirii economice din perioada Văcăroiu. Creșterea spectaculoasă în favoarea economiei de piață e mai mult speranța politică generată de campania electorală. În mod cert, această încredere în economia de piață nu avea la bază o cunoaștere temeinică a reformei. Și nici a procedurilor dureroase necesare. Pus în fața adevărului, a programului de austeritate impus de reformă, capitalul de simpatie și optimism este pierdut pe drum. Cu fiecare scumpire, cu fiecare trecere în șomaj. Din posedați ai speranței, românii pot foarte repede să se întoarcă la 180 de grade. Și această întoarcere să fie generată nu de idei sau de dezbateri politice. Schimbarea radicală a românilor poate fi provocată de necazurile zilnice. Nu ar trebui să ne mire dacă, peste câteva luni, cele 54 de procente în favoarea democrației se vor reduce și ele simțitor. Pentru că românii leagă democrația în primul rând de traiul mai bun sau mai greu, și abia mai la urmă de funcționarea mecanismelor democratice.

La fel se vor produce lucrurile și cu poziția față de intrarea în NATO. Acest acces este privit ca esențial pentru că este legat nu doar de securitatea națională. În

mintea tuturor, o intrare a României în NATO înseamnă și investiții străine, și relații strânse cu țările Europei de Vest, și liberă circulație, și, în cele din urmă, tot o scăpare de sărăcie. Procentul ridicat al susținerii intrării în NATO are la bază aceeași aspirație europeană, dublată de o oarecare naivitate. Judecata nu se bazează în nici un fel pe costuri, pe implicații. E numai speranța goală, alimentată mai ales de politicieni. S-a bătut pe ideea intrării României în NATO încă din primul val atâta monedă, încât mulți sunt de acord, ba chiar își doresc sincer, fără să știe despre ce e vorba. Singurul pericol al acestui val în favoarea aderării vine chiar din posibilitatea ratării ei. Și la acest capitol procentajul ridicat ne indică nivelul de la care putem cădea. Și n-ar trebui să ne surprindă o dezamăgire generală, un sentiment de frustrare și un val popular de atitudine antieuropeană. E o regulă a vieții : când promiți prea mult, dezamăgirea e întotdeauna pe măsură. La care, evident, se adaugă sincera insatisfacție de a fi catalogați drept inconștienți în momentul în care ne declarăm cea mai optimistă nație a Europei.

28 martie 1997

Spaima de trecut

O spaimă nebună cutreieră deja sufletele foștilor stâlpi ai puterii. Unul dintre ei îmi spunea zilele trecute că vine seara acasă și soția îi povestește cum a auzit în oraș că mâine dimineață va fi arestat. Iar dimineața, înainte de a pleca la școală, copilul îl întreabă de asemenea dacă va fi arestat în ziua aceea sau nu. Nu știu pe ce se bazează o asemenea spaimă ! Vine din niște fapte nedescoperite încă sau dintr-o amenințare difuză, generată de entuziasmul investigator al noii puteri ? Sigur e că n-aș putea suporta o asemenea stare. Ea ar răpune și un bou, darămite un om cu toate slăbiciunile lui. Din acest punct de vedere, starea de spaimă poate avea efecte nimicitoare. Nu numai asupra unui om, ci și asupra unei grupări politice. Nu am nici o îndoială că în PDSR există oameni care au de ce se teme. Au stat cu mâinile în bidonul cu miere. Fiind oameni, și-au vârât degetele și s-au lins cu poftă. Cu o oarecare îngăduință, aș spune că este aproape firesc. Puțini sunt cei care reușesc să se abțină de la plăcerile puterii. Omeneștile slăbiciuni ale politicianului se văd mai bine când el învârte polonicul împărțelii. Nu știu de ce, dar această omenească și păcătoasă slăbiciune trebuie privită cu aceeași omenească îngăduință. Atâta doar că nu despre banalul și arhicunoscutul tip uman este vorba. În mare pericol sunt cei care și-au vârât mâinile în miere până la cot. Adică cei care au sărit calul, socotindu-se și eterni, și de neînlocuit. Spaima de justiție a acestora o găsesc întemeiată. Și, chiar dacă vor scăpa ca prin urechile acului, prin această frică zilnică tot își plătesc o mare parte de vinovăție.

Campania de eradicare a corupției și de investigare a tuturor exceselor sau ilegalităților comise vreme de șapte ani este percepută însă diferit. Mulți oameni, neștiind ce au comis personajele arestate, au reținut doar arestarea. Cutare arestat, cutare arestat, cutare reținut ! Într-o zi, un om zicea într-o ușă de magazin : « Ăștia nu știu decât să scumpească și să aresteze ! »

Cam atât a rămas în urechea lui nea Gheorghe. Și zvonurile circulă cu iuțeala vulpii, iar politicienii opoziției strigă ca arși înainte de-a simți literele arzătoare ale Codului penal. Se conturează astfel un risc. Ca prin scenete teatrale ale celor vinovați sau prin ezitări ori gafe ale instituțiilor statului, operațiunea de eradicare a corupției să fie percepută ca o răzbunare politică. Toată această chirurgie socială extrem de complicată și de dificilă ar fi astfel compromisă prin impingerea ei sub umbrela răzbunării politice. Sunt convins că unii vor striga « au ! » înainte de a se atinge cineva de ei, încercând prin asta să-i lege de mâini pe cei care i-ar putea cerceta. După cum sunt convins că unii abia așteaptă să-și plătească o poliță sau mai multe pentru ce-au îndurat. În acest moment, operațiunea a fost împinsă pe muchie de cuțit. Ca imagine publică, ea stă pe granița fragilă dintre justiție și vendetă. Mi se pare extrem de important pentru evoluția imediat următoare a climatului social ca președintele Emil Constantinescu să urmărească atent lucrurile. Justiția are suport în toată societatea românească. Vendeta poate conta doar pe o mică parte a ei.

Ultimul zvon pe care l-am auzit este acela că s-ar lucra la ridicarea imunității fostului președinte Ion Iliescu. Fiind zvon, el nici nu ar trebui luat în seamă. Dar asta nu înseamnă că ideea nu circulă prin unele minți mai înfierbântate. În plus, la ora redactării acestui text, nu am știință de dovezi palpabile, care să impună aducerea lui Ion Iliescu sub judecata necruțătoare a legii. Și, chiar dacă asemenea fapte ar exista, operațiunea nu este una de strictă necesitate. Mai mult, ar fi o gafă, ca să nu spun o enormă prostie. După părerea mea, fostul președinte al României este doar o ghiulea enormă, agățată de picioarele PDSR. Președintele principalului partid de opoziție este și cea mai importantă piedică în calea modernizării acestei forțe politice. Spaima de trecut e chiar principala sa slăbiciune. Deschiderea unui dosar al lui Ion Iliescu, pe lângă crearea unei imagini îndoielnice a actualei puteri, i-ar da fostului președinte vânt în pânze, singurul care l-ar mai putea aduce într-o competiție reală. În plus, ar împinge oamenii puterii între răzbunătorii cu orice preț. Iar tensiunea politică ar crește vertiginos, cu consecințe nefericite pentru întreaga societate.

România are nevoie de justiție ca de aer. Dacă greșelile sau speriații de ea vor reuși să creeze doar imaginea unei răzbunări, atunci toată operațiunea ar putea fi compromisă.

29-30 martie 1997

Începe marea traversare !

În ultimele trei zile a debutat sezonul de primăvară al grevelor. Ce a fost la sfârșitul iernii – mai o ieșire în stradă, mai o închidere în subteran – nu au fost decât pișcături cordiale și semnale prietenești. Ele voiau să-i spună guvernului că ar fi bine să bage de seamă la ce se petrece cu viața oamenilor. Mișcările de ieri și de alaltăieri au forța unui semnal în toată regula. Un semnal aspru, bărbătesc, în stilul clasic al nemulțumirii. Demonstrația de vineri, desfășurată cu animale, a avut și o notă de carnaval vesel și trist. Nu-mi amintesc ca animale simbolice să mai fi fost aduse vreodată în fața guvernului și a Ministerului Agriculturii. Oricum, dincolo de umorul românilor – semn clar că vârful cuțitului nu le-a ajuns tuturor la os –, cele două demonstrații alcătuiesc împreună un semnal important. Mai ales că la Brașov un parlamentar al puterii a fost oarecum șifonat de mulțime.

Toată lumea este de acord că reforma impune sacrificii și momente de mare dificultate. Nu se poate încerca trecerea vadului învolburat în costum și cravată, și cu pretenția de a ajunge de partea cealaltă tot la patru ace. Vor fi pierderi, poate că vor fi și înfrânți, vor fi disperați și vor fi chiar și profitori. Iar examenul se apropie vertiginos. Vicepreședintele BNS, Matei Brătianu, chiar a avertizat că « acesta este ultimul avertisment pe care BNS îl lansează guvernului ». Mesaj cum nu se poate mai clar. Numai că izbucnirea mișcărilor sociale la o cotă sporită de intensitate poate îneca pe drum tot proiectul nostru de a traversa accelerat tranziția. Noi, românii, sun-

tem specialiști în a ne îneca precum țiganul la mal. Ca să nu ni se întâmple un asemenea lucru, în primul rând avem nevoie de ceva mai multă minte.

Mai întâi de toate, guvernul Ciorbea e obligat să pună la cale o relație specială cu sindicatele. Ele ar putea contribui la înțelegerea dificultăților acestei perioade. Sigur că oamenii reacționează ceva mai înțelept în momentul în care pricep. Limita suportabilității e dată doar de foame. De la ea încolo, sindicatele nu mai pot face nimic. Experiența sindicală a premierului poate ajuta actualul guvern până acolo unde pot ajuta și sindicatele. Tot până la foame. Cum vin primăvara, vara și toamna, și cum pământul românesc nu și-a isprăvit generozitatea, acestă limită sinistră n-ar putea fi atinsă decât într-o vreme de iarnă. Deci comunicarea cu sindicatele, dacă nu s-a produs o ruptură sau nu a iritat o gafă, ar putea fi primul cal de bătaie. În ciuda faptului că se mai contează pe el, incidentul președintelui CDR Brașov, Sorin Lepșa, avertizează tocmai asupra riscului enorm. Entuziasmul pe care se conta la începutul guvernării se poate ușor converti în isterie.

În al doilea rând, esențială pentru poziția sindicatelor este atitudinea opoziției. Sindicatele pot înțelege. Cu ele se poate negocia și ele pot fi transformate, până la un punct, în partenere morale ale reformei. O relație civilizată a guvernului cu sindicatele este posibilă doar cu o opoziție dispusă să-și asume un rol constructiv, chiar de mediator al momentelor dificile. Cu o opoziție care merge în fiecare zi în fabrici și zgândărește lumea – zicându-i, nu vedeți ce prost trăiți ?, nu vedeți cum guvernanții vând totul străinilor ?, cum suportați să vi se promită una și să se facă altceva ?, arătați-le nepoților de moșieri că voi sunteți talpa țării și că nu vă vindeți viitorul copiilor ! –, cu o asemenea politică distructivă, reforma românească nu are nici o șansă de a ajunge la capăt. Și nici actuala guvernare. Dificultățile reformei vor fi un serios examen politic, nu doar pentru putere, ci și pentru opoziție. Abia acum se vede discursul sincer sau cel de ochii lumii. Abia acum avem imaginea exactă a construcției politice sau a egoismului. Cârtind mereu și instigând la mișcări sociale, opoziția va fi și ea victima acestora și va pierde examenul cel mai greu al noii sale forme de existență. Scoțând securea războiului prin intermediul nemulțumirilor sociale, PDSR-ul va sfârși și el pe teatrul luptelor fără învingători.

Pentru a evita o asemenea situație nenorocită pentru toți, nu mai rămâne decât calea unei relații între putere și opoziție. Măcar o relație de comunicare, de înțelegere, nu de alianță. Din păcate, mai toate punțile între cele două tabere sunt acum prăbușite. Semnalul dat de președintele Emil Constantinescu la Timișoara n-a provocat nici revolta susținătorilor, dar nici apropierea adversarilor. În schimb, medierea de la Cotroceni în incidentul Vadim demonstrează că speranțele nu sunt pierdute. Probabil că aceste prime semnale vor fi strecurat câte un frison rece în ambele tabere. Sub presiunea momentelor, această legătură s-ar putea îmbunătăți. Dar atunci riscul e să nu mai vrea Grivei.

31 martie 1997

Eroismul de tarabă

« Puțini am fost, mulți am rămas ! » Toată lumea își aduce aminte de această glumă pe seama ilegaliștilor. După cum nimeni nu va fi uitat bancul cu țiganul care vrea să devină membru de partid și își ascunde trecutul legionar pentru că în biroul organizației de bază erau chiar colegii săi de cuib. Resorturile adânci ale acestor

glume sunt simple. Puterea atrage ca un magnet. Orbește și mistifică. Pentru putere, omul își confecționează chiar și biografia. O inventează pur și simplu. Pentru a intra în grațiile puterii, insul cu slăbiciuni de caracter de încovoaie, se umilește, linge mâna, renunță la rațiune și se preface ca un actor de circ.

Căderea lui Nicolae Ceaușescu este în mare parte chiar opera sa. Dar și a unor compatrioți. E drept că încă lucrurile nu ne sunt clare. Cine și cât a contribuit la acea prăbușire vom afla cu adevărat peste ani. Un rol important l-a avut și mulțimea. Presiunea acesteia a pornit motorul schimbării. În tensiunea teribilă a acelor zile, unii au dat dovadă de un curaj paralizant. E greu de crezut că o parte dintre ei ar fi putut face asemenea gesturi în condiții normale. Dar aripa libertății fâlfâind a declanșat energii greu de măsurat. Pentru mulți iluminarea s-a sfârșit trist. Au trecut pe lumea cealaltă sau au rămas să-și poarte infirmitatea ca pe o supremă amintire a schimbării românești. De bună seamă că toți aceștia, ca și urmașii celor morți, o duc infinit mai greu. Nici libertatea, nici democrația nu le pot reface acea parte de viață distrusă. Pentru aceștia nu există nici un fel de compensație și nici un fel de răsplată.

Culmea este că, în acele zile de teribilă agitație, un cap pătrat s-a gândit repede la instituția eroismului. A confecționat diplome și titluri, și a pus la cale un mecanism de validare a curajului. Iar asociațiile constituite, în loc să devină grupuri de cercetare a evenimentelor și colectivități de solidaritate și întrajutorare, s-au transformat în instrumente de presiune pentru avantaje și privilegii. Și, astfel, a început în România o cumplită operațiune de dovedire a eroismului. Cu martori și paramartori, numărul revoluționarilor se înmulțește amețitor. Fiecare își găsește în biografie un moment de cumpănă în acele zile. A fost în stradă, a strigat de la un balcon, a ajutat la prinderea unui terorist, a dus mâncare, a cărat apă, a păzit cutare obiectiv. Sau a dus cine știe ce mesaj secret de ici până colo. Exact ca la ilegaliști. Atâta doar că, de data aceasta, în loc să fie vorba de o luptă împotriva capitalismului odios și spoliator, a fost vorba de o probă de civism în confruntarea cu instituțiile socialismului agonizant. Nu neg câtuși de puțin gesturile curajoase ale unor români. Acestora le datorăm respectul nostru necondiționat. Dar transformarea instituției de luptător în revoluție într-o vânătoare de recompense mi se pare a terfeli chiar ideea de sacrificiu. Prea am văzut multe lupte pentru spații comerciale, pentru pământ și pentru scutiri, încât sentimentele de respect să nu se clatine. Și sunt convins că răniții sau urmașii celor decedați în decembrie 1989 nu mai încap la împărțirea de recompense. Pe lângă faptul că viața nu le mai poate reda ce-au pierdut, sunt convins că nici autoritățile și nici asociațiile de revoluționari nu se înghesuie să-i ajute pe aceștia. Fiecare e înnebunit să dovedească sacrificiul său și să obțină avantajele care se pot obține. Ce părea în decembrie să fie un ceas de deșteptare și de iluminare a românilor s-a transformat cu vremea într-o ieftină târguială. Puțini sunt cei care au rezistat tentației de a cere o patalama de revoluționar și care să-și fi spus în sinea lor că participarea lor la evenimente era chiar sacrificiul datorat de orice român.

În campania electorală, Convenția și președintele Constantinescu au pomenit de reglementarea situației aberante din rândul revoluționarilor. Zilele trecute, colegii de la *România liberă* publicau un tabel cu personalități politice trecute la loc de frunte pe lista noilor ilegaliști ai lui decembrie 1989. Eroii revoltei române sunt și Gheorghe Funar, și Adrian Păunescu, și Corneliu Vadim Tudor, și Mugurel Florescu. La fel, în cursul săptămânii trecute, am publicat declarațiile și mărturiile altor cetățeni români cu pretenții eroice. Și aceștia voiau diplomă de revoluționar. Și ei își doreau certificate de erou. Nu neapărat din rațiuni istorice, cât mai ales în ideea că poate mai prind un spațiu comercial, un teren sau o scutire de impozit.

Oricum, mare înghesuială pe paginile de istorie românească. Mihai Viteazul, Nicolae Bălcescu și Avram Iancu, lipsiți de patalama de eroi, mai au de așteptat puțin pentru scutirea de impozite.

1 aprilie 1997

La mijloc de codru des

Nu știu cum se face că toate lucrurile devin din ce în ce mai complicate și mai dificile. Chiar și scrisul. La fiecare afirmație te pândește cineva, bănuind că iei partea unei tabere sau a celeilalte. Oamenii au devenit atât de suspicioși, încât la fiecare părere sau judecată, în loc să o înțeleagă sau să o conteste cu argumente, se întreabă cu nesaț cine a plătit. Reflexul vine și din faptul că, în acești ani, presa s-a angajat de prea multe ori în jocuri politice sau financiare. Pentru un anume public, cititul presei a devenit un fel de privit în oglindă. Omul nu citește ca să afle ceva nou, ci ca să afle că toată lumea gândește asemenea lui. Dacă nu sună la fel, e o prostie în cel mai bun caz. Iar în cel mai rău, o șmecherie pusă la cale de adversarii săi. Varianta cu luatul în calcul a reacției unora sau altora e la fel de nenorocită. Pe deasupra, mai are și un haz nebun.

Să zicem că îmi arunc o privire peste noile tranșe de impozit. Văd că ele au rămas la fel. Adică impozite și taxe cât poate căra un măgar bătrân, nu o leafă de om sărac. Simt nevoia să spun că s-a ales praful de promisiunile din campania electorală. Sare ca ars electoratul Convenției. Zice că m-am vândut PDSR. Mă uit mai bine pe grila de impozitare. Văd că amărâtul câștigă mai mult cu câteva sute. Cobor privirea pe tabel și văd că, în cazul lefurilor mai mari, grila de impozitare lasă în buzunarul omului cu bani aproape 30 000 de lei în plus. Îmi vine să spun că domnul Ciumara e chior. Sună urât și, pe deasupra, domnul Ciumara poartă mustață, nu ochelari. Îmi propun să susțin că nu știe matematică. Dar au făcut ASE și dânsul, și secretarul de stat Dan Rușanu. Se știu la chestia cu plus și minus și cu procentele. Dacă afirm că nu știu pe ce cazan fierbem, zic că așa spun sindicatele. Dar la săraci dau două sute și pe cei cu leafa de două milioane îi pricopsesc cu treizeci de mii ! O scriu pe șleau și mă acuză că lucrez împotriva guvernului, mă contestă și trimit drept la replică. Până la urmă, tot eu sunt de vină. Mai bine admit că am calculat prost și că am fost corigent la matematică. Să zicem că o înghit și trec mai departe. Și de unde să plătească firmele lefurile ?

Și cele de cinci sute de mii, și cele de două milioane ? Firmele de stat stau în datorii până în gât, ca țiganul ascuns în privată când voia să scape cu două verze. Opera monumentală a terapiei progresive a guvernului Văcăroiu își arată măreția abia în balanța catastrofei. Aici, electoratul PDSR va spune că *Evenimentul zilei* a făcut pactul cu noua putere. Dar mândria democrației române, economia privată, cea care asigură o mare parte din bugetul țării, se sufocă și ea. Puterea de cumpărare a scăzut ! Firmele particulare nu mai vând. Cele de stat nu au bani să plătească. În șase luni, toate vor fi pe butuci. Acum abia reușesc să facă pluta. Aici reacționează guvernul. Mâine dimineață, purtătorul de cuvânt trimite un drept la replică și va spune că nu avem date, că mistificăm realitatea. Unele firme private totuși supraviețuiesc ! Cum, necum. Dar nu le intră banii în cont. După ce-au creditat tot felul de aiureli, acum aleargă cu limba scoasă după fiecare leuț. Pardon, distrugi credibilitatea băncilor ! Mâine protestează și asociația bancherilor, plus băncile străine care își fac bagajele. Și de unde să dea firmele private lefuri ? Toată fiscalitatea redusă promisă în campania electorală se duce ca un puf de păpădie vârât în gura unui căscat. Va să zică avem ce avem și cu președintele Emil Constantinescu ! Mâine-poimâine nu mai intrăm la Cotroceni și Viorel Cataramă zice că n-am înțeles nimic din politica promovată de Comisia economică a Senatului. Drept la replică, plus, eventual, proces ! Impozitul pe salariu e mare ca fundul unui hipopotam, cel pe profit, așijderea. Dumneata n-ai înțeles nimic ! va sări domnul Ciumara. Asta ne-au cerut Banca Mondială și FMI : ori vrem reformă, ori murim cu toții. Nu puteai să nu scrii până în iulie, când discutăm partea a doua ? Deci m-am pus rău și cu organismele internaționale, care zic și ele ca pelticul care îmi repetă : dumneata nu te pricepi, stai să-ți explic eu ! Și, în ciuda tuturor acestora, mă voi alege și cu o sancțiune din partea cititorilor. Jumătate din ei va zice că sunt arțăgos și-i acuz pe toți, cealaltă jumătate că sunt un papă-lapte și-i las pe unii și pe alții să-și facă mendrele. Mai ales cu impozitele. Ne usucă. Măcar ăilalți mai dădeau o prelungire, o amânare pentru prieteni și o scutire. Ăștia te omoară. Îți iau aragazul și roaba din bătătură dacă nu le plătești ! Aha, vor zice iar cârtitorii nefericiți, sigur s-a întâlnit cu Ion Iliescu la pescuit în pădure și și-au concertat atacul.

Când colo, lucrurile ar putea fi foarte simple. Ar fi suficient un singur rând către primul-ministru. Stimate domnule Victor Ciorbea, întreprinderile private au ajuns pe butuci. Cu stimă, un grup de anonimi.

2 aprilie 1997

Arta turnătoriei

Un parlamentar din Comisia de cercetare a abuzurilor mi-a trecut pragul biroului. Omul voia neapărat să-mi atragă atenția asupra unei potlogării de proporții petrecute cu celebrul palat de pe Șoseaua Kiseleff din Capitală. Mi-a oferit un memoriu anonim, depus la așa-zisa comisie antișmecherie. Erau înșiruite tot felul de date despre afacerea a doi australieni vârâți până în gât în tot felul de învârteli. Din celebrul palat în care a copilărit și regele urma să se facă un cazinou, cu restaurante și discoteci, apoi proiectul a fost deturnat într-un centru comercial, pentru ca acum să fie sediul unei bănci străine. Se invocau milioane de dolari, mită, aranjamente, interese oculte, servicii secrete, LOCATO, soția ministrului Valeriu Stoica, angajată să-l apere pe unul dintre împricinați. Printre rândurile memoriului anonim se auzea un discret zornăit de cătușe. Și l-am întrebat pe parlamentarul nostru, ce-i cu anonima asta ? Ce să fie, am primit-o la Comisie și ar trebui să tragi și tu un semnal. Bine, încerc să verific și, în funcție de ce aflăm, tragem semnalul. Nu-i convenea. Voia ca semnalul să apară marți, pentru că problema va fi ridicată și în Parlament. Omul lui Dumnezeu, dă-mi pe cineva care să știe mai multe, să-mi prezinte dovezi și, dacă lucrurile stau așa, scriem tot ce aflăm ! Imposibil, ți se taie respirația numai când auzi numele, mi-a zis parlamentarul. Mărturisesc că nu prea mi se taie respirația atât de ușor, dar de aflat cine stă îndărătul afacerii și ce interese sunt în joc tot n-am aflat. Parlamentarul nostru avea un memoriu nesemnat, o anonimă pe care o voia neapărat în ziar, pentru ca apoi să declanșeze bâlciul în Cameră. Tehnica asta am descoperit-o mai de mult, dar o vedeam funcționând pe viu. Cineva are un interes. Nu scoate capul. Adună date și le livrează la câteva ziare, și pe urmă se ridică în Parlament și cere anchetă. Și o duce unde vrea el. Îmi aduc aminte de un șef de post din Dâmbovița. Își scria singur scrisori cu hoțiile din comună. Primea scrisoarea prin poștă și-i chema pe infractori. Vasilică dragă, avem o reclamație cu martori și decla-

rație că ai furat din porumbul CAP-ului. Omul înghițea și plătea oricât ca să scape de pușcărie. Cam așa funcționează și interesul parlamentarilor. Vin și-ți strecoară sub ochi documente și apoi flutură steagul dreptății în Parlament. De bună seamă că îndărăt e tot meschinul de interes. Ori l-a rugat un prieten, ori a fost pus de conducerea partidului. Numai naivii nu pricep că toată campania de livrare a documentelor de la Bancorex, făcută de senatorul Dide, are drept scop trecerea Bancorex sub aripa Partidului Democrat. La fel și în alte cazuri. Cine-ți dă un document sau îți cere să te bați morțiș pentru adevăr într-un anume caz cu siguranță că stă la pândă ca știuca. Nu așteaptă decât momentul potrivit să-și înhațe prada. Măcar Nicolae Dide a făcut-o pe față. Dar alții vor să rămână anonimi. Mai rău ca în Caragiale. Dar vor dreptate și cinste. Vor înlăturarea abuzurilor altora pentru ca alți prieteni să intre mai ușor pe pârtia intereselor.

Nu ar fi atât de enervantă această atitudine de doi bani la oamenii politici, dacă n-ar face atâta scandal când e vorba despre ei. Îi dovedim adeseori cu matrapazlâcuri și ei urlă că e vorba de o conspirație politică. Cer drepturi la replică și se dezvinovățesc pentru lucruri evidente. Ba vor chiar și legea presei și ziariști în pușcărie, dar nu atunci când e vorba de interesele lor. Atunci merge și anonimă, ține și fără dovezi. Important este să-i ajuți să-și facă jocurile.

Mărturisesc că nu știu ce se află îndărătul afacerii cu palatul de pe Șoseaua Kiseleff. Ceva miroase de la o poștă, după cum miroase și în încercarea de a face bâlci în Parlament chiar înainte de a dovedi ceva. În primul moment, am pus mâna pe telefon și am luat legătura cu societatea LOCATO. Am stabilit o întâlnire, cu speranța că voi vedea documente și voi înțelege cadrul unei afaceri cu multe semne de întrebare. Dar ieri toate ziarele au luat anonima parlamentarului în brațe. Va începe scandalul în Cameră și vom vedea cine a avut interesul să declanșeze o campanie pe care o dădea drept anonimă. Cum *Evenimentul zilei* încearcă să nu fie părtaș la jocuri și interese, măcar la cele care se văd de la o poștă, renunțăm la subiectul palatului Kiseleff în favoarea colegilor noștri.

A fost o vreme în care turnătoria de plăcere lua la români dimensiunea unei adevărate vocații. Acum, turnătoria ia forme justițiare și, din ce în ce mai des, începe să aibă culoare politică sau financiară. Încep să mă tem cu fiecare rând despre o dezvăluire. Oricât de ticălos este omul la care ne referim, oricâte legi a călcat în picioare, de fiecare dată se simte în apropiere prezența altui bot de rechin care așteaptă prada.

3 aprilie 1997

Mințind în ploaie

Cu o săptămână în urmă, când soarele trăgea de fiecare să iasă într-un parc sau într-o grădină, eram pe punctul de a susține că suntem un popor plin de noroc. Când ne ardea buza cel mai tare, am avut parte de o iarnă ușoară. Am scăpat cu mai puțin gaz metan de la ruși, fără prea multe lemne și prea mulți cărbuni. N-am curajul să-mi imaginez ce s-ar fi întâmplat în condițiile unei ierni cumplite. Primăvara a venit mai devreme și colțul speranței a început să dea în fiecare dintre noi. Se vorbea de un an cu o recoltă fabuloasă de grâu, pe care am avut noi repede grijă să o scădem măcar cu un sfert. Dacă toate mergeau așa cum am fi dorit, am fi scăpat destul de ușor. Numai că n-a fost să fie ! A început sarabanda ploilor. Iar fenomenele meteorologice au și ele un rol. Din istoria antică până în cea contemporană, natura le-a jucat feste antologice și împăraților, și regilor, și dictatorilor, chiar și democrațiilor pur-sânge.

Au fost suficiente câteva zile de ninsoare abundentă în zona Carpaţilor Meridionali şi câteva de ploaie în alte regiuni ale ţării pentru ca toată gălăgia propagandistică a unor politicieni să iasă ca şi cioara la vopsea. Sunt localităţi întregi în ţară, iar în Bucureşti străzi, în anumite ore chiar şi cartiere care rămân fără curent electric. Slăbiciunile RENEL-ului se văd acum mai clar ca niciodată. Ministerul Transporturilor dă şi el semne de poticneală. Trenurile întârzie pe rupte. Că se prăbuşesc bolovanii peste linia ferată, că mai cad copaci, că una, că alta. Esenţialul se vede. Ninsoarea nu este un fenomen unic al acestui mileniu. Ninge în fiecare an. Şi, de cel puţin un secol şi două orânduiri sociale, nu reuşim să rezolvăm deszăpezirea pe drumul dintre Câmpina şi Braşov. Când vezi seara autobuzele şi tirurile, autoturismele şi camioanele blocate pe artera vitală a reţelei româneşti de şosele îţi vine să râzi. Nici pe vremea lui nea Nicu, nici în şapte ani de democraţie, cu câţiva miniştri la Transporturi şi prim-miniştri în fruntea guvernului, nu reuşim să înlăturăm zăpada de pe 75 de kilometri de şosea. Şi mai avem şi autostrăzi ! Telefoanele cad şi ele. Când formezi un număr, numai cu legătura în Cuba nu te trezeşti. În rest, unde vrei şi unde nu vrei, plus un pârâit de mama focului. Rigolele seamănă cu canalele de irigaţie ale chinezilor. Dacă ar fi ceva mai limpezi, am putea împrăştia nişte puiet de peşte, ca să ne alegem cu ceva. Marile şi temeinicele reparaţii ale străzilor, realizate prin contracte şi garanţii, se desfac mai rău ca abţibildurile de pe ouă. Gunoierii nu mai apar nici să-i pici cu ceară. Ziarele dispar de pe mese pentru că tarabagiii fug de ploaie ca iepurii de tunete. Transportul în comun vine ca unul îmbătat cu apă rece căzută de sus. Pe trei cărări şi din cinci în cinci.

De câteva zile plouă pe rupte şi, dacă nu se opreşte, toată iluzia noastră de stabilitate locală se duce pe copcă. Avem chiar o tradiţie în măsurile de urgenţă, în comandamente, chiar şi în planuri pentru amenajări de durată care să scutească populaţia de ameninţări majore.

De pe vremea inundaţiilor din 1970 tot facem proiecte şi planuri, şi vom descoperi că mai toate au fost pierdute pe drum. Abia în această situaţie de calamitate incipientă vedem că primăriile şi prefecturile s-au încurcat prea mult în politică şi prea puţin în gospodărire.

Nu prea este localitate în România în care un mic dezechilibru meteorologic să nu întoarcă oamenii pe dos şi să nu blocheze activitatea economică a acesteia. Tot Contractul Convenţiei Democratice cu bucureştenii seamănă în aceste zile cu o barcă de hârtie blegită de apă. Şi situaţia este identică în toate localităţile, indiferent ce partid conduce. Şi, ca să nu mai vorbim doar despre instituţiile statului şi despre politicieni, trebuie spus că la examenul vremii cad cu succes şi firmele private. Societăţile de cablu livrează doar purici pe amărâtele lor de reţele improvizate, mărfurile sunt jilave, taximetrele se strică la jumătatea drumului, magazinele deschid mai târziu sau deloc. Această vreme câinoasă ne demonstrează mai clar decât orice instrument de măsură câtă improvizaţie, câtă neglijenţă şi câtă dezorganizare există în administraţia locală şi chiar în instituţii fundamentale ale statului. La o ploaie ceva mai nemiloasă, trăim aceste dezgoliri dureroase, care ne împiedică să ne amăgim ca în vremurile de vacanţă.

Pe vremuri circula o glumă : care sunt principalii duşmani ai agriculturii socialiste ? Şi ţi se răspundea : primăvara, vara, toamna şi iarna. Adevărul acesta ironic a rămas la fel de valabil şi pe seama democraţiei. E destul să vină un viscol sau o rupere de nor ca să vedem cum trompeta şi trombonul promisiunilor sună din ce în ce mai caraghios. Pe ploaie se minte mai greu.

4 aprile 1997

Nea Vasile sondat la opinie !

Ziua bună, nea Vasile ! Facem și noi un sondaj. Ia spune, ce crezi, ce fel de efecte va avea reforma lui Ciorbea ? Bune, foarte bune, se va însănătoşi economia națională (51 %). Coada ! zice fiica lui de lângă sobă, contabilă la primărie. N-o să se schimbe nimic (19 %). Bătrâna spală vasele şi trage de oala pentru fiert la porci. Mai bine ajută-mă s-o pun pe sobă, că tot se prăbuşeşte economia națională ! Tu să-ți ții clonțul, că de şapte ani m-ai omorât cu Iliescu al tău și-ai văzut cum l-au zvârlit de la conducere ! Da' de ce l-o scos, că era bun cu toți ? zice baba. Tu să taci, n-ai văzut câtă conrupție ! Conrupție este, ai dreptate, ai văzut că și primaru' de la judeţ, sta-i-ar în gât să-i stea ! Și cu conrupția ce părere aveți ? E importantă pentru realizarea reformei ? Cum nu, că toți fură (64 %) ! Fură a lu' Mielu de la asociație, fură Calu' Liberalu' de la şantier, fură toți, dom'le. Și polițaiu', ca să ne ierte de paza de noapte, ne pune să-i săpăm în grădină ! Și nehalita aia de nevastă-sa vine să-i dăm ouă, că nu poa' să-și țină trei găini ! Bine face că-i leagă, că n-au frică de Dumnezeu și de nimic ! Da, zice moşu', ai văzut că a ieit Sandu Poştaşu' la primărie şi acum îşi trage tot pe el neamurile lui (64 %). Buuun. Altă întrebare ? Sunteți de acord cu programul de reformă al guvernului ? Baba îşi strânge ochelarii cu ață după ceafă și-i zice bărbatului, lasă dracului politica și taie dovlecii, că au flămânzit porcii ! Tu nu-i auzi cum guiță ? Tu guiți de patruzeci de ani, nu vezi că am treburi importante ? Da, dom'le, sunt de acord (39 %). Tre' să facem ceva, că nu se mai poate ! Ai văzut, femeie, că și ungurii fac, și nemții, și polonejii, păi cum, noi om fi mai proști ? zice el. Politica te bagă în groapă ! cârteşte ea. Mai bine ieși la uliță, că trece maşina cu pâine de la oraş. Fata aprinde becul şi continuă să completeze o revistă cu integrame. Belitu' ăla de turc iar a scumpit pâinea !

Taci, fă, că facem reformă și noi ! O zi pâine, o zi mămăligă. Să te văz eu la câmp cu mămăliga ! cârteşte baba. Un an rezist şi dacă mă tai cu briciul (26 %). Reziști pe dracu' ! După şase luni cazi lat (28 %), iar fata, cu creionul între dinți, zice, dacă ne dau lefurile, rezistăm și doi ani ! N-ai cum să reziști, că porcii nu se cumpără, ce luăm pe ouă de la piață dăm pe biletele de autobuz, la legat hamei de sfori nu prea mai merge, că ăia cu berea au dat faliment. Toati dă faliment, zice baba, dând cu piciorul în pisica flămândă. Cine crezi matale, bade, că e de vină pentru ce-i acum în România ? Dracu', cin' să fie ! Iliescu şi Văcăroiu (46 %), ce, mata la oraş n-ai văzut că ne ducem cu oiștea-n gard (49 %), ajungem ca zarzavagiii ăia din Bulgaria ! Da, ce să-ți spun ! i-o întoarce baba. Or fi mai buni ăştia care vor să-l aducă pe rege cu liota aia de fete, să stea România la fusta lor ! Tu, muiere, mă scoți din cizme ! Ți-o fi frică de rege, ai ? Tu nu vezi că e bătrân ? Doar n-o fi prost să lase Ielveția, să vină la amaru' de aici ! S-a dus povestea cu regele pe veci (85 %). Tu nu vezi că toți se lasă de împărați ? Acu' e dimocrație ! Ia vezi-ți tu de treabă. Îmi văz, îmi văz, că doar nu tu faci de mâncare şi nu speli ! Tu toată ziulica îi dai cu Ciorbea al tău și cu Țapu', zice ea mânioasă. Păcatele noastre, nevastă, avem și noi străini în casă şi taman atunci ne certăm, zice bătrânul, încercând s-o îmbuneze. Ai vrut politică, iaca harțag ! Să nu te mai aud cu țărăniștii și cu liberalii, că te bag la ciorbă de urzici ! Mă bagi la regim, ai ? Află tu de la mine că acu' se schimbă. Asta le zic şi domnilor, se mă-tu-ră, se mă-tu-ră tot, tot ! Și facem România cum trebe ! Și cu cine ați vota ? Mai întrebi, dragă domnule ? Eu și-n nouăj'doi am votat cu Căposu, da' acum votează cu cheia (42 %) și ăia care mi-au pus atunci balegă pe uluci. Gata, i-am dovedit pe comuniști ! Mă, da' cocoş te-ai făcut ! Mă mir că nu te bagi în politică ! zice

baba, privind ca rața la avion. Mă bag, nu mă bag, e treaba mea. Și să știi că mi-or zis să iau de primar ! Ce să iei, mă ? Atunci să nu mai dormi aici !

Cercetătorii notează scupulos și apoi întreabă : în ce instituție aveți dumneavoastră încredere ? Păi, cum vine asta ? întreabă moșul. În cine credeți cel mai mult ? precizează cercetătorul. În Dumnezeu, răspunde bătrânul, hotărât. Dumnezeu e în cer ! Pe pământ, tataie ! Păi, pe pământ, în Biserică, în cine ! Să-i mulțumim lui Dumnezeu, zice baba, făcându-și cruce. Și nu-l lăsa pe părintele paroh să te cheme de zece ori la gard, că-i rușine. Rușine, nerușine, zice fata, cu nasul în integrame, dar adună oalele și prosoapele de la morți și le duce la magazin, și vânzătoarea le vinde a doua zi la cine mai are un mort în casă ! Tată, ieși, că se aude mașina și trece turcul cu pâinea caldă.

Bătrânul iese la poartă târându-și cizmele, prea mari, de cauciuc. Sociologii pleacă la altă familie și o băbuță, așteptând și ea mașina cu pâine, îi strigă de peste drum, mă Vasile, iar ai musafiri ? Îs de la partid ? Da' de unde, zice moșul. Sunt niște domni mari. Le-ai zis că noi n-avem pâine ? întreabă baba. Ce să le spui la ăștia ? Crezi că le pasă ? Le-am zis și io ce voiau să auză, ca să scap mai repede.

5-6 aprilie 1997

Dom' partid visează bănci !

Puțină lume își va fi imaginat că partidele politice din România se vor bate pentru bănci. Că încearcă să fie cât mai aproape de puținele locuri în care stau banii unei țări sărace e de înțeles. Au făcut-o și partidele istorice, au făcut-o și comuniștii, PDSR chiar s-a încumetat la mai mult, încercând să mișculeze prin mai toate băncile. În unele chiar a reușit și le-a dus cu plămânii în gât, că abia mai respiră. Dar în ultimele zile asistăm la o adevărată confruntare de declarații ale partidelor de la putere. Cine la ce bancă își pune omul ? Mircea Ionescu Quintus spunea că « ni se cuvine mai mult decât Exim Bank ». Partidul Democrat se bate pentru Bancorex, PNȚCD pentru CEC, Banca Agricolă și Banca Comercială Română. Și alții nu mai știu pe ce bănci, pentru că toată această dispută, dincolo de ridicolul ei, trădează un anume infantilism al clasei politice românești.

Negocierea politică a tuturor posturilor a creat destulă îndoială și chiar nemulțumire. Un sentiment de bătălie pentru ciolan chiar nu putea fi evitat. De data aceasta, el ia forma principiilor și este acoperit de grija, vezi Doamne, pentru sănătatea sistemului bancar. Pentru a nu se mai produce ce s-a produs, oamenii politici de la putere s-au hotărât ca fiecare partid din coaliție să propună câte un om pentru conducerea băncilor cu capital majoritar de stat. Petre Roman declara ieri într-un interviu că toate formațiunile din coaliție « au un drept de veto în această chestiune pe criterii de competență ». Cu ce măsoară celelalte partide din coaliție un competent și un incompetent pentru a-i bloca sau vota ? Cu o comisie de examinare, cu un aparat sau cu prietenia ? Și, dacă criteriile sunt proaste, ce ne facem cu o bancă ajunsă cu mâna întinsă ? Această dispută publică pentru bănci nu face decât să întărească îndoiala omului simplu în instituțiile bancare. Acesta știa oricum că lucrurile nu sunt în ordine. Prea se dădeau zeci de milioane de dolari pentru unii, în vreme ce altora le era trântită ușa în nas. Pe urmă a fost simplu de priceput. Cine lua zecile de milioane de dolari a doua zi era braț la braț cu politicienii.

Măcar mândria nu era recunoscută în public. Drama băncilor românești vine din faptul că politica ultimilor ani și-a băgat coada între bani până la limita urât mi-

rositoare. Acea limită se numeşte « neruşinare ». Acum, politicienii se înghesuie şi, în numele viciului de fond al celor şapte ani, vin şi ne cer în public ca fiecare să aibă un om la banca de stat. Şi, dacă partidul respectiv pierde puterea şi o ia la vale, ce se întâmplă cu banca ? Şi dacă vor fi alegeri anticipate şi configurația politică se schimbă ? Măturăm iar conducerile băncilor ? Şi cine îi garantează cetățeanului că el va fi tratat în mod egal cu un membru de partid de aceeaşi culoare cu preşedintele ? Şi ce consecință poate avea prăbuşirea unei bănci asupra unui partid ? Şi ce va face un partid al coaliției aflate la putere dacă banca în care şi-a desemnat preşedintele stă să se prăbuşească ? O sprijină ? Pompează bani ? Îi amână pe clienți ? Şi legea cum va funcționa în banca partidului care dă Ministerul de Interne (nu fac nici un apropo la actualul ministru) ? Sunt atâtea întrebări la care partidele, în şedințele lor, pot da tot felul de răspunsuri. Dar populației nu-i vor putea explica niciodată o asemenea operațiune. Politica nefericită dusă de PDSR în acest domeniu nu poate fi contracarată prin aceeaşi politică, dominată doar de transparență. Contrariul manevrelor PDSR în finanțe nu este transparența împărțirii ciolanului, ci îndepărtarea oricărei influențe politice din sfera bancară.

Disputa partidelor pentru conducerile băncilor de stat ascunde un viciu. La prima vedere, am avea de-a face cu naivitate, cu un fel de a acoperi foamea de principii democratice. Tare mă tem că este vorba de ceva mai mult. Disputa publică despre împărțirea între membrii coaliției trădează mai degrabă o nepăsare. Liderii politici se cred forțoşi şi imbatabili, şi cred că împărțirea li se cuvine. În consecință, nu-şi dau seama de consecințele nefericite atât asupra băncilor, cât şi asupra partidelor pe care le reprezintă.

Această lipsă de luciditate politică a şi fost speculată de opoziție. În stilul picăturii chinezeşti, opoziția a picurat la timp. Dar, de data aceasta, a tras o picătură fierbinte pe o rană adâncă.

Nu ştiu dacă partidele politice din coaliție realizează gravitatea şi ridicolul situației. Nouă nu ne rămâne decât speranța că acestea vor înțelege la ce riscuri enorme se expun. Şi, în caz contrar, o reacție a preşedintelui Emil Constantinescu. Cu detaşarea instituției prezidențiale, preşedintele ar trebui să repună lucrurile în ordine, chiar dacă intervenția sa va semăna cu un dat peste degete. Altfel, mulți vom înlocui băncile cu ciorapul de sub saltea şi partidele cu găşti înfierbântate de casele de bani.

7 aprilie 1997

România – țară turco-arabă

Multora li se pune un nod în gât când un turc sau un arab le ia fața. Cu maşini luxoase, cu un purcoi de bani aruncați prin restaurante şi cazinouri, cu românce plătite pentru dragostea lor fierbinte, cu şoptitul în urechea polițaiului. Şi cu multe altele care lui, român sadea, îi sunt interzise fie prin lege, fie prin subțirimea buzunarului. În fiecare zi poți vedea şi auzi oameni care spun : uite, dom'le, cum ne calcă în picioare şi ne umilesc la noi acasă ! Ar fi de-a dreptul stupid ca această remarcă să fie înțeleasă ca o formă de manifestare a rasismului şi a şovinismului, deşi în unele cazuri ea nu este străină de asemenea accente. După cum o asemenea atitudine nu trebuie privită în nici un caz ca o tendință de blocare a relațiilor economice cu Turcia şi cu țările Orientului Mijlociu. Dimpotrivă, extinderea fenomenului declanşat în 1990 poate genera un handicap enorm pentru investitorii țărilor respective. Dacă nu se întreprinde nimic, într-o perioadă extrem de scurtă, imaginea acestora va fi legată

doar de infracţiune şi antisocial, şi o tendinţă vehement antiarabă şi antiturcească va fi detectabilă în toate straturile societăţii. La baza acestor intrări stă un fenomen economic aberant, scăpat de sub control.

În 1990, trăgând semnalul iniţiativei private, România a devenit un fel de Alaska. Au năvălit spre noi şi infractori internaţionali, şi pârliţi, şi homosexuali, şi vânzători de droguri, şi promotori de religii deşucheate, şi codoşi, şi contrabandişti, şi buticari mărunţi. Cu muşchii încordaţi de denumirea lor de investitori străini, aceştia au început să mişune, să speculeze şi, în acelaşi timp, să se apere cu suta lor de dolari investiţi în firme de mucava. Naivi şi nepricepuţi, politicienii i-au tolerat, fără să-şi dea seama că invazia va bulversa economia şi-i va speria şi pe investitorii adevăraţi. Pe lacunele legilor, dar mai ales pe găurile acestora şi, în egală măsură, pe slăbiciunile oamenilor din instituţiile statului, arabii şi turcii cu firme de 100 de dolari au ţesut o fabuloasă reţea de contrabandă şi speculă. În tarabe improvizate, în ganguri, pe seama unor firme înregistrate câte douăzeci într-o garsonieră, comercianţii arabi şi turci, investitori de mâna a zecea, au creat şi au luat în stăpânire un enorm teritoriu de economie subterană.

Ţigările şi băutura, cafeaua şi drogurile, schimbul de valută la negru, piaţa de femei, importurile acoperite de acte false, contrabanda cu produse contrafăcute sunt controlate de oameni protejaţi în primul rând de barierele unor limbi foarte greu accesibile românilor. În acest spaţiu înfloreşte nestingherită evaziunea fiscală de cea mai înaltă clasă. Firme inexistente, facturi false şi acte încropite sunt folosite doar pentru minima aparenţă de legalitate. Dincolo de chioşcul de tablă şi de o maşină cu număr provizoriu de înmatriculare, toată această populaţie în tranzit nu aduce nici un beneficiu pentru economia românească. Pe la ei e toată valuta mişcată la negru, de unde apoi este scoasă în geamantane peste graniţă, sub privirile neputincioase şi adeseori complice ale autorităţilor. După alegerile de anul trecut, puterea a început un război dur împotriva corupţiei, a economiei subterane, a miliardarilor de carton şi a imperiilor de mucava. Dar a lăsat aproape neatinsă toată această reţea subterană în care stăpânesc turcii, arabii şi chinezii. Spre deosebire de miliardarii români, care s-au dat în stambă în toţi aceşti şapte ani – deşi, de bine, de rău, au mai investit câte ceva –, toată această populaţie a firmelor de 100 de dolari n-a făcut decât să dezvolte politica infracţiunii. După ele, în afară de o baracă, nu rămâne nimic. România se vede astfel parazitată de mii de firme-fantomă, de reţele de turci, arabi şi chinezi prin care se scurg sute de milioane de dolari, poate chiar miliarde, şi care controlează, cu mici excepţii, piaţa alcoolului de import, a ţigărilor şi a cafelei. Tot pe aici vin marile transporturi de droguri. Unii dintre aceşti patroni au deja pretenţii de onorabilitate şi au fost sau sunt conectaţi la vârfuri politice, ajungând până în sferele puterii.

Întrebările care se pun din ce în ce mai stringent se leagă de noua putere. Va coabita aceasta cu enormul teritoriu de infracţiune turco-arabă sau va încerca să pună stop economiei de tarabă, îndărătul căreia se mişcă un mare procent din banii României ? E vorba de o decizie politică fermă, dar şi de structuri eficiente. Proporţiile exagerate ale acestei lumi nu pot fi reduse decât cu o poliţie fermă, cu o gardă financiară nemiloasă, cu decizii clare ale Ministerului Finanţelor, cu intervenţii fără ciubuc ale inspectoratelor sanitare pentru calitatea produselor, pentru legalitate în construcţii. Altfel, balcanizarea României va fi desăvârşită şi reforma va fi doar un proces de ochii lumii, iar banii negri ai turcilor şi arabilor se vor auzi şi în politică.

8 aprilie 1997

Casa Măgureanu

Casa lui Virgil Măgureanu, construită pe undeva prin județul Sălaj, a devenit subiect de preocupare națională. Atât la *Evenimentul zilei*, cât și la Radio Total primesc zeci de telefoane legate de reportajul difuzat săptămâna trecută de Televiziunea Română. La prima vedere, ar trebui spus că românii au o înclinație specială pentru case. Din 1990, acestea au acaparat atenția presei cu o frecvență greu de concurat de un alt subiect. Casele din Primăverii, casele naționalizate, casele polițiștilor și casele vameșilor, numai și numai case. Preocuparea vine și din istoria României, și din psihologia românilor. Un boier își făcea o casă mai acătării și în jurul ei discuțiile nu mai conteneau până când un alt boier nu îi dădea o replică arhitecturală. Românii s-au bătut în case și n-ar fi nici o exagerare dacă am socoti și căderea lui Nicolae Ceaușescu drept o lovitură dată pentru schimbarea caselor din Primăverii. Această preocupare pentru case poate explica insistența TVR legată de casa lui Virgil Măgureanu. De ce așa mare ? De unde banii ? Pe ce autorizație ? Dacă luăm întrebările la purecat, vedem că ele se potrivesc la mii și mii de oameni care și-au construit case în acești șapte ani. Pe aceștia nu i-a întrebat nimeni, chiar dacă sunt de două ori mai mari casele lor sau chiar dacă sunt hoteluri de valoare națională. Nu e treaba mea să răspund în locul domnului Măgureanu și nici să fac calculul materialelor și defalcarea costurilor. Telespectatorii curioși, revoltați sau nepăsători vor primi într-o bună zi un răspuns. Dar, până atunci, ei trebuie să înțeleagă și ce s-ar putea ascunde îndărătul poveștii cu casa din Sălaj. Eu nu cred că impulsul de dreptate sau de legalitate domină preocuparea unora. Toată lumea știe că Virgil Măgureanu, actualul director al SRI, își încheie mandatul peste câteva luni. Din diverse zvonuri, acesta ar urma să se îndrepte spre politică. Încă nu se știe spre ce partid. Dar viitorul politic al domnului Măgureanu nu este nici el cheia scandalului cu casa. Ea ar trebui căutată altundeva, tot prin apropierea directorului SRI ! Și nu e greu de înțeles că prin acest scandal cu casa din Sălaj s-a declanșat, de fapt, bătălia pentru conducerea Serviciului Român de Informații ! Săptămâna trecută, în *Evenimentul zilei* au apărut și câteva informații despre tensiunile din SIE. Evident, aveau la bază tot o turnătorie și, ca orice turnătorie, era plină de subiectivism. Oricum, tensiunea nu mai poate fi ascunsă. Și acolo conflictele sunt determinate tot de posibile schimbări, vânturate pe seama serviciului respectiv. Ambele știri ascund, de fapt, o bătălie cruntă pentru conducerile celor două servicii secrete. Fiecare vrea să obțină postul pentru un om al său. Controlul sau legătura directă cu unul din cele două puternice servicii de informații îi conferă oricui un avantaj major în orice dispută. Faptul că în livrarea casetei video cu casa lui Virgil Măgureanu din județul Sălaj este implicat și parlamentarul Partidului Democrat Nicolae Dide mă face să cred că interesul politic începe să se vadă de la o poștă. Numai că numirea șefilor de servicii secrete ar trebui să depășească și ambițiile unui partid sau altuia. Serviciile secrete ale unei țări depășesc cu mult în importanță o bancă sau o regie, un minister sau un departament. Gestionarea interesată și cu iz politic naște riscuri mortale pentru toate partidele, chiar pentru întreaga societate.

E ușor de presupus ce avantaje enorme poate deține un partid care și-a desemnat omul în fruntea unuia din aceste servicii. De la informații speciale până la dosare personale sau de interes național, toate pot circula spre o singură forță. Sau ar fi speculate de un personaj sau altul în ambițiile de putere. Numirea șefilor de servicii secrete după procentele coaliției guvernamentale ar fi, la fel, o mare prostie. Ar în-

semna Convenţia la SRI, USD la SIE şi UDMR la celălalt serviciu, de informaţii militare. O aiureală cu consecinţe extrem de periculoase. Cu siguranţă că primele două forţe, Convenţia şi USD, îşi doresc enorm aceste posturi. Din multiple raţiuni şi din orgoliu. Dar ce ne facem atunci cu independenţa acestora ? Niciodată nu vom crede în ea şi nici nu va exista. Iată de ce declanşarea bătăliei pentru conducerea celor două servicii a ajuns în faza orgoliilor mărunte, de partid şi de putere. Dar de modul cum va fi rezolvată această ultimă etapă a schimbării de putere depinde chiar calitatea ei pentru anii următori. Va fi unul de la « ai noştri » ? Atunci « ai noştri » îi vor juca pe ceilalţi. Vor fi doi diferiţi, de la două partide ? Cele două servicii se vor război între ele. Singura soluţie rămâne tot independenţa. Dublată de competenţă maximă.

Casa Măgureanu din judeţul Sălaj a devenit astfel un mic pretext pentru casa Măgureanu din Băneasa. Un fel de praf în ochii patetici ai românului care se oftică de casa altuia şi care trebuie să descifreze încă un joc politic, alcătuit din scenete, bomboane şi balonaşe, lucrături şi manipulări. În campania de preluare a conducerii celor două servicii secrete româneşti au fost scoase pe tarabă primele două bomboane.

9 aprilie 1997

Şah la miliardari !

Niciodată nu m-a enervat cineva atât de tare ca George Constantin Păunescu în emisiunea cu Marius Tucă de la Antena 1. Să publici extrase de cont şi dovezi aproape imposibil de contestat în legătură cu cele 10 milioane de dolari trecuţi prin tot felul de conturi şi ajunşi într-un cont personal, şi să ţi se spună că nu te pricepi, mai bine vii la mine şi-ţi explic, reprezintă o performanţă politică. Spun « politică », şi nu « economică » pentru că numai un politician poate face aşa ceva. Îi arăţi dovada şi el vorbeşte despre vreme sau te miri ce. I-o împingi încă o dată sub ochi, şi el, în loc de răspuns, îţi zice, dom'le, dumneata nu te pricepi ! În faţa unui asemenea tupeu fără margini, am simţit cum rămân fără nici o siguranţă, ca un tablou electric la un pas de a lua foc. În cele din urmă, faptul contează mai puţin, deşi un sentiment de disperare îşi făcea loc. Ceea ce de mai mulţi ani era destul de clar pentru multă lume, ba chiar foarte clar pentru mulţi oameni din instituţiile statului, dar care tăcuseră mâlc vreme îndelungată, se dilua cu fiecare secundă de emisiune. Luneca spectaculos printre întrebări, cuvinte şi insinuări, şi naivii credeau că au în faţă un mare om de afaceri, în timp ce eu, în ciuda sentimentului presant de dreptate, vedeam cum se întinde o fraiereală fără margini. A fost, fără îndoială, cel mai neplăcut moment dintr-o dispută publică la care am participat. Singura mea consolare, spre sfârşitul emisiunii, indiferent cât de mult aş fi pierdut, era că viaţa îmi va da dreptate. Că adevărul va ieşi la iveală.

Declanşarea cercetărilor legate de afacerile fraţilor Păunescu reprezintă un moment de referinţă al campaniei împotriva corupţiei. El confirma ceea ce anunţa preşedintele Emil Constantinescu : că nu se va ţine cont de apartenenţa politică, de grade de rudenie sau de presiunile unora sau ale altora. Deschiderea cercetărilor în cazul fraţilor Păunescu înseamnă momentul de vârf al radiografiei prin marile bogăţii postrevoluţionare. El este semnul că instituţiile statului încep să funcţioneze la parametri normali, că de la Cotroceni nu mai vine un ton de « lasă-mă să te las », ci unul intransigent, sever, care porneşte şiroaie de transpiraţie pe spinările celor descoperiţi în faţa legii.

Cât de adânc vor merge aceste cercetări ? În primul rând, ele vor confirma o mare găinărie financiară, pe care *Evenimentul zilei* a adus-o în faţa opiniei publice. Transferarea prin diverse conturi a 10 milioane de dolari proveniţi din credite în bani « din venituri proprii şi personale », cu care George Constantin Păunescu a participat la majorarea capitalului de la Bankcoop. Apoi, toată acea nebunie de credite acordate de Bancorex şi toate creditele din străinătate garantate de aceeaşi bancă (şi despre care fratele Păunescu spunea cu neruşinare că au fost aduse pe prestigiul său economic). După cum vom afla adevărul despre celebra afacere cu zahăr, despre cele cu preşedinţia lui Ion Iliescu şi chiar despre campania electorală a PDSR. Abia acum vom putea afla cum s-a privatizat Lido, împărţită dinainte, şi cum a fost posibil ca o societate a fraţilor Păunescu să primească un credit de 9,8 milioane de dolari exact în aceeaşi zi în care s-a înfiinţat. Multe surprize ne aşteaptă dacă aceste cercetări vor fi efectuate cu migală, corect şi nepărtinitor, cu sabia legii deasupra capului. Mă refer aici nu la fraţii Păunescu, cât mai ales la cei care le efectuează. Pentru că, indiferent dacă fraţii Păunescu au fost mai aproape de o tabără politică sau de cealaltă, indiferent dacă au profitat sau nu de pe urma acestei apropieri, legea este egală pentru toţi şi nu trebuie forţată nici pentru inamici şi nici pentru prieteni.

Ceea ce părea a fi un foc de paie este acum o vâlvătaie în toată regula. Când, în ianuarie, a fost anunţată arestarea lui Miron Cozma, mulţi au zis că e vorba de o mişcare de ochii lumii. Că toată campania preşedintelui Constantinescu împotriva corupţiei este făcută pentru a da mulţimii satisfacţie şi pentru a acoperi slăbiciunile guvernului Ciorbea. Abordarea fraţilor Păunescu, ale cărei rezultate nu le cunoaştem încă (s-ar putea să dureze ani pentru a descifra cu adevărat complicata plasă a zecilor de firme), vine să dea campaniei o cu totul altă dimensiune. Nu e vorba nici de un foc de paie, nici de praf în ochi. Asistăm în primul rând la conturarea adevăratei personalităţi a preşedintelui Emil Constantinescu şi la prima campanie veritabilă declanşată în România ultimilor 50 de ani. De reuşita sau nereuşita iniţiativei preşedintelui Constantinescu depind enorm de multe lucruri. După cum, indiferent de rezultate, asistăm totuşi la o progresivă împlinire a unei promisiuni electorale.

10 aprilie 1997

Cine apără săracii ?

De ce România este singura ţară din Est care are partide politice socialiste atât de anemice ? Cum au reuşit foştii comunişti din Ungaria să se travestească atât de credibil în socialişti, în vreme ce la noi toată lumea îi arată cu degetul ? Asta pentru că muncitorii români sunt mai culţi decât ceilalţi muncitori est- şi central-europeni sau îi doare în cot de ce a fost ? Şi, dacă-i doare, de ce sunt atât de mulţi nostalgici la mormântul lui Ceauşescu şi de ce exclamaţia « ce bine era pe vremea lui Nea Nicu ! » poate fi auzită atât de des ? E de vină clasa noastră muncitoare sau conducătorii ei deja mult prea încercaţi ? Misterul persistă chiar şi atunci când creşte foamea ? De ce nu se colorează în roşu opţiunea politică a omului de la şaibă când sărăcia trece din casă în casă ? Şi de ce Dumnezeu puterea, în loc să fie percepută ca autoare a dramei sociale, e susţinută în continuare ? Şi cum se revoltă muncitorii, ca şi cei de la Roman, cerând să vină primul-ministru, dar să vină şi directorii care au condus înainte, pe vremea cărora s-a furat şi uzinele au ajuns la un marfar de datorii ? Nu înseamnă asta că muncitorii, neşcoliţi cum sunt, împing responsabilitatea pe guvernul Văcăroiu ? Şi de ce nu l-au chemat şi pe acesta la Roman ?

De ce nu mai vor stânga ? Din cauza lui Ilie Verdeţ sau a lui Adrian Păunescu ? Sau a amândurora ? Nu le place fostul prim-ministru ? Nu le mai place Cenaclul Flacăra la care se călcau în picioare şi cântau în cor ? Nu le-a trebuit lor un preşedinte poet ? Nici un prim-ministru care s-a încontrat cu Ceauşescu ? De ce nu le-au dat oamenii mai mult de unu la sută din speranţele şi încrederile lor ? Pentru că au fost şi ei la guvernare în aceşti ultimi ani ? Pentru că au susţinut guvernul Văcăroiu fără să-i spună încotro se îndreaptă ? Sau pentru că au stat aproape de Ion Iliescu ? Atunci de ce nu s-au năpustit spre ţărănişti şi spre Emil Constantinescu ? Şi, de fapt, acel spirit muncitoresc care se varsă totdeauna în politică printr-un partid de stânga pe unde Dumnezeu o fi ? Or fi adormit muncitorii sau s-a întunecat partidul ? Sau pur şi simplu oamenilor nu le mai pasă ? Şi, dacă nu le pasă, atunci de ce ies în stradă şi blochează drumurile ? Nu e acesta semnul suficient al durerii lor ?

Şi apoi, de ce s-a întors Adrian Păunescu la conducerea PSM ? Plâng muncitorii după el ? Va reuşi poetul să înveţe cinismul şi abilitatea omului politic ? Sau Ilie Verdeţ suferă că nu mai are staţie de amplificare ? Şi, dacă s-a întors, cum va reuşi Partidul Socialist al Muncii să se desfacă de ţăruşul lui 1 % de care stă legat de vreo doi ani ? Apropiindu-se de Ion Iliescu pentru o aparentă unitate a stângii ? Se poate face o unitate între un şoricel şi un leu rănit ? Şi cât de mult va fi sprijinit Ion Iliescu, în apropierea lui de Verdeţ, de aripa formată de cei care, în copilărie, legau eventual cravate roşii la gâtul tovarăşului şi al tovarăşei şi al la fel de scundului prim-ministru ? Va găsi echipa lui Meleşcanu, Boda, Mircea Paşcu şi Adrian Năstase un limbaj comun cu Ilie Verdeţ şi Adrian Păunescu ? Poate cineva să şi-i imagineze şi pe lupii tineri din PDSR aplaudând frenetic la un cenaclu « Totuşi PSM » ? Sau a fost vorba de o apropiere numai de formă, de frica tăvălugului nemilos, împins de actuala coaliţie guvernamentală ?

Şi dacă n-a fost semnalul cu unitatea stângii un semnal de spaimă, atunci de ce a mai semnat PSM-ul un acord cu Corneliu Vadim Tudor ? Să aibă un frate parlamentar sau să pună la lucru două goarne pe acelaşi cântec ? Şi dacă Vadim, fără platoşa imunităţii, va fi potcovit de adversari ? L-ar putea proteja PSM-ul ? Sau se pregăteşte o trilaterală ? Se va face şi un acord scris şi public între partidul lui Iliescu şi cel al lui Vadim Tudor ? Şi cum vor sta atunci trei săbii într-o teacă ? Şi care pe care îl va contamina ? Evident, fiind în trei, ar trebui să ne întrebăm care e şeful. Şi, pentru că tot ar fi trei, cine ar fi trădătorul. Şi când va lua naştere Marea Alianţă pentru Renaşterea Patriei. Înainte sau după ? Şi cine mai intră în mult-trâmbiţata Partidă Naţională ? Intră şi PUNR-ul ? Atunci de ce are contacte mai strânse cu puterea ? Şi ce se va alege de Gheorghe Funar ? Şi, să nu uităm, cine îi mai sponsorizează ? Cine scoate banul din buzunar pe o aşa mare criză ca să-l joace pe mâna unora care şi-au dat cu stângul în dreptul ? Până la urmă cheia numai la muncitori rămâne ? De ce nu vor ei stânga şi partide socialiste când conduce « alianţa cea mai reacţionară » ? S-au săturat de trecut ? Sau de oamenii care îl reprezintă ? Şi, dacă s-au săturat de trecut şi de oamenii care îl reprezintă, spre cine se îndreaptă sau, mai ales, pe cine aşteaptă ?

11 aprilie 1997

Victor Ciorbea fumează ?

În urmă cu câţiva ani, un personaj alertat mi-a făcut o vizită. Avea reprezentanţă pentru România a tuturor marilor fabrici de whisky din lume. Şi în trei ani nu reuşise să vândă nici o sticlă. Exasperaţi, producătorii îi ameninţau cu ridicarea licenţei. Şi cum nu vinzi, că în România whisky-ul e mai frecvent decât parizerul ? I-am întrebat eu. Foarte simplu ! Totul e de contrabandă. A fost primul văl de pe ochi ridicat de cineva aflat într-o situaţie dificilă. Apoi am rămas atent la subiect şi am început să urmăresc piaţa. În toţi cei şapte ani, în România s-a consolidat o piaţă de contrabandă cu ţigări, băuturi şi cafea, care o depăşeşte cu mult pe cea oficială. Cifrele sunt de-a dreptul fabuloase. Numai taxele vamale şi accizele evitate sunt de ordinul miilor de miliarde în fiecare an. Asta în contextul în care bugetul României are dificultăţi enorme. Nu de ieri, de azi. De pe vremea lui Petre Roman, a lui Stolojan şi a lui Nicolae Văcăroiu. În timpul acestor guvernări, în loc de o reglementare riguroasă a situaţiei, n-am asistat decât la extinderea structurilor şi tehnicilor de contrabandă. Hotărârea de Guvern nr. 864/1995, cea cu limitarea valorii în vamă, voia să pună ordine în codru, dar nu a prilejuit decât declanşarea uneia dintre cele mai monstruoase operaţiuni financiare din perioada post-Ceauşescu. În baza unei chichiţe avocăţeşti, sume de neimaginat au fost recuperate de la stat în favoarea importatorilor de ţigări. Totul pornind de la nişte facturi şi contracte de vânzare măsluite. Conducerea de atunci a Direcţiei Vămilor s-a făcut că ridică neputincioasă din umeri, deşi cunoştea perfect tărăşenia şi a întreţinut procedura. Dar a făcut-o numai pentru unii, pentru alţii nu. Şi, astfel, firmele importatoare de ţigări au fost agăţate de aceste « aprobări » şi « sentinţe » care au fost jucate în interes politic. Operaţiunea « Bani pentru partid », deconspirată pentru prima oară de *Evenimentul zilei*, şi-a găsit confirmarea în lista oficială de sponsorizări a PDSR pentru campania electorală. Bănuind că este vorba de sume mult mai mari, că sumele anunţate sunt trecute doar de politeţe şi ca un fel de legitimaţie de sponsor.

Cel mai important lucru care reiese însă din această dezvăluire vine din faptul că toată mafia ţigărilor, alcoolului şi cafelei este conectată la lumea politică şi la autorităţi. Avem astfel imaginea completă a unei contrabande tolerate sau controlate şi pe canalele căreia circulă sume enorme din economia românească.

Cineva ştie exact ce face, dar într-o complicitate de mari proporţii. E prea de tot ca să nu te cuprindă un sentiment de revoltă sau un râs isteric atunci când vezi câteva date statistice. Un amărât de pachet cu ţigări Record este încărcat cu 165 de lei accize, în vreme ce un pachet de Hollywood, învârtit în special de importatorii arabi (vorbesc de cei care nu introduc ţigările în mod fraudulos), e încărcat numai cu 33,70 lei. E lesne de înţeles că profitul în cazul ţigărilor străine intră la importatori, în vreme de bugetul statului se linge pe bot. Toată această contrabandă nebună, ca şi toate măsluirile de acte, facturi şi vămi, plus operaţiunea de învârtire prin firme-fantomă, vin atât din fiscalitatea ridicată, cât şi din slăbiciunile sistemului de control vamal şi de evidenţă financiară. Nimeni nu reuşeşte să stârpească firmele-fantomă. În ultima vreme, regimul vamal a început să se strângă. E greu de crezut că această înăsprire a controlului vamal va cuminţi contrabanda. Mulţi propun o diminuare a fiscalităţii, diminuare atât de trâmbiţată în campania electorală. Importatorii de ţigări ar evita riscurile nebune, şpăgile, falsificările de acte, şi ar folosi căile oficiale. Consecinţa asupra bugetului statului n-ar fi decât benefică. Din câte ştiu, Ministerul Finanţelor, aflat în căutare de bani, vizează creşterea accizelor şi a celorlalte taxe pe

ţigări, băuturi şi cafea. Cel puţin aşa ne arată proiectul bugetului de stat. Consecinţa directă ar fi venituri mult mai mici pentru buget şi o creştere şi mai bună a contrabandei şi a tehnicilor de evitare a legalităţii.

Va convieţui guvernul Ciorbea cu contrabanda şi cu piaţa neagră de ţigări, alcool şi cafea aşa cum a făcut-o guvernul Văcăroiu ? Va încerca să tragă aceleaşi foloase ? Sau va declanşa prigoana, fără să rezolve situaţia ? Între reducerea fiscalităţii (adică atragerea contrabandiştilor în legalitate) şi trecerea acestor produse în monopolul statului, eu o prefer pe ultima. Ştiu că deranjează pe foarte multă lume. Pe toată lumea, de fapt. Nimeni nu mai poate şmecheri nimic. E singura cale de a scăpa de această piaţă cancerigenă economic, social şi chiar politic. După cum, veţi vedea, cei care se împotrivesc trecerii acestor produse în monopolul exclusiv al statului sunt cei mai atinşi în afacerile lor necurate. Urmăriţi, aşadar, cine se împotriveşte unei asemenea idei şi veţi vedea cine pierde !

12-13 aprilie 1997

La loc comanda !

Cele zece întreprinderi fluturate zilele trecute nu mai sunt zece. Una dintre ele este privată, o alta – în faza finală de privatizare. Sigur Tomistex nu va fi lichidată. După ce presa a anunţat cu surle şi trâmbiţe primele victime obligatorii ale reformei, iaca la loc comanda ! Lista era greşită. Vineri, deci, după întâlnirile cu Poul Thomsen şi după ce preşedintele Emil Constantinescu a mărunţit subiectul într-o emisiune televizată, lista se reface. Fondul Proprietăţii de Stat ne-a remis un comunicat în care ne spune : « În ultimele zile, mass-media românească a difuzat o listă de zece societăţi comerciale care ar urma să fie lichidate în perioada imediat următoare. Suntem în măsură să afirmăm că această listă nu provine din surse oficiale, nici de la Fondul Proprietăţii de Stat. Din păcate, sursele folosite de autori nu au fost cele mai potrivite, o parte din societăţile menţionate în aceste liste fiind deja privatizate sau în curs de privatizare. Urmează ca lista reală să fie făcută publică luni, 14 aprilie a. c. » Mărturisesc că ştirile n-ar fi fost atât de contradictorii nici dacă le-am fi primit într-o frizerie. Lista celor zece întreprinderi n-a fost furată din guvern şi nici nu ne-a fost trimisă de şeful Gării de Nord (scuzaţi, dom' şef !). Lista tocată mărunt în aceste zile ne-a fost oferită de la guvernul României. Vă daţi seama ce spaimă a trecut prin sufletele celor de la Tomistex când s-au văzut pe lista viitorilor lichidaţi. Sau cum s-au pus pe râs, ştiind că nu mai pot fi lichidaţi, din moment ce sunt privaţi. Totuşi, lucrurile nu s-au oprit aici. Serviciul de relaţii publice al FPS vine şi ne dă tuturor peste nas, spunând că « lista nu provine din surse oficiale » şi ne avertizează că « lista reală urmează să fie făcută publică luni, 14 aprilie a. c. ». Vineri, adică ieri, preşedintele FPS, domnul Sorin Dimitriu, susţinea că lista nu este opera instituţiei pe care o conduce, deşi provine de la guvern. Mai mult, domnia sa susţine că nu are ştiinţă de nici o listă care va fi comunicată luni. L-am sunat pe ministrul Reformei, Ulm Spineanu. Domnia sa ne-a comunicat că nu are nici o legătură cu lista. Ea aparţine FPS-ului şi Ministerului Industriilor. Dânsul are alte liste. Lista cu şi lista cu. Nu ştiu ce aţi înţeles, dar eu am început să le încurc. Este o vreme de liste nu numai în politică, dar şi în economie. Un şir aiuritor de liste pe care le mai înţeleg doar autorii lor. Povestea cu lista celor zece societăţi comerciale de lichidat, dincolo de scăparea regretabilă şi de neconcordanţele între instituţii, despre care am mai scris şi care au fost semnalate de toate ziarele, ascunde un adevăr mult mai

grav. El se numește necunoașterea reformei. Toată această aglomerare nebună de măsuri, decizii, liste, proceduri, termene, licitații și câte or mai fi creează o imagine de brambureală. Oamenii nu înțeleg ce se petrece, unde, când și pe baza cărei proceduri. Află de la prieteni, ciupesc de prin ziare sau de la emisiunile TV, dar tot nu-și pot face o imagine reală. E vorba de o experiență unică, fără tradiție, fără specialiști în domeniu, fără istorie în România. Șansa ca ea să fie dusă la bun sfârșit fără ca populația să o înțeleagă este destul de mică. Un program de explicare și informare a populației ar fi mai mult decât necesar. Cu siguranță că guvernul nu are fonduri pentru așa ceva. Dar organismele internaționale, mai ales cele europene, au finanțat în anii trecuți destule programe de imagine. Pentru TVA, pentru Cuponiadă și câte altele. Mai mult ca niciodată, etapele reformei au nevoie de o imagine clară. Am afirmat același lucru și după anunțarea programului de reformă de către primul-ministru Victor Ciorbea. De atunci și până acum primim în continuare zeci și zeci de telefoane de la cititori care nu înțeleg cum se desfășoară reforma. Oamenii sunt derutați. Mulți încă văd reforma ca pe o toană a actualei puteri. Mulți sunt de acord cu obligativitatea ei dar nu știu calendarul, etapele, procedurile. Când au loc neînțelegeri, asemenea celei amintite mai sus, ei se enervează de-a binelea. Vina o dau tot pe guvern. În plus, bănuiesc că lucrurile sunt dominate de improvizație.

Nu are rost să subliniem faptul că neînțelegerea sau necunoașterea sunt surse sigure de tensiune și de nemulțumire. Oricât ar suna de banal, fără o campanie de imagine și informare, reforma este amenințată de o confuzie cumplită. Iar numărătoarea inversă a și început.

14 aprilie 1997

Unde era Voștinaru ?

Un american, afacerist în petrol, om cu părul alb, cu pălărie de cowboy și cu câteva zeci de milioane de dolari în cont, unul dintre aceia care învârt vapoarele cu țiței cum învârt musulmanii mărgelele, mi-a povestit într-o zi vrute și nevrute. Era în vacanță și pe terasa hotelului suna telefonul din cinci în cinci minute. Tancul petrolier din Saudi Arabia întârzie, cade prețul pe baril, Venezuela crește livrările, putem închiria un vas din Las Palmas ca să ajungă să încarce mai repede niște petrol rusesc ! Îl priveam cu gura căscată. Omul a realizat uimirea mea și mi-a cerut să nu-l invidiez. Mor mai repede ! De ce ? Îmi crapă inima sau mă lovește un glonț ! Cine a intrat în afacerile cu petrol, *my dear*, toată viața trebuie să privească în urma sa când aude pași sau ceva suspect. Și înainte de a muri poate să sosească unul dintre cei care te-au pândit o viață întreagă ! De ce ? Pentru că în petrol se învârt îngrozitor de mulți bani, bani cu milioanele, în petrol se mișcă interese de stat și mari corporații. Totdeauna ești pe muchie de cuțit ! Mie mi-a rămas formularea cu afaceristul din petrol obligat să-și întindă mereu nervii de oțel și să moară cu gândul la cine vine în urma lui.

Ziarele de vineri și cele de sâmbătă au publicat o sumedenie de articole despre arestarea lui Teodor Ioan Voștinaru, președintele societății Petrogaz. Printre altele, se spunea că Teodor Ioan Voștinaru a dispărut de joi, de la ora 11, din spitalul în care era internat. Cum a știut Voștinaru să dispară din spital exact când pe seama sa era emis un mandat de arestare ? Joi, înainte de amiază, în redacția *Evenimentului zilei* a apărut un avocat brașovean pe care îl cunosc de câțiva ani, însoțit de un bărbat înalt, îmbrăcat îngrijit, pe care nu-l văzusem niciodată și care nu arăta a om bolnav.

Era Teodor Ioan Voştinaru, personajul în cauză. Venea la *Evenimentul zilei* pentru a contesta o notiţă apărută în ziarul de miercuri, 2 aprilie, în legătură cu ştirea difuzată de Antena 1 conform căreia Voştinaru era căutat de Parchet prin spitalele din Bucureşti. De la aceasta a început o discuţie lungă, extrem de lungă, care a durat până la 15.30. Înainte de a mă referi la această discuţie, trebuie să precizez că nu ne-am ocupat în mod special de afacerile domnului Voştinaru. Nu ştiu ce bube are sau dacă n-are. Nu pot să pledez pentru ideea că ar fi uşă de biserică, după cum nu am nici o dovadă că ar fi un ticălos. E treaba lui ce-a făcut şi a legii să-l dovedească şi să-l pedepsească. Dar, în discuţia pe care am purtat-o cu martori, Voştinaru ne-a prezentat geografia marilor afaceri din lumea petrolului. Cu referiri exacte la România. Am înţeles repede că este vorba de o bătălie pe viaţă şi pe moarte, în primul rând pentru bani. Iar toată această înfruntare are loc cu un solid spate politic. Fiind vorba de foarte mulţi bani, puterea a stat întotdeauna foarte aproape de afaceriştii din petrol. I-a ajutat sau le-a pus tălpi, în funcţie de jocuri. Compania Română de Petrol nu reprezintă decât proiectul lumii politice de a controla, şi la propriu, şi la figurat, acest domeniu bun de muls. După cum Petrolimportexport n-a fost decât instituţia prin care s-au jucat marile interese şi s-au învârtit purcoaie de bani. Acea linie mult discutată de 200 de milioane de dolari de la Chase Manhattan este tot opera lui Teodor Voştinaru. El a cedat linia în favoarea Companiei Române de Petrol (tot în urma presiunilor politice). Voştinaru, din câte am înţeles, printre puţinii români privaţi cu credibilitate între afaceriştii cu petrol din SUA, a fost boicotat şi de guvernul Văcăroiu, şi de firmele de stat. Am aflat astfel de o delegaţie-fantomă plecată în Rusia, în numele guvernului român, pentru a tranşa exclusivitatea pentru petrolul rusesc, de combinaţii murdare şi de interese care depăşesc şi lumea banilor, şi a politicii, şi care au ajuns în paginile ziarelor şi în ştirile televiziunilor. Din mărturisirile lui Teodor Ioan Voştinaru, există interese oculte în sfera petrolului, manipulate de ziarişti şi de ziare, după cum există oameni de afaceri care încearcă să preia domeniul folosind presiunea politică. Am încheiat discuţia, convenind că ne va pune la dispoziţie un set de documente şi materiale care să demonstreze cele afirmate.

Cât priveşte căutarea sa prin spitalele bucureştene, Voştinaru a negat. El ne-a relatat doar despre o convocare la Parchetul Timiş pentru data de 16 aprilie, fapt convenit cu poliţiştii şi cu medicii spitalului. În consecinţă, externarea urma să aibă loc în data de 15 aprilie. Ieri am primit la redacţie şi o confirmare de la spital. La Parchet era convocat pentru o audiere într-un dosar din 1992. Şi, peste noapte, a apărut un mandat de arestare. Joi seara, Teodor Ioan Voştinaru s-a prezentat la IGP şi a fost reţinut. Nu-mi rămâne decât regretul de a nu fi primit documentele promise şi sentimentul că undeva ceva nu-i în ordine în toată această poveste. Deocamdată nu ştiu ce. Dar îl rog pe această cale pe Teodor Ioan Voştinaru să declare poliţiei toate lucrurile pe care le-a povestit la redacţia *Evenimentul zilei*.

15 aprilie 1997

Comentariul « România, ţară turco-arabă » Proteste inutile

I-a enervat peste măsură pe foarte mulţi turci şi arabi, în timp ce o mulţime de cititori au reacţionat doar cu nedumeriri legate de poliţie şi de instituţiile statului. Ce fac acestea pentru a limita contrabanda, piaţa neagră, evaziunea fiscală prin firmele-fantomă ? Două dintre scrisorile primite mi-au atras totuşi atenţia. Este vorba

de o scrisoare trimisă de Banca Turco-Română şi alta semnată de Murat Bayhan, preşedinte la Asociaţia oamenilor de afaceri turci. Banca Turco-Română spune : « Deşi vă referiţi în mod specific la o anumită categorie de oameni, nu putem să nu fim îngrijoraţi de faptul că imaginea noastră, ca şi a multor companii turceşti, de investitori în România nu va avea de câştigat din prezentarea pe care aţi făcut-o. În acelaşi timp, ţinând cont de faptul că articolul a fost scris cu doar trei săptămâni înaintea vizitei oficiale a preşedintelui Constantinescu în Turcia, cu siguranţă că nu va ajuta la dezvoltarea bunelor relaţii dintre ţările noastre. »

Oameni buni, ce legătură are Banca Turco-Română cu pleava de turci, arabi, chinezi care mişună la graniţa legalităţii ? Cine a compromis sau a încercat să ştirbească imaginea investitorilor serioşi din Turcia, China sau ţările arabe ? Chiar dumneavoastră în scrisoare spuneţi că ne-am referit « în mod specific la o anumită categorie de oameni ». Ce legătură au aceşti investitori de trei dolari cu relaţiile turco-române şi cu banca grupului Bayndir ? Ba atrăgeam atenţia că aceşti oameni, cu afacerile lor îndoielnice, cele mai multe ilegale, obraznici, adeseori jegoşi şi extrem de violenţi, pot crea în rândul românilor o imagine extrem de nefavorabilă marilor investitori. Nu credeţi că, aşa cum a existat o antipatie legată de ruşi, toţi aceşti găinari riscă să provoace în populaţia României o antipatie din ce în ce mai vizibilă faţă de turci şi arabi ? Nu simţiţi acest lucru şi nu vă întrebaţi de unde vine ? Eu m-am referit doar la promiscuitatea afacerilor turceşti şi arăbeşti de doi bani, la traficanţii de droguri (care, oricât vă deranjează de mult, totuşi nu sunt nici suedezi, nici nemţi, nici americani), la contrabandiştii de ţigări, cafea şi whisky (care nici ei nu sunt eschimoşi sau tadjici).

Ce legătură au Banca Turco-Română şi Asociaţia oamenilor de afaceri turci şi alte asemenea asociaţii arabe cu această populaţie scăpată de sub control de instituţiile statului român ? Presupun că nici una. După cum presupun că nu există nici o legătură între miile de firme-fantomă făcute de turci şi arabi şi adevăraţii oameni de afaceri din aceste ţări ! Revolta dumneavoastră este patetică şi inutilă. În numele oamenilor serioşi şi al investiţiilor temeinice, încercaţi să reduceţi un fenomen de care nimeni nu v-a făcut responsabili. Or, acest fenomen există ! Enervează lumea, sfidează legea şi privează statul român de enorme sume în valută. Sunt convins că ele pleacă pe ascuns peste graniţă şi nici nu se depun la Banca Turco-Română, nici nu se învârt prin Asociaţia oamenilor de afaceri. În loc să afirmaţi că e vorba de câteva persoane, mai bine faceţi o vizită prin standurile en-gros, prin coşmeliile de tablă, şi cereţi Ministerului Finanţelor, Gărzii Financiare şi fiscului numele firmelor-fantomă create de compatrioţii dumneavoastră ! Noi încercăm doar să atragem atenţia instituţiilor statului, neputincioase în faţa acestui fenomen. Extinderea lui nu numai că ar avea şi alte consecinţe nenorocite asupra economiei româneşti, dar va avea drept rezultat o veritabilă antipatie, pe fondul căreia vor avea de suferit toţi investitorii serioşi din Turcia şi din lumea arabă. Nimeni nu a încercat să facă o bancă sau o asociaţie responsabilă de un fenomen socio-economic periculos şi degradant. Sunt doar slăbiciunile societăţii româneşti şi ale instituţiilor sale.

Noi n-am făcut decât să cerem poliţiei şi instituţiilor statului să cureţe aceste muşuroaie de infracţiune. Răspunsul nu poate veni nici de la dumneavoastră, nici din relaţiile româno-turce. El stă numai în cătuşele poliţiei şi în hotărârile instanţelor. Asta pentru că relaţiile româno-turce nu au de-a face şi nici nu se pot împiedica de prostituatele românce din Istanbul şi nici de traficanţii şi contrabandiştii turci din Bucureşti. Faptul că vizita preşedintelui Emil Constantinescu în Turcia ar putea suferi de gravitatea acestui fenomen mi se pare o exagerare. Vă asigur că în intenţia noastră

nu a existat nici o legătură. O legătură cu președintele Emil Constantinescu ar putea exista. Da nu cu vizita în Turcia, ci cu ofensiva împotriva corupției. Sau, eventual, cu o vizită la ministerul de Interne sau la Garda Financiară.

În consecință, binevoiți, domnilor, a înțelege că protestul dumneavoastră e inutil. Era vorba de altcineva. Dar de foarte mulți.

16 aprilie 1997

Taxa pe prostie

Orgolii locale cât postul Paștelui au fost ținute sub papuc în toți anii socialismului. Visul fiecărui oraș de provincie a fost să aibă măcar o mică universitate. În credința mai-marilor acestor orașe, o universitate ar fi sporit prestigiul urbei, ar fi ținut legate de localitate speranțele și talentele locului și, printre picățele, le-ar fi adus și lor ceva la leafă, bașca un blazon universitar înaintea numelor. Să fii profesor universitar la Tecuci sau la Titu e ca și cum ai purta o cunună de lauri în deșert. Ca să nu zic « chior în țara orbilor ». Și s-au trezit cu universități particulare orașele care riscau ca numărul studenților să-l depășească pe al locuitorilor. La toate acestea s-au adăugat orgoliile unor dascăli incomozi sau indezirabili pentru învățământul de stat, s-au mai adăugat profesorii pensionari rămași fără slujbă, funcționari de partid rămași fără coledzi, prostani și aventurieri, și, evident, un enorm vid legislativ. Așa s-a născut puzderia de universități private. În alte țări ale lumii, universitățile private au rezultat din dorința de a depăși posibilitățile limitate ale învățământului public. Prin sumele investite, prin dotările deosebite și prin marile personalități atrase la catedre, aceste universități au devenit centre superperformante, veritabile blazoane ale pregătirii de înaltă clasă. În România, universitățile particulare s-au așezat rapid în poziția de rudă săracă a universităților de stat. În ciuda acestui fapt, zeci de mii de tineri au încercat să valorifice oportunitatea. De pe vremea lui Nea Nicu, ba chiar de dinainte, psihoza diplomei universitare a continuat. Ai facultate, ai făcut ceva în viață ! Nu, trebuie să taci. Această mentalitate de nevastă casnică de colonel a împins mulți tineri spre ideea universității cu orice preț. Chiar și pe bani. Oricâți, dar să aibă o diplomă. S-a născut astfel o situație extrem de complicată, pe care România nu o mai poate stăpâni. Universități-fantomă, cu patru facultăți în trei camere, cu bani luați și oameni lăsați pe drumuri, universități neacreditate, proceduri de licență extrem de complicate, cursuri superficiale, ținute în spații improvizate și laboratoare cu un material didactic inferior unui iaseu, profesori improvizați, care ar trebui să fie eventual reșcolarizați, funcționari din instituțiile statului băgați la catedră și în față pentru titluri, bani și influență, condiții sociale modeste și, în multe cazuri, veritabile tunuri trase de aventurieri ai domeniului. Iarăși nu vreau să mi se spună că generalizez mult prea ușor. Sunt câteva universități private, dacă nu de calitate, oricum, cu semne clare, dătătoare de speranță. Ele reprezintă rezultatul muncii unor oameni serioși și unor dascăli de prestigiu. Dar acestea sunt mult prea puține pentru a salva situația de ansamblu. Iar aceasta, pe zi ce trece, este din ce în ce mai proastă. Nimeni nu are curajul să ia taurul de coarne. Legislația este lacunară. Banii sunt puțini. Experiența abia a sărit de zero. Acreditările sunt lente. Universitățile neacreditate, în loc să intre într-un proces de lichidare accelerată și de supraveghere severă, continuă să se târască prin peisaj și să încaseze bani de la aspiranții la diplome. Intervenția fiscului, a poliției și a procuraturii în acest domeniu a fost de complezență. Mereu ardea în altă parte. Mereu infracțiunile spectaculoase reclamau alte priorități.

Chestiunea cea mai importantă rămâne calitatea pregătirii unor tineri care plătesc. Beneficiază aceștia de un proces de pregătire pe măsura eforturilor depuse de familiile lor ? Poate folosi societatea calificarea obținută în aceste universități ? Sau multe așa-zise universități particulare nu sunt decât modalități rezonabile de a-și fura singuri căciula pentru cei care nu o aveau ? Banii încasați pentru iluzia de pregătire nu sunt bani la fel de murdari ca și cei care provoacă halucinații sau tulburări de comportament ? Ne place sau nu ne place, învățământul privat din România a devenit un fel de învățământ de mâna a doua. Un fel de aspirație americană improvizată peste noapte și care seamănă cu o încercare chinuită de a imita în sărăcie Turnul Eiffel în Bărăgan.

Dincolo de încercările și reușitele unor dascăli stimabili, învățământul universitar privat rămâne o belea pe capul românilor. Chiar și al acelora care nu-și dau seama de aceasta. Ministerul Învățământului, cel mai îndreptățit să purceadă la limpezirea apelor, trăiește și el ezitările acestei perioade. Ba nu are bani, ba nu are oameni, ba nu are suport în legislație, ba unii și alții mai au niște interese, și totul se amână, complicând lucrurile. Și, astfel, multe din aceste universități devin chiar contrariul a ceea ce ar trebui să fie. Sau, mai pe șleau spus, un fel de taxă pe prostie pe care o plătesc cei care vor să aibă acte că sunt mai deștepți.

17 aprilie 1997

Banii lăsați de Ceaușescu

Nu pot să uit cum, în 1990, la două zile după ce Dan Badea a devenit ziarist, mi-a adus procesul-verbal de predare-primire făcut în fostul sediu al Comitetului Central. Un revoluționar semna de predarea, iar altul de primirea a două milioane patru sute de mii de dolari ! Sper să nu greșesc suma. L-am găsit numai pe cel care a semnat de predare. Spunea că banii fuseseră găsiți în CC, numărați pe o pătură și înveliți în ea. Am încercat la băncile de atunci. Nicăieri nu figura o asemenea depunere. Dumnezeu știe unde s-au dus ! Erau un haos de nedescris, un extaz și o brambureală în care unii își trăiau din plin libertatea, iar alții o exploatau într-un mod aparte. Învârteau în mare grabă bani care nu erau ai lor. Erau banii statului român și s-au volatilizat cu o viteză uimitoare. Cine a fost mai iute de mână și mai aproape de cazan a luat cu linguroiul și și-a făcut parte, în timp ce lumea discuta despre democrație, partide politice, alianțe, alegeri, securitate și multe altele. Au dispărut astfel sume enorme, îngropate în slăbiciunile memoriei. Mulți au folosit acea vreme tulbure pentru a trage spuza pe turta lor. Apoi au încercat să acrediteze ideea de haos și brambureală, care să-i scutească de răspundere. Când totul părea prăfuit și ieșit de pe rol, se întocmește un raport al Curții de Conturi a României. Raportul – sau rapoartele – n-au apărut niciodată. E vorba de mii de pagini. *Monitorul Oficial* nr. 145 din 11 iulie 1996 publică însă o sinteză. Chiar și sinteză – din care reproducem în numărul de față al ziarului nostru –, ea începe să lămurească misterul celor două miliarde de dolari lăsate de Nicolae Ceaușescu. În 31 decembrie 1989, în Fondul valutar centralizat al statului, evidențiat la Bancorex, existau 1 106 milioane de dolari. Ce s-a ales de aceștia ? Praf și pubere ! Sinteza Curții de Conturi, în formulări de raport, ne prezintă o stare de lucruri. Dar printre rânduri se pot citi și inconștiența, și jaful. Din 219 milioane de dolari, reprezentând o creanță de încasat de la Egipt, 196 de milioane de dolari au fost recuperați în mărfuri. Iar mărfurile, de peste 68 de miliarde de lei, au fost vândute pe piața românească, și banii, păstrați de firma respectivă. Bineînțeles, mai rămâne întrebarea dacă nu cumva acum este integral privatizată. Bancorex a vândut și ea 158 de milioane de dolari la cursul de schimb de 226 lei/dolar, când cursul era de 817 lei. Curtea de Conturi semnalează vânzări de valută unor clienți privați la cursuri mai mici decât cele oficiale, « ceea ce a facilitat o concurență neloială între importatori, întrucât ceilalți clienți au procurat valută la un curs de până la 2-3 ori mai mare », precizează Sinteza. Ba mai mult, deși Bancorex i-a comunicat Camerei Deputaților că nu a acordat credite în lei pentru achiziționarea de valută, Curtea de Conturi menționează un caz de credit în valoare de 2,8 miliarde de lei, cu care au fost cumpărați 6,6 milioane de dolari din afara pieței valutare. Nu știu despre ce societăți este vorba, pentru că Sinteza publicată în *Monitorul Oficial* evită să le nominalizeze. Dar sunt prezentate operațiuni din acea perioadă care, la o primă privire, te izbesc ca un pumn în gură.

Întrebarea mea vine dintr-o curiozitate simplă. A citit cineva măcar această Sinteză a Curții de Conturi ? E de presupus că mai mulți ochi au căzut asupra ei, mai ales că a fost și republicată într-o culegere numită *Legislația României*, mare cât o cărămidă. Și, dacă tot a fost publicată și citită, de ce n-a încercat nimeni să cerceteze aceste afaceri pe care toți vor să le considere îngropate ? Brambureala și haosul din lunile imediat următoare revoluției nu justifică nici ilegalitatea și nici hoția. Din aceste ilegalități, câțiva « au obținut profituri substanțiale, sporindu-le spectaculos capitalul social » (tot din Sinteză). Ca atare, e lesne de înțeles că ne aflăm în fața celei mai importante chei a marilor bogății și îmbogățiți de după revoluție.

De bună seamă că actualul Consiliu de luptă împotriva corupției, ca și poliția pot găsi în Sinteza amintită, dar mai ales în rapoartele încă nepublicate, lecturi palpitante și lămuritoare. Ce drum au luat banii lăsați de Ceaușescu ? A fost o întrebare repetată obsedant. Numai cercetarea acestor rapoarte ne poate oferi răspunsul. Asta cu condiția ca ele și Sinteza publicată să nu rămână documente definitiv îngropate.

Cât privește cercetarea efectuată de Curtea de Conturi, ea rămâne un lucru demn de toată stima. Cu atât mai mult cu cât, într-un proiect de modificare a Legii 94/1992 privind organizarea și funcționarea acestei instituții, se încearcă limitarea atribuțiilor acesteia. Adică să nu poată controla modul de folosire a banilor publici de către Senat și Camera Deputaților decât cu acordul Biroului permanent al acestora și doar în problemele prevăzute în împuternicire ? Un fel de « eu centrez, eu dau cu capul », mutat la Parlamentul României. Ar suna ca o legiferare a tăcerii !

18 aprilie 1997

Inamicul public numărul unu

Greu de găsit un om mai rapid decât acest domn Valerian Stan. Parcă ar fi căzut din Lună ! Dar nu din parcurile ei sau din laboratoarele experimentale. Căzut de pe Lună, dintre paginile unei cărți învechite despre lege și morală. Necontaminată de microbi dâmbovițeni. De când a fost pus șef al Corpului de control al primului-ministru, Valerian Stan n-a dat decât cu bâta în baltă ! S-a băgat în afacerea caselor, în povestea flotei, în tot felul de subiecte care nu aveau nevoie de nasul unui intrus. Șeful Corpului de control al guvernului s-a purtat în toată această perioadă ca un venit de pe altă lume. Sobru, la patru ace, fără nici un strop de umor, harnic ca un contabil cu mânecuțe și hotărât să citească toate gunoaiele celor șapte ani. Parcă n-ar ști că în România se face politică de prin 1990. Și, ca în toate țările lumii, în politică se mai fac și murdării, și ele lasă oarecum urme. Valerian Stan, ignorând tot ce s-a petrecut în acești șapte ani, vine și zice că n-a auzit de nimeni, nu cunoaște pe

nimeni, nu iubeşte pe nimeni. Toacă tot ce prinde : senator, deputat, ministru, fost ministru, fost preşedinte. Nu reuşeşte să-şi facă nici un prieten în adevăratul sens al cuvântului. Dimpotrivă ! Toţi se pregătesc să-l vadă în cel mai bun caz şomer sau muritor de foame pe la intrările sediilor de partid. Când ne aşteptam ca Victor Ciorbea sau Emil Constantinescu să fie personalităţile cele mai atacate, în această perioadă, cel mai hulit om se dovedeşte a fi acest apolitic, venit de Dumnezeu ştie unde, trecut prin CADA și prin armată şi uitat de mai toată lumea.

Lăsând gluma la o parte, actualul șef al Corpului de control al guvernului a reușit să irite toate forțele politice. Și pe fostul președinte, și pe cei din fosta coaliție guvernamentală. Mai rău, a tulburat atât de tare apele şi în actuala coaliţie, încât politicienii aflaţi la putere se tem de Valerian Stan mai rău decât de Ministerul de Interne şi de serviciile secrete. Cel mai puternic atac vine însă de la Partidul Democrat al lui Petre Roman. Având în vedere că social-democraţii au mai fost la guvernare, câteva dintre actele sau faptele lor au fost puse sub semnul întrebării de Valerian Stan. Sigur, semnalele cele mai iritate au la bază problema caselor. Cu buchea legii, Valerian Stan i-a atins pe mulţi şi cel mai tare a enervat faptul că s-a atins de Petre Roman. Clasicizat prea repede în politică, acesta nu iese la bătaie, ci declanşează doar o presiune concertată asupra partenerilor de coaliţie. Reducerea atribuţiilor nu vizează atât de mult instituţia corpului de control, cât persoana inflexibilă a militarului şi militărosului Valerian Stan. Conferinţele de presă ale acestuia, prezenţa sa în faţa mass-media i-au dat o audienţă de-a dreptul supărătoare. Instituţia adevărului dezvăluit sau măcat pus în discuţie incomodează enorm. În primul rând formal. În numele cui vorbeşte Valerian Stan ? se întreabă ei. Al guvernului ? Dar guvernul suntem noi şi avem purtător de cuvânt. Al primului-ministru ? Deranjul că Valerian Stan s-a atins de interesele tuturora – și asta este pe cale să-l transforme într-o instituție – a devenit atât de mare, încât toată lumea își dorește tăcerea acestuia. Sub presiunea partenerilor de coaliție, cei din Convenția Democratică dau din colț în colț. Nu pot să se dezbare nici de Partidul Democrat și n-ar prea renunța nici la Valerian Stan, mai ales că semnalele lui nu i-au vizat până acum. Într-un asemenea context a apărut o afirmație a primului-ministru, demnă chiar și de Einstein. Adică « totul e posibil ». Ceea ce ar trebui să ne ducă la gândul că Valerian Stan ar putea fi sacrificat dacă presiunea PD-ului creşte sau că importanţa corpului de control va fi diminuată până la a nu mai deranja partenerii de coaliţie, urmând, evident, ca acest control să fie îndreptat mai mult asupra adversarilor. Ceea ce s-a mai petrecut în România şi a adus destule prejudicii de imagine guvernului Văcăroiu şi fostului partid de guvernământ.

Decizia care se va adopta în legătură cu ponderea Corpului de control şi a lui Valerian Stan în perioada următoare poate avea consecinţe extrem de importante. Dacă Victor Ciorbea va ceda presiunilor exercitate de Partidul Democrat, lumea va înţelege că intrăm într-o nouă fază politică. Dreptatea şi adevărul vor fi evaluate şi în funcţie de condiţia celui cercetat. Dacă e de-al nostru, îl lăsăm mai la urmă ! Ar fi semnalul unei politici nefaste. Pentru că, până în acest moment, guvernul Ciorbea nu a fost perceput nici ca un guvern de mari experţi, nici ca un guvern de mari politicieni. E vorba chiar şi de primul-ministru. Guvernul acesta (inclusiv primul-ministru) a fost perceput mai întâi de toate ca fiind cinstit. În momentul în care Valerian Stan va trebui să tacă şi să evite neregulile celor aflaţi la putere, guvernul Ciorbea, inclusiv primul-ministru, pot pierde un element vital. Adică oxigenul menţinerii la putere.

19-20 aprilie 1997

De ce coboară Petre Roman ?

Nu-l mai admiră nimeni pe Petre Roman şi nu mai crede românul într-o politică social-democrată ? Sunt două întrebări care par a se suprapune. Toate sondajele din ultima vreme ne dau o scădere de popularitate atât pentru Partidul Democrat, cât şi pentru preşedintele său. Imediat după apariţia lor, Partidul Democrat a contestat cifrele. Ele au credibilitatea pe care o au toate aceste cercetări de opinie. Şi calitatea acestora. Inclusiv pe aceea de a fi contestate. Şi chiar dacă am accepta că sunt greşite sau confecţionate, tot nu putem, spune că Petre Roman şi partidul său se află la aceeaşi cotă de simpatie din perioada alegerilor. Acum, cel puţin de ochii lumii, partidul le-a contestat, fără a reuşi să anihileze problema creată. Ce e mai ciudat vine de la faptul că acest partid a pierdut din popularitate în condiţiile în care nu deţine « ministere purtătoare de imagine puternică ». În această perioadă, Reforma, eradicarea corupţiei, Finanţele, Industria şi Agricultura le aparţin ţărăniştilor sau liberalilor (în cazul Industriei şi al Justiţiei). Singurul minister aflat în centrul atenţiei publice este cel de Externe. Dar de la Externe, adică de la Adrian Severin, Partidul Democrat n-a adunat prea multă simpatie. De felul său, Adrian Severin nu este omul care să stârnească pasiuni. Nici tehnica de a fi simpatic nu-i este prea familiară. Dacă mai adăugăm faptul că pe umerii lui Adrian Severin a fost şi va fi pusă negocierea şi, mai apoi, semnarea tratatului cu Ucraina, atunci ar trebui să-l trecem şi pe ministrul de Externe la surse de pierdut involuntar procente. Singurul care ar fi trebuit să aducă totuşi ceva este Traian Băsescu. Acesta a făcut cele mai multe valuri de la numirea în funcţie. A făcut curat în domeniu, a adus oameni noi, a apărut prin ziare, pe posturile de televiziune şi a vorbit pe şleau de tot ceea ce a întreprins. Chiar şi la scumpiri, ministrul Băsescu a luat valul în piept, şi de fiecare dată convingător. Nici măcar confruntarea cu Petre Mihai Băcanu nu l-a şifonat (unde, după părerea mea, a câştigat enorm). Cam asta e tot. Pentru că restul echipei a avut o prestaţie discretă sau anonimă. La Apărare, Victor Babiuc – eficient, dar fără prezenţe spectaculoase în media, la Relaţia cu Parlamentul – Bogdan Niculescu-Duvăz a dispărut de pe scenă.

La Cercetare – Bogdan Teodoriu, cu un anonimat perfect (îţi vine să te întrebi dacă ministerul său mai există sau nu), la FPS – Bogdan Baltazar, intrat prea repede în rolul de secund. La Cameră, Radu Berceanu a stat şi el în umbră. Adrian Vilău şi Victor Boştinaru au fost sub prestaţia anilor trecuţi şi n-au putut aduce nici un fel de plus. Aşadar, puţine mişcări spectaculoase, puţine prestaţii ferme. Dacă îi excludem totuşi pe Adrian Severin şi pe Traian Băsescu, politica celorlalţi s-ar putea situa între statul la umbră şi statul în umbră. Amândouă poziţiile sunt însă perdante. Începe să se vadă extrem de limpede că, în coaliţie, atât Partidul Democrat, cât şi UDMR sunt mult prea eclipsate de Convenţia Democrată. Pentru UDMR nu-i nici un necaz. Nici nu pierde, nici nu câştigă. Îşi atinge doar scopul şi stă mereu cu ochii pe el. În schimb, PD nu se poate menţine la cote staţionare atâta vreme cât se rezumă la strategia remorcii.

O altă cauză pentru pierderea de popularitate vine şi de la liderul acestei grupări. Petre Roman a optat pentru postul de preşedinte al Senatului, un post important, de onoare chiar, dar care nu lasă loc de prea multe mişcări dinamice. În plus, Petre Roman s-a clasicizat mult prea repede, părând a opta mai mult pentru starea de protocol decât pentru cea de competiţie politică. A apărut de câteva ori ca extras din paginile unui dicţionar. Sobru, îngrijit, distant, adică protocolar. Nimic din aerul

său de luptător câştigat în campania electorală. Cum Senatul, în această perioadă, n-a adoptat nimic spectaculos, în afara câtorva vizite peste hotare, liderul PD nu se poate lăuda cu nimic. În primul rând, nimeni nu l-a observat în nici o confruntare mai dificilă. După campania electorală, Petre Roman a trecut mai toate luările de poziție pe umerii partidului. Partidul nu a fost de acord cu sondajele, partidul nu a fost de acord cu 50 de hectare, partidul nu a fost de acord cu Valerian Stan. Partidul Democrat a fost pus în față, lumea fiind obligată să subînțeleagă că în spatele tuturor declarațiilor se află totuşi Petre Roman. Iar declarațiile n-au fost nici ele aducătoare de imagine. Ele s-au referit, de regulă, la împărțeli. În aceste patru luni, cele mai multe informații difuzate despre oamenii Partidului Democrat se refereau la faptul că el nu este de acord cu nu ştiu ce împărțeală sau că aceasta nu e conformă cu procentajul. În diverse locuri, comitete, comiții, instituții. Chiar şi la bănci. Ieşitul de ieri de la Legea privatizării băncilor are la bază tot nemulțumirea față de o împărțeală. Şi, în fond, şi explică de ce coboară Petre Roman şi Partidul Democrat.

21 aprilie 1997

Foamea băncilor

Mişcarea banilor şi a aurului dintr-o economie poate fi citită de un priceput mai abitir decât un diagnostic. Doctorul îți ia probele de laborator şi, după ce le parcurge gânditor, îți spune : mai ai două luni, fă-ți testamentul ! La fel se poate citi şi în mişcarea banilor. Un mare « laborant » în finanțe îți poate spune de unde vine foamea băncilor după valută, dobânzile mari aruncate pe piață ca o momeală pentru peştii flămânzi, ce este cu achiziționarea de aur la un preț bun şi de ce băncile schimbă valută cu condiția să laşi leii la înmulțit în seifurile lor. Fac pariu cu oricine că un mare analist financiar poate formula un diagnostic sec pentru economia românească. Şi pentru aceasta n-ar avea nevoie decât de câteva propoziții. Din nefericire, nu avem asemenea oameni care să ne-o spună pe şleau. Sau, dacă ei există, preferă să tacă, sau dacă vorbesc, o fac pe ocolite şi nu înțelegi mare lucru din asta. Exact ca la doctorul care nu vrea să-ți spună, ca să nu te sperie.

O asemenea situație aş bănui eu în toată această campanie de colectare a valutei, a leilor şi a aurului de la populație. În primul rând, în cumpărarea valutei. Au trecut şapte ani de chinuită economie de piață şi rezultatele nu sunt prea fericite. Valuta a intrat cu țârâita şi, atâta câtă a venit, a fost cheltuită în stil de petrecere. Bancherii s-au jucat de-a creditele, Banca Națională s-a făcut că supraveghează şi controlează, iar valuta forte s-a dus în tot felul de proiecte halucinante, în credite îndoielnice, în susțineri ale mamuților industriali. Au fost şi finanțări reuşite, în proiecte viabile, dar care, în aceste momente de stagnare economică, nu produc nici ele. Toată această goană după bani trădează, de fapt, o pustietate prin casele de tezaur. Săptămâna trecută, ministrul de Interne se întreba : ce mai putem recupera din jaful, hoția şi pierderile acestor ani ? Aproape nimic. Risipa în stilul petrecerilor americane de boom economic a tocat bani cu nemiluita. Ei nu se mai întorc niciodată. Aşa că marii îndatorați se împart în două. Cei particulari, care aşteaptă percheziţiile şi mandatul, şi cei de stat, unde pierderea nu are nici un țap ispăşitor şi gaura trece la datoria publică. Reforma anunțată de Victor Ciorbea, în loc să producă o accelerare a motoarelor, n-a generat decât o încetinire a lor. Exportul, visul disperat al oricărei societăți în criză, n-a făcut decât să coboare în aceste luni. Şi, de aici, criza de valută. Pe lângă banii risipiți aiurea, mai apasă şi această reducere a exportului. Şi de la acestea două

nu mai este decât un pas până la oferte și reclame deșănțate de dobânzi exagerate. De fiecare dată când observ o reclamă agresivă a unei bănci, însoțită de promisiuni, nu pot decât să-mi imaginez seifurile goale. Criza de lichidități chinuie acum întreaga noastră societate. De la societăți și până la bănci. Și tot ea ține exportul de curea. Și atunci, soluția : atragerea valutei de la populație ! Într-o perioadă scurtă, bancherii au reușit să absoarbă din ciorapul românilor câteva sute de milioane de dolari. Cu promisiuni de dobândă și cu reclamă. Ba unii au și ieșit la rampă și au subliniat talentul în afaceri al compatrioților care au înțeles imediat oportunitatea și s-au grăbit să schimbe dolarii în lei și leii să-i depună cu dobândă mare. Frumoasă operetă, jucată magistral, pentru că prin această metodă unii au reușit să depășească momente critice, declanșând în bietul român sentimentul unui câștig sigur. Mă întreb mereu : care vor fi consecințele ? Și dacă valuta schimbată în lei și depusă cu o dobândă foarte mare nu va fi decât o capcană ? Dacă acea dobândă exagerată nu este cumva un prilej de a prelua de la cetățean bani veritabili pentru a-i returna niște hârtii ? Cât vor valora acei bani, cu dobândă cu tot, în momentul încasării ? Și dacă vor fi cam tot atât cât avea omul inițial sau mult mai puțin ? Nu cumva băncile, pentru a se salva, pentru a ieși din criză, au făcut din această dobândă un fel de Caritas ? Neliniștea mea vine din situațiile similare ale acestor ani. Nimeni n-a luat bani de la oameni decât cu promisiunea că vor primi la restituire cu mult mai mult decât au depus. Și, până la urmă, n-au reușit să recupereze nici banii pe care i-au avut.

Deocamdată ne salvează speranța. Toți își imaginează că mecanismul economiei se va învârti dintr-o bună zi. Va începe să rodească și să producă. Și atunci promisiunile vor fi onorate. Și dacă va fi altfel ? Toată această speculație poate avea consecințe dramatice. Vom afla în curând dacă n-a fost vorba decât de o politică financiară riscantă, care n-a produs decât o accentuare a sărăciei.

Cam acestea sunt părerile unui nepriceput în materie, dar care știe un adevăr extrem de simplu. Că nimeni nu-ți ia cu plăcere ceea ce ai pentru a-ți da înapoi cu mult mai mult. Cel mai adesea, rezultatul e mai puțin sau nimic-nimic.

22 aprilie 1997

Taxa pe frână !

Fără îndoială că în buzunarele guvernului Ciorbea fluieră vântul. Nu-s bani. Și nu sunt pentru că prin casieriile firmelor de stat e tot celebrul goool al lui Cristian Țopescu, lucru care, mai nou, poate fi întâlnit și în casele de fier ale firmelor private. Și atunci apare criza. Ea cere bani. Și nu sunt decât două variante : ori reduci fiscalitatea, ori o crești. Guvernul Ciorbea, venit la putere cu promisiuni de reducere a fiscalității, o ia invers. Crește taxele. Și, dacă nu le crește, le inventează. Una dintre taxele inventate în ultima vreme se numește « taxa de utilizare a drumurilor naționale ». Un fel de taxă pe autostrăzile care nu există.

Noua taxă se putea numi la fel de bine taxa pe răsăritul de soare. Veți vedea de ce. În primul rând că autoturismele conțin în prețul lor o cotă destinată drumurilor. În al doilea rând, la majorarea prețului la benzină de la 1 ianuarie 1997 s-a luat în calcul un procent care să fie afectat întreținerii drumurilor. Acest procent din costul litrului de benzină urma să constituie Fondul Național al drumurilor publice. Acum se spune că din noua taxă de utilizare a drumurilor naționale, 35 % va fi destinat administrației locale. Care va să zică, din benzină și din prețul autoturismelor nu se repartiza nimic pentru aceasta ? Și atunci unde se duceau ? Noua taxă de uti-

lizare a drumurilor naționale este destinată, în procentul de 65 %, reabilitării drumurilor existente (numai pe 2 000 de kilometri) și finalizării construcției la autostrada București-Constanța. Cu această ocazie aflăm că drumurile vor fi modernizate, iar autostrada București-Constanța, finalizată dintr-o taxă suplimentară pentru cetățean. Chiar dacă nu așa s-a înțeles cu bietul cetățean când se discuta de alegeri, să zicem că guvernul are dreptul să scoată bani de unde vrea.

Nu reușește guvernul Ciorbea să scoată nici un leu în plus nici de pe țigări, nici de pe whisky. Nu reușește să scoată nici din vânzarea de întreprinderi. După cum nici primăriile nu vor să scoată bani din vânzarea de spații comerciale către micul întreprinzător. Administrațiile locale se plâng și se tăvălesc de disperare că nu au bani destui, dar se opun cu încrâncenare vânzării spațiilor. Să rămână cu chirie toți prietenii consilierilor și toate cunoștințele lor, ca nu cumva să scoată mai mult de o sută de mii de lei pe lună. La fel și guvernul Ciorbea, în loc să purceadă la vânzări veritabile și în ritm accelerat (ce Dumnezeu s-o fi ales de cele 50 de întreprinderi vândute pe săptămână ? Le-a vândut cineva, le-a și mâncat sau au rămas bine mersi să pape de la buget până se mai fac liste, până se mai descoperă sau inventează strategii ?), pasează bolovanul în buzunarul cetățeanului. Adică scoate un iepure din pălărie, numit taxa de utilizare a drumurilor naționale. Nici impozitul anual pe mașini nu ajunge. Nici cota din benzină, nici cota din prețul mașinilor. Mai trebuie o etichetă specială pentru drumuri. Dacă nu ieși toată viața din oraș, nu-ți trebuie etichetă. Și, ca să nu se supere omul sărac, el a fost pocnit numai cu 50 000, urmând ca grosul taxei să-l plătească cei care au avut bani și și-au permis mașini mai scumpe. Greșeala calculului vine din faptul că nu cei cu bani sunt apăsați de taxa de un milion și patru sute de mii. Tot cel amărât. Pentru că el și-a cumpărat o mașină din străinătate, una veche, cu câteva sute, cel mult mii de dolari, ca să scape de Dacie. Și acum, în doi ani, o mai plătește o dată. Plus taxa pe Dacie și pe Trabant, care vine ca o belea în plus pe umerii omului necăjit. El trebuie să plătească mai nou și astupatul gropilor din oraș. Deși, din câte știu, administrațiile locale nu reușesc niciodată să cheltuiască eficient și corect toți banii afectați în bugetele lor. Mereu îi prinde iarna cu bani necheltuiți și raportați la buget. Din acest punct de vedere, noua taxă pe drumuri vine ca un plasture la un picior de lemn. Care mai adaugă o complicație pe capul tuturor. Unde se vor cumpăra timbrele până la 1 iunie ? Cine le tipărește ? Cine ține evidența ? Un alt haloimăs care riscă să semene cu celelalte.

Și mai sunt câteva întrebări de pus. Ce s-a ales de concesionarea autostrăzilor ? Parcă era vorba de contracte în faza de semnare ? Acum nu se mai concesionează ? Le construim pe banii noștri ? Și dacă taxa de circulație pe drumurile naționale are același efect cu scumpirea biletelor pe CFR ? Și unde rezultatul a fost excepțional doar la capitolul frână și direcție (doar un tren a ajuns în bălării în ultimele luni), curățenia și punctualitatea rămânând tot pe seama africanilor. Adică în planul drumurilor vom avea doar gropi mai scumpe ? Pentru că, veți râde, « îmbunătățirea staționară » de la calea ferată se face tot pe baza unei taxe, numită « taxa de utilizare a infrastructurii căii ferate ». În cele din urmă, noua taxă e un fel de ban luat din buzunarul cetățeanului cât acesta a fost pus de guvern să stea cu ochii-n soare. Operațiunea se numește « îmbunătățire ».

23 aprilie 1997

Tâlhărie cu tâlc

Tâlhăria comisă în casa ziaristului Octavian Andronic a şocat foarte multă lume. E vorba de un ziarist foarte cunoscut, mai ales prin emisiunile sale de televiziune. Şi, în plus, agresiunea s-a petrecut într-un stil mai puţin obişnuit. După miezul nopţii, în jurul orei 3, doi bărbaţi mascaţi, cu cuţite şi armă de vânătoare, pătrund într-o locuinţă a unei familii cu patru membri. Nici vorbă de o casă cu un om singur, nici de doi oameni neajutoraţi. Agresorii pătrund într-o familie oarecum numeroasă şi într-o casă cu multă agitaţie. Dacă estimările poliţiei sunt corecte (la ora la care scriu sunt cunoscute biografiile şi figurile celor doi agresori), avem de-a face cu o tâlhărie comisă de oameni care ştiau foarte bine despre cine este vorba şi pe cine pot găsi înăuntru. Adică o tâlhărie cu sânge rece, plănuită, din care se desprinde lipsa oricărei reţineri, a fricii, a preocupării că ar putea să eşueze sau să scape. În stilul nostru dâmboviţean, cu ştirile sigure aflate de la frizer şi de la băcan, au început imediat speculaţiile. Că era vorba de valori deosebite, că ziarul *Libertatea* s-a preocupat mai mult de clanurile ţigăneşti din Bucureşti, că nu-i exclusă o înscenare. Până la prinderea celor doi şi până la cercetarea cazului, nu ne rămâne decât să ne întemeiem judecata pe ceea ce ştim. Iar speculaţiile făcute pe seama unei intimidări sau a unei implicaţii mai serioase par a fi doar începuturi de basm. Nu suntem nici în Rusia, unde ziariştii au fost lichidaţi, nici în ţările bananiere, nici chiar în Africa, unde violenţa la adresa jurnaliştilor a luat proporţii exasperante. În fiecare an, în lume mor aproape o sută de ziarişti în timpul exercitării profesiei. Şi alte câteva sute sunt trimişi în puşcării. Din fericire, România nu are o asemenea problemă.

Cazul şi impactul tâlhăriei asupra familiei Andronic merită însă o atenţie specială. Nu pentru că e vorba de un ziarist cunoscut sau de o familie terorizată. Aceste situaţii sunt chiar obişnuite în ultima vreme în România. Nu trece o zi de la Bunul Dumnezeu să nu sosească măcar pe o agenţie sau de la poliţie o informaţie despre cazuri similare. Ba cele mai multe conţin violenţe care le depăşesc pe cele îndurate de familia Andronic.

O sumedenie de tâlhării se termină cu bătrâni sau copii măcelăriţi pentru câteva mii de lei. Suntem, ne place sau nu, în faţa unui fenomen de creştere a violenţei pe seama omului obişnuit. Sărăcia şi şomajul au creat condiţii extrem de « favorabile ». Iar societatea românească, măcar în perioada post-Iliescu, s-a concentrat asupra corupţiei şi criminalităţii economico-financiare. Pe nesimţite, întreaga societate şi-a îndreptat atenţia spre hoţii spilcuiţi, cu pălărie şi umbrelă de oameni de afaceri, uitând într-un fel de infracţionalitatea obişnuită, cea care îl ameninţă pe omul simplu. Cazul familiei Andronic, dacă n-ar fi vorba de un ziarist, ar fi unul obişnuit, de rutină, între violenţele înregistrate în ultima vreme de poliţie. Tocmai de aceea tâlhăria de ieri poate fi un nefericit prilej pentru a discuta despre acest fenomen.

Codul penal s-a înăsprit, dar efectele n-au fost cele scontate. Puşcăriile sunt pline, iar furtul din buzunare, tăiatul genţii, lovitul la beţie nu mai impresionează prea tare un poliţist. Aproape că nu-l mai urnesc. Violenţa cotidiană începe să devină un mod de a fi, şi convieţuim cu ea ca şi cu o boală. Mentalitatea este chiar alarmantă. Lumea politică, şi ea concentrată pe corupţie, n-a mai dat nici un semnal. Iar societatea civilă nici atât.

S-a mulţumit să aştepte funcţionarea superperformantă a poliţiei şi să deplângă situaţia existentă. Şcoala şi Biserica s-au simţit scoase din joc, deşi ele n-au încercat niciodată să contribuie serios la diminuarea violenţei. Şi ca meniul social să fie

complet, mass-media au venit să pună benzină. Ne place sau nu, Emil Constantinescu avea dreptate în discuția cu jurnaliștii la Spitalul de Urgență după vizitarea lui Octavian Andronic. Media românească, după ce și-a vărsat oful pe Ceaușescu și pe politicieni, a ajuns într-o fază de speculare insistentă a violențelor. De la televiziuni până la ziare și reviste, aproape toți cultivăm povești oribile. Chiar mai multe decât ne oferă realitatea. Puțini știu că pe piața românească supraviețuiesc în condiții mai mult decât rezonabile reviste garnisite din doască în doască de violențe inventate și scrise râzând de naivitatea « bizonului român », care le înghite cu o plăcere deosebită.

Declanșarea unei discuții publice, în chiar miezul societății și implicând toți factorii societății civile, mi se pare mai mult decât necesară. Cazul nefericit al ziaristului Octavian Andronic este un prilej, fiind doar o fărâmă dintr-o hartă în expansiune a infracțiunii. Fără o asemenea discuție și o schimbare de optică, fără o concentrare de eforturi, vom avea ordine în legislație și în economie, dar nu vom mai putea ieși pe stradă sau vom ajunge în situația de a dormi baricadați.

24 aprilie 1997

Rățoiala spionilor

Turnătorul este un informator voluntar. Informatorul este un spion nerealizat. Adică nepromovat sau ratat în aspirația sa spre mister. Iar spionul este un patriot sacrificat, care ascunde sub misterul său plăcerea primordială a turnătorului. Și pe spion, și pe turnător câteva principii îi însoțesc de la naștere până la moarte. Primul vine de la faptul că și turnătorul, și informatorul, și spionul au sentimentul că ei se află în posesia unui adevăr extraordinar de important pentru țară. Dacă nu îl transmit unde trebuie, riscă să moară. Și atunci toată viața lor nu fac decât să alerge ca disperații pentru ca recolta lor informativă să ajungă la șefi. Evident, lucrul cel mai important este cine ajunge primul. Nu ce informații aduce. Nici turnătorul, nici spionul nu fac distincție între faptul că dușmanul a curtat o prostituată sau statul inamic își mută rachetele pe alte amplasamente. Cel mai hazos spectacol începe atunci când turnătorul se ia la harță cu spionul. Sau când se împrietenesc la cataramă. Și când se ceartă, și când se iubesc la nebunie, amândoi nu au în comun decât patria pe care o servesc până la sacrificiu. Ei nu discută de ciupeli, de găinării, de mici potlogării. Ei și când râgâie sunt în serviciul devotat al intereselor naționale. Indiferent unde ar fi, în pieptul lor, în care lumea bănuiește că se ascund microfoane, camere de filmat, pastile cu otravă și pistoale invizibile, ei trăiesc cu gândul la țară și inima lor nu este decât un biet calculator de carne conectat la interesele națiunii. Au un devotament și o anatomie de superclasă. Nici unghia lor nu este normală. E fie cu microfon, fie cu lamă, fie cu otravă, fie e doar o simulare pentru a le arăta dușmanilor că au unghii, când de fapt ele le-au căzut de mult, ca la oile gălbejite. Chiar și atunci când vorbim de colecistul lor, nu e bine să fim prea siguri. Ar trebui să stabilim dacă nu e fals sau dacă nu e vorba de o simulare de colecist pentru derutarea inamicilor. Din asta trebuie să înțelegem că turnătorii și spionii, agenții și informatorii sunt, de fapt, niște supercetățeni care știu mai multe decât noi, proștii, care nu știm ce gândesc ei. Iar ei nu gândesc niciodată în folosul lor, ci numai în acela al patriei nemuritoare. Scandalurile declanșate de generalul transfug Ion Mihai Pacepa pot fi semnificative pentru această faună de spioni, agenți și informatori. Omul simplu nu înțelege cu siguranță nimic. Iar oamenii politici nu pot decât să se amuze pe seama strădaniilor sale. Nu pentru că spusele sau gânditele lui Mihai Pacepa n-ar fi adevărate. Nici

dracul nu le poate verifica. Dar semnalele lansate de el privind penetrarea serviciilor secrete româneşti au în ele ceva de muncă patriotică efectuată de un pensionar.

Despre informaţiile respective nu s-ar putea spune cu certitudine că sunt adevărate sau nu. Dar, dacă ar fi adevărate, cu siguranţă că serviciile secrete americane nu l-ar deranja pe un general la pensie pentru a lansa semnalul său patriotic. Ar folosi una dintre căile top-secret care ar ajunge la preşedintele României spre a-i transmite date despre enormul pericol apărut în ţara noastră. Nu ar recurge la o birjă pentru a comunica eficient cu statul român. Toată poveste generalului are în ea ceva de roman poliţist. După cum nici marile sale dezvăluiri nu depăşesc această graniţă. Dar, ca toate poveştile, au darul de a contraria. Lansarea pe piaţa americană a acestei campanii patriotice taman de la New York sau pe unde o fi domnul general mi se pare cel puţin suspectă. Ea apare concomitent cu eforturile României de a accede la NATO şi, în acelaşi timp, cu o normală schimbare de conducere la serviciile secrete din România. Are zvâcnirea generalului la pensie vreo legătură cu bătălia surdă declanşată la Bucureşti pentru şefia acestor servicii sau am asistat la o sinceră îngrijorare patriotică ? Sau vocea sa se vrea un amplificator de putere al lumii politice americane ? Atunci de ce americanii n-au folosit alte căi sau măcar alte mijloace ? Pentru că semnalul generalului la pensie, lansat în *Washington Time*, e ca şi apelul disperat al Parlamentului României publicat numai la Radio Găeşti.

Sau e vorba de altceva. Generalul pensionar, cetăţean american, copleşit de dorul de ţară, se simte util şi îşi doreşte să contribuie direct la modernizarea serviciilor secrete româneşti. Chiar dacă prestaţia sa în serviciile secrete române rămâne un mister (în câteva zile n-am reuşit să aflăm mare lucru – cei din specia generalului nu vor să-ţi spună niciodată nimic), eu îmi aduc aminte de un prieten, ginere de ministru pe vremea lui Ceauşescu. Bătrânul, mare mahăr la partid şi ministru apropiat al Stejarului de la Scorniceşti, fusese pensionat la şaptezeci de ani. Adică trecut pe linie moartă. În fiecare seară se ducea în bucătărie şi se încuia cu cheia, şi acolo, printre cratiţe, asculta Radio Europa Liberă şi se bucura de ce aude pe seama cârmaciului. Dar nu voia să fie văzut de nevastă, de fiică, de ginere şi de nepot. Dacă Ceauşescu îl recheamă la funcţie şi aceştia l-ar putea compromite ?

25 aprilie 1997

Să ne fie ruşine !

Adrian Severin a încercat Washingtonul pentru NATO, Măgureanu şi-a înaintat demisia, Emil Constantinescu încearcă un dezgheţ al banilor, competiţia pentru şefia serviciilor secrete e în toi şi ia accente de mâncătorie, Băsescu râde la tv în timp ce lumea înjură de mama focului noua taxă pe drumurile naţionale, a fost reţinut şi al patrulea participant la tâlhărirea armată a familiei Andronic şi conflictul ministrului Justiţiei cu procurorul general reizbucneşte violent. Dar, de departe, cea mai importantă ştire mi se pare a fi moartea lui Constantin Nica, bărbatul părăsit în stradă în noaptea de 22 spre 23 aprilie. Această ştire mi se pare mai importantă decât o cădere de guvern. Pentru că nu este vorba de un gest inconştient al unei asistente medicale şi al unui şofer. E vorba de mult mai mult. Un bolnav în stare gravă ajunge pe rând la spitalele Sf. Pantelimon, Victor Babeş, TBC (din strada Tunari), de unde a fost trimis şi la Spitalul Sf. Ecaterina. Acolo n-a mai ajuns, pentru că omul a fost părăsit în stradă, în faţa unei firme, cu perfuzia în vene şi dezbrăcat. Constantin Nica a de-

cedat, dându-ne prin sfârșitul său tragic o poveste cutremurătoare. Ea ilustrează îngroșat slăbiciunile enorme ale societății românești din zilele noastre.

Prima este chiar slăbiciunea sistemului de asistență medicală, cu toate elementele lui. Scumpetea medicamentelor, tratamentul improvizat din spitale, sărăcia acestora, murdăria și lipsa de igienă, indolența cadrelor medicale, alternată în unele cazuri cu rapacitatea generată în primul rând de lefuri ridicole – toate se leagă într-o asistență medicală de cea mai slabă factură. Sunt chestiuni de fonduri și de organizare, de legislație și de responsabilitate. Încă nu știm dacă bolnavul acela ar mai fi fost purtat pe la zece spitale și ar fi fost primit la unul dintre ele. Ceea ce ne trimite la ipoteza că arondările și paraîmpărțelile or fi ele bine făcute pe hârtie, dar în practică nu funcționează. După cum toată asistența medicală de urgență se dovedește a fi și ea un șvaițer alcătuit din mai multe găuri decât plinuri. În fiecare săptămână primim la redacție telefoane de la bucureșteni care ne semnalează disfuncționalități în existența acestui serviciu.

Ba întârzie, ba nu vine, ba personalul se comportă incalificabil. Prea ne fudulim cu pretențiile noastre europene și noi nu reușim să avem un serviciu de Salvare care să funcționeze corect, un serviciu de comenzi telefonice internaționale la care să-ți răspundă cineva, unul de intervenții la gaze ca să nu iei foc și altul de depanare telefonică să nu rămâi singur, lucruri care îl chinuie pe cetățean mult mai mult decât politica externă a României sau reforma guvernului Ciorbea.

Sfârșitul revoltător al bucureșteanului lăsat în stradă ne mai spune multe și despre mentalitatea medicilor și a personalului sanitar. Nu are rost să discutăm despre șpagă și să facem precizarea că unii sau nu toți. Ar fi o discuție plină de convenții și convenționalism, și n-am ajunge nicăieri, mai ales că ne-am ascunde cu toții după deget. Până la urmă, tot acolo ajungem. Adică la degradarea mentalității și a comportamentului. Pentru că, în cazul care a îngrozit întreaga Românie, doc-medicii și personalul medical au pierdut un important procent de credibilitate. Și de stimă. Sunt mult prea frecvente cazurile de devotament profesional în funcție de punga clientului, și nu de durerea pacientului pentru a nu recunoaște fenomenul pe față și pentru a nu explica moartea câinească a lui Constantin Nica și prin asta. Oamenii cu bani sunt încă puțini, mă îngrozește gândul la bătrânii bolnavi și săraci căutându-și sănătatea prin spitale. Începe să se extindă spaima celor singuri. De hoți și de boli. Cei bogați își iau bodyguarzi, pun alarme, paznici și folosesc mașini blindate, iau medicamente străine și se consultă numai la profesori, unii folosind deja medicii personali. Dar asta nu e în România, e doar o grosolană iluzie, trăită cu gândul la un model social de care suntem departe. La săraci, boala e la fel de periculoasă ca hoțul intrat pe geam și hotărât să-ți crape capul pentru un codru de pâine sau pentru un inel și două banane. La bătrâni, în condițiile unei asemenea situații din spitale și al unui asemenea comportament pe cale de extindere, dacă nu de generalizare, boala e mai rea ca dictatura, ca tâlhăria, ca lipsa oricărei libertăți. E decăderea dreptului de a trăi.

Și, pentru că ne aflăm în Săptămâna Mare, n-ar fi rău să ne întrebăm ce se întâmplă cu noi, popor blând, generos și ospitalier, obligat de împrejurări să traversăm o perioadă de privațiuni. În lipsuri se citește caracterul cuiva, iar nu în ceasurile de bine și îndestulare. La bucurie, suntem egali și frumoși. La sărăcie, se văd obrazul și caracterul. Iar sfârșitul dramatic al unui cetățean obișnuit ne împinge pe toți, cu promisiuni și decizii, decrete și prestigiu, glorie și păcate, în fața unei oglinzi pe care nu o prea putem suporta. Căci, dincolo de viciile întregii societăți, ale sistemului sanitar, se află o chestiune de lege. E vorba de legea morală.

26-27 aprilie 1997

Praf în ochi

Nu mă pot desprinde de sfârșitul unui om lăsat să moară ca un câine de instituții și oameni meniți să ne scape de dureri. Șocul vine și din faptul că această lume este una cu pretenții, cu sensibilități și cu deschideri spre valorile culturale și morale, fiind în același timp extrem de duplicitară, de solidară și de cinică. Mă surprinde și mă revoltă reacția. Incidentul, dacă ar fi fost un simplu incident, și tot ar fi trebuit să zguduie societatea românească. Or, el depășește cu mult aceste limite. Am aflat foarte repede că purtatul bolnavilor cu Salvarea de la un spital la altul e un fel de sport în domeniu. Ca să nu mai vorbim de modul în care sunt refuzați sau purtați pe drumuri oameni sărmani, nefericiți sau nevoiași, vinovați doar că nu pot ține ritmul de oțel al supraviețuirii onorabile. Mai mult, singurul medic începător, un stagiar care a avut buna-cuviință să curețe un om venit din infernul sărăciei și să se poarte civilizat, este sancționat și el în numele unei legi aplicate mai degrabă pentru a acoperi vicii mult mai adânci. Chiar mi se pare nedrept ca din această dramă să iasă vinovat singurul om care n-a coborât sub condiția sa umană și profesională. În cel mai pur stil românesc, am dat iar toate semnele de cârpeală de care suntem în stare. Am progresat puțin ca să nu mai încercăm să ascundem totul în nisip ca pisica. Dar nu este suficient. Sancționându-i pe cei doi actori inconștienți ai tragediei și pe cei câțiva medici care au exprimat starea sistemului de sănătate din România n-am făcut mare lucru. Avem noi o tradiție și un talent nebun de a le arunca oamenilor praf în ochi cu două-trei sancțiuni date cu surle și trâmbițe. E un fel de tăiere de capete pe post de Moțoc, fără a mai merge la rădacina belelelor. Mă așteptam ca, după primul val de indignare generală, subiectul să nu ajungă între știrile de duzină, ci să înceapă o dezbatere veritabilă asupra tuturor slăbiciunilor care se pot citi din această poveste. Dar am dat repede cu var, am luat măsuri și putem dormi liniștiți. Nimic mai fals. Ca și în cazul tâlhăriei comise asupra familiei Andronic, lucrurile au luat-o încet-încet spre anecdotic și atenția societății, flămândă de noutăți, se îndreaptă spre alte subiecte. În acest fel nu vom progresa mai mult decât melcul. Măsurile furtunoase, cu sacrificați pentru spectacol și pentru liniștit opinia publică, au devenit o adevărată tehnică socialistă de ascuns adevărul. Dacă lui Ceaușescu i-a ținut multă vreme cu această rețetă, progresând ca racul, acum ea nu mai poate fi folosită. Pentru că o minciună națională nu poate ține locul unui adevăr temeinic. După cum nici progresul nu se naște din cârpeli. Am sărit ca arși în cazul familiei Andronic, cea care i-a tocat pe tâlhari mai rău decât trupele de comando, și cu asta basta. Tot unde am fost rămânem. La omul descoperit în fața violenței. Popor sentimental, românii au uitat de violența care îi întâmpină peste tot și și-au întreptat indignarea asupra sistemului de sănătate. Mâine vom patetiza pe seama unui ministru tamponat cu mașina sau a unui copil părăsit. Și vom uita și de violență, și de spitale, și de ministru, și de copiii abandonați. Adevărul este că încă nu ne-am descoperit vocația de a duce un lucru până la capăt. Și, dacă tot n-o avem, singura soluție este să ne-o formăm cu încăpățânare. Adică să o luăm băbește, fără guvern, fără președinte, fără autorități, și să vedem ce este de făcut și cum am putea-o duce până la capăt. În prima zi, vecinii vor începe să se îndoiască, spunând despre oricine că vrea să se afirme. Dar, cu puțină încăpățânare, se vor urni și ceilalți. Pentru că e vorba nu de unul, ci de treburile întregii societăți. Salvarea fiecăruia nu vine din faptul că mie sau cutăruia nu i se întâmplă. Salvarea noastră, a tuturor, nu o vom simți cu adevărat decât atunci când vom da dovada că suntem hotărâți să nu i se mai întâmple nimănui. Pentru că, altfel, declarațiile

ministrului sau ale directorului Direcției sanitare sunt doar parfum și pudră peste mizerie. Nu ne folosesc la nimic. Eventual, au meritul de a-i salva de la o răspundere care le apasă umerii în egală măsură cu ai șoferului sau ai asistentei, dispăruți în noapte. Și care ne apasă pe toți. Pentru că televiziunile și ziarele străine nu vor spune niciodată « asistenta Ionescu » și « șoferul Popescu ». Vor spune « românii au făcut ». Iar noi ce vom spune ? Cu mândrie patriotică am sancționat și am dat declarații. Adică n-am făcut nimic !

30 aprilie 1997

De la Secu la SRI (1)

Ar fi doar o ridicolă naivitate să credem că Virgil Măgureanu și-a înaintat demisia pornind de la bâlciul declanșat de generalul pensionar Mihai Pacepa. Apelurile patetice ale acestuia, precum și semnalele sfătoase lansate de peste Ocean au putut provoca o anume iritare, dar ele nu depășesc nivelul unui bâzâit insistent. Dorința generalului de a reintra în cărțile serviciilor secrete de la București poate stârni cel mult un zâmbet, indiferent ce știe și cui folosește. Lucrurile sunt extrem de complicate, au cauze mult mai profunde și, în același timp, mult mai simple.

Această a doua demisie a lui Virgil Măgureanu n-ar trebui să surprindă prea multă lume. Mai ales nu pe cei care știau și de prima. Pentru aceștia era un fapt așteptat. Se vede însă că prima demisie a lui Virgil Măgureanu a fost unul dintre puținele lucruri păstrate în mare secret la Cotroceni și la SRI, spre deosebire de multe altele care au sifonat mai rău decât la un robinet fără garnitură. Imediat după victoria lui Emil Constantinescu în alegerile din noiembrie, Virgil Măgureanu s-a prezentat la noul președinte al României și și-a prezentat demisia. Cam atunci s-a vorbit prin ziare de contribuția directorului SRI la obiectivitatea alegerilor (probabil că era necesară nițică imagine). Era un gest normal al singurului personaj care a supraviețuit pe scena românească în exact aceeași perioadă cu Ion Iliescu. Prima demisie a directorului SRI a fost atunci respinsă, cu precizarea « până la prezentarea raportului din Parlament ». Această amânare satisfăcea în egală măsură provizoratul obligatoriu din noiembrie-decembrie de la Cotroceni și permitea o retragere elegantă a directorului SRI. Din această perspectivă, demisia de săptămâna trecută nu are nimic spectaculos. Este doar o consecință firească a unei înțelegeri la vârf, înțelegere între doi oameni care și-au calculat inteligent un calendar politic.

Ultimele luni însă au complicat lucrurile. Disputa pentru șefia serviciilor secrete s-a întețit. Fiind vorba de servicii-cheie, esențiale în bătălia pentru putere, interesul forțelor politice a crescut vertiginos. Cursa pentru acestea a început întâi învăluit și acoperit, pentru ca în ultima perioadă să treacă la forme violente și la confruntări pe față. Faptul că personalități ale coaliției ne-au anunțat că astăzi îi vor cere în plen demisia directorului SRI nu este decât o formalitate, dublată de nerăbdarea de a impune un om mai apropiat. Există el în momentul de față ? Cu siguranță că toate forțele coaliției vor spune da, după care vor urma nume diferite. Cheia se află tot la președintele Emil Constantinescu. Va accepta sau nu pasul înainte făcut de Virgil Măgureanu ? Răspunsul poate veni numai dintr-o privire retrospectivă și de la o variantă necunoscută pe care președintele Constantinescu o poate avea în mână.

În fond, cine este Virgil Măgureanu ? Un enigmatic profesor de filosofie, intrat în vizorul Securității lui Nicolae Ceaușescu, de care nu era totuși străin, « surghiunit » în provincie, venit în trombă pe scena politică direct la execuția lui Nicolae

Ceaușescu, apropiat de Ion Iliescu din primele zile și așezat de acesta în postura de pălărie și pardesiu peste corpul fostei Securități pentru a-i oferi acesteia o nouă identitate. În acei ani – e vorba de 1990-1993, chiar și 1994 –, Virgil Măgureanu a încasat cu stoicism toate bobârnacele societății civile și toate scatoalcele trase de mass-media pentru redesenarea unui organism nou având la bază monstruoasa Securitate. Și, de fiecare dată, cu sifonări mai mult sau mai puțin păgubitoare, Virgil Măgureanu a supraviețuit. A dat afară, a evitat, a atacat, a promis, a cerut scuze, a alergat între putere și opoziție – e drept, mai mult la prima – dar a supraviețuit. Venit pe val ca un reprezentant al noii puteri, directorul SRI s-a ținut de aceasta, și-a consolidat puterea și instituția, și a reușit chiar să-și contureze o anume imagine de independent. Astfel, între 1994 și 1996, scandalurile legate de legătura SRI cu fosta Securitate s-au diminuat. Societatea românească s-a obișnuit cu acest serviciu, îndreptându-și atenția spre altceva. De la disputele legate de necesitatea existenței sale până la acceptare a fost un drum lung care marchează succesul lui Virgil Măgureanu. Pentru că nu e chiar de colea ca dintr-o Securitate acuzată și blestemată să faci un serviciu de informații credibil și stabil. Chiar criticat, acuzat adeseori, cu multe scandaluri de operetă sau cu tensiuni, el rămâne un câștig veritabil, de care numele lui Virgil Măgureanu se leagă indiscutabil. Dar, pentru a putea judeca extrem de corect prestația acestuia, ar trebui să mai cunoaștem câteva lucruri extrem de complexe. Primul ar fi, de fapt, un capitol : care este contribuția directorului SRI în viața politică românească între anii 1990 și 1996 ? E un lung calendar, presărat cu multe necunoscute, de care am avea neapărată nevoie pentru o istorie corectă. Al doilea capitol – un tărâm și mai necunoscut : în ce activități economice au fost implicați directorul SRI și serviciul condus de el în toți acești șapte ani ?

1-2 mai 1997

De la Secu la SRI (2)

Multe s-ar cuveni spuse despre activitatea lui Virgil Măgureanu în acești șapte ani, despre operațiunea de redesenare a SRI din corpul derutat, iritat și suspectat al contestatei Securități, despre riscurile operațiunii. Pentru că o altă manieră de abordare ar fi adus activul fostei Securități în situația de a deveni un instrument de presiune extrem de periculos. Tactica lui din aproape în aproape, cu bisturiul și cu diplomația, a diminuat riscurile unui detașament negru al socialismului și a făcut loc unui serviciu de informații. Chiar dacă unii au scăpat în afaceri cu bani cu tot, alții în politică, și ei cu documente și informații, iar alții au rămas în umbră, la șapte ani de la dispariția Securității, operațiunea în sine poate fi considerată ca fiind reușită. Și multe ar trebui discutate despre acest serviciu din perspectiva statutului său și a legislației. Pentru că și una, și alta au nevoie de multiple corecturi și îmbunătățiri. În primul rând, ce înseamnă « atingere la siguranța națională » ? Un om inteligent poate demonstra că și interzicerea poeziei ar aduce o serioasă atingere la siguranța națională. Dacă luăm raportul prezentat ieri în Parlament, acesta este o sinteză eseistică și s-a limitat la ceea ce am aflat doar din considerente care ne scapă. Putea foarte bine să se extindă la mai multe fenomene care pot produce dezechilibre majore în România. De la mediu până la haosul economic. Al doilea lucru care rămâne după acești ani de existență ține de calitatea informațiilor oferite de SRI. Niciodată nu vom putea să confirmăm că informațiile furnizate factorilor de decizie depășesc nivelul de eseu din raport sau avertizează, folosind doar informații concrete, veri-

ficabile și cuantificabile. Pentru că, dacă discutăm de corupție, Raportul SRI vine undeva departe, în spatele unei sinteze serioase a tot ce a discutat lumea politică și a semnalat mass-media. Chiar și semnalele lansate față de proporțiile economiei subterane au avut în ele ceva nebulos. Așa au fost și informațiile livrate instituțiilor importante ale statului sau acestea au beneficiat de date riguroase ? Dumnezeu știe până la urmă ce se află în spatele unor afirmații din raport ! Date sau păreri ? Nelămurirea vine și din modul în care a fost controlată această instituție, ca și celelalte servicii cu specific. Controlul parlamentar n-a clarificat mare lucru. Că au participat aceste comisii la bilanțuri sau rapoarte nu poate fi considerat un control. Mai degrabă o spoială de control atâta vreme cât în cazurile răbufnite în ziare comisiile n-au dat răspunsuri convingătoare. Ba au ajuns să se plângă că SRI a dezinformat comisia, că a livrat date incorecte. Cu un asemenea control parlamentar doar « în principiu », surprizele nu sunt excluse. Pentru perioada trecută sau pentru cea viitoare. Pentru că nu ne este foarte clar ce s-a petrecut în cazurile de interceptare a convorbirilor și nici în alte două-trei situații. Rămân deci un mare mister modul de lucru, practicile și mecanismele. Chiar crezându-l de bună credință pe Virgil Măgureanu, lucrurile nu sunt rezolvate. Și apoi exercițiul bugetar, modul de utilizare a banilor alocați, sursele suplimentare, tipul de operațiuni economice – toate acestea rămân un mister. Nu e vorba de publicul larg. El se mulțumește și cu puțin. Chestiunea vine din faptul că instituția mai păstrează încă mistere pentru parlamentari, pentru alte instituții ale statului.

Raportul prezentat de Virgil Măgureanu se reduce la semnalarea eseistică a unor fenomene. De bună seamă că sublinierea lor este corectă în cea mai mare parte. Una singură suportă nelămuriri. Este vorba de acțiunile serviciilor secrete străine pe teritoriul României. S-a bătut apa în piuă pe acest subiect până ne-au obosit urechile. Dar tot la modul eseistic și general. A fost atât de abil SRI încât să neutralizeze sau să pună în operă anihilarea unor rețele externe extrem de puternice sau coabităm democratic cu acestea ?

Dar cea mai importantă semnalare a raportului lui Virgil Măgureanu ține de starea de spirit a populației. În mod normal, nici CIA, nici alte servicii nu se ocupă de starea de spirit a populației țărilor respective. La noi, ținând cont atât de reflexele personalului, cât și de fragilitatea democrației, starea de spirit a populației constituie un capitol important de activitate. Are în sarcină SRI o asemenea preocupare sau ea s-a născut pe post de siguranță de serviciu în cazul unor scurtcircuite sociale periculoase ? Semnalul lansat de Virgil Măgureanu la încheierea misiunii sale are valoarea unui diagnostic extrem de important. SRI avertizează lumea politică de faptul că românii nu vor traversa reforma cu orice preț, că resursele ei morale se apropie de fundul sacului. Să fie acesta un adevăr temeinic, născut din cercetări, observații și informații coroborate și analizate de specialiști, sau mesajul unui om politic exersat timp de șapte ani la serviciile secrete și ajuns acum în fața unui prim pas spre bătălia politică pe față ?

3-4 mai 1997

Desovietizarea

Toată lumea a sărit ca arsă când Victor Ciorbea a vorbit la Bruxelles de desovietizare. Parcă ar fi vorbit de desovietizarea Americii sau a Elveţiei. Reacţia a venit şi de la faptul că în chip de exemplu de desovietizare au fost date schimbările din conducerea serviciilor secrete şi chiar şi, în acel moment, « posibila demisie a şefului SRI ». Explicaţia lui Victor Ciorbea, cuplată cu acuzaţiile lui Mihai Pacepa, vine ca nuca în perete. Ea sună ca şi cum primul-ministru n-ar fi făcut decât să bată în cuie toată aiureala creată de Mihai Pacepa peste Ocean. Başca faptul că primul-ministru ne trezeşte dintr-un somn de moarte. Am putea înţelege şi ne-am cutremura la ideea că serviciile secrete erau sub influenţă sovietică. Unii se pot gândi la influenţă în sensul de educaţie, alţii la legături directe de subordonare. Ceea ce ar fi un scandal fără margini. Eram cu toţii atât de orbi încât să nu observăm că aceste servicii sunt sovietizate ? Sau cei din guvernarea trecută ştiau şi au tăcut mâlc pentru că le făcea plăcere sau le erau obligaţi sovieticilor ? Dar din acest moment întrebările pe care ni le putem pune singuri încep să scârţie. Se bat cap în cap. Sovieticii nu mai există decât în visele lui Ziuganov. Şi în mentalităţile unora sau altora din fosta Uniune Sovietică şi din restul ţărilor lumii. E drept, mai înghesuiţi în fostele ţări din Est şi mai răsfiraţi prin celelalte. De o Românie sovietizată nu se mai poate vorbi de câteva decenii. Atunci unde s-ar putea afla cheia acestei afirmaţii, taxată drept o gafă, o exagerare, o săritură peste cal ?

De multă vreme se tot vorbeşte de agenţi ai Moscovei în România. Chiar şi Ceauşescu ştia de ei. Îi supraveghea îndeaproape, fără să le dea prea tare peste degete şi peste microfoane. Ca să nu mai pomenim de evenimentele din decembrie 1989. Mulţi au pus activitatea agenţilor sovietici la baza declanşării revoltei. Cu toate acestea, de la cel de-al doilea război mondial, România n-a reuşit să deconspire în mod public nici un agent sovietic. Toată lumea ştie, toată lumea crede, dar un capăt de aţă n-a scăpat niciodată pe scena publică.

Afirmaţia primului-ministru la Bruxelles poate fi socotită un fel de primă demascare de agenţi sovietici ? Îţi vine să râzi înainte de a da un răspuns. Pentru că, în cazul unui răspuns afirmativ, nu ne rămâne decât să ne considerăm un popor de fraieri. După cum, în cazul unei negaţii categorice, n-am consemna decât o gafă a primului-ministru, plus că am lăsa loc unei înţelegeri exagerate. Că suntem curaţi ca lacrima. Adică nimic din ce se numeşte « sovietic » n-a trecut pe lângă noi nici măcar în zbor. Ceea ce este iarăşi fals.

Până la urmă, afirmaţia primului-ministru la Bruxelles rămâne doar un fel de bâlbâială. În limbajul diplomatic s-ar putea numi « ezitare » sau « imprecizie ». Pentru că, în acelaşi timp, Victor Ciorbea a spus totuşi ceva şi adevărat, şi important. Schimbarea din noiembrie 1996 a declanşat un proces care n-a existat în România ultimelor cinci decenii. El se poate numi chiar « desovietizare ». Pentru că, ne place sau nu, dincolo de sovietizarea armatei, a instituţiilor statului, a regimului de proprietate, chiar şi a tipului de organizare, în România a avut loc o veritabilă sovietizare a mentalităţilor. Mentalitatea de tip sovietic a marcat România vreme de 50 de ani, a generat un tip de atitudine, un mod de a munci, o formă de existenţă a comunităţii. De fapt, această mentalitate este şi cea mai nenorocită moştenire a socialismului. După decembrie 1989, a început doar un fel de convieţuire cu aceste mentalităţi de tip sovietic. Nimeni nu le-a negat şi nici nu le-a înfruntat doar în particular. La vârf se coabita odihnitor şi se muncea într-un mod original, dar tot pe baza unor mentalităţi

de tip sovietic. De altfel nici nu se putea ca în România să se petreacă tot ceea ce s-a petrecut dacă societatea ar fi fost alcătuită din mentalități occidentale şi din instituții de același tip. Schimbările din noiembrie 1996 au declanşat primul război deschis declarat acestor mentalități, tipului de organizare şi de atitudine care ne-a nenorocit viața. Negarea e adeseori naivă, cu gafe, cu imprecizii și greșeli. Dar vine de la vârf și este categorică. Până când schimbările vor ajunge şi la baza societății va mai trece multă apă pe Dâmbovița. Important este însă că operațiunea a început. Ea se va amplifica pe măsură ce România se va apropia de instituțiile europene, pe măsură ce proprietatea privată și economia de piață se vor extinde. Adică simultan cu democrația. Din acest punct de vedere, Victor Ciorbea a avut dreptate. De aceea s-au supărat şi Ion Iliescu şi mulți alții. Desovietizarea mentalităților a început o dată cu ofensiva la adresa instituțiilor de tip sovietic şi a modelelor de organizare născute tot la răsărit. Pentru prima dată cineva o spune răspicat, chiar dacă o face cu prilejul unei gafe.

5 mai 1997

Brambureală sau diplomație ?

Aproape pe nesimțite ne-am ales cu un fel de document, numit « tratat », parafat sâmbătă de ministrul de Externe Adrian Severin. Nu e o știre de colea. Între România şi Ucraina stau durerile istoriei şi interesele prezentului. Un asemenea document are o importanță crucială pentru români. Cu atât mai mult cu cât el poate fi considerat încă un argument în favoarea noastră în această cursă nebună pentru NATO. Unele ziare au făcut referiri la prevederile acestui tratat chiar înaintea semnării lui. Pentru a nu repeta situația Tratatului cu Ungaria, când ziarele au publicat forme provizorii ale textului, infirmate apoi de cea finală, am aşteptat textul oficial. Speram ca acesta să ne fie remis măcar cu o săptămână înainte. Nu e vorba de un document de serviciu, nici de o normă de organizare a ministerului de Externe. Este vorba de un tratat care, asemenea celui cu Ungaria, angajează România şi politic, și administrativ, şi istoric. Acest document nu ne-a sosit pe nici o cale oficială. Au sosit la redacție diverse forme, dar nici una certificată de Ministerul de Externe, de guvern sau de o altă instituție a statului român. Spre stupefacția noastră, Tratatul cu Ucraina a fost parafat fără ca el să fie cunoscut de opinia publică. În cursul săptămânii trecute, mai mulți politicieni erau străini de textul documentului. Vorbeau despre el din auzite. Am aflat totuşi că, în ultimul moment, adică vineri, textul documentului a fost pus la dispoziția Consiliului Consultativ al Ministerului Afacerilor Externe. Au participat şi reprezentanți ai societății civile, precum şi reprezentanții partidelor politice. Dar nu toți. Am aflat din anumite surse, că PNȚCD și UDMR nu au fost în sală. Oricum, sugestiile oferite de participanții la discuție au fost luate în calcul. Asta tot din anumite surse. La plecare, invitații care au primit cópii numerotate au fost obligați să le restituie. Ceva sună prost. Faptul că n-au participat reprezentanții celor două partide importante ar putea să ne pună pe gânduri. Nu știu acestea ce a semnat Adrian Severin ? Din câte cunoaştem, consultări oficiale cu liderii partidelor politice n-au avut loc pe seama acestui document. Atunci ce fel de întâlnire a avut loc vineri ? Ale cui puncte de vedere au fost incluse în tratat ? Ale PUNR sau ale Partidului România Mare ? Și ce fel de tratat este cel cu Ucraina ? Unul secret între Adrian Severin şi Ghenadi Udovenko ? Sau între partidul lui Adrian Severin, Partidul Democrat şi cel al ucraineanului aflat în fotoliul Externelor de la Kiev, despre al cărui

partid nu știm mare lucru ? Situația este stranie. Duminică după-amiază am contactat Ministerul de Externe. Ieri, la ora 14.00, doamna Gilda Lazăr ne-a comunicat că nu are textul tratatului. Mai mult, ne-a comunicat declarația oficială a MAE. Aceasta este (notată prin telefon) : « Tratatul nu va fi publicat până nu va fi prezentat președintelui Emil Constantinescu, iar decizia de publicare va fi luată de președinte. Pe de altă parte, Kievul nu are practica publicării tratatelor înainte de semnare. Astfel că publicarea textului în acest moment ar fi o decizie unilaterală a părții române. » Având în vedere că documentul a fost doar parafat de cei doi miniștri de Externe, urmând a fi semnat de președinții celor două țări și mai apoi ratificat de cele două Parlamente, nu se poate spune că, formal, Tratatul cu Ucraina a fost semnat. Dar el a fost parafat « spre neschimbare ». Adică e bătut în cuie. Dar continuă să fie secret. Să mă ierte Dumnezeu, dar asta nu mai înțeleg ! Vorbim de un document extrem de important pentru istoria și viața României, și el a fost discutat în Consiliul Consultativ al MAE cu o zi înainte de semnare, în absența a două partide importante de la guvernare și cu sugestii care au fost incluse de azi pe mâine. Sună a aiureală în toată legea. Fără o dezbatere temeinică între forțele politice, fără o dezbatere publică, fără să cunoaștem conținutul propriu-zis. Ce conține acest tratat ? Agențiile de presă prezente la fața locului ne transmit câteva lucruri legate de inviolabilitatea frontierelor, de condamnarea actelor dictatoriale din trecutul celor două popoare. Ba, conform Rompres, Ghenadi Udovenko ar fi spus că prin aceasta înțelege și Pactul Ribbentrop-Molotov. Celelalte agenții nu fac o asemenea mențiune, semn că nici nu iau în serios spusa ministrului de Externe ucrainean de la conferința de presă. Se mai face trimitere în tratat, spun agențiile, la minorități (prin includerea Recomandării 1201) și la soluționarea unor chestiuni legate de Insula Șerpilor și de platoul continental prin diverse modalități în următorii doi ani. Sunt destule semne pentru a crede în orb că s-au făcut destule compromisuri inteligente, că s-a renunțat la poziția de test anunțată de președintele Emil Constantinescu în urmă cu aproape două luni. Dar de văzut și de crezut, nu putem spune nimic. Un document istoric este secret chiar și astăzi, la o zi după « parafarea spre neschimbare », în timp ce de la Președinția României ni se spune că tratatul va fi publicat spre dezbatere publică. Dacă asta nu e brambureală, atunci cu siguranță că este politică ! Dar la genunchiul broaștei.

6 mai 1997

De la Secu la SRI (3)

« Nu-mi aduc aminte » va deveni o expresie proverbială în România, ca și pusul piciorului în ghips. Când nu vrei să spui ceva sau când vrei să ocolești subiectul, spui frumos că nu-ți aduci aminte. Cine te poate omorî pentru un păcat omenesc ? Evident, sintagma îi aparține domnului Virgil Măgureanu, [care a rostit-o] în timpul unei emisiuni televizate. Cum ziarele și publicul au prins repede trucul cu memoria, prefer să revin la un alt subiect al acelei discuții de pe PRO TV. Dacă nu mă înșel, Cristian Tudor Popescu l-a întrebat pe fostul director al SRI dacă instituția pe care a condus-o a semnalat instituțiilor statului fapte grave de corupție, amploarea acestora, conexiunile corupției la vârful societății. Domnul Măgureanu a confirmat imediat, făcând trimitere exactă la clanurile țigănești din Capitală. Și « multe altele ». Dar la multe altele n-a mai adăugat mare lucru. Ar trebui să ne aducem aminte de faptul că nu demult domnul Virgil Măgureanu a lansat un semnal de alarmă privind economia subterană. Domnia sa vorbea de 75 % din PIB. Enorm, că alt cuvânt nu e

de găsit în locul acestuia. Procentul a fost repede contestat, întors pe toate fețele, confirmat și iarăși negat. Adevărul este că economia subterană încă are dimensiuni exagerate. Încep să am convingerea că această economie subterană a ajuns să influențeze și să facă jocurile în toată economia și se află la un pas de a se extinde și asupra lumii politice. Acum, cel puțin acest din urmă risc nu mai este atât de presant. Sunt destule semne că dezmățul combinațiilor între politicieni și oameni de afaceri nu continuă și la actuala putere. Cel puțin până acum. Dar Virgil Măgureanu nu s-a referit la economia subterană de după noiembrie 1996. El se referea la economia perioadei anterioare. Întrebarea care se pune este : cu ce argumente ? Pe baza căror dovezi ? Și aici revenim la clanurile țigănești, amintite de Virgil Măgureanu la PRO TV. Ce informații deține SRI despre corupție și economia subterană ? Noi n-am aflat nimic. Până la urmă, nu este un capăt de țară. Pentru că nu toate informațiile sunt de nasul opiniei publice. Important este ca informațiile despre acest fenomen să fi fost livrate cu promptitudine către instituțiile statului. Aceasta este o întrebare aproape hamletiană : ce fel de informații despre corupție și economia subterană a livrat SRI către guvern, președinte și ceilalți care sunt îndrituiți să le primească ? Știau aceștia cu maximă precizie ce se petrece în bănci, în economie, în contrabandă și asistau neputincioși la extinderea fenomenului ? Știa Nicolae Văcăroiu de toate relele care ies acum la iveală ? Știa procurorul general Manea Drăgulin ? Știa Doru Ioan Tărăcilă ? Dar, mai ales, știa președintele Ion Iliescu ? Ca să putem avea un răspuns afirmativ sau negativ din partea tuturor acestora, ar trebui mai întâi să știm dacă Serviciul Român de Informații a livrat cu promptitudine date și informații corecte despre toate acestea. Aici se află cheia problemei. Clanurile țigănești sunt o picătură într-un ocean. Impresionează pe toată lumea (pentru că enervează teribil), dar nu acoperă nici corupția la vârf, nici dimensiunile economiei subterane, de care erau bine legate. Esențial este să aflăm dacă instituțiile statului au fost avertizate la vreme despre devalizarea băncilor, despre mișcările de bani între Bancorex și frații Păunescu, despre aberațiile lui Ilie Alexandru (de la început, nu de acum, de la sfârșit, când au fost scoase de presă). Dacă amploarea și riscul operațiunilor lui Sever Mureșan erau semnalate înainte de venirea foștilor secretari de stat americani, dacă afacerile dubioase cu petrol au fost, de asemenea, semnalate președintelui și primului-ministru. E foarte important să aflăm dacă aceștia au stat cu brațele încrucișate sau au știut totul. După cum e foarte important de aflat dacă SRI a semnalat organelor abilitate contrabanda cu țigări și alcool, nu în general, cum vede tot românul la tot colțul de stradă, ci prin filiere, conexiuni, implicări ale înalților funcționari. Pentru că Mujea Marcelini și Zaher Iskandarani nu pot fi considerați decât praf în ochi, adică tot o fărâmă din rețelele întinse care încolăcesc România. Știe Vama, guvernul și președintele, pe baza informațiilor de la SRI, cine sunt capii ? Au fost făcute informări despre operațiunea « bani pentru partid », despre fabuloasele sume (mii de miliarde) deduse de la statul român în baza HG 864 ? Asta este întrebarea fundamentală. Au știut sau n-au avut informații ? Nu de alta, dar unii vorbesc despre legăturile lui Virgil Măgureanu cu Răzvan Temeșan, cu frații Păunescu, în ziare se fac trimiteri la afaceri girate sau controlate. Unele sunt cu petrol, altele cu cafea sau chiar cu țigări. După cum din ce în ce mai multă lume vorbește de o legătură între SRI, Virgil Măgureanu și Banca Columna. Pentru a putea judeca extrem de corect prestația lui Virgil Măgureanu și a SRI, sunt necesare asemenea lămuriri legate de implicațiile economice și de cele politice. Abia apoi vom putea discuta în deplină cunoștință de cauză.

7 mai 1997

Frica drobului de sare

Povestea cu drobul de sare are o carieră strălucită nu neapărat din cauza performanţelor estetice, cât mai ales din cauza oamenilor care se înghesuie s-o facă nemuritoare. De ani de zile, primăriile se plâng de lipsa de fonduri. N-au bani să ne facă viaţa ceva mai suportabilă. Guvernul nu le dă, le dă târziu, le distribuie birocratic. În legislaţia trecută, primarii opoziţiei s-au ridicat adeseori în favoarea autonomiei locale, a bugetelor locale, atribuite după alte criterii. Şi nu s-au ales cu mare lucru. Chiar şi lui Crin Halaicu i s-au acordat circumstanţe atenuante. N-a avut bani, n-a avut legi. Nu a fost lăsat să facă. Adevărul e totuşi undeva la mijloc. Dar cu mult mai mult, dar şi cu mult mai multe promisiuni a venit Victor Ciorbea. Acesta a făcut repede câteva mişcări şocante. S-a înfrăţit cu Parisul şi a anunţat un cincizeci de milioane de la un mare grup financiar american. În afara conferinţelor de presă, nu ne-am ales cu nimic. Nici frăţietatea cu Parisul, nici împrumutul american nu s-au mai văzut. Au dispărut în ceaţă. Fără nici o informaţie, sunt gata să presupun că şi din lansarea de obligaţiuni de la Braşov s-a ales acelaşi lucru. Asta înseamnă că toate merg îngrozitor de greu. Şi ideile bune, şi proiectele, şi planurile. Se înnoadă în aprobări, se agaţă în prevederile unei legislaţii depăşite, se bat în cap cu interese meschine sau cu incapacitatea de a pricepe a nu ştiu cui.

Am stat de vorbă cu anumiţi consilieri locali. Tot zelul lor din campania electorală se dusese pe apa Sâmbetei. Deşi nu erau nici mediocri, nici de rea-credinţă. Se zbăteau să facă şi nu reuşeau mare lucru. De câţiva ani, ei nu reuşesc să o rezolve nici cu construcţiile ilegale, nici măcar să blocheze afacerea aberantă de lângă Piaţa Presei Libere. Aşa-zisul en-gros al lui Puzdrea a ajuns până la guvern, şi nici acolo nu ştiu cum să aplice legea. Dacă nici în cazul unei construcţii ilegale nu se poate face nimic, nici în cazul magherniţelor turco-arabe, nici al drumurilor, înseamnă că lucrurile scârţâie pe undeva.

Dar cel mai şocant aspect vine de la spaţiile comerciale. Primăria Capitalei se plânge mereu de lipsa de bani pentru diferite proiecte. În acelaşi timp, consilierii au votat prelungirea contractelor de închiriere până la sfârşitul anului 1997. Asta înseamnă că pentru mii de spaţii comerciale primăria încasează o mie de lei speranţă. Sunt sume mici, de complezenţă, încasate de la micii şi marii comercianţi din Bucureşti. Ştiu doar că aceeaşi sumă îi vine primăriei din contracte de asociere cu doar aproape două sute de firme. Veţi spune : de ce nu vinde Primăria Capitalei spaţiile sale comerciale ? Sau de ce nu trece la regimul de asociere în participaţiune cu cele 6 000 de firme cu contracte simbolice ? Bucureştii au nevoie de bani, de mulţi bani. Pentru infrastructură, pentru încălzire, pentru apă. E nevoie de sume aproape identice cu cele necesare construirii unui oraş de la zero. Şi, cu toate acestea, consilierii şi funcţionarii se agaţă de « contrăcţele ». Nu au bani pentru marile proiecte, dar au timp pentru micile ciuguleli. Asta când în România nu se mai discută de întoarcerea la socialism, ci de accelerarea spre economia de piaţă. Or, această accelerare, atât de trâmbiţată în politică, se traduce printr-un fel de somn istoric la oameni şi la instituţii. Primăria Capitalei şi celelalte primării de oraşe mai mici sau mai mari ţin cu dinţii de spaţiile pe care le au. Mai dau 50 de factori aprobări, se mai semnează un contract de închiriere pentru un revoluţionar, se mai fac două echipe de control. Să nu vă imaginaţi că aceste primării au bani să întreţină ceva la aceste spaţii pentru care percep chirie, dau aprobări şi mai ciugulesc şi un ciubuc. Nici vorbă. Ele se plâng de lipsa de bani şi se bălăcesc în interese mărunte. Nimeni nu are curajul să ia taurul

de coarne. Deşi există o lege pentru vânzarea spațiilor comerciale, totul stă ca mortul părăsit în mijlocul drumului. Nu au sosit şi normele metodologice de aplicare. Iar consilierii au şi ei prieteni, care plătesc un rahat de muscă pentru un spaţiu. De ce să cumpere când pot supraviețui păcălind statul, păcălindu-se pe ei în cele din urmă. Şi apoi, cui să-i mai dea aprobare şi pe cine să mai controleze ?

Cum bălteşte această privatizare – în fond, o simplă vânzare de spații comerciale –, aşa bălteşte privatizarea şi la niveluri mai mari. Sunt un fel de chin şi de spaimă în a scăpa de griji cu care prea mulți oameni s-au obişnuit. Nici la vârf nu are loc vânzarea celor 50 de întreprinderi pe săptămână, nici la nivel local nu se vinde nici un chioşc. Asta în timp ce guvernul şi primăriile se plâng de lipsă de bani, iar privatizarea gâfâie de frica drobului de sare. Dincolo de declarațiile pompoase, trebuie să mai întindem din urechi până când realitatea începe să mişte. Ea nu s-a clintit însă nici în mințile celor care trebuie să o împingă înainte.

8 mai 1997

A-A-Africa !

Luni după-amiază am urcat în cursa Tarom de Verona şi se putea să nu mai cobor niciodată. Împreună cu alți câțiva ziarişti, urma să plecăm pentru două zile în Italia. Abia la bord am aflat şi de o escală la Timişoara. Dar înainte de asta a trebuit să îndurăm zgomotul şi fumul motoarelor, în timp ce intrarea din față stătea liberă. Noi eram un fel de pasageri de clasa a doua. Abia în avion aveam să descopăr că prin față nu urcase nimeni. Oricum, dintr-o privire se vedea un avion vechi, murdar, cu etichete lipite peste urmele altor etichete, cu scaune reparate şi la fixare, şi la tapițerie, cu scrumiere care cădeau, ca la tren. Între timp, s-a făcut ora de decolare. Nici vorbă. Mecanicii trebăluiau pe undeva pe la motoare în timp ce italienii se agitau enervați. Câțiva dintre ei aveau bilete la *business-class*. Asta înseamnă confort sporit şi, bineînțeles, preț dublu. Urcaseră şi ei prin fum ca şi noi şi făceau gălăgie pentru că în acel avion BAC nu era nici un fel de *business-class*. Totul era un fel de bou-vagon. Cu o întârziere oarecum suportabilă, comandantul a pornit motoarele. Vă rugăm să va cuplați centurile de siguranță ! A oprit iar motoarele. Din vorbă în vorbă, s-a aflat că un motor se supraîncălzeşte. Mă rog, mai stăm puțin. Şi iar mecanici la motoare, la aripi, ciocăneli, scrâşnete, o distracție de încă o jumătate de oră. Scuze, anunț de plecare, aliniere la cap de pistă, turat motoare. Gata-gata să plecăm. Dar comandantul, cu câteva clipe înainte de a ridica avionul, a avut o inspirație de geniu. A renunțat ! Unul dintre motoare avea probleme ! Altele sau aceleaşi. Şi iar la parcare, iar mecanici şi iar scrâşnete şi ciocănituri. Între timp, italienii, şi cei bogați, şi cei modeşti, tocau de zor în italiană sau în dialecte. Se înțelegea clar un singur cuvânt. Africa ! Boscorodeau despre Africa într-un avion românesc care arăta jalnic. A mai durat o jumătate de oră, după care ni s-a transmis politicos că schimbăm avionul. Durează o oră. A durat două. Noi am fost invitați la un salon. Pentru restul pasagerilor, români şi italieni, n-a mai avut nimeni nici un gest. Doar invitația, peste trei ore şi jumătate, la cursa Bucureşti-Timişoara-Verona. De data aceasta, cu un Boeing nou. Şi, ca să nu ne supărăm, toți ziariştii au fost invitați la *business-class*. Până la Timişoara. Pentru că acolo, alt bâlci. Erau mai mulți pasageri cu bilete scumpe decât locuri. Cineva de la Bucureşti luase două nume italiene de familie drept o singură persoană. Cine renunță, cine nu, verificări de bilete, apeluri nominale şi un italian găsit de fraier (adică amabil) şi trimis la grămadă, în ciuda prețului piperat.

Cam asta este, pe scurt, povestea unui drum de la Bucureşti la Verona, când am auzit de mai multe ori cuvântul Africa, deşi se vorbea despre Bucureşti şi România. În acele ore n-am aflat nimic despre accidentul aceleiaşi curse de Verona dar am început să înţeleg. Cel puţin aşa mi se părea, deşi adevărul putea să fi fost altul decât cel imaginat de mine. Oricum, am înţeles perfect nu de ce cad avioanele, ci de ce decad companiile româneşti. Tehnica lui « merge şi aşa » rămâne principala noastră contribuţie la *know-how*-ul mondial. Un dispreţ simpatic adeseori faţă de cel care plăteşte, o nepăsare superioară, care trece adeseori de limitele nesimţirii faţă de client. El e privit mereu cu ochii de « l-am fentat şi de data asta ». Toate relele de pe lume ne vin în primul rând din mentalitate. Ea se regăseşte şi-n organizare. Pentru că decăderea Tarom-ului vine dintr-o sumedenie de cauze. Prea multe orgolii mărunte, prea multe confruntări în bătălia pentru ciolan, dar, mai ales, prea multe firme căzute în seama sa şi prea multe interese pe trupul unui animal de povară, adus rapid la starea de piele pe băţ. Cam aceleaşi cauze au adus mari firme româneşti la starea de mârţoagă şi cam tot acelea ne vor aduce necazuri în anii următori. Tehnica de a pune ordine într-o harababură se numeşte management. Iar în cele mai multe locuri, ea ne lipseşte cu desăvârşire. Oricâte avioane noi, de ultimul tip, oricâtă tehnologie de vârf s-ar aduce la Tarom şi la oricare altă mare societate românească, cu modul de a fi de acum, în câţiva ani – deci mai repede decât înainte – punem totul pe butuci. E banal, enervant, extrem de dureros, dar riscul de a lua deprinderi de ţară africană creşte cu fiecare zi.

9 mai 1997

Uciderea pruncilor

Nu ştiu dacă cititorii vor fi observat o anume frecvenţă a ştirilor legate de pruncucideri. Probabil că mulţi oameni au oroare de violenţă şi, când privirea le cade pe o asemenea informaţie, trec reprede mai departe, schiţând un gest de revoltă, amestecat cu refuz. Multora li se face greaţă în faţa unei asemenea informaţii. Asta nu înseamnă că ea nu este adevărată sau că aceste fapte dispar din moment ce nu acceptăm să discutăm despre ele. După cum există o anume categorie aproape înfometată de asemenea ştiri. Amatorii le sorb mai însetaţi decât de vin şi nu îşi ascund o anume plăcere morbidă de a discuta despre ele. În ultima vreme, pe capul românilor au căzut tot felul de necazuri. De la sărăcie la şomaj, de la epidemii sau boli greu de tratat până la hoţie la drumul mare şi consum de droguri. Toate sunt noutăţi halucinante, cu care ne confruntăm din ce în ce mai des şi împotriva cărora nu prea ştim ce să facem. Adevărul este că suntem un popor aproape naiv şi nepregătit în faţa valului de aberaţii şi violenţe, iar instituţiile statului abia se consolidează pentru a mai face faţă cu succes unei asemenea ofensive. Iar ştirile cotidiene sunt pline de copii părăsiţi şi lăsaţi în voia soartei. Toţi fojgăie în medii îndoielnice, din care nu se mai ridică decât infractori. După cum revistele şi ziarele sunt pline de mame care îşi ucid sau abandonează copiii imediat după naştere. E vorba de scene absolut cutremurătoare. Nou-născuţi lăsaţi să moară de foame, nou-născuţi abandonaţi în gări sau aruncaţi în tomberoane de gunoi, oricum, omorâţi cu sânge rece. Toate aceste scene halucinante se petrec zilnic, în timp ce absolvenţii de facultăţi şi oameni cotaţi a fi între speranţele inteligheţiei româneşti părăsesc ţara cu orice prilej. Statisticile ne arată că populaţia României stagnează sau descreşte, iar nivelul de trai scade până când nu mai are de unde scădea. Pe un asemenea fond, cazurile de pruncucideri vin să mai ră-

sucească un cuțit în rană și să readucă aproape obsedant în mintea noastră o întrebare fără răspuns : ce se petrece cu noi ?

Cazuri de pruncucidere existau și pe vremea socialismului victorios. Cu siguranță că nu atât de multe. Oamenii nu erau atât de speriați de ziua de mâine. În plus, exista o frică de lege care ne-a părăsit. Atunci era spaima de întreruperea de sarcină, o aberație care a băgat în pământ atâtea femei nevinovate. Legislația de acum permite întreruperea de sarcină, dar interdicția vine de la costuri. În toate aceste cazuri de crimă premeditată eu nu văd decât efecte ale sărăciei și ale ignoranței. Ar fi o dovadă de crasă neînțelegere dacă i-am acuza pe oameni că sunt săraci sau proști. Chiar și în aceste două adevăruri dureroase există cauze și există responsabilități. Ca atare, se poate vorbi și de remedii, și de soluții. Uciderea nou-născuților a depășit cu mult cadrul unei curiozități oarecare. În România de azi începe să ia proporțiile unui fenomen. A-l consemna pur și simplu și a deplânge situația nu rezolvă nimic. Nu fac decât să pună sare pe rană. Iar sarea vine de la mass-media. Pentru a schimba ceva, e necesar un impuls. În instituții și în mentalitatea oamenilor. Aceasta din urmă este instituția cea mai nenorocită din România. Ea funcționează cel mai prost și, cel mai adesea, exact pe dos față de cum ar fi nevoie. Pentru că oamenii citesc și se revoltă, se minunează sau se aricesc, dar nu pot crede că se poate face ceva. Nici prin cap nu le-ar trece să miște un deget. Încă nu ne-am obișnuit să reacționăm la ceva decât atunci când un lucru grav ne atinge viața în mod direct. În alte țări, s-a consfințit deja ca fiind o datorie de onoare să participi la viața comunității religioase, să faci parte din asociații cu scop caritabil, să te înrolezi în grupuri altruiste pentru a-ți ajuta semenii să progreseze. Noi ne distrăm spunându-le mai ales adversarilor noștri că sunt niște proști, fără să ne dăm seama că suntem cu toții responsabili de ignoranța lor. În alte țări, ignoranța este considerată o plagă socială și se elaborează politici de înlăturare a ei. În Statele Unite, ignoranța a fost ținta campaniei electorale a lui Bill Clinton și se elaborează politici și programe. La noi, în afara unor cabinete de planning familial, nimeni nu mai este angajat nici împotriva ignoranței, nici în educarea femeilor, nici în stabilirea și înlăturarea altor cauze care generează asemenea comportări monstruoase.

Chiar și atunci când nu știm care lucruri sunt mai importante și de care să ne apucăm mai întâi, uciderea pruncilor nu va fi niciodată un subiect de lăsat în urmă. Ea ne zugrăvește pe toți la un loc, societate civilă și guvernanți, și ne lasă pe toți deopotrivă fără răspuns în fața întrebării « ce se întâmplă cu noi ? ». Pentru că ne copleșesc lucrurile cutremurătoare și, cel mai adesea, le întâmpinăm cu brațele încrucișate. Mi se pare un păcat la fel de apăsător ca și acela al mamei care nu vede ieșirea din disperare decât printr-o crimă ce duce la infern. Dar un infern al tuturor.

10-11 mai 1997

Un procuror de modă veche

Săptămâna trecută, din Parchet ne-a fost semnalat un caz grav care îl privește pe Adrian Năstase. Adică un dosar. Existența sa nu dovedește că Adrian Năstase este vinovat sau nevinovat. Un dosar e doar un început de drum în aflarea adevărului. Până la capăt e o cale lungă. La câteva zile, procurorul general a ieșit la rampă și, într-o conferință de presă, afirma că nu există nici un dosar Adrian Năstase. Două zile mai târziu, speriați că am publicat o știre eronată, am continuat să căutăm acul în carul cu fân. Nicolae Cochinescu nu știa ce se petrece în procuratură sau mințea pur și simplu ! Nu dilema procurorului general este subiectul, deși, oricum am da-o, tot prost iese. Rămâne semnalul. În Parchet se întâmplă ceva. Ori procurorul general pune capacul pe lucruri care nu-i convin, ori oameni din instituție încearcă să evite confruntarea cu șeful Parchetului. De frica lui sau din teama că s-ar putea ca în accepțiunea sa unii să fie mai egali decât alții.

În fond, cine este acest procuror general ? Un om inteligent, cu un trecut apreciabil chiar și în justiția socialismului victorios, numit de președintele Ion Iliescu spre final de mandat. Atât cât a funcționat cu vechiul președinte al României, Nicolae Cochinescu purta ofensiva la adresa corupției printr-o admirabilă vânătoare de fluturi. Oricum am suci-o, Cochinescu este responsabil în egală măsură cu toți ceilalți de amploarea corupției. Și, sub oblăduirea sa, Parchetul, un mecanism de bază al actului de justiție, n-a funcționat pe măsura nevoilor. A scăldat-o, trăgând mereu cu urechea și cu coada ochiului la politicienii puterii. Dacă totuși el n-a fost complice cu această justiție de complezență, ne mai rămân două ipoteze. N-a știut nimic, fapt descalificant profesional, sau a știut dar i s-a cerut să stea cuminte. Cum nu și-a dat demisia și a continuat, într-o asemenea ipoteză, procurorul general se descalifică moral. Pentru faptul că în perioada cât a coabitat cu președintele Iliescu la Cotroceni n-a atacat fenomenul corupției, procurorul general rămâne definitiv sub semnul întrebării. Este și motivul pentru care existența sa continuă să fie legată de PDSR și de președintele Ion Iliescu. Tăcut, moșmondind mereu, cu o viclenie inteligentă și aparent inofensivă, procurorul general a fost omul care a încercat să astupe gura procurorilor. Câteva luni, nici un om din instituție nu avea voie să vorbească fără acordul său. Când a izbucnit conflictul cu ministrul Justiției, procurorul general a schimbat placa. A ieșit la bătaie, a organizat conferințe de presă, și-a pus oamenii să scrie și a luat-o ca un june-prim prin fața camerelor de luat vederi. Vrea Nicolae Cochinescu să apere Parchetul și independența actului de justiție ? Sau ține neapărat ca, din poziția pe care o are să apere interesele celor care i-au sprijinit numirea ? Sau marele specialist în venituri ilicite din vremea lui Nicolae Ceaușescu a prins drag de poziția de procuror general ? După trei ani de procuror general adjunct și alți trei ani de procuror general la Curtea de Conturi, își dorește neapărat încă șase la Parchetul General ? Sunt doar întrebări la care e greu de găsit un răspuns.

Conflictul procurorului general cu ministrul Justiției nu ascunde un conflict real între cele două instituții sau între oamenii lor. E mai degrabă ciocnirea dintre două moduri de a vedea justiția. Oricât de repede s-a pus în slujba noului președinte, Nicolae Cochinescu nu reprezintă decât tipul de justiție al perioadei lui Ion Iliescu. Adică încet, cu mănuși, cu coada ochiului spre cine s-ar putea supăra. Se văd în toate gesturile procurorului general semnele epocii de aur, când justiția se făcea în mare parte prin telefon. De la partid, de la Secu, de la cine mai avea telefoane scurte. Chiar dacă încearcă să uite și să iasă din acest comportament, procurorul general rămâne un om al trecutului.

România are o experiență nefericită cu dreptatea făcută sub umbrela și controlul politicii. Din acest punct de vedere, îmi păstrez reținerea și față de orice ministru al Justiției venit din politică. Atâta doar că acum instituțiile statului pot interveni în așa fel încât această influență nefastă să nu se mai repete. Și primul pas hotărât este respectarea Constituției. La acest capitol, procurorul general, în tot efortul său, indiferent care sunt cauzele și energiile care-l animă, este alături de litera Constituției. Pentru că în documentul de căpătâi, bun sau rău, dar obligatoriu, scrie clar « procurorii își desfășoară activitatea sub autoritatea ministrului Justiției ». Or, acum, când se înfruntă tabere politice, interese și orgolii, Constituția nu poate fi alta pentru cei

cărora le arde buza. Sau intrăm iar în epoca fluieratului după ureche ? Cum președintele României este garantul Constituției, chiar dacă este și cel care a promis schimbarea procurorului general ca mai apoi să dea semne de coabitare, el ar fi primul chemat să apere litera Constituției și să curme această ciorovăială între un om al trecutului și un lup al prezentului.

12 mai 1997

Schimbare de macaz

Se așază o căldură moleșitoare și un fel de lene turcească peste toată țara. După protestul muncitorilor de la Brașov și după alte câteva pâlpâiri de mânie, un fel de calm aproape adormitor se întinde peste întreaga economie. În afara pensionarilor, îngroziți de costurile pentru întreținere, de bucureșteni supărați că nu au fie apă rece, fie curent electric, nimeni nu iese deasupra acestei somnolențe. Bineînțeles că nimeni nu doarme. E mai degrabă un fel de amorțeală. Importurile stagnează. Adică nu se mai dau tunuri. Atâta vreme cât din depunerea banilor la o bancă poți să te alegi cu o dobândă de sută la sută, de ce să te mai chinuiești cu schimbat banii, cu contracte, cu vămi și taxe. Tot nu câștigi cât îți dă o bancă. Iar exportul se chinuie. Nu sunt parteneri, nu e calitate, iar costurile pentru multe produse sunt mai mari în România decât pe piețele în care ne așteptăm să vindem. Și atunci toată lumea face pluta. Nici nu câștigă pe rupte, nici nu dă faliment. Nu dă faliment pentru că procedura nu funcționează. Falimentarea societăților nerentabile, care sunt cu miile în patrimoniul FPS-ului, se amână. În afara celor anunțate ca gata de lichidare, nici una nu crapă. Toate se târăsc cu datorii enorme, cu producții pe stoc sau în șomaj tehnic. Toate alcătuiesc un peisaj molcom, lipsit cel puțin în aparență de amenințări serioase. Cutremurătoarea reformă, anunțată cu surle și trâmbițe de Victor Ciorbea, nu este chiar atât de amenințătoare. Multă lume zice că ne-am speriat degeaba, că dracul nu-i atât de negru pe cât am crezut. Guvernarea merge, lumea se descurcă, iar economia o bălmăjește. Mai rămâne de adăugat « noi cu drag muncim ».

Dacă ar fi să comparăm necesara și dureroasa reformă cu mersul unei căruțe, atunci ea seamănă cu o descătușare în galop sub amenințarea unei furtuni. Ori gonim nebunește, ori ne prinde vijelia și praf se alege de cal și vizitiu, de toți ceilalți. Ce ni se prezenta atunci drept un moment periculos, un infern de traversat obligatoriu, s-a transformat în ultima lună într-o liniștitoare amorțeală. În aceeași comparație, în locul galopului infernal, ne-am trezit pe un drum cu caii fornăind la muște, cu vizitiul picotind pe capră și cu pasagerii moțăind la soare și bucuroși că drumul nu-i scutură prea tare.

Devine din ce în ce mai clar că reforma necesară marilor schimbări din România n-a început cu adevărat. A fost un fel de șvung în luna ianuarie și cu prilejul negocierilor cu Fondul Monetar Internațional. Au fost acceptate programe, iar bugetul a fost ajustat pentru a face față necesităților impuse. Dar nimic mai mult. Pachetul de legi a fost amânat și paraamânat, datoriile marilor societăți de stat au fost lăsate baltă, cele cincizeci de întreprinderi vândute pe săptămână se vând la ralanti sau nu se vând deloc. Devine foarte clar că locul unei politici radicale a fost luat de una mai precaută, cu mănuși, care a lăsat economia în aceeași stare de letargie. Nici nu moare nimeni, dar nici nu supraviețuiește !

Care ar putea fi cauzele acestei schimbări de macaz ? La anunțarea programului de reformă, multă lume n-a înțeles mare lucru. Un program de explicare pe limba tuturor n-a avut loc. Nici guvernanții nu știau prea bine ce se va petrece, nici bani nu s-au găsit pentru asta. Și de la primii pași ai reformei reacția a fost destul de violentă. Ajungem astfel în situația unei întrebări obligatorii : se teme actualul guvern de reacțiile violente ale populației în cazul declașării reformei accelerate ? Sondajele nu arată o scădere amenințătoare de popularitate ca să ne imaginăm că această frică a intrat în oasele guvernanților. Dar altă șansă oricum nu există. Care să fie totuși motivul acestei treceri la ralanti ? Chiar dacă protestele sindicale au avut meritul de a pune pe gânduri executivul, ele nu pot fi considerate principala cauză. Ea trebuie căutată în altă parte. Să ne reamintim că principalul protest al primăverii a fost cel al muncitorilor de la Brașov. Iar acesta a avut loc exact la vizita în România a lui Jacques Santer, președintele Comisiei Europene. A fost un moment atât de neplăcut, încât a provocat și toată schimbarea de optică. O reformă nu poate fi imaginată fără costuri sociale. Vrem, nu vrem, nemulțumirile fac parte din orice scenariu. Cum prioritatea României se numește Madrid, adică încercarea de a accede în primul val de primiri în NATO, guvernul a decis să treacă reforma în plan secund. Și pentru a scăpa de imaginea mișcărilor sociale, și pentru a putea vorbi de argumentul stabilității României, și pentru a se putea dedica imaginii externe, inclusiv finalizării Tratatului cu Ucraina.

Indiferent de rezultatul de la Madrid, reforma va începe abia la toamnă. Va mai avea populația resurse pentru această operațiune de anvergură ? Va mai găsi guvernul suport într-o Românie amenințată de iarnă ? Abia atunci vom avea răspunsul la aceste întrebări generate de schimbarea de macaz, de renunțarea la un tempo în cadența reformei obligatorii.

13 mai 1997

Evitați Bulgaria !

Ar fi culmea să începem și cu bulgarii o dispută căreia să-i gasim chiar și rădăcini în istorie. Dar cele mai multe belele în acest final de mileniu românii nu le au nici cu ungurii, nici cu ucrainenii, nici cu sârbii. De prin 1990, belelele românilor vin de la bulgari. Am ales formularea « belelele românilor » pentru că nu sunt nici ale guvernului României, nici ale României în general. Multe fac românii prin Europa în drumurile lor disperate de a scăpa de sărăcie. Dar nicăieri, chiar și acolo unde sunt de-a dreptul vinovați, nu au parte de un tratament atât de deplorabil ca în țara vecină numită Bulgaria. Din istorie nu știu despre populația acestei țări decât două lucruri : că sunt zarzavagii și căpoși. Dar realitatea ultimilor ani mă face să cred că, pe lângă atributele tradiționale, și-au descoperit și vocația de tâlhari la drumul mare, în ciuda faptului că de-a lungul istoriei n-au produs figuri celebre de haiduci.

Ce li se petrece românilor plecați spre Turcia și spre Grecia din momentul în care intră pe teritoriul țării vecine depășește orice închipuire. Polițiști adevărați și polițiști falși care pândesc la marginea drumului și încearcă să ia tot ce apucă de la români, vameși care își bat joc de turiști în gară la Ruse, la trecerea de la Giurgiu, pe unde apucă. Îi țin cu orele, le confiscă tot ce vor, am întâlnit și oameni loviți pentru că au avut ceva de spus la ordinele de moș Teacă ale grănicerilor sau vameșilor bulgari. Dar am aflat și de oameni care și-au pierdut mașinile în Bulgaria. Au fost furați și toate încercările lor de a obține sprijinul poliției s-au lovit de un zid de antipatie, ca să nu zic de nesimțire. Bulgaria, o țară cu pretenții europene, din cauza sărăciei a pierdut controlul siguranței publice. Cete de bandiți blochează acum și drumurile, je-

fuiesc călătorii, dar nu la micul sentimentalism al săracului, ci cu anvergura banditilor înarmați. Dacă ar fi un caz, treacă de la noi. În fiecare țară se petrec aberații, în fiecare loc dai de unul care să te facă de râsul lumii. Dar cu bulgarii este altceva. Din 1990-1991 fac tot ce le stă în putință pentru a le demonstra românilor pe care-i prind pe teritoriul lor că nu-i înghit. Ba uneori gesturile ne trimit cu gândul la o ură pe care nimeni nu o înțelege. Asemenea gesturi nu poți întâlni nici măcar la ungurii cei mai șovini. De unde această energie negativă pe seama românilor ? Au fost bulgarii jecmăniți când au traversat România ? Li se va fi întâmplat poate ceea ce li s-a întâmplat eventual și românilor. Dar românii nu i-au tratat niciodată cu antipatie sau cu dispreț, nici cu ură sau cu șovinism, în ciuda faptului că sunt multe familii de români care au pierdut ceva prin Cadrilater și au destui strămoși îngropați pe acolo. Dacă ar fi să ne luăm după amenințările Cosloduiului și după ce au făcut și fac tirurile bulgărești prin România, am avea chiar temeiuri pentru o rățoială pe care numai oamenii de proastă factură o pot începe. Dar ceea ce li se întâmplă în ultimii ani tuturor românilor care traversează Bulgaria este prea de tot. Începe să fie mai periculos chiar decât o călătorie în triburile africane sau în zonele de război.

Cum agresarea, jignirea sau jefuirea românilor prin Bulgaria a luat proporțiile unui fenomen în acești șapte ani, nu ne mai rămâne decât să ne întrebăm în ce măsură guvernul României, Ministerul Afacerilor Externe au deschis acest subiect cu autoritățile bulgare. Pentru că nu e vorba de reacția unui descreierat sau a doi-trei. Sunt semnele unei atitudini aproape generale, mai ales la organele de poliție și frontieră. Ceea ce ne poate trimite cu gândul și spre o atitudine a oficialităților din această țară. Și tot nu găsim o explicație rezonabilă. Până la urmă, încep să cred că e vorba de o veritabilă ofticâ pe istețimea românilor care se mișcă spre Grecia și Turcia, în timp ce vecinii noștri stau ca niște gură-cască, o sfeclesc și cu economia, și se abonează pe ouă și miei la ziare și reviste.

Nu știu dacă președintele Emil Constantinescu a deschis discuția pe acest subiect cu Petar Stoianov (să nu ne mai aducem aminte de gafa președintelui bulgar), dar toate incidentele din ultima vreme obligă Ministerul Afacerilor Externe la o poziție fermă, după cum Ambasada Română de la Sofia ar trebui să aducă mesajele tuturor românilor la cunoștința guvernului bulgar. Pentru a o ajuta, îi rugăm pe toți cititorii care au avut de suferit când au trecut prin Bulgaria să ne scrie câteva rânduri despre incidentele petrecute. Poate așa vom convinge autoritățile bulgare de un fenomen pe care îl cunosc, dar nu-l vor recunoaște niciodată.

Și, ca să ne înțelegem pe șleau, rog Ambasada Bulgariei la București să nu ne trimită nici o notă de protest. Mai bine să transmită guvernului de la Sofia că românii se tem să mai treacă prin Bulgaria.

14 mai 1997

Dreapta-'mprejur !

Adio case naționalizate ! Toate se întorc la foștii proprietari ! Cam aceasta este concluzia Proiectului de lege pentru anularea legilor 18/1991 și 112/1995. Toată zdroaba PDSR-ului de a împroprietări chiriașii și de a le pune la dispoziție titluri de proprietate pe bunuri luate cu forța de comuniști se duce pe apa Sâmbetei. E o știre cu adevărat bombă, cu efecte extrem de complicate asupra tuturor. Se duce naibii, în cazul adoptării unei asemenea legi, și promisiunea solemnă a Convenției Democratice și a lui Emil Constantinescu făcută în campania electorală. Adoptarea unei asemenea legi l-ar transforma pe Ion Iliescu într-un fel de înfrânt cu dreptatea în mână. În sensul că avea dreptate când a avertizat electoratul. Efectele acestui demers nu pot fi estimate în toată complexitatea lor și până la ultima consecință.

În primul rând, electoratul va fi dezamăgit. Mai ales chiriașii care au sosit în ultimul moment la sprijinirea lui Emil Constantinescu. Acesta va fi suspectat de duplicitate. A promis și apoi a întors-o. Lansarea în dezbateri a Proiectului de lege poate genera o scădere de popularitate a guvernului până la cote periculoase pentru exercitarea mandatului. Un val de dezamăgire generat de restituirea integrală a caselor naționalizate pune guvernul Ciorbea într-o situație fără ieșire. Cu un suport ciopârțit, el nu poate purcede la înfăptuirea reformei. De ea nu are cum să scape !

Restituirea integrală a caselor naționalizate vine ca un uragan în pânzele blegite ale opoziției. Beneficiară directă a celor două legi care vor cădea, opoziția nu va discuta câtuși de puțin despre substanța legilor adoptate de ea cu forța. Va specula până la disperare anularea unei promisiuni electorale. O va face pentru a câștiga popularitate și pentru a păstra casele de care, cel mai adesea, beneficiază. Disperarea de a pierde proprietăți pe care se și vedeau titularizați îi va face pe mulți lideri ai opoziției să se tăvălească de durere și să țipe ca din gură de șarpe. Pentru a câștiga puncte și în disperare de cauză, așa cum la taxa Băsescu ea reacționează cu o moțiune, în cazul caselor naționalizate, ea va juca totul pe o carte. După părerea mea, opoziția va fi dispusă să sacrifice și reforma numai și numai pentru a rămâne cu casele naționalizate.

Proiectul de lege mai are în el ceva. E atât de categoric, încât poate să sperie. E suficient să cităm un paragraf. « Sumele avansate de chiriași spre cumpărare se fac venit la stat – dacă cei care au cumpărat imobilul cunoșteau că acesta are proprietari (caz în care sunt asimilați ca părtași la furt). » Nu avem atâta calm și atâta spirit de dreptate încât să putem accepta o asemenea dispoziție fără a face trimiteri de natură politică.

Declanșarea operațiunii de restituire a caselor naționalizate va genera dispute crâncene. Un fel de război între surzi și răniți. Și, cu toate acestea, cale de întors nu este. Prin votul unanim al Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, România a ieșit de sub monitorizarea acestuia. Dar această ieșire de sub monitorizarea europeană riscă să înceteze. Cu prilejul acelei decizii, s-a stabilit că România trebuie să îndeplinească în timp de un an cinci condiții importante. Ele privesc casele naționalizate care trebuie restituite *in integrum*, Codul penal cu pedeapsa pentru calomnie prin presă și ofensa adusă autorităților, condițiile de detenție și lupta împotriva xenofobiei, rasismului și intoleranței. Deci subiecte-cheie care, nerezolvate, ne-ar putea readuce în atenția Consiliului Europei și a altor organisme internaționale.

Așadar, presiunea internațională privind respectarea dreptului la proprietate a devenit un mesaj clar către autoritățile române. Acestea și, nu numai ele, întreaga populație a României nu pot aspira la standardele atât de invocate fără o punere de acord cu ceea ce în alte țări a fost acceptat demult. Președintele Constantinescu și coaliția guvernamentală sunt astfel în situația de a renunța la promisiunile electorale. Forțați sau de plăcere ! Consecințele asupra puterii vor fi greu de evaluat. Războiul abia începe.

15 mai 1997

Ultima soluție a TVR – desființarea !

De când s-a înființat, Televiziunea Română s-a așezat confortabil în fotoliul de primă curvă politică a țării. S-a întins elegant la dispoziția fiecărui om care deținea mai mult decât un strop de putere. A făcut și revoluție agrară, și revoluție culturală, și educația omului nou, a luptat și cu deviaționiștii, a înfierat și putregaiul capitalist și a populat mintea românilor cu toate fantomele viitorului luminos. Chiar și atunci când timpul de dat în stambă a fost redus la două-trei ore în fiecare zi, această cocotă ademenitoare pentru ochii flămânzi ai românilor și-a apărat condiția cu brio. Ea se străduia din răsputeri să ne aducă tezaurul de gândire generat de creiere bolnave sau posedate. Acel exercițiu paroxistic a transformat cea mai mare parte a angajaților într-un detașament de servitori. Românii erau educați și îndoctrinați de oameni care s-ar fi târât cu burta pe cioburi numai de dragul privilegiului de a rămâne în budoarele puterii. Și ca în cazul tuturor servitorilor, dincolo de exemplele de devotament, cu duplicitatea caracteristică, se construiau mici avantaje, discrete privilegii și se jucau interese. A fost, odată cu căderea stăpânului, și prima revoltă a oamenilor de la acareturi. Aceasta s-a bazat mai degrabă pe un instinct de conservare decât pe o vocație a libertății. Căci tot ce-a urmat n-a fost decât repetarea cu vârf și îndesat a reflexelor de curte câștigate în atâtea decenii. Televiziunea Română a fost principalul instrument prin care prefacerile obligatorii pentru România au fost blocate sau temperate. Cu ajutorul ei s-au creat teroriști, prin intermediul ei au fost păcăliți românii de fiecare dată când interesele politice o cereau. Și în ianuarie-februarie 1990, și în iunie, și la mineriade, și la alegerile din 1992. După deceniile de obediență, Televiziunea Română a reușit marea performanță ca, într-o perioadă de libertate, să se acopere de rușine. Va fi chiar foarte greu de evaluat enormul rău făcut românilor de această primă instituție de media, folosită cu inconștiență și cu rea-credință. Oricum, ea nu este străină de nici una din manevrele scârboase petrecute în acești șapte ani. Poate că folosirea ei dincolo de orice limite imaginate să aibă un merit. Ea a produs atâta silă și revoltă, încât, la urmă, efectele obținute au fost contrare celor scontate. La schimbarea de macaz de anul trecut, unii au sărit în apărarea profesioniștilor. Mi se pare chiar o greșeală să-i acuzi pe lucrătorii Televiziunii Române de lipsă de profesionalism. Cei mai mulți dintre ei au atins cote performante la capitolul manipulare. Marele reproș ar trebui îndreptat spre caracter și onoare. Căci, ani la rând, profesioniști exemplari, ca niște killeri superantrenați, au executat fără crâcnire operațiuni care nu încap sub nici o formă între normele elementare ale profesiei de ziarist. Televiziunea Română a fost instituția mercenariatului intelectual și moral. Ea demonstra că orice ordin, aberație și idee trebuie urmate spre beneficiul românilor. O mașinărie dezarticulată, formată din mii de oameni, a stat pe bugetul contribuabilului ca o căpușă și a mișcat numai la ordinele diriguitorilor de bani publici. Câte afaceri necurate s-au pus la cale în această instituție nu mai știe nici contabilul infernului. Fiecare a luat și numai bietul cetățean a rupt de la buzunar pentru a astâmpăra foamea miilor de guri, împărțite în grupuri, găști, redacții, partide și ciugulitori autonomi. Rapoartele experților americani și ale firmei Coopers & Leybrand ne arată vicii de fond și datorii împovărătoare. Sumele cheltuite de această instituție pentru prostirea sau mințirea cetățeanului depășesc orice închipuire. Până la urmă, ea n-ar trebui să urmeze decât destinul tuturor crescătoriilor de porci, pui sau fabrici generatoare de găuri în datoria publică. Cum televiziunea publică rămâne totuși o nevoie indiscutabilă într-un stat modern, desființarea ei iese totuși din orice discuție. Cum păcatele care o apasă, datoriile care o îngroapă și organizarea aproape tentaculară sunt atât de mari, TVR de acum nu este decât un dezastru sigur. Cârpirea ei n-ar fi decât o prelungire a agoniei și n-ar pune capăt în nici un fel servituții politice intrate și în dușumelele clădirii. Dacă am fi într-o țară normală, hotărâtă să schimbe totul și să îngroape răul pentru totdeauna, n-ar mai rămâne decât o singură soluție. Desființarea peste noapte, concedierea tuturor și înființarea alteia, pe criterii și principii sănătoase. Dar asta sună a treabă nemțească, greu de pus la cale pe malurile Dâmboviței.

16 mai 1997

Victor Ciorbea-n criză de timp

Ce Dumnezeu o fi apucat guvernul să adopte un proiect de lege privind plata cu prioritate a obligațiilor bugetare ? Era nevoie de o lege prin care să se stabilească faptul că mai întâi trebuie plătiți salariații, apoi obligațiile bugetare, apoi impozitele și taxele (toate câte sunt) și, la sfârșit, energia. Asta era și este și la mintea cocoșului. Nu plătești salariile, nu mai lucrează nimeni. Nu plătești partenerii, nu-ți livrează. Nu plătești impozitele, încasezi penalizări. De la o vreme, te execută. Există și baza legală. Iar energia ți-o taie. Încă de pe vremea lui Văcăroiu, băncile cereau și plata impozitelor aferente pe salarii, și dovada de plată a energiei electrice. Toate acestea aveau nevoie de o lege ? Înseamnă că nu funcționează mai nimic din toate reflexele normale într-o economie. Asta se poate. Sunt destule semne că blocajul economic se adâncește. În plus, proiectul de lege, prin plasarea obligațiilor către stat în poziție imediată după salarii, lasă să se înțeleagă o foame a bugetului. Banii pur și simplu nu vin și proiectul conține un fel de semnal de disperare de la Finanțe. Iar adoptarea proiectului are loc cu o zi înainte de demonstrația de proporții a muncitorilor din industria constructoare de mașini și cu două zile înainte de cea a șoferilor. Iar demonstrațiile, oricât ar părea de straniu, sunt și împotriva blocării reformei ! Mai întâi de toate, oamenii au ajuns în stradă din pricina condițiilor de viață. Acestea scad și scad și nu se mai opresc, deși reforma abia își pune bazele teoretice și legislative. În materie de economie, abia cu greu s-ar putea spune că am asistat la un preludiu al reformei. Iar oamenii încep să dea semne că nu mai suportă. Se vedea de ieri, din comportamentul demonstranților din construcțiile de mașini că oamenii s-au schimbat. Suportul electoral de la sfârșitul lui noiembrie 1996 s-a risipit câte puțin. Cu o gafă, cu o ezitare, cu o promisiune amânată, cu o săptămână pierdută. Cel mai periculos lucru pare a fi această izbucnire a nemulțumirii chiar înainte ca reforma să intre în faza ei dureroasă. Dacă toate aceste manifestări din perioada « cartonașului galben » arătat guvernului vor avea intensitatea și tonul celei de ieri, atunci guvernul Ciorbea se va afla într-o situație extrem de grea în momentul în care va fi obligat să ia măsurile decisive. După părerea mea, nu faptul că acest guvern a dat înapoi de fiecare dată când a simțit o presiune mai mare este cel mai grav. Cu asta el și-a arătat slăbiciunile și o anumită teamă de orice fel de tensiune socială. Cel mai grav mi se pare timpul pierdut cu împărțirea responsabilităților, cu evaluarea, cu negocierile externe. Atunci s-a pierdut cel mai bun tempo pentru o reformă categorică. Acum ea începe să se dilueze pe zi ce trece, iar puterea oamenilor de a suporta se îndreaptă spre o limită periculoasă.

Culmea este că sindicatele au ieșit în stradă protestând și în legătură cu blocarea reformei. Or, blocarea, să-i zicem totuși « temperare », a fost exact rezultatul unei schimbări de macaz pentru a le mai îndulci situația, pentru a-i determina să ră-

mână la locurile de muncă. Adică o atitudine moale, în ideea de a convinge și în afara României că lucrurile se duc pe făgașul normal în cea mai perfectă ordine. A fost doar un calcul greșit sau muncitorii încă nu-și dau seama cât de dramatică poate fi reforma ? Știu ei ce îi așteaptă ca să o ceară cu atâta îndărătnicie sau își imaginează că reforma înseamnă schimbare peste noapte și de mâine dimineață dispar datoriile, toată lumea muncește și câștigă o groază de bani ? A forța guvernul Ciorbea la reformă, când el ezită să o facă în ritm accelerat, așa cum promisese, înseamnă, de fapt, a cere o înrăutățire și mai rapidă a situației. Or, din cauza vieții amare și nesigure, oamenii au ieșit în stradă. Nu de bine și nici de prea mulți bani. Ceva nu se leagă perfect în această logică. Ori lucrurile au luat-o razna, ori ceva ne scapă.

Dar dincolo de calcule și ipoteze, un lucru e clar. Energia de care românii au nevoie pentru a trece prin infern scade pe zi ce trece. Semnalul de ieri trebuie luat ca atare. Guvernul Ciorbea nu mai are timp de pierdut. Răbdarea oamenilor se apropie de sfârșit.

17-18 mai 1997

Vânătoare liberală

Mult s-a mai transpirat pentru a duce PNL în situația de astăzi, când se va vota numărul doi al partidului ! Cel mai mult și mai mult a lucrat fostul partid de guvernământ. Prăbușirea SAFI a fost o mișcare care s-a vrut un fel de pumn în plex tras Convenției Democrate exact cu câteva minute înaintea unui meci hotărâtor – alegerile din noiembrie. Apoi a trudit din plin întreaga echipă de liberali, divizată în partide și partidulețe rămase în afara Parlamentului la aceleași alegeri. La acest capitol s-au remarcat Dinu Patriciu și Radu Câmpeanu. Ura de moarte între doi oameni de afaceri (i-am numit pe Cataramă și Patriciu) închidea orice șansă pentru ultimul de a se mai apropia de PNL. În același timp, Viorel Cataramă a făcut tot ce-a putut pentru a le scoate ochii liberalilor din afara Convenției că ei au rămas pe marginea tuturor confruntărilor. Și pentru a duce PNL în situația de ieri și de astăzi s-a tras din toate pozițiile, cu instituțiile statului, cu presa, cu discursuri parlamentare, cu multe comunicate. Uneori chiar și cu poliția. Liberalii, bărbați orgolioși (mai bine ții două săbii într-o teacă decât doi liberali împătimiți într-un partid), încăpățânați, luptători aprigi, au ajuns la un pas de a se măcina iarăși între ei. Nu-i exclus ca din această confruntare, peste ani, să nu mai rămână decât locul în care s-au umplut « de sânge ».

De o parte stau acum Viorel Cataramă și ai săi. De partea cealaltă, Valeriu Stoica și autorii apelului la refacerea imaginii partidului. Cataramă are handicapul SAFI, care nu poate fi ignorat în nici un fel. Plus succesul său în afaceri care, în loc să stârnească admirație, enervează până peste cap. În plus, el vine cu dezavantajul de a vorbi totdeauna cu o răceală care sperie. Avantajul omului dintr-o bucată, cu o rapidă dar serioasă experiență, care vede clar ce e de făcut într-o economie, impresionează mai puțin. Cataramă n-a scăpat încă de apăsarea SAFI și nu are discurs, spre deosebire de adversarul său și de susținătorii acestuia. Mai discreți, mai abili, cu mișcări de floretiști, aceștia speră să convingă, folosind în primul rând argumentele pompate de adversarii din afara PNL. Aceștia apar a avea și sprijin din afara partidului. Asta pentru că două mesaje primite ieri, de la președintele Emil Constantinescu și de la primul-ministru Victor Ciorbea, fac trimitere la imaginea partidu-

lui. Adevărul este că Viorel Cataramă îi încurcă enorm. Mai întâi de toate la capitolul imagine şi mai apoi în abordarea politică.

Oricât de mare a fost gălăgia în care s-a pregătit actuala luptă pentru locul doi în PNL, marele câştigător nu se află nici în grupările liberale din afara Convenţiei, nici în interiorul partidului. Marele câştigător în acest conflict la vârful PNL este de fapt PNŢCD. Ţărăniştii nu pot să uite că în alegeri PNL a câştigat mult mai mult decât se prevăzuse. Teama lor de un partid liberal în ascensiune este mai mult decât evidentă. Parteneri, parteneri, dar o creştere a PNL poate ameninţa chiar echilibrul Convenţiei. Din acest punct de vedere, Cataramă poate fi un adversar chiar mai redutabil decât Mircea Ionescu Quintus, în timp ce Valeriu Stoica e mai abil şi mai elastic.

Ar fi o impoliteţe faţă de toţi liberalii reuniţi în acest congres să ţinem cu o parte sau cu cealaltă. În fond, asta este bătălia politică. Câştigă cel mai abil, mai puternic şi mai convingător. Şi cu un strop de noroc. Azi-noapte au avut loc discuţii interminabile, s-au făcut promisiuni, presiuni şi s-a purtat o bătălie crâncenă pentru fiecare vot. La ora când citiţi aceste rânduri, poate că numele câştigătorului va fi cunoscut. El va însemna mult în evoluţia viitoare a Partidului Naţional Liberal. Poate va fi peste o vreme chiar şeful acestei formaţiuni politice.

Există însă un risc. În această confruntare s-a mizat pe toate mijloacele, *fair* sau mai puţin *fair-play*. Mulţi au trăit confruntarea cu strângeri de dinţi şi cu un autocontrol împins până la limită. El poate avea consecinţe nefaste. E greu de imaginat o asemenea dispută care, la sfârşit, mai reface atmosfera cordială şi relaţiile civilizate din partid. Disputa pentru locul doi poate fi în mai mică măsură benefică. S-ar putea ca actualul congres, în locul unei creşteri PNL, să deschidă cutia Pandorei şi începutul unor confruntări care să ducă la o sciziune. Adică viaţa în cel mai pur stil liberal.

19 mai 1997

Eu, Viorel Cataramă...

Negru de supărare trebuie să fie Viorel Cataramă ! De când a ieşit pe scena politică, n-a încasat niciodată o asemenea lovitură. E şi genul de om care nu admite că poate pierde. Bolovănos, tăios, fără ezitări, având un simţ special pentru punctul ochit, Cataramă a crezut că se poate lupta cu toată lumea. Cu oamenii de afaceri, cu deponenţii SAFI, cu liberalii rămaşi de căruţă, cu liberalii din căruţă, cu ziarele, cu economia românească. O impetuozitate care speria şi o maşină de făcut bani care începuse să facă pârtie şi în lumea politică. Mulţi politicieni, parteneri sau adversari, îl întâmpinau cu frică. Unii aveau sentimentul că mai bine s-ar fi întâlnit cu dracul. Dacă stăm să ne gândim bine, din 1990 până acum, Viorel Cataramă a câştigat toate meciurile pe care le-a jucat. Trecătoarea sa prezenţă în fruntea Ministerului Turismului a fost transformată rapid într-un avantaj, deşi pe oricare l-ar fi scos din joc pentru multă vreme. Şi totuşi, liberalul cel mai înrăit şi muşcat din toate părţile suferă o mare înfrângere. Una de orgoliu, căci congresul liberalilor nici nu l-a sancţionat, nici nu l-a dat afară, nici nu l-a plasat la grămadă. Practic, Viorel Cataramă n-a pierdut mare lucru. A rămas vicepreşedinte al acestui partid, este şeful Comisiei economice din Senat, iar investiţiile sale stau mai bine ca niciodată. Şi totuşi, Viorel Cataramă a ajuns într-un moment de cumpănă şi trebuie să se îndoaie în faţa mândriei sale. Asta deşi nu a prea făcut nici o greşeală politică şi nici justiţia nu l-a găsit cu o bubă în cap. Probabil că acum se întreabă cine l-a pizmuit atât de tare, cine l-a trădat, unde a greşit şi ce conspiraţie s-a pus la cale împotriva sa. Pentru fie-

care întrebare poate găsi un răspuns. Important este să înțeleagă că mulțimea nu poate suporta un învingător care are curajul să o înfrunte. Și, de-a lungul anilor, în jurul numelui Catarамă s-au adunat sentimente și resentimente. Ultimele s-au strâns ca o ghiulea în jurul picioarelor. O ghiulea invizibilă. Ea se numește imagine negativă.

Românii nu știu să piardă. Sau, dacă pierd, să fie o calamitate, un blestem de la Dumnezeu. În nici un caz nu pot accepta să piardă din cauza cuiva sau a prostiei.

Cine s-a supărat de moarte pe cineva că dublarea cursului de schimb din noiembrie până în februarie-martie a sărăcit la jumătate pe toți deținătorii de lei-tramvai ? Cu toate acestea, românii n-au scos ochii nimănui. În schimb, ei nu pot uita că au pierdut la SAFI, unde Catarамă este acționar și de unde societatea sa a luat credite. Încă nu există o responsabilitate legală. Dar enervarea oamenilor, zvonurile și bârfele au fost mai grele chiar decât zece ani de pușcărie. Și enervării păgubiților li s-au adăugat, rând pe rând, temerile colegilor de partid, spaima celor din coaliție, chiar reticențele președintelui. De la « tu vorbești ? » s-a ajuns la « și dacă ? ». Înfrângerea lui Catarамă vine de la o conspirație a îndoielilor. Singura lui scăpare ar fi fost ca peste noapte să restituie tuturor banii de la SAFI. Or, asemenea minune nu se poate petrece nici în America. Toată această aură apăsătoare nu s-ar fi risipit nici atunci. Pentru curajul de a fi cel mai puternic om de afaceri din România, românii l-ar fi iertat doar dacă ar fi ajuns la fel de sărac ca și ei. Abia atunci i-ar fi făcut și o aură mitică. Până la urmă, Catarамă n-a pierdut doar pentru că este cel mai incomod om de pe planetă. El a suferit această înfrângere și pentru că multă lume, când îi pomenește numele, se simte prost și datoare cu un sentiment de revoltă.

Mă tot întreb : ce va înțelege Viorel Catarамă din această înfrângere ? Își va descoperi slăbiciunile sau va pune totul pe slăbiciunile altora ? Sau va accepta că cinismul omului de afaceri nu se poate întâlni cu cinismul politicianului, deși ambele sunt tolerabile în cazuri separate ? Pentru că oamenii simpli nu-i pot ierta pierderile lor, cuplate cu succesul său în politică. După cum politicienii nu pot suporta o competiție cu un om care a câștigat mai mult decât ei.

Va înțelege oare Viorel Catarамă că în politică poți pierde fără să existe nici o acuzație oficială ? Se va speria el la gândul că un om se poate prăbuși doar la îndoiala care licărește în câteva milioane de priviri ? Dacă va înțelege asta, Partidul Național Liberal nu mai are nici un obstacol.

20 mai 1997

Fraților din șerpărie !

Una dintre cele mai enervante păcăleli încasate de ziare în cursul săptămânii trecute a fost cea legată de percheziția făcută de poliție la domiciliul lui Ion Stan, vicepreședinte PDSR pe București. O trupă dotată după toate regulile meseriei, cu cagule și alte ustensile, a descins la locuința anonimului om politic bucureștean. Toate ziarele au sărit ca arse, mai ales că PDSR-ul a și sunat goarna. Răzbunare politică și intimidare în toată legea ! Auăleu, săracul !, am zis noi, cerând lămuriri de la poliție. Acolo am fost întâmpinați cu un mormăit nedeslușit, din care ziariștii au înțeles că era totuși ceva la mijloc. Nota zece pentru PDSR ! A obținut ceea ce voia ! Zgomot și proteste, sprijin din partea presei, promptă în a semnala opiniei publice un caz de abuz al poliției. Abia de vineri am început să ne dăm seama în ce capcană fuseserăm târâți. Descinderea de la domiciliul vicepreședintelui PDSR pe București avea drept scop prinderea unui infractor notoriu, Fane Căpățână. Despre acesta se știe că

este singurul care mai face staborul în București, staborul fiind cunoscuta judecată țigănească. Crai de noapte și personaj al lumii interlope, Fane Căpățână umbla și umblă într-un BMW cu inițiala GUV : vezi Doamne, țiganul nostru ar fi unul de-al guvernului Văcăroiu. Și celebrul infractor, reținut pentru violuri de mai multe ori de poliția care-l avea drept șef suprem pe Doru Ion Tărăcilă, a fost pus de fiecare dată în libertate pe motiv că furniza informații prețioase. Acest Fane Căpățână, cel implicat în incendierea mașinii lui Rudel Obreja, era prieten la catarамă cu vicele Stan de la PDSR București. Să zicem că vicele Stan avea și el un prieten mai deocheat, care mai dormea pe la el. Li se întâmplă multora. Dar vicele Stan era și el un crai. Împreună cu fratele său, fost boxer și el pe la Clubul Dinamo, alcătuiesc alt grup în lumea interlopă a Bucureștilor. Ei au fost implicați în celebrul scandal de la Hotel București, unde pentru niște femei s-au păruit cu vicepreședintele PDSR Budești, nimeni altul decât Aurică Papuașu, aflat acum după gratii. Iar frații Stan nu sunt decât mâna dreaptă a lui Bebe Ivanovici, una dintre figurile deocheate ale PDSR-ului din 1990 până astăzi, șef de Ilfov în partidul lui Ion Iliescu. Până la urmă, e treaba poliției ce a făcut Fane Căpățână și ce au făcut frații Stan. Chiar și povestea cu banii mafiei italiene face parte dintr-un alt subiect. Pe noi ne interesează doar faptul că vicele călcat de poliție e un personaj cunoscut în Capitală și că e băgat până în gât în lucruri deocheate. Vom vedea cu vremea ce dimensiuni au aceste fapte. Dar mai important este că această păcăleală pe care ne-a tras-o PDSR-ul ne mai luminează puțin asupra piramidei politice construite pe vremea lui Ion Iliescu. Altfel spus, pe cine se baza ea.

Colectarea unor oameni îndoielnici în PDSR a fost chiar dinamita care a declanșat prăbușirea. Pe de o parte, partidul lui Ion Iliescu s-a sprijinit pe oameni pe care i-a ajutat să facă bani. Cu un alt picior s-a rezemat de mulți indivizi care, în loc să fie într-un partid, trebuia să-și facă rondul prin boxa acuzaților. Lipsa de discernământ și dorința de a construi un mecanism al puterii au făcut din PDSR un partid flămând ca un rechin. El a înghițit tot ce a prins în cale. Și personalități culturale, și directori, și profesioniști din diferite domenii. Dacă asta mai poate fi înțeleasă, atunci sprijinirea PDSR-ului pe lumea interlopă și a infractorilor rămâne un fapt de natură să șocheze. Și în egală măsură să explice și mai clar prăbușirea acestui partid în perioada care a urmat alegerilor. Semnalele trimise din județe către Ion Iliescu prin care e chemat Teodor Meleșcanu, răscoala lui Mugurel Vintilă de la Iași, toate părerile exprimate de Adrian Năstase, Ion Solcanu sau Dan Matei Agaton ne atrag atenția asupra unei tensiuni puternice în PDSR. Nici Convenția Democratică nu are experiența guvernării, dar nici partidul lui Ion Iliescu nu are la activ experiența opoziției. Dincolo de faptul că de aici vine toată nenorocirea acestei perioade, trebuie spus că incidentul de săptămâna trecută ne-a atras atenția asupra unui partid care se luptă la vârf, dar se prăbușește din cauza picioarelor de lut. Nici nu știa fostul președinte Ion Iliescu că zâmbetul său se rezema pe Aurică Papuașu, Fane Căpățână și pe forța ideologică a foștilor boxeri de la Clubul Dinamo. Și, ca să nu-i îndreptățim, pe capacitatea analitică și organizatorică de doi lei a lui Bebe Ivanovici și Dan Iosif. Abia acum vom afla câți dintre bișnițarii, mafioții și craii de noapte ai Bucureștilor îl iubesc la nebunie pe Ion Iliescu și PDSR-ul. Abia acum, când nu-i mai scapă nimeni din arest, iar generalul Nițu nu-i mai întâmpină cu « fraților »...

21 mai 1997

Mocăiala

Ce bine e să fii puternic și să-ți arăți mușchii atunci când te superi ! Amărăștenii se fac mici-mici, și tu râzi de ei ca de niște șoricei proști. Exact ca puiul de țigan care se duce la ofițeri și se mânie că s-au luat de mă-sa. Cui să se plângă că nu-și poate face dreptate ? Îndură râsul și bășcălia celor din jur și pleacă sufocat de un nod în gât. Cam așa s-a întâmplat și cu moțiunea dezbătută ieri în Camera Deputaților. Coaliția guvernamentală a luat în bășcălie semnalul dat de PDSR, PUNR și PRM. Or fi aceste partide de râs pentru cum se perpelesc după ce s-au înfruptat din miere. Dar au avut dreptate. Oricum am suci-o și am pureca-o, Victor Ciorbea ține morțiș să stea pe doi cai în același timp. Din orgoliu sau de teama căderii, el încearcă un lucru care-i întrece puterile. Pentru că funcția de premier și cea de primar al Bucureștilor nu sunt două slujbe de complezență. Sunt chiar două posturi-cheie în România de azi. Și teama de a-l pierde pe unul dintre ele sau orgoliul de a rămâne cu amândouă sunt la fel de periculoase și pentru Victor Ciorbea, și pentru societatea românească.

Mai întâi de toate, prima prostie a fost atunci când primarul Bucureștilor a fost numit prim-ministru fără să-și dea demisia. Cine n-a dat în orbul găinilor vede în Legea administrației locale că soluția adoptată atunci n-are cap și n-are coadă. Mai corect spus, a fost în afara acestei legi. Dar, luate de valul entuziasmului din noiembrie, și presa, și opoziția, și societatea civilă au acceptat un compromis, în speranța că el este ultimul și conține în el prețul schimbărilor spectaculoase, așteptate de toți. Nimic mai fals. Primul-ministru a fost numit printr-o încălcare a Legii administrației locale. Portița deschisă atunci avea să însemne enorm în comportamentul puterii de mai târziu. Tolerând prima moșmondire a legii, nu s-au creat decât premisele pentru următoarele. De fapt, Victor Ciorbea a început drumul cu o ezitare care avea să devină chiar emblemă pentru întregul său comportament în perioada de după plecarea-rămânerea de la Capitală. Adică un stil ezitant, binevoitor, amabil și împăciuitor. De la acea moșmondire a legii, Victor Ciorbea n-a luat niciodată lucrurile în piept. Cu amânări, cu binișorul, cu promisiuni, dar niciodată hotărât ca un comandant de oști. Dacă n-ar fi fost un om extrem de stimabil, curat și cu bună-credință, el ar fi pierdut partida de mult. Dacă acum, când s-a pus problema unei alegeri, el nu are puterea să adopte o poziție fermă, nu face decât să piardă. Ce-l costă pe premier să spună adio primăriei ? A promis că o va face, iar acum se răzgândește. Ba, pentru a-i întemeia răzgândirea, s-a încercat modificarea legii. Ca să nu iasă la iveală ilegalitatea, s-a schimbat modificarea. E constituțional, zice domnul Dejeu, și, dacă nu acceptați că e constituțional, vă ia mama dracului, că știți ce-ați făcut, iar domnul Diaconescu mută mingea la Madrid, în ideea că interesele majore din această vară nu ne permit să respectăm legea și să-l deranjăm pe Victor Ciorbea. Și în aceste argumente se vede același stil mocăit. Un fel de cârpeală în funcție de situație și de interes, iar nu o voință fermă de a respecta legea. Cum noi ne așteptam chiar la o anume rigiditate a coaliției în a respecta legea, cazul premierului-primar ne spune contrariul și ne pune pe gânduri. Ei nu-și dau seama că prin aceste mocăieli, chiar dacă îi îngenunchează pe adversari în Parlament, pierd teren prețios în fiecare zi. Și, mai ales, cu fiecare compromis.

Nu fac parte dintre cei care cred că membrii coaliției au o adevărată vocație în a măcelări legea. Dimpotrivă, încă mai cred în buna lor credință. Dar o frică inexplicabilă, o indecizie paralizantă le încurcă mișcările. O revoltătoare lipsă de bărbăție politică trădează și mocăiala din cazul premierului-primar. Cum mocăială au fost mai toate ieșirile la rampă din ultima vreme, cum mocăială este și în abordarea reformei, și a Legii fondului funciar, și în abordarea sănătății și a învățământului, nu ne rămâne decât să o socotim stil de guvernare.

Bucuria coaliției majoritare de a fi ridiculizat ieri în Cameră o moțiune a opoziției ar trebui, așadar, să-i pună pe gânduri pe cei care și-au arătat mușchii majorității. După cum ideea opoziției de a veni cu o moțiune în cinci minute nu conține mai mulți neuroni decât hotărârea unei puteri de a demonstra legalitatea unei măsuri prin punere la vot. După asemenea principii și, mai ales, pe vremurile astea, se poate pune la vot și faptul că Arcul de Triumf ar fi o piramidă ascuțită. Și ne-am mira cu toții ce proști suntem, până când o veni vremea să cerem socoteală pentru iluzie.

22 mai 1997

Adio publicitate !

La puțin timp după ce am venit la *Evenimentul zilei*, am fost căutat insistent de la Ambasada Coreei de Sud și de la firma Daewoo Automobile. Era vorba de o întâlnire. În cele din urmă, ea a și avut loc. A sosit doar ambasadorul Coreei de Sud la București, domnul Nak Whan Paik, un bărbat distins, între două vârste, cu un comportament de diplomat de tip occidental. La discuția noastră, Sorin Tapai revenea la politică și diplomație, în vreme ce ambasadorul se întorcea insistent la investițiile țării sale în România. Domnul ambasador încerca să ne atragă atenția asupra tentației unor politicieni de a ataca investițiile Daewoo în România, fapt care ar putea determina concernul sud-coreean să renunțe la acestea, să se retragă sau măcar să le diminueze. Până la urmă, nediplomatic zis, ni se spunea să nu plecăm urechea la asemenea puncte de vedere, și tot diplomatic ni se spunea că vom primi publicitate din plin, că putem face o vizită în Coreea, că putem realiza o colaborare fructuoasă. Fără să mă pricep la diplomație, l-am sfătuit atunci pe domnul ambasador să încerce o operațiune de convingere a politicienilor. Cel mai simplu lucru într-o dispută este să demonstrezi că ești curat. Pe urmă, adevărul vine de la sine. Oricum, n-am pus de nici un contract de publicitate și nici pe domnul ambasador nu l-am mai văzut. Dar l-am pomenit în fiecare zi. Trag și eu de covrigul unui Espero, forța tehnologiei. Aparține redacției și de fiecare dată îmi reamintește de discuția cu domnul Paik. La mine, forța tehnologiei rămâne cu motorul turat chiar și atunci când nu apăs pedala de accelerație. Se liniștește abia după 10-20 de secunde. La service ni s-a spus că este un defect de fabricație. Adică din naștere. Când aprind pozițiile, nu se luminează nimic. Dacă semnalizez stânga sau dreapta, am și faza scurtă. Dacă apăs clănțăul de blocare a ușii, se închid toate. Când vreau să-l deblochez de la buton, rămâne înțepenit. Când îl prind de urechi, nu vrea să iasă nici mort. Trebuie să cobor geamul și să deschid cu cheia pe dinafară. Și de fiecare dată sunt cu gândul la întâlnirea protocolară și la forța tehnologiei.

Adevărul este că Daewoo nu este o mașină extraordinară, dar nici foarte slabă. Poate că sunt și eu un ghinionist. Probleme au toate mașinile. Mai ține și de noroc. În schimb, firma Rodae are totuși probleme serioase. Pornind de la calitatea rețelei de service până la livrarea mult prea înceată a pieselor de schimb în perioada de garanție. Am zis că nu e o nenorocire. Coreenii au avut nevoie de timp pentru a se adapta la situația din România. Dar a apărut și afacerea cu automobile de la Craiova, a apărut și povestea cu scutirea de taxe și cea cu asimilarea subansamblurilor. Încet-

încet, concernul Daewoo colectează semn de întrebare după semn de întrebare, ajungându-se până la inima acestui contract.

Chiar dacă are meritul de a fi fost primul mare investitor străin în România, concernul coreean reușește să facă o demonstrație mai mult decât convingăoare. Că într-o țară care a fost și este considerată patria șmecherilor de pe Pământ se pot da clase în domeniul oricărei afaceri. Iar coreenii au reușit din plin. Faptul că o mare parte din autoturisme este adusă pe vapoare până aproape de România, unde se produce o dezmembrare sumară pentru a fi introduse cu taxe mai mici, ne dovedește că la capitolul inteligență coreenii ne bat pe umăr. N-ar fi nici o nenorocire. Dar constatările experților, semnalele lansate de presă, îndoielile unor politicieni, ca și practicile concernului coreean ne arată că ei câștigă sigur, iar noi pierdem mereu. Dacă așa vor funcționa și celelalte investiții coreene, atunci aferim. În plus, semnele de întrebare din ultima vreme ne mai obligă la unul. Și cel mai important. Nu care cumva îndărătul afacerii a fost și o codiță ? Una mică-mică, de tipul celorlalte care i-au dus pe cei doi foști președinți coreeni acolo unde a ajuns și fiul unuia dintre ei mai zilele trecute ? La acest capitol, coreenii sunt doctori, iar noi abia niște nevinovați discipoli.

Raportul din ziarul de astăzi ridică însă o problemă de fond. E vorba de o afacere făcută cu bună-credință dar cu scăpări sau de o practică de care trebuie să ne temem ?

23 mai 1997

Nu trageți în iepuraș !

Economia românească a luat un avânt nebun ! Nu putem produce nici tractoare, nici autoturisme, nici mașini-unelte cât ne cer firmele străine. Justiția a intrat în faza autonomiei depline și a corectitudinii, drumurile nu sunt ultramoderne, dar a început construcția autostrăzilor, iar comunicațiile au luat un nou avânt prin contribuția marilor grupuri internaționale. Spectrul politic este echilibrat și dominat de proeuropeni, iar românii câștigă între 800 și 1 000 de dolari pe lună. Iar lumea civilizată a avut o inspirație divină când a decis primirea României între țările NATO și ale Uniunii Europene. Citind, veți spune : ce prostii scrie Nistorescu ! Nu-i nimic adevărat ! Dar nimic-nimic ! Și dacă nici una din toate acestea nu este decât în faza proiectelor pe hârtie, atunci de ce Dumnezeu am început cu iepurașul ? Pentru că, înainte de a reforma ceva în existența marilor elefanți ai socialismului, înainte de a privatiza morții epocii de aur, înainte de a găsi o soluție pentru bolnavele IAS-uri, ne-a luat graba să facem ordine în spitale. Adică reformă, nu ordine, pentru că ordine tot ar fi ceva. Mai întâi s-a anunțat că vor fi desființate câteva mii de paturi. Or fi fiind paturi în plus prin spitalele mari din centrele județene, dar România are atâtea paturi de spital cam câte au chinezii în spitalele de campanie. Sunt atâtea localități cu mii de locuitori fără paturi de spital, sunt chiar orașe cu spitale de mai mare rușinea, încât aceste paturi în plus pe ici-pe colo să nu fi fost desființate, ci redistribuite. Există statisticile Organizației Mondiale a Sănătății care ne arată pe unde stăm și care, din minimă decență, atunci când vorbim de sănătate, ne obligă să creștem numărul paturilor de spital, iară nu să le reducem. Să zicem că am fi dispuși să înțelegem, fără să ne gândim la redistribuire, fără să ne gândim la cazurile în care bolnavii stau câte doi într-un pat. O fi având Ministerul Sănătății ce-o fi având cu paturile ! Dar buba nu s-a vindecat. Ea continuă să crească. Ca un trăsnet, direcțiile

sanitare au primit vestea cu reducerea a 25 000 de cadre medii. De la 1 iunie nu vor mai fi bani și pentru acestea ! Concomitent cu reacțiile enervate ale personalului medical, Ministerul Sănătății iese la rampă și anunță că nu a fost consultat în legătură cu aceste reduceri. Adică reducerea vine de sus ! Deci nu sunt bani pentru drumuri, deși se mai caută, nu sunt bani pentru calea ferată, deși se mai caută. Nu sunt bani pentru diverse domenii și, cum fac unii gălăgie, cum se găsesc sau se descoperă o soluție. În cazul paturilor și al personalului medical, nici una. De la 1 iunie se intră pe stil nou. Încep reformele radicale, fără cruțare. Numai că operațiunea începe de la coadă. Nu se ia nimeni de marile întreprinderi care molfăie banii publici, nu ia nimeni biberonul marilor sugari din sistemul energetic național. Marea prefacere a României economice începe cu iepurașul.

Cât de fragil este sistemul asistenței sociale și medicale din România nu are rost să mai discutăm. S-au întâmplat câteva lucruri care ne-au arătat dimensiunea infernului deasupra căruia ne ducem zilele. Pe lângă economia la mâncare, pe lângă economia la medicamente și la aparatură, acum purcedem la economia de paturi și de personal auxiliar. Chiar dacă spitalele românești sunt organizate după principii de IAS sau de fabrică socialistă, abordarea reformei în sănătate stă tot sub semnul provizoratului. În două săptămâni să renunți la 25 000 de oameni ! Operațiunea miroase mai mult a criză de bani decât a reorganizare. Faptul că vom cheltui mai puțin nu înseamnă că s-a schimbat ceva. Că această reformă strict necesară începe de la rădăcina lucrurilor ! E doar un mod de a socoti și de a raporta o măsură. Consecințele vor apăsa însă pe fiecare durere a românului. De câteva decenii, tot am ajuns la o spaimă de spitale !

Pentru că leul mârâie, reforma a pus gheara în gâtul iepurașului. Iar prețul acestui act de mare curaj va avea o consecință simplă. Va începe economia la buletinul de identitate. Câte un an, câte doi.

24-25 mai 1997

Noi vrem pământ !

În urmă cu săptămâni a izbucnit scandalul legat de cele cincizeci de hectare. Era vorba de un proiect de modificare a Legii fondului funciar, depus pentru dezbatere, în regim de urgență, de vicepreședintele PNȚCD, Vasile Lupu. Proiectul a fost întâmpinat cu ochii cât cepele nu doar de adversarii țărăniștilor, dar și de partenerii din coaliția majoritară. Partidul Democrat a zis un fel de halt ! de s-a auzit în toate sferele politicii și până la Carei. Reacția presei a fost identică. În două-trei zile, un proiect de lege a facut valuri și s-a stins de parcă nici n-ar fi fost. Sâmbătă, după o întâlnire cu președintele Emil Constantinescu, lucrurile au revenit la normal. Proiectul era amânat *sine die*. Adică înecat în propriile valuri. Cel puțin așa ni s-a părut. Mai spuneam atunci două lucruri (ca să nu-l citez direct pe Marx sau pe altcineva !?). Că nu este o prioritate nici pentru agricultură, cu atât mai mult pentru economia românească. Ea are mult mai mari și cu totul alte belele. Și că această modificare a Legii fondului funciar, pe lângă brambureala pe care o poate crea, mai aduce cu sine și o reacție nu tocmai de susținere pentru guvernanți. Mijlocașii și săracii României vor sări ca arși și neobositele lor sentimente de ofticä pe bogații de altădată se vor înviora. Altfel spus, cu o asemenea lege n-o să-i fie prea moale actualei coaliții. Și povestea s-a dus.

Cum prioritățile se stabilesc după o logică interesantă, care adeseori ne scapă, subiectul a revenit pe tapet. Miercuri, la întâlnirea grupurilor parlamentare ale PNȚCD cu miniștrii, s-a hotărât susținerea proiectului cu retrocedarea până la 50 de hectare. De reținut că la această întâlnire a participat și premierul Ciorbea. De la reducerile din domeniul sănătății direct la modificarea Legii fondului funciar, ca și când aceasta ar reprezenta urgența maximă. Și de data aceasta USD a replicat prompt, acuzându-i pe țărăniști că încalcă principiile democratice și angajamentele electorale. Deci șansa ca proiectul țărănist să prindă contur este destul de mică. Pare aproape de necrezut ca USD, dar mai ales Partidul Democrat, să poată fi convins de un asemenea proiect. După cum oamenii lui Petre Roman cu greu ar putea « înghiți » un proiect bazat pe *restitutio in integrum.*

În ciuda faptului că Emil Constantinescu a declarat ieri la Atena că rămâne adeptul celor zece hectare prevăzute prin legea inițială, un lucru merită atenție. El vine de la faptul că țărăniștii se concentrează insistent pe repunerea în drepturi a proprietății, indiferent că este vorba de case sau de pământ. Și fac asta în ciuda evidenței că nu pot avea succes în actuala formulă parlamentară. Care să fie explicațiile acestei insistențe atâta vreme cât nu se întrezărește nici o șansă de adoptare ? S-ar putea să fie vorba de un mod de a șicana partenerii de coaliție ! De fiecare dată când a fost vorba de o numire sau de adoptat ceva, PD-ul a mușcat, cerând și el un procent. Așa a început să se contureze imaginea că țărăniștii sunt șicanați în intențiile lor de oamenii lui Petre Roman. E lesne de înțeles că țărăniștilor le-ar face mare plăcere să guverneze singuri. Domnul Diaconescu chiar spunea ieri-alaltăieri că multe din intențiile partidului său nu s-au putut concretiza din cauza partenerilor. Dar guvernarea pe cont propriu este încă departe. Chiar dacă e vorba de subiecte în care pozițiile sunt net diferite, nu cred că se poate vorbi de o rupere a coaliției. Mai degrabă de tatonări sau de luări de temperatură.

În același timp, e greu de crezut că Victor Ciorbea e chiar atât de naiv. În exterior, el și președintele Constantinescu, chiar și coaliția au fost percepuți ca reprezentând Reforma. Chiar dacă ea a fost temporizată până spre toamnă, scopul a fost atins la capitolul imagine. A rămas doar capitolul proprietate. Un capitol sensibil, care, în materie de case și de pământuri, stă ca un cui înfipt în pulpana hainei. Îi încurcă pe guvernanți în toate mișcările prin lume, mai ales în materie de NATO. Poziția exprimată atât de tranșant și de neașteptat la ultima întâlnire a PNȚCD are mai degrabă o conotație internațională. Principalul partid de guvernământ lansează încă un mesaj cu destinație externă. În România se lucrează la respectarea proprietății !

26 mai 1997

De ce tace Victor Ciorbea ?

Săptămâna trecută s-a discutat despre o emisiune cu Victor Ciorbea la PRO TV. Am așteptat-o cu multă curiozitate pentru că ultimele luni au acumulat o sumedenie de lucruri care aveau nevoie de explicații. Chiar am rugat pe cineva să mi-o înregistreze ! După miezul nopții am aflat însă că emisiunea cu Victor Ciorbea n-a mai avut loc. În același timp, un alt realizator de televiziune mi-a povestit cât de greu este să obții o discuție televizată cu primul-ministru. Pertractări peste pertractări cu cei din jurul premierului, discuții despre întrebări și subiecte, chestiuni de program și multe altele, ca la sfârșit primul-ministru să vină sau să nu vină. Și așa am ajuns să număr aparițiile premierului la televizor. Una la televiziunea națională, alta la PRO

TV şi una la Antena 1. Pentru un om discret, e chiar foarte mult. Dar în cazul primului-ministru, fie el şi un om discret, mi se pare mult prea puţin. Numărând deci pe degete şi oprindu-mă doar la trei, e lesne de înţeles că nu e vorba de o chestiune întâmplătoare.

Parcă altfel ne-a fost înţelesul ! Când a venit la Capitală, Victor Ciorbea a promis o transparenţă totală. A încercat toate formele de a demonstra intenţia sa, recurgând chiar şi la mijloace de-a dreptul naive (unul a fost acea audienţă la grămadă). La guvern, Victor Ciorbea a început tot cu o lovitură mediatizată : acea conferinţă de presă despre « starea societăţii româneşti ». Contestată, ironizată, chiar regizată, conferinţa de presă a avut totuşi un impact extraordinar. De atunci, primul-ministru s-a retras progresiv din lumina camerelor de luat vederi. L-a trimis pe purtătorul de cuvânt, i-a trimis pe miniştri, dar el a apărut din ce în ce mai rar. Astfel, imaginea guvernului, dar mai ales comunicarea cu societatea a rămas pe umerii purtătorului de cuvânt sau pe discursuri superdemocratice (adică se contraziceau între ele), rostite de diverşi membri ai Cabinetului. Dacă mai ţinem cont de intervenţiile criptice, preţioase chiar, ale ministrului Reformei, ca şi de faptul că purtătorul de cuvânt nu supără pe nimeni, prezentând totul egal, dacă nu chiar mălăieţ, avem imaginea unei probleme de fond a cabinetului Ciorbea – comunicarea cu societatea românească. În primul rând, această comunicare n-a fost unitară. Mai ieri ministrul Sănătăţii, Iosif Drăgulescu, după ce precizase că n-a fost anunţat de reducerile de la 1 iunie ale personalului medical, a adăugat că nu este de acord cu Victor Ciorbea. În legătură cu reforma au fost destule alte contradicţii şi neconcordante în poziţiile multor oameni din Cabinet. Faptul că membrii executivului aparţin mai multor grupări politice nu schimbă cu nimic lucrurile şi nici nu le scuză. Iar *briefing*-urile de la guvern, oricât de colegial au fost organizate, n-au reuşit nici ele să dea impresia unei comunicări veritabile cu societatea. De ce tace Victor Ciorbea, când populaţia are nevoie mai mult ca oricând de poziţia primului-ministru, de explicaţiile sale ? Preluate de televiziuni, de ziare şi radiouri, apariţiile sale ar fi avut meritul de a explica mult mai convingător ce se petrece în actuala perioadă, la ce lucrează guvernul, ce dificultăţi există, cine a greşit şi cine este responsabil. O asemenea atitudine ar fi făcut situaţia mai suportabilă pentru cei amărâţi şi ar fi fost generatoare de semnale utile guvernului şi necesare populaţiei. Nu l-a sfătuit nimeni pe primul-ministru să folosească din plin forţa mesajului său simplu şi penetrant ? Nu i-a spus nimeni că societatea are nevoie periodic de explicaţii ? La acest capitol, Victor Ciorbea a făcut chiar mai puţin decât Nicolae Văcăroiu, care apărea mereu, cu orice prilej, chiar şi atunci când nu era mare lucru de zis. Şi de la care nu înţelegeam decât jumătate. Acum, lucrurile se desfăşoară cu o exagerată discreţie, aproape misterios. Nu ştiu dacă şi cititorii au observat această tăcere a primului-ministru. Sigur, ea a fost observată de colegii de breaslă şi explicată prin tot felul de presupuneri. Nu-mi rămâne decât să adaug şi eu una. Că după anunţarea cu trompete a situaţiei dramatice şi a reformei care urmează, primul-ministru şi Cabinetul s-au pierdut într-un hăţiş. Hăţişul unei societăţi care nu are decât Dunărea şi Munţii Carpaţi la locul pe care ar şi trebui să fie.

Chiar dacă explicaţia ar fi cu totul alta, dialogul primului-ministru cu societatea este extrem de necesar. El are rolul unei foi de temperatură la vârf şi ar mai clarifica puţin din îndoielile oamenilor. Pentru că aceştia se întreabă mereu : am pornit ? N-am pornit ? Pe unde am ajuns ? Cât mai este ? Batem pasul pe loc ?

27 mai 1997

Un anonim foarte cunoscut

Aş putea să mă laud că atunci când, în 1990, l-am căutat pe George Pruteanu şi l-am chemat la Bucureşti în redacţia *Expres* am avut fler şi am intuit evoluţia sa spectaculoasă. De regulă, tuturor ne place să ne lăudăm cu descoperirile noastre extraordinare în materie de oameni. Uneori ne arogăm chiar merite mai mari decât au aceştia. În cazul lui George Pruteanu, nu am nici un merit. Era ziarist şi critic literar înainte de 1989 şi lumea literară îl cunoştea destul de bine. Pe mine m-a impresionat doar verbul sclipitor al acestul moldovean. Dar nu atunci când se exersa pe subiecte culturale, ci în situaţiile în care se referea la societate, cu deosebire la politică şi politicieni. După părerea mea, George Pruteanu nu s-a relansat în ziaristica scrisă. Pur şi simplu, n-a făcut carieră, deşi a scris uneori atât de muşcător, încât şi-a adunat o sumedenie de duşmani.

Cu adevărat l-am descoperit pe acest moldovean abia când n-am mai lucrat cu el şi când nu ne-am mai văzut. Emisiunea sa « Doar o vorbă săţ-i mai spun », mai întâi la Tele 7 şi apoi la PRO TV, a făcut carieră. Atunci am văzut un actor cu o plăcere nebună a satirei, mai ales când erau puse la bătaie inteligenţa, cultura şi o faţă extrem de mobilă.

În câteva minute şi pornind de la subiecte aparent nevinovate, cele mai multe de limba română, George Pruteanu a făcut una dintre cele mai interesante emisiuni ale acestor ani. Rea, sarcastică, punând întotdeauna punctul pe i şi interpretată magistral, « Doar o vorbă săţ-i mai spun » a fost emisiunea numărul unu pentru mulţi dintre români. Poate că, în Bucureşti, doar « Mitică » a lui Viorel Gaiţă a reuşit să o concureze.

Ca tot omul care vrea altceva decât poate, dar mult mai mult, George Pruteanu a intrat în politică. El zice că a renunţat la emisiune înaintea campaniei electorale din raţiuni care ţin de libertatea de exprimare. Nu cred, pentru că şi de la Tele 7 Pruteanu a plecat din motive de bani. Iar după succesul nebun de la PRO TV, George Pruteanu nu mai încăpea în oglindă. Şi, cum relaţia cu PRO TV n-a mai mers, George Pruteanu a încercat în politică. Mai întâi ca independent, când a rămas cu buza umflată din lipsă de semnături, apoi ca parlamentar pe listele Convenţiei Democrate, senator de Constanţa. A fost ca o metamorfoză inexplicabilă. Celebrul om de pe micul ecran s-a transformat într-un anonim şi mediocru politician. Românii ştiu ce face George Pruteanu în Parlament cum ştiu ce face deputatul Smith în Germania. Adică nimic. Probabil că noua postură îl incomodează, deşi ne aşteptam ca verbul său deosebit să muşte şi de la microfoanele Senatului. O vreme chiar m-am întrebat cum un asemenea om nonconformist, « spurcat » la gură, poate suporta monotonia condiţiei de senator.

Mă şi aşteptam să-l văd pe George Pruteanu picotind cu ziarul în ultimul rând al Senatului, când am aflat de emisiunea de la TVR. În sfârşit, am zis, omul se întoarce la menirea sa. Şi chiar am început să-i urmăresc emisiunile, cele sponsorizate cu o sumă exorbitantă de Tofan Grup. Şi, cu fiecare dintre ele, în loc să-i regăsesc fervoarea de dinainte, am văzut un alt om şi o altă emisiune. Intrând în Parlament, George Pruteanu de altădată a murit cu succes. Nu mai supără pe nimeni. Săgeţile sale nu mai au ţintă. Sunt trase în vânt şi doar de dragul de a trage. Pur şi simplu, plictisesc. Făcând parte dintr-o formaţiune politică, el trebuie să-şi ţină gura pe micul ecran. Adică să nu facă politică. Dacă ar face politică, atunci George Pruteanu n-ar putea apărea. Sunt alţi politicieni, şi mai cunoscuţi, şi cu o idee serioasă despre ceea ce fac, şi care nu au rubrică la TVR. Pentru a putea apărea, el trebuie să vorbească fără adresă directă. Şi atunci discută despre subtilităţi de limbă, călătoreşte prin dicţionare, face mici jocuri. Dar fără sarea şi piperul de altădată. Aşa am descoperit că George Pruteanu a devenit pur şi simplu plictisitor. Ba, aş putea să adaug, chiar enervant. Aproape în fiecare zi primim la redacţie un telefon sau două prin care suntem întrebaţi de ce George Pruteanu bate câmpii la TVR. Explicaţia e simplă. Din cauza politicii, George Pruteanu face prost ceea ce el ştie să facă cel mai bine. Pentru că politica, plăcerea şi farmecul emisiunilor sale, îl obligă acum să-şi ţină gura. În cazul său, e vorba chiar de o performanţă. L-a transformat într-un anonim foarte cunoscut.

28 mai 1997

Guvernul doamnei Iacobescu (1)

O doamnă, Ana Iacobescu (sper ca numele să fie adevărat), îmi transmite un mesaj extrem de aspru : « Sunt indignată de atitudinea domnului Nistorescu, care a devenit un duşman al românilor. În plină emisiune cu ziariştii germani, dânsul a făcut numai afirmaţii tâmpite. Am crezut că românii sunt inteligenţi, dar, urmărindu-l pe domnul Nistorescu, am văzut că mai sunt şi alte categorii, în care intră şi dânsul. » Îi mulţumesc politicos acestei doamne. Dacă îi face plăcere, sunt dispus să şi accept asemenea complimente. Dar cu o singură condiţie : ca în România să se poată schimba o mulţime de lucruri fără ca noi să ne modificăm felul de a gândi. După părerea mea, faptul acesta este absolut imposibil. Pentru că nici economia, nici instituţiile, nici educaţia, nici sănătatea nu se prefac de la sine. La un ordin sau printr-o infuzie spectaculoasă de bani. Oricâţi bani ar veni în România, fără o schimbare de atitudine, progresul societăţii şi al fiecăruia dintre noi nu poate fi decât întâmplător.

În emisiunea de la PRO TV, de care mă acuza doamna Iacobescu, n-am vorbit decât despre două lucruri. Mai întâi de toate, despre revolta PDSR şi a fostului preşedinte Ion Iliescu privitoare la faptul că România era socotită doar o ţară de copii handicapaţi, de cerşetori sau de aurolaci. Această părere, susţinută mereu, a creat şi în rândul populaţiei sentimentul unei grave nedreptăţi făcute românilor. Ba unii au vorbit chiar de o conspiraţie internaţională în vederea compromiterii României şi a românilor. Sunt convins că există români sincer revoltaţi că ni se face o asemenea nedreptate, când noi avem şi copii geniali, şi toate celelalte valori ale culturii şi civilizaţiei. Dar puţini s-au întrebat ce subiecte interesante şi ce imagini a propus România în toţi aceşti ani în care ni se spunea că nu apărem decât în filme cu cerşetori şi handicapaţi. Ce mesaje au dat oamenii puterii şi România prin oficialităţile ei ? Nu e vorba de scrisori de intenţie sau de rugăminţi, ci de mesaje majore, susţinute de realitate. În afară de mineriade şi de faptul că la Bucureşti se menţineau la putere tot nişte comunişti, în rest nimic. În vreme ce în alte capitale din Est puterea făcea eforturi să o rupă cu trecutul, la Bucureşti ea o bălmăjea artistic ! Iar televiziunile şi ziarele străine, în ciuda mesajelor prefăcut democratice, nu vedeau nimic clar. Clare erau doar dramele copiilor handicapaţi, ale celor rămaşi pe străzi sau prin canale, dramele bătrânilor din căminele aproape părăsite, pe care ziariştii străini le-au adus în atenţia opiniei publice mondiale. În loc să acceptăm slăbiciunile societăţii româneşti, păcatele ei, şi să încercăm să le îndreptăm, aproape toţi ne-am lăsat cuprinşi de revoltă că străinii ne terfelesc mândria. Cu greu am putut accepta că handicapaţii şi ceilalţi defavorizaţi ai soartei şi ai sărăciei sunt semenii noştri şi că a venit vremea să facem şi noi ceva pentru ei.

A existat o politică de compromitere a României și de terfelire a onoarei noastre ? A fost doar un șir de adevăruri care au impresionat lumea ! Dar, în același timp, aceste descoperiri ale mediilor occidentale au fost atacate cu furie de cei ignorați de acestea. Așa s-a născut prejudecata absolut falsă că România este privită în străinătate ca o țară de handicapați. N-ar exista nici o probă împotriva acestei judecăți simpliste dacă lucrurile ar fi continuat la fel și după noiembrie 1996. În locul articolelor și reportajelor despre handicapați, presa europeană scrie acum despre eforturile României de a depăși « handicapul » socialismului de tip comunist. De la revoluția televizată în direct și care în străinătate a fost percepută ca o mare manipulare mediatică, România n-a mai beneficiat de atâtea reportaje ca în aceste luni. Și ele nu sunt neapărat laudative. Prezintă doar ceea ce se petrece. De unde e lesne de înțeles că « România – țară de handicapați » a fost lozinca pe care ne-am creat-o noi singuri. Sau, mai corect spus, au creat-o cei care au condus-o, pentru a-și ascunde neputința și pentru a justifica revolta lor că nu sunt recunoscuți ca vedete și parteneri. În cele din urmă, lozinca « România – țară de handicapați », cu care am fost amețiți chiar de vârfurile politice ale celor șapte ani, nu reprezintă decât incapacitatea acestora de a oferi lumii alte preocupări și imagini credibile. Iată de ce am spus atunci că România n-a fost și nu este o țară de handicapați. Handicapați au fost doar conducătorii ei, incapabili să propună altceva demn de luat în seamă despre societatea pe care o conduceau.

I-ar fi fost doamnei Ana Iacobescu mai cald dacă le-aș fi spus ziariștilor germani că au fost niște orbi pentru că n-au văzut marile realizări ale președintelui Ion Iliescu și ale guvernării PDSR ? Sau să protestez la adresa unui loc comun care există doar în mintea noastră ? Pentru că, pe măsură ce ne enervează acestă formulare – « țară de handicapați » –, formulare pe care am inventat-o singuri, nu facem decât să ne scoatem ochii de bunăvoie și să țipăm mai apoi că am fost vitregiți de vedere.

29 mai 1997

Guvernul doamnei Iacobescu (2)

Al doilea lucru și ultimul care a putut să o enerveze pe o doamnă, și nu numai pe ea, vine cu siguranță de la faptul că am susținut schimbarea mentalității. Nici nemții nu înțelegeau de ce ne plângem de asta. Nici ei nu văd ce greutate enormă ne apasă la acest capitol. Probabil că doamna Iacobescu este o ființă europeană ! Deși, judecând după modul în care a reacționat, n-aș zice. Ea este modelul patriotului devotat și inconștient. Într-o dispută cu străinii, tot ce ne aparține trebuie musai apărat. Ea se referea mai ales la mândria de a fi români și la mentalitate. Or, buba cea mare a României de azi vine tocmai din mentalitate. Ea este inamicul cel mai mare al progresului. Și-mi mai spuneam în acea emisiune o părere. Că România a reușit, mai improvizat, dar a reușit să creeze toate instituțiile statului democratic, absente atâtea decenii. Dar multe sunt lipsite de conținut, sunt numai forme care așteaptă să capete sens. În schimb, n-a reușit mare lucru în planul mentalităților. Dacă ar fi să fim judecați după acestea, atunci cu siguranță am avea mai puține șanse de a candida serios pentru NATO și pentru Uniunea Europeană. Probabil că în concepția doamnei Iacobescu sunt suficiente sondajele în care trei sferturi din populație sunt de acord cu aderarea la NATO și la Uniunea Europeană. Acest acord ar fi semnul unei mentalități europene ? Nimic mai fals. Dincolo de acesta se întind continente de gândire și de reflexe aberante. Încă nu am descoperit o altă atitudine față de muncă ! Ne domină sentimentul că unii se fac că ne plătesc, iar noi ne facem că muncim. Încă nu am uitat reflexul de a șterpeli de la slujbă ! Încă înjurăm ceea ce nu înțelegem ! Suntem experți în lucruri de mântuială, făcute pe principiul « merge și așa », chiar dacă nu cumpără nimeni ! Încă ne credem mai deștepți decât alții, fără să ne dăm seama că nu suntem nici mai buni, nici mai răi decât aceștia ! Încă ne mai plecăm în fața funcționarului public și ciubucuim din greu, ca mai apoi să ne exacerbăm și mândria, și onoarea atât de des șifonate. Încă facem politică din glande și mai puțin din rațiune ! Încă mai avem plăcerea turnătoriei și pe cea a pasării de responsabilitate ! Încă nu-i găsim vinovați de situația noastră decât pe alții, în vreme ce noi suntem fie numai nedreptățiți, fie numai lipsiți de noroc ! Încă nu ne-am obișnuit cu ideea că nu suntem egali, încă ni se pare că trebuie să ni se dea și să ni se facă, datoria noastră fundamentală rămânând doar aceea de a fi. Încă și încă.

Toate acestea nu ne vin din senin. Dintr-un microb sau dintr-o genă. Mentalități de mâna a doua, contraproductive și ineficiente, ne țin pe loc mai abitir decât lanțurile. Iar originea lor este, fără îndoială, în deceniile socialismului victorios. Sau doamna revoltată ar fi fost mult mai fericită dacă le-aș fi spus ziariștilor germani că și noi muncim la fel de mult ca și ei, că facem lucruri la fel de temeinice ca ale lor, că ne comportăm față de semeni și față de bunurile publice cu aceeași religiozitate ca și ei. Și, înșirând calitățile noastre, identice cu ale nemților, să ajungem totuși la întrebarea : de ce sunt diferențe atât de mari între cele două societăți ? Și să răspund tot în stilul ei : că noi n-am avut noroc ! N-ar fi fost doar un mod de a ne fura singuri căciula ? Pentru că asta facem de mai multă vreme ! Ne ascundem păcatele în nisip și ne furăm căciula, amăgindu-ne cu tot felul de judecăți. Sunt doar păreri patriotice. Orice privire critică e tolerată numai când e vorba despre alte popoare. Cine încearcă să privească adevărul drept în față își asumă un risc. Riscul oprobriului public. Mai bine o minciună care să ne fericească pe toți decât un adevăr care să ne irite pe fiecare.

Dacă doamna Iacobescu ar fi singură sau ar avea doar două-trei prietene sau niște prieteni, n-ar fi un mare necaz. Dar mentalitatea conform căreia trebuie să se schimbe lumea pentru a ne înțelege, și nu noi pentru a fi în rând cu ea, poate fi socotită chiar cheia unei confuzii care ne domină de mai multe decenii. Așa că, în ciuda doamnei Iacobescu și a suratelor sale, ba chiar și în ciuda ziariștilor germani, convinși (măcar de politețe) că în România nu este necesară o schimbare de mentalitate, eu continui să cred că este singura scăpare. Importul de instituții sau reînființarea altora, dispărute pentru o vreme, nu rezolvă nimic. Sunt doar forme care așteaptă un sens, un fond, un alt mod de a gândi, printr-un alt mod de a munci și de a respecta legea. Altă șansă nu avem. Eventual, o lume guvernată de doamna Iacobescu. Dar aceea nu ar fi o șansă.

30 mai 1997

Diferență de fus orar (1)

Marți dimineață, la New York, am primit pe fax discursul lui Ion Iliescu. Mi-am aruncat o privire pe el și mi-a atras atenția tonul de alarmă disperată. Aveam câteva întâlniri și nu puteam să-l citesc în liniște și să zăbovesc asupra lui. L-am pus în buzunar și l-am lăsat pentru seară. La prima întâlnire, am intrat într-o derută totală. După prezentările de rigoare, toți începeau cu felicitări, de parcă aș fi avut cine știe ce merit. Erau, de fapt, adresate României. « Aveți un președinte și un guvern... » Ar trebui să înșir un cârnat de epitete măgulitoare. În același timp, îmi venea să scot

din buzunar afirmațiile lui Ion Iliescu despre « cea mai rușinoasă și iresponsabilă ofertă electorală din istoria modernă a României ». În sfârșit, stăteam de vorbă cu oameni care nu ne mai priveau nici cu condescendență, nici ca pe niște ciumați. Pur și simplu, își exprimau interesul. Cu o săptămână în urmă, am auzit același lucru de la Stephen Gram, de la televiziunea daneză și de la câțiva ziariști germani de marcă. Asta în timp ce muncitorii din construcțiile de mașini își exprimau protestul în drumul spre guvern. Cui să-i dai dreptate și în cine să crezi ?

La prânz aveam o întâlnire cu Richard Holbrooke, celebrul negociator din fosta Iugoslavie. Omul se învârte în cele mai înalte cercuri politice și financiare ale lumii. Cunoaște Europa de Est ca pe propriile-i buzunare și e în temă cu tot ce mișcă la Casa Albă și în Congres. Trebuie spus că Holbrooke, pe cât de faimos a devenit în lumea întreagă, pe cât de dur i-a mers buhul că este, s-a arătat extrem de amabil și de cordial. Semăna cu un leopard leneș, abia trezit din somn, de care te poți apropia chiar și cu ghidușii. Holbrooke știa perfect situația României, chiar și ce s-a scris în ziarele de la București despre el și nevasta sa, și s-a arătat a fi un partener de dialog extrem de plăcut.

Și din primele cuvinte ale lui Holbrooke am înțeles aceeași atitudine ca și la ceilalți. România a făcut un progres extraordinar prin schimbarea politică de anul trecut. Ea a avut loc oarecum târziu pentru ca România să aibă acum o șansă reală de a intra în primul val. Oricum, a reușit să devină principala problemă a momentului. Altfel, lucrurile ar fi fost în ordine. Se știa clar cine intră. Schimbarea de la București a încurcat puțin lucrurile. L-am întrebat pe Holbrooke dacă se mai poate face ceva pe această ultimă sută de metri. El a spus nu. Ce era de făcut a fost făcut. România a devenit un partener interesant și credibil. Și în nici un caz nu era vorba de ultima sută de metri. Dimpotrivă, schimbarea de la București e abia prima sută de metri. Și, dacă la Madrid România nu va fi primită, procesul trebuie continuat, iar negocierile pentru intrarea României reluate imediat după Madrid. L-am ascultat pe Holbrooke vorbind despre România cum n-am prea auzit pe mulți politicieni în ultima vreme. El ne-a confirmat imaginea favorabilă existentă la Casa Albă și chiar și acea părere a vicepreședintelui Al Gore că Emil Constantinescu este una din cele mai importante personalități ale Estului, afirmație de care auzisem, dar pe care o puneam sub semnul îndoielii. După cum Holbrooke și ceilalți americani pe care i-am întâlnit în aceste zile la New York știau foarte bine despre enormul orizont de așteptare creat în România. Și se întrebau ce poate fi făcut pentru ca oamenii să înțeleagă că acesta este drumul firesc, că România n-a fost abandonată rușilor și că se va integra cu siguranță în lumea civilizată.

Am crezut că marea greșeală comisă la București a fost temperarea reformei în favoarea mesajului politic spre cancelariile occidentale. M-am înșelat. Politica Bucureștiului de a se concentra pe un mesaj politic și moral și-a atins scopul. În plus, erorile reformei din Cehia, experiențele din Ungaria și din Polonia înseamnă deja un avantaj. România poate începe acum o reformă temeinică, din care să excludă experiențele nefericite ale celorlalți. O reformă serioasă, declanșată rapid, ar putea însemna un plus enorm. De altfel, din discuțiile purtate am înțeles că sume de ordinul sutelor de milioane de dolari așteaptă declanșarea privatizării din România. Și că greșeala cea mai stupidă a fost bagatelizarea cupoanelor din prima etapă, împreună cu lansarea celor de un milion. Proiectul guvernului Văcăroiu de a corija valoarea acestor cupoane în câteva zile a șters România de pe toate ecranele burselor internaționale.

În buzunar aveam reacţia violentă a preşedintelui PDSR, Ion Iliescu, şi chipurile oamenilor furioşi că nu înţeleg ce se întâmplă, că sărăcesc, că îşi duc zilele cu greu. Când în România ne socoteam frumoşi şi deştepţi, nimeni nu ne băga în seamă. Acum, când avem în lume o cu totul altă faţă, acum suntem priviţi cum n-am fost niciodată, în vreme ce oamenii nu mai rezistă sau nu mai cred. Şi mi-a venit în minte un singur lucru : diferenţa de fus orar. O diferenţă de fus orar care vine din istorie, din politică, din înţelegere. Adică marele nostru talent de a fi pe invers cu restul lumii.

31 mai-1 iunie 1997

Diferenţă de fus orar (2)

Nu am nici o îndoială că guvernul Ciorbea a făcut mai multe greşeli de începător în politică. Este vorba şi de o lipsă de exerciţiu, după cum şi de lipsa de specialişti. Mult invocata cifră de 15 000 de specialişti se dovedeşte a fi falsă. Ea n-a existat decât în socotelile opozanţilor de anii trecuţi. Aceştia erau convinşi că intelectualii care se învârteau în jurul partidelor din Convenţie au anvergura specialiştilor aşteptaţi de reforma românească. Realitatea ne demonstrează contrariul. Mulţi sunt invalidaţi cu repeziciune de complicata noastră realitate. Acest aspect este principala cauză a multor promisiuni neîndeplinite. Toţi suntem de acord că stadiul reformei este cheia tuturor relelor. A blocajului economic, a sufocării firmelor private, a nemulţumirilor crescânde ale oamenilor. Adică această vizibilă înrăutăţire a vieţii de toate zilele. Tocmai acum, când corul nemulţumiţilor cântă pe din ce în ce mai multe voci şi când lumea mormăie, mă simt obligat să subliniez un lucru. Riscul este ca el să fie considerat ca rezultatul unui parti-pris politic. Al unui aranjament sau al unei simpatii. Sper ca poziţiile de până acum ale ziarului nostru să fi convins cititorii că ne străduim să fim la egală distanţă de interesele politice ale unora şi ale altora. Chiar dacă unii sunt dispuşi să uite că nu facem parte din nici un cortegiu politic, o obligaţie profesională elementară mă îndeamnă să subliniez un adevăr. El vine parcă împotriva valului. Dar trebuie spus cu orice risc, pentru că are o importanţă crucială în abordarea perioadei următoare.

Într-o scurtă călătorie la New York, întâlnind oameni politici şi oameni de afaceri, ziarişti şi oameni de finanţe, am constatat cu surprindere că România are o cu totul altă faţă. E percepută altfel, se vorbeşte altfel despre ea şi reprezintă un interes care nu mai poate fi pus la îndoială. Privind lucrurile la rece, nu cred că în capitalele lumii, în ultimii 50 de ani, s-a mai vorbit despre ţara noastră cu atâta interes şi preocupare. Nu suntem consideraţi nici deştepţi, nici geniali, nici bogaţi. Pur şi simplu, suntem trataţi cu interes. Aş spune simpatie, mai ales de către cei care ne cunosc problemele. Singurul lucru neplăcut pe care îl mai pot spune despre noi este că aceste schimbări deosebite s-au petrecut prea târziu pentru a avea vreo certitudine în legătură cu intrarea în NATO încă din primul val. Iar această atitudine favorabilă are chiar susţinători fervenţi. Aceştia cunosc România şi sunt câştigaţi pentru lungă vreme. Ne sprijină, au chiar idei şi iniţiative pentru ca integrarea ţării noastre în structurile euro-atlantice să se producă în fapt. În acelaşi timp, e lesne de înţeles că un enorm orizont de aşteptare apasă asupra noastră. Această schimbare de atitudine nu este un cadou. Este rezultatul schimbărilor politice şi al mesajelor transmise de la Bucureşti. În Statele Unite, lumea politică a acceptat că în România lucrurile să schimbă în bine. Şi firmele mari, oamenii de afaceri, băncile se pregătesc să investească. N-au făcut-o încă pentru că semnalele economice de la Bucureşti sunt încă palide şi ne-

convingătoare. De aceea și cred că la acest capitol guvernul Ciorbea a fost deficitar. Reforma lălăită și lipsa de claritate în strategie vin din subțirimea echipei de specialiști. Are și un avantaj. Permite folosirea experiențelor din celelalte țări din Est. Criza și improvizația din Cehia dau amânării reformei din România și un sens pozitiv.

Reforma însă nu mai poate să fie mocăită. Interesele americane și europene nu sunt poetice și de complezență. Marile pompe de bani ale lumii nu funcționează decât pe baza de motivație. Adică pe profit. Nimeni nu vrea să piardă bani în România. Sunt destule mănăstiri și asociații în care americanii pot să-și cheltuiască banii pentru sponsorizare. Am fost și la una dintre cele mai mari bănci de investiții ale lumii, Credit Suisse First Boston. Ca să nu se supere celelalte și să nu scriu că este cea mai importantă. O bancă de investiții în care, într-o zi, pe un singur etaj, se tranzacționează 30 de miliarde de dolari. Un singur om pe un scaun, cu câteva monitoare în față și cu un microfon, face afaceri de sute de milioane, dacă nu chiar de miliarde. În acea sală enormă, cu 600 de oameni, deocamdată nu poți pune un scaun pentru România. Nu are ce să tranzacționeze. Pe un ecran mic vin știrile din toată lumea. Cu deosebire cele financiare și economice. Acolo nu se poate să apară știrea că în România se vând următoarele zece societăți și peste o zi să mai vină știrea că acele zece societăți nu sunt sigure, că am greșit lista și că vom mai analiza. În acel moment, cineva sparge monitorul sau șterge România din calculator. Adică a pierdut câteva zeci de milioane de dolari. În aceste zile, chiar dacă opoziția țipă că n-au venit investitori, numai în calculatoarele de la Credit Suisse First Boston sunt câteva sute de milioane de dolari care așteaptă pentru România. Și nu vor sta mult. Banii sunt ca stolurile de păsări. Se învârt în jurul lumii și nu se opresc decât acolo unde simt un loc de cuib. Din acest punct de vedere, guvernul Ciorbea a intrat în criză de timp. Peste câteva luni, banii vor fi departe. Ar fi incorect profesional să nu subliniez acest adevăr. Că marea oportunitate a României, chiar în cazul unui refuz la Madrid, abia începe. Scriu toate acestea convins fiind că sunt destui care lucrează intens exact la compromiterea acestei șanse.

2 iunie 1997

Panoramic plictisitor

Lipsind câteva zile de la ziar, săptămâna trecută n-am putut scrie despre conferința de presă a primului-ministru. Fiind vorba despre o ieșire la rampă cu intenția unui raport despre activitatea guvernului, el merită toată atenția și nu poate fi trecut cu vederea. Drept pentru care mi-am propus să-l citesc. Mi-a luat câteva ore de strâns din dinți. Chiar îmi pare rău de bunul-simț și de seriozitatea lui Victor Ciorbea. Ele formează un capital uman de care avem nevoie, dar care nu mă poate împiedica să spun o constatare simplă. Materialul citit la conferința de presă este îngrozitor de plictisitor. E asemănător tuturor rapoartelor de la congresele istorice, cu progresele făcute, cu număr de legi, cu proiecte, evaluări și puncte de vedere. Am auzit că un asemenea « spici » a fost transmis în direct de televiziune și de radio. Sunt foarte curios cum a evoluat curba de audiență a acestora pe întreaga perioadă a discursului. Și aș fi gata să pun pariu pe orice că, în afara unor ziariști, analiști, politicieni din opoziție sau din arcul guvernamental, plus câțiva parlamentari, nimeni n-a reușit să urmărească până la capăt acest discurs de douăzeci și două de pagini. Din câte am înțeles, el a durat trei ore. Toate aceste date furnizate de Victor Ciorbea au o anume greutate și-l pot ajuta pe specialist să înțeleagă mai bine activitatea guvernului în

aceste șase luni. El putea fi foarte bine tipărit sau multiplicat și trimis tuturor celor interesați. Dar, în fața unui public apăsat de destule întrebări, modalitatea de a ieși a primului-ministru mi se pare cel puțin neinspirată.

De fapt, acest « raport » răspunde mai mult unor acuzații venite din partea adversarilor și a presei. Și justifică implicit o serie de mutări făcute altfel decât au fost anunțate. În textul tipărit de presă sunt înșirate pe domenii toate realizările și proiectele. E aproape imposibil să comentezi o asemenea avalanșă de date, de proiecte și de afirmații. E o muncă de specialist, ar lua timp și ar presupune spații enorme. Iată de ce tehnica raportului-mamut sub acoperirea unei conferințe de presă mi se pare teribil de neinspirată. Și câștigurile unei asemenea proceduri sunt foarte, foarte mici. Atacurile adversarilor se întețesc pe zi ce trece din mai multe cauze. Scăderea puterii de cumpărare, blocajul financiar, debutul neconvingător al reformei. Este firesc ca opoziția să rămână în limitele limbajului ei. Iar propoziția cea mai simplă din mintea oricui din opoziție vine imediat : pun România la dispoziția străinilor. Această lozincă va fi umflată și repetată în perioada următoare. E simplă, speculează orgoliul oamenilor necăjiți și roade din susținerea externă creată cu greu în ultima vreme. Un asemenea raport lung, greoi și plictisitor nu atacă în esență și nici în exprimări convingătoare baloanele opoziției. E de așteptat ca Victor Ciorbea să intervină mereu, să aibă comportamentul unui luptător care reacționează imediat la acuzele nefondate sau la strategiile de compromitere a puterii Această apariție care se voia capitală nu reprezintă nici pe departe o soluție. De altfel, primul-ministru și guvernul său au, printre altele, două probleme mari. Reforma economică și comunicarea acesteia către societate. 'Geaba a spus Victor Ciorbea că Parlamentul poate să destituie Cabinetul dacă el crede că guvernanții nu merg pe drumul cel bun. Problema este că pe acest drum cabinetul Ciobea merge încet și ezitant. Și că în șase luni guvernul a tot lăsat impresia că se pregătește să ia taurul de coarne, dar niciodată nu a dat impresia că a și făcut-o.

Nodul gordian al reformei este însoțit și de aspectul comunicării. Trecem peste contradicțiile dintre un ministru și altul, peste neconcordanțele între diferite informații ieșite de sub umbrela guvernului. E vorba de o comunicare cu întreaga societate, la care guvernul Ciorbea a fost deficitar. Poate că de aceea, între regretele formulate de premier se află și acela de a nu fi avut alături în această perioadă condeie celebre din România. Dar, oricât am suci-o, cel mai important condei și cea mai importantă voce a actualului guvern sunt chiar Victor Ciorbea. Or, el s-a arătat rar, precaut și practică stilul aparițiilor care se vor copleșitoare. Guvernul Ciorbea a fost lipsit astfel de contribuția celei mai impunătoare voci și de dialogul premierului cu media și cu populația.

Să fie un semnal de schimbare acest raport ? Primul-ministru încă nu pare a fi depășit o anume inhibiție în materie de comunicare. Dacă o va face și în atitudinea față de economie și va călca mult mai apăsat și mai limpede, atunci cu siguranță că nu mai are nevoie nici de discursuri panoramice, nici de oxigen pentru economie. În plus, mă așteptam de la Victor Ciorbea, un om cu frica lui Dumnezeu și cu destule îndoieli, să spună două vorbe și despre greșeli. Nu de alta, dau au și fost. Poate că i s-a recomandat să adopte atitudinea siguranței maxime pentru a sugera că stă bine pe picioare și pe scaun. O fi fructuoasă politic, dar omenește nu prea sună bine.

3 iunie 1997

Chiar un rău necesar

Multă vreme și multă cerneală vor mai curge pe tema tratatului semnat ieri de președinții Constantinescu și Kucima. Politicieni și istorici, politologi și etnici români născuți în teritorii de peste Prut vor discuta și cel mai adesea vor contesta documentul de ieri. Cea mai insistentă acuză va fi cea legată de semnarea tratatului pentru a câștiga puncte la Madrid. Nu era momentul, spun adversarii, fără să mai adauge că momentul acesta n-a fost nici în ultimii cincizeci de ani și aproape sigur nu se va ivi până la sfârșitul mileniului. Ei exploatează o rană pe care toți românii o poartă de atâtea decenii. Tuturor le este imposibil să uite de compatrioții lor de partea cealaltă a graniței. Cu atât mai mult, într-o lume fără Cortina de Fier. E chiar durerea neputinței de a face ceva împotriva unei istorii care a și devorat deja cinci decenii dintr-o tragedie care nu se stinge. Orice am face, în materie de spirit național, nu ne-am clintit de la patetismul secolului trecut. E bine, e și rău. Bine pentru că rămâne vie conștiința unei identități și rău pentru că acest sentiment fierbinte ne împiedică să fim lucizi și realiști, pragmatici și moderni. Semnarea tratatului de ieri e văzută ca o mare trădare. E socotit trădare pentru că nu condamnă pactul Ribbentrop-Molotov și pentru că îi lasă pe românii din teritoriile românești în Ucraina. Or, nu este vorba decât de o exagerare intenționată. Tratatul cu Ucraina nu este decât un compromis politic și diplomatic necesar, ca să nu spun aproape obligatoriu. În primul rând, el este doar pentru zece ani, urmând a fi prelungit pe noi perioade de câte cinci ani, dacă nici una dintre părți nu o va încunoștința pe cealaltă. Apoi, el condamnă « actele injuste ale regimurilor totalitare și de dictatură militară care în trecut au afectat în mod negativ relațiile dintre poporul român și poporul ucrainean ». Și are la bază principiile Cartei Organizației Națiunilor Unite și ale Actului final de la Helsinki. Or, în virtutea principiilor celor două documente de la baza Tratatului româno-ucrainean s-a făcut și reunificarea celor două Germanii. Iar platoul continental urmează să fie stabilit printr-un alt document. Deci tratatul atât de hulit nu este nici trădare, nici un document semnat în genunchi. El are doar partea sa de durere și de neputință. În același timp, oferă României un document de bază pentru relații eficiente cu o mare putere regională. Mai mult, Tratatul cu Ucraina aduce actualei puteri, pe lângă criticile opoziției și ale celor de opinie contrară, încă un punct în favoarea schimbărilor din România. Președintele Constantinescu va avea de acum un argument în plus în orice discuție, susținând că România are deja comportamente moderne, europene, că are forța de a încheia dispute istorice și că situații fără ieșire au fost soluționate într-un mod rezonabil. Din acest punct de vedere, și ucrainenii își văd realizate niște puncte importante. Cel puțin de o parte își reglementează problemele și normalizează o vecinătate cu o țară dominată de clare porniri europene.

Tratatul cu Ucraina ar putea fi considerat chiar optimumul din ce se putea realiza în contextul dat, asta în momentul în care Kievul reprezintă în multe situații un interes mai mare decât Bucureștii. Ne este foarte greu să acceptăm un adevăr extrem de neplăcut. Că într-o dispută, chiar de principii, între semnatarele de astăzi ale tratatului, de partea României s-ar găsi prea mulți partizani. Nu din rațiuni de simpatie sau considerație, ci mai ales din interes.

În ce măsură naționaliștii și contestatarii vor folosi Tratatul cu Ucraina pentru a trage aer adânc în plămâni și pentru a-și arăta mușchii ? Care va fi proporția între aceștia și cei care vor înțelege corect documentul ? Tare mă tem că, pe fondul unei dezamăgiri la Madrid, tratatul, chiar fără să fi fost citit în buchea

şi spiritul său, va deveni pentru unii principalul cap de acuzare. Aceştia vor ignora importanţa tratatului pentru o perioadă mai lungă, vor da cu tifla oricărui argument logic şi vor folosi prilejul pentru a da contestărilor lor politice o coloratură profund patriotică. După decizia de la Madrid, care are toate şansele să fie negativă, societatea românească va da un important examen de maturitate. Poate la fel de important ca şi cel susţinut la alegerile din noiembrie anul trecut.

Pentru că abia atunci se va vedea în favoarea cărei trăsături înclină balanţa. A spiritului românesc rănit de o nedreptate sau a lucidităţii ? Căci luciditatea nu înseamnă ignorarea şi nici falsificarea trecutului. Înseamnă doar asumarea lui într-un fel superior, care să lase porţi deschise şi pentru inimă, dar şi pentru raţiune. Adică pentru progres.

4 iunie 1997

Acum chiar începe !

La trei zile după alegeri, guvernul lui Tony Blair a intrat în pâine şi a început să guverneze de parcă ar fi fost acolo de ani. La noi, la câteva zile după formarea Cabinetului, alcătuit şi el la peste o lună de la alegeri, încă nu se ştiau birourile. În 15 decembrie anul trecut, într-o duminică mohorâtă, eram în guvern şi câţiva miniştri întrebau soldaţii pe unde este toaleta. Scena avea un haz nebun şi spunea enorm de multe despre situaţia dată. Mulţi oameni din actualul guvern n-au avut acces nu la date esenţiale legate de evoluţia societăţii româneşti, n-au avut acces nici măcar în clădire. Transparenţa de beton a fostei puteri şi lipsa oricărui exerciţiu de guvernare n-au permis o pornire hotărâtă de la primii paşi. Mai întâi a fost preluarea, apoi evacuarea (apropo, se aude că deficitul pe anul trecut ar fi mai mare cu un miliard de dolari decât se ştia până azi), apoi întocmirea programelor şi conceperea legislaţiei. Guvernul Ciorbea a debutat cu vizibile semne de ezitare, chiar dacă acest termen enervează la culme în Palatul Victoria. Mult trâmbiţatul pachet de legi necesare punerii în operă a fost amânat şi răsamânat, de parcă s-ar fi născut cu forcepsul. Mai corect spus, el a fost făcut. Opoziţia nu l-a avut gata în momentul preluării puterii. Există două puncte de vedere. Că, în principiu, legile erau concepute, dar că situaţia reală a balanţei guvernului nu era cunoscută. Şi apoi, legile au fost modificate pe baza aprofundării fenomenului economic. Iar aceasta a luat timp. Şi ceilalţi – care neagă orice, speculând imaginea de ralanti a începutului. Adevărul trebuie să fie undeva la mijloc. Opoziţia era pregătită teoretic de reformă, dar nu avea pregătite şi instrumentele. A fost însă suficient ca să nu poată începe reforma pe creasta valului de simpatie generat de câştigarea alegerilor.

Pentru a mai câştiga din timpul pierdut, guvernul Ciorbea recurge la această soluţie ultimă, permisă de Constituţie. Asumarea răspunderii ! Acum chiar nu mai este cale de întors. Asumarea răspunderii seamănă cu un gest politic oarecum ultimativ. Nu mai lasă loc de scuze şi ezitări.

Nu mai lasă nici o cale de ieşire. Asumarea răspunderii exclude orice greşeală şi atrage atenţia electoratului. Procedura are drept scop un balon de oxigen în faţa societăţii. Trecerea pachetului de legi necesare reformei a fost însă abandonată de teama acuzaţiilor că se neglijează mecanismele Parlamentului. Ea dă opoziţiei sentimentul unei impuneri în forţă, dar lasă în coadă de peşte chestiunea legislaţiei incomplete. În schimb, nu privează Parlamentul de dezbateri pe seama acestor legi care, fără procedură de urgenţă, pot trimite la paştele cailor. În cele din urmă, asu-

marea răspunderii are doar un rol psihologic. Câștigul vine doar din faptul că se bagatelizează șirul moțiunilor. În plus, sună ca un semnal de alarmă chiar și pentru cei din guvern. Adică ori-ori ! Dacă multă lume a reproșat mocăiala guvernării, acum ea este pusă în fața unui gest bărbătesc, de o anume duritate politică. Ea vine și din cauza faptului că economia dă semne de gripare accelerată. Din decembrie și până acum, guvernul Ciorbea, în loc să pună câte un strop de benzină și de ulei la motoarele economiei, a folosit nisipul fiscalității pe post de agent de întreținere.

Dar asumarea răspunderii vine în primul rând de la semnele de capăt al răbdării. Chiar dacă, pe alocuri, unele societăți comerciale au început să miște, cea mai mare parte a oamenilor și societăților nu mai rezistă. Prelungirea acestei stări de lucruri ar obosi și așteptarea investitorilor străini. Chiar dacă PDSR acuză că din banii promiși din străinătate n-a intrat decât praf în ochi, guvernul Ciorbea știe că nu mai poate întinde coarda. Nu neapărat față de opoziție, cât mai ales față de marele capital, care așteaptă privatizarea. Orice s-ar spune, aceștia n-au intrat încă pentru că marea privatizare n-a început de la fundament și pentru că încă lipsește cadrul legislativ adecvat. Unul dintre lucrurile pe care mi le spunea un bancher american mai zilele trecute suna cam așa : dacă vreți să intrați în lume, trebuie să puneți de acord legislația României cu cea a lumii civilizate. Și să nu așteptați ca aceasta să se modifice după cum visează politicienii români. Dacă reforma mai continuă în stil FPS, guvernul ar fi riscat ca din străinătate să nu mai facă rost nici de bani pentru țigări.

Asumarea răspunderii are valoarea unui gest politic hotărât, care dă semnalul unei reforme extrem de grele. Abia de acum începe marea traversare ! Dar tot de acum guvernul Ciorbea a pornit pe un drum ca o muchie de cuțit. Orice greșeală majoră poate să-l coste. Pentru că procedura de asumare a răspunderii face ca toată lumea să fie cu ochii pe el.

5 iunie 1997

Deconturi la Nicolae Văcăroiu și Petre Roman

Ieri i-am ascultat pe lucrătorii de la Otopeni protestând de mama focului. Dacă ascultai mai atent, oamenii nu aveau nimic cu guvernul lui Victor Ciorbea, nici cu președintele Emil Constantinescu, nici cu Fondul Monetar Internațional. Ajunși la mare ananghie, sindicaliștii de la TAROM protestau împotriva trecutului. O asemenea formă de protest este aproape necunoscută în restul lumi. Și protestele se vor înmulți. Asta pentru că reforma vine ca un tăvălug și obligă la socoteli adevărate. Și sub linie rămâne roșu. Iar oamenii nu sunt proști. Își dau seama că situația dramatică de acum nu a picat din ceruri și nu este rezultatul unor legi greșite. Multe întreprinderi de stat au fost aduse în situația de astăzi prin procedee șmecherești. Tot felul de firme-căpușă care au lansat pe piață un fel de schelete economice.

Într-o asemenea situație se află TAROM, compania națională de aviație. Din 1990, această societate a trăit ca un elefant la gâtul căruia și-au fixat colții mai multe animale de pradă. Și, cu fiecare contract semnat, TAROM a fost ciopârțit încă puțin. I s-a mai amputat un serviciu, o rută, un drept. Din cincizeci de avioane, compania națională a rămas cu un sfert în stare de funcționare. Clienții clasici au fost pierduți și au fost înlocuiți cu prietenii. În fond, e vorba de o tehnologie simplă de ruinare economică și de trecere a profitului din companii de stat în companii private. A fost marea tehnică românească de furat de la toți pentru a crea profituri individuale. Și

TAROM este cel mai nefericit exemplu în acest sens. S-a ajuns până acolo încât compania aviatică națională să fie tratată ca prim duşman al tuturor. S-a luat tot ce se putea lua. TAROM plătește prețurile cele mai mari pentru utilitățile de la Otopeni, TAROM nu mai poate vinde nici măcar la bordul avioanelor. TAROM a ajuns în situația de a avea curse pline și, chiar dacă peste numărul maxim de pasageri ar transporta droguri, armament şi locomotive, tot n-ar putea fi profitabil în actualul mecanism pus la cale cu migală în aceşti şapte ani. Companii europene de renume fac curse zilnice la Bucureşti. Circulă fără locuri libere. Alte companii internaţionale vin de câteva ori pe săptămână, iar compania națională abia poate face o cursă în șapte zile cu un avion ocupat pe jumătate. Din cauza contractelor aberante, au fost pierdute rute internaţionale câştigate cu greu şi se anunță dispariția altora. Asta în timp ce FPS-ul clarvăzătorului domn Dima şi guvernele Roman şi Văcăroiu au tolerat, ca şi angajaţii TAROM, apariţia acestor contracte. Atunci nu s-a ridicat nimeni, chiar dacă becheri din aviaţie au fost parteneri privaţi cu cei care semnau contractele. Iar prieten apropiat al fostului prim-ministru Văcăroiu are prin ordonață guvernamentală poate singurul *shop* din lume aflat la sosirea pe aeroporturi.

Protestul celor de la TAROM pe seama trecutului este cel mai important. El este forma concretă şi neputincioasă, dar care confirmă şi diagnosticul lui Victor Ciorbea, şi avertizările presei din toţi aceşti ani. Abia acum are loc un decont veritabil al corupției și al jafului făcut pe seama întreprinderilor de stat. Au mai fost în ultima vreme proteste ale muncitorilor împotriva foştilor manageri. Chiar şi la Roman SA. Numai că aceştia nu mai sunt. Şi-au luat partea și s-au retras. Prinde orbul, scoate-i ochii, zice românul. Or, nu e chiar aşa. Contractele preferenţiale există, firmele profitoare aşijderea. Nu rămâne decât de cercetat şi de repus lucrurile în matca lor legală şi firească. Pentru că pe aceste principii s-au ruinat sau au fost cumpărate întreprinderi, au fost create bogății negre și au fost transformate în schelete mari societăţi care făceau fala României.

E vorba de un decont economic al fostelor guvernări. Toate gafele și toate aranjamentele ies acum la iveală. Dar mai dureros decât niciodată. Şi oamenii protestează, dar protestele lor nu refac balanțe dezechilibrate. Şi dacă prin justiție se recuperează pierderile, tot e târziu. Răul a fost făcut şi premisele de evoluţie pozitivă nu mai există pentru o bună bucată de vreme. Iar de toată această situaţie este responsabilă clasa politică aflată la putere după 1990. Chiar şi Petre Roman pentru modul oarecum poetic de a gestiona economia (şi căruia nu-i pot reproşa singura modernizare reală făcută de TAROM – aceste avioane Airbus). Dar răul cel mai mare s-a petrecut în perioada guvernării Văcăroiu. Atunci corupţia a atins paroxismul şi ea se decontează abia acum. Iar oamenii sunt obligaţi să vadă pe viu cum politica, plictisitoarea şi enervanta politică, se decontează totuşi la casierie şi pe masa fiecăruia dintre ei.

6 iunie 1997

Chinurile nemuritorilor

Ideea care a apărut ieri, cum că partidul lui Ion Iliescu ar putea avea două posturi de prim-vicepreşedinţi, pare a fi soluţia de moment pentru a împăca taberele. Ea arată ca « pupat Piața Independenței », dar nu înseamnă o rezolvare definitivă a tensiunilor. Cine îşi imaginează că PDSR-ul lui Ion Iliescu devine o grupare armo-

nioasă se înșală amarnic. În ciuda eforturilor de a arăta unitatea de monolit a partidului, devine din ce în ce mai clar că aceasta nu va rezista. Partidul lui Ion Iliescu s-a născut din rațiuni de putere, iară nu dintr-o ideologie. El nu s-a revendicat niciodată de la comuniștii lui Nicolae Ceaușescu, de a cărui imagine încearcă să scape ca dracul de tămâie. Toți vor să își uite trecutul sau să nu-și mai amintească din el decât elemente care dau bine în vremurile schimbate. Încercarea de revendicare de la mișcarea socialistă n-a izbutit nici ea pe deplin. La acest capitol, terenul a fost ocupat de o grupare mult mai iute, cea a lui Petre Roman. Partidul condus de Ion Iliescu scârțâie din încheieturi pentru simplul motiv că este lipsit de obiectul muncii. Și unul nou, clar și credibil nu a fost încă stabilit. Procesul este inevitabil, cu atât mai mult cu cât perioada de mare înflorire, adică de stat la putere, a fost concentrată pe exercitarea acesteia. Partidul a fost doar o lozincă în care se înfășurau interesele de putere. Oamenii de atunci ai PDSR se credeau nemuritori și stăpâni *sine die* ai puterii. Nici o secundă nu s-au gândit ce fel de partid alcătuiesc, pe cine se bazează și încotro se duc. Sau, dacă întrebările au fost puse, răspunsul a fost dat cu suficiența celui care nu se teme de nici un pericol. Dacă Ion Iliescu și PDSR ar fi avut o minimă îndoială că ar putea pierde puterea, atunci cu siguranță că ar fi folosit-o altfel, ar fi fost mai atenți la ce spune lumea despre ei și, mai ales, s-ar fi preocupat de construirea unui partid în adevăratul sens al cuvântului.

Acum taberele se constituie chiar și fără criterii. Mai ales pe bază de orgolii, de prietenie, și mai puțin pe bază de principii. O acuzație grea vine de la exercitarea puterii.

Adrian Năstase este făcut responsabil de prestația echipei sale în ultimii ani, iar reformatorii încearcă să-i reducă influența asupra lui Ion Iliescu. Nu asistăm la clasicele aripi ale unui partid modern, ci la confruntarea unor grupuri care, și ele, prin modul în care sunt alcătuite, sunt tot o dovadă a slăbiciunii acestui partid.

Toată lumea se întreabă cine va câștiga. Face calcule și acordă șanse. Va birui Adrian Năstase sau Teodor Meleșcanu ? Va fi sancționat Iosif Boda sau el va capota și se va reîntoarce în front ? Toate aceste întrebări sunt mai degrabă false și nu ating inima problemei. Pentru PDSR, aceasta nu se numește nici Adrian Năstase, nici Teodor Meleșcanu, nici chiar Iosif Boda. Problema fundamentală a fostului partid de guvernământ rămâne chiar creatorul său. Adică Ion Iliescu. Atâta vreme cât el va fi purtătorul de steag al actualei grupări, ea va rămâne marcată de atributele trecutului. Trecutul la o guvernare indecisă, cu multe minusuri și cu ani pierduți pentru adevărata schimbare a României. Plus trecutul dinaintea trecutului imediat. Oricâte eforturi al face PDSR, cu Ion Iliescu în frunte, nu mai poate avea succesele care l-au adus la putere. În primul rând că nici o ofertă politică legată de viitorul României nu va mai avea șanse de credibilitate. Orice promisiune, oricât de populistă ar fi ea, se va izbi de zidul lui « de ce n-ați făcut asta cât ați fost la putere ? ». O ofertă în stilul celei vechi nu mai interesează pe nimeni.

Bun politician în bătălia de culise, în ciuda mijloacelor învechite, Ion Iliescu rămâne simbolul ezitărilor din cei șapte ani. Cu o asemenea atitudine tipică personalității sale, el nu va putea purcede la o reformare veritabilă a partidului. Va încerca să-i împace pe combatanți, să mențină unitatea, uitând de un adevăr simplu : că omul nu vrea să se mai întoarcă la trecutul de care nu-și amintește cu plăcere. Această atitudine de împăcat și capra, și varza va lăsa partidul de traiectoria sa de acum. Una de pierderi discrete, dar continue și sigure. Oricât de nenorocită ar deveni situația din România, electoratul nu se va mai întoarce la amintirile sale urâte. Toate acestea ne obligă să credem că un viitor luminos pentru partidul lui Ion Iliescu nu ar mai putea apărea decât printr-o minune sau printr-o nenorocire.

Cel mai grav lucru generat de slăbirea PDSR este însă echilibrul politic. Cu un PDSR cârpit de păci şi împăcări artificiale, actuala coaliţie poate greşi liniştită. Nici o voce convingătoare nu i se poate opune. Cu condiţia ca din dezamăgirea faţă de PDSR să nu se nască şi suportul pentru o altă forţă politică.

7-8 iunie 1997

Țara arde și baba râde cu pompierul !

Dacă privim lucrurile de la nivelul preţului pentru o pâine, al costurilor de întreţinere sau al chenzinei, omul singur seamănă cu un hăituit din toate părţile. El a vrut schimbare. Dar prin schimbare a înțeles că pleacă Văcăroiu și vine Ciorbea, şi cu al doilea va fi mai uşor decât cu primul. Dar nu toți cei care au vrut şi vor schimbare sunt de acord şi cu reforma. Pentru că nu prea ştiu ce înseamnă, iar cei care știu că ea începe cu un zguduitor mai rău nu sunt dispuşi să facă efortul. Şi nu știi ce să alegi : amărăciunea oamenilor sau obligativitatea reformei ! Şi cu slănina întreagă, şi cu cuțitul uns nu se poate ! Această dilemă ne apasă pe toți. Şi pe ziarişti, și pe politicieni, și pe cetățeni !

Și guvernul Ciorbea stă în dilemă. Ar face reforma aşa cum cer logica, recomandările și rațiunea de a fi. Dar se teme teribil de populaţie. Cum aceasta se zburleşte, cum face doi paşi înapoi. Ştie că nu are încotro, dar mai ezită să ia taurul de coarne. Or, reformă cu binişorul n-a văzut nici dracu' ! De partea cealaltă, și opoziția se hârâie. Nici ea nu are curajul să sară la gâtul puterii. Nici n-are cu ce. După atâta ros de ciolan, opoziția are dinții roşi până la gingii. Ea mușcă doar de formă ! Vrea să ajungă la guvernare, să se întrupeze visul spulberat în noiembrie, dar nu vrea să guverneze acum. Măcinată de boli, opoziția adoptă tactica enervării. Stă pe margine ca un șoricel și aruncă pietricele în ochii elefantului. E o strategie de hărțuire, de obosire a adversarului pe care nu are puterea să-l înfrunte fățiș. Și atunci se naște ce avem acum pe scena politică.

Într-o perioadă în care România are nevoie de mişcări rapide în direcția economiei de piaţă şi a deblocării moştenirii Iliescu-Văcăroiu, există riscul să asistăm la o rățoială simpatică în aparență, dar ineficientă politic și, implicit, cu consecințe nefericite pentru economie şi pentru întreaga societate. De fapt, moţiunile din ultima vreme seamănă cu o placă de patefon pe melodiile căreia se joacă aceeaşi geampara. Opoziția vine şi strigă că puterea face jocul forțelor străine (o formă intelectualizată a lui « nu ne vindem țara »), că guvernul ezită, că investitorii privaţi sunt la pământ (gura păcătosului adevăr grăieşte !) şi multe altele. Şi, în loc de discutat strategii sau blestematele acelea de legi care ne lipsesc, puterea o ține pe a ei. Cu moștenirea, cu ce-aţi făcut voi, cu corupția ! Cu fiecare moţiune, opoziţia este dată cu capul de pereți în acelaşi loc. Și mai vrea, ca și când ar fi stăpânită de o plăcere masochistă. Chiar dacă ambele părți vehiculează adevăruri parțiale sau totale, disputele nu se întâlnesc nicăieri. Se mai dă o undiţă, se mai trage câte un mişto politic (scuze sincere pe limbaj), într-un cuvânt, în loc de muncă parlamentară veritabilă, se taie frunză la câini și se scot recolte de tone de lacrimi pe seama patriotismului.

Ce să zică omul fără buzunare și portofel ? Să le dea unora dreptate sau celorlalți ? Cu siguranță că îi înjură pe amândouă părțile. Pentru că el știe ce necazuri are şi nu vede încotro s-o ia. Iar iluștrii săi reprezentanți, în loc să construiască primele trepte ale urcușului neîmpleticit, se țin de harță și de spectacol. Cu o asemenea atitudine, vom progresa o lună într-un an. Asta exact într-o perioadă în care România

și populația se află într-o teribilă criză de timp. Dar cel mai neinspirat gest este cel al opoziției. Prin moțiunea discutată ieri, ea a vrut neapărat să pară puternică exact într-un moment în care ea umblă desculță și arată ca o familie cu mulți puradei porniți în direcții diferite. Ea a comis un gest cu pretenții de onorabilitate politică într-un moment de minimă credibilitate. Ca să nu vorbim de postura aproape ridicolă.

Dar necazurile opoziției contează totuși mai puțin. Așa dezbinată, așa compromisă de exploatarea puterii, ea spune totuși multe adevăruri care nu pot fi îngropate prin luatul în bășcălie. Guvernul Ciorbea, când primește o undiță, nu poate să se țină de răspunsuri în același ton. Nu pentru că ar fi lipsit de umor, dar are mult mai multe și importante probleme decât să cadă în plasa discuțiilor ieftine. Asumarea responsabilității, dacă tot nu s-a lăsat cu trecerea unor legi, trebuie să fie momentul unei demarcări nete între perioada de început și adevărata muncă de reformare a României. Dacă asumarea responsabilități a fost doar un moment de teatru politic, atunci adio arme !

Noi așteptăm un moment care să ne dea sentimentul maximei responsabilități. Și n-a ieșit decât o câráială. Distractivă ca spectacol, lamentabilă ca eficiență.

10 iunie 1997

Tanti Aglaia, în pragul nașterii

De mai multă vreme încerc să conving diferiți interlocutori că partidul lui Ion Iliescu se va scinda. Și de fiecare dată sunt întâmpinat cu zâmbete sau acuzații de rea-credință. Cum că fac parte dintre aceia care doresc scindarea PDSR. Nu-mi rămâne decât să-i urez sănătate și succes, inclusiv unitate de monolit. De altfel, în ciuda tensiunilor existente, PDSR n-a încercat decât să arate cât de unit este el în jurul conducătorului iubit. Că lucrurile stau altfel era lesne de imaginat. Prea a fost violentă reacția la declarațiile lui Mugurel Vintilă de la Iași ca să nu vedem în ea teama de a lăsa să se înțeleagă ceea ce devine extrem de clar. Când Iosif Boda a apărut la Antena 1, Ion Iliescu a dat aceleași semne de pierdere a cumpătului. A avut o reacție violentă, cum a avut față de Piața Universității, față de ziariștii care nu-i sorbeau cuvintele din gură, cum a avut față de opoziție. Față de tot ce-l incomoda pentru că nu era pe potriva gândirii sale și a modului său de a fi. Faptul că un om apropiat, adică Iosif Boda, și-a permis să vorbească și în afara partidului de nevoia obligatorie de restructurare l-a iritat pe Ion Iliescu atât de tare, încât să afirme despre fostul consilier de la Cotroceni și ambasador în Elveția că nu are « autoritate morală » să vorbească despre... Asta înseamnă că tensiunile din PDSR depășesc limitele normale. Iar ideea de restructurare a partidului, absolut obligatorie după trecerea în opoziție (dovada fiind în primul rând prestația mediocră din aceste luni), irită peste măsură. În locul unei dezbateri, al unor confruntări, se încearcă pedepsirea deviaționiștilor. O tehnică atât de simplă, ușor de recunoscut de la Lenin încoace. Dacă PDSR ar fi fost la putere și Ion Iliescu ar fi avut în continuare pâinea și cuțitul, atunci n-ar mai fi rămas decât deviaționiștii să fie dați afară din partid, iar poliția să-i cerceteze și să le facă dosar, însușit repede de justiție, pentru a condamna mari sabotori ai economiei naționale. Această atitudine nu vine, cu siguranță, de la membrii PDSR din Găești și Tecuci, nici de la filialele județene. Ea reprezintă modul de a gândi și atitudinea lui Ion Iliescu. Or, atâta vreme cât Ion Iliescu vede restructurarea PDSR doar în ideea ca el să rămână șef și să fie susținut doar de politicieni curați și iubiți, iar direcția și ideologia partidului să le facă el așa cum cu măiestrie știe să le facă, aceea

nu este restructurare. E doar o reparație de fațadă, o operațiune de machiaj, care nu va atinge niciodată fondul problemei. Iată de ce am convingerea fermă că PDSR nu se va restructura niciodată în adevăratul sens al cuvântului cât el va fi condus de Ion Iliescu.

Să fie Teodor Meleșcanu, Iosif Boda, Mircea Coșea, Marian Enache și câți or mai fi niște naivi ? Atâta vreme cât și-au dat seama de această nevoie stringentă a PDSR de a se clarifica, ei și-au imaginat și reacția lui Ion Iliescu. Ei știau că acesta va ezita, că va încerca să le împace pe toate, că nu poate accepta o restructurare adevărată. În cele din urmă, ea ar fi ajuns tot la cine conduce PDSR. Nimeni nu-și închipuie că un vulpoi ca Iosif Boda nu și-a imaginat reacția dură față de aceste clarificări. Că el se așteaptă ca Ion Iliescu să spună : « Cum să nu, iubițel, de mâine facem un partid modern, european, cum scrie la carte ! » Echipa reformatoare a estimat reacția lui Ion Iliescu și a preferat ca operațiunea de restructurare a partidului să aibă întâi opoziția lui Ion Iliescu. Apoi să se poată delimita cu fruntea sus și cu acoperirea că « noi am încercat, dar am fost refuzați ». O scindare bazată pe o asemenea gândire e de natură să delimiteze gruparea nouă de tot răul adunat în jurul PDSR din vremea guvernării. Să lase tot veninul populației pe biroul președintelui PDSR. În plus, să adune din partid acele forțe dinamice, novatoare, dispuse să meargă mai departe pe o linie modernă, din în ce mai departe de Ion Iliescu. Dacă n-ar fi inamicițiile între grupul reformator și Adrian Năstase (mai ales cu Iosif Boda), atunci gruparea ar fi completă, iar alături de Ion Iliescu ar rămâne doar vechea generație din celălalt partid. Așa, lucrurile sunt puțin mai complicate. Noul purtător de imagine, Teodor Meleșcanu, cel înconjurat de o credibilitate în creștere, ar putea fi întors din drum prin toate mijloacele posibile. El este cheia și cel mai periculos adversar.

În cazul în care operațiunea de readucere în front a lui Teodor Meleșcanu va reuși, atunci înmulțirea PDSR se va amâna. Câteva luni, maximum un an ! Dacă el se va angaja cu fermitate în restructurarea PDSR, atunci săptămânile scindării sunt numărate. Evenimentul ne va arăta foarte clar că și în fostul partid de guvernământ au existat oameni și forțe care voiau să termine cu trecutul. Dar pentru totdeauna. Abia atunci PDSR va putea fi un partid credibil, solid și un adversar de temut. Acum puiul său dă primele semne și mișcă din picioare în burta mamei sale, ajunsă la vârsta a treia.

11 iunie 1997

Răcoreala

Vineri seara, la emisiunea « Ediție specială » de la Televiziunea Română, Alina Mungiu l-a avut ca invitat pe Ion Iliescu. Fostul președinte al României și șeful neîncoronat al opoziției n-a mai fost întâmpinat cu întrebări de genul « nu-i așa că... ». Vreme de șase ani, la TVR, Ion Iliescu a fost tratat ca o păpușă de cristal : nu cumva să se spargă ! Toate sau aproape toate aparițiile sale erau regizate de Rodica Becleanu (oare ce o mai face și pe unde o fi fiind cronicara de curte veche ?). Vineri seara, Ion Iliescu a rămas șocat. Pentru prima dată, la TVR era întâmpinat de o adversară. A fost o ciocnire din care au ieșit scântei. Dar nu despre asta este vorba. Faptul că am făcut cam același lucru cu Ion Iliescu, precum și faptul că am lucrat atâția ani cu Alina Mungiu mă împiedică să comentez discuția. Aș fi suspectat de subiectivism exagerat.

Un alt lucru, aparent nesemnificativ, merită o discuție. Faptul că în timpul interviului și după aceea zeci de oameni și-au exprimat indignarea, iritarea, nemulțumirea față de modul în care a fost tratat liderul opoziției. Din telefoanele telespectatorilor,

transmise la redacţia noastră şi publicate luni, se poate vedea, chiar şi la cei care se autonumesc independenţi, o nemulţumire. Unii spun că nu au nevoie de un acuzator şi se mulţumesc doar cu întrebările. Fac apel la libertatea de a interpreta singuri. Am reprodus o parte din telefoane, evitându-le pe cele violente sau necivilizate pentru că lăsau impresia unei reale nemulţumiri. N-aş vrea să comentez insatisfacţia colegilor din televiziune. *Evenimentul zilei* n-a trântit nimănui telefonul în nas. Cel puţin, în ultima vreme. Aşa că am decis să le publicăm, mai ales că telefoanele respective indicau un refuz categoric al oricărei adversităţi exprimate prin intermediul televiziunii publice.

Spre marea mea surprindere, de la apariţia ziarului cu telefoanele telespectatorilor enervaţi de emisiune, au început să curgă telefoanele în favoarea Alinei Mungiu. Bine i-a făcut lui Iliescu, a meritat-o din plin, aşa i-a trebuit şi multe altele. Ba un domn, Tudor Ardan, din Bucureşti, o felicita pe Alina Mungiu « pentru că a găsit metoda de a discuta cu o limbă de lemn în aşa fel încât să-l facă pe Ion Iliescu să se prezinte în faţa naţiunii aşa cum este ».

Primul şi cel mai important lucru care se poate observa este împărţirea în tabere. E marea meteahnă a societăţii româneşti din 1990 şi la care o contribuţie importantă are chiar Ion Iliescu. E aceeaşi intoleranţă reziduală, aceeaşi simpatie energică, contracarată de o antipatie până în rinichi. Şi, de aici, acordul cu unii şi dezacordul cu ceilalţi. Indiferent ce spun. Asta îl şi apasă pe Ion Iliescu. Chiar şi atunci când ar spune ceva adevărat, el este întâmpinat nu cu logica, ci cu « dumneata vorbeşti ». Şi la fel îşi tratează PDSR-ul adversarii. În linii mari, acesta este un război care angajează insatisfacţii, amintiri, înfrângeri şi regrete. E unul care continuă să ne domine pe cei mai mulţi. Dar în nici un caz nu este comunicare în adevăratul sens al cuvântului. În fond, la mijloc este chiar lipsa de comunicare care domină relaţiile dintre putere şi opoziţie. Şi care, înainte vreme, semănau ca două picături de apă.

Evident, după incidentul de vineri, PDSR-ul a cerut destituirea Alinei Mungiu. Gestul, chiar dacă este vorba de oameni total diferiţi, nu are mai multă valoare decât repetatele solicitări ale societăţii civile şi ale fostei opoziţii de a-i destitui pe Paul Everac sau pe Dumitru Titus Popa. Spuneam că este vorba de oameni total diferiţi, dar situaţia este absolut identică. Pentru că vineri seara, Alina Mungiu, om căruia îi port un respect deosebit, a fost mai puţin o jurnalistă cu comportament de independent. Într-un ziar, la o masă rotundă, chiar şi ca invitată la TVR, ea ar fi putut fi chiar mult mai agresivă decât a fost vineri seara. Nimeni n-ar fi putut să-i reproşeze nimic. Ar fi simpatizat-o sau ar fi antipatizat-o. Dar era dreptul, chiar şi datoria Alinei Mungiu să încerce să combată un stil, un mod, o gândire. Dar, într-o lume normală, alta ar trebui să fie atitudinea unui director al Direcţiei Emisiunilor Informative. Prin statutul de post public, el trebuie să rămână la distanţă egală de toate părţile politice sau mai puţin politice. În emisiunea de vineri seara, Alina Mungiu a deschis lacătul părerilor sale, pe care le împărtăşesc pe deplin. Dar ele nu mai pot fi valabile în cazul unui reprezentant al televiziunii publice. Altfel, nu am face decât să acceptăm că s-a schimbat calimera şi a venit vremea să le-o plătim celor care ne-au făcut atâtea necazuri. Îi pedepseşte viaţa destul ca să mai fie necesară şi o palmă pe televiziunea publică.

12 iunie 1997

Bivolarii

Până la urmă, deputatul Bivolaru nu e nici om de afaceri, nici om politic. A încercat și el să cumpere niște hoteluri și a găurit seifurile unei bănci cu bormașina creditelor acordate foștilor guvernanți. Are doar o figură de fazan care a păcălit pe cine n-a căscat ochii de la BRD și, mai apoi, a fost și el tras pe sfoară de altcineva. Meritul lui Bivolaru, pentru că are unul, este că din afacerile sale, pentru prima dată în istorie, *Evenimentul zilei*, *Românai liberă*, *Adevărul*, *Libertatea* și alte ziare românești au fost chemate în justiție în fața unui judecător englez. Dacă ne-or ajunge banii, ne vom afla și noi la dispoziția unei peruci imperturbabile, chemată să cântărească pedeapsa cerută de baronesa Monica de Freitas Bradley of Otford & Carbery. Țăranoii și pârliții de noi vom fi judecați pentru publicarea de informații defăimătoare la adresa baronesei, parteneră de afaceri cu Gogu Bivolaru. Și noi ce-am făcut ? Am scris de banii luați, de hotelurile cumpărate și de faptul că baronesa este căutată de poliția română mai abitir ca mărgăritarul căzut în toaletă. Așa că, grație lui nea Gogu și baronesei, ne vede și pe noi Dumnezeu din Turnul Londrei. Ar fi nedrept să atribuim acest merit doar celor doi. Meritul de bază este totuși al PDSR și al lui Ion Iliescu. Pentru că, fără golăniile din bănci, fără creditele pe sprânceană și fără prieteniile de beton dintre stelele fostului partid de guvernământ și găinarii de rând, tunurile n-ar fi fost posibile. România scăpată de Ceaușescu avea și ea nevoie de businessmeni și aceștia au fost repede confecționați. Cei iuți de mână, cei cu ponturile din comerț și din Securitate, plus ceva bișnițari, tunși, frizați și cu carte de vizită Director general Bularom SRL, toți au fost luați în brațe, puși țuțări la deplasări sonore în străinătate, purtați pe la seminarii și recepții, o lume de fațadă, țopistă, enervantă, care a crescut ca o ciupercărie în jurul PDSR. Dacă mai ținea vreo patru-cinci ani, toată această adunătură ar fi trecut repede la cumpărarea de titluri nobiliare, și degetele lătărețe ale bancherului de Slobozia ar fi caligrafiat pe bilețele cu margine aurită « Lord Ilie », chiar dacă scrisul său ar fi trădat gemetele gândirii.

Culmea este că, refuzând să voteze ridicarea imunității pentru Gabriel Bivolaru, fostul partid de guvernământ refuză cu încăpățânare să se spele de jegul moral adunat pe parcursul guvernării. Cu asemenea gesturi politice, în loc să se salveze, oamenii lui Ion Iliescu se înglodează într-o mlaștină. Una dominată de neîncredere, de îndoială, de dispreț și, mai ales, de nepăsare. Până la urmă, e de înțeles de ce PDSR, chiar și atunci când are dreptate, nu mai este băgat în seamă nici de agenții de circulație.

Deputații PDSR din Cameră s-au opus ridicării imunității pentru a evita spargerea gheții. De teamă că, dacă îl lasă pe Bivolaru din brațe, după prietenul baronesei le va veni rândul la datul cu subsemnatul. Această apărare cu sens de complicitate trimite cu gândul nu la frica de actuala putere, ci mai ales la cele ascunse, care n-au ieșit încă la iveală.

Refuzul PDSR de a lăsa justiția să-și facă datoria față de unul mărunt, dar de-al său ne mai dă un semnal : că, de la vârful partidului, nici Ion Iliescu și nici Adrian Năstase nu dau semnale de curățenie. Decât să se expună public, mai bine continuă în același sos, cu aceiași oameni, apărați cu orice preț. De unde e lesne de înțeles câtă reformă au aceștia în minte la apropiatul congres. Pentru ca lucrurile să rămână așa cum sunt, PDSR nu sacrifică nimic. El vrea doar să se salveze și să-și salveze oamenii. O asemenea politică îi poate scăpa pe mulți de efectele justiției, dar îngroapă încet și definitiv Partidul Democrației Sociale din România. Nici un mesaj

al său nu va fi luat în serios în perioada următoare atâta vreme cât oameni buni mai degrabă de boxe ocupă în continuare fotolii parlamentare.

Dar salvarea lui Gabriel Bivolaru mai are un cântec. Toată lumea aflată la putere a susţinut că va purcede la limitarea imunităţii la spaţiul Parlamentului. În locul timpului pierdut cu moţiunile de cenzură, mai bine se dezbătea şi se adopta o promisiune electorală extrem de necesară curăţeniei din viaţa politică. Pentru că acum, la început de drum, e mai uşor. Noua putere încă n-a vârât degetele în borcanul cu miere şi n-a început să şi le lingă. Peste un an va fi extrem de greu de adoptat o asemenea modificare. Aşa că povestea baronesei şi a prietenului ei pedeserist din Carpaţi are meritul de a învârti şi placa promisiunilor electorale rămase restante.

Nu ştiu cum se va termina procesul de la Londra, dar la Bucureşti, partenerul baronesei a reuşit performanţa de a-şi pune colegii să-şi tragă singuri o palmă. În plus, să arate clar că partidul său nu vrea nicicum să facă măcar un duş.

13 iunie 1997

Culoarea banilor

O vreme m-a căutat cu insistenţă pentru o întâlnire. Am acceptat-o şi am descoperit un om foarte ciudat. Folosea cârja pentru a compensa o deficienţă de mers din naştere. Sau o poliomielită. Dar în câteva minute am reuşit să fac abstracţie de aerul său ciudat, de cămătar modern. Mi s-a părut mai interesantă viteza de gândire. Doi ochi vii, tăioşi ca două lame plimbate deasupra unei mustăţi ironice, şi un cinism pe care nu poţi să-l ignori. Eu am fost puşcăriaş. Domnul Victor Vântu, proprietar din umbră al firmei Gelsor, amestecat şi în Fondul Naţional de Investiţii, mi s-a părut un om cu un simţ aproape paranormal. Adulmecă banii aşa cum somnul adulmecă noaptea pe lună peştii mărunţi care vagabondează prin valuri. Sau ca alte animale de pradă. Cu o uşurinţă uimitoare, domnul Vântu îşi uită biografia. Câţiva ani în puşcărie nu sunt decât un ambalaj de îngheţată scăpat pe covor. O capacitate de desprindere de ziua de ieri pe care o întâlneşti foarte rar. La cel care îţi spintecă abdomenul, apoi se spală tacticos şi se parfumează în baie. Sau la cel care apasă pe un trăgaci şi mai apoi pleacă într-o călătorie de nuntă. Genul de oameni pentru care arginţii şi ziua de mâine înseamnă totul. Nu. Restul nu mai contează. Domnul Victor Vântu voia bani din ziare. A cumpărat şi cadavrul *Tineretului liber* şi voia publicaţii noi. Voia un plan inteligent de cumpărare a Rodipetului, a fabricii de hârtie Letea, apoi procente în principalele ziare. Mă uitam la el ca la un extraterestru cu cârjă şi încercam să înţeleg. Presa înseamnă credibilitate ! Aveţi un capăt de aţă sau de curea de care să fiţi agăţat ? A început să râdă. Eu nu las nici o urmă, a spus el. Aţi jucat cu una din tabere în campania electorală ? I-am întrebat eu. Cu amândouă şi fără nici o urmă. Totul la geamantan ! Domnul Vântu voia două ziare. Unul serios, care să bată la vârful societăţii, şi unul de scandal. Şi nimeni să nu ştie niciodată cine se află în spatele lor. Domnule, i-am zis, în România totul se află ! La proşti, a zis el cu acelaşi cinism. Angajăm un redactor-şef şi acesta execută ordinele prin telefon. Eventual, punem şi o cameră video, ca să aveţi sentimentul că vorbiţi cu cineva. Să-l vedeţi cum transpiră când îi daţi ordine. Şi rupem piaţa ! E greu de rupt o piaţă cu profesionişti număraţi, am încercat să-i explic. Domnule, eu am o armată de foşti ofiţeri de Securitate, de contrainformaţii. Şi din fiecare oraş mare sau centru de judeţ detaşez câte doi sau trei. Fără o echipă profesionistă de informatori în reţea, nu se mai poate face nimic. Nici documente, nici scandal, nimic ! Şi facem două redacţii, bazate pe o reţea solidă de profesionişti, controlăm difuzarea şi producţia de hârtie, cumpărăm procente în câteva ziare şi pe urmă vindem totul unui trust. Pe mine nu mă interesează decât banii ! Mă uitam la acest om de afaceri adus de valurile tulburi de după 1990 dintr-un modest oraş din Moldova la gurile de metrou din Bucureşti, unde a început cu vânzarea certificatelor de privatizare. O inteligenţă speculativă l-a urcat repede pe scara banilor, aşa cum au urcat atâţia şi cum mai urcă, asemenea păianjenului pe propria sa pânză. M-a amuzat prima dată când am citit în ziare o reclamă a firmei sale de « investiţii imobiliare », deşi era vorba de un agent de Bursă, nu de un intermediar de case şi terenuri. Un detaliu mărunt, aproape fără importanţă, ca şi *Enciclopedia Britannica* în 16 volume din care citea Ilie Alexandru la Slobozia când voia să se relaxeze cu familia. Şi chiar am observat într-o bibliotecă *Enciclopedia Britannica*, devenită, săraca de ea, semn de nobleţe intelectuală la oameni care îşi pun frac şi papion, dar iau o şosetă albastră şi una roşie pe motiv ca amândouă sunt flauşate.

Mărturisesc că mă fascinează foamea de bani a acestei lumi căţărate spre vârf după 1989. Dar mai ales pretenţia de onorabilitate a acestor oameni, dorinţa lor sinceră de a se aşeza într-o altă lume, de calitate, rasată şi elevată. Doar din când în când mai scapă câte un gest ţopist, după care redevin aristocraţi, sub care cu greu îi redescoperi pe foştii tehnicieni veterinari din comună. Oameni inteligenţi, iuţi, cu simţul banului, obsedaţi în cele din urmă de onoare şi onorabilitate. E trăsătura întregii clase de oameni de afaceri, răsăriţi peste noapte, ca şi politicienii. Numai că aceştia au scos capul chiar în valurile furtunii din decembrie 1989, apoi au dispărut încet-încet, încât, după şapte ani, trebuie să ne stoarcem memoria pentru a ne aminti cum îi chema pe cei care ne mâncau nopţile în vremea CPUN-ului. La fel se petrec lucrurile şi în lumea afacerilor. Şi se duc, se duc pe rând ! Vorba lui Eminescu. Ei vor să renască, dar fără trecut, şi apoi să populeze viitorul ca pe o garsonieră luată de la stat.

Facem o fabrică, o vindem, facem ziare, cumpărăm difuzarea, controlăm hârtia, cumpărăm procente. Nu contează culoarea banilor ! Şi, pentru că tocmai asta contează, nu ne rămâne decât şansa de a ne întreba peste ani, oare cum îl chema pe acela ?

14-15 iunie 1997

Tot răul spre bine (1)

Dacă poziţia americanilor m-ar fi prins la Bucureşti, probabil m-ar fi amărât peste măsură. Dar aici, la Bonn, spre surprinderea mea, numărul de trei, anunţat de Casa Albă, a stârnit în primul rând simpatie. « Nu mai suntem singuri, americanii nu pot face singuri cărţile jocului, tot o ţară europeană veţi fi » au fost propoziţii repetate mereu. În întâlnirile organizate astăzi şi mâine de PRO TV cu marile ziare germane voi afla şi mai detaliat cum este percepută decizia Casei Albe în societatea germană. Ea este mai mult decât importantă. Faptul că americanii au anunţat mai repede poziţia lor faţă de extinderea NATO privează Germania şi ceilalţi parteneri de sentimentul unei decizii elaborate în comun. În acest fel, ceilalţi rămân cu sentimentul unei maşini de vot care ar trebui să se conformeze deciziei americane. Or, orgoliile europenilor sunt încă majore şi o sursă de importantă energie pozitivă. O energie care i-ar putea folosi României. În primul rând, poziţia cancelarului Kohl, chiar nuanţată după întâlnirea de la Strasbourg, înmoaie multe alte păreri şi poate fi semnul real al unei schimbări germane. Aceasta poate aduce enorm. Nu neapărat

o primire a României încă din primul val. Dar o atitudine definitiv schimbată față de România și o apropiere mult mai serioasă de structurile euro-atlantice.

Anunțul făcut ieri de Casa Albă, în ciuda enormei noastre dezamăgiri, are totuși un merit. El apare mult mai repede decât ne așteptam. Dacă poziția americană ar fi fost comunicată doar la Madrid, atunci cu siguranță ar fi fost prea târziu. Or, așa, el are meritul de a zgândări orgoliile celorlalți și de a declanșa o discuție mult mai serioasă, dar și public legată de soarta României. Și o abandonare a țării noastre, așa, tam-nisam, cu o tăietură de pix, nu ar mai putea fi susținută. Evident, nu vreau să afirm că în zilele rămase până la Madrid se mai pot petrece minuni care să introducă România în primul val. Nici vorbă ! De altfel, fără să însemne nimic, mi-am exprimat un anume pesimism în legătură cu intrarea din primul val. În cursa pentru NATO am intrat mult prea târziu. Șase luni de alt mesaj politic transmis întregii lumi nu au făcut decât să atragă atenția față de România, să genereze o veritabilă simpatie, dar nimic mai mult. Dar despre responsabilitatea acestei pierderi, în numerele următoare ale ziarului.

Și totuși, precizarea americană făcută ieri poate avea partea ei pozitivă. Stârnește orgoliile aliaților și poate declanșa o discuție cu consecințe benefice asupra României. Diplomația românească își poate continua lucrarea și, cu un sprijin real al Germaniei, am putea atinge o situație pe care o merităm pe deplin. Nu calificarea în primul val, pe care n-o meritam decât moral în proporție de sută la sută. Dar economic, militar, calificarea României în primul val n-ar fi fost decât un gest supergeneros, acoperit de realitate doar parțial. Însă disputele stârnite în acest moment ar putea încă duce la o situație pe care România o merită din plin. Adică nominalizarea fermă pentru o a doua fază a primului val. Aceasta mi se pare și posibilă, și realistă. Realistă și pentru România, și pentru NATO, și pentru partenerii din zonă. O asemenea nominalizare, cu un calendar ferm, imediat după primirea celor trei (Cehia, Polonia și Ungaria), ar fi soluția cea mai înțeleaptă. Pentru ea trebuie continuate eforturile. Câștigarea unei asemenea poziții la Madrid ar fi un semnal de neabandonare a României în nesiguranța de la marginea de est a Europei. Obținerea unei asemenea nominalizări ar fi și un balon de oxigen pentru populația României, pentru guvern și pentru reformă, dar și pentru societatea civilă în egală măsură. Cu siguranță că poziția americană favorabilă doar pentru trei apasă nu doar guvernul și direcția de evoluție a societății. Ea va clătina optimismul fiecăruia, credința că lumea democrată este dispusă să depășească faza intereselor de politețe din vremea războiului rece. Fără un asemenea semnal, îndoielile societății civile se pot amplifica periculos. În plus, o asemenea confirmare ar avea meritul de a produce o accelerare a reformelor democratice. Guvernul Ciorbea și cel care îi va urma vor avea înainte puncte obligatorii de atins. Populația ar putea ști pentru ce să îndure chinurile reformei, iar opoziția ar avea repere solide în raport cu care să-și situeze criticile. În același timp, coaliția guvernamentală nici nu s-ar dezumfla, nici nu și-ar umfla pieptul peste măsură. Mă și gândsc cu ce scară ar fi trebuit să ne urcăm la nasul actualilor guvernanți dacă și-ar fi putut trece în cont o asemenea decizie istorică pentru România. Varianta cu nominalizarea pentru o a doua fază a primului val ar avea meritul de a pune guvernul la o muncă mult mai clară și susținută.

Această posibilitate, care nu se arată în întregime pierdută, ar da un impuls favorabil și investitorilor străini. Într-o țară abandonată între lumea occidentală și Rusia, numai aventurierii de profesie își vor cheltui banii. Dar, într-o Românie integrată în procesele lumii democrate, investițiile vor fi mai sigure și, implicit, mai tentante. Deci varianta nominalizării ar avea și consecințe benefice pentru relația economiei cu investitorii.

Anunțarea celor trei la Casa Albă lasă destul de puține șanse unei asemenea variante. Dar ele există și, cu un enorm efort și cu puțin noroc, ar putea fi valorificate. Cel puțin așa arată lucrurile după o primă reacție a societății germane și a cabinetelor europene.

De bună seamă, foarte important este și cum a fost primită poziția americană la București. Dar despre asta, în ziarul nostru de luni.

16 iunie 1997

Tot răul spre bine (2)

Zice Ionescu : ne-au mințit ! Zice Popescu : ne-au dezamăgit. Ba mai socate capul și parlamentarul Ghiță, care zice : au cheltuit banii poporului, s-au plimbat și nu ne-am ales cu nimic. Și nea Vasile sare și el : tot la ruși rămânem. Oricât de optimiști suntem noi, românii, tot la vinovați ne vom gândi. Ne place mult mai mult să scoatem ochii cuiva decât să ne întrebăm ce avem de făcut. Mie-n sută, vom începe cu acuzații. Că n-am făcut aia sau cealaltă, că am greșit. Iar atacurile vor veni de la opoziție spre putere. PDSR și PUNR vor uita ca și ele au încercat același lucru, dar bâiguit, neconvingător, pe la ușile cancelariilor europene, pe unde au fost pasate cu politețe, ca niște bolnavi de o SIDA ideologică. În afara Tratatului bilateral cu Ungaria, care rămâne o performanță a regimului Iliescu, nici unul dintre argumentele care ar fi contat la calificarea României pentru primul val nu poate fi considerat ca îndeplinit de fosta putere. Mai mult, asupra acesteia apasă și va apăsa păcatul de a fi irosit șapte ani fără să fi impus României o direcție convingătoare. Fosta guvernare nu și-a riscat pielea niciodată. A pus supraviețuirea ei mai presus de interesele vitale ale țării. A jucat un fel de « dă-mi-o mie, na-ți-o ție », în timp ce în celelalte țări din Estul Europei se construia în mare grabă reîntoarcerea la lumea civilizată. Spre deosebire de celelalte capitale, la București, Ion Iliescu înțelegea cu greu care este noua orientare a lumii. Și, când a fost forțat să o accepte, s-a mișcat ca printr-o sufragerie întunecată în căutarea comutatorului. Cu mineriade bastonate și stângăcii politice dublate de cinism, România a pierdut un timp extrem de prețios. Ea n-a reușit să convingă pe nimeni că a schimbat stilul, că este un partener serios, că știe ce vrea și joacă hotărât cartea democrației. Peste tot pe unde s-a mișcat, regimul Iliescu n-a făcut decât să continue strategia duplicității, adică strategia diplomatică a lui Ceaușescu. Afară excela în demonstrații spectaculoase, în descrieri roze de democrație ultramodernă, iar acasă o băga pe mânecă după cum o cerea interesul. Șase ani, regimul Iliescu n-a făcut decât să contribuie la consolidarea părerii că românii în politică sunt niște curve. Cu o asemenea evoluție, România ar fi avut nevoie de cinci decenii, dacă nu de un secol pentru a deveni un candidat credibil pentru organismele euro-atlantice. Au fost șase ani pierduți, în care am reușit marea performanță de a pierde trenul țărilor din Europa Centrală ! Deci șansele infime de azi apasă mai întâi de toate regimul Iliescu. Dar și pe umerii unei mari părți a societății românești. Până la urmă, ea a fost sprijin de nădejde pentru această învârtire în jurul cozii. Ea n-a fost în stare să pretindă altceva de la Ion Iliescu și ai săi și a primit de la aceștia cam ceea ce și-a dorit. Așa că răspunderea nu poate cădea numai pe umerii lui Ion Iliescu, Văcăroiu, Năstase, Gherman etc. Ei n-au fost decât măsura unei Românii obligate să descopere pragul prin lovirea cu capul de tavan. Ar fi incorect să nu explicăm insuccesul de acum și prin mișcările de după alegeri. Chiar dacă a reușit să spele toată îmbâcseala din imaginea construită de Ion Iliescu, actuala putere a pierdut și ea

din puținul timp rămas la dispoziție. A reușit să convingă marile puteri că la București se vorbește o altă limbă, că sunt alți oameni și o altă morală. Dar, în afara Tratatului cu Ucraina (care, în ciuda nemulțumirilor de acasă, continuă să impresioneze cancelariile occidentale), ea a vorbit mai mult și a făcut mai puțin. Guvernul Ciorbea a pierdut destul timp cu alcătuirea și a tot amânant marea reformă economică. Dacă acesta ar fi început într-un ritm accelerat prin februarie-martie, cu siguranță că șansele României ar fi sporit. Nu foarte mult, dar suficient ca asupra politicienilor din Occident să se formeze și o anume presiune economică. Dar acest lucru nu s-a produs, pentru că guvernul Ciorbea n-a fost pregătit să intre în pâine chiar de-a doua zi. Mai mult, după șase luni, puțini pot băga mâna în foc că acesta are stabilită o eșalonare clară a tuturor momentelor de trecut. Plus a forței de a supraviețui acestora.

În acest moment, România suferă doar de păcatul de a fi intrat în cursă mult prea târziu. Pe fondul unor jocuri deja făcute, al unor alianțe bine consolidate în timp, ea a încercat intrarea în forță la o masă la care invitații, meniul și muzica erau stabilite de mult. Și nimeni nu ne vedea între invitații la petrecere. Abia acum descoperim cât de ridicole și de fără de șanse erau promisiunile și performanțele internaționale ale fostei puteri de la București. După cum poziția fermă a americanilor ne atrage atenția că trebuie să renunțăm pentru totdeauna la stilul duplicitar. România, pentru a intra în concertul națiunilor europene, trebuie să construiască solid. Nu să vopsească gardul pentru diplomații străini și acasă să-și cârpească veșmintele democratice. Dacă în urma acestui refuz, care poate avea și sensul unei amânări, România întoarce iarăși foaia, atunci nu va face decât să confirme îndoielile occidentalilor. Dacă va continua procesul, atunci vom forța comunitatea internațională să accepte ceea ce era deja exprimat : normalizarea continuă. Și, din acest punct de vedere, precis ar fi cea mai fericită soluție. Și care, culmea, încă mai are șanse.

17 iunie 1997

Tontoroiul în Poliție și Parchet

Ceva e putred și pute în Danemarca ! Dar începe să pută și în Poliție. Schimbările pe care toată lumea le-a salutat la vremea respectivă aveau drept scop o primenire. Instituția avea nevoie să fie băgată în viteză pentru a face față situației din România. Ineficiența ei față de corupție ajunsese proverbială. Toată lumea trăia cu sentimentul unui parteneriat între marii infractori și capii din Poliție. În primul rând că schimbările de atunci, deși se făceau trimiteri la tot felul de combinații, aranjamente, tăinuiri, interese personale, chiar și corupție, s-au terminat în coadă de pește. Au fost luați de ici și mutați colo, ca o mustrare copilărească de școală. Nici unul dintre capetele Poliției suspecte de participare la corupție n-a ajuns subiect într-un dosar penal.

E un proverb vechi. Corb la corb nu-și scoate ochii. Lucru valabil, se pare, și în Poliție. Șefi de inspectorate județene au rămas bine mersi cu enorme proprietăți și, cu mustrarea colegială a conducerii de la Interne, au fost trimiși să se bucure de ele. Până la urmă, legea li se aplică doar celor mici și adversarilor politici. Dar în Poliție, *niet*. Acolo nu intră nimeni, nu se face lumină și, pe zi ce trece, lucrurile se învăluie în mister. Se discută de conflicte la vârf, chiar în imediata apropiere a ministrului. Deciziile tranșante s-au înmuiat inexplicabil, iar bătălia pentru cine are influență mai mare asupra ministrului și a coaliției ia forme din ce în ce mai interesante. Până la urmă, misterele sunt multe și nu e treaba noastră să lămurim influența generalului

Dan Gheorghe, fost al 215, asupra ministrului sau a jocurilor între colonei, generali și consilieri. Dar aflu pe zi ce trece că în Poliție se transmit amenințări chiar și către presă. Una dintre ele mi-a parvenit și mie. Dar nu despre ea este vorba. Chiar în momentul în care plecam din țară am citit despre declarațiile lui Fane Căpățână. Ele puneau semnul întrebării asupra unuia dintre cei mai operativi procurori din noul val. Este vorba despre Gheorghe Mocuță, omul care a supervizat arestarea lui Miron Cozma și care coordonează cercetările în cazul fraților Păunescu. Nimeni nu vine să ridice problema legăturii dintre fosta putere și Poliție și dintre Poliție și Fane Spoitoru, Gigi Kent și Fane Căpățână. Nimeni nu discută despre cooperarea și prietenia dintre colonei, generali și oameni din Poliție și această lume interlopă, în care se produceau arestări spectaculoase pentru hoții și violuri, și erau urmate în câteva ore și zile de eliberări și mai spectaculoase. Dintr-o dată, fără să fi avut lumină în nici o responsabilitate a mai-marilor din Poliție, ca un bolovan încins în jar, cade declarația lui Fane Căpățână. Nu sunt în măsură să-l apăr pe procurorul Gheorghe Mocuța, dar nici să-l acuz. Se va stabili dacă a luat sau n-a luat ceva. Și acest lucru trebuie să se clarifice pentru a înlătura orice îndoială. Dar pe mine mă roade altceva. Fane Spoitoru, Fane Căpățână și câți or mai fi scapă mereu și situația lor rămâne neclară. Și, dintr-o dată, pac la *Războiu* cu o acuzație care poate demola un om și-l lasă pe celebrul Fane Căpățână ca pe un îngeraș așteptat să se întoarcă acasă. Aici pute îngrozitor. Ca și la întoarcerea lui Răducan din exilul său sentimentalo-economic. Pentru că Fane Căpățână mai invocă un nume trist din Poliție, e vorba de maiorul Theodor Dinu, prins cândva în flagrant și ajuns un fel de șef de cazino pe Calea Victoriei. Procurorul Mocuța a devenit un fel de inamic public, extrem de periculos și pentru Poliție, și Procuratură. Prea arată povestea aceasta a punere la cale pentru a înțelege că se pregătește ceva de fiert și în Parchet, și în Poliție. Și acest lucru se întâmplă exact într-o perioadă premergătoare unei mari deplasări a unor vârfuri din Poliție și din Parchet. Evident, între cei care lipsesc două săptămâni din România se află și directorul din Parchet, Gheorghe Mocuța. Nu cunosc detaliile, dar mă simt obligat să semnalez aerul de piesă de teatru pusă la cale de un regizor chiomb. Până la urmă, lucrurile se vor clarifica și vom avea confirmarea unui scenariu sau a unor adevăruri. Dar altceva mai miroase în această poveste. Se vede de la o poștă că reforma din Poliție fie n-a reușit, fie nu a avut loc. Și că reforma din Parchet, invocată și ea, este departe de a începe cu adevărat. Abia acum vedem că, dincolo de aparențe, bătălia este mult mai grea. Chiar și semnalul dat de Ministerul de Interne care vrea reînființarea Statului Major (formă de organizare militară) reprezintă o nostalgie a unei instituții civile, câtuși de puțin dispusă să renunțe la ordine și la funcțiile de tablă ale unor generali. Cum generalii, de regulă, câștigă întotdeauna, nu-mi rămâne decât speranța că lumea politică va înțelege ce fierbe în cele două instituții și va reuși să ia capacul de pe aceste oale înfierbântate. Altfel, ne vom arde cu toții.

18 iunie 1997

Parfum de dat pe bâte

Minerii nu se liniștesc în nici un fel. Cauzele sunt ca purecii. O duc la fel de greu ca și ceilalți români, dar în niște locuri de muncă în care nu-ți vine să-i trimiți nici pe condamnați. Cheltuielile statului cu mineritul sunt mult mai mari decât amărâtele de câștiguri. Mineritul rămâne un fel de sport social. Unii sunt trimiși în adâncuri, în ciuda faptului că se cheltuiesc banii noștri, ai tuturor. Au o ocupație, prin

chinul lor subteran își justifică lefurile, iar economia românească trece starea lor de liniște la capitolul pierderi planificate. E o gândire economică de furat căciula. Și ea se regăsește și la ortaci. Dacă tot e muncă grea, chiar și neeconomică, atunci de ce să nu fie și prime de Paști, și prime de vacanță, și Jiul ținut pe banii regiei, și ce mai trebuie prin Vale ca viața să pară normală. Și minerii, care nu acceptă situația lor fie din ignoranță, fie din nepăsare. Dacă au îngenuncheat un guvern, dacă i-au speriat și pe Ilie Verdeț, și pe Nicolae Ceaușescu, atunci înseamnă că țin și că forța lor poate croi orice lege după cum și-o doresc. Ei cred că dreptatea și legile unei țări se impun cu bâta, cu târnăcopul, cu bucățile de cablu electric și cu botul cizmei. Le-a ieșit de două ori și au rămas cu acest sentiment. El a făcut să crească în mentalitatea lor o excrescență periculoasă. N-are rost să o luăm de la capăt cu vinovații. Cert este că această aberație li s-a fixat adânc și pentru că, în cei șapte ani de prietenie cu Ion Iliescu și cu PDSR, adevărurile despre mineriade au fost îngropate în nisip ca o metaforă de pisică. Din asta minerii Văii Jiului au înțeles că merge cum a mai mers. Cu aceleași revendicări, cu aceleași mijloace în forță, cu aceleași consecințe. Adică ei totul, noi – buze umflate. Și apoi, ei nimic, noi – gură în vânt.

Am auzit ieri că ministrul Traian Băsescu a suspendat trenurile. E o măsură. Am mai aflat de unități de poliție dispuse în zonă. Să întâmpini nemulțumirea oamenilor hotărâți să folosească bâtele cu un plan bazat pe gloanțe și bulane de cauciuc mi se pare o prostie la fel de mare ca și pornirea minerilor de a-și face singuri dreptate. Calea negocierilor este singura care nu descalifică. Sigur că ele au fost și vor fi grele. Minerii se vor opune cu încăpățânare pentru a obține revendicări cu totul și cu totul nerealiste. Până la urmă, se vor mulțumi cu jumătate. Adică nici guvernul n-a dat și ei s-au ales totuși cu ceva. Sau se vor alege. Dar cel mai important și mai grav lucru este că guvernul va ceda. De teama tulburărilor sociale, de teama violenței, de groaza unei imagini neplăcute, aproape sigur se va înmuia nepermis de mult. Din păcate, el nu are acum alte soluții. Ori reprimarea, ceea ce ne-ar oripila pe toți, ori concesii după concesii, care nu pot să încânte pe nimeni.

Ar trebui spuse câteva vorbe și despre interesele aflate în joc. Nemulțumirile minerilor, în cea mai mare parte sunt întemeiate. E vorba de o muncă blestemată și de o viață cenușie, în condiții sociale adeseori revoltătoare. Prea au izbucnit însă aceste nemulțumiri taman când actualei puteri îi arde buza pentru Madrid și când opoziția arată că o turmă de mistreți fioroși, ca să nu ne întrebăm cine a pus puțină benzină pe durerea minerilor. Și ce marcă poartă ea. De la prietenii noștri din afară sau e benzină autohtonă, turnată de adversari ? Dintr-un comunicat al SRI n-am înțeles mare lucru, dar se vede că această instituție miroase ceva și încearcă să afle.

Cedarea fără scăpare a guvernanților are însă o cauză mai adâncă. Reforma ! Pentru că puțină lume își imaginează o posibilă rentabilizare a minelor și a mineritului. Lăsată așa cum este, situația se va umfla din când în când și va exploda cam o dată la câțiva ani. Iar prin reformă nu înțeleg neapărat închiderea minelor și lăsarea oamenilor pe drumuri. Ar fi o adevărată tragedie, cu consecințe incalculabile pentru societatea românească. Prin reformă, în acest caz concret, ar trebui să înțelegem programe complexe de protecție socială, de reconversie profesională, de sprijinit noi activități economice. E vorba de o operațiune complexă, despre care s-a vorbit și se vorbește. Dar situația minelor este aceeași ca pe vremea lui Ceaușescu, a lui Iliescu și, cu cârpeli de negociere și cu măriri artificiale, va fi la fel și pe vremea lui Constantinescu. Mai în glumă, mai în serios, de două decenii, condițiile de viață ale minerilor nu s-au schimbat cu nimic. Doar că acum pot să mai cumpere și țigări străine și whisky când le ajung banii.

Or, de programe guvernamentale legate de mineri și minerit s-a tot vorbit. Și se vorbește de fiecare dată când situația se îngroașă. Ele nu există decât pe hârtie. Și revin pe tapet când adie mirosul de bâtă. Și el este înlăturat cu o pudră, cu un spray dulceag, dar la rădăcina lucrurile rămân la fel de strâmbe și de stricate.

P. S. Ieri, din greșeală, în « Comentariul zilei », am menționat numele maiorului Theodor Dinu, când de fapt era vorba de Viorel Dinu, tot fost maior, dar o altă persoană. Nu-mi rămân decât scuzele de rigoare.

19 iunie 1997

Noi gândim și-i lucrăm pe toți !

De când a plecat Virgil Măgureanu de la SRI, s-a așternut o liniște de mormânt peste instituție. Ai zice că a venit o vreme de boierie totală. Mă tem că nu este deloc așa. Mai degrabă se pregătesc schimbări despre care vom auzi destul de curând. Pentru că nu văd cum s-ar putea înțelege noua conducere cu generalul Gioni Popescu și cu mulți alții. După cum nu e exclus ca în curând să scape spre presă câte ceva despre afacerile în care a fost implicată instituția. Probabil că domnul Măgureanu se va supăra și va zice că Serviciul Român de Informații n-a fost implicat în nici o afacere necurată. Îndoi-m-aș și n-am cui ! Toate serviciile secrete din lume învârt și niște bani de pe lângă bugetul acordat. Unii chiar i-au investit în bănci, în afaceri profitabile pentru a putea procura și bani fără buletin de identitate și ceva mai iuți de picior. Așa că, dacă nu vom afla noi, măcar președintele Emil Constantinescu va putea să vadă ce se află dincolo de liziera pădurii Băneasa.

Și totuși, ceva merită toată atenția. Într-o emisiune de televiziune, profesorul Mircea Gheordunescu a glosat (termen literar pentru datul cu părerea) despre rolul serviciilor secrete. La un moment dat, contaminat, probabil, și de spiritul aiuritor al acestui Guevara de Ferentari, adică Gelu Voican Voiculescu, a spus că serviciile secrete, atunci când constată că șeful statului nu mai corespunde aspirațiilor (sau interesului național), încep să-i livreze informații eronate. M-am scărpinat drept între ochi. Care va să zică serviciile secrete îl pot duce pe un șef de stat mai întâi de toate într-o fundătură și mai apoi direct în fața plutonului. Știa profesorul Gheordunescu ceva amănunte în plus despre rolul Securității în descălecarea lui Nicolae Ceaușescu ! Din această afirmație am putea înțelegă că Securitatea lui Nicolae Ceaușescu a avut un rol patriotic. Și-a dat seama că el o luase razna și nu mai corespundea « intereselor naționale », și l-a îndopat cu tot felul de fantasmagorii. Chestiunea rămâne discutabilă. În primul rând, pentru că n-a fost clarificată în întregime. Erau oameni care vorbeau despre răsturnarea lui Ceaușescu în decembrie, cel mai târziu la Plugușor. Toți erau din Securitate. L-au informat și pe Cârmaci sau l-au dezinformat ? Un ofițer de Securitate mai susține și azi că trupe paramilitare se pregăteau în Ungaria, în imediata vecinătate a graniței cu România. E o fantasmagorie, din exces de zel, livrată și asta lui Ceaușescu, sau un adevăr gol-goluț, dar care nu s-a verificat niciodată ? Tipărirea cărților lui Ceaușescu și ale nevesti-sii peste hotare, dată în sarcina Securității, reprezintă un mod de dezinformare pentru că omul o luase razna sau unul de slugărnicie ? Am sentimentul că profesorul Mircea Gheordunescu se referea la această aproape datorie a serviciilor secrete cu gândul la Securitatea care l-a trădat pe Ceaușescu. Era doar o ipoteză sau domnia sa știe deja mai multe lucruri decât cele publicate până acum ? Înclin să cred că da. Fiind țărănist la orgine, printre primele plăceri ale

noilor șefi ai SRI trebuie să fi fost curiozitatea de a privi dincolo de lucrurile accesibile muritorilor de rând, mai ales la cele privitoare la decembrie 1989.

Indiferent ce noutăți a aflat profesorul Gheordunescu, afirmația sa comportă totuși o obiecție fundamentală. Are dreptul un serviciu de informații să furnizeze date false unui conducător de stat ? Conform afirmației sale, răspunsul este da, cu condiția ca acel om să nu mai reprezinte interesul național. Și, mă rog frumos, cine stabilește dacă omul respectiv nu mai reprezintă interesul național ? Serviciul Român de Informații sau oricare alt serviciu din altă țară ? Cu ce mijloace ? Din câte știu, peste tot, schimbarea șefului statului este doar opera electoratului și a parlamentelor. Un serviciu de informații, fie el și superdeștept și hipercorect, tot nu are mijloacele, dar nici cadrul legal pentru o asemenea operațiune. Sigur că, prin arta dezinformării, nu numai un șef de stat, dar și un ministru sau un prefect anonim, chiar și un pârlit de primar poate fi transformat într-un inamic public. Lumea e zădărâtă să-l linșeze pe bietul om, iar serviciul de informații zâmbește șiret și se spală pe mâini. Să zicem că SRI a socotit că Ion Iliescu nu mai corespundea interesului național. Stabilit pe bază de ce ? Și cu ce instrumente a operat ? Pentru că, într-o asemenea versiune ipotetică, și domnul Virgil Măgureanu ar fi putut lucra liniștit la căderea fostului președinte. După cum o asemenea teorie ar permite ca, într-o bună zi, SRI să-i livreze informații false chiar și actualului președinte. Asta în ideea că actuala conducere s-ar gândi că șeful statului nu mai corespunde interesului național. Dacă stăm și ne gândim bine, în afirmația profesorului Gheordunescu e o eroare gravă și un dram de adevăr. Serviciile secrete se mișcă mai totdeauna pe la marginea legii. Au chiar o adevărată vocație pentru asta.

Iată de ce, un riguros control parlamentar și un ochi mereu deschis asupra calității informațiilor furnizate sunt mai mult decât necesare. Ele sunt antidotul pentru ofițerii mult prea deștepți sau pentru securiștii cu ambiții de putere.

20 iunie 1997

Președintele iese la bătaie

Șocantă această lipsă de interes a președintelui Emil Constantinescu de a face o vizită de lucru în Statele Unite ! Mă tem că nu sunt prea mulți oameni care să refuze civilizat o asemenea invitație. Nu obișnuiți, pentru că aceștia ar fi fericiți doar să bea un ceai de mentă în Salonul Oval chiar și în lipsa lui Clinton. E vorba de lumea politică. La prima vedere, atitudinea ar putea fi privită ca o bățoșenie. Nu sunt excluse comentarii de genul « uite la românii ăștia, n-au după ce bea apa și fac pe nebunii ! » Se mai dau și fuduli ! În fond, este vorba despre o ofertă pe care Ion Iliescu n-a avut-o niciodată. De o vizită de lucru n-a beneficiat nimeni. Doar Nicolae Ceaușescu a avut parte de o primire oficială în momentele sale de succes, în care reușise să sucească multe capete încoronate. De data aceasta e vorba despre altceva. Mulți cititori ar putea să creadă că Emil Constantinescu are această reacție ca răspuns la refuzul american de a accepta cinci state în primul val NATO. E doar o aparență. Poziția președintelui Constantinescu de a nu da curs unei întâlniri de lucru este anterioară deciziei americane privitoare la NATO. Ea vine din orgoliu, dar și dintr-o strategie politică. Pentru a o înțelege, ar trebui să le explicăm cititorilor că diferența între o vizită de lucru și una oficială vine chiar de la diferența de greutate. O vizită de lucru, într-un limbaj mai pestriț, seamănă cu o invitație prietenească la o cafea. În timp ce vizita oficială are greutatea unei vizite într-o familie. Se pregătește toată

lumea şi are proporţiile unui eveniment. O vizită de lucru spune ceva despre amiciţia, chiar simpatia între două persoane, în timp ce o vizită oficială angajează o ţară şi o politică. Ea este un semnal politic oficial de maximă greutate. Or, Emil Constantinescu bate tocmai aici. La reaşezarea pe baze solide a relaţiilor româno-americane. Iar acestea, în ciuda semnalelor pozitive, a comunicării mult îmbunătăţite, a schimbării de optică, tot n-au ajuns la faza unei pietre de temelie. Vizita primului-ministru Victor Ciorbea este şi ea un exemplu. O jumătate de oră cu vicepreşedintele Al Gore, de pe urma căreia aflăm doar că poziţia americană este cea anunţată săptămâna trecută, nu este mare lucru. E o deplasare mai mult simbolică.

Dacă n-ar fi şi contactele cu oamenii de afaceri şi dacă deplasarea nu ar însemna şi nişte fonduri pentru România, atunci cu siguranţă am avea de-a face cu o vizită cel puţin neinspirată. Eschivarea elegantă faţă de o compensaţie de complezenţă nu face decât să-i aducă lui Emil Constantinescu imaginea unui politician extrem de hotărât. De altfel, nu-mi amintesc prilejul, dar la o deplasare a şi declarat că el şi colegii săi de echipă n-au fost ajutaţi decât de marea majoritate a românilor. Ca atare, în afară de aceştia, nu se simte dator faţă de nimeni. În acelaşi timp, din reacţia lui Emil Constantinescu se mai poate citi un fapt. Că el are convingerea că va reuşi să fie preşedintele unei societăţi cu structuri democratice solide, cu o economie dinamică, şi că aceste izbânzi îi vor aduce României recunoaşterea dată de o vizită oficială. În plus, legat de context, Emil Constantinescu şi-a dat seama că nu este cazul să mai pluseze. Şi aşa, eforturile multiple ale României au fost deja pişcate cu ironii fine. Constantinescu preferă demersurile indirecte la această oră, utile şi cu şanse reale pe termen lung. În acelaşi timp, Emil Constantinescu face un prim pas important. Într-o situaţie tensionată, cum este cea din Valea Jiului, preşedintele iese din iţele încâlcite ale marii politici şi îşi angajează autoritatea pentru aplanarea unui conflict social. Aseară s-a anunţat deja un şir de discuţii cu liderii de sindicat şi centrale, cu instituţii ale statului (mai ales ministerele de resort) şi cu partide politice. Emil Constantinescu simte că plusările de la Petroşani din campania de alegere a înlocuitorului lui Miron Cozma pot genera tensiuni periculoase pentru societate. Implicit pentru strategia sa politică pe termen lung. Este pentru prima dată când preşedintele pune la bătaie autoritatea personală şi greutatea instituţiei pentru a modera un conflict social. Strategia, cel puţin până în momentul de faţă, mi se pare extrem de bine aleasă. Dacă ea va avea şi eficienţa scontată, atunci am fi în situaţia unui semnal pozitiv : că la Preşedinţie lucrurile stau mult mai bine ca la guvern. Şi că această ofertă americană nu e decât un mic pas pentru o vizită oficială în Statele Unite. Adică ultima confirmare pentru un politician care vizează marele pot.

21-22 iunie 1997

Sfârşit de veac în Valea Jiului

Ca născut într-un judeţ cu mineri, mai calc din când în când prin Petroşani, unde am un prieten din şcoala generală. În viaţa mea n-am văzut un oraş peste care să fi curs atâta plumb care nu există. Şi lumina ferestrelor curge pe geamuri ca o mizerie, şi cârciumile au ceva de ocnă artistică, şi bisericile seamănă cu nişte maşini vechi de slujbe mortuare. Şi oamenii nu ştiu să râdă, iar vara muştele bat pe vitrinele din centru ca pe un muribund. Şi prietenul meu din copilărie este croitor. Adică a fost, pentru că la puţină vreme a dat faliment. În câteva luni, două neveste de maistru i-au deschis uşa de patru ori. La Petroşani, nimeni nu-şi mai face costum de co-

mandă. Își ia de gata sau poartă salopetele de mină. Orașul are două meserii de bază. Una de miner, cealaltă de nevastă. Iar cea de nevastă este la fel de grea, dacă nu chiar mai grea decât prima. Ea trebuie să știe să împartă banii, să-i mărunțească până la leafă, să crească plozii, să încaseze înjurături și scatoalce în zilele de chenzină și leafă, să facă de mâncare din legume cu prețuri de import. Nevasta de miner nu știe ce sunt bucuriile și nu iese din casă decât până la piața stăpânită de șmecheri. E un aer greu ca plumbul care vine din coșurile caselor, din privirile oamenilor, din asfaltul spart, din casele coșcovite. La Petroșani și în Valea Jiului, tot ce e nou se învechește în câteva zile și tinde spre cenușiul uniformei generale. Din când în când, oamenii nu mai rezistă. Ori se îmbată și se taie, ori o pun de o grevă. De atâtea decenii, viața lor e ca un film care rulează cu prezență obligatorie. Din când în când se mai schimbă câte o fotogramă. Viața lucrează la completare. În același timp, toată această lume stă agățată de un fir subțire de speranță. Iar speranța ei este manevrată după caz. De putere, de opoziție, de făcătorii de bani, de partide, de șefi de sindicate. Înainte nu se bătea nimeni pentru sindicate. Cheia era să ajungi mare la partid. Acum s-a întors roata. N-ai pe nimeni la Ligă, e ca și cum n-ai avea părinți.

Până la urmă, focul de săptămâna aceasta s-a stins doar cu niște bani. Nici măcar dați de guvern. S-au scos niște bani ca dintr-o închidere a ochilor. Adică din « ajustarea unor costuri ». Toată zarva de pe Vale s-a încheiat cu un protocol în trei puncte, din care al treilea menționează că actul s-a încheiat în trei exemplare. Iar la punctul doi stau cele 23 de procente majorare. Adică niște varză nouă, câteva kilograme de carne, câteva beri, o votcă și o pereche de tenişi. Bani pentru a face un drum de câțiva milimetri de la prăpastia care îl însoțește pe fiecare. Mișcarea astâmpărată cu 23 de procente din leafă înseamnă și un fel de alt Miron Cozma. Nici mai bun și nici mai rău. Dar povestea nu se termină. S-a mai scris doar un episod. Nici măcar violent. Unul care amână totul pentru altădată, niciodată. Pentru că nici un guvern n-a depășit faza de bla-bla pe seama minerilor. Nici un proiect veritabil nu a fost pus la bătaie și nimeni nu a început să lucreze la schimbarea vieții din Valea Jiului. Unii chiar zic că nu se poate face nimic. Alții au idei curajoase, dar sunt lipsiți de bani. Alții se tem. Pe Valea Jiului așteptarea ține cât o viață de om. Și se transmite copiilor ca moștenire. Că va fi apă caldă, că se va introduce gaz, că femeile vor lucra în industria ușoară, Cine va începe o altă croială pentru stilul de viață pe Valea Jiului riscă să-și rupă gâtul sau să domine România. În același timp, să se izbească de frica oamenilor. În zonă, spaimele lor sunt atât de mari, dar atât de bătătorite, încât ei se tem de schimbare ca de dracu'. Mai bine în concubinaj cu moartea decât să riște în altă meserie, în care s-ar putea face de râs.

Greva de la Petroșani nu s-a terminat nici cu o victorie, nici cu o cedare. Doar cu ridicolul celor care vorbeau de o vărsare de sânge. Ea s-a sfârșit cu o amânare pe care o știm de optzeci de ani. Chiar dacă au sărit să-i urmeze și minerii din alte părți, chiar dacă se încearcă un fel de unificare a tuturor, situația din Valea Jiului va rămâne ca o apăsare pe coșul pieptului. Și, din când în când, ne va lua respirația. Fiind vorba despre o altă putere, ea va da, la rândul ei, examenul față de mineri. Nu prin modul de negociere, nu prin promisiuni și nici prin proiecte de ținut în sertar. Ea va da un examen fundamental prin modul în care va aborda situația unei părți din geografia României. Actualii guvernanți, dacă se socot serioși și dacă au soluții, ar trebui ca săptămâna viitoare să înceapă lucrul la cea mai complicată problemă din economia românească. Ea se numește Valea Jiului. Dacă nu vor izbuti nimic, vor trece în rândul celorlalți.

23 iunie 1997

Altădată, niciodată !

Meleșcanu este un « eretic », nu-l urmează nimeni și Conferința Națională a consolidat PDSR-ul ! Cam acestea ar fi propozițiile pe care un om din interiorul partidului și-ar întemeia optimismul. Vom fi ce-am fost și mai mult decât atât ! O asemenea speranță este cârligul de bază care ține legați oamenii într-o tovărășie. Că isprava lor se va repeta și vor reuși să se depășească. Ion Iliescu, rămas fără contracandidați și încurajat de persoane devotate, iubit de electoratul său și temut de adversari, va porni în cursa triumfală de recucerire a puterii. Și nu va trece mult și scopul va fi atins, spre mânia adversarilor, cu fierea umflată de invidie. La aceste judecăți trebuie adăugată încă una, pusă discret într-un colț al sufletului. Ea ar suna cam așa : și atunci le arătăm noi !

Mărturisesc că îmi este greu să-mi imaginez asemenea judecăți fără să mă hărțuiască îndoielile. Orice om normal are și temeri, și neliniști, și spaime, și se întreabă mereu « și dacă nu va fi așa ? ». Și, dacă lăsăm câmp liber îndoielii, vom vedea că toate aceste propoziții sigure, ca o cădere de ghilotină, se spulberă ca un puf de păpădie. Pentru că, oricâtă certitudine festivistă ai arbora, tot nu poți să nu te întrebi încotro se îndreaptă partidul lui Ion Iliescu. Spre dreapta ? Ar fi singurul loc care l-ar determina pe Ion Iliescu să-și facă cruce. El este un om de stânga și în degetul arătător. Din acest punct de vedere, Ion Iliescu e un om de o consecvență rar întâlnită. Numai că, oricât de clară s-a dovedit a fi orientarea sa, pe această direcție, succesul partidului nu pare a veni ca un pocnet din degete. Chiar și centru stânga, ca să nu vorbim de o stânga clasică. Pe această felie, înghesuiala este destul de mare. După unanimul entuziasm al căderii lui Ceaușescu, oamenii au început să înțeleagă că libertatea are și riscurile ei. Iar economia, din ce în ce mai împiedicată, a mărit cu fiecare zi armata dezavantajaților, a săracilor, a dezmoșteniților. Și totuși, stânga n-a făcut mulți purici, în ciuda faptului că numărul celor disponibili pentru ea crește și tot crește cu fiecare zi și cu fiecare nehotărâre.

Din moment ce în celelalte țări din Est ea a revenit, modernizată și puternică, iar în România i se mai spune încă o dată *niet*, atunci trebuie să ne întrebăm ce șanse au Ion Iliescu și PDSR-ul pe acest culoar. Și primul lucru simplu la care trebuie să ne răspundem este cum vor vorbi Ion Iliescu și echipa sa cu oamenii necăjiți ai României. Dacă Ion Iliescu va găsi un limbaj comun și va fi chiar convingător, nu același lucru se poate spune despre restul echipei. Scăpat de la guvernare cu ștampila de « partid al corupților », PDSR-ul nu va putea veni în fața electoratului de stânga cu Vasile Văcaru, cu Gabriel Bivolaru și cu mulți alții, fără să obțină o reacție contrară. După ce ani de zile s-a purtat prin țară în convoaie ciocoiești, partidul lui Ion Iliescu crede că poate vorbi cu nea Gheorghe în stil proletar. Ori românii trebuie să fie dotați cu o fantastică putere de a uita, ori PDSR-ul are o doză de inconștiență ! După cum arată lucrurile acum, actuala putere nu poate fi atacată decât de la stânga. Or, Ion Iliescu este convins că poate face acest lucru și el este omul nimerit să conducă ostilitățile. În ce-l privește, s-ar putea să și fie adevărat. Dar în legătură cu cei care-l înconjoară, șansele sale se îngustează până la dispariție. Cu echipa actuală, apăsată de belelele guvernării, Ion Iliescu rămâne șeful unui partid unit, care se va micșora la timp, așa cum intră la apă hainele sau corpul viețuitoarelor.

Ideea că PDSR-ul se modernizează sau se reformează nu este decât o iluzie. Prin plecarea celor cinci a fost tăiată orice încercare de clarificare. S-a obținut astfel o unitate de monolit care nu folosește la mare lucru. Adică la recâștigarea elec-

toratului. Mai mult, prin primirea, cu mare pompă, a lui Corneliu Vadim Tudor, Ion Iliescu n-a făcut decât să-și sublinieze îngroșat duplicitatea. Adversarul de moarte de anul trecut a redevenit principalul aliat politic. Un divorț și o iubire extrem de costisitoare, din care singurul câștigător poate fi, eventual, președintele PRM. În schimb, mulți dintre susținătorii devotați ai lui Ion Iliescu se vor simți fie jigniți, fie înșelați. În timp ce partidul lui Ion Iliescu va continua să încaseze bobârnace pentru guvernare, de cealaltă parte, Teodor Meleșcanu încearcă marea aventură. Va fi urmat sau nu de oameni din PDSR ? Un lucru este sigur. Dintr-o structură sigură, cu locul ei pe scena politică, s-a desprins un nucleu. Acesta s-ar putea dezvolta, deveni chiar organism autonom și va începe să se miște singur. Va crește sau se va altoi în altă parte. Echilibrul de pe scena politică se tulbură începând chiar de ieri. Un punct mic își caută identitatea și va începe să crească. El este acum doar noutatea discretă din care se vor naște marile schimbări. Asta în timp ce devotații lui Ion Iliescu se bucură că au rămas singuri și își fac planuri, ce vor face când se vor întoarce la putere. Fără să accepte câtuși de puțin teama că s-ar putea ca revenirea să nu se mai producă niciodată.

24 iunie 1997

La împărțirea sărăciei

O delegație guvernamentală a dat fuga la Târgu Jiu să negocieze și cu minerii de suprafață. De bună seamă, ei nu pot să aștepte prea mult. Nu sunt așa de amenințători ca și cei din Valea Jiului, dar o duc prost, unii n-au nici apă, darămite după ce să o mai și bea. Tot nenorociți ai soartei, toți trăind cuplați cu biberonul la bugetul statului. Dacă luăm lucrurile la purecat, mineritul pierde mai mulți bani decât multe alte domenii. Și nici nu ne ține de cald. Cu puțin păienjeniș în ochi, dacă ne uităm la harta României, nu vedem decât o puzderie de ciocane încrucișate. Pentru școlarii leneși la geografie, asta înseamnă minerit. Adică o enormă hartă de pagube. Și ce va face guvernul ? Va zice că nu dă nimic din buzunarul public, dă numai din cheltuieli nejustificate. Măi să fie ! Sunt atâtea cotloane economice pe unde stau banii răsfirați și atâtea cheltuieli aiurea că ele n-au putut fi identificate decât cu o grevă mai zburlită în Valea Jiului ? Ceva mă obligă să mă tem că nu-i adevărat. Mai mult, cititorii noștri și bunul-simț ne obligă la o întrebare. Cum se împarte sărăcia tranziției ? Se împarte ea aproximativ egal ? Pentru că, în situații grele, nici un guvern care se respectă nu poate aplica strategia lui « ori trăim cu toții, ori vă ia dracul ! ». Iar soluționarea bolilor grave de care suferă economia românească prin antinevralgice de genul celor oferite Văii Jiului ne obligă totuși la o evaluare cinstită.

De frică și pentru că n-a putut declanșa nici o schimbare reală în minerit, guvernul le-a scăpat minerilor aproape cât au cerut. Și, oricât ni se spune că sunt bani din Regia Autonomă a Huilei, tot miros de bani publici au. Numai că, de partea cealaltă, o mare parte din România rămâne cu gura căscată. Ea n-a venit la București și n-a bătut pe nimeni ! N-a răsturnat guvernul și nu a tocat bani publici pe întreținerea unei echipe de fotbal în Liga Națională. Ba mulți s-au mai chinuit și prin școli serioase, au trudit pentru cultură și nu cunosc formele de protest bazate pe bâte și târnăcoape. Sunt oamenii aceștia curați, școliți, devotați profesiei și societății egalii minerilor ?

Pentru că din situația lor se vede dacă sărăcia acestei perioade este împărțită oarecum egal. Iar la o privire simplă se vede clar că această împărțeală nu funcționează cât de cât cinstit. De la mineri nimeni nu taie nimic. Pune cu țărâita și, din când în când, cu lopata.

La ceilalți, viața e tunsă mereu. Pentru că ei nu se revoltă, pentru că ei au obraz și se jenează sau au minte și înțeleg, pentru că ei nu știu să sperie și nici să se dea în spectacol. În tranziție câștigă cel care se dă cel mai frumos în stambă. Te dai cu girofar, cu bodyguarzi, cu balerine, arunci cu bani și toți te cred mare sculă pe basculă. Urli că nu mai poți și ți se dă. Cine tace chitic și nu face zgomot riscă să crape în anonimat. E un adevăr validat de acești ani și nedrept în esența sa. Pentru că mulți dintre suferinzii acestei perioade nu sunt nici organizați, nici curajoși sau nu mai au nici putere. Și lor le vine rândul întotdeauna la urmă sau niciodată. Doctorii și profesorii, intelectualii și pensionarii sunt oameni fără burtă și câștigă sub un sfert din veniturile unui miner. Sigur că nu muncesc la ocnă. Dar nici nu pot fi lăsați de izbeliște pentru că nu ies pe bulevarde și nu se oțărăsc la guvern. Nu încerc câtuși de puțin să îi ațâț pe aceștia. Ar face chiar o greșeală. Lor nu le sunt familiare formele de protest care să zguduie puterea. Tocmai de aceea socot că presa și opinia publică au obligația de a apăra aceste categorii. Mulți nu sunt partizanii acestui demers și vor cârti că doctorii și profesorii se descurcă, iar pensionarii se mulțumesc cu puțin. Nimic mai fals. A tolera ideea că doctorii și profesorii se descurcă înseamnă a legifera moral mica ciupeală. Înseamnă a califica profesional oamenii de valoare pentru a le statua condiția de hoți într-un regim al sărăciei.

Cedarea sub presiunile minerilor de pretutindeni se poate face numai cu sacrificarea altor categorii sociale. Iar acestea, prin calitatea lor de a și gândi ceva mai mult, vor fi împinse în situația de a se resemna. Cu mineri mulțumiți și cu o intelectualitate pleoștită, iese un model social bun de exportat pentru țări de la marginea lumii civilizate. Iar actualul guvern, în ezitările sale, riscă să împartă sărăcia într-un mod cu totul și cu totul inechitabil. Și ce-a câștigat la tărâțe să piardă la mălai.

Post scriptum. Mișcarea « spectaculoasă » a Parchetului în cazul lui George Constantin Păunescu vine să ne lumineze ceea ce știam de mai mulă vreme. Că la instituția mandatelor, una se declară și alta se fumează !

25 iunie 1997

Nehaliții

N-ai fi zis că este un ticălos. Corneliu Iacubov nu arată a miliardar de carton. Curățel, lipsit de ostentație, cu o figură de om inteligent, el lasă mereu sentimentul că știe mai mult decât lasă să se vadă. O mustață galbenă și o privire prietenească, asemenea unei invitații la chef, îți atrăgeau atenția de la început. Doar brățara groasă de aur contrasta cu imaginea sa îngrijită. Când începea să vorbească, te șoca amestecul de bișnițar cu un om din sferele înalte ale puterii. Înjură totul și, din trei-patru cuvinte, portretiza slăbiciunile fiecărui om din guvern. Un singur lucru nu suportă în fața celorlalți. Să-l vorbească de rău pe Ion Iliescu ! În cele treizeci de minute cât am stat în vecinătatea sa acum câțiva ani, a repetat de mai multe ori, să nu vă aud că vă luați de Iliescu !. Era încă magnetizat de personalitatea lui Ion Iliescu. Cel puțin așa lăsa să se înțeleagă. Condusese, alături de Viorel Hrebenciuc, campania electorală a lui Ion Iliescu. Nu știu exact poziția, dar se purta ca un om care avusese merite deosebite în victoria fostului președinte. Nu l-am mai văzut niciodată. Doar zilele trecute mi-a șoptit cineva că s-ar afla prin Paraguay. Cert este că Iacubov s-a învârtit în cele mai înalte sfere ale puterii. A fost numit de Parlament președinte al FPP II Moldova și putea fi văzut când la Cotroceni, când la guvern, când cu Dumitru

Sechelariu, când cu Viorel Hrebenciuc, când pe la Bancorex, în vizită la Răzvan Temeşan. În urmă cu ani, se vehiculau pe seama sa tot felul de informaţii. Iar oamenii oscilau în a-l socoti un gigolo moldovean sau un instrument al PDSR pentru Moldova.

Abia acum, când creditele încep să urle de foame şi când accesul la hârtii s-a mai liberalizat niţel (nu tare, ca să nu facem infarct), descoperim cât de mare este grădina lui Dumnezeu. Şi, dacă dezgheţul continuă, nu e de mirare că vom afla lucruri capabile să provoace palpitaţii şi unui bivol. Un raport întocmit de FPP II Moldova, devenit între timp SIF (si, fură, frate !) dezvăluie o parte din funesta operă financiară a lui Corneliu Iacubov. O tehnică simplă, de doi bani. Prietenii săi politici sau de şpriţ emiteau un bilet de ordin, de regulă, de sute de mii de dolari, uneori chiar de milioane de dolari şi de miliarde de lei. Biletul la ordin era folosit pentru un credit la o bancă, de regulă, la Bancorex-ul lui Răzvan Temeşan sau la Bankcoop-ul lui Alexandru Dinulescu. Apoi era avalizat de FPP II Moldova cu semnături în băşcălie, adică indescifrabile. Banii intrau repede în conturi, de unde se transferau după nevoi, dar cel mai adesea se duceau dracului. Dacă FPP II Moldova era firma PDSR-ului sau a lui Iacubov, treacă-meargă, puteau avaliza şi Dunărea de la Porţile de Fier la deal până în Munţii Pădurea Neagră. Dar Iacubov folosea bani FPP-ului, care sunt, de fapt, banii cetăţenilor (câţi nu şi-or fi depus cupoanele în această « bancă » a PDSR-ului ?!). Şi praful s-a ales de aceştia, s-au dus pe mere, pe fotbalişti, pe buşteni, pe deplasări, pe ce nici nu-ţi trece prin cap. Iar acum Fondul, devenit SIF (si, fură, zic moldovenii), a fost încălţat cu biletele la ordin avalizate la Bacău. Sunt numai 34 de milioane de dolari care, în loc să treacă în dividendele cetăţeanului (amăgit cu cuponiada), trebuie să se întoarcă la bănci. Dacă ne uităm bine pe acte, e vorba de o golănie în toată regula. Băncile conduse de Răzvan Temeşan şi de Alexandru Dinulescu au adoptat şmecheria cu o lejeritate de loz în plic. Nu conta cine semnează, ce se petrecea cu banii, nu conta nici legislaţia, nu însemnau nimic nici normele de prudenţă bancară ! Nu era decât un haloimăs teribil, în care puterea şi prietenii ei au profitat cu o psihologie de nehalit. Culmea este că aceşti bani nu s-au pierdut în proiecte eşuate. După felul cum au fost daţi şi cheltuiţi, se vede clar că oamenii ştiau că nu-i vor restitui niciodată. O minimă frică de Dumnezeu şi de lege i-ar fi determinat pe unii să încerce măcar restituirea creditelor. În documentele existente la redacţia noastră se vede clar : sunt împrumuturi de sute de mii de dolari, de milioane, din care n-a fost restituit un cent şi un leu. Şi ele au fost acordate pentru a acoperi alte credite, alte găuri şi alte idei năstruşnice.

Dacă responsabilitatea juridică apasă şi pe băncile care au participat la asemenea operaţiuni, dacă tărăşenia mai apasă şi în punga depunătorului de cupon, de bună seamă că o responsabilitate morală apasă şi fosta putere. Nu un biet paznic şi portar l-au cocoţat pe Iacubov la Bacău. Şi nu ei au profitat. Dacă privim lista creditorilor avalizaţi de Iacubov, vedem toată clientela financiară a PDSR-ului. Cu un pic de stăruinţă, se văd şi banii campaniilor electorale. Iar găinăriile lui Iacubov îl apasă şi pe Ion Iliescu. O fi el un sărac şi un cinstit, dar de ascensiunea lui Iacubov este şi el responsabil pentru că este valabil şi viceversa.

26 iunie 1997

Masochismul moral

Nu mi-am imaginat niciodată că doctorul Ion Puşcaş ar fi un nemernic. Încerca să vindece bolnavii de stomac. Unii zic că s-au nenorocit, alţii că au fost salvaţi. Pe vremea când lucram la *Flacăra*, doctorul Puşcaş era prieten cu Adrian Păunescu. Acesta i-a făcut destul de mult bine. Şi mor de curiozitate să aflu dacă l-a turnat şi pe el la Securitate. Oricum, în Sălaj, doctorul Ion Puşcaş a fost un fel de rege neîncoronat. Era omul de casă al tuturor prim-secretarilor, ştia să stea la şpriţ cu oricine, făcea rost de case, de butelii, rezolva angajări, punea o vorbă bună unde era nevoie. Mare şi legănat ca un urs, doctorul Puşcaş avea aerul celui mai mare descurcăreţ din Transilvania. Cu aerul său blajin, chiar generos, nu-l puteai bănui că ar fi un turnător al fostei Securităţi. Era lesne de bănuit că mai împărţea câte o masă când la partid, când la Miliţie, când la Securitate. Un fel de obol plătit pentru libertatea sa de mişcare. Pleca mereu la congrese, ţinea comunicări în America, ba devenise membru al unei academii americane, despre care am aflat mai târziu că trebuia să plăteşti 32 de dolari ca să ai un loc în acest panteon de piaţă. Dar de turnat la Securitate nu mi-am imaginat niciodată că o face. După revoluţie, deşi cu câteva luni înainte îl turna pe Corneliu Coposu, doctorul Puşcaş s-a lepădat de comunişti cu o viteză uimitoare. Chiar dacă, în decembrie 1989, Şimleul Silvaniei a răsunat de fluierături la adresa sa, doctorul Puşcaş a simţit mersul istoriei şi nu s-a lăsat. A devenit deţinut politic în baza unei detenţii din tinereţe, ba chiar a ajuns şi preşedintele Asociaţiei Deţinuţilor Politici din judeţul Sălaj. Având un simţ special al istoriei, dar şi o specială foame de putere, doctorul Ion Puşcaş s-a lipit de PNŢCD. A devenit şi preşedinte al filialei judeţene a PNŢCD Sălaj. Şi contiuă stilul său de combinat oameni. Mai face un bine ici, mai pune o pilă dincolo, mai împinge pe cineva sau mai scapă de câte o talpă zâmbitoare. Nu-şi mai aduce aminte nici de legăturile strânse cu comuniştii, nici de cele cu Securitatea. Din devotat al socialismului victorios, el a devenit FSN-ist entuziast şi mai apoi ţărănist fidel. Culmea este că îl suspectez pe acest personaj de sinceritate.

Cu sinceritate a turnat la Securitate, cu sinceritate a tras clopote şi temenele lui Ceauşescu, cu sinceritate a vrut schimbare, cu sinceritate a intrat în PNŢCD. Doctorul Puşcaş face parte dintre cei care amuşină puterea cum hiena amuşină stârvul. Şi apoi, cu o gimnastică extraodinară, se mobilizează sincer şi devine devotat cauzei, pe care o stoarce ca pe o lămâie. El ilustrează, de fapt, o tipologie umană care s-a apropiat mai mult de fosta putere. Adeseori îi auzeam pe oamenii lui Iliescu zicând că au şi ţărăniştii securiştii lor ! Dar n-am avut niciodată dovada. Abia acum o avem fără putinţă de tăgadă. Cel mai hotărât ţărănist din judeţul Sălaj nu este decât o celebritate găunoasă şi un turnător obişnuit. Câţi or mai fi asemenea lui, Dumnezeu ştie ! Important este să aflăm adevărul. În rest, nimic mai mult. Până la urmă, turnătoria a fost un păcat al acelor vremuri. Unii au transformat-o într-o plăcere sau într-o profesie. E treaba conştiinţei lor. Nu-şi vor deconta ticăloşia nici pe lumea cealaltă, darămite într-o instanţă oarecare. În fapt, doctorul Ion Puşcaş şi alţii ca el au trăit cum au ales. A vrut omul să fie mare şi puternic pe vremea lui Ceauşescu, a acceptat să plătească tributul de rigoare, dacă asta îl lasă să doarmă liniştit, îl priveşte. Poate a fost forţat să toarne, poate a fost strâns cu uşa, Dumnezeu ştie. Nici faptul că a intrat repede în politică nu mi se pare atât de grav. Au fost destui cu vocaţii cameleonice, care din turnători au ajuns figuri politice.

Ceea ce nu înţeleg este altceva. De ce a vrut doctorul Puşcaş să intre neapărat între ţărănişti ? Şi de ce să ajungă şeful lor ? Avea la îndemână atâtea partide care l-ar fi primit cu plăcere. Şi care nu i-ar fi reproşat niciodată scăpările frecvente de caracter. Şi ar fi ajuns tot şef. Dar apetitul său pentru ţărănişti îmi scapă, mai ales că ştia foarte bine că l-a turnat şi pe Corneliu Coposu. Dacă tot a făcut-o, atunci de ce Dumnezeu s-a înghesuit la PNŢCD ?! Să-şi spele păcatele sau dintr-un soi de masochism moral ? Sau ca să toarne mai departe ? Şi dacă tot le-a făcut pe toate cu lejeritatea cu care vopseşti ghetele uzate, de ce s-a mai înghesuit şi la mormântul victimei sale pentru a-i evoca personalitatea ? Ne aflăm în faţa unui caz de masochism moral de o speţă rară sau în faţa unei medii obişnuite de comportament. Adică a omului trecut prin mai multe lumi, incapabil să-şi poarte obrazul la înălţimea biografiei. Cazul doctorulu Puşcaş e unul trist, mai trist decât o înmormântare. E chiar sfârşitul fără glorie al unui turnător, în ciuda mizeriei cu care a contaminat. Dar mai este şi un semnal politic. Că PNŢCD, oricâte a suferit din partea fostei Securităţi, este şi el un partid care are oameni apăsaţi, dacă nu chiar striviţi, la capitolul conştiinţă.

27 iunie 1997

Bile albe, bile negre

În mod cert, Emil Constantinescu nu este un politician care se scarpină şi o scaldă. Omul despre care se mai spunea în urmă cu câţiva ani că nu este şi nu va fi decât o marionetă a Convenţiei Democratice se dovedeşte a fi un os tare şi un bărbat politic extrem de hotărât şi de clar. Şi, dacă la începutul mandatului său, Emil Constantinescu nu lăsa să se întrevadă prea multe semne ale evoluţiei sale, acum el arată mai sigur ca niciodată, mult mai abil, e drept, şi mult mai obosit. Raportul de ieri, prezentat la Cotroceni în faţa presei, ne-a arătat un om politic aflat pe un traseu ascendent. Emil Constantinescu a reuşit o spectaculoasă refacere de teren pierdut în faţa ţărilor străine. Adoptând alt ritm, băţos şi tranşant, Constantinescu are meritul de a fi făcut din România un partener credibil. Dovadă a spectaculoasei răsturnări de imagine o constituie atitudinea cancelariilor străine. Apoi reacţia presei din aceste ţări, bazată şi ea pe o schimbare de percepţie chiar în sânul populaţiei din aceste ţări. Tuturor le este clar că în România nu mai conduc nici foştii comunişti, nici comuniştii mascaţi.

Al doilea mare merit al lui Constantinescu vine de la şahul dat corupţiei. Folosesc cuvântul şah, nu eradicare, pentru că în aceste luni, chiar dacă nu avem condamnaţi şi soluţii clare, preşedintele a reuşit ca, în colaborare cu instituţii ale statului, să provoace măcar o inhibiţie, ca să nu zic teamă în lumea coruptă. Nu se mai dau tunuri ca înainte, sub aripioara invizibilă a guvernului şi a coaliţiei parlamentare, nu se mai fac aranjamente neruşinate. Asta vine şi de la decizia aproape publică a lui Emil Constantinescu de a-l destitui pe oricare ministru prins cu cioara vopsită şi de a-l deferi justiţiei.

Un alt punct marcat de Emil Constantinescu se leagă de semnarea Tratatului cu Ucraina şi de creionarea unor alianţe în zonă. Contestat de mulţi, mai ales de opoziţie, dar şi de cetăţeni neînregimentaţi politic, Tratatul cu Ucraina, dincolo de imperfecţiunile sale, a fost cel mai convingător semnal dat lumii că la Bucureşti s-a schimbat stilul de a gândi şi de a face politică. Rezolvarea, chiar pentru o perioadă limitată, a unei dispute istorice cu Ucraina a creat, pe lângă imaginea favorabilă în străinătate, bazele unei cooperări la graniţele României.

În aceste trei domenii mari stau argumentele în favoarea lui Emil Constantinescu şi ele îi aduc plusul necesar pentru a-l transforma în reperul politic al acestei perioade. Pentru că nici « Contractul cu România » şi nici programul preşedintelui din perioada campaniei electorale nu sunt acoperite în întregime. În primul rând, la rolul său de mediator între instituţiile statului rămâne ca punct negativ conflictul între Ministerul Justiţie şi Parchet, în care n-a intervenit eficient. Apoi relaţia cu guvernul. Între Preşedinţie şi guvern există o comunicare sinuoasă, cu întreruperi şi distorsiuni. Guvernul a început să stea cu urechea la Cotroceni şi, în ciuda acestui fapt, relaţia este departe de a fi eficientă.

Cea mai mare slăbiciune a lui Emil Constantinescu este chiar guvernul. Nu pentru că acesta ar lua-o razna, nu pentru că ar putea cineva să-l acuze de corupţie. Slăbiciunea vine din incapacitatea de gestionare a reformei. Oricât de multă simpatie are guvernul Ciorbea în sondaje, oricât de multă stimă inspiră calitatea umană a premierului, din punctul de vedere al reformei economice, el este descoperit. Asistăm la un fel de băltire a schimbărilor din economie. Acestea au generat o adevărată sufocare a agenţilor economici, iar direcţia de evoluţie, chiar dacă este teoretic stabilită, în practică, ea rămâne şerpuitoare, dacă nu extrem de neclară. Aceasta a generat şi sărăcia în creştere, şi pesimismul unora, şi blocajul economic, şi presiunile asupra monedei naţionale. Nimeni nu confundă rolul preşedintelui cu rolul guvernului. E vorba de instituţii separate, de responsabilităţi distincte, de mijloace diferite de intervenţie în realitate. Dar Emil Constantinescu şi coaliţia majoritară poartă răspunderea asupra acestei instituţii. Sentimentul unora (şi pare a fi corect) este că şi preşedintele, şi guvernul s-au concentrat mai mult asupra unor mesaje spre exterior, neglijând în mod vizibil economia şi reforma.

Din punctele negative ale acestui bilanţ se conturează o concluzie destul de simplă. Că acolo unde a putut interveni direct, Emil Constantinescu a fost eficient şi a schimbat enorm. Unde n-a ajuns, unde n-a desemnat oameni, lucrurile stau departe de un bilanţ pozitiv. Exact concluzia. Că Preşedintele, care vorbea de 15 000 de specialişti, este totuşi lipsit de contribuţia unor specialişti de excepţie. Mai pe şleau, Emil Constantinescu nu are oameni.

28-29 iunie 1997

Diavolii şi bunul Dumnezeu

Atâta vreme cât Biserica Ortodoxă Română se suprapune istoriei şi culturii noastre pe întinderea unor secole, nimeni nu va izbuti să aducă atingere unor merite care au scăpat dincolo de scurgerea vremii. După cum ar fi nedrept ca, în numele strălucitelor sale izbânzi, să trecem cu vederea păcatele unuia sau altuia. Mai mult, apăsaţi de măreţia tradiţiei, să nu ne îndreptăm privirea spre slăbiciunile instituţiei. Chiar dacă sondajele de opinie ne arată o încredere copleşitoare a populaţiei şi Biserica Ortodoxă (ca şi celelalte Biserici) este în mijlocul vremurilor pe care le trăim. Iar trăsăturile acestora se regăsesc din plin chiar şi în Casa Domnului. Cu păcate, cu privaţiuni, cu confuzii şi cu apucături.

După 1989, Biserica Ortodoxă sau, mai exact, capii ei s-au purtat ca o mireasă nevinovată. Aceştia s-au străduit din răsputeri să scoată în evidenţă doar rolul istoric al Bisericii, încercând să ascundă păcatele celor cinci decenii de dictatură. Pe toată întinderea întunericului roşu, oameni din Biserica Ortodoxă Română au dus o existenţă duplicitară, au turnat şi chiar au atins forme de preacurvie politică, întoarsă

asupra mirenilor ca o otravă. Mulți dintre preoții Bisericii Ortodoxe și-au pus viața în slujba burții și a bunăstării, vânzându-i pe credincioși. După 1989, Biserica Ortodoxă a încercat să uite de toate acestea, să șteargă cu buretele veniturile necurate ale oamenilor ei și să se așeze iar în fruntea societății. Ea n-a trecut nici printr-o operațiune de spălare a păcatelor unor slujitori ai ei, nici printr-o schimbare de optică. Libertatea de după 1989 a adus în România o adevărată prăvală de culte și alte Biserici, de secte și grupuri deocheate, în fața cărora « maica noastră, Biserica » n-a contenit cu tânguielile. Dar fără să părăsească altarul, fără să treacă de pragul de la intrare, pentru a-i apăra pe credincioși de toate aceste ispite. Biserica Ortodoxă nu și-a modernizat nici discursul, nici modul de a fi, cădelnițând doar împotriva primejdiilor, dar fără a întreprinde mare lucru. Oamenii Bisericii n-au coborât între credincioși, nu i-au învățat cum să se apere de ispitele altor credințe. Mai mult, Biserica Ortodoxă a continuat să aline suferințele din ce în ce mai mari ale românilor doar cu rugăciunea și cu spovedania, fiind incapabilă să organizeze forme de întrajutorare, de solidaritate umană, de educație și binefacere. Ea s-a mărginit la rolul său pur spiritual și la evocarea meritelor sale istorice, uitând că acestea vin tocmai dintr-o implicare totală în viața românilor.

Biserica Ortodoxă s-a mărginit la poziția sa de frunte, la un băgat în fața sa la toate ceremoniile, rămânând în limitele misiei sale divine, dar fără să se adapteze nevoilor concrete ale oamenilor. În conflictul cu cealaltă Biserică națională – e vorba de Biserica Greco-Catolică –, Biserica Ortodoxă a fost necruțătoare și a lăsat să i se vadă zgârcenia. Chiar dacă există multe biserici ortodoxe de mare vechime, trecute la greco-catolici de-a lungul vremurilor și care pot constitui subiect de dezbatere, iar nu de înfruntare, în cazul bisericilor construite de greco-catolici și prefăcute peste noapte de comuniști, în cazul lor, lipsa de înțelegere și de generozitate s-au dovedit a fi păgubitoare. Ca ortodox ce sunt, nu voi împărtăși niciodată nedreptatea făcută unora de orice credință. Onoarea obligă ca un lucru luat cu japca, acolo unde hârtiile sunt fără putință de tăgadă, să fie întors fără crâcnire sau târguială. Am folosit prilejul dezvăluirilor publicate ieri și azi de ziarul nostru pentru a așterne aceste considerații.

Revenind la cazul în speță, el vine ca o rușine pe obrazul întregii Biserici. Nu pentru că un preot călugăr ar fi căzut într-un păcat de neiertat față de niște copii. În toată lumea sunt oameni care o iau razna. E vorba de preoți, de artiști, de politicieni. Asta nu înseamnă că Bisericile sau statele respective se prăbușesc sau se descalifică. Ele rămân puternice tocmai prin puterea lor de a interveni ferm atunci când indivizi de genul călugărului Ilie sfidează legile Bisericii, dar mai ales legile țării respective. Cazul prezentat de noi este o pată de obrazul Bisericii pentru că viața plină de infracțiuni a acestui diavol cu sutană era cunoscută de ierarhi, de călugări și călugărițe, de mai mulți slujitori ai Bisericii Ortodoxe din Transilvania. Aberațiile sale sexuale erau cunoscute chiar și de poliție. Grav mi se pare că aceasta a acceptat încălcarea legilor României cu de la sine putere, lăsând ca ticăloșiile acestui bărbat să fie judecate doar în sânul Bisericii. Iar aceasta l-a acoperit și a tolerat o ticăloșie fără de margini. Și nu este singura. Ziarul nostru a mai scris despre alți preoți amestecați în lucruri necurate. În afaceri, în hoții, în preacurvii. Și sunt destule semne că slujitorii Domnului au fost tratați cu îngăduință, că nu erau decât niște diavoli cu haine de slujitori ai bunului Dumnezeu.

30 iunie 1997

Bicicleta mea și NATO

Prima mea călătorie într-un oraș a fost un dezastru. Mi se părea că toată lumea mă privește, că orașul mă spionează cu ochii mari, de sticlă, ai caselor nemțești și unguresti din Orăștie. Și mama a intrat la Ferometal să cumpere două kilograme de cuie. Atunci am văzut bicicleta. Vopsită în roșu lucios, cu dungi pe cadru, cu feronerie nichelată, cu spițele lucind ca firele de iarbă în lumina dimineții. Era rezemată de o cadă de baie și între două sobe Vesta. M-am oprit mut în fața ei. Mama s-a întors și m-a prins de mână, spunând, cu ochii la rafturi, haide, că avem treabă. Nu m-a putut urni din loc. Atunci a descoperit starea mea de dragoste instantanee. O să ai și tu bicicletă, a zis ea, încercând să înmoaie starea mea de perplexitate. Când ? am zis eu. Când vei crește mare, a spus ea, cu mintea la treburi. În momentul acela s-a declanșat nenorocirea. Am început să urlu că vreau bicicletă, vreau bicicletă ! Nu eram decât o mașină infernală de cârâit. Zgomotul meu domina magazinul de vopseluri, felinare, coase, arcuri și materiale de construcție. Un domn gras, cu pălărie și cravată, s-a apropiat de mama și i-a zis, pocnește-l, cucoană, nu-l lăsa să ți se urce în cap ! Mama m-a fulgerat doar cu o privire. Și-a așezat coșul de nuiele pe dușumea și, cu toată durerea ei de țărancă săracă, s-a descheiat la sân. Știam că acolo ține banii ascunși. A scos batista în care îi învelea cu grijă și mi i-a întins pe toți : cumpără-ți bicicletă ! Dintr-o privire, mi-am dat seama că în batistă nu fuseseră decât două hârtii. Una de zece și una de douăzeci și cinci de lei. Erau toți banii noștri. Și de cuie, și de autobuz, și pentru ce mai comandase tata. Nu ajungeau nici pentru roata din față. Urletul mi-a înghețat pe buze. Nu era loc de nici o bicicletă. Eram prea săraci pentru un asemenea lux. În câteva secunde, tot magazinul s-a prăbușit peste sufletul meu, înecat de tristețe și neputință. În acele câteva minute a început despărțirea de copilărie. Cred că atunci am început să cresc mare și să îmbătrânesc. Ca un bărbat în toată firea, am prins-o pe mama de mână și i-am spus, hai să mergem !.

Cam așa ne-am purtat cu toții în povestea cu NATO. Am urlat de dimineață până seara că vrem în NATO, că fără să intrăm în primul val suntem nenorociți Am pus în această dorință toată puterea noastră pentru împlinirea unui vis la un pocnet din degete. Până când ni s-a spus foarte clar că nu se poate în primul val. Din rațiuni financiare, din motive de creștere, din cauze care ne scapă. Toate țipetele noastre traversează acum clipele de uimire ale unui copil care se vede dintr-o dată mult mai departe de ce i se părea că se află la vârful nasului. Și nu știm ce să facem : să continuăm cârâitul și bâlciul că vrem din prima sau să ne liniștim și să ne apucăm de treabă ca să ne câștigăm singuri ceea ce ne-am dorit din tot sufletul dar n-am putut avea la prima strigare ? Am rămas marcat de povestea cu bicicleta. Mi-am cumpărat-o mult mai târziu, m-am și bucurat de ea vreo câteva săptămâni, în care am lustruit-o, i-am uns lanțul de două ori pe zi, i-am pus ochi de pisică și o sonerie mai vioaie. Dar la fiecare drum în Orăștie ajungea să mă incomodeze din ce în ce mai mult. Am ajuns să o las mai multe ore într-un rastel de biciclete pentru a mă putea mișca în voie. Se afla la vreo cincizeci de metri de locul în care făcusem scena de pomină. Exact de acolo mi-a dispărut într-o bună zi. Nici măcar n-am mai căutat-o.

Sigur că povestea bicicletei nu se potrivește până la capăt, chiar dacă și o țară poate renunța la ceea ce și-a dorit foarte mult și a câștigat numai pe meritele sale. Dar până atunci mai avem de întins din urechi. Deocamdată suntem încă în faza de a descoperi un adevăr dureros. Că nu se poate din primul val. Că nu sunt bani, că ne mai lipsesc încă multe, inclusiv prieteni devotați acolo unde se iau marile decizii

privind soarta lumii. Dar asta nu înseamnă că nu putem încăleca această bicicletă care ne-ar arăta nouă înșine că am crescut mari peste noapte. Doar pesimismul venit din istorie ne face să ne gândim că porțile castelului se deschid o singură dată și apoi se închid pentru totdeauna. Altfel, avem destule argumente pentru a ne da seama că creștem mari. Într-o perioadă extrem de scurtă am devenit o țară despre care se vorbește serios, care nu mai este trecută la capitolul « și alții ». După anii de « copilărie » democratică, nu ne rămâne decât să ne maturizăm cu adevărat, să ne ocupăm locul în familia europeană și să convingem că știm exact ceea ce vrem. Atunci ne vom lua singuri bicicleta, vom avea parte și de alte lucruri mult mai valoroase, la care acum nici nu îndrăznim să visăm. Lucruri care, de bună seamă, trebuie câștigate cu sudoare, iar nu obținute cadou peste noapte.

Și încă un aspect. Toată această discuție națională legată de NATO și încheiată cu un temporar eșec are totuși un merit. Până la ea, NATO era un fel de drac mai verde și mai capitalist, de care ne temeam ca de tămâie și nu prea știam ce învârte și cu ce se mănâncă. Discuția de șase luni are totuși meritul de a fi familiarizat tot omul cu un subiect încărcat vreme de cinci decenii de o cu totul altă semnificație pentru români. Acum toți înțeleg despre ce este vorba. Și-au dat seama ce scop important reprezintă el pentru România. Și au aflat că, în această dorință, nu suntem singuri. Nu e un bâț național. Aspirația noastră e susținută, chiar dacă nu cu pumnul în masă, și de alte țări europene. Și ele sunt de părere că ar trebui să avem bicicletă. Iar Unchiul Sam, cel care ne-a pocnit ca să nu mai facem atâta gălăgie, vine totuși la București.

1 iulie 1997

Vizita lui Clinton

Nu mi-am imaginat niciodată că voi ajunge să mai scriu despre o vizită a unui președinte. Vizitele șefilor de state au fost spaima ziariștilor. Chiar și Ion Iliescu a făcut să avem o anumită lehamite de acest eveniment care ne-a mâncat zilele pe vremea lui Nicolae Ceaușescu. Dar vizita lui Bill Clinton merită discutată pentru că are doza sa de neobișnuit și, în același timp, este plină de semnificații. Ea apare în calendarul politic cu totul și cu totul pe neașteptate. În urmă cu un an sau doi, președintele american ar fi fost în stare să zâmbească dacă ar fi fost întrebat de ce nu vizitează România. Acum, el este chiar obligat să o facă. E un fapt care merită toată atenția comentatorului.

Totul a pornit de la schimbările din România. Cu doi ani în urmă, când se făceau calculele pentru extinderea NATO, România era subiect doar în rarisime discuții de cafea prin câte o cancelarie politică. Schimbările petrecute au atras mai întâi atenția, apoi au determinat un val de susțineri. Unele sincere, altele cu jumătate de gură. Dar declarații publice, cu un merit esențial. Au făcut României, cea terfelită în atâtea ziare și televiziuni, o imagine publică pozitivă. Ea s-a coagulat cu o viteză chiar mai mare decât se așteptau cei mai optimiști politicieni. Și, astfel, România a început să intre în diferite « cărți », să fie ocolită cu greu și să suscite discuții contradictorii. Toate acestea nu l-au mișcat pe Bill Clinton și nici pe alții în a schimba decizia lor privitoare la o extindere de trei. Anunțul oarecum precipitat al americanilor a mai pus paie peste foc. A stârnit orgoliile europenilor. Chiar dacă mulți dintre ei fac parte din NATO mai mult ca invitați decât ca adevărați plătitori ai proiectului, aceștia s-au burzuluit peste noapte, jigniți că nu se ține seama de părerea lor. Și atunci,

francezii, italienii și spaniolii au luat România și Slovenia drept pretext pentru insatisfacție. Dintr-o mișcare grăbită a americanilor, ne-am trezit chiar cu un cor al suporterilor mult mai înfocat decât ne așteptam. Multă lume ar fi tentată să creadă că vizita în România este o concesie făcută de americani celorlalți parteneri.

Adică un fel de compensație pentru neadmiterea în primul val și un fel de promisiune pentru al doilea. Dacă am reduce totul la aceasta am cădea într-o eroare de neiertat. Vizita lui Bill Clinton este rezultatul unei evaluări făcute de Casa Albă și, în consecință, o inteligentă mișcare de șah politic.

Una dintre întrebările care mi s-au pus mereu și în Statele Unite, și în Germania, chiar și zilele trecute în Franța, a fost legată de riscul unor schimbări în atitudinea populației în cazul pierderii primului val. Toți se întrebau ce riscuri există ca societatea românească să sufere o dezamăgire care să determine o schimbare de direcție. Sufragiul în favoarea intrării în NATO, ajuns între români la 80 %, i-a încântat pe americani și pe vestici. Dar i-a și speriat în egală măsură. Ceea ce înseamnă că mulți și-au dat seama că sunt unele semne de fragilitate a situației din România. Prea s-a petrecut totul ca într-o minune ca să nu se teamă și să nu fie roși de îndoieli. Aceasta și explică repetatele întrebări legate de ce se va întâmpla în România dacă nu vom intra în primul val. Interesate de stabilitatea din România și de evoluția ei pe calea democrației, Statele Unite și-au dat seama de pericol. O vizită a lui Bill Clinton în România se vrea un gest de susținere a direcției românești din ultima vreme și un fel de cec moral acordat actualei puteri. Vizita președintelui american mai vrea să fie și un semnal pozitiv transmis românilor într-un moment de dezamăgire, și un gest care să tempereze o posibilă atitudine antiamericană stârnită de naționaliști.

Prin vizita de la București, Statele Unite au împușcat doi iepuri dintr-un foc. Dacă nu chiar trei. Dau un fel de satisfacție susținătorilor mai înflăcărați ai României și mai atenuează puțin din decizia abruptă, luată pe cont propriu, înainte de întâlnirea cu aliații de la Madrid. În același timp, se inițiază un gest de sprijin politic față de puterea de la București. În egală măsură, vizita președintelui american are rolul de a transmite populației sprijinul american pentru calea democrației și a reformei. Iar ca semnal general, vizita la București ar avea meritul de a mai tempera pesimismul celor care cred că americanii au abandonat România în favoarea rușilor.

Din toate acestea, fiecare importantă în parte, aș reține în primul rând teama și o anume îngrijorare față de fragilitatea situației din România. Sentimentul unora că partida a fost câștigată pentru totdeauna și că de-acum încolo nu mai contează decât viteza cu care înaintăm spre democrația adevărată și spre economia de piață ar putea fi o păguboasă iluzie. De la distanța care ne separă, americani și-au dat seama de asta și au planificat o mișcare extrem de inteligentă. Rămâne de văzut cum va fi percepută ea de către populația României, în fond, arbitrul suprem al direcției de evoluție a țării.

2 iulie 1997

Pericol mortal

Râdem noi, râdem când îl vedem în Parlament sau la TV, dar începe să nu mai sune a joacă. Gluma din 1990 se îngroașă pe zi ce trece. Ultimele sondaje îl creditează pe Corneliu Vadim Tudor și partidul său cu niște procente pe care nu ni le-am fi imaginat nici în visele cele mai urâte. Adversar de moarte al opoziției din anii trecuți, instrument controlat de terfelit al celor vizați de echipa Iliescu, Vadim

a fost mereu la un pas de a-și rupe gâtul. Toată lumea zicea, acuși-acuși se ridică imunitatea, se decide una sau alta. Și, de fiecare dată, Corneliu Vadim Tudor a scăpat neatins. Mai mult, cu fiecare prilej de înghesuială, a ridicat tonul și a țipat ca din gură de șarpe. Asta face președintele Partidului România Mare de la procesul cu fostul procuror general. Culmea este că Vadim n-a sfeclit-o nici când s-a înfruntat cu fosta putere, și nici în disputele cu actuala nu-i merge prea rău. În fapt, el este egal cu sine. Porcăiește pe cine apucă. Vorbește tare și delirant, cu propoziții care au cap, dar se rup de la mijloc și alunecă în alt adevăr, pe care îl ciupește puțin, și se continuă cu altceva. Un discurs pe care nici un profesor de gramatică nu-l poate împărți în propoziții și care rămâne o mostră elocventă de delir politic. El prinde la oamenii simpli, la săraci, la nea Gheorghe, la pensionari, la nemulțumiți. Vadim are deja un stil. Nu contează ce spune, important este că bălăcărește puterea și-i dă omului necăjit un sentiment de speranță, dublat de unul de răcorire. În plus, Vadim este și consecvent. Nu față de putere. La acest capitol, a avut serioase oscilații. Mai întâi l-a acoperit pe Ion Iliescu cu săruturi pătimașe și apoi l-a bălăcărit ca pe ultimul om, ca acum să revină la dragostea de început. A fost suficient timp ca să câștige oameni, să-și găsească adepți, să-și strecoare prietenii prin instituții ale statului (mai ales la Interne și la Parchet). Și, cu o consecvență în stil și în discurs, o tot ține așa de șapte ani. Nici mai bine, nici mai rău. E un fel de placă interpretată la nesfârșit. Sau, eventual, de variațiuni pe aceeași temă. Doar situația s-a schimbat. Ion Iliescu are un mare merit în popularitatea lui Vadim. L-a ajutat să iasă pe scenă. Apoi, după ce a intrat în Parlament, tot discursul lui Ion Iliescu are meritul de a-l fi ținut pe Vadim la nivelul lui 4 %. Prin politica sa, Ion Iliescu a acoperit populația săracă a României. Era modelul ei, speranța ei, iluzia ei. Discursul lui Ion Iliescu l-a ținut totuși pe Vadim la un procent rezonabil. Această populație nefericită a încercat în noiembrie anul trecut un mic sprijin pentru schimbare. Din ea s-a rupt procentul care a determinat răsturnarea PDSR și a lui Ion Iliescu.

De ce cresc în popularitate Vadim și Partidul România Mare ? Pentru că acel public sărac, iluzionat de Ion Iliescu și PDSR, n-a rezistat prea mult promisiunilor din noiembrie. Este categoria de populație cea mai amenințată și expusă la privațiunile reformei. Este și cea mai ușor de mișcat dintr-o parte într-alta. Nemulțumirile ei sunt vechi și tind să devină eterne. Puterea nu poate să le astâmpere cu vorbe. Ea are doar șansa unui răspuns concret și care se amână mereu. Și, astfel, promisiunile celor din opoziție, plus înjurăturile, devin rețeta sigură pentru o creștere a Partidului România Mare și a lui Vadim. Încet-încet, el este perceput ca un radical de stânga și, dacă nu apare rapid o nouă forță care să preia pierderile celorlalți, Partidul România Mare va polariza nemulțumirile săracilor.

Creșterea în popularitate a Partidului România Mare nu este în nici un caz o dovadă de consolidare a partidului în structurile sale regionale sau locale. Adică nu reprezintă un progres real al acestui partid. Creșterea de popularitate vine tocmai de la slăbiciunile puterii. Iar din acest punct de vedere suntem în fața unui semnal de alarmă. Am putea chiar să așezăm această creștere numai pe scăderea de popularitate a puterii. Poate fi și consecința Tratatului cu Ucraina, dar mai ales nesincronizările reformei, amânările ei, incapacitatea guvernului de a comunica eficient cu societatea. Se simte din ce în ce mai clar că guvernul Ciorbea nu știe să vorbească pe limba săracilor și nici să-i câștige prin măsuri ferme. Prioritatea legislativă pentru restituiri de case și pământuri, oricât de bine este ea privită în afara României, a adus și ea puncte pierdute și contabilizate la Partidul România Mare.

Din acest punct de vedere, Ion Iliescu se poate lăuda. L-a ținut pe Vadim la un procent care îi dădea statutul de curiozitate. Noul sondaj ne arată un Vadim și un PRM pe cale de a deveni o forță politică importantă. Pericolul este mortal și, dacă guvernanții și președintele Emil Constantinescu nu își dau seama că pierd cea mai fragilă parte a societății, în același timp și cea mai dură, atunci situația se va complica peste măsură. Vom avea o stângă naționalistă cum n-am avut niciodată. Și Gheorghe Funar, și Ion Iliescu, și Ilie Verdeț nu vor fi decât niște dulci copii.

3 iulie 1997

Gavril Dejeu în foi de viță

Presupun că nu există lucru mai enervant pentru cineva decât să fie luat de prost. Iar când asta vine fățiș, simți cum ți se urcă sângele la cap și venele dau să-ți plesnească. Al doilea lucru extrem de enervant este când ți se pune în cârcă ceva ce nu ai făcut. Aceeași revoltă, tradusă în reacții fiziologice primare, pune stăpânire pe orice om normal. Povestea cu Fane Căpățână face parte din prima categorie. În zilele în care ea a izbucnit, a venit ca o bombă. Prea semănau multe lucruri, prea erau multe semne de întrebare pentru a nu fi cuprinși de îndoieli. Ca să mă citez singur și să stârnesc un zâmbet, am spus atunci că povestea pute. Și îmi întemeiam părerea pe câteva stranii coincidențe și pe un simț pe care nu-l pot defini. Să-i zicem, totuși, intuiție. Declarația-bombă a lui Fane Căpățână, un infractor de recentă celebritate, adia aerul unui scenariu prost. Și așa nu e nimic nou sub soare, darămite într-o scăfârlie în care procedura a făcut potecă, la fel cum fac mistreții atrași de aceeași urmă. A fost declarația-bombă a lui Răducanu din străinătate, urmată de întoarcerea sa plină de dezvăluiri, unele adevăruri violente, altele făcături.

Celebritatea lui Fane Căpățână vine și de la faptul că nu avem de-a face cu un infractor obișnuit. E vorba de un om din mafia țigănească, extrem de bine conectat la sferele puterii. Cunoaște mai mulți ofițeri și procurori decât profesori de școală generală. A intrat de mai multe ori în Parchet și în Poliție decât într-o biserică sau într-o bibliotecă. Ce mai, țiganul acesta învârte bine lumea pe degete. A dus procurori la cercetări, a tras chiolhanuri și cu polițiști, și cu parlamentari și, dacă nu i se înfundă, e în stare să-l pună și pe dracu' să stea capră la serviciu. Fane Căpățână are neamuri prin alianță care duc la Gigi Kent, are oameni la Parchetul Militar și destui polițiști pe care să-i trimită după un pachet de țigări și două beri « da' să fie reci ». Țiganul știe să-i învârtă pe toți. A sunat, zic colegii noștri de la *Libertatea*, din străinătate și a făcut dezvăluiri senzaționale ! Presupun că norocosul ziarist a fost de bună-credință. Nu avea cum să controleze unde se afla celălalt capăt al firului. După cum mă întreb dacă transmiterea unor semnale către Fane Căpățână prin familia acestuia nu i-a fost sugerată de cineva. De ce toate acestea ? Pentru că Fane Căpățână, cel căutat pentru mai multe infracțiuni, inclusiv tentativă de omor, nu se află în nici o străinătate și nu a făcut nici o declarație din străinătate. Fane Căpățână, în toată această perioadă, a fost văzut în mai multe locuri din București. Unii spun că l-ar fi văzut intrând chiar în clădirea Inspectoratului General al Poliției. Există oameni care susțin că inclusiv colonelul Pavel Abraham s-ar fi întâlnit în zilele din preajma declarației fulminante cu același Fane Căpățână. Iar rude apropiate ale acestuia s-au întâlnit săptămâna trecută cu procurorul Ovidiu Năstase pentru a discuta despre condițiile predării sale. Toate acestea ne fac să înțelegem din ce în ce mai limpede că există cineva care vrea neapărat să ne ia pe toți drept niște proști buni de calificat direct în turneul final al campionatelor europene de fraieri.

Fane Căpățână nu este un necunoscut și nici o celebritate ivită peste noapte. Îl cunoștea foarte bine generalul Nițu prin Suciu Chioru, îl cunoșteau ofițeri și subofițeri, procurori, avocați, judecători și parlamentari. Adevărul este că mafia țigănească a ajuns până la o mustață lângă fostul președinte Ion Iliescu și fostul prim-ministru Nicolae Văcăroiu. Adică până la oameni care se întâlneau ziua cu aceștia, iar seara cu regii neîncoronați ai nopților bucureștene. De aceste lucruri știam cu toții, dar atunci nu se putea face nimic pentru că stricăciunea ajunsese până sus de tot. Când ministrul Gavril Dejeu a început schimbările din Poliție, am fost plini de optimism. Că se reface mecanismul stricat al respectării legii. Cel puțin din felul în care ministrul Gavril Dejeu punea problema și din preocuparea lui Emil Constantinescu puteam înțelege că urmează o ofensivă necruțătoare. Dacă în mare ea a și început, cu toate stângăciile de rigoare, în Poliție mai este mult putregai. Încă mai sunt ofițeri cu foloase necuvenite, trase de la mafia țigănească, de la politicieni sau de la mafia gulerelor albe. Încă mai este mult până la o adevărată respectare a legii. Dacă noua conducere a Ministerului de Interne înțelege acest lucru, mai sunt speranțe. Dacă ea se iluzionează că schimbările petrecute au și produs curățenia necesară, atunci Gavril Dejeu trăiește o păguboasă iluzie. Din faptul că Fane Căpățână stă bine mersi în România și are contacte cu oameni din Ministerul de Interne am putea înțelege că mai există ofițeri care încearcă să-l facă pe ministrul lor în foi de viță. Ceea ce ar face din anticorupție un război de suprafață. Adică de ochii lumii.

4 iulie 1997

Un bici pentru Ciorbea

De când e lumea, românii se bat pe case ca și chiorii pe lentile. Casa, semnul locului și al stabilității, e o adevărată obsesie, care a marcat și vremea lui Ceaușescu, și schimbarea de după revoluție. Tot pe case s-au ciorovăit. De data aceasta, casele nu mai sunt decât un pretext. Un mod de dat la gioale, dar cu mâinile ridicate în semn de « pardon, noi n-am făcut nimic ! ». De o parte, Gilda Lazăr zice ce zice de primul-ministru. Procedura și bâlciul au împiedicat lumea să mai și analizeze ce spunea ea în acele discuții *privacy*. Acolo se vedea totuși destul de clar că una se gândește la Ministerul de Externe și dincolo de orice canoane lucrează primul-ministru. Mai pe scurt, se vedea de la o poștă că Ministerul de Externe se calcă pe bombeuri chiar cu primul-ministru. Tehnica nu e nouă. A ieșit la iveală abia acum, cu acest scandal, dar incoerențele și neconcordanțele, ca să nu vorbim chiar și de conflicte mocnite, vin chiar de la începutul actualei guvernări. Aceste neconcordanțe au ieșit la iveală și între Externe și Președinție. Dar tensiunile nu s-au mărginit la atât. Au mai fost cele create de poziția oamenilor lui Petre Roman în chestiunea caselor naționalizate și a celor 50 de hectare. E greu de crezut că Victor Ciorbea n-a simțit contrele democraților. Și e la fel de inimaginabil că Valerian Stan, în toată habotnicia sa, o ține de unul singur pe arătură. Prea s-a nimerit scandalul de la Externe cu lista lui Valerian Stan că să nu ne imaginăm că este doar o replică. Adică tensiunile dintre cele două forțe ale coaliției se adună și, din când în când, se umflă și dau câte un scandal. Fiecare își adună argumentele și își pregătește cărți în mânecă pentru a pune adversarul în dificultate. Dacă Victor Ciorbea nu știa nimic de toate cercetările lui Valerian Stan, atunci lucrurile sunt de-a dreptul alarmante. Înseamnă că actualul Cabinet e împrăștiat ca un stol de potârnichi. O ține fiecare pe unde îl taie capul. Negarea oricărei implicări în elaborarea listei lui Valerian Stan e doar o formă elegantă de a acoperi o miș-

care de şah. Altfel, am fi în situaţia mult mai gravă de a avea semnul clar al unei brambureli. De aceea conflictul se încheie doar prin sacrificarea sau liniştirea pionilor. Asta spre dezamăgirea tuturor celor care îşi doresc sfârşitul actualei coaliţii. Şi, slavă Domnului, ea nu stă pe roze. În primul rând că se conturează noi clienţi. În al doilea rând, sondajele îi pot lăsa impresia Convenţiei Democrate că stă pe cai mari şi că poate juca orice. Mai ales că aliatul, Partidul Democrat, încasează cel mai serios minusurile guvernării.

Cel mai important lucru pe care îl înţelege electoratul din această ciocnire de berbeci este tot slăbiciunea guvernării. Mulţi vor pricepe din aceste certuri că ţara arde şi baba se piaptănă. Adică guvernanţii se ceartă pentru case, pentru pământ, pentru proprietăţi, pentru funcţii, în timp ce reforma gâfâie pe locul cinci-şase între priorităţile actualei puteri. Toate aceste certuri vor sfârşi cu siguranţă într-o pierdere de credibilitate pentru cabinetul Ciorbea şi chiar pentru primul-ministru. Toţi se vor întreba dacă nu era mai simplu să pună piciorul în prag şi în cazul Externelor, şi în cazul lui Valerian Stan cu casele. Şi atunci, în loc de conflicte, guvernul şi cele două forţe politice s-ar fi putut concentra pe chestiuni mult mai importante. Chiar mă întreb : ce-l împiedică pe Victor Ciorbea să fie mult mai tranşant în interiorul guvernului ? Nu este vinovat cu nimic şi nu poate fi şantajat ! Nu este ameninţat nici de partidul său, iar de la Preşedinţie se bucură de un sprijin total. Şi totuşi, Victor Ciorbea nu dă semne de fermitate în interiorul guvernului ! Şedinţele încep cu întârziere, unii vorbesc mai tot timpul la celulare sau pleacă în timpul lucrărilor, se contrazic violent, iar premierul, în loc să taie nodul gordian, încearcă să le potrivească din aproape în aproape până când se pierd ore şi ore întregi. Cabinetul îşi ţine şedinţele şi duminica, până seara târziu, ca o firmă de pe vremuri care nu şi-a terminat producţia pentru export. Iar această atmosferă se simte şi în afara Cabinetului. Ceea ce ne trimite la un anume stil de lucru al lui Victor Ciorbea şi, implicit, al Cabinetulu său. Faptul că acesta se trezeşte adeseori angajat în chestiuni minore în raport cu proprietăţile societăţii româneşti ne determină să subliniem situaţia. Ea impune o atitudine mult mai fermă din partea primului-ministru, o direcţionare a guvernului spre lucrurile grave şi dureroase ale acestei perioade. Altfel, cabinetul Ciorbea va toca multă vreme pe tot felul de subiecte în vreme ce societatea se adânceşte în necazuri. Vorba proverbului : ţara arde şi baba se ceartă cu pompierul !

5-6 iulie 1997

Suflete la Nufărul

Fiecare are pe cap atâtea belele, că nu-i mai arde nici de Securitate şi nici de Ceauşescu. Dar asta nu înseamnă că lucrurile sunt clare şi că răni cicatrizate sau mai puţin vindecate nu vor reveni în timp. Multe dintre strâmbăturile României de azi îşi au rădăcina în nerezolvarea unui fenomen îngropat în stilul pisicii. Societatea românească n-a avut puterea de a lua taurul de coarne şi de a se confrunta cu propria sa imagine din vremea dictaturii. Nu eram pregătiţi pentru o asemenea operaţiune. Cei care nu voiau să li se cunoască trecutul erau la putere, iar lumea a fost speriată de revanşe şi vendete. Spiritul revanşei (cuibărit totuşi în anumite capete) a fost exagerat de cine avea interesul. Aşa s-a creat o frică tacită de adevăr, o spaimă teribilă de dosare.

Cu ani în urmă, în câteva seri, am deschis acest subiect cu Corneliu Coposu. Nu cred că există în România un om care să fi discutat în aceşti şapte ani doar cu

zâmbetul pe buze despre subiectul în cauză. O făcea de fiecare dată cu atâta îngăduință și generozitate, încât arareori mai găsea răgazul de a-i compătimi pentru participarea la monstruozitățile istoriei. Corneliu Coposu îi umilea cu iertare. Dar și cu înțelegere. Asta pentru că el înțelegea și slăbiciunile omenești pe care s-au clădit slăbiciunile și ticăloșiile istoriei. Din acele discuții rămân cu o amintire pentru care pot deveni martor. Că acest om, adică « domnul Coposu », cum îi spunea lumea, era dispus și avea puterea să caute o slujbă și o bucată de pâine pentru cel care l-a terorizat și anchetat, chiar dacă în plan moral judecata sa era necruțătoare.

Săptămâna trecută am scris despre cazul doctorului Pușcaș din Sălaj. Cineva mă întreba dacă nu cumva Corneliu Coposu îi și sugera ce să spună despre el. Și, în virtutea amintirilor mele puține cu domnul Coposu, chiar cred că ar fi fost posibil. Niciodată nu mi-a fost dat să întâlnesc un om de o asemenea generozitate, dublată de intransigență morală. Și amândouă reunite de armonie. Și dacă ar fi fost adevărat, lucrurile nu se schimbă cu nimic în ce-l privește pe doctorul sălăjean. Acesta încearcă să se disculpe, folosind tot felul de scrisori și de recomandări. Încearcă să găsească explicații pentru un gest de răzbunare, ocolind esențialul. Dacă a turnat sau nu la Securitate și dacă a făcut-o pe seama lui Corneliu Coposu ! Mai întâi de toate că polemica sa din presa sălăjeană cu *Evenimentul zilei* nu are nici un rost. El încearcă să ne atace pe noi pentru că am publicat aceste lucruri descalificante la adresa sa. Or, doctorul Pușcaș, un fel de idol local, unul dintre cei însetați de putere pe vremea socialismului, se apără cu scrisoarea surorilor lui Corneliu Coposu. Cele două distinse doamne susțin că doctorul Pușcaș « nu putea fi turnător al fratelui nostru, fiindu-i un prieten apropiat ». Dar logica sufletului nu este totdeauna aceeași cu adevărul. În *Evenimentul zilei* n-am publicat decât un extras din cartea de documente scoase de la Securitate de Tudor Călin Zarojanu (și pe care la vremea respectivă nu le-a contestat nimeni). Noi nu am formulat ipoteze, am reprodus doar documente. Am mai adăugat doar nota Serviciului de Securitate al județului Sălaj și confirmarea olografă a colonelului Butiri, cel care a semnat documentul Securității. Și domnul colonel, cu aceeași semnătură de peste ani, ne-a confirmat că turnătorul codificat Petrescu era « marele savant » român, doctorul Ion Pușcaș. Acesta se socotește atacat taman când era să descopere leacul cancerului și când să redevină șef al țărăniștilor din Sălaj. Povestea doctorului Pușcaș, în ciuda tuturor replicilor sale iritate, rămâne cea a unui om care se teme de trecutul său. Și asta nu pentru că ar ascunde lucruri demne de un tribunal. Doctorul Pușcaș își ascunde trecutul pentru a putea gusta din plăcerile puterii, după ce în vremea lui Ceaușescu a consumat-o cu linguroiul. Acum încearcă să se iluzioneze și să-și întemeieze cariera doar pe merite, negând orice urmă de compromis major. Dacă n-ar fi documentele publicate (care nu sunt păreri ale unuia sau altuia, ci acte de arhivă), mai că aș fi dispus să-i dau și eu câteva rânduri că e un om de treabă. În fond, dacă sufletul său nu este apăsat de nimic, dacă nopțile sale nu sunt fulgerate de figurile celor pe care i-a turnat la Securitate, înseamnă că are vocația fericirii. Nimic nu-l poate clinti din certitudinile sale. În ciuda victimelor, în ciuda compromisurilor din anii socialismului, doctorul Pușcaș crede că, rămânând mereu în față și după căderea lui Ceaușescu, va ajunge mai repede în paradis. Nouă nu ne rămâne decât cenușa. Doctorul Pușcaș-Petrescu nu vrea să-și amintească decât gesturile sale eroice. Biografia sa decupată după ultimele criterii politice. Adică disident persecutat și țărănist înfocat. Nimic despre turnătorul acoperit. Dacă asta îi fericește pe toți, urări de bine și onoare muncii ! Dar istoria rămâne istorie și nu se scrie nici cu prieteniile doctorului Pușcaș, nici chiar cu generozitatea lui Corneliu Coposu. Ea stă pe fapte de viață și se scrie pe documentele rămase. Noi le-am reprodus fără gândul de a obliga pe cineva să-și ducă sufletul și la curățătoria Nufărul.

7 iulie 1997

Coarnele oamenilor siguri

Dimineața la șapte, o femeie a bătut la ușa redacției. Aveam sediul în două camere din fosta Casă a Prieteniei Româno-Sovietice. Femeia avea o spaimă pe față care se vedea mai bine decât o rană urâtă. Au tras de mine și m-au bătut ca să plec, ne spunea ea. Avea pe brațe vânătăi și zgârieturi, iar la piept bluza îi era sfâșiată. Cine v-a făcut asta ? Niște civili și un polițist ! Ne aflam la două sute de metri de Piața Universității. Erau primele zile și nu înțelegeam mare lucru. A fost primul semn că nu o suportă. Oamenii din Piață se înmulțeau în fiecare zi, mai ales după-amiaza, când ieșeau de la serviciu. Mai aduceau cu ei un sandviș, un ceai cald, fructe și niște cafea. Și rămâneau până seara târziu, după miezul nopții. Erau studenți, profesori, artiști, intelectuali, ba, în ultima vreme, se adunaseră și oameni simpli, de prin provincie, chiar și de la Timișoara. În preajma lor începuseră să apară primii dezmoșteniți ai sorții. Se mai alegeau și ei cu o cafea, cu o banană sau cu un colț de pâine. Cu fiecare zi se aduna în aer o antipatie la adresa celor din Piață. Cele mai multe ziare vărsau zoaie peste oamenii de acolo. Mai ales Televiziunea Română Liberă. Iar antipatia populației începea să se convertească în ură. Vecina mea m-a întrebat într-o dimineață : mamă dragă, de ce nu vă duceți la muncă ?! Nu știam atunci că prin unele creiere gemea în chinurile facerii celebra lozincă « Noi muncim, nu gândim ! ». Printre cei din Piață începuseră să apară și figurile tipice de băieți îmbrăcați curat, tunși scurt, cu costume de magazie și idei fabricate în Pădurea Băneasa. Erau aceiași care păziseră Calea Victoriei și tot ce însemna « traseu ». Piața Universității era primul traseu necontrolat de nimeni. Doar de spaima unora, de o presimțire că vom porni pe o altă direcție decât cea normală. Femeia aceea bătută mi-a atras atenția într-un mod violent. De ce o loviseră dacă nu le convenea manifestația din Piață ? Și, dacă loviseră femeia, atunci vor fi în stare să lovească pe toată lumea.

După un an sau doi m-am întrebat ce părere aș fi avut despre mine dacă aș fi fost de partea cealaltă. Cum m-aș fi uitat în oglindă dacă aș fi fost între ziariștii care au scris că noi, ceilalți câțiva colegi, corecți în relatările noastre despre Piață, ar fi trebuit să fim arestați și judecați ? În cele din urmă, de ce populația din România nu înțelegea decât în mică măsură ce se petrece acolo, în vreme ce toată lumea civilizată pricepea acest semnal în favoarea unei democrații veritabile ? Trec peste pungile cu Dero arătate minerilor ca droguri, peste săpăturile cretine în subsolul Casei de Prietenie Româno-Sovietice, unde tot minerii au căutat după fabrica de bani îngropată, și mă întreb : chiar arăta Piața Universității ca un loc condamnat ? Sau românii erau atât de grosolan manipulați, încât unii presimțeau un alt adevăr dar se temeau să-l rostească pe șleau ? A fost primul strigăt de neliniște exprimat de societatea civilă, de oamenii « fără partid », pe care nu l-au condamnat doar cei care au pus la cale reprimarea lui. L-a condamnat și o mare parte din societate, deși nu știa despre ce era vorba. Exact ca în Mitică de mai târziu. Hotărât și mânios pe seama lucrurilor pe care nu le înțelege. Ce anunța lumea din Piața Universității s-a adeverit. Adică șapte ani de confuzie, de mlaștină, în care numai răpitorii au zburdat în voie.

Nimeni nu era atunci capabil să-și imagineze că unul dintre vorbitorii din balconul Universității va deveni președintele României. Cu atât mai puțin că, peste ani, președintele Statelor Unite va veni la București și va vorbi din balconul Pieței sau dintr-un alt loc, dar tot din Piața Universității. Cel mai hulit locșor din România lui 1990 a devenit simbolul democrației, în vreme ce tribunele vocilor oficiale de atunci încă mai poartă blestemul neadevărului.

Nu vreau să reproşez nimănui nimic. Fiecare a gândit cum a putut. Cu capul său sau cu al altuia. Faptul că acum Bill Clinton va vorbi în Piața Universității poate fi luat ca o revanşă. Ca o elegantă răzbunare a celor păruiți, scuipați și chiar arestați pentru curajul de a gândi cu capetele lor. Eu aş vedea însă o altă semnificație. Răsturnarea spectaculoasă de optică față de Piața Universității ar trebui să pună pe gânduri şi puterea, și opoziția. Şi pe fiecare român în parte. Niciodată nu poți să ştii ce lucrare se ascunde într-un fapt care pare într-un fel sau altul. Niciodată nu eşti stăpânul adevărului absolut. Ce astăzi pare a fi numai bun de aruncat sau de condamnat s-ar putea ca mâine să aibă o nebănuită strălucire. Şi alte lucruri, strălucitoare şi puternice, să pălească, să curgă și să-şi piardă hainele spre a se arăta în toată urâțenia lor. Oricât de priceput analist, comentator sau politician ai fi, îndoiala trebuie să te însoțească mereu. Certitudinile grosolane sfârşesc întotdeauna într-o mizerie cruntă. Cel mai adesea, ele micşorează creierul şi numai lipsa unor secreții speciale face ca acestea să nu adauge pe creştetul oamenilor prea siguri și câte o pereche de coarne.

8 iulie 1997

Bine că nu sunt mulți !

Un pitic cu ambiții de dirijor național se bucura zilele trecute că nu intrăm în NATO. Asta pentru că ne-ar costa foarte mult, mult mai mult decât ne-am imagina şi am putea duce. Trec peste faptul că o asemenea bucurie cinică, rostită într-un moment în care bucuriile nu erau bătute în cuie, seamănă cu o « ruinare » contra vântului, tipică celor care vor să iasă în față cu orice preț. Sunt destui oameni care, de dragul de a fi arătați cu degetul, de a fi în centrul atenției, pun la bătaie toate prostiile care le trec prin cap şi apoi le împrăştie cu trompete prin urechile semenilor lor. Dar judecata piticului, oricât se vrea ea de singulară, poate fi uşor regăsită şi în alte capete, mai ales în cele care nu depăşesc şase-şapte sinapse. De ce am intrat în NATO dacă ne costă atât de mult ? Întrebarea, dincolo de caracterul ei prostesc, are în ea ceva hamletian. Un fel de « a fi sau a nu fi » pentru România.

Cât « mălai » ar fi necesar pentru a acoperi cheltuielile de integrare în Pactul Nord-Atlantic ? După unii experți, cheltuielile ar fi uriaşe. După alții, costurile ar fi mult mai mici, eşalonate şi suportabile. Nu am argumente să mă aşez într-o tabără sau alta, deşi am convingerea că fără bani nu se poate face nimic. Problema vine însă de la o atitudine care poate fi întâlnită tot mai des chiar şi la politicieni. Adică mai bine fără NATO decât să suportăm costuri apăsătoare. O reminiscență de mentalitate, în virtutea căreia şi Ceauşescu socotea că ne putem descurca singuri. Plus o fărâmă din internaționalismul ajutoarelor din ultimii ani. Dacă nu avem, n-au decât să ne dea din ce au ei. Psihologia invalidului, care socoteşte că îi ajunge blestemul lui Dumnezeu ca să-şi justifice drama, pentru a-i obliga pe ceilalți să-i suporte nenorocirea şi să i-o îndulcească numai din compensații. Cu o asemenea atitudine, nu ne aşteaptă nimic bun. România nu are nici o şansă de progres real dacă se închide în granițele ei mioritice şi dacă românii se resemnează la blestemul istoric. « Oricum nu se poate face nimic » e o propoziție care nu mai caracterizează nici condiția handicapatului. Şi acesta e privit altfel. E implicat în viața socială şi a trecut de la faza de compătimit la cea de ființă activă.

« Bine că nu intrăm în NATO » sună la Bucureşti mai stupid decât apelul partidelor comuniste italian, spaniol şi francez semnat în aceste zile în Spania. Când țările lor sunt unde sunt, acestora le dă mâna să adopte o asemenea poziție. Ea le mai

aduce câţiva ciraci dintre nefericiţii care şi aşa nu înţeleg pe ce lume trăiesc. Măcar un asemenea protest le justifică neputinţa şi dă o ţintă urii lor lipsite de obiect. Dar în România o asemenea poziţie, în aceste vremuri tulburi, poate face o armată de prozeliţi. E mai uşor să conteşti progresul decât să te sacrifici pentru creşterea lui. E la mintea oricui să spună « nu vreau » şi « nu merită » când alternativa presupune, pe lângă multă muncă şi suferinţă, şi un strop de minte, de înţelegere a istoriei. Naţionaliştii şi foştii comunişti sunt marii propovăduitori ai ideii în Carpaţi. Adică singuri, prin noi înşine, fără să dăm nimic şi, dacă se poate, să primim totul. Dacă românii nu vor înţelege nu doar apropierea sau intrarea în NATO, ci şi cea legată de Comunitatea Europeană şi de toate celelalte organisme internaţionale, în fond, de democraţie în general, atunci cu siguranţă că nu suntem încă în situaţia unei veritabile desprinderi de comunism. Oricât de multe rezerve ar exista în comunitatea internaţională în ceea ce ne priveşte, oricâte jocuri şi tălpi ni s-ar pune în faţă, direcţia de evoluţie a României nu poate fi decât cea conturată în acest an. Gafele unor politicieni, ezitările sau nepriceperea lor, antipatia sau chiar ura oarbă nu pot fi pretexte pentru a cere o schimbare de direcţie sau o întoarcere la un trecut mai dulce.

De bună seamă că nimic nu ne poate cădea din cer, că purtăm, poate, pecetea lucrurilor câştigate numai cu un efort îndoit. Dar trezirea noastră dintr-o cleveteală ieftină şi concentrarea societăţii în direcţia schimbării, a legalităţii, a eficienţei economice sunt obligatorii. Cu « lasă-mă să te las », cu « merge şi aşa », cu « din avion nu se vede », cu « ne descurcăm noi », cu « nu cunoşti tu pe cineva, pe sus ? » nu ne aşteaptă decât aceeaşi mlaştină în care să ne putem plânge nenorocul. Altfel, avem şansa muncii şi a sacrificiului. Pentru că şi respectarea legii are un cost, şi sănătatea, şi cultura, chiar şi consolidarea democraţiei. Darămite NATO şi Uniunea Europeană. Şi cine să plătească pentru apropierea României de aceste structuri ? Americanii, nemţii sau italienii. În acelaşi timp, fără să ne considere ruda lor europeană săracă şi capricioasă !

Toate aceste consideraţii le aştern departe de Bucureşti, într-o ţară care a stat şi ea decenii sub dictatură. Şi care, la primii ei paşi spre democraţie, a fost întâmpinată cu aceeaşi susceptibilitate, cu încredere, dar şi cu distanţa obligatorie momentului. Şi spaniolii au muncit pe brânci, au reconstituit instituţii, au dat conţinut formelor debile ale democraţiei şi au devenit o puternică ţară europeană. Au o forţă economică impresionantă şi nu-i mai caracterizează nici un complex, deşi au sosit mai târziu în concertul ţărilor democratice. Cum au trăit spaniolii după căderea lui Franco, cât i-a costat în transpiraţie Spania de astăzi sunt alte poveşti.

Nu ne rămâne, aşadar, decât acelaşi drum, chiar dacă sacrificiile necesare sunt la limita puterilor noastre. Şi speranţa că românii sunt dispuşi să le facă. În caz contrar, un tren al istoriei se duce fără noi şi vom rămâne aceeaşi ţară balcanică stăpânită de orgolii şi ţâfnă, de patriotism găunos şi de trufie ieftină. Ne vor « ruina » contra vântului şi ne vom plânge soarta.

9 iulie 1997

Chirac, *chapeau bas !*

« Intră doar trei ţări şi nu se face nici o nominalizare, pentru a nu dezavantaja pe nimeni », a spus Abel Matutes, ministrul de Externe al Spaniei. Tot ce aveam în coşul pieptului îmi aluneca spre genunchi. Am tras cu coada ochiului la Dumitru Tinu şi la Dinu Flămând de la Radio France Internaţional. Dumitru Tinu era galben,

iar Dinu Flămând făcea nişte mişcări de balerină căreia i s-a tăiat muzica. În viaţa mea n-am fost mai plouat ca în acele minute. Parcă mă apăsa amărăciunea a douăzeci de milioane de români. Am ieşit pe holul din faţa sălii 4. Toţi românii ne ziceam « e clar ! ». Deşi habar nu aveam la ce ne refeream. De fapt, nu era decât o exclamaţie îndărătul căreia tăceam prostiţi. Dinu Flămând mi-a mai arătat o ştire France Presse : surse din delegaţia germană afirmă că nemţii nu vor o zonă gri de securitate europeană prin excluderea Bulgariei şi a Ţărilor Baltice. Era clar. Dacă Spania era un susţinător al României şi ministrul de Externe spaniol spusese « nici o nominalizare », însemna că România rămâne iar în afara jocurilor.

La ora 13.00, în sala 3 era anunţată conferinţa de presă a lui Hubert Védrine, ministrul de Externe al Franţei. Ne-am aşezat în primul rând. Măcar să aflăm ce s-a ales de pe poziţia avocatului nostru. Hubert Védrine n-a apărut nici după zece minute. E clar ! S-a dus dracului totul ! În cele din urmă, a apărut Catherine Colonna. A început distribuirea cuvântării ţinute în plen de Jacques Chirac. După primele rânduri am îngheţat. Toată cuvântarea lui Chirac era în favoarea României. Punct cu punct, progrese, argumente. Două file clare, pe care nu le-ar fi putut prezenta nimeni mai convingător. Au început întrebările. Nu vă pot spune, spunea doamna Colonna. Cum adică ? Nu e clar ? Nu e clar, încă se negociază. Consensul e legea de bază. Adică mai este o şansă ? Nu ştim nimic. La 5 va veni preşedintele Chirac. Ni se luminează faţa. Mai este o şansă. Ceilalţi se îndreaptă spre restaurant. E înghesuiala de prânz. După ce eram la pământ, plămânii îmi urcă iarăşi în gât. Tinu începe să zâmbească. Horia Alexandrescu nu mai vrea să plece în oraş. Dinu Flămând zice, mă duc la francezi. Ei trebuie să ştie mai mult. Altcineva ne şopteşte că Védrine a sărit peste masa de prânz. Miniştrii de Externe trebuie să găsească o soluţie. Fără un compromis, nu există ieşire. Chirac, în cuvântarea sa de dimineaţă, a vorbit chiar de un risc la care se expune NATO. Ziariştii nemţi şi americani moţăie în fotolii. Pe ei nu-i doare nimic. Vine Dinu Flămând. E luminat. Are altă figură. Vă zic ceva mortal. A ieşit Védrine şi a zis că vor trei plus doi. Doi, adică România şi Slovenia. Începem să râdem, dar nu avem curaj. Şi dacă nu le iese francezilor ? Şi dacă le iese ? Trebuie să-mi cer scuze. În emisiunea Pro TV de la Paris am zis că sunt duplicitari. Adevărul este că observasem câteva semne de distanţare la câţiva lideri socialişti din noul guvern. Mai vine cineva care a reuşit să vorbească în particular cu un diplomat german. Americanii nu vor nicicum mai mult de trei. Chirac nu se lasă nici el. Ori cinci, ori nimic. Nu vrea să renunţe nici mort la România. Şi atunci a intervenit Helmut Kohl. Să fie trei plus doi ! Dumnezeule, în trei ore se schimbă istoria ! La amiază nu mai contam ! Totul se reducea la trei. Franţa răsturna jocurile. Oricât de zgârciţi ar fi, când văd un francez, îmi scot pălăria. Cinci ani, prin faţa oricărui francez, îmi scot pălăria, cu respect şi cu scuzele de rigoare. Şi dacă nu-i aşa ? Aşteptăm un document. Sau un oficial francez. Chirac are conferinţă de presă la ora 17.00. Solana, la 17.30. Pierdem ziarul de mâine ! strigă cei din redacţie. Se amână şi conferinţa de presă a lui Chirac. Vin nişte portughezi. Vrem un oficial român ! N-avem. De fapt, nu e nimeni. Emil Constantinescu n-a sosit. Voi ce ştiţi ? Portughezii au aflat şi ei că vom fi nominalizaţi. Vin şi ungurii de la Duna TV. Incredibilă răsturnare. Azi-dimineaţă şi la prânz rămâneam în Balcani. Acum, trenul european are iar o încetinire. Ultimul vagon e la un pas de noi. Îl prindem sau nu ? Dacă se continuă reforma şi dacă democraţia face progrese, sunteţi în NATO. O spaniolă întreabă de conferinţa de presă a lui Constantinescu ! Nu ştim nimic. Se va vedea la ora 18.00 cu preşedintele Chirac, zice un francez. Pe după paravane, în săli pe care nu le putem vedea, se lucrează la punctul 8 al comunicatului. Acolo era marea necunoscută. Dacă ne lasă pe lângă, ne-am ars. Dacă

Chirac nu se lasă, continuăm cursa. Pe monitoare nu se văd decât uşile închise, străjuite de ofiţeri înarmaţi până în dinţi. Pe afară se aud soldaţii călări. Încep să nu mă mai ţină nervii. Se joacă o carte istorică. Şi putem câştiga. Îmi fuge gândul la cei de acasă. Parcă îi văd cum îşi umflă pieptul dacă Chirac îi convinge pe americani.

În sfârşit, apare alaiul lui Chirac. Cu Védrine, care n-a mâncat de prânz cu doamna Colonna, afişând un zâmbet, cu fiica lui Chirac, îndoită puţin sub greutatea unei genţi cu documente. Şi, în sfârşit, preşedintele, ca un maestru de ceremonii, zâmbitor şi sigur. Instinctiv, absolut neprotocolar, câţiva ziarişti români încep să aplaude. De regulă, asta nu se face. Ce mai contează ! Preşedintele Franţei ne zâmbeşte. « Sunt sigur că sunt prietenii mei, românii ! » Îi salut special. E clar. Scăpăm de periferia lumii. Totul e să ne apucăm de treabă, iar politicienii să nu-şi pună pene. În fond, istoria se scrie şi poimâine. Nu ne rămâne decât să continuăm drumul. Şi să nu uităm să le spunem francezilor : *MERCI* !

10 iulie 1997

Adio, Moscova !

Nu s-a uscat cerneala de pe documentul de la Madrid privind extinderea NATO, că la Bucureşti vor fi şi începând cârtelile în stil românesc. Se va vorbi de eşecul proiectului nostru de integrare în Europa, despre greşelile făcute în această campanie şi, bineînţeles, despre abandonarea României. Scenariile de prost-gust vor curge gârlă. Şi nu atât din lipsă de imaginaţie, cât dintr-o plăcere nebună de a sta contra vântului, de a face din insucces o religie. Aceste porniri vor putea împinge evenimentele de la Madrid într-o ambiguitate periculoasă. Mai bine cu opincile noastre decât refuzaţi în postura de primă doamnă !

Adevărul este că nu puteam intra în NATO încă din primul val. Ne gândeam mereu că poate-poate. Adică Alianţa Atlantică nu va observa că economia e ameţită, că armata nu e chiar ultramodernă, că democraţia are multe fundaţii de ceară. Era doar o speranţă naivă. De la distanţă, situaţia se vedea corect. Cu progresul deosebit înregistrat în ultima vreme, cu ezitările guvernului, cu bâlciul opoziţiei, cu aspiraţiile populaţiei. De la distanţă, România se vede ca o mare promisiune. Dar nu mai mult. Ea a devenit subiect pozitiv, chiar argument în confruntarea dintre europeni şi americani. La Madrid, fiecare a încercat să obţină ceva pentru sine, punând România ca măr al discordiei. Şi, astfel, cu insistenţa Franţei şi cu sprijinul Italiei, dar şi cu calmul hotărât al cancelarului Kohl, România a fost nominalizată pentru valul doi. Această nominalizare e mult mai puţin decât integrarea din primul val, dar mult mai mult decât lăsarea ţării noastre la capitolul « şi alţii ». Nominalizarea României este însă un semnal extrem de important. Este chiar un fapt istoric. El conţine primul semn de confirmare că ţara noastră nu a fost abandonată sub umbrela Moscovei. E de aşteptat ca aceasta să nu accepte noua realitate politică. Să o submineze şi să o pună la îndoială. Să se opună şi să folosească toate mijloacele pentru a convinge că românii nu pot fi mai mult decât ceea ce sunt. Din acest punct de vedere, nominalizarea de la Madrid îi încurcă pe fatalişti şi pe filoruşi. Dar nominalizarea din documentul final mai are şi valoarea unui enorm balon de oxigen atât pentru putere, cât şi pentru populaţie. Dă chiar sens şi justificare schimbărilor de până acum. În măsura în care semnalul lumii democratice nu va fi terfelit şi distorsionat, el poate fi folosit ca argument în favoarea reformei, încă debilă, şi nu ca un premiu la un examen parţial al democraţiei, încă lipsită de diplomă de absolvent.

Vor înțelege românii că au făcut un pas important spre Europa civilizată ? Ajutați, chiar împinși, dar un pas mare, care le arată și drumul rămas până la țintă. Vor avea luciditatea să aprecieze corect şi să nu se considere nedreptățiți, sau vor prefera blazarea, sentimentul abandonării, spre a căuta alte ieșiri prin fundături periculoase ? Răspunsurile vor veni de la clasa politică, în primul rând. De la putere, prin felul în care va gestiona cu fermitate tranziția. Şi de la opoziție, după modul în care nu-şi va ascunde slăbiciunile în contestarea acestei direcții pozitive. Dar semnalul de la Madrid se va amplifica în societate într-un mod corect şi în funcție de atitudinea marilor puteri. Dacă acestea vor stimula investițiile în România, dacă unda verde de pe piața internațională se va întâlni cu o poziție clară a guvernului în materie de reformă, atunci riscurile vor fi minime. În acest sens, vizita lui Bill Clinton de vineri ar putea clarifica foarte multe lucruri. El ar putea trece peste faptul că, la Madrid, România a fost mărul discordiei între Franța şi Statele Unite. Că refuzul său de a admite cinci țări încă din primul val are la bază rațiuni politice, bazate în primul rând pe calcule financiare, iar nu resentimente de un fel sau altul. Vizita lui Billl Clinton la Bucureşti va avea meritul de a clarifica definitiv ambiguitățile care vor putea începe. Că nominalizarea a fost o compensaţie modestă, că a contat mai mult poziţia Franţei decât o intenţie hotărâtă de a include România în circuitul lumii democratice.

Dar cea mai grea sarcină îi revine puterii. De ea depinde bilanțul pentru 1999, când, la aniversarea celor 50 de ani de existență a NATO, România va fi sau nu invitată să înceapă negocierile. Dacă nominalizarea de la Madrid va fi folosită doar ca argument în dispute minore, dacă puterea se va contrazice pe seama meritelor avute şi va ignora ce se petrece în viața oamenilor, atunci în 1999 vom rămâne cu siguranță pe afară. Adică nimeni nu-şi va mai aduce aminte de nominalizarea de la Madrid. Dar, dacă guvernanții vor izbuti să comunice cu societatea, să elaboreze planuri temeinice de reformă şi să le pună în practică cu cât mai puține sacrificii din partea păturii sărace, şi dacă instituțiile democratice se vor consolida, iar legislația noastră fantezistă va fi pusă de acord cu cea a țărilor europene, atunci cu siguranță că aniversarea NATO nu va putea ocoli România. Întrebarea este : cum să le faci pe toate acestea cu politicieni nehotărâți, cu meschini şi naționalişti, cu săraci care nu au după ce bea apă şi cu o lume mafiotă care vrea cât mai multe zerouri în portofel ? Şi, mai ales, cu oameni care înțeleg prin progres – să li se dea, iar prin responsabilitate – o atitudine care priveşte întotdeauna pe altcineva ? De răspunsurile date la toate aceste necunoscute depinde intrarea României în NATO sau rămânerea ei la marginea lumii.

11 iulie 1997

Vocea Americii !

Vizita lui Clinton de astăzi îi poate deruta pe mulți, şi nu numai din România. După ce americanii s-au opus unei extinderi NATO care să depăşească trei țări, preşedintele Clinton vine la Bucureşti. E o aparentă contradicție. După ce n-au fost de acord cu intrarea României, americanii lansează totuşi un semnal pozitiv pentru români. N-ar trebui să uităm că extinderea NATO este un proces inițiat chiar de preşedintele Clinton. Iar operațiunea are mai puțin conotații militare cât de ordin democratic. NATO, dincolo de caracteristicile sale militare, tinde să devină un pact al țărilor din elita democrației. Operațiunea, polemică față de fostul bloc sovietic, reprezintă noua tendință a lumii imprimată de americani. Restructurarea Pactului Nord-Atlantic şi extinderea sa reprezintă o viziune americană de anvergură, despre ale cărei

costuri vorbesc mai ales americanii. Ei suportă greul extinderii. Iar ambiţia preşedintelui Clinton nu poate depăşi, la nivelul costurilor, atât cât înţelege şi vrea contribuabilul american. Între ambiţiile preşedintelui şi banii cetăţeanului există o medie care s-ar traduce doar în trei ţări : Cehia, Ungaria şi Polonia. În acelaşi timp, preşedintele american simte că Europa traversează un moment prielnic pentru extinderea lumii democrate. Sosirea sa la Bucureşti are la bază exact un asemenea semnal. Că NATO va continua extinderea pentru a întinde democraţia peste noi teritorii. Cum spunea Bill Clinton alaltăieri la Madrid, nici o ţară a Pactului Nord-Atlantic n-a fost atacată vreodată. Asta înseamnă doar o siguranţă în plus pentru ţările respective. O siguranţă care costă enorm.

Toată lumea va fi curioasă ce va discuta Bill Clinton cu Emil Constantinescu. În afara unor detalii legate de parteneriatul româno-american, eu nu văd prea multe noutăţi. Clinton va spune ce a spus la Madrid şi cu toate celelalte prilejuri. Adică democraţie, economie de piaţă şi stabilitate. Mai interesant mi se pare faptul că el a ales varianta de a-i vorbi populaţiei. Nu cred că va folosi prilejul pentru a povesti despre marile realizări ale societăţii americane. Mai degrabă va încerca să spulbere îndoielile românilor legate de viitorul zonei şi să-i convingă că democraţia este singura cale spre o lume mai bună. E interesant de văzut dacă preşedintele american va coborî până la adevărurile dureroase şi le va vorbi românilor pe şleau. Pentru că vizita sa, dincolo de faptul că aduce la Bucureşti vocea primei puteri a lumii, mai reprezintă şi o comunicare directă dinspre societatea americană. Iar românii vor putea să afle că, în ciuda progreselor făcute, societatea civilă este departe de a avea toţi anticorpii necesari unei vieţi normale. Românii încă se văd europeni, demni de NATO şi de Uniunea Europeană, dar sunt încă departe de a deprinde toate reflexele lumii civilizate. Bunăoară, ei se supără de moarte când aud că în străinătate se mai vorbeşte de copiii handicapaţi sau bolnavi de SIDA, de bătrâni părăsiţi sau de minorităţi agresate. Sar ca arşi şi întreabă stupefiaţi de ce acestea sunt reprezentative, fără să-şi pună problema acestor categorii. Dacă nu ar vorbi nimeni despre ele, românii şi-ar vedea liniştiţi de ale lor, lăsând dramele semenilor pentru grija lui Sfântul Aşteaptă. În ciuda eforturilor depuse de asociaţii private din toate ţările civilizate, România este încă departe de crearea unor forme civile de intervenţie în situaţii dezechilibrate. Degeaba au venit călugăriţe şi voluntari, degeaba au muncit studenţi şi pensionari străini în căminele de copii şi în cele de bătrâni. Încă nu am deprins reflexul de a rupe ceva din viaţa noastră, şi aşa chinuită, pentru a le îndulci şi altora suferinţa.

Mulţi s-ar putea întreba ce legătură au toate acestea cu diferenţa între noi şi americani. Ei au bani şi noi tânjim după ei. În rest, mai nimic. Au şi ei bolnavii lor de SIDA, au şi ei oamenii fără nici un domiciliu, aşa cum avem şi noi. Am avut noi problema minerilor, ei i-au avut pe negrii din Los Angeles, care au întors oraşul pe dos. Au şi ei mafie, au şi ei droguri şi criminalitate. Nimic mai fals decât o asemenea judecată. Asta nu pune câtuşi de puţin cele două societăţi pe picior de egalitate. Nouă ne lipsesc anticorpii şi instrumentele necesare pentru a interveni eficient, într-un cadru democratic, pe seama tuturor fenomenelor negative, existente sau posibile. De aici vine diferenţa enormă pe care societatea românească nu o sesizează în profunzime. Când instrumentele societăţii democratice vor funcţiona imparţial şi în cazul miniştrilor şi al politicienilor, când societatea civilă va avea forţa şi luciditatea de a se organiza pentru a contribui singură la înlăturarea dezechilibrelor, atunci vom putea emite pretenţii la toate adjectivele respective. Dar până atunci e o cale lungă.

Ea trece chiar şi prin Piaţa Universităţii, unde va avea loc prima tentativă de comunicare din exteriorul României cu populaţia celei mai controversate ţări din

Est. Nu mai vorbesc nici studenții, nici golanii, nici minerii, nici politicienii români. Le va vorbi românilor președintele celei mai puternice țări din lume ! Vocea Americii se va auzi în Piața Universității ! Dincolo de locul simbolic și de momentul istoric dat, vom vedea cum va fi perceput gestul și cu ce ecouri în societate. Oricare ar fi acestea, ele vor fi pe termen lung și pot marca acest final de mileniu pentru România.

12-13 iulie 1997

Salutări cordiale

Pe la ora 14.00, la Cotroceni a început să circule un zvon. Că oamenii din *staff*-ul lui Bill Clinton rescriu discursul pentru Piața Universității. În Sala Unirii, președintele american era extrem de binedispus. Mai târziu am aflat că, de joi până vineri, americanii au schimbat lozinca din *partnership for the future* în *partnership for tomorrow*. Adică de la « parteneriat pentru viitor » la « parteneriat pentru mâine ». Toate acestea dădeau sentimentul unei schimbări de poziție față de aerul oarecum compensatoriu al vizitei de după Madrid. Am încercat să aflăm în ce constă poziția americană de ultim moment față de România. Dacă au fost exprimate atitudini noi. Am aflat doar că Bill Clinton va spune totul în Piața Universității. Până la discursul de la Universitate, am văzut un președinte american relaxat, impresionat de atâtea mărturisiri ale românilor care i-au așteptat câteva decenii pe americani. Dacă ar fi să luăm această venire din punctul de vedere al bătrânului care aprindea în fiecare noapte felinarele de pe o pajiște pentru a le arăta piloților americani locul în care ar putea ateriza, venirea de acum e o compensație tardivă, de complezență și de întreținere a speranței. În formalele discuții din timpul dejunului de la Cotroceni, un lucru i-a fost clar președintelui american. Că măcar în acea sală (care era departe de a fi întreaga Românie) un val anticomunist se putea vedea chiar de la o poștă. Am crezut că această comunicare umană pur emoțională va reuși să clintească judecata unui politician de acum versat. Adică în Piața Universității, Bill Clinton va fi mai generos și va face mai multe promisiuni decât intenționa înainte de sosirea la București.

Entuziasmul extraordinar al bucureștenilor, pe o căldură care n-ar fi adunat mai mult de o sută de oameni nici pentru statuia lui Moise sau pentru cine știe ce altă minune, n-a reușit nici el să îndoaie judecata președintelui american. Pentru că, în ovațiile mulțimii, el a salutat succesele democrației, a salutat românii hotărâți să schimbe salopeta istoriei, a salutat România ca loc al schimbărilor spectaculoase. Salut, salut, sau un gest curtenitor care, în limbaj politic, înseamnă atenție și preocupare, dar care lasă și un loc pentru detașare. Încurajarea politică a fost principalul capital al acestei vizite atât de importantă pentru români. Dacă ar fi să reținem un lucru extrem de important, acela ar fi reafirmarea procesului de deschidere a NATO și situarea României între cei mai serioși candidați pentru 1999. De asemenea, merită toată atenția acest parteneriat strategic prin care SUA sprijină România pentru perioada următoare. La ora la care scriu aceste rânduri nu avem prea multe detalii despre discuțiile între cei doi președinți și despre cele purtate la nivelul experților și consilierilor. S-ar putea ca ele să conțină elemente importante ale acestei cooperări. S-ar putea să nu fie decât vorbe de încurajare. Până la urmă, Bill Clinton n-a făcut decât să-și folosească autoritatea pentru a spune ceea ce spun și președintele Emil Constantinescu, și clasa politică, și opinia publică. Trebuie să continuăm, muncind serios, croind noul tip de societate din hainele strâmte și ponosite ale celei vechi. Adică să continuăm reforma și drumul pe care suntem. Asta o știam și noi, chit că sunt destui cei tari de cap sau

de rea-credință care nu sunt de aceeași părere. Președintele american a ținut să facă acest gest de încurajare pentru a convinge România că societatea americană a observat aceste schimbări și le urmărește cu atenție. Dar nu le conferă nici eticheta de « împlinit », nici calificativul de « model ».

Este mesajul încurajator al lui Bill Clinton suficient pentru a spori energia necesară reformei ? Cât vor ține propozițiile sale măgulitoare într-o campanie care presupune foarte multe sacrificii ? E de așteptat ca mulți români să uite de încurajările lui Bill Clinton imediat ce se înfruntă cu următorul necaz. Iată de ce, în absența unor detalii tehnice legate de cooperarea invocată, vizita de la București nu are decât rolul de a atrage atenția asupra unei simpatii și de a le reaminti românilor că totul depinde numai de ei. *Deșteaptă-te, române !*, de Andrei Mureșanu, s-a potrivit perfect acestui moment și un om inspirat i-a sugerat lui Bill Clinton să folosească îndemnul poetului. Bill Clinton a vorbit în Piața Universității unui public care s-a deșteptat de mult. Acesta l-a primit cu un entuziasm tipic popoarelor latine și i-a reamintit mereu de NATO. Dar la periferia Bucureștiului, în orașele mici și în satele României sunt oameni cărora nu le ajung doar o poezie și un vis de libertate. Acolo e mai greu cu *Deșteaptă-te, române !* ca argument fundamental pentru sacrificii. Dacă invocatul « parteneriat strategic » nu aduce și ceva pietre la temelia acestei deșteptări, atunci pe umerii oamenilor politici de la București rămâne o povară enormă. A deșteptării care se bazează numai pe simpatia externă. Dacă nu cumva aceste zile conțin și detalii tehnico-economice și de cooperare care ne scapă până la această oră.

14 iulie 1997

Mahmureala (1)

După toate momentele de mare intensitate, mai ales după cele de bucurie, vine o cădere. Te ia o sfârșeală care îți înmoaie genunchii și, în cele din urmă, îți golește sufletul. Ți se umflă capul, toate te dor, ți se pare că nu știi încotro să o iei. Te trezești cu greu, mâinile sunt grele ca niște pietroaie, iar curajul e mai slab ca la vrabie. Li se întâmplă și oamenilor, mai ales după nunți. Dar stările acestea de plumb, însoțite de un gust împuțit și de un gol în suflet, li se potrivesc adeseori și popoarelor. Cam așa suntem noi după Madrid și după vizita lui Bill Clinton.

Madridul a fost un eveniment așteptat de șapte luni. A curs atâta cerneală și s-a vorbit atât de mult, încât și după câini stigăm tot NATO. Toată ziulica, de dimineață până seara, o țineam tot cu asta, de parcă s-ar fi măritat fata împăratului. Numai că, din câte s-au zis, din câte s-au scris, puteam mărita zece fete de împărat. Iar acum, după petrecere, când ne dăm seama că nunta a avut loc fără să ne fi căsătorit, a început datul cu părerea. Unii – entuziaști, fericiți, alții – cusurgii și cârtitori. Tipic românesc. Nu lăsăm lucrurile pe mijloc nici morți. Ori sărbătoare, ori înmormântare ! Chiar dacă n-a fost nici una, nici alta.

Madridul a fost ridicat la rang de piatră de hotar pentru politica românească. Chiar s-a jucat totul pe o carte. Și guvernul, și presa, și președintele, și partidele politice. De fapt, cartea NATO a fost jucată de întreaga societate românească. Dar în stil latin, sau mai degrabă românesc, cu multă gălăgie și muzică. Abia acum, după ce lucrurile s-au consumat, ne dăm seama de adevărata lor dimensiune. Iar mie mi se pare că nici nu puteam intra. Adică n-am avut decât o șansă mică-mică, exact cât un picior de muscă. A făcut România progrese în cei șapte ani, nu multe, dar progrese și bâlbâieli, a sărit ea spectaculos în ultimele șapte luni, dar mult prea puțin

față de cât ar fi fost nevoie. Stând calmi și încercând să depășim această fază de mahmureală, se vede mai clar că nu aveam nici o șansă. Doar dacă Europa era sub o teribilă amenințare, iar România ar fi fost singura scăpare. Dar și atunci am fi intrat în NATO grație împrejurărilor și mai puțin meritelor proprii. Multă lume ar putea să zică, bun, de ce nu ne-am dat seama înainte că nu existau șanse ? De ce și-a fixat lumea politică un scop de neatins pe moment ? Nu e vinovată ea de crearea unei ținte false ? Aș zice că nu. NATO continuă să rămână un scop al politicii românești pentru următorii ani. Campania intensivă pentru admiterea României în NATO, în ciuda eșecului, are totuși merite enorme. A generat o stare de efervescență și a înrădăcinat în societate o aspirație clară. În toată această perioadă a avut loc o raportare permanentă la valorile lumii occidentale, un efort de modernizare pe plan militar, organizatoric și în spațiul instituțiilor democratice. Cum eram preocupați de evaluarea în vederea admiterii, chiar și în stilul heirupist românesc, multe din acțiunile importante au fost croite și măsurate cu gândul la judecata Europei occidentale. În plus, comunicarea clasei politice a avut și ea aceeași țintă. Această concentrare de forțe a adus României, într-un timp extrem de scurt, câștiguri greu de obținut în condiții normale. În primul rând, o imagine extraordinară, pe care n-a mai avut-o de multă vreme. E vorba nu de un entuziasm ca acela generat de evenimentele din decembrie 1989, ci de o credibilitate bazată pe calm și luciditate. Un alt câștig enorm este cel din planul comunicării. Campania de aderare la NATO a uns căile de comunicare ale României cu lumea occidentală. S-au creat modalități directe de contact cu șefi de state, prim-miniștri, miniștri de Externe și organisme internaționale la ușa cărora zăboveam cu lunile și cu anii. Campania pentru Madrid a dus lumea politică românească în situația de a depăși obstacolul enervant al protocoalelor plictisitoare. Dacă luăm în calcul toate acestea, plus nominalizarea de pe ultima sută de metri de la Madrid, avem o listă importantă de câștiguri reale. De la poziția « pe nicăieri », pe care o aveam în urmă cu un an, am sărit la cea de principal *outsider*.

Această concentrare pe summit-ul de la Madrid și, mai ales, pe mesajul politic extern are rezultatele ei pozitive. Ele trebuie comparate cu pierderile. Iar principala pierdere a concentrării României pe Madrid poate fi identificată în domeniul socio-economic. Faptul că toți au trăit cu gândul la NATO a făcut ca economia să treacă în plan secund. Reforma a devenit o preocupare colaterală, iar economia a fost lăsată să supraviețuiască în condițiile confuze de dinainte. Chiar dacă au început mici operațiuni de curățenie, marea reformă, necesară și atât de invocată de toată lumea, a fost amânată, iar modernizarea legislației – rezolvată prin improvizații neparlamentare. A fost ca o pregătire pentru nuntă în timpul căreia familia și socrii s-au concentrat mai mult pe muzică și pe decor, și mai puțin pe mâncăruri și pe repararea acoperișului la cortul în care existau destule găuri. În același timp, e clar că nu puteau fi toate rezolvate. Era mai bine să ne concentrăm pe economie sau alegerea muzicii a fost cea mai bună soluție ?

15 iulie 1997

Mahmureala (2)

Dacă am fi neglijat mesajul politic extern și ne-am fi concentrat pe reformă, am fi avut mai mult de câștigat ? Greu de spus ! În primul rând că guvernul Ciorbea nu era capabil să înceapă reforma a doua zi după instalare. Pur și simplu, nu era pregătit. Avea nevoie de o punere în temă, de o experiență, de confecționarea instru-

mentelor pe care nu le avea la îndemână. Declanşarea imediată a reformei ar fi avut avantajul de a se produce pe fondul unui sprijin popular enorm. Ea s-ar fi derulat mult mai uşor şi durerile ar fi fost suportabile. Dar e numai o ipoteză teoretică. Reforma avea nevoie de o credibilitate externă, pentru că numai aceasta ar fi putut aduce banii necesari. Stând strâmb şi judecând drept, reforma nu putea fi începută peste noapte. Nu erau oameni (deşi se susţinea contrariul), nu erau bani, nu exista o pregătire reală. Faptul că întreaga societate s-a concentrat pe aderarea României la NATO a avut şi sensul unei amânări. S-a vorbit mereu de declanşarea reformei, deşi ea a fost mereu evitată. A fost chiar şi o frică a guvernului de a lua taurul de coarne. Nu cumva acesta să se înfurie şi să producă imagini neplăcute, cu consecinţe negative asupra Madridului. Această atitudine a modificat comportamentul guvernului. El s-a mişcat mai mult pe vârfuri şi cu mănuşi, s-a făcut că e ferm, dar în realitate a ameţit-o când elegant, când neconvingător. Nu campania de aderare a României la NATO a provocat nemulţumiri. Ele au venit din direcţia socialului. Şi din această direcţie actuala coaliţie a început să piardă puncte. Promisiunile ei de ordin social n-au putut fi respectate, iar calitatea vieţii a scăzut, fără ca mult aşteptata schimbare să aibă loc.

Câştigul enorm în plan extern, pe lângă că aduce sprijin şi bani şi o cu totul altă atitudine faţă de România, trebuie pus în balanţă cu nemulţumirile populaţiei. Cu cât România s-a concentrat în afară, cu atât a pierdut înăuntru. Chestiunea fundamentală vine din reforma care urmează. Ea trebuie înfăptuită cu un capital de simpatie mult diminuat. Va putea fi dusă la bun sfârşit spre a trece examenul care să ne aducă şi recunoaşterea definitivă ? Pentru că de reuşita acestei reforme depinde şi mariajul nostru cu lumea europeană. La Madrid am fost pe post de mireasă frumoasă şi ispititoare, care a fost refuzată pe motiv că nu şi-a luat examenele şi nu are diplomă de bacalaureat. Dacă între familii un asemenea impediment ţine de prejudecăţi, la nivel internaţional e vorba de principii şi norme. Dacă am fi fost primiţi din primul val, am fi fost în situaţia nefericită a unei mezalianţe. Dacă izbutim cu reforma, trecem şi de acest ultim examen pentru a fi acceptaţi fără nici o obiecţie. Atâta doar că examenul României e mult mai greu decât ne-am imaginat. Va trebui să ne opintim până la lacrimi şi să scrâşnim din măsele pentru a rezista. Ce-a fost până acum n-a fost reformă. A fost o spoială. Dracul e mult mai mare şi mai negru decât a putut cineva să-şi imagineze. Şi nimeni nu poate profeţi dacă populaţia va rezista sau guvernul îşi va da duhul. Acesta va fi marele examen la care ne vom supune deopotrivă, şi politicieni, şi ţărani, şi ziarişti, şi oameni de afaceri, şi săraci, şi conţopişti. Şi nu avem decât doi ani pentru a demonstra că, dincolo de gălăgia pe care am făcut-o, se află o ţară capabilă de a trece un examen extrem de greu.

Dacă Madridul ne-a adus doar promisiuni şi satisfacţii pe jumătate, ar trebui să privim şi partea goală a paharului. Şi s-o comparăm mereu cu cea plină. Această perioadă extrem de densă ne mai arată un lucru. O schimbare totală faţă de anul 1990. Hulita şi scăldata în sânge Piaţă a Universităţii a devenit simbolul libertăţii. Nu ştiu cu ce expresie pe faţă va fi participat Ion Iliescu la cuvântarea lui Bill Clinton. N-am fost aproape să-i văd expresia. L-am observat la Cotroceni, în timpul dejunului. Oricât încerca să pară de relaxat şi de degajat, Ion Iliescu avea aerul unui anonim pierdut printre ceilalţi. Câteva ore mai târziu, când în Piaţa Universităţii se cânta pe rupte « Noi de-aicea nu plecăm ! Nu plecăm acasă ! », se punea într-un fel cruce pe o perioadă de maxima indecizie în politica românească. Se punea cruce pe politica scăldată, între două bărci, nehotărâtă şi lunecoasă, pentru a se marca începutul unei alte perioade. Faptul că în cea care a început se vorbeşte altfel – clar, răspicat,

fără prefăcătorii și obrăznicii inutile – e un semn bun. E mai aproape de normalitate, de firesc. Ar trebui să fie și o cheie a succesului. Cel puțin teoretic, pentru că practic adeseori se întâmplă altfel. Oricum, în Piața Universității am avut parte doar de o compensație morală din partea americanilor. Dacă reforma reușește, ea înseamnă enorm pentru extinderea NATO din 1999. Americanii nu vorbesc în vânt și nu fac glume proaste în politică. Dar, dacă reforma prin care trebuie să treacă România nu izbutește din plin, atunci discursul lui Bill Clinton din Piața Universității nu valorează nici două parale.

16 iulie 1997

Sportul național – bătaia !

O bătaie soră cu moartea îndură mai toate nevestele. Nu există prea multe soții de români care să n-o fi încasat măcar o dată în viață. Ca să nu mai vorbim de copii. Bătutul lor face parte din educație. Românii au chiar o expresie : bătaia de la părinți e ruptă din rai ! E o mentalitate străveche, din vremurile în care pedagogia nu exista. Violențele în familie fac parte din viața cotidiană. În anii socialismului, cafteala în familie făcea parte din chestiunile private. Nici poliția, nici partidul, nici vecinii nu se amestecau. Cu o asemenea atitudine, în ziua de azi, fiecare își bate nevasta și copiii atunci când are chef și toți ceilalți ridică din umeri. E chiar celebră povestea unui român plecat în America. De fiecare dată când aduna mai multă oftică pe nevastă, începea să-i spună că îl copleșește dorul de România ! Urcau în avion și plecau la București. Și, de cum puneau piciorul la Otopeni, începea s-o toace cu pumni și înjurături ! Nu se bagă nimeni, pentru că era vorba de nevasta lui, iar în România nimeni nu este dispus să considere asta infracțiune. În Statele Unite, dacă te scapi cu o palmă pe obrazul nevestei, faci pușcărie ca un traficant de droguri. Și nu trebuie neapărat să dai. E suficient să-i zici, fă, nevastă, te omor dacă nu faci aia și aia ! O asemenea amenințare îți aduce tot o perioadă de stat la răcoare. La fel și în cazul copiilor. Toate acestea fac parte dintr-o altă atitudine față de familie. Comportarea omului e judecată mai întâi de toate după viața sa de familie și după prestația sa în sânul comunității religioase din care face parte. De aceea americanii și nemții, nordicii și englezii pun atâta preț pe imaginea familiei. Ca să poți fi luat în seamă de ceilalți, ca să poți fi socotit un om de calitate, trebuie mai întâi să ai o familie echilibrată și armonioasă, să participi la viața religioasă. Altfel, degeaba ai bani sau bați din gură. În comunitate nu ești decât un zero barat. Așa se explică marea preocupare pentru viața de familie a oamenilor politici. De aceea ei apar mereu însoțiți de copii și de neveste.

Preocuparea societății românești față de viața familiei nu depășește genunchiul broaștei. Continuă mentalitatea lui « nu privește pe nimeni ». Politicienii își trec familia pe ultimul loc. Un fel de anexă învăluită în ceață. Mulți stau la amante și fac chiolhanuri cu femei și chiar cu adolescente. Unii nici nu locuiesc pe acasă. Mulți dintre cei care stau la hotel sau în gazdă au o iubită în București și o nevastă în provincie. Preocupată de o nouă legislație, de consolidarea democrației, de bani și de putere, lumea politică a ignorat familia sub toate aspectele. Abia s-au înființat un centru (sau două) pentru protecția nevestelor bătute sau a copiilor violentați în familie. Dar activitatea câtorva entuziaști ce poate să însemne într-o țară în care bătutul nevestei e un fel de sport național ? Atâtea soții părăsite de bărbați plecați în lume și rămase fără nici un leu, atâtea femei bătute zilnic de alcoolici, sub ochii neputin-

cioşi şi, adeseori, nepăsători ai celorlalţi. Atâţia copii violentaţi, chiar violaţi de părinţi şi pentru care nu există nici o şansă de viaţă normală. Aerul de proprietate al bărbatului asupra nevestei şi asupra copiilor are doar caracteristica unei societăţi primitive. Schimbarea trebuie declanşată şi de la vârf, dar şi de la baza societăţii. Lumea politică are obligaţia de a lua în calcul o legislaţie de altă natură. Şi, mai ales, de a exercita presiuni pentru funcţionarea ei. Pentru că multe din legile româneşti protejează familia. Dar, dacă te plângi unui judecător că te-a bătut bărbatul, acesta îţi râde în nas sau te trimite la plimbare.

Dar cea mai mare inerţie se vede la poliţie. Poliţaiul simplu, sectoristul sau omul din secţie nu reacţionează de nici un fel în faţa violenţelor din familie. În situaţia prezentată alaltăieri de *Evenimentul zilei*, viaţa a trei oameni ar fi putut fi salvată dacă un echipaj al poliţiei ar fi intervenit în cazul unei banale agresivităţi. În toată România, poliţiştii, în mai toate cazurile, consideră lovirea nevestei sau a copiilor ca fiind o manifestare normală de viaţa particulară. Probabil că mulţi dintre poliţişti îşi bat nevestele cu acelaşi sârg cu care şi le bat ceilalţi compatrioţi. În plus, femeile sunt cuprinse de frică. Dacă se duc să depună plângere, riscă bătăi şi mai crunte. Pe ele nu le apără nimeni şi multe aleg varianta de a trăi în infern doar de dragul copiilor şi al unui acoperiş.

Slăbiciunilor din legislativ şi celor din poliţie li se adaugă şi o teribilă inerţie a societăţii civile. Ea nu s-a obişnuit să se organizeze şi în această direcţie. Femeile se mulţumesc cu nenorocul şi îşi reduc speranţele la ghicit. Poate că, într-o bună zi, vor întâlni pe altcineva şi vor rupe cu viaţa blestemată. E şi acesta un mod de a suporta o dramă şi de a supravieţui. Dar în lumea civilizată se constituie asociaţii şi se exercită presiuni în toate direcţiile. Violenţa în familie e un inamic public de primă importanţă şi împotriva lui se unesc politicieni, oameni de cultură şi artă, activişti sociali şi, mai ales, victimele. Cam asta ne şi rămâne de făcut, chiar dacă mulţi caftangii şi politicieni duplicitari ar dori ca lucrurile să rămână aşa cum sunt.

17 iulie 1997

Boala suficienţei

Toate ca toate, dar cu economia am sfeclit-o ! Ne-a agăţat de curea în campania pentru NATO şi ne-a pus la coadă de tot pentru Uniunea Europeană. Şi, oricât de mândri şi de fuduli suntem la toate capitolele, la economie nu putem să ne umflăm pieptul pentru că ne frige gheaţa din portofel. Dacă ar fi să ne luăm după ce ne-au spus prim-miniştrii în aceşti ultimi ani, am înregistrat doar progrese. Am mers din succes în succes ! Dar, oricât de bune guvernări şi oricât de deştepţi prim-miniştri am avut în cei şapte ani, câştigurile de două parale ale economiei româneşti, cea care a evoluat pe principiul « din lac în puţ », ne arată că aceştia au fost un fel de papagali. Au dat din gură peste tot, au zâmbit, s-au fotografiat, au dat interviuri, şi-au dat cu părerea despre strategii care mai de care mai gogonate, iar rezultatul este cel de acum. Adică fundul prăpastiei. Degeaba căutăm circumstanţe atenuante, scuze şi dăm vina pe dureroasa moştenire. Degeaba zic că n-au avut susţinere, că n-au putut duce până la capăt proiecte inteligente şi îndrăzneţe. Pentru noi nu contează decât rezultatul. De şapte ani o tot frecăm cu reforma şi încă ne mai trebuie legi, de şapte ani românul are parte doar de proiecte spectaculoase, care au drept consecinţă o înrăutăţire a condiţiilor de viaţă, iar la nivel macroeconomic, de o şi mai serioasă blocare a resurselor, a potenţialului economic. Dacă Ceauşescu şi, mai apoi, prim-mi-

niștrii de după 1990 au încercat să reducă blocajul economico-financiar, acum vedem clar că aceasta atinge cote cu mult peste cele anterioare « revoluției ». Judecând băbește, situația României e dată de situația economică. Oricât de mari au fost progresele în domeniul democrației, în domeniul legislației și al libertăților de exprimare, în plan economic, România continuă spectaculoasa curbă spre blocajul total. Situația economică dă și nivelul de calitate al lumii politice. E un fel de examen de diplomă pe care iluștrii noștri politicieni l-au pierdut într-un mod strălucit. Din cifrele care oglindesc situația de azi a României putem înțelege multe. Dar cea mai simplă concluzie este că România a avut parte de guverne care ar fi fost exmatriculate la orice facultate de economie. 'Geaba se fudulesc cu pregătirea lor economică. Au dus România la fundul sacului. Ne este din ce în ce mai clar că am pierdut șapte ani cu moșmondeli, indecizii, gafe, soluții caprovărziste, iar reconstituirea economiei trebuie începută exact când oamenii și societățile comerciale nu mai au nici un fel de osânză.

Dificultățile sunt inimaginabile. Până acum n-am avut parte decât de amânări. Imediat după plecarea președintelui american, Emil Constantinescu se arată preocupat tot de economie. De acest moment crunt al adevărului, de la care începe și numărătoarea inversă a lui Victor Ciorbea. La începutul anului, primul-ministru a făcut o evaluare dură a situației. Acum, după șase luni, speriat că i se poate pune totul în cârcă, primul-ministru încearcă s-o mai îndulcească. Adică a promovat proiecte de legi, a refăcut relația cu organismele financiare internaționale, a demarat privatizarea, a sprijinit piața de capital. Adică iar am făcut niște pași, deși am rămas tot acolo unde eram. Ba, în plus, societățile comerciale privatizate, marea mândrie a României, sunt acum pe butuci. Cele mai multe fac eforturi să supraviețuiască în timp ce începătorii au murit la puțin timp după ce încercau să se nască. La conferința de presă de ieri, Victor Ciorbea vorbea chiar de o stabilitate macroeconomică, de scăderea inflației. Mersi, atâta vreme cât toți o ducem mai prost. Probabil că primul-ministru e mai puțin îngrijorat de starea economică a României și mai preocupat de acuzele sau criticile care i se aduc. Teama de a fi acuzat că n-a făcut nimic a adus în discursul său un șir de succese. Ele sunt reale, dar sunt prea puține. Victor Ciorbea nu și-a dat seama că există o singură numărătoare inversă. Cea din momentul instalării. Că acum intrăm în criză de timp. E vorba de economie. Dar și de primul-ministru. Ne așteptam ca la conferința de presă de ieri să avem parte de o subliniere a momentului critic pe care îl traversăm. De o subliniere a marelui examen care așteaptă economia și, implicit, societatea românească. Să mă ierte Dumnezeu, dar n-am avut parte decât de succese și de alte promisiuni. Ori primul-ministru vrea să mimeze calmul, stăpânirea de sine și luciditatea omului care știe ce are de făcut, ori nu-și dă seama în ce situație ne aflăm. Adică pe ce butoi de pulbere stă.

După ce România a pierdut pentru doi ani o intrare în NATO din cauza economiei (în țări cu politicieni deștepți, reforma economică a trecut), după ce suntem amânați și la Uniunea Europeană tot din cauza catastrofei economice, nu ne mai rămâne decât înfruntarea taurului. De șapte ani l-am tot păcălit, l-am îmbătat cu bere și cu glume deșucheate, dar de coarne nu l-am luat niciodată. Dacă Victor Ciorbea o face, va prierde sau va câștiga. Dacă o amână, trece și el în rândul figuranților. La o bere, românul îi numește « papagali ». Cu politețea de rigoare, noi le spunem « figuranți politici ».

18 iulie 1997

Bombă sau fumigenă ?

Am trăit s-o vedem şi pe asta ! Un elveţian, dar nu unul oarecare, a fost arestat pentru că a spionat pentru România. Dacă elveţianul era un lăcătuş sau un instalator sau, mă rog, unul ameninţat de spectrul şomajului, atunci am fi înţeles. Când toată lumea o duce bine în Elveţia, de ce să fie el mai prost ? Şi, pentru că n-a găsit interes nici la ruşi, nici la chinezi, nici la libieni, a reuşit să le vândă ceva românilor. Şi, dacă nu găsea porţile deschise la români, ar fi mers mai departe şi ar fi vândut secrete şi ar fi spionat pentru o amărâtă de ţară africană. Atunci povestea ar fi fost chiar de râsul lumii. Dar scandalul izbucnit ieri în Elveţia are în centrul său un diplomat. Nu de rang foarte înalt, dar diplomat elveţian. Viceconsul şi fost şef de cancelarie. El a mărturisit, conform agenţiilor de presă, că ar fi livrat informaţii secrete privitoare la politică şi economie, precum şi informaţii despre persoanele căutate de poliţie în Elveţia. Prima întrebare care se pune privind toate aceste articole şi speculaţii din presa elveţiană ar fi dacă respectivul diplomat era spion român sau spion elveţian. Pentru că de aici încep să apară nuanţele. Dacă nu era un spion al României, putea să-l cheme şi Milka. Dacă un diplomat elveţian, în loc să vândă ciocolată, vinde informaţii despre ţara sa, atunci elveţianul ar fi trebuit înfundat în mare viteză şi cu pedeapsă dublă. Prima parte pentru gravitatea operaţiunii şi pedeapsă suplimentară pentru că a făcut Elveţia de râs.

Povestea poate avea şi alte semnificaţii decât cele care apar la prima vedere şi care pot stârni zâmbetul. Elveţia, un mic paradis al Terrei, are totuşi printre cele mai serioase servicii secrete din lume. Şi ele nu se joacă de-a alba-neagra. Iar elveţieni sunt oameni de o seriozitate aproape enervantă. De aceea, scandalul ne invită să-l privim cu o mai mare atenţie. Nu sunt printre cei pricepuţi şi preocupaţi de activitatea serviciilor secrete şi s-ar putea să nu am dreptate. Dar câteva lucruri trebuie totuşi subliniate. Primul, că un scandal de asemenea proporţii, care, în zilele următoare, va circula prin marea presă a lumii, a izbucnit fără a avea numele diplomatului. Cine este el şi cui a servit activitatea sa ? Dacă diplomatul elveţian a lucrat pentru serviciile secrete române, lucrurile sunt extrem de grave. Acestea primesc un blam foarte serios. În plus, ar trebui pedepsite suplimentar pentru că au plătit şi pentru informaţii politice. La cât de săraci suntem noi, cu un buget aşa chinuit, să mai tocăm bani şi pe informaţii politice de la un elveţian, asta mi se pare chiar o aberaţie. Dacă serviciile române au cumpărat informaţii politice, pe lângă descalificare, ele trebuie acuzate şi de deturnare de fonduri. Dar poziţia oficială a acestora este că România nu a făcut şi nu face spionaj în Elveţia. Şi atunci ce poate fi la mijloc ?

Ar trebui să ne reamintim cazul ambasadorului Vettovaglia. Acesta a părăsit Bucureştiul într-un mod jenant. Probabil că nu din întâmplare şi nu dintr-o rătăcire adolescentină. Faptul că a fost implicat în aventura încheiată cu rechemarea sa, iar acum, după câte am aflat din Elveţia, lucrează tot în Ministerul de Externe al Elveţiei ar putea să ne spună destul de multe lucruri. O legătură, încă neformulată, între cazul Vettovaglia şi Columna Bank ar putea fi, de asemenea, făcută. Povestea căsuţei poştale ar putea fi luată în calcul. Faptul că Vettovaglia a fost păstrat la Externele elveţiene ne trimite, de asemenea, la gândul că el a fost considerat doar o victimă, iar nu un diplomat care o ia razna. De bună seamă că lucrurile sunt mai adânci şi multe adevăruri încă ne scapă. Sau, în lipsă de dovezi, nu pot fi spuse până la capăt. Din acest punct de vedere, autorităţile elveţiene au obligaţia de a aduce precizări suplimentare. Cine este omul arestat, ce a spionat, pentru care serviciu secret românesc

(pentru că România are mai multe) şi ce dovezi există ? Până una-alta, știrea a intrat peste tot ca o fumigenă parcă scăpată intenționat. Face mult fum, chiar şi zgomot, dar ne lipseşte cu desăvârşire obiectul muncii. Dacă o asemenea ştire, exact în aceiaşi termeni, s-ar referi la un serviciu secret german sau francez, nu cred că prea multe ziare şi televiziuni s-ar osteni să o preia. Toată lumea ar zice, mare brânză !, iar autorul operaţiunii, viceconsulul elveţian, ar rămâne un anonim în beciurile elveţiene, unde să-şi căineze slăbiciunea. Dar în acest caz e vorba de România. De un serviciu secret care trimite imediat cu gândul la Securitatea lui Ceauşescu, cea care a băgat spaima în toată lumea, mai ales în români. Şi imediat sinapsele vor tresări. Aha, fostele servicii secrete ! Securitatea ! La toate acestea se mai adaugă un lucru. În ultima vreme, imaginea României a cunoscut o îmbunătăţire deosebită. Mi-e greu să cred că asta îi deranjează pe elveţieni. Dar ei nu pot neglija faptul că o asemenea ştire, lipsită de precizări care să le permită oamenilor o judecată mai corectă, are un efect extrem de neplăcut. După ce vor zbura cu gândul la ororile Securităţii, europenii vor zice imediat, aha, românii tot se mai ţin de prostii ! Se ţin sau nu cu adevărat ? Nu avem dovada ! În schimb, dacă această știre ambiguă are sau nu efecte negative asupra credibilităţii României, răspunsul este categoric da. Cel puţin până la clarificarea lucrurilor, dacă ea se va produce vreodată. O tăcere prea îndelungată ne-ar duce însă cu gândul la o revanşă pentru ce-a păţit fericitul Vettovaglia.

19-20 iulie 1997

Vama și vămuitorii

Multe sunt porțile de intrare în România ! Unele « porți » în adevăratul sens al cuvântului, altele – doar instituții prin care și românii, și străinii trebuie să treacă. Iar una dintre acestea este, fără îndoială vama. Multă vreme, alături de Securitate, ea a fost una dintre cele mai blestemate instituții ale României. Acolo se vedeau slăbiciunile sistemului și ale societății. Acolo sărăcia oamenilor și dorința de a trăi mai bine luau forme dintre cele mai rapace. Profesia de vameş a fost, cam din 1970 încoace, una dintre cele mai râvnite. Mai cumpărată decât cea de benzinar, de șef de cârciumă sau de șef de măcelărie. Stricăciunea a intrat de decenii în oasele acestei instituții și nimeni n-a reușit să o vindece. Vama a fost instituția în care politica și-a băgat coada cel mai serios, vama a fost locul prin care ţigările, cafeaua și băutura au trecut numai pentru cine cotiza sau era în grațiile puterii. Vama a fost poarta prin care la Otopeni au intrat marile cantități de ţigări fără acte, controlate de fosta putere, prin care au trecut tiruri și containere, de unde unii scoteau produsele protejate de antemergătorii cu girofar ai poliției, iar alții își blestemau zilele și erau taxați la dublu. Oricâte schimbări au fost încercate, rădăcina răului continuă să dea roade pentru că vine din mintea oamenilor. Și vine de acolo pentru că încă mai sunt în România vameşi care trăiesc mult mai bine decât membrii guvernului, decât primul-ministru sau președintele României. Vameșii (fără a generaliza și cerând scuze celor care nu intră în această categorie) au devenit una dintre cele mai bogate caste din România. În zona punctelor de trecere a frontierei sunt, pe nume de cumnați, veri şi bunici, palate mai ceva decât cel de la Cotroceni sau din Piața Victoriei. Dacă vrea, un vameș își poate bate joc de tine ca de ultimul om, te poate încadra şi răsîncadra până ajungi ca la Nufărul. E și expresia preferată a acestei lumii. « L-am făcut ca la Nufărul. ». Ea nu oglindește decât rapacitatea și lipsa de scrupule ale celor puși să aplice legea și care o aplică cel mai adesea doar în interes personal.

În urmă cu câteva luni, am semnat un contract pentru importul unor programe de calculator pentru machetarea *Evenimentului zilei* în culori. Ne-au trebuit două săptămâni și jumătate până să le scoatem din vamă. Zece zile doar pentru calculația de preț. Un vameș de o imbecilitate peste limita legal admisă ne-a cerut factură pentru discheta programului, altă factură pentru manualul acestuia și încă una pentru discheta de instalare. Ce ne sosise cu avionul prin DHL s-a târât în vamă până când am ajuns să ne urcăm pe pereți. Un cunoscut din Germania mi-a povestit că la o vamă i s-a spus pe șleau, două sute de mărci. Le-a dat și i s-a dat liber cu un TIR. Mirat, omul a spus că nu poate trece. El a dat ciubucul doar ca să nu stea prea mult la coadă. Dar are nevoie de acte în regulă !

Fără să ne dăm seama, vama e o poartă de extremă importanță pentru România. Nu doar pentru turiști. Acum intră și marii investitori străini, și cei mici, acum se aduce tehnologie. Dincolo de unele aberații de taxare, dacă această instituție va continua să funcționeze cu aceleași vicii, România va pierde enorm. În fața comportamentului aberant și a prevederilor halucinante, mulți vor face cale întoarsă și nu vor mai reveni niciodată. Oricât de frumoasă și de tentantă ar fi România. De puțină vreme s-a adoptat noul Cod Vamal. Dacă aplicarea acestuia nu va însemna o schimbare, dacă anticorupția nu-i va atinge și pe vameși, atunci ne putem lua la revedere. Mai bine închidem România cu lacăt. Va fi socotită o țară cu oameni încuiați. Tot e mai bine decât să fim considerați escroci sau derbedei gata să-și bată joc de primul venit.

21 iulie 1997

Partidul directorilor

Un director de la o societate de gospodărire orășenească a declarat la postul de radio local că vila cu restaurant construită la munte e pentru toată lumea. Adică pentru cine vrea să-și petreacă timpul liber la marginea pădurii. Doi localnici au auzit emisiunea și a doua zi s-au urcat în mașină și au dat fuga la vilă. Câini și garduri, plus un paznic masiv, cu un ciomag de îngenuncheat tauri. Cei doi au strigat și l-au citat pe director cu « e pentru toată lumea ! ». Paznicul a început ră râdă. « Vă știam oameni serioși ! Cum vă închipuiți voi că e pentru toată lumea ? Poate pentru lumea șefilor ! » Și băncile, primul lucru pe care l-au făcut a fost să-și construiască sedii. Dar din materialele pentru filiale au construit și vile de odihnă și au mai ciugulit câte ceva și pentru casele directorilor. Snagovul e înconjurat numai de vile, de bănci. După o săptămână chinuitoare de dat credite pe sprânceană, directorii băncilor românești simțeau nevoia nebună de a se relaxa și de a se bucura de viață. Au cumpărat mașinile cele mai scumpe, pentru că ei au deja greață de Dacia sau de Oltcit. Chiar și Cielo îi obosește puțin. De șapte ani, stricăciunea a pornit de la cap. Ca în zicala cu peștele. Și, dacă au făcut cei din guvern, cei din bănci, cei din ministere, dacă au pus-o și parlamentarii, ei, directorii firmelor anonime sau cunoscute din București și din țară, ei, de ce să fie mai proști ? Pe nesimțite a început să se nască o modă. Privatizarea prin MEBO. S-a făcut PAS-ul. Directorii au luat partea leului. Au subscris cât a încăput, fără să aibă un ban. Muncitorul și salariatul obișnuit s-au limitat la câteva acțiuni, în funcție de ce bani aveau la ciorap. Mai târziu au descoperit că acțiunile lor reprezintă contravaloarea aerului din cauciucurile de pe mașina directorului. Mai toate privatizările de acest fel au fost un fel de jafuri cu pretenții de legalitate. Apoi a venit sarabanda contractelor. Cât face ? Atât ! Dai ? Dau ! Atunci dă mai puțin, iar diferența pune-o într-un cont ! Și iar au mai ciugulit ceva. Doar

directorii mai proşti şi cu frica lui Dumnezeu s-au ferit de noile tehnici. N-au avut curajul să le schimbe pe cele vechi. Două sute de mărci angajarea ! Parte cu sindicatul, cu adjunctul şi un pacheţel la secretara care ţine evidenţa. Cinci sute de mărci angajarea în timpul restructurărilor ! Preţ de excepţie pentru momentele de criză. Şi, când au văzut că merge, s-au aruncat în proiecte proprii. Vile, case de odihnă, maşini, călătorii în străinătate. Ce frumoase sunt reformele noastre patriotice ! Binecuvântate de guverne şi de un sobor de preoţi.

Economia românească a fost paralizată de politicieni incompetenţi. Cei din primul val, rezerva de cadre a partidului comunist, s-au curăţat destul de repede. Dar au rămas curelele de transmisie. Cei care înfăptuiau politica partidului în economie. Aceştia au fost alungaţi, au revenit sau au stat chitic până a trecut mânia oamenilor. Apoi au început să scoată capul. Ei guvernau oraşele mici şi mijlocii. Cu un şpriţ la poliţie, cu un naş la procuratură, cu o fată angajată de la şeful Securităţii, cu un cumătru la partid. Primii erau importanţi pentru că băteau din gură şi făceau politica partidului. Directorii ţineau baierele de la puşculiţa localităţii. Fără ei, Ceauşescu nu putea exporta nici unghii de iepure. După armată şi Securitate, ei alcătuiau batalionul cel mai puternic. Şi care s-a integrat şi el perfect în democraţie şi în economia de piaţă. Mai ales în cea din urmă. Cei mai mulţi, de o prostie exemplară în faţa economiei de piaţă, au mimat-o perfect. Călătorii în străinătate, contracte superlegale, cu pagube enorme, societăţi comerciale privatizate cu o coadă de parlamentar, de ministru sau de drucăr de partid. Şi o abilă politică de învăluire a liderilor de sindicat. Măi Vasile, tu care reprezinţi sindicatul, nu-i aşa că muncitorii-s de acord ? Cu asemenea interogaţi gratuite s-au creionat politici economice catastrofale, furturi de anvergură şi sponsorizări politice dintre cele mai deocheate. Acest fenomen al directorilor, cuplat cu buimăceala politică din lumea puterii, a pus economia românească pe butuci. Mai ales că pe vremea lui Văcăroiu supravieţuiau bine mersi, cu datorii şi credite, cu nişte balanţe crăcănate cu mult peste prăpastia falimentului. Aceşti directori încă mai stau cu fundul pe societăţile lor şi taie şi spânzură. Ei şi nomenclatura locală i-au dus pe oamenii obişnuiţi la lozinca « nu s-a schimbat nimic ». Nici după căderea lui Ceauşescu, nici după cea a lui Iliescu, nici măcar cu venirea lui Constantinescu. Aceeaşi oligarhie economică locală, implicată în toate găinăriile. Şi neatinsă nici măcar de campania anticorupţie. Cine să-i prindă pe ei ? Finul, naşul şi cumătrul de la judeţ sau din comitetul orăşenesc, cu care au împărţit toate prăzile şi au « rezolvat toate problemele » ? Iluzie deşartă, pe care o trăiesc şi preşedintele Constantinescu, şi ministrul de Interne Gavril Dejeu. Ameninţarea reformei a dus această oligarhie economică locală în pragul disperării. Societăţile golite de valori şi de profit, mai ales prin firmele-căpuşă, nu mai sunt bune de nimic. Au balanţe cu pierderi enorme. Nu le mai redresează nici dracul. Restructurările sunt obligatorii. Şi, astfel, în faţa muncitorilor săraci, speriaţi de ce se întâmplă, urlă partidul directorilor. Mai puternic decât PDSR şi România Mare, şi mult mai convingător decât socialiştii lui Ilie Verdeţ. Oameni buni, nenorocirea ne vine de la politica actuală ! Cine v-a pus să-i alegeţi pe Ţapu' şi pe Chioru' ? întreabă ei în timp ce aprind fitilul dinamitei.

22 iulie 1997

Un banc româno-elvețian : Columna

Hopa-Mitică a fost principiul fundamental al marilor afaceri de după 1990 Cu sprijin de la împărăție, toate au căzut în picioare și au făcut purici. S-au dezvoltat, au înghițit, au crescut, au ajuns chiar la mari pretenții de onorabilitate. Banca Columna, un Hopa-Mitică al celor șapte ani, a propus chiar un model social. Într-o Românie confuză și săracă, banca venea ca un fel de « voi n-aveți habar », adică modelul Columna. Un fel de « produci cu banii FPS și RENEL, plus banii depunătorilor, exporți și te extinzi ». Îndoielile s-au adunat pe măsură ce grupul a crescut simultan cu dobânzile din ce în ce mai mari oferite populației. Primul șoc a venit abia când o publicație românească a pus degetul pe rană. Principalul acționar al Băncii Columna este o căsuță poștală din Elveția. Și, astfel, marea bancă elvețiană de la București începe să fie suspectată ca șușanea financiară. Aflăm abia în 1997 că Manel Finanz AG, adică majoritarul din Columna, este o căsuță poștală elvețiană. Și, în spatele ei, personaje pe care nu le-a văzut nimeni niciodată. Se declanșează și scandalul Vettovaglia pentru adulter și toată lumea se distrează, în vreme ce unii bănuiesc că a fost pus la cale exact pentru ca fostul ambasador să nu descâlcească ițele spre căsuța poștală din Elveția. Mai mult, încep să circule zvonurile că în spatele băncii stau serviciile secrete române. La colțul străzii, toată lumea vorbește de banii Securității din Columna, în vreme ce o relație între Virgil Măgureanu și așa-numita bancă româno-elvețiană e lesne de înțeles. De când lumea, serviciile secrete s-au întins în spațiul financiar, creând chiar bănci și depozite, mișcând bani pe care nimeni nu i-a prins decât din greșeală. L-am întrebat odată pe domnul Virgil Măgureanu ce legătură există între domnia sa și Columna sau între instituția pe care o conducea și Columna. A evitat răspunsul, invocând preocuparea unora de a terfeli reușite economice de primă mână.

Nu încape nici o îndoială că Banca Columna e plină de mistere. Cel mai important vine de la faptul că două mari societăți românești, fără să se întrebe ce-i cu această bancă, și-au mutat conturile de la Columna. E vorba de Fondul Proprietății de Stat și de RENEL, la care se adaugă alte societăți, unele dintre ele extrem de prospere.

Dar adevărata bombă legată de Columna vine de la declarația colonelului Pavel Abraham. Șeful IGP susține că a aflat dedesubturile referitoare la acționarul majoritar. Cine se ascunde în spatele lui Manel Finanz AG din Elveția. Adică niște români. Colonelul Pavel Abraham susține că i-a identificat, măcar în parte, pe acționarii români. În luna mai, șeful IGP spunea că poliția se află într-o fază de decantare. Dar nici acum, în iulie, după două luni, nu am aflat care este adevărata origine a banilor. Unii spun că banii ar fi plecat de la o bancă elvețiană, în baza unei garanții Bancorex, distrusă după restituirea creditului. Toate acestea în vreme ce continua atragerea de bani de la românii ispitiți să obțină o dobândă cât mai mare și în vreme ce grupul Columna câștiga la licitație societate după societate, ajungând la un pas de a deține monopolul asupra combinatelor de îngrășăminte chimice din România.

Toate dezvăluirile din revista *Capital* pot fi privite și ca un efort elvețian de clarificare a unei afaceri care a dat destulă bătaie de cap. În rest, mormânt veritabil. Cine sunt persoanele române dindărătul cutiei poștale din Elveția ? Cine a beneficiat de sumele în valută returnate din profitul Columnei Bank la București ? Ce rol au serviciile secrete române în această afacere ? Are și Virgil Măgureanu unul important ? Cu ce rațiuni politice a lucrat domnul Emil Dima, din partea PDSR, în operațiunile Columna Bank ? În ce fază se află investigațiile și, mai ales, de ce Banca

Națională nu are acces pentru a controla Columna ? Ultima este o întrebare care nu enervează pe nimeni, deși problema se pune de peste doi ani. Pentru că în Columna sunt depuse sume importante nu doar de la două mari regii, ci și de la populație. Întrebările și îndoielile au ajuns la cote greu de suportat pentru un simplu depunător. În plus, de această bancă depind acum mii și mii de oameni din diverse zone ale țării. Ne aflăm în fața unei escrocherii de proporții, poate cea mai mare din ultimii șapte ani, sau în fața unei plase de zvonuri care pune în pericol banii oamenilor ? Declarația șefului Inspectoratului General de Poliție ne trimite la prima variantă. În urmă cu două luni, el a afirmat, fără să retracteze ulterior, ca banii sunt ai cuiva din România. Și, cu toate acestea, nu s-a întâmplat nimic, iar opinia publică nu a primit nici un răspuns în plus. Afacerea Columna, în ciuda articolelor apărute, se vrea cel mai anonim scandal de presă. Se tem să vorbească și cei care au aflat adevărul sau au fost convinși să tacă ! Nu ne rămâne decât să încercăm și noi marea cu degetul. Adică să aflăm adevărul până la capăt. E vorba de o bancă în adevăratul sens al cuvântului sau de un banc româno-elvețian făcut pe banii tuturor ?

23 iulie 1997

Spaima moților

Nu știu cum se va fi simțit Victor Ciorbea în vizită pe Muntele Găina și la el în sat, la Ponor ! Dincolo de bucuria întoarcerii acasă, trebuie că va fi stat de vorbă cu consăteni, cu moții din partea locului. Aceștia îi vor fi spus ce necazuri au, ce-i apasă cel mai tare, și-l vor fi întrebat ce are de gând guvernul pe care îl conduce. Dincolo de gesturile frumoase, cu care românii îi întâmpină pe oamenii cunoscuți, sper că aceștia au apucat să-și spună păsurile. Mai ales că, în aceeași zi cu Târgul de Fete de pe Muntele Găina, Arieșul a produs inundații cu pagube enorme pentru multe familii. Iar primului-ministru nu-i va fi fost ușor să le spună oamenilor că își va ține promisiunile exact atunci când inundațiile Arieșului, fără să țină cont de buget, de cauze, de priorități, subliniau contrariul. Cel puțin în privința moților.

Nu știu câtă lume îi cunoaște bine pe moți. Sunt înceți, vorbesc rar, aproape ca în emisiunile umoristice, și țin la greu cum puțini oameni pe lumea asta sunt în stare s-o facă. Moțul are o viață în care și somnul e plin de lemn și de pietre. Și cu Dumnezeu el se înțelege tot cu piatră și cu lemn. Pământul e puțin, câte o fărâmă, presărat pe la rădăcinile brazilor și printre două pietre (cu greu găsești și locul în care să sapi un mormânt), vara e scurtă ca o sărbătoare, iar banii sunt mai rari decât Crăciunul și Sfintele Paști. Moțul trăiește după lemn, după poame și după animale. Nimic în plus. Și, în răbdarea lui surdă, se mulțumește cu puțin și tot așteaptă, fiind îngăduitor din fire și mușcând mereu din speranță ca din momeala pusă de Dumnezeu. Ar mai fi atâtea de spus despre această armată tăcută a Apusenilor. Un singur lucru trebuie totuși adăugat. Că relațiile româno-maghiare au în această zonă un sens aparte. El vine și din istorie, și de la un anume spirit național în care puiul de moț este crescut din clipa nașterii.

Ce le va fi spus Victor Ciorbea consătenilor săi în legătură cu numărul redus de autorizații pentru lucratul lemnului ? Cum va fi reușit el să-i convingă pe moți că guvernarea împreună cu UDMR-ul nu amenință pe nimeni și mai ales pe ei ? Cum le-a explicat el că reforma la societățile comerciale din Abrud, Zlatna și Câmpeni va aduce bunăstare, când acestea sunt înglodate în datorii și abia își mai trag sufletul ? Dar, mai ales ce le va fi spus Victor Ciorbea în legătură cu restituirea celor 50

de hectare ? Modificarea Legii 18, susţinută de Vasile Lupu, a fost percepută cam la fel în mai toate zonele ţării. Adică destul de prost. Dar în Apuseni ea are un impact special. Restituirea a 50 de hectare de pădure e privită chiorâş de toată populaţia Apusenilor pentru că peste un milion de hectare de pădure este revendicat de maghiarii din secuime. Este vorba de păduri date în folosinţa obştilor grănicereşti de către împăratul austro-ungar. Moţii se tem de reconstituirea unui drept de proprietate care n-a fost decât drept de folosinţă, şi gândul că pădurile lor din Apuseni, pentru care au făcut şi moarte de om de-a lungul veacurilor, vor ajunge la alţii îi întunecă la faţă şi le întreţine o mânie abia stăpânită. Ce va face guvernul de coaliţie în această situaţie e greu de spus. Cert este că moţii lui Victor Ciorbea au început să privească chiorâş pe sub streaşina clopului. Ei o duc din ce în ce mai prost. Şi acum zvonul că îşi vor pierde pădurile. Mai exact, teama că vor ajunge la unguri. În plus, au auzit şi ei despre limba română în şcolile ungureşti. De Ordonanţa cu limba de predare. Ea a picat pentru moţi exact ca nuca în perete. Şi nu numai pentru ei. Pentru toată Transilvania. Dar despre asta, în *Evenimentul zilei* de mâine.

24 iulie 1997

Engleza de Odorhei

Alo, societatea mixtă DBVK ? Igen ! Cu doamna Szekely ! Igen ! E-acolo ? Igen ! Daţi-mi-o la telefon ! Igen ! Şi stai, şi stai, de-ţi ies ochii. Alo ! Igen ! Cu doamna Szekely ! Igen ! Aţi chemat-o ? Igen ! Vorbiţi româneşte, doamnă ? Nem ! Daţi-mi pe cineva care vorbeşte româneşte ! Igen ! Doamnă, n-o puteţi chema pe doamna Szekely ? Igen, auzi iar de la capătul firului. Şi deodată, ţac !, se întrerupe. Formezi din nou. Alo, DBVK ? Igen ! O caut pe doamna Szekely ! Igen ! Vorbiţi româneşte ? Nem ! Chemaţi, doamnă, pe cineva care vorbeşte româneşte ! Moment, este ţigan Ioşca, el vorbeşte romaneşte ! Trebuie chemat. Îl cheamă pe Ioşca. Ionapot, domnule, pe cine cauţi ? Pe doamna Szekely ! No, bine, chemăm imediat. Şi aştepţi un minut, două. O găseşte pe doamna Szekely de la comercial şi o aduce la telefon. Alo, doamna Szekely ? Da ! Sunt Popescu de la maşini de centrat ! Aş vrea să vă prezentăm nişte prospecte pentru că dumneavoastră folosiţi acest echipament. În ce limbă ? În română şi-n engleză ! În ungureşte nu aveţi ? Nu, doar în română şi-n engleză ! Atunci mai bine în engleză !

Discuţii de acest fel pot fi auzite în fiecare zi. O anume încăpăţânare enervantă în a vorbi limba română. Care nu vine nici din ignoranţă, nici din prostie, nici din incultură. Doar din orgoliu. Asta în ciuda eforturilor multiple pentru comunicare interetnică. Există programe, se fac schimburi, se discută la seminarii şi colocvii internaţionale. Lumea modernă progresează rapid. Stabileşte reguli, principii şi norme. Ele ţin cont de istorie, de specificul fiecărei comunităţi, de aspiraţiile fiecăruia. Fundamentală în această tendinţă este comunicarea. Fără ea, se aleg praful şi pulberea. Şi din politică, şi din convieţuirea etnică. Dar această comunicare are şi ea handicapurile ei, care vin din istorie. De-a lungul anilor, am încercat să o şi promovez. Cu îngăduinţă, cu cordialitate, cu articole publicate. Adică o cale de mijloc. Ea nu duce niciodată în prăpastie. Chiar şi în probleme care îi privesc în egală măsură pe maghiari şi pe români.

Intrarea UDMR la guvernare a adus României un capital enorm de imagine. Evident, unul în afara ţării. Minoritatea maghiară la guvernare a însemnat pentru România o enormă bilă albă. Unii au început chiar să vorbească de « modelul româ-

nesc ». UDMR a realizat repede acest lucru. Mulți din interior n-au privit cu ochi prea buni un asemenea serviciu. Li s-a părut prea mare și au forțat pentru compensații. Cea mai importantă este legată de limba română. Pe plăcuțele localităților și în școli. Nu discutăm acum ordonanța de urgență. Nici procedura scărpinată a guvernului de a o adopta și aplica din toamnă, ca mai apoi să se dezbată în Parlament. Pură șmecherie legată cu ață de câlți. Dar solicitările maghiarilor din UDMR sunt exagerate. Ele reprezintă o săritură peste cal. Iar consimțământul guvernului la aceste pretenții exagerate, parte din pachetul care a adus României sporul de imagine pomenit, a făcut ca el să fie privit din ce în ce mai prost în interior. Este la mijloc o contradicție. Ce aduce puncte în afara României trece drept gafă în interior. Să ne înțelegem ! Maghiarii din România pot vorbi doar maghiara și în somn, și în biserică, și în Parlament. La urma urmei, fiecare om este liber să vorbească limba pe care o știe. Ei, ceilalți parlamentari români, să asculte discursul la cască. Nici nu-i exclus ca viitorul să ne aducă într-o asemenea situație. Nu e chiar nici o nenorocire. Dar până la acest viitor e cale lungă. E handicapul istoriei, care nu poate fi șters peste noapte, e reziduul de naționalism rămas în mulți dintre noi, e Funar care vine și zice că Ungaria va folosi NATO contra României și alte aberații de acest gen. Or, atitudinea UDMR, materializată în pretențiile sale și în concesiile făcute de Convenție și de USD, reprezintă prea mult pentru momentul de acum. Și în 1990, la Târgu Mureș, evenimentele s-au declanșat nu din caracterul aberant al pretențiilor maghiare. Ele au început din cauza inadecvării la momentul respectiv, speculate de cine stătea la pândă. Și pretențiile de acum ale UDMR sunt tot o exagerare în raport cu momentul dat. Forțată de participarea maghiarilor la guvernare, coaliția a cedat și a fost de acord. Greșeala vine însă de la UDMR. Pentru că acceptarea condițiilor puse, consimțite în ordonanța de urgență, în loc să deschidă calea comunicării interetnice, o îngustează și o împinge chiar spre un moment extrem de neprielnic. Liderii UDMR n-au evaluat corect stadiul de evoluție al mentalității din societatea românească și n-au adoptat tehnica pasului precaut. Ca și în 1990, ei au vrut cât mai mult când li s-a părut că pot obține ceva, fără să se întrebe cum va fi primită toată această mișcare de opinia publică. Au evaluat liderii UDMR că va fi primită prost, dar prost de tot, ori s-au iluzionat că victoria lor va fi primită cu aplauze ? Cert este că au cerut și au obținut prea mult față de cât este pregătită societatea românească să accepte. Iar această mișcare nechibzuită bine se vede și în reacția moților lui Victor Ciorbea, și în tot ce spun ceilalți români.

Întrebarea care-mi revine mereu este dacă UDMR se aștepta să primească ce a primit. Nu cumva era vorba de o mișcare premergătoare retragerii de la guverare, iar cadoul primit din partea guvernului nu are decât meritul de a-i descumpăni ? În egală măsură pe conducătorii UDMR, dar și electoratul Convenției Democrate și al USD ? Cine se bucură de toate acestea ? Parcă mai trebuie spus !

25 iulie 1997

Merge-ncet, dar merge rău !

Războiul caselor nu obosește și nu va obosi niciodată. Cei care le-au pierdut nu vor avea liniște nici în mormânt ! Cu atât mai mult acum, când Consiliul Europei ne cere restituirea. Prevederea acestuia poate fi socotită un bun pretext pentru trecerea promisiunilor electorale undeva în plan secund. Dar actuala coaliție nici nu are loc de întors. România și cine o reprezintă nu va fi niciodată un partener serios atâta

vreme cât casele naționalizate nu se vor întoarce la proprietarii inițiali. Oricât o succesc chiriașii, oricâte ar fi în stare să îndure de dragul unei case, tot nu pot întinde povestea la nesfârșit. Până la urmă, tot acolo vor ajunge. Problema este cum și când ? Pentru că acela care nu respectă proprietatea e un om pierdut. Iar în politică va fi totdeauna un neserios. Dar cine încearcă să o facă astăzi riscă să-și rupă gâtul. E un fel de situație fără ieșire. De o parte, legislația internațională și comunitățile care nu concep continuarea unei aberații de tip sovietic. De cealaltă parte, o lume iluzionată, cu mulți vinovați, dar și mai mulți nevinovați, cu orgoliile, spaimele și amenințările ei. Și într-o parte, și în cealaltă, riscurile sunt mortale. Își asumă cineva răstignirea ?

Țărăniștii insistă cel mai tare, urmați de liberali. Apoi ceilalți din Convenție. În afara Convenției, partidul lui Petre Roman se opune categoric. Ce se va alege din această situație tensionată ? Și dacă partidele de la guvernare cad la o înțelegere pe restituirea integrală, care pot fi consecințele în rândul populației ? Răspunsul este simplu. Destul de proaste ! Dar reacția oamenilor nu poate fi ghicită nici în cărți, nici în stele. Ea ar putea fi previzibilă doar dacă o privim în contextul situației generale. Și atunci, stând ca baba la fereastră și ascultând greierii, nu ne rămâne decât să le luăm pe toate pe degete. Reforma gâfâie. Birocrația ne clocește zilele și ne omoară cu aprobări inutile. Corupției i se cântă a jale de la Cotroceni, dar în provincie tică-loșii joacă tontoroiul pe mesele de prezidii. Investitorii străini se scarpină la ceafă la doi metri de graniță, ziariștii ajung miniștri, iar marii specialiști se feresc cu un pardon academic. Iar opoziția își umflă plămânii și strigă trădare. În această aiureală, românul rămâne doar cu un sentiment. Că îi merge din ce în ce mai prost. Că una au vorbit și alta fumează. Că a luat plasă. Asta înseamnă că răbdarea oamenilor începe să se împuțineze cu fiecare zi. Mai ales în provincie. În orașele mici și prin satele uitate de Dumnezeu. Chiar și anticorupția, care i-a mai înviorat nițel, i-a ploștit când și-au dat seama că în urbea lor nu se clintește nici un fir de păr de pe chelia mahărilor locali. Și atunci, vrei-nu vrei, te întrebi, îi ține cureaua pe țărăniști să împingă și proiectul de lege cu restituirea caselor, taman acum, în toamna grea care vine ? Prea e descoperită economia și prea se aude cântecul foamei în burțile goale ca să-i mai ardă omului de principii și de parlamente europene. Poate că n-ar fi stricat totuși o concentrare pe economie și pe eradicarea corupției. După aceea ar fi fost mai ușor. Or, moara nu macină pentru aproape nimeni, iar coaliția se concentrează pe limba română, pe 50 de hectare și pe restituirea caselor. Cei care o fac sunt convinși că fac bine. Eu nu înțeleg doar de ce nu-și dau seama că sunt din ce în ce mai mulți cei care cred că fac prost. Și cu nelămurirea asta o să mă prindă și anul viitor.

26-27 iulie 1997

Diorama sărăciei

Trăim prost din cauza socialismului, din cauza guvernului Văcăroiu și a guvernului Ciorbea, trăim prost și din atâtea alte cauze. Dar mai ales din cauza noastră. E suficient să faci un drum cu mașina până la Sibiu sau până la Buzău. Parcă refaci istoria lumii din ultimul secol. La capătul Colentinei te trezești cu o minge în parbriz. Scapi de ea și riști o crimă. Baba plecată la cumpărături s-a trezit în mijlocul străzii. O căruță încărcată cu sticle are pe capră un țigan care sforăie în mersul cailor, care știu direcția spre depozit. Vin unii de la mare, bronzați, cu pălării de paie și cu copilul alături. Odrasla are picioarele scoase pe geam. Te apropii de Voluntari. Acum

îi zice altfel. E un fel de mic oraș al angrosiștilor. Un fel de cartier economic al jegului. Tenişi, pufuleţi, parfumuri proaste, rochii cu sclipici şi tricouri chinezeşti. E cel mai mare muzeu de măsluiri din sud-estul Europei. Şi moldovenii care se înghesuie la cumpărături pentru buticurile lor de cartier, încărcând şi pe platformele maşinilor, şi pe banchetele din spate, şi pe geamuri. Cârduri de maşini burduşite se duc şi ele, ca nişte vulpi deşelate, spre Buzău. Din când în când, câte un arab fudul cu un Mercedes troacă de zece ani trece scuipând Daciile cu praful şoselei. Arabul duce o mahalagioaică la mare şi se afirmă în faţa amărâţilor. Pe drum încep să apară combinele, căruţele încărcate cu fân şi câte un bufet comunal, anunţat de fumul gros al micilor şi de roiurile de muşte care înnegresc într-o clipă scaunele şi mesele albe de plastic. Vezi din mersul maşinii cartonul cu sare pe post de muştar şi câteva scobitori care să apere de furtul furculiţelor. E un peisaj ca într-un refugiu din timpul războiului. Un tractor cu remorcă iese ca vita în mijlocul şoselei. Porumbul tocat pentru siloz se împrăştie ca o ploaie de confetti verzi. Vrei să-l depăşeşti, dar cel care vine din sens contrar accelerează. Nu te-ar proteja nici să crape. Mai bine să mori şi tu, şi el, cu familie cu tot, dar să nu-ţi lase impresia că l-ai luat de prost. Chiar şi contabilul-şef de la primăria satului prin care treci, în momentul în care vrei să-l depăşeşti, accelerează hârbul său îndopat cu benzină de furat.

După cum strânge din dinţi şi de covrigul maşini, îţi dai seama că în gând îşi zice « fir-ar mama ta a dracului de bucureştean ! ». Scapi, dar ceva îţi fluieră pe la ureche şi într-o secundă vezi în faţa ta un BMW care trece cu o sută cincizeci la oră, cu două paraşute, mândria bărbătească a unui tarabagiu de la Piaţa Unirii. Şi, pe marginea şanţului, un copil cu vaca de lanţ pune mâna streaşină la ochi şi se topeşte după bolidul dispărut. Aşa voi fi eu când voi creşte mare, visează el şi, de ciudă, smuceşte lanţul vacii care paşte iarba prăfuită. Pe urmă stai o jumătate de oră în spatele unui camion greu. Merge un kilometru şi împute cu motorină trei comune din jur.

Dacă rezişti până la Constanţa, îţi dai seama că românii conduc cum gândesc. Agresiv, inconştient, riscant, gata să moară dintr-o prostie de doi lei. Şi cum conduc pe şosele, aşa trăiesc. Pe rupte, egoist, cu o anume disperare, cu o ură teribilă faţă de oameni pe care-i întâlnesc prima dată şi născută din nimicul absolut şi din sărăcie, cu un egoism feroce, generat doar de faptul că nu-şi pot depăşi condiţia. O anume răutate aproape animalică, generată doar de neputinţă. Şi o lipsă crasă de generozitate.

E suficient să faci un drum până la Buzău ca să-ţi dai seama că gândim exact cum conducem. Şi că trăim atât de prost din zeci şi zeci de cauze, dar mai ales din cauza fiecăruia dintre noi.

28 iulie 1997

Amorţeală la Vaslui

Într-o săptămână am primit destule înjurături. Ele sunt de natură să ne încurajeze în campania lansată de *Evenimentul zilei*. Toate se refereau la directorii-cioclii ai economiei. Or, înjurăturile primite pentru acest serial nu puteau veni de la cei înşelaţi. Adică de la muncitori. Ei nu au de ce să fie furioşi, pentru că noi nu i-am prostit şi nu le-am luat nimic. Înjurăturile vin, fără îndoială, de la directori şi de la familiile acestora. Asta înseamnă că ne-am atins ţinta. Atât că *Evenimentul zilei* a atins doar câteva cazuri, de ici şi de colo. Or, fenomenul are amploare naţională. Oligarhia economică locală a pus pe butuci societăţile comerciale. Mai întâi de toate, din interes şi din inconştienţă. Apoi din cauza lipsei de pricepere. Dar nici un director nu şi-a dat demisia pe motiv că habar n-are cum să scoată fabrica sau societatea de la ananghie. Au rămas cu toţii, cu speranţa că vor primi o comandă, se va da o lege sau va sosi o subvenţie. Şi, până la urmă, au ciupit şi ei. Dacă o economie de talia celei româneşti, cu vechituri şi performanţe, cu investiţii şi anacronisme, ar fi fost în mâna nemţilor sau a unor americani, fără îndoială că ei ar fi traversat altfel perioada şi ar fi scos untul din ea într-un timp foarte scurt. Nenorocirea vine deci de la modul de a gândi al celor care au ţinut frâiele şi, mai ales, de la necinstea lor.

Cioclii economiei cântă şi acum prohodul societăţilor pe care le-au golit. Şi oamenii văd că nimeni nu le cere socoteală. Cel puţin aşa se întâmplă în provincie. Acolo, anticorupţia este subiect de televiziune. Organismele locale anticorupţie devin cel mai adesea locul de întâlnire al celor care conduceau şi pe vremea lui Ceauşescu, şi pe vremea lui Iliescu, şi acum. Atâta doar că s-au mai schimbat cei cu funcţii politice. Dar la marile societăţi comerciale, la Poliţie, la Parchet, la judecătorie, schimbările sunt insignifiante. Oligarhia locală s-a conservat perfect. E solidară, e legată de şpriţuri şi de diferite grade de rudenie, de schimburi de servicii şi de un sentiment de siguranţă. Alţii care să-i ia locul nu sunt. Şi, dacă încearcă unul să se ridice, îl boicotează de nu se vede. În câteva luni, îl împinge într-o fundătură sau îl transformă într-o victimă.

Marea nenorocire a perioadei pe care o trăim vine de la faptul că schimbarea a amorţit. A fost una violentă la vârf, generată de alegerile de anul trecut, dar, după zgomotul mare, n-a mai urmat nimic. Înainte credeam că un alt semnal dat de la vârful societăţii va propaga spre baza ei un spirit nou, o fermitate în respectarea legii, o descătuşare de energii până atunci zăgăzuite. Fals ! De la vârful societăţi, se transmite un cu totul alt mesaj decât în perioada Iliescu, iar spre lumea de jos, el se distorsionează sau e înţeles aiurea. Ba uneori ajunge exact pe dos. Aceasta ne obligă să recunoaştem o anume inerţie a societăţii, un conservatorism de tip negativ, chiar un fel de refuz al noilor idei. Procentul celor care preferă să se agaţe cu disperare de o condiţie mediocră, în loc să se rişte să piardă totul sau să câştige enorm, este mult mai mare decât ne imaginăm.

Elocventă în acest sens este campania anticorupţie. O ţară întreagă a evocat flagelul corupţiei. Fiecare are exemple, se întâlneşte cu ele, dar, când e vorba de aplicat legea, totul se pulverizează într-o îngăduinţă fatală. Ce a început răspicat de la preşedintele Constantinescu a ajuns la Zalău sau la Vaslui ca o poveste simpatică de spus la un ceai dansant sau la un şpriţ. În ciuda faptului că şi cei care se amuză pe seama subiectului sunt în egală măsură şi victime ale fenomenului. De ce nu merge atâta vreme cât în oraşele mici oamenii sunt indignaţi că marilor mafioţi locali nu li se întâmplă nimic ? E la fel ca situaţia din vămi. De pe vremea lui Ceauşescu se ciuboceşte până la transpiraţie. S-a întâmplat la fel şi în ultimii şapte ani şi, cu toate că actuala putere a promis marea cu sarea, marii cerberi de la porţile României taxează nestingheriţi. Iar proprietăţilor lor locale, ca şi puterea lor, ating cote halucinante. De ce nu se sparge şi acestă bubă enormă, pe care o vedem în fiecare zi dar împotriva căreia instituţiile statului nu întreprind nimic ? Uneori îţi vine să crezi că suntem de-a dreptul blestemaţi, alteori eşti tentat să crezi că prea puţini români erau gata de aplicat democraţia în formele ei concrete. Mulţi şi-au dorit-o, dar, puşi în situaţia de a o exercita, unii s-au dovedit proşti, alţii neinspiraţi, destui au fost chiar ticăloşi, iar cei mai mulţi doar nepăsători. Om vedea, lasă, eu nu mă bag, să mai vedem, săracu', au fost şi sunt cuvinte care pot fi auzite cel mai des. Şi ele vin de la oameni care îşi doresc cu siguranţă să trăiască mai bine. Şi ei, şi copiii lor. Dar nu ştiu ce să facă, nu au cu ce sau nu pot.

« Cioclii economiei » rămâne deci un serial și îi rugăm pe toți cei care ne pot pune la dispoziție detalii să contacteze *Evenimentul zilei*. După cum cei care se împiedică de această caracatiță din sistemul vamal, să ne semnaleze cazurile lor. Împotriva răului trebuie pornit de undeva și ziarul nostru va încerca să meargă mai departe. Așa că toți cei care ne vor înjura pentru aceasta nu vor reuși decât să ne încurajeze.

29 iulie 1997

Michiduță pe sub mese

Cineva încurcă lucrurile de mama focului ! Pe vremuri, mama, când auzea de aberațiile lui Ceaușescu, zicea, parcă îl are pe dracu' sub masă și îi tot scoate o hârtie și-i zice, semnează-o și pe asta ! Cam așa se întâmplă și acum. Toată lumea sare pe Sănătate. De aici să se facă toate reducerile și economiile, de la Sănătate să mai tăiem puțin ! Mai mult, pentru că doctorii nu fac mineriade, pentru a-și arăta mușchii, oamenii generalului Pavel Abraham s-au apucat și ei tot de Sănătate. Pentru că Ministerul Sănătății a tot învârtit lista medicamentelor compensate, în funcție de prieteni și de importatori (mai un simpozion, mai o atenție, mai aveți grijă și de noi), Sănătatea stă de câtăva vreme în colimatorul public. Parcă ar fi ciuca bătăilor ! Și la Finanțe, și la Poliție, și la Reformă. Or, într-o perioadă critică, în care cele mai multe merg de-a-ndoaselea, tăiatul de la Sănătate are aerul unui gest inconștient. E vorba de cel mai sensibil domeniu al vieți noastre necăjite, unde și așa stăm destul de prost. Și în atitudinea față de Sănătate se văd chiar și slăbiciunile actualei puteri.

În primul rând, Sănătatea, chiar dacă are un cunoscut practician, nu are un ministru în adevăratul sens al cuvântului. Administrarea acestui domeniu presupune capacități manageriale pe care profesorul Drăgulescu nu le are. În ciuda faptului că a făcut eforturi, reușitele sale sunt modeste. O birocrație scârboasă stăpânește și personalul Ministerului Sănătății. Până acum, am întâlnit câțiva oameni care voiau să dezvolte în România proiecte specifice sănătății. Toți s-au plâns de același lucru. Parcă ar fi încercat să traverseze o mlaștină. Funcționarii Ministerului Sănătății îi poartă ca pe niște cerșetori de lux, doar-doar vor înțelege că în România e sărăcie mare și, dacă nu dau ceva, nu se mișcă nimic. Chiar și scandalul medicamentelor compensate ne arată un ministru încurcat de o chestiune simplă. Care medicamente vor fi compensate, când problema de subtext nu ține nici de bolnavi, nici de buget, nici de nenorocitele de medicamente. Ține doar de firmele care beneficiază de compensație. Adică în al cui buzunar vor intra banii publici oferiți de noi toți spre ajutorul celor năpăstuiți de soartă și care nu și le pot cumpăra singuri. Ministrul Drăgulescu face, de regulă, scandal la buget și la rectificare. E un fel de a se scuza. De a găsi o justificare pentru eșec.

Al doilea drac stă sub masa Finanțelor. Acolo, când e vorba de Sănătate, oamenii au cotiere la creier. Când e vorba de alcool, țigări, cafea și alte importuri, au o minte mai ascuțită decât Michiduță. Domnul Ciumara se poartă ca un contabil. Atât iese, atât e paguba, scoatem cele unsprezece miliarde tăind de peste tot. Or fi Finanțele o știință pe care n-o stăpânește decât puțină lume (de altfel, și domnul Ciumara e doar economist), dar o regulă elementară te învață să nu iei nici cărămizi, nici pietre din structura de rezistență. Mai pe la margini, din locurile de umplutură, dar în nici un caz de unde amenință prăbușirea. Tratând în mod egal diverse domenii, Ministerul Finanțelor nu-și dă seama că devine unul dintre agenții de enervare ai României. Menținerea unui buget cârpit la Sănătate este sinonim cu iluminarea unui rezervor de benzină la flacăra brichetei. Probabil că și sub masa domniei sale se află cineva care îi zice « taie și de la Sănătate, că prea s-au umflat în pene ».

Dacă Michiduță n-a știut să dicteze procentele la Finanțe, atunci a știut ce să zădărască la Poliție. Acolo are prieteni de nădejde. Cei mai mulți doctori nu l-au putut suporta pe Ion Iliescu. Am auzit că nici măcar cei care îl tratau. Doctorii au fost categoria socială cea mai pornită pe schimbare. Mai ales că economia de piață deschidea porțile afirmării profesionale și economice. Un doctor de clasă nu are nevoie de ciubuc. Își câștigă singur toți banii. Doar legea să-i ofere cadrul de mișcare. Un profesionist în medicină nu are nevoie de pomană și nici de cerșeală. Or, după alegerile din 1996, schimbarea din medicină s-a numit reducerea bugetului pentru sănătate și hăituiala doctorilor. Dacă la buget mai există și niște explicații, campania poliției are un alt substrat. Cu comportamentul de milițoi al unor generali care nu se pot ocupa de corupție pentru că ar trebui să se aresteze pe sine, se încearcă, de fapt, bulversarea personalului medical. Dacă muncitori cârtesc că nu s-a schimbat nimic în fabrici, că marii prăduitori le și conduc, atunci de ce n-ar fi enervați și doctorii ? Că actuala putere, în lipsă de bani, încearcă să-i suprime. Incapacitatea Poliției de a ține tirul corupției se vede de la o poștă. Și atunci de ce nu ar face vâlvă cu anticorupția taman acolo unde enervează cel mai tare ? Adică tot la Sănătate. Și, probabil că dincolo de influențele unor partide care își au fraierii lor în Poliție, sub mesele unor generali mai șade un Michiduță care le șoptește, arestează-i pe doctori !.

Și noi stăm uluiți pe margine și ne întrebăm ce mama dracului se întâmplă !

30 iulie 1997

Decesul Convenției Democrate

Dacă zilele trecute Vasile Lupu n-ar fi pomenit de Convenția Democrată, aproape am fi uitat de ea. Marea alianță de partide a dominat scena politică de anul trecut, culminând cu victoria în alegeri. Anul acesta, Convenția Democrată nu s-a mai reunit niciodată. Adică n-a avut loc nici o ședință sau reuniune în stilul celor care i-au adus victoria. Faptul a trecut aproape neobservat și ar putea rămâne așa multă vreme dacă n-ar avea și anumite semnificații. În primul rând că se repetă greșeala PDSR. Câtă vreme acesta a fost la guvernare, partidul era doar un fel de instrument. Tot pentru guvernare. În rest, el nu mai exista. Partidul Democrației Sociale a pierdut pentru că s-a limitat la condiția de administrator al puterii. Acest lucru a îndepărtat PDSR de realitate, l-a izolat de problemele societății și l-a dus în situația de a se trezi doar când, în locul fotoliilor, a simțit răcoarea gheții sub fund. A unei gheți care continuă să crape și să înghită oameni politici. Nici concluziile amare ale foștilor guvernanți despre cum au pierdut partidul concentrându-se numai pe guvernare nu au avut meritul de a-i alerta pe membrii Convenției Democrate.

Situația PDSR nu se suprapune cu cea a Convenției Democrate. Dar Convenția, în ciuda faptului că guvernează, nu mai există. Nu mai au loc acele întâlniri periodice, chiar confruntări, din care reieșea totuși un punct de vedere coerent. Convenția Democrată – laborator politic – a dispărut și nici măcar alianța de partide nu are prea mulți sorți de supraviețuire. În acele vremuri, Convenția avea un liant moral – câștigarea puterii, și unul fizic – Emil Constantinescu. Azi nu mai are nici unul. Atunci avea un aer de coaliție largă de partide, asociații și fundații, adică oarecum popular. Astăzi, ea se reduce la principalele partide care o compun. Dar nici măcar la toate acestea. Mai contează doar țărăniștii și liberalii. Pe ceilalți i-au cam înghițit vremea și gu-

vernarea. Nu mai aude nimeni de ei. Oricum, partidele mici din Convenție au intrat în anonimat total. Deci, primul lucru pierdut vine chiar de la dispariția sentimentului de susținere largă. În acest moment, deciziile legate de guvernare și de Parlament nu se mai dezbat nicăieri. Ele se reduc la cele trei partide din coaliție, plus UDMR. Dacă ținem seama de faptul că liberalii n-au reușit să impună nici măcar o unghie din doctrina liberală și din ce-au promis electoratului, atunci avem imaginea clară a unei vieți politice care stă doar pe țărăniști și pe democrații lui Petre Roman. Președintele PNȚCD, Ion Diaconescu, devenit și președinte al Camerei Deputaților, și președinte al Convenției Democrate, nu le poate acoperi pe toate. Faptul acesta ar fi o primă explicație simplistă. În fond, lucrurile sunt mult mai adânci. Convenția Democrată, eterogenă alianță de forțe politice și civice, a sucombat prin victoria în alegeri. Și-a atins scopul și a început să iasă din scenă. E bine sau e rău ? Greu de răspuns fără riscul de a greși. Vasile Lupu vorbea de o reformare a CDR pe motiv că sunt unii care au unul sau doi senatori. Ce părea înainte un argument în fața românilor acum pare belea. Țărăniștii dau sentimentul că nu se mai pot împiedica de oricine, chiar dacă, la momentul istoric al alegerilor, prezența celor mici a fost extrem de importantă. Am putea citi în noua politică și semnele unei dorințe de descotorosire sau, mai simplu, dorința și încrederea că se poate și pe cont propriu. Interesant, tentant, dar și riscant. Oricum, pe nesimțite și fără să observăm, Convenția Democrată din România a fost înmormântată cu totală discreție. Nu ne rămâne decât să-i ducem un buchet de flori și să trecem cu grijă pe lângă groapa proaspătă a PDSR.

31 iulie 1997

Megagăinăria

Ticăloșiile ies la iveală puțin câte puțin, ca și crimele. Puține se duc în mormânt. Până la urmă, tot se află. Cum se află acum despre Banca Columna, marele banc româno-elvețian, spus tuturor cu o nerușinare incredibilă vreme de câțiva ani. Columna se dovedește a fi doar o megagăinărie pusă la cale cu mănuși de serviciile secrete române, împreună cu o echipă de aventurieri. Ea reprezintă modelul tipic de montaj financiar în care serviciile secrete profită prin scoaterea banilor peste graniță și prin ștergerea urmelor. O firmă elvețiană fantomă, cu bani din România, fondează o bancă la București. Adună banii de la populație și de la marile societăți (FPS, CEC, RENEL) și-i transferă în străinătate tot la acționarul principal sau la o altă societate în care cutia poștală este acționară (Aledo Commerce AG) sub diverse pretexte. Din România au plecat 5 milioane de dolari pentru lobby în favoarea Columnei și a acționarilor. Evident, banii s-au dus tot la oamenii Columnei. Dar au ieșit peste graniță și s-au pierdut în ceață. Cu câtă inconștiență directorii de la CEC, FPS și RENEL au putut depune banii în această bancă despre care nu știau nimic ? Cu ce logică ? Cu ce scop ? Și ce rol a jucat și în aceste deschideri de conturi domnul Virgil Măgureanu ? Același pe care l-a jucat și în adjudecarea Combinatului chimic Azomureș de către grupul Columna, presând prin mijloace specifice pentru a câștiga o licitație ? Cum au fost transformate în victime marile societăți fără ca nimeni să aibă vreo reacție ? Și cine răspunde pentru aceasta ? Banii s-au dus în străinătate și Columna e goală. Cea mai ridicolă situație vine de la altceva. Cu banii RENEL, CEC și ai Fodului Proprietății de Stat, depuși în Columna, au fost cumpărate mari societăți. Tot ale statului, în monstruosul proces de privatizare controlat. Combinate și fabrici au devenit proprietăți private. Banii s-au mișcat doar în interiorul băncii-fantomă. Doar pe hârtie. La stat n-a

ajuns nimic pentru că banii statului român s-au cărat în Elveția, în diverse feluri sau sub formă de credite la alte societăți din România la care sunt acționari aceiași oameni din Columna. Nu a ajuns toată această nebunie. Au mai fost puse pe butuci și combinatele.

Producția de îngrășăminte, realizată cu energie subvenționată de stat, a fost exportată la un preț de nimic. Dar tot la o firmă din străinătate în care sunt oamenii Columnei. Apoi revândută la prețul real. O diferență substanțială rămânea în acestea. La combinate se întorcea gaura.

Ar fi absurd să credem că toată această arhitectură monstruoasă a putut fi montată de niște naivi. Toată familia lui Nicolae Ceaușescu apare prin toate firmele. Dar complexitatea operațiunii îi depășește pe toți. Implicarea lui Virgil Măgureanu și a generalului Victor Marcu are și ea doza ei de inconștiență. Fără contribuția acestora, proiectul n-ar fi fost posibil. Iar acum, după ce Columna a rămas ca o burtă goală, ani de zile umflată de banii naivilor și ai marilor societăți amintite, acum Virgil Măgureanu se spală pe mâini. Familia Ceaușescu a devalizat o bancă și a transferat banii în sistemul caracatiței ! În zeci de societăți în care nepoții, frații, cumnații, verișorii și celelalte rude îndepărtate ale nenorocitului sunt acționare ! Dar o mare parte din această afacere nu aparține familiei Ceaușescu. Ea este controlată de Virgil Măgureanu, cel care a pus la cale descalificarea ambasadorului elvețian printr-un redactor al *Evenimentului zilei*. Vettovaglia, ambasadorul terfelit, ajunsese prea aproape de cheia afacerii și devenea periculos. Ce roluri au jucat cei impliați în compromiterea ambasadorului rămâne de văzut. Mai important este ce s-a ales și ce destinație au banii controlați de Virgil Măgureanu și de oamenii săi. De la el încep marile afaceri cu petrol și țigări, făcute sub acoperirea intereselor de stat. Tot bani deviați pentru proiecte deocamdată inexplicabile.

Descâlcirea ițelor de la Columna e complicată. Ține de poliție, de Banca Națională, de serviciile secrete chiar din mai multe țări. Dar în legătură cu banii depozitați acolo de CEC, FPS și RENEL și dispăruți sunt responsabili oameni care se mai află în țară. În plus, fiind banii statului român, ai contribuabilului, e treabă urgentă pentru Curtea de Conturi. În loc să umble după muște pe pereți, Curtea de Conturi a României are obligația de a stabili condițiile depunerilor, responsabilitatea lui Alexandru Dima și a lui Constantin Teculescu pentru operațiuni dubioase care nu cer decât cătușe. Bașca enorma cacealma oferită prin cumpărarea pachetului majoritar la mari societăți cu banii statului dispăruți între timp. Tot acest proiect dement nu s-ar fi putut extinde fără Virgil Măgureanu și ai săi. Fostul director al SRI, merituos în prefacerea lină a fostei Securități într-un serviciu secret acceptat de societate, devine însă responsabil de dimensiunile dezastrului de la Columna. Un cinism care a depășit orice închipuire sau o inconștiență de începător.

1 august 1997

Nu mer-geee !

Toți visam o vară veselă și vine Poul Thomsen și ne-o face varză. Nu-i era bine și guvernului la plajă sau pe la prieteni prin străinătate, pe la bugetele amicilor, nu la rectificări și la ciorovăială cu sindicatele ! Vrabia mălai visează ! Pentru că în România reforma n-a fost decât un fel de vopsit gardul înaintea unei vizite. Un fel de dat cu vopsea peste o realitate bolnavă în profunzime. Și de care guvernul Ciorbea nu s-a apucat niciodată cu adevărat. Până acum el s-a făcut că face reformă. Cu scuza

că pregătește schimbarea cadrelor care o împiedică, apoi că pune de acord legislația. Și poți să tai cu briciul pe spinarea românului aflat la peste cincizeci de kilometri de București și nu găsești vreunul care să știe dacă avem legile necesare sau nu. Până acum, gesturile publice ne-au arătat mai ales un guvern fricos, indecis, bun la conferințe de presă, cu excepția primului-ministru. Dar progresul e la genunchiul broaștei. Să ne limpezim ! Nu așteptăm să ne crească nivelul de trai peste noapte. După alegeri ne-am înțeles că rezistăm un an ca să punem fundația pentru un alt fel de viață. Și în șapte luni am zis că s-a petrecut ceva fără să se întâmple nimic. Cam tot pe unde am fost ne-am trezit și acum, și-o să mai facem o schimbare de o sută optzeci de grade ca să ajungem la ceva și mai rău decât acum. Bugetul are un minus de 11 mii de miliarde, lumea dă semne de nerăbdare, iar FMI ne cere tot felul de măsuri la care nu avem replică pentru că nu avem strategie. Ca pe niște orbi ne duc de mână. Dacă ne trezim într-o oază de fericire generală, nu e rău. Dar dacă ne lasă într-o cultură de bălării, ne-am ars. Și atunci cine răspunde ? Evident, Ciorbea și Cabinetul său.

Iar cabinetul Ciorbea, oricât de iubit ar fi el de unii, e paralizat mai întâi de toate din interior. De neînțelegerile din chiar aceleași ministere. Apoi de cele dintre ministere. Apoi de chiar lipsa de fermitate. Și apoi chiar de calmul imperturbabil al primului-ministru. Pe lângă multe calități și defecte, premierul Ciorbea are încă o trăsătură. Nu-l mișcă nimic. Poate să cadă și o bombă în Piața Victoriei, poată să zică Thomsen ce-o zice, poa' să inunde Arieșul și jumate din Apuseni, poa' să-i sară în cap toate centralele și hidrocentralele sindicale. El negociază, caută soluții, promite, le cere celorlalți să ia măsuri și situația rămâne cum o știam. Dovadă că, dincolo de aparențe, ceva nu merge. Sau merge îngrozitor de prost. Noi am zis de toate. De lipsa de specialiști, de strategie, de moștenire, de corupție, de opoziția de paie. Ce să mai zici ? Acum, când a venit socoteala cu FMI, nu mai zic nici ei nimic. E o tăcere de gheață, care ne umple mădularele de tremurici. Ce se petrece îndărătul ușilor închise ale guvernului ? Ce picior rupt al reformei se mai negociază când ea nu mai are nici unul întreg ?

Unul dintre viciile de bază ale guvernării Ciorbea, pe lângă lipsa de fermitate, rămâne comunicarea cu societatea. De câteva luni bune, românii nu înțeleg ce se întâmplă. Adică tot ce vine de la guvern e neclar, moșmondit sau contradictoriu. Și nu se comunică nici în sens invers. Când dinspre realitate vin mesaje disperate, răspunsul este exasperant același. Vom face, vom cerceta, vom drege. Așa că nu ne rămâne decât să punem mânile pâlnie la gură și să refacem strigăturile de odinioară. Drept pentru care mă urc pe birou, că nu-i nici un deal mai apropiat de guvern, și strig : dom'le, nu merge, nu mer-geee, fir-ar a dracului de treabă. Dumneata mă auzi ?

2-3 august 1997

« Inocentul » Măgureanu

Doamne, da' mari proști mai eram ! Proști cât două bâte și un tren de marfă ! Noi ne pierdeam nopțile să scriem ziare și reviste pentru a le arăta oamenilor că s-a schimbat vremea și au venit, în sfârșit, libertatea și democrația. Unii protestau, făceau chiar greva foamei pentru asta, iar rechinii adulmecau gustul banului însângerat. Noi încercam să-i convingem pe români să fie toleranți, să deprindă regulile și normele noului tip de societate, iar ei băgau tirurile cu țigări de contrabandă pe sub ochii tuturor. Mai târziu, România a început să sufere din cauza embargoului impus Iugoslaviei. Miliarde de dolari necesari ca aerul pentru economia românească au înghețat

și suferеam cu toții, în timp ce ei, folosind pălăria autorității și invocând legitimații de serviciu, spuneau doar « interes național » și treceau benzina în Iugoslavia pentru a face bani negri pentru ei. La fel și la Otopeni. Aterizau avioanele cargo încărcate cu țigări, treceau nevămuite sub privirile oamenilor agreați de băieți și nu mai rămânea nici o urmă. Parte de bani pentru partidul la putere, parte pentru ei. A ținut ani. După care Vasile Popa, șeful vămii, a dispărut în America. Celălalt vameș care învârtea operațiunea a murit lovit de mașină. Alții sunt amenințați. Dar filierele încep să cadă, cum cade și Columna. Și exact în asemenea momente, Virgil Măgureanu și Ortansa Niculescu Petrescu (noua președintă a castelului de carton) ne trimite scrisori prin care neagă totul. Nici usturoi n-au mâncat, nici gura nu le miroase. În cazul Columna, lucrurile devin din ce în ce mai clare. Fiecare zi aduce noi date despre dimensiunile catastrofei și ale escrocheriei. Nu va trece mult și cele afirmate de *Evenimentul zilei* se vor adeveri, pas cu pas, bucată cu bucată, leu cu leu și dolar cu dolar.

Mai complicat este însă în cazul lui Virgil Măgureanu. În 1990, în timp ce România încerca să deprindă democrația, domnia-sa a făcut, peste noapte, dintr-un « Hopa-Mitică », cârciumar și șmecheraș de duzină, un general cu pretenții de anvergură. E vorba de Gioni Popescu, cel care l-a însoțit pe Virgil Măgureanu în toate operațiunile la marginea legii, dar mai ales în afara ei. Crezându-se intangibil, nemuritor sau imaginându-și că sunt proști ceilalți, Virgil Măgureau și Gioni Popescu au controlat o mare parte din economia subterană. Astăzi, când filierele cad, domnul Măgureanu vine cu tupeu și spune că nu are nici o legătură cu Columna, nici cu afacerile necurate. El știe că n-a semnat nici o hârtie la Columna nici o hârtie pentru traficul de țigări sau cu petrol în Iugoslavia embargoului. Noi nici nu l-am acuzat vreodată pe fostul director al SRI că a semnat vreo hârtie. Nici măcar că a lăsat vreo urmă. Noi am afirmat și afirmăm în continuare că a patronat toate aceste afaceri scandaloase. Că a avut știință de ele și le-a tolerat. Pe unele le-a dirijat. Iar operațiunile nu s-au petrecut nici pe Lună, nici în America de Sud. Ele au avut loc în România sau la marginea ei și dincolo de granițe. Dar martori există și domnul Măgureanu degeaba neagă, pentru că nu mai poate dormi liniștit. Faptul că a folosit un ofițer SRI pentru a intimida niște ziariști care au scris despre implicarea sa în afacerea cu țigări Bastos nu este decât un semn de panică. Și dovada în plus că nu a lucrat singur. Că oamenii care au participat la afacerile negre sunt încă în interiorul Serviciului Român de Informații și că ei lucrează pentru fostul lor director. La fel de grav este că se confirmă suspiciunea exprimată de mulți în perioada destituirii sale de la SRI privind folosirea ulterioară a informațiilor, a dosarelor sau chiar a oamenilor. Acum ni se mai ridică un văl de pe ochi.

4 august 1997

Vremea corbilor și-n fotbal

Dacă te uiți la lumea fotbalului, te apucă plânsul. Nu există nici un domeniu în care slăbiciunile României de azi să se vadă atât de clar. Prin 1990, când a fost un mic impuls de alegere a apelor, așa-zișii oameni de fotbal au avut o ședință. Unii care condamnau trecutul politizat, alții care ziceau, ei și ?. Și, ca la un sfat de taină al mafioților, s-a ridicat unul și a tras concluzia. Terminați cu prostiile ! Toți am fost bandiți, ne-am pupat cu copiii lui Ceaușescu, am blătuit, am lucrat cu partidul, am aranjat, ce mai tura-vura ! Să-mi spună mie cineva că n-a făcut asta ! Și, în liniștea aceea a complicității, unul singur a ridicat discret mâna. Era celebrul portar Ion Voi-

nescu. S-a codit, dar a zis, știți, eu nu m-am pupat cu nimeni, n-am aranjat meciuri, n-am blătuit ! Era primul semnal că lumea fotbalului românesc se regrupează tot după principiile de altădată. Când la meciurile din campionatul județean se vindeau rezultatele pe găini sau pe saci cu tărâțe, când în Divizia B se plăteau arbitrii și jucătorii cu butelii, calorifere electrice, cojoace și covoare, când fabricile statului țineau fotbaliștii pe posturi fictive și-i treceau pe state cu prime pentru ore suplimentare sau descoperiri epocale, când, imediat după vizita lui Ceaușescu, cea mai mare problemă a localității era victoria echipei de fotbal. Echipa locală deșela economic mai toate societățile comerciale, iar strângerea banilor negri era sportul preferat al tuturor, de la directori de fabrici până la primării și partid. Și, sub umbrela unor rezultate excepționale, obținute de jucători extraordinari, racolați în cluburi create pe principii false, această lume interlopă și-a câștigat o legitimitate aparentă, falsă în cea mai mare parte. Toată această lume de infractori onorabili, cuibărită în special în conducerile cluburilor, se apără cu eticheta « om de fotbal ». E o profesie în care au pătruns numai maeștrii aranjamentului și care se ține scai. Ea a trecut de la privilegiile, ciupelile și aranjamentele de odinioară la bătălia pentru bani gheață. Și, mai ales, pentru valută forte. Cazul cel mai semnificativ este chiar cel al Federației Române de Fotbal. Sub acoperirea rezultatelor obținute de excepționala generație a lui Gică Hagi, Gică Popescu, Ilie Dumitrescu și Răducioiu (i-am pomenit doar pe câțiva), marii șmecheri din România s-au adunat ca niște păsări de pradă flămânde. Peste noapte s-au înregistrat ca asociație, așa cum noi, cei de la *Evenimentul zilei*, cu șoferi, redactori, portari și dactilografe, am înregistra peste noapte o Organizație a Națiunilor Unite la București. Culmea este că a ținut și societatea românească nu este în stare să desfacă șmecheria înnodată de Mircea Sandu în 1991. Bașca să mai desfacă marile afaceri puse la cale de actuala echipă. 'Geaba scrie presa, cere guvernul și țipă parlamentarii. Lumea « oamenilor de fotbal » îi susține. Pentru că ea se apără pe sine, conform principiului « corb la corb nu-și scoate ochii ». Cea mai elocventă dovadă este chiar alegerea lui Dumitru Dragomir ca președinte al Ligii Profesioniste de Fotbal cu un scor cutremurător. Adică 16-2. Așa au votat președinții cluburilor de pe prima scenă fotbalistică a României. Progresul enorm făcut de lumea fotbalistică românească după 1989 constă în alegerea, cu majoritate covârșitoare, a unui personaj de-a dreptul sinistru. Dumitru Dragomir nu e șmecher. El se consideră tatăl șmecherilor, un fel de Corleone românesc care are ziar, dar atunci când scrie, rupe hârtia și face luxație la umăr. Mai agramat ca pisica, dar mult mai viclean decât vulpea când știe că vânătorul sforăie, Dumitru Dragomir a fost arhitectul a doi rahați celebri din fotbalul românesc, FC Scornicești și Victoria București, echipe cu care și-a făcut mâna dar care au umplut de zoaie întreaga Românie. Trecut prin pușcării, prin subteranele tuturor aranjamenteleor, Dumitru Dragomir se și mândrește cu biografia sa de gang. El crede că recunoașterea și scuză, și spală de păcate, fără să-și dea seama că bolboroseala lui golănească nu poate provoca decât jenă, greața fiind o senzație pe care un om serios nu și-o poate niciodată mărturisi.

Faptul că un asemenea personaj sinistru, gol ca o cutie de pantofi, a fost ales cu o majoritate covârșitoare să-i reprezinte pe ceilalți spune enorm despre toți acești « oameni de fotbal ». Dumitru Dragomir e chiar modelul lor de viață și gardianul cel mai fidel al intereselor acestora. Culmea este că, într-o vreme în care echipa națională a ajuns pe locul patru în lume fără să fi jucat un meci important, toți acești caraghioși cu care nu poți da noroc fără să ții cealaltă mână pe portofel, toți se fudulesc de parcă ar fi dus România în paradis. În fapt, ei nu produc decât zgomotul menit să acopere marele dezastru din campionatul intern, cel golit de jucători de valoare și

din care au rămas nevândute doar bunicile şi soacrele. Dezastrul fotbalului românesc de club este, de fapt, consecinţa celebrilor « oameni de fotbal », cei care au vândut totul şi au încasat cea mai mare parte a banilor. Ridicolul situaţiei vine şi de la faptul că cele opt milioane de dolari dispărute de la clubul Dinamo au rămas în coadă de peşte. Dosarul stă de doi ani la Parchetul Militar. Şi, dacă nici poliţia nu reuşeşte să afle drumul banilor furaţi chiar de la echipa poliţiei, cine să mai facă lumină în această junglă în care cel mai ticălos a fost ales şef cu o majoritate zdrobitoare ?

Prea seamănă situaţia din fotbal cu mlaştina din atâtea alte domeni în care nu se schimbă nimic. Asta pentru că oamenii ştiu. Corb la corb nu-şi scoate ochii. Dar vine o vreme în care toţi corbii orbesc singuri.

5 august 1997

Tragedie anonimă

A fost instalat noul preşedinte al Iranului, americanii recunosc că nebunia cu OZN-urile a fost creată pentru a ascunde experimentele cu avioane invizibile, litoralul are o mulţime de hoteluri goale, FPS se ceartă cu Ministerul Reformei, se înfiinţează o agenţie pentru urmărirea banilor murdari şi împotriva spălării acestora. Evenimente de tot soiul, de pe agenţii, de la poliţie, de la guvern, de la parlamentari, un bâzâit de informaţii care îmbracă globul într-o cămaşă electronică şi din care trebuie să alegi. Care doare mai tare, care aduce un strop de speranţă. Şi, între toate acestea, un telefon înecat din Transilvania. Mama, tata, unchiul, fratele tatei, un fel de văr bătrân din satul vecin îşi trec receptorul unul altuia. Fratele tatei zice, ce să facem, ne putrezeşte grâul ! Mi-e imposibil să-l întreb ce aş putea să fac eu. Iar ei aşteaptă un răspuns de parcă eu aş fi stăpânul ploilor şi înţărcarea lor depinde doar de o apăsare de buton. Şi iar, zice, ne încolţeşte în spic şi nu-l putem secera ! S-a culcat de tot ! Şi fratele tatei începe să plângă. Are şaptezeci de ani şi o coadă de pensie. Stă la Bistriţa şi grâul era singura lui speranţă. Bani pentru doctori, bani pentru pâine, pentru haine, pentru bomboane la strănepoţi, toţi încolţesc şi înnegresc sub privirile lui îngrozite. Încerc să-i spun unui coleg de disperarea ţăranilor. Lasă, bătrâne, şi aşa au umflat preţurile !

Aceste săptămâni reci şi ploioase au generat o dramă care se consumă cu discreţie. Nu impresionează pe nimeni. Unii chiar o iau în băşcălie. Pentru ei, viaţa nu se măsoară nici în grâu, nici în ştiuleţi de porumb. Poate în ţări văzute sau în ore-discotecă. Dar drama acestei veri înecate de ape cuprinde cam patruzeci la sută din populaţia României. Viaţa a zece milioane de suflete se măsoară în culturi de porumb sau de grâu. Şi într-o biografie de ţăran încap cam şaizeci de ştiuleţi de porumb puşi cap la cap. Şi asta e tot. Ari, te trezeşti noaptea şi asculţi vântul, mai tragi cu coada ochiului la lună şi încerci să miroşi aerul. Apoi vânturi boabele, le dai cu prafuri şi aştepţi să mijească soarele. Când îl prinzi mai vesel, le strecori în pământ şi tot aştepţi. Îngheaţă sau plouă şi ţi-l îneacă ! Dacă scapă, începe vânătoarea de buruieni. Şi vezi pe câmp babe şi bătrâni stafidiţi dând cu sapa de parcă ar participa la un concurs de frumuseţe a plantelor. Şi, peste o lună la fel, blestemata de sapă, dar în arşiţă şi pe un pământ betonat de secetă. Şi toamna, ca un pocnet de degete, care nu-ţi lasă vreme să-l aduni de pe câmp. Şi iarna, tot cu întrebări, oare cum o fi anul viitor, de la care începe următorul ştiulete din cei şaizeci – cel mult şaptezeci – câţi apucă să vadă un ţăran într-o viaţă pe care n-o blesteamă niciodată, dar în care nu scapă de grâu şi de porumb, cum nu scapă vita de muşte. Sunt multe lucruri amare, dar nici unul nu-l

întrece în tristețe pe cel trăit de țăran când simte că i se prăbușește un an de muncă. În România, drama aceasta se va petrece mereu. Asigurările au ajuns de ocară. Plătești și, la o nenorocire, îți scot ochii cu bani câți să-ți ajungă pentru o sticlă de șoricioaică. Și dacă ar funcționa mai bine, asigurările sunt o găselniță în care țăranul român nu are încredere. El trăiește cu ideea înfiptă adânc în minte că toată lumea vrea să-l înșele. Și statul, și orășenii, și polițaii, și fiscul, și primăria. Toți îi promit și-l îmbată cu cuvinte, dar nu știu altceva decât să-i mai ia ceva. Băncile sunt departe, complicate, și seamănă cu niște mașini de învârtit hârtii. De la prima, țăranul începe să amețească și fuge iar la ce o da Dumnezeu.

« Nu ni-l cumpără nimeni, zice la următorul telefon fratele tatei. Zic că ne dau șase sute pe kil, să nu-l aruncăm la gunoi ! Și să plătim pentru umiditate ! Spune tu, ce să facem ?! Într-o săptămână se încinge și se face bălegar ! » Această moarte lentă a grâului umflat de ploi o trăiesc cu o disperare vecină cu neputința. Parcă ar asista la stingerea unui bolnav atins de cancer. Și tragedia e abia la început. Mureșul crește, tornadele de pe Valea Prahovei au luat casele ca pe niște mingi, în Bihor sunt sute de hectare de porumb sub apă, în Bărăgan mai sunt păduri virgine de grâu de pe marginea cărora țărani cată soarele ascuns în nouri. Nu le-a dat Dumnezeu destule belele, mai țin și ploile ! Nu ajunge că s-au scumpit îngrășămintele, că un arat face cât un botez sau o jumătate de înmormântare, nu ajunge că asociațiile au încăput pe mâna descurcăreților și îi încarcă mereu cu tot felul de cheltuieli imaginare, că la urmă nu le mai rămâne decât locul pe care a crescut și s-a dus încă un an din viața lor. Asociațiile agricole au devenit un fel de căpușe ale agriculturii. Dar puse pe spinarea țăranului. Cei care se ocupă de ele secătuiesc totul. E o altă meserie a fărădelegii, fără urme, fără control, fără rușine. E un fel de junglă agricolă. Și, peste toate, nenorocul, spus cu vocea stinsă a țăranilor care nu se aud pe nici o agenție de presă. Știri și discursuri politice, atentate și declarații-bombă, știri bâzâind planetar, între care nu încape și vocea unui țăran care zice : ne putrezește grâul !

Și, la sfârșit, revolta că, dincolo de această poveste, nimeni nu poate face nimic.

6 august 1997

Sămânța anarhiei

S-au unit Tusea cu Junghiul și au făcut un plan cum să salveze România. Vezi Doamne, ne paște dezastrul (care chiar ne paște) și ei au descoperit cauza și soluția. Nu ne rămâne decât să ne înrolăm în armata de fani ai lui Bivolaru sau în cea, mai mică, a pârlitului de Nica Leon. Pentru că de năbădăiosul revoluționar este vorba și de partidul « lu' pește » (cum zic românii), condus de Nica Leon. Bivolaru e unul dintre personajele stranii ale României. Dacă nu mă înșel, chiar a deschis un proces cu *Evenimentul zilei* din motive care îl privesc. E un om liber, justiția e așa cum e, nu văd nici un rău că încearcă să obțină o sentință judecătorească de orice fel ar fi ea. După cum nu mi se pare un lucru atât de grav că îi adună pe tot felul de rătăciți, disperați, lipsiți de speranță și, prin yoga, încearcă să-i ajute să se regăsească. Dacă sunt oameni care, prin amestecuri de yoga cu urino-sexo-terapie se vindecă sau se regăsesc, e treaba lor. Dar nimeni nu mă poate împiedica să cred că e vorba fie de niște închipuiți, fie de niște fraieri. Dar, dacă lor le face bine, oricât de scârbos ar putea fi ceea ce fac, nu ne privește pe noi. Și ceilalți oameni au dreptul la o părere, ca și mine, sau împotrivă. Și unii chiar îl disprețuiesc pe Bivolaru și o fac public, și este dreptul lor să se exprime. Majoritatea refuză comportamentul oamenilor lui Bivolaru

în numele moralei creştine, al bunului-simţ şi al unor convingeri incompatibile cu aşa ceva. Bivolaru e şi el un om, trecut printr-o experienţă neplăcută şi marcat definitiv de ea. Din acest punct de vedere, trebuie să-l înţelegem. Chestiunea vine însă de la lipsa de educaţie a fraierilor care-l înconjoară. Şi de la comportamentul lor în public. Mai mult, dacă în jurul lui Bivolaru se adună şi minori, atunci lucrurile devin extrem de grave. Ce este mai interesant vine însă de la noua orientare a oamenilor lui Bivolaru. Nu mai avem de-a face cu un grup ciudat, care se vindecă prin urinoterapie şi deget în ureche. Oamenii lui Bivolaru se înmulţesc pe zi ce trece, şi de la vindecarea sufletului pustiit au trecut la geopolitică, masoni şi pericole care ameninţă România.

Nu demult, un reporter al *Evenimentului zilei* a participat la o reuniune ţinută la partidul lui Nica Leon, când yoghinii voiau să se roage pentru admiterea României în NATO. Un haloimăs şi o aiureală ! Oamenii aceştia, cu balivernele lor amestecate cu yoga, politică şi masonerie, bat mult mai departe. Bivolaru nu mai are pretenţii doar de lider spiritual. Începe să se viseze şef de partid şi salvatorul României. Nici asta nu e rău. În fond, orice responsabil de scară are dreptul să se imagineze şeful statului sau secretar general ONU. Totul este să nu-l bage în seamă prea mulţi şi să respecte legea şi morala societăţii. În cazul lui Bivolaru, lucrurile nu stau chiar aşa. Învelişul esoteric şi oarecum mistic adună destui naivi, dezechilibraţi sau oameni în criză de identitate. Şi se creează o stare mai fertilă decât pământul gunoit pe care creşte şi se dezvoltă speranţa ratatului sau a dezechilibratului. Şi, astfel, aflăm că francmasoneria urmăreşte creşterea preţurilor la serviciile de bază, blocarea rezervelor în bani ale populaţiei, scăderea puterii de cumpărare a leului etc. Toate ar face parte nu din bâlbâielile guvernului şi din neputinţa acestuia, ci din planurile francmasoneriei mondiale de a îngenunchea România. Oamenilor le lipseşte o doagă, chiar dacă ţin conferinţe intitulate pompos Originea poporului român şi importanţa neamului românesc la formarea şi dezvoltarea civilizaţiei umane (titlu din opera unui ilustru Bulancamon !). Şi mai ciudat este că în aceste conferinţe organizate prin România sunt puşi la dispoziţia publicului nişte fluturaşi care reproduc diverse opinii de oameni politici, cam zăltaţi şi aceştia, şi spun că sunt articole din *Evenimentul zilei*. Să avem pardon ! Noi am publicat puncte de vedere chiar mai zgubilitice, ale unor parlamentari, fără a şi susţine vreodată că acele aberaţii ar avea în ele un dram de adevăr. Dar a lua emisii din zona subterană a unor creiere, fie ele şi de parlamentari, şi a le socoti adevăruri indiscutabile e chiar o mică potlogărie. Şi cu asta sunt intoxicaţi naivi şi gură-cască, pensionari şi curioşi, toţi cei care nimeresc pe la aceste conferinţe de prezentare a găurii din macaroana României.

Că e o aiureală, treaba lor ! Că aiureala creşte şi e făcută să pună moţ pe dezamăgirea oamenilor e o altă poveste. Creşte o forţă bezmetică, dar cu pretenţii mesianice şi, din nepăsare sau din jenă, nimeni n-o bagă în seamă. Nici instituţiile statului, nici guvernul, nici Preşedinţia, nici Poliţia şi nici SRI. Ba, mai mult, politicienii români tac şi se lasă terfeliţi în aceste conferinţe fără să considere de demnitatea lor să răspundă la aşa ceva. Or, lucrurile tind să devină din ce în ce mai groase. De aici se poate aluneca uşor în extremism, în ocultism, în naiba mai ştie ce. Cei mai mulţi nu se sinchisesc, în ideea că şi aşa destule secte şi grupuri de zăltaţi cutreieră România şi îşi fac temple prin magazii şi canale. Ce mai contează unii în plus !

Cât priveşte pricăjitul de Nica Leon, ajuns din revoluţionar mai anonim decât un zarzavagiu, el se bucură că a mai prins un tren care îl scoate din mormanul de praf căzut pe scăfârlia sa. Şi atunci, partidul liber democrat trimite adrese şi pune conferinţele sub pălăria sa, bucuros că are şi el adepţi şi activitate. Dar toată povestea,

dincolo de compasiunea cu care este tratată, poate conține sâmburele anarhiei și, în loc de luat în bășcălie, Poliția și SRI ar trebui să vadă ce rău poate face « Idiotul » lui Dostoievski îmbrăcat cu haine de mag politic.

7 august 1997

Sfânta Filofteia de Feleac

Ungurii care nu vor să vorbească românește, deși știu și pot, sunt ca și corbul alb, zice distinsul scriitor și publicist maghiar Szász János în *Romániai Magyar Szó*. Adică există doar pentru a putea spune că nu toți sunt negri. Comparația e frumoasă stilistic, dar mi se pare lipsită de acoperire în viața de toate zilele. Adică eu zic că sunt mulți maghiari care, în special la momentele de tensiune sau de dispută, iar alții de ai naibii sau chiar la bășcălie fac mereu acest lucru. Zic că nu vorbesc românește, deși în alte ocazii le turuie gura ca o moară stricată. Altfel, nu prea am ce-i răspunde scriitorului maghiar la articolul său din publicația amintită. Nu pentru că nu vreau să-i răspund, ci pentru că îi împărtășesc punctele de vedere și-i savurez inclusiv ironia. Ce ne facem ? Pentru că, în ciuda crezului aproape identic nu doar al nostru, ci și al multor intelectuali români și maghiari, viața ne arată altceva și situația, în loc să evolueze spre normalitate, o ia razna. Asta pentru că lucrul cel mai greu în ziua de astăzi este să fii normal. Și ca român, și ca maghiar.

Într-un comentariu intitulat « Engleza de Odorhei », am îndrăznit să formulez părerea că UDMR s-a grăbit și, fiind parte din coaliția guvernamentală, a procedat ca flămândul. A vrut să înfulece toată mâncarea dintr-o înghițitură. Crezul meu este că relațiile româno-maghiare pot evolua spre o normalitate care să devină chiar un model european. Dar nu cu hopuri, cu asemenea « înghițituri » dintr-o dată. Ci lent, cu grijă, urmând evoluția, dar mai ales progresul societății românești. Altfel, zăltatul Gheorghe Funar devine eroul neamului, iar Vadim – gestionarul sufletului românesc de fanfaronadă. Sunt convins că există mulți care lucrează la unirea celor doi, și, dacă izbutesc, tot ce am câștigat cu greu în acești ani s-ar pierde în câteva zile. Și, pe lângă cei interesați, la unirea lui Funar cu Vadim lucrează chiar și neinspirația UDMR, plus László Tőkés pe cont propriu. Prin poziția ofensivă ocupată de UDMR în chestiunea limbii materne în școli (cazul istoriei și geogafiei României), cât și prin plăcuțele bilingve impuse fără discernământ, formațiunea maghiară nu face decât să umfle pânzele de la corăbiile celor doi și să-i apropie. Și, în același timp, să-i înalțe. Ultima poziție a UDMR este extrem de interesantă. Se afirmă că maghiarii renunță la aplicarea inscripțiilor bilingve până la destituirea primarului Gheorghe Funar. Are guvernul Ciorbea atâta putere încât să purceadă la destituirea « monstruoasei bibilici » de Cluj ? Înclin să cred că în nici un caz. În primul rând că Funar, dincolo de aberațiile sale naționaliste, este socotit de clujeni un foarte bun gospodar (chiar mai știu câțiva cu păsărici pe scoarța cerebrală, dar cu mania ordinii și curățeniei). În al doilea rând, situația economică nefericită în care ne aflăm ar face din cazul Funar un caz de mare patriotism, iar omul nostru ar deveni erou național. Nu știu de ce, dar am sentimentul că, într-o perioadă de prosperitate și de democrație deplin instaurată, Funar ar putea fi chiar destituit, ba s-ar putea picta și un steag maghiar pe asfaltul unei artere importante din Cluj. Românii ar veni și ar scrie peste culori « Coca-Cola » și toată lumea s-ar amuza, fără să se enerveze nimeni. Dar, în situația actuală de sărăcie, o destituire a lui Funar nu ar fi doar o gafă. Ar fi chiar o nenorocire. Mă și sperie gândul că am avea sărbătoarea acestei Sfinte Filofteia de

Feleac taman în mijlocul calendarului. De altfel, nici nu cred în comunicatul UDMR, în sensul că el chiar țintește ceea ce afirmă. UDMR, formațiune politică inteligentă, a găsit această ieșire pentru situația de mare impas în care s-a ajuns într-o perioadă extrem de scurtă. Prin amânarea aplicării plăcuțelor la Cluj până în momentul destituirii lui Funar se recunoaște într-un fel că operațiunea se dovedește a fi mult mai grea decât părea la început. Și mai complicată, și mai riscantă. Ceea ce guvernul Ciorbea a acceptat rapid din partea partenerilor de coaliție se dovedește a fi superficialitate și pripeală. Atât din partea Convenției, a USD, cât și a UDMR. O chestiune atât de simplă în vremuri normale nu poate fi expediată cu ordonanțe de urgență în perioada complicată pe care o trăim. Altfel, riscăm ca o chestiune pe care o consideram închisă după semnarea Tratatului româno-ungar să devină subiectul cel mai fierbinte. Or, lucrurile care ni se învârtesc dureros în carne nu sunt, cu siguranță, cele care îi înfierbântă acum pe românii și pe maghiarii din Transilvania. Și pe care, cu o doză de inconștiență, le stimulăm în loc să le temperăm.

Capacitatea de înțelegere și comunicare interetnică există și va exista. Ea trece, cu siguranță, pe acea linie de mijloc prin moderație și calm. Dar trece, în primul rând, prin abilitatea cu care guvernul și Parlamentul știu să o reglementeze prin legi și ordonațe elaborate cu grijă, iar nu semnate cu sentimentul că am rezolvat-o și pe asta. Abia atunci se complică mai mult.

8 august 1997

În sfârșit, începe !

Thomsen nu e nici prost, nici membru de partid. Așa că nu putea fi dus în privința reformei. Era vorba că se face, și noi am tot așteptat-o, și guvernul a zis că se desfășoară. Abia acum, când a ajuns cuțitul la os și când reprezentantul FMI a spus clar, dacă o țineți tot așa, primiți cucu, acum s-a schimbat modificarea. Nu am făcut reforma. Până acum doar ne-am antrenat și ne-am luat elan. Adică era necesară pregătirea pentru a încerca să sărim șanțul. Am făcut condiție fizică la alergare și la foame, am făcut condiție fizică și la capitolul speranță și, în sfârșit, reforma începe. Dar nu de săptă-luna viitoare, ci de azi, de când s-a și tăiat alimentarea cu energie la câțiva mamuți. Vă dați seama că, îndărătul ușilor închise, reprezentantul FMI a fost la fel de aspru ca fiecare articol din presa nezâmbăreață și ca fiecare român neînregimentat în vreun partid din actuala coaliție.

Buuun ! Va să zică, începe ! Și știm că altă cale nu există. Cel puțin așa spun experții, politicienii, ziariștii, chiar și străinii în trecere. Ceea ce nu înseamnă că restul românilor sunt chiar convinși de asta. Mulți nu știu despre ce este vorba, în vreme ce alții știu, dar sunt împotrivă. De aici vine buba ! De la ultimele două categorii. Pentru că, în primele luni de guvernare, chiar și acestea aveau o disponibilitate pentru o operațiune de o asemenea dificultate. Dar înțelegerea acestora, pe măsură ce calitatea vieții a tot coborât, s-a împuținat până la a se transforma în refuzul reformei. În acest moment, numărul celor care mai cred că reforma este singura soluție s-a împuținat vizibil. E doar o presupunere și, dacă ar fi altfel, șansele ar fi mult mai mari.

Să zicem că am fi de acord. E vacanță și nici n-avem altă soluție. De altfel, declanșarea procesului real taman în vremea concediilor mi se pare, pe lângă alte determinări, și o găselniță inspirată. Guvernul Ciorbea n-ar fi avut prea multe șanse pentru mișcarea de ieri nici în iunie și, cu siguranță, nici în septembrie-octombrie-noiembrie. Excavarea mlaștinii economiei de stat începe astfel într-o perioadă cu

ape mici și călduțe, de maximă secetă și cu un public somnolent și plecat în vacanță. Încerc să-mi imaginez cum vor reacționa unii la întoarcerea din concediu. Societatea închisă, cu lacăte pe porți și cu un boactăr care îi trimite pe foștii angajați la CEC să-și ridice salariile medii pe următoarele luni. Va fi nevoie de o lună – poate două – până se dezmeticesc și până mai toacă din sumele tentante la prima vedere, ca să avem parte de o dezmeticire în noiembrie, oarecum târzie, prea aproape de sărbători. Ianuarie e pentru trezire din clinchetul sărbătorilor de iarnă, dar februarie-martie-aprilie anul viitor vor fi cu siguranță luni de foc pentru Victor Ciorbea. Atunci își va blestema zilele că n-a rămas primar. Spuneam de Victor Ciorbea, nu de toți membrii Cabinetului, pentru că unora le va veni vremea cu mult înainte.

De altfel, singura șansă, și așa diminuată prin întârzierea nepermisă, va fi curățarea actualului Cabinet. Nici dacă americanii fac pod aerian și descarcă în fiecare zi câte un avion Hercules încărcat cu dolari, cabinetul Ciorbea, în actuala componență, nu are o șansă de reușită. E atâta incoerență și lipsă de coordonare între câțiva membri ai acestui guvern, că nici Victor Ciorbea ca persoană și nici România ca țară nu-și pot permite un asemenea lux. De a păstra în poziții-cheie, culmea, chiar din același partid oameni care se bat cap în cap, se lucrează, se contrazic, se țigănesc și generează mișcări de rac. Fără să pună ordine în Cabinet, Victor Ciorbea lansează reforma fără nici un rost. Doar de ochii lumii, din dorința de a arăta că a început-o. Dar cu siguranță nu o și poate încheia. Pentru asta are nevoie de o echipă coerentă, hotărâtă să înfrunte momentele extrem de grele și să nu se lucreze unii pe alții ca niște cocote țâfnoase.

În plus, Victor Ciorbea are nevoie de o schimbare de atitudine. Până acum, el ca om nu a dezamăgit. Dar ca premier a lăsat impresia unei indecizii atât de crunte, care în politică are chiar gravitatea unei boli. Reforma presupune fermitate, capacitate de decizie, reacție rapidă și minte limpede. Din acest moment, Victor Ciorbea ar trebui să se poarte ca un om care nu mai are nici prieteni, nici partid, nici coaliție susținătoare. Și să înceapă, în sfârșit, să comunice cu societatea. Dar direct, nu prin intermediari, și franc, cât se poate de franc și de încurajator. Dacă ne mai pricopsește și cu două-trei conferințe de presă lungi de câteva ore, că adorm și tranzistorii aparatelor radio și televiziune, atunci mai bine fără. Chiar n-are în preajma sa oameni care să-i spună că nici un premier din lume nu vine să citească discursuri de trei ore, nu pentru că ar avea cineva ceva cu el, ci pentru simplul fapt că, după o jumătate de oră de « spici », toți încep să caște și să zburde cu mintea prin alte locuri ?!

Deci, coerență în echipă, coerență în decizie și comunicare cu societatea. Și cu Dumnezeu înainte, deși mie mi-e o frică de moarte. Dar, dacă nici acum nu începe, atunci suntem pierduți. Ciorbea ca Ciorbea, dar situația României devine gravă de tot !

9-10 august 1997

Cerșetoria la TVR

De ce nu dă Ghiță Mureșan bani pentru satul său care are nevoie de un drum asfaltat, de o centrală telefonică ? Întrebarea asta stupidă nu și-o punea badea Gheorghe din Tritenii de Cluj, unde s-a născut celebrul baschetbalist. Ea venea de la Televiziunea Română, de la o emisiune de reportaj, realizată de regulă de începători. Emisiunea de la TVR, intitulată « Cu ochii în patru », un fel de copie palidă a unei emisiuni similare de pe TELE 7abc din vremurile bune, nu merită mai multă atenție decât oricare alt eșec. Pentru că rateul conține însă sâmburele mentalității ușor de regăsit în mai toată România, el merită discutat cu toată atenția.

Ghiță Mureșan a devenit un star, deși prin dimensiunile sale gigantice putea fi foarte bine și un fel de handicapat. Omul acesta, în primii săi ani de baschet, arăta chiar hazos. Fugea greoi, era stângaci și lumea îl aplauda, dar, în același timp, mai și râdea de el. Are și el o contribuție la titlul de campioană al Universității Cluj. Dar un merit enorm are cel care l-a ochit și l-a convins că trebuie să muncească imens pentru a trece de la statutul de curiozitate la cel de vedetă. Și, astfel, Ghiță Mureșan, în loc să frece mangalul, a muncit 12 ore pe zi. A fost alergat ca hoții de cai, frecat și pregătit până când n-a mai avut nici viață personală. Și din el a ieșit o stea, un mare baschetbalist în campionatul american. Să nu uităm că, în România, Ghiță Mureșan n-ar fi depășit statutul de curiozitate a naturii. Și acum, Ghiță Mureșan a devenit și vedetă de cinema. Câștigă enorm, are 26 de ani și este acuzat că nu dă bani pentru aia și aia, inclusiv pentru că nu ajută Universitatea Cluj, primăria locală, familia și pe mai știu eu cine ce pretenții de ajutoare mai are. În emisiunea TV de joi seară, reporterul voia cu orice chip să obțină efecte speciale. Adică revolta românilor în fața unui om zgârcit și nepăsător. Ba am reținut și o insistență care ține mai degrabă de mârlănie. Să-i întrebi pe tatăl și pe fratele baschetbalistului dacă le aduce ceva ! Și, în ciuda faptului că aceștia răspundeau da, reporterul insista și insinua că de fapt nu le aduce nimic. Poate că nu le aduce, dar țăranii aceia, fără să-și dea seama, reprezentau bunul-simț. Poate chiar exagerau puțin, dar simțeau că, dacă ar fi răspuns altceva, rușinea cea mare ar fi fost în primul rând pentru ei.

S-ar putea să existe o ruptură între marele baschetbalist și ai săi. Știe cineva dacă uriașul celebru nu era socotit un fel de pacoste a familiei, dacă nu cumva consătenii care se mândresc acum de mama focului cu vedeta satului lor nu l-au călcat în picioare în copilărie, spunându-i în fel și chip și socotind ceea ce avea să devină un merit drept o infirmitate ? Dumnezeu știe și nu e treaba noastră și nici a Televiziunii Române. Și apoi, omul acesta câștigă mulți, foarte mulți bani de vreo doi-trei ani. Nici n-a apucat să se bucure de ei și au și sărit cu toții că ar trebui să-i ajute pe ceilalți. Din România, prin vocea Televiziunii Române, i se cerea unui om, la puțin timp după ce a ajuns pe culmi, să fie și salvatorul celorlalți. De fapt, nu salvatorul, ci sponsorul. Poate că am fi putut înțelege atitudinea Televiziunii Române dacă ar fi fost vorba de un prieten sau de o rudă bolnavă căreia Ghiță Mureșan i-a întors spatele și a lăsat-o să moară. Dar consătenii săi voiau toți telefon și, când ridică receptorul, să audă : « Telefonul acesta a fost pus de Ghiță Mureșan. » Și distracția nu ar fi costat mult. Doar o sută zece mii de dolari. O bagatelă !

Viciul e mult mai adânc. Ține de mentalitatea noastră, a tuturor. Milioane de români încă mai trăiesc cu sentimentul că trebuie să li se dea. Culmea este că o asemenea atitudine n-am simțit-o la rudele lui Ghiță Mureșan, adică la niște țărani, ci la o instituție publică. Nu e vorba de filantropie, ci de civilizația generozității. Pentru că este o diferență enormă între cerșetorie și filantropie. Ceea ce promova reportajul de senzație era cerșetoria. Căci filantropia, gestul creștin la care este obligat cel care se află în fața săracului și neajutoratului, ține de conștiința fiecăruia, de înțelegerea cu sine și cu Dumnezeu, și nu e treaba Televiziunii Române.

Perpetuarea atitudini lui « să dea, că are », dar cât mai mult, doar pentru că un om câștigă, nici măcar la Loto Prono, mi se pare un mod de a gândi cu picioarele. Nu conține nici un strop de progres pe calea sinapselor. Asta înseamnă că România o fi evoluat ea la câteva capitole importante, dar a rămas tot unde a fost în domeniul mentalităților. Admirăm curajul și victoria altora, dar nu ne-o explicăm decât

prin șmecherie și aranjament. Nu avem mare considerație pentru risc, pentru munca pe brânci și pentru ideile câștigătoare. Cel mai adesea zicem că le puteam avea și noi, dar n-am avut noroc sau cineva ne-a împiedicat. De aici începe, de fapt, justificarea înfrângerii, chiar a ratării, a neputinței, a unei micimi sufletești din care vrem să scoatem vinovat pe altcineva.

Pentru că, la urma urmei, de ce ar da un tânăr muncit, chiar torturat pentru a face bani, o centrală telefonică la Triteni și bani pentru echipa Universitatea Cluj ? Fiind vorba de o comunitate și de o echipă cunoscută, chiar așa, n-ar fi mai bine să reducem bugetul Televiziunii Române, făcut pentru mii de gânditori de ocazie și, din banii noștri, ai tuturor, să contribuim la o centrală la Triteni și la sprijinirea baschetului românesc ? Pentru că aceasta este adevărata problemă.

11 august 1997

Tragem obloanele ?

Fără reformă, România poate trage obloanele. Obloanele spre Europa, obloanele spre democrație, obloanele spre o viață normală, obloanele speranței. De la această lipsă de alternativă începe orice discuție. Dacă am mai avea încă una, cât de cât suportabilă, ar merita să o dezbatem. Dar, în acest moment, nu mai avem nici una. 'Geaba vin unii și zic că au ei o soluție miraculoasă, cu leul-grâu, cu făcut România un enorm platou de turnat filme porno sau o crescătorie intensivă de fotbaliști. Fără reformă, România este o țară pierdută și amenințată de haos, de decădere și de condiția de republică bananieră (cu aceste rânduri i-am răspuns și unui cititor al *Evenimentului zilei*, domnul Adrian Iacob).

Fiind singura cale, va trebui să ne raportăm mereu la ea și să judecăm totul prin prisma acestei singure alternative. Și guvernul, și celelalte instituții ale statului, chiar și pe toți politicienii. Și nu numai pe aceștia. Și pe toți ceilalți. Până la urmă, reforma este un examen dur pentru tot poporul român. De modul în care va traversa reforma depinde nu doar imaginea sa, ci și șansele sale de a intra în rândul popoarelor europene. Așadar, vom judeca mai întâi guvernul după seriozitatea cu care pune la cale reforma. Din câte știu, cu câteva excepții vesele, toată presa română a reproșat actualului guvern nu declanșarea reformei, ci întârzierea ei. Ezitările, neconcordanțele, lipsa de fermitate, toate au fost ghiulele păguboase pentru scopul fundamental al guvernului Ciorbea.

Dar cel mai important lucru pe care trebuie să-l judecăm se numește strategie. La acest capitol, fiecare are ideea sa. Să începem cu una sau cu cealaltă, sau chiar în stilul pâș-pâș, încercat de Nicolae Văcăroiu. Înnămolirea societății românești în perioada acestuia nu are rost să o mai discutăm. Ea a redus numărul alternativelor la una singură. La cea a reformei abrupte, extrem de dureroasă și cu niște costuri sociale enorme. Varianta Ciorbea nu lasă, de fapt, nici un pic de loc pentru o altă alegere. Ce a moștenit de la predecesori îl obligă la această tăietură în carne vie. Deci guvernul Ciorbea poate fi judecat dacă face sau nu face reformă. Și, dacă o face, cum își coordonează deciziile, cât de coerent și de rapid se mișcă. Și cât de multe sau de puține gafe comite. Dar mai mult, nimic. Faptul că guvernul Ciorbea se decide, în sfârșit, să închidă unități economice perdante nu poate fi un cap de acuzare. Dacă vrem reformă, aceasta este singura cale. Nu există reformă cu sirop sau cu zăhărelul. Există una singură. Cea care închide porțile societăților comerciale cu pagube mari și rămase necumpărate. Că închide una sau alta, tot un drac e. Cineva tot suferă

și numărul celor afectați va crește mereu până la sfârșitul anului. Găselnița unor directori, care în ultimul moment încerca să acrediteze ideea că se putea salva, că societatea este sau poate fi profitabilă, că decizia de lichidare a fost luată de sus, la întâmplare, e în mare parte cheia actualelor tulburări. Am mai scris despre directorii societăților comerciale, în multe situații veritabili ciocli ai firmelor. Vă dați seama ce disperare pe capul acestora ! Pierd privilegii enorme. Mașini, secretare, servitori, uși deschise, posibilitatea de a ciuguli la contracte etc. Ei sunt cei mai amenințați. Muncitorii, după o perioadă de șoc, la relansarea economică, vor găsi de lucru în meseria lor sau vor fi recalificați. Directorii nu se vor mai întâlni niciodată cu privilegiile de acum. Într-o economie de piață, mulți dintre ei nu vor mai câștiga nici posturi de administratori, darămite pozițiile calde de acum.

Oricum, toate judecățile noastre despre guvernul Ciorbea au un singur criteriu : dacă reușește sau nu gestionarea reformei. O ratare îl descalifică nu doar pe premier sau echipa sa. O ratare a reformei compromite definitiv actuala coaliție. Nu văd ce viitor politic ar mai avea, în următorii ani, PNȚCD, PNL sau USD dacă guvernul lor ratează acest moment hotărâtor pentru România. Dar, în egală măsură, după felul cum trece reforma, se califică sau se descalifică și restul societății. La acest capitol ar mai trebui subliniat un lucru. De fapt, este o întrebare. Știu românii ce înseamnă reforma ? Nu cumva ei o susțin într-o proporție atât de mare crezând că ea presupune chiar îmbunătățirea imediată a calității vieții ? Nu cumva mulți își imaginează cu totul altceva, și acum, când ea a fost declanșată, ne trezim că reacțiile sunt mult mai dure decât ne așteptam ? Sincer vorbind, am sentimentul că multă lume n-a înțeles mare lucru în legătură cu ce presupune această ultimă șansă. În același timp, guvernul Ciorbea își poate trece în cont un eșec la capitolul comunicării cu societatea. Nu a pregătit-o deloc pentru reformă. N-a explicat, n-a motivat, nu a prezentat întregii societăți o strategie clară un calendar riguros. Improvizațiile și lipsa de comunicare au dus și ele la evenimentele din zilele trecute. În același timp, nimeni n-a luat în calcul faptul că suntem în situația aplicării unei reforme dure nu în Germania sau în China, ci taman în România. Iar românii sunt niște ființe speciale și complicate, dar mai ales imprevizibile. Când e vorba de reformă, mulți s-au bătut pentru ea. Când le-a atins viața în mod direct, au sărit ca arși. Chiar așa ? au zis ei, revoltați la culme. Pentru asta facem moarte de om ! Și, vrând-nevrând, trebuie să ne întrebăm : de fapt, ce vrem ?

12 august 1997

S-a schimbat modificarea

Sâmbătă, Victor Ciorbea dădea sentimentul că știe ce face. La o întâlnire informală cu directorii de ziare, a prezentat un fel de peisaj al reformei. De ce au fost necesare șapte luni, ce s-a făcut, ce n-a ieșit și ce urmeză. Victor Ciorbea dădea sentimentul că știe despre ce e vorba în propoziția reformei și nu are de gând să cedeze. La nici două zile, încerc sentimentul că m-am înșelat. Sâmbătă, fermitatea domnului Ciorbea mai avea doar un semn de întrebare : dacă directorii societăților anunțate ca fiind în lichidare vor depune luni dimineață listele cu oamenii pentru a ridica banii. Căci, spunea domnul prim-ministru, am luat măsuri ca în localitățile cu pricina CEC-ul să dispună de bani. Dacă se prezintă listele, oamenii își iau banii ! Asta a fost varianta de sâmbătă până luni. Luni s-a schimbat modificarea. Ministrul Alexandru Athanasiu a anunțat că plățile compensatorii vor ajunge la oameni abia în două-trei

săptămâni. Mai întâi trebuie să se întrunească Adunarea Generală a Acționarilor care să decidă lichidarea, apoi, decizia împreună cu listele să ajungă la Ministerul Muncii și Protecției Sociale, care să dispună transferul banilor. Compensațiile, fiind acordate pe bază de vechime și fiind diferite de la om la om, necesită verificări, calcule și alte operațiuni destul de complicate. Deci, oamenii nu aveau cum să-și ridice banii în ziua de luni. N-a fost decât un praf în ochi, o gogoașă menită să impresioneze. Se pune întrebarea : știa primul-ministru că procedura e mai complicată, dar a vrut să-i îmbuneze pe « lichidați » sau pe noi, cei care îl ascultăm ? Sau nu știa detaliile tehnice și a crezut că totul merge în stilul heirup ? Joi-vineri decidem (?!), duminică se fac listele și luni se dau banii ! Țoc-poc, operațiunea mergea ca pe bandă rulantă, de parcă n-ar fi fost vorba de oameni, ci de niște jetoane. Am zis că, totuși, primul-ministru știe ce zice și nu-și pierde vremea cu noi să ne spună povești de adormit copiii. Dar situația s-a dovedit a fi cu totul alta. Banii se eliberează după o procedură. Premierul a anunțat un calendar pripit, imposibil de respectat. Iar muncitorii, ca dovadă că nici ei nu credeau, în loc să se preocupe de liste, s-au dus liniștiți la muncă. Parcă ei ar fi avut doar o mică întârziere la realizarea planului ! Ce părea vineri fermitate, sâmbătă claritate, azi arată ca o comedie. Luni dimineață nu s-a depus nici o listă la CEC (cum spunea primul-ministru) ! Nici la Ministerul Muncii, unde ar fi trebuit să ajungă. Mai mult, oamenii de la direcțiile județene de muncă și protecție socială, care s-au prezentat pentru a ajuta la întocmirea listelor, n-au fost primiți în nici o societate. La una singură din 17 s-au întocmit niște tabele și, dacă ar fi fost depuse astăzi la CEC, primul-ministru s-ar fi aflat într-o situație penibilă. Muncitorii n-ar fi luat nici o lețcaie, pentru că listele nu sunt suficiente. Mai erau necesare decizia AGA (în care majoritar e statul, adică reprezentanții FPS, adică oamenii din subordinea primului-ministru) și decizia de transfer al banilor de la Ministerul Muncii și Protecției Sociale.

La ce a folosit tot acest balamuc cu închiderea și cu debranșarea de la utilități dacă luni s-a lucrat ? Nu se putea pregăti operațiunea pentru a nu se umple de penibil ? Cui a folosit această declanșare în forță a reformei dacă ea tinde spre o veselie generală ? Poate că directorilor care știu în ce țară trăiesc și încearcă pe la colțuri să o mai aranjeze ! Să dea Dumnezeu să n-am dreptate, dar presimțirea îmi spune că se mai negociază și se mai aranjează. Dar și în situația că lista celor 17 rămâne bătută în cuie (ar fi totuși o performanță), modul în care s-a acționat în aceste zile nu face decât să mai treacă o bâlbâială în contul guvernului. La fotbal, microbiștii, când se referă la o ocazie clară, ratată prostește, spun despre jucătorul respectiv că a umplut-o de sânge. Cam așa s-a ales și de controversata hotărâre a guvernului.

Puțini se mai îndoiesc de necesitatea reformei, de bună seamă că mulți au serioase dubii asupra modului cum este ea derulată. Dacă un guvern care, prin cel mai autorizat reprezentant al său, spune sâmbătă ceva, iar luni un ministru zice și el altceva, în realitate, lucrurile se petrec cu totul și cu totul altfel, și atunci ne cuprinde spaima că ne aflăm în fața unui amatorism cras. Dacă incoerențele guvernului Ciorbea din primele două-trei luni au fost oarecum tolerabile, cele de acum nu fac decât să-l îndepărteze de scopul său. Și să-i scurteze existența.

Adevărul este că am început să obosim. Și noi, ziariștii, și cititorii, și restul populației. În fiecare zi se schimbă modificarea. Iar cârpeala și improvizația ne sunt propuse ca îmbunătățire. Dacă sâmbătă aveam sentimentul că Victor Ciorbea știe ce vrea, astăzi sunt convins că între intențiile sale și mecanismul guvernamental pe care îl conduce e o prăpastie greu de trecut. Și dacă sâmbătă îi spuneam primului-ministru că echipa sa nu comunică riguros cu societatea, astăzi îmi explic de ce. Pentru că la Palatul Victoria, în guvernul Ciorbea, în fiecare zi, se schimbă modificarea.

13 august 1997

A obosit Emil Constantinescu ?

Emil Constantinescu a învățat deja un dram de actorie. Faptul că la aniversarea a douăzeci de ani de la revolta minerilor a ținut umbrela unui vorbitor ne spune ceva și despre om, și despre politician. Până acum, Emil Constantinescu s-a purtat mai mult fără tipicurile președintelui. Cu asta a șocat chiar și străinătatea. Un mod de a vorbi pe șleau, fără politețuri diplomatice. La Lupeni, unde a ținut umbrela, Emil Constantinescu nu s-a mai purtat ca în primele luni. A fost zâmbitor, a participat la o aniversare, a dat diplome îmbătrâniților capi ai revoltei, ba i-a atins și cu o primă politică. Zic politică pentru că aniversarea și vizita președintelui se voiau politice în cel mai pur sens al cuvântului. Pe lângă o apropiere de mineri într-o perioadă de acalmie, se încerca și pregătirea reformei în domeniul mineritului. Acolo, Emil Constantinescu ar fi putut să le-o spună pe șleau și minerilor, și tuturor celorlalți. Dar el a preferat un discurs cu momele și bezele, cu promisiuni pentru viitor. Le-a vorbit minerilor despre un plan de lungă durată, despre prefacerile zonei. Dar președintele României știa foarte bine că la plecare, când a solicitat planul de la guvern, nu s-a găsit mare lucru. Asta în ciuda faptului că în timpul ultimelor greve minerești guvernul a promis un plan complex, incluzând și culegerea fructelor de pădure. Or, acest plan nu a existat cu adevărat. La urmă, președintele a vorbit de un plan care va fi întocmit până la 15 august. Or, promisiunile făcute pe un plan în lucru, pe care nu-l vom vedea decât la Sfântu' Așteaptă, pot fi semnul unei schimbări de atitudine chiar și la președintele țării. El a văzut că spusul pe șleau, fără consecințe economice, nu folosește la mare lucru. Poate și în disperare de cauză, din lipsă de oameni și din cauza bâlbâielilor guvernamentale, Emil Constantinescu a recurs la formula vizitelor, aniversărilor și discursurilor presărate cu promisiuni. Pentru că, de la Lupeni Emil Constantinescu a plecat la Mărășești și, câteva zile mai târziu, pe litoral, într-un fel de vacanță.

Spun fel pentru că de la Neptun Emil Constantinescu se mai abate prin unități economice din zonă. Toate acestea se petrec în timp ce pe litoral oamenii își văd de o vacanță plină de ploaie și de ghinion, în timp ce la București și în restul României situația este din ce în ce mai complicată. E un calendar interesant și din el am putea citi o îndepărtare de guvern. Emil Constantinescu a amenințat că va lua măsuri dacă guvernul va face compromisuri în materie de reformă și a plecat departe de durerile de cap ale acestuia. Dacă gestul are meritul de a sublinia că una este guvernul, cu gafele sale cu tot, și altceva Președinția, strategia a reușit. Dar românilor nu le folosește la nimic. Nu simplifică și nici nu clarifică lucrurile. Nu le ușurează viața. Nu accelerează reforma. Pur și simplu, lasă guvernul Ciorbea să învețe pe pielea societății. Din acest punct de vedere, atitudinea președintelui mi se pare mai puțin inspirată. Sentimentul că el se întoarce din vacanță și intervine providențial în clarificarea lucrurilor s-ar putea să fie o păcăleală. Adică să nu mai aibă ce clarifica. Iar un eșec al guvernului Ciorbea în sensul instrumentării reformei nu va fi doar un eșec al unei echipe. Va fi și eșecul coaliției și, prin ricoșeu, și un eșec al președintelui. Compromiterea reformei prin toate câte s-au bătut cap în cap, dar mai ales nu s-au făcut poate avea consecințe asupra tuturor. Ratarea reformei afectează întreaga Românie. Iată de ce chițăitul vesel al opoziției de fiecare dată când guvernanții se bâlbâie n-are nici un haz și nu trădează decât bucuria că sunt mai aproape de guvernare. Fals ! Eșecul reformei nu va da câștig de cauză nici unei forțe politice. Va însemna doar un prim pas spre haos și subdezvoltare. Așa că distanța luată de Emil Constantinescu față de guvernul Ciorbea, cel puțin în aparență, mi se pare periculoasă și ineficientă. N-a

văzut preşedintele toate aceste gafe ? Nu ştie el de conflictele de orgolii şi de oţărala caraghioasă dintre membrii guvernului ? Nu au fost suficiente toate cele întâmplate şi situaţia tensionată de acum pentru a veni degrabă la Bucureşti spre a vedea ce se întâmplă şi spre a încerca o redresare a Cabinetului ? Dacă ea mai poate avea loc în actuala formulă.

A obosit cumva şi Emil Constantinescu ? Nu-mi dau seama ! Dar în momentul în care se pregătea să plece la Lupeni şi a aflat că planul de redresare a Văii Jiului nu există ar fi trebuit să se alarmeze. Guvernul promisese programul în timpul grevelor din iunie. Era cea mai clară dovadă că în Piaţa Victoriei se cam zice una şi se fumează altceva. Faptul că nu l-a surprins, ba a preferat să facă promisiuni pe un proiect la care se lucrează e o dovadă că Emil Constantinescu fie a obosit, fie a început să se schimbe.

14 august 1997

Curve şi neveste la export

Cu totul şi cu totul întâmplător, am ajuns la o onomastică. Mai vezi şi tu cum se distrează lumea ! Şi am ajuns la periferia Bucureştilor, pe bulevardul Brâncoveanu sau pe Metalurgiei, într-un restaurant care semăna, ca toate restaurantele româneşti, a cantină. Fără o floare, fără decor, ca o hală, cu mirosul de la spălătoria de vase trăsnind lângă orchestră, cu aceleaşi staţii de amplificare cretine şi asurzitoare. Îmi aminteam de local pentru că acolo cântase cândva Gumbuluş Band, o formaţie necunoscută, despre care am spus în glumă că Gumbuluş se scrie cu doi « l » şi cu « th ». Era onomastica unei doamne pline de viaţă. Înaltă, cu păr şaten spre blond şi cu o privire de om aflat mereu în vacanţă, femeia cu statură atletică se bucura chiar de mama focului şi îşi trăia din plin aniversarea. Când ospătarul voia să-i toarne vin, ea spunea : « Mie să-mi faci un şpriţ de vară. » La un moment dat a zis, nu suport orchestra, mai bine căutaţi nişte lăutari. Şi în câteva minute au apărut doi cu acordeonul şi vioara. Doamna a cerut imediat *Păsărică, mută-ţi cuibul !* şi te du. Nu s-a terminat bine melodia şi le-a strigat lăutarilor, acum, un Dan Spătaru, *Drumurile noastre toate*. Şi a cântat *Drumurile noastre toate* cum cântase cu ceilalţi şi *Păsărică, mută-ţi cuibul !*. Între două feluri de bucate, am apucat să schimbăm două vorbe. Unguroaică ? Nu, nemţoaică, a *zis* ea. De la Sibiu ? Nu, de la Frankfurt ! Am rămas căscat. Vorbea o limbă română impecabilă şi avea o plăcere de a trăi în stil românesc pe care n-am mai văzut-o la nici un străin. Doamna se numea Ania. Nu-i cunosc celălalt nume. Cu ani în urmă s-a îndrăgostit de un român, s-au căsătorit şi a venit în România. N-a ţinut mult şi au divorţat. Dar n-a mai vrut să se întoarcă în Germania. E o ţară în care mă simt cel mai bine pe lumea asta, a zis ea, şi a plecat să danseze cu românii şi cu sora ei. Vorbea şi ea româneşte, chiar mai gramatical decât politicienii, şi nu le păsa de Germania, nici măcar de părinţii lor, care nu ştiau o boabă din limba română. Pentru Ania, România avea un farmec aparte, cu toată sărăcia din jur. Se bucura româneşte la o geampara şi câteva clipe am încercat să-mi imaginez cum mi-aş aniversa ziua de naştere dansând de gât cu cine ştie ce băştinaşi prin America de Sud sau prin Africa. Şi nu izbuteam câtuşi de puţin să zâmbesc măcar.

Povestea Aniei din Frankfurt (pe Main) are farmecul ei special şi de aceea este o excepţie. Pentru că fenomenul este exact invers. Sărăcia de pe vremea lui Ceauşescu şi cea de acum a îngroşat plecările. Toate femeile tinere şi frumoase visează să scape de România. Şi nu numai ele. Chiar şi mamele pot fi auzite adeseori, poate

își găsește unul și se mărită în străinătate. Adolescentele își fac academia sentimentală la discotecă și se vând pentru puțin. La un străin cer dublu. Și îl pândesc pe cel cu bani. Nu contează din ce țară și de ce vârstă. Important este să scape de sărăcie și de mizerie, de șomaj și de lipsa oricărei speranțe. În fiecare zi poți vedea sute de adolescente cu o foame nebună de chilipiruri, modă, lucruri drăguțe, dar mai ales de bani. Unele cedează și se duc să danseze în Cipru, în Croația, în Liban, pe vapoare-restaurant în Statele Unite sau pe Mediterana. Mii și zeci de mii de tinere muncesc sexual pe toate continentele. În special în Europa și America, deși sunt multe fete din Transilvania care, spre oftica lui Gheorghe Funar, fac prostituție în motelurile din Ungaria. Banii, banii, spun privirile celor tinere, și ele sunt gata să se mărite cu un octogenar doar ca să-și cumpere adidași Chanel și ultimele sandale Gucci de șapte sute de dolari. E și o lume de gâște care migrează în stoluri, dar și o decădere generată de sărăcie. Numai rusoaicele rezistă acestei concurențe acerbe. Pentru că și italienii, și americanii, și nemții sunt șocați de frumusețea româncelor, chiar subjugați de felul în care știu să gătească. Înainte de a se fi introdus economia de piață, sărăcia le-a împins pe multe românce pe piața sexului. Și mai abitir decât mobila lui Cataramă, România a devenit mare exportatoare de amante și neveste pentru boșorogi, furnizoare de prostituate și picolițe, de fotografii ilustrative în băncile de date ale agențiilor matrimoniale din Vest. E una din consecințele sărăciei, ale tranziției, e semn clar că promisa speranță și încredere în viitor au început să moară la puțin timp după campania electorală de anul trecut.

Destinele se consumă mai dramatic ca niciodată. Unele nu se mai întorc niciodată, ca și doctorița pe care am întâlnit-o în deșert cu șapte copii și o turmă de oi, încercând să scape dintr-o căsătorie de deținut în Orientul Mijlociu. Altele se întorc măritate și cu gâtul bobinat de aur pentru a le scoate ochii celor rămase acasă. Pentru a-și scuza sau justifica ratarea. Altele revin bătute și acrite de viață și se resemnează pentru tot restul vieții. Încap pe mâna unui bețiv și savurează dulceața fiecărui pumn. Altele au murit sau au fost vândute rețelelor internaționale de prostituție. Și au ajuns în Japonia sau pe cine știe ce fund de mare. Toate acestea pentru că iluzia de dragoste a devenit marfa cea mai de preț a disperatelor din România. Până reușește reforma, nu ne rămâne decât exportul de curve și cel de neveste. Dacă n-ar fi rușii, am cuceri lumea.

15 august 1997

Steaua încurcă logica

În mod sigur, Steaua București este o echipă mai slabă decât Paris Saint-Germain ! Francezii au un sac de bani jucați pe căpățânile a cincisprezece boieri născuți pe seama fotbalului. Un jucător de la PSG câștigă pe lună cam cât guvernul României, plus Președinția la un loc. Și mai rămân bani pentru ceva lideri de partid și câteva vedete sindicale. Numai Marco Simone a fost cumpărat cu șapte milioane de dolari, plus 350 000 de dolari la teșcherea pentru cele două – cel mult trei – meciuri pe săptămână. Cu leafa lui pe o lună, noi salvăm o fabrică de pe lista de lichidare. Trec peste faptul că lumea contemporană a ajuns la niște aberații incredibile. Joacă milioane, zeci de milioane de dolari pe capul unui singur sportiv, transformat într-o adevărată industrie de făcut bani. De fapt, e un mod în care miturile de doi bani se întorc împotriva celui care le adulează. El plătește până la ultima lețcaie această mașinărie hrănită doar de sentimente. Și echipa franceză are 6-7 hăndrălăi care fac cât bugetul unei țări mai amărâte și de care depind palpitațiile a sute de mii, chiar milioane

de francezi. O echipă cu vedete la care ne uităm ca la cele mai tari supersonice, asigurate și răsasigurate, și pe lângă care Damian Militaru e doar o delicată praștie. Spuneam că Steaua mi se pare o echipă mult mai slabă decât PSG, pentru că echipa militară nu mai are personalități. Generația de aur, câștigătoare a Cupei Campionilor Europeni și a Supercupei Europei, a intrat la timp și s-a dus în paginile de istorie ale fotbalului românesc. Steaua a vândut tot ce se putea vinde și, în foamea de bani care caracterizează societatea românească, ar fi vândut și câinii care hălăduiesc pe maidanele din Ghencea. Din nefericire, nu se găsesc clienți.

Deci Steaua, cu excepția lui Lăcătuș și Rotariu, nu înseamnă nimic pe piața europeană de fotbal. Dacă antrenorul lui PSG ar fi vrut să afle date despre Hrib și Cătălin Munteanu, ar fi trebuit să toace mii de pagini de informație și să trimită sute de spioni până în niște comune și orășele de care n-a auzit nici *Enciclopedia Britanică*. Și tot n-ar fi aflat nimic. Dacă te uiți bine la ei, ar trebui să-i trimiți să-și facă mai întâi buletinul. Adică niște țânci care mai mult decât niște autografe de la Simone, Raí sau Loko nici nu puteau pretinde. Și totuși, ceea ce părea absolut nefiresc, chiar împotriva naturii, s-a produs. Condusă cu 1-0 și apoi cu 2-1, o echipă de adolescenți a surclasat una dintre cele mai puternice echipe ale Europei. Și a făcut-o nu doar împotriva oricărei logici, dar și împotriva unui arbitru care a furat-o de cel puțin un penalty. În prima repriză, Steaua a jucat buimac. Copiii erau copleșiți de numele și de leafa adversarilor, și se purtau ca niște parteneri de antrenament, buni să le încălzească mușchii pentru un meci mult mai important, iar Lăcătuș și Rotariu, de parcă ar fi fost întrebați dacă își mai aduc aminte cum jucau fotbal Ramses și Napoleon. Și a venit repriza a doua, cea care trebuia să infirme o zicală românească cu care străinii ne scot mereu ochii. Că mămăliga nu explodează ! Copiii i-au ridiculizat pur și simplu pe celebrii jucători francezi. Miercuri seara, Steaua a izbutit cu niște anonimi, plus două vulpi bătrâne, o victorie împotriva logicii, a tuturor calculelor hârtiei și a oricărei legi sportive.

Dar cel mai șocant lucru a fost altul. Publicul ! De mai multă vreme, românii s-au împuținat pe stadioane. Nu au bani, aleargă ca disperații și nu mai trăiesc bucuria fotbalului ca altădată. Și, taman ieri, când Steaua nu avea nici o șansă, stadionul amenința să se umple cum n-a mai fost nici la meciurile echipei naționale. Și nu erau doar bucureșteni. Am văzut la TV oameni disperați, veniți din Mehedinți, din Iași, doar pentru acest meci ! Au rămas pe afară cu biletele în mână. Ce s-a întâmplat acolo e o altă poveste, care nu ține de sport și la care organizatorii și poliția trebuie să dea un răspuns clar. Oamenii cu bilete plătite și corecte nu doar că n-au putut intra, dar au mai încasat și bastoane de la polițiști. Cum Dumnezeu i-a apucat dorul de fotbal exact când nu avea nici un rost să-i cuprindă ? Steaua avea doar o șansă dintr-un milion ! Și cum de românii, care de regulă huiduie la primele scăpări ale favoriților, au continuat să încurajeze o echipă evident mai subțire decât Paris Saint-Germain ? Toată nebunia spectaculoasă din repriza a doua nu are nici o logică și nu se putea petrece decât în România. Cred că adeseori și Dumnezeu, în loc să picure un strop de disciplină și seriozitate peste Carpați, stă și se scarpină în barbă și se enervează că nu înțelege nimic. Ca în 1989, când aceiași oameni au electrizat lumea preț de câteva zile, ca mai apoi să o împingă într-o prăpastie a dezamăgirii. Și s-o țină așa vreme de șapte ani, după care, peste noapte, când nimeni nu se mai aștepta, s-o întoarcă exact ca la Ploiești. Iar miercuri seara, Steaua a repetat în fotbal ceea ce societatea românească face de vreo două secole. Când ți-e lumea mai dragă, o face lată și, când nu mai e nici o șansă, renaște ca pasărea Phoenix. Este, din câte știu eu, singura țară în care bucuria se exprimă prin a o face lată. Atât de lată, încât la puțin timp se transformă în exact contrariul. Și tot lată rămâne.

16-17 august 1997

Proteza lui Adrian Severin

Anul trecut, când ne hotărâserăm și noi să ne schimbăm la față, era vorba că se reduc birocrația și numărul mare de ministere. Că facem economie. Pentru că ne ardea buza la NATO şi la Uniunea Europeană, n-am zis nimic că s-a înființat Departamentul pentru Integrare Europeană. Am bănuit că se va pune la cale o maşinărie care să ne învețe cum să fim mai degrabă europeni, iar noi să învăţăm să ne purtăm ca atare. Adică să ne actualizăm societatea ! Legile, comunicațiile, normele, standardele. Dacă se putea să mai facem și vorbire pe la alții pentru a-i convinge că ne-am adaptat legislaţia şi, în consecință, ar fi vremea să ne ia în selecta căruță europeană. Pentru asta s-a înființat departamentul şi pentru asta a fost adus un român care umblă în străinătate. E vorba de Alexandru Herlea, țărănist de la Paris. La momentul acela, nu ne-am interesat nici ce-a făcut Alexandru Herlea la Paris, nici ce merite are în cadrul PNŢCD. Omul ales părea mai familiarizat cu lumea europeană decât pârliții de noi, care, din când în când, mai dăm câte o fugă dincolo de Curtici. Şi am tot aşteptat să vedem progresele pentru a candida şi noi la Uniune. Înfierbântați de bătălia pentru NATO, de vizita lui Clinton, de reforma structurală, am uitat complet de Alexandru Herlea şi de departamentul său. Ministrul delegat pe lângă primul-ministru are și un merit. N-a enervat pe nimeni. A fost cel mai discret membru al Cabinetului. Dacă i-am văzut figura de două-trei ori printr-un ziar și la o emisiune de mâna a doua. Dacă a fost discret, nici nu e un lucru grav. Ar putea fi chiar un merit într-o perioadă atât de zgomotoasă. Dar la fel de discretă a fost și activitatea acestui departament. Atât de discretă, încât e greu de identificat chiar și atunci când o cauți. Pentru că Alexandru Herlea n-a făcut mare lucru în materie de integrare europeană. A făcut un proiect de două file și un dicționar de 15 cuvinte. Pentru un departament condus de un ministru delegat, e chiar o muncă obositoare. Probabil că domnul Herlea a muncit mai mult cu gura pe la urechea membrilor cabinetului Ciorbea, spunându-le, băieți, trageți cu coada ochiului la legile Occidentului, că altfel nu ne înghit, după care a muncit cu gura pe la politicienii străini spunându-le că băieţii de acasă lucrează de zor la armonizarea cu Europa şi în curând treaba va fi gata și ne pot lua de nou-nouți în Uniunea Europeană. Altceva nu cred că a făcut acest minister liliputan, cu un ministru delegat, un director, câţiva consilieri și nişte secretare. Dacă ar fi să ne luăm după anvergura operațiunii, departamentul acesta s-a născut mort. Probabil, ţărăniştii aveau o obligaţie față de un prieten din tinerețe sau un susţinător fervent al partidului la Paris și au înființat mica maşinărie care nu a mers niciodată. Ea seamănă cu un fel de proteză a Ministerului de Externe. Atâta doar că, spre deosebire de Externe, care trebuie să integreze România și în relațiile cu Africa Centrală, și cu insulele din Pacific, Departamentul pentru Integrare Europeană trebuia să ne ajute să nu avem o legislaţie care să se armonizeze perfect cu Togo şi să se bată cap în cap cu cea a Franței și a Germaniei. Mai mult decât departamentul condus de Alexandru Herlea a făcut o altă semifantomă numită Consiliul Interministerial, o altă instituție care funcționează din când în când și doar cu cei care nu au o ședință în altă parte. Aşa se face că România are într-un fel două ministere de Externe, unul mare şi altul mititel, plus un comitet care n-are timp să se ia în serios. Cel mititel primeşte bani și din străinătate pentru a ne armoniza și se pare că există un contract de consultanță cu o firmă care a delegat un om, plecat și el în sfânta vacanță.

Vrând-nevrând, Departamentul pentru Integrare Europeană s-a dovedit a fi un balon drăguț, acoperit de praf. Dacă tot vrem să-l păstrăm, mai bine l-am muta la chibiții din Cișmigiu.

18 august 1997

Întoarcerea șacalilor !

Începuserăm să tușim de atâta corupție. Ziceam că răul e atât de adânc, încât ne leagă de mâini și de picioare. Și eram într-o pornire generală. Toți voiam să înceapă decapitarea hidrei. Prea semăna cu Rusia, în care se ajunsese la situația că nu mai puteai face nici o deosebire între structurile mafiote și cele ale puterii. La fel a fost și la București. Care era diferența între George Constantin Păunescu și un ministru ? Unde se încheia responsabilitatea unuia și unde începeau obligațiile omului puterii ? Unde se termina afacerea cu țigări și unde începea autoritatea vamală și financiară când unii lucrau pentru ceilalți și viceversa ? Încerc să cred că alegerile au fost câștigate de cel care a promis cea mai dură campanie împotriva corupției. Că a fost elementul esențial în opțiunea electoratului. Și, cu o echipă mai puțin pregătită, cu instituții ciuruite și mai puțin capabile să o concretizeze, campania la adresa corupției a debutat spectaculos și se diluează pe zi ce trece. O aspirație a românilor începe să se clatine. Cu excepția lui Miron Cozma, rămas după gratii, toți marii suspecți în afaceri în stil mafiot chibițează liniștiți cercetările din chiar centrul afacerilor. Președintele Emil Constantinescu a declanșat presiunea promisă, a ieșit în fața opiniei publice și a deschis ofensiva. A purces chiar la încercări de dinamizare a instituțiilor abilitate prin lege să intervină în acest proces obligatoriu. Și ce folos ! Consecința e vizibilă cu ochiul liber. Marii rechini înoată prin societate. Toate afacerile sunt cercetate, iar documentele ies în coadă de pește. Ba nu sunt dovezi, ba scapă cineva o chichiță, ba judecătorul, ba procurorul, ba grefierul. Consecința, indiferent de cauzele invocate, este aceeași. Adică o ineficiență în atacarea corupției. Situația mi se pare extrem de periculoasă și ea traversează un moment de cumpănă. A fost șocul de început al acestei campanii. Ea a generat o inhibiție teribilă. Atât la marii rechini, cât și la profitorii mărunți. Și în bănci, și în poliție, și în justiție. Dar odată trecut șocul emoțional al amenințărilor zgomotoase, nu ne desparte prea mult de o izbucnire și mai agresivă. Ea va veni cu siguranță ! Pentru că șacalii s-au dezmeticit. Au aflat viciile legislației și ale procedurilor, guvernanții au scăpat și ei de spaima că ar putea fi agățați și o masă monetară ilicită, deocamdată inertă, va începe să se miște pe piață. Pentru că ne este din ce în ce mai clar că sume fabuloase au ieșit din circuitul legal și așteaptă să intre în joc. Pentru ce sunt acestea ? Pentru interesele personale ale unuia sau ale altuia ? Greu de crezut, pentru că ele, la o simplă ochire, depășesc cu mult nevoile unui om. În afara circuitului economico-financiar normal stau sume fabuloase controlate de mafia gulerelor albe. Au trecut șocul și spaima, ele vor fi puse să lucreze. Vor afecta sau nu politicul ? Fără îndoială că da, atâta vreme cât sunt destinate exact pentru a-l controla. Dacă o asemenea operațiune este verosimilă, atunci ne putem explica aparenta paralizie a instituțiilor statului. Mafia le-a atins pe toate. Și-a plasat oameni, i-a câștigat pe alții și pe unii adversari îi ține agățați de curea. Blocajul de acum este chiar rezultatul penetrării instituțiilor publice de către această mafie. Chiar clienții marilor mafioți îi apără de lege. Iar aceștia se întind între instituții banale, cum ar fi primăriile, și se ramifică în instituții cu pretenții, cum ar fi Internele, Parchetul, Ministerul Justiției, chiar și în Serviciul Român de Infor-

mații. Dacă ar fi să căutăm în istorie un exemplu similar și am coborî mai jos de Ana Pauker, am vedea că nici în perioada interbelică, nici măcar în anii de dictatură ofensiva împotriva corupției n-a reușit deloc. Ba dimpotrivă, a izbutit să o stimuleze. Ceea ce înseamnă că la vârful societății și în pătura ei mijlocie n-a existat niciodată o voință reală de stopare a acestui flagel. El a fost atacat doar în aparență de politicieni și a fost susținut cu naivitate de cei săraci, cu credința că îndepărtarea putregaiului le va aduce și lor un strop de bine.

Toate rezolvările în coadă de pește ale cazurilor de corupție ne arată că ne îndreptăm fie spre o fundătură, fie spre un moment de cumpănă. După care explozia corupției va paraliza pe lungă durată instituțiilor democratice și procesul de clarificare al societății românești. Poticneala de acum nu este întâmplătoare. Ea vine în primul rând de la faptul că ofensiva a fost începută doar la suprafață. S-a încercat luarea de moț a ultimelor vedete. Dar fără un mecanism pus la punct, fără oameni, fără a porni de la rădăcina răului. S-a sărit peste acel pas obligatoriu care ține de dosarele de la Securitate, de banii Securității, de oamenii acesteia săriți peste noapte în afaceri profitabile. În plus, la toate acestea s-a adăugat corupția de tip ciupeală a funcționarului mărunt, sugrumat de sărăcie.

Au trecut 9 luni de putere schimbată și impasul anticorupției pare a fi enorm. Strategia de retezare a marilor capete dă semne că eșuează. Ne aflăm în fața unei realități în stagnare. Capetele sunt doar anesteziate, dar îndepărtarea lor este imposibilă, atâta vreme cât întregul corp continuă să funcționeze normal.

19 august 1997

Casa Scânteii

Multă lume se gândește că în clădirea asta cu iz moscovit se află un fel de pupitru de comandă al opiniei publice din România. Uneori chiar este, pentru că de aici sunt lansate și rachete, și baloane de săpun, și fumigene. Și tot aici se aud primele zvonuri. E suficient să ieși pe hol și să faci câțiva pași și auzi că Ciorbea a zis, că a vorbit cineva cu Iliescu, că ieri la Kremlin Cernomârdin a semnat. Dar, dincolo de știrile care o fac să pară vie, Casa Scânteii arată ca un stârv al vremurilor apuse. După ce a fost mândria bucureștenilor, care au muncit după 1953 la un palat al presei (unde și-au mai pus și banii, și nimeni nu le-a spus niciodată mersi), Casa Scânteii a fost și principalul laminor de conștiințe socialiste. În fiecare zi, pe același culoar în care am debutat în *Luceafărul*, văd ghișeul închis de la cenzura presei. Cei mai bătrâni decât mine își amintesc ghișeul la care depuneau articolele și de unde îți ieșeau cu viza sau cu ștampila « cenzurat ». Văd în fiecare zi acest ghișeu închis, care nu se mai deschide și nimeni nu depune nici un articol. Mâine dimineață îl vom demola. *Evenimentul zilei*, gata să apară în policromie, se extinde cu câteva camere care i-au aparținut fostei cenzuri din anii '60. Cei care lucrau îndărătul paravanului au dispărut. S-au spălat pe mâini și pe suflete, și nu îi apasă nimic. S-au integrat și în democrație, și în economia de piață. A căzut și Lenin din piață, au căzut și secera și ciocanul de pe clădire, iar pe pervazurile ferestrelor mai vezi câte o vrabie care seamănă cu Ana Pauker.

Ce-au adus căderea cenzurii și sfârșitul presei socialiste în Casa Scânteii ? Toată lumea a salutat diversitatea de opinii. Dar libertatea acestora a fost însoțită de o mizerie de nedescris. În Casa Scânteii poți să cumperi Pampers și deodorant, tricouri și hârtie, mici și cizme cu toc importate din Turcia sau din Italia. Libertatea

în gândire a transformat celebrul loc bucureştean într-un talcioc mai spectaculos decât cel de la Vitan-Bârzeşti. Magazine, firme şi firmulițe, grilaje de bănci trase peste nişte birouri pârlite, un întuneric lugubru, cu uşi fără ferestre, cu pereți inscripționați de cele mai spurcate cuvinte. În Casa Scânteii e mai periculos să umbli noaptea decât în Ferentari sau în Tei. Corectoarele merg doar însoțite până la zincografie. Pe holuri, pe sub scări, se ascund cerşetori şi aurolaci, hoți de ziare şi bătrâni fără căpătâi. În jurul clădirii, în fiecare noapte fojgăiesc hoții de ziare şi boschetarii. Cine se încumetă să-i înfrunte riscă un cuțit în burtă. La linotip, ziua arată ca într-o mină părăsită. Maşinile acelea negre, de cules în plumb, aduse din Uniunea Sovietică, stau nefolosite ca într-un depou de după război. După 1990, a fost un mic avânt al industriei tipografice. Fiecare partid voia fițuică. Apoi au apărut tipografiile particulare. Statul n-a mai investit un leu în utilaje şi celebra Casă a Scânteii a devenit un bazar cu o tipografie care îl evoca pe Pazvante Chiorul. Modernizarea utilajelor şi a tiparului ține totuşi de proprietar. Adică de stat. Dar acesta nu mai are ziare, aşa că « om trăi şi om vedea ».

Dar birourile sunt ocupate de edituri, de reviste şi de ziare. Trecând peste firmele deocheate sau mai puțin deocheate care s-au cuibărit în fostul palat al ideologiei, aerul din clădire este cel puțin lugubru. Când o vezi, nu-ți vine să crezi că dintr-un asemenea loc copleşit de mizerie se dă tonul opiniei publice. Un aer de faliment şi de mizerie, de teamă de furt, pe care îl poți găsi şi la societățile în lichidare, şi la unele instituții ale statului, şi chiar la unele cu nasul pe sus, care se pretind buricul pământului. În Casa Scânteii, devenită Casa Presei Libere, se vede mai abitir decât în altă parte aerul chinuit al tranziției.

L-au demolat pe Lenin din piață, au dat jos secera şi ciocanul de pe clădire, demolăm noi ghişeul celebru al cenzurii. Dar din mintea oamenilor nu putem să-i scoatem aşa de uşor. Iar unii dintre ei, în libertatea cea fără de repere, se arată a fi mai odioşi decât sub biciul dictaturii.

20 august 1997

Cârpim dezinvolt !

Nu mai cred că suntem lipsiți de noroc chiar dacă mereu vine peste noi câte una pe care n-o putem duce şi ne îngenunchează ca o bombă atomică. A plouat mult, apa a ieşit din pământ şi casele au luat-o cu sania. Torentele le-au făcut chibrituri. Parcă erau nişte planuri cu măsuri de protecție, cu baraje de oprit viituri. A zis cineva că materia primă pentru fabricile de ulei va veni la noi prețuri. Nici n-a scăpat bine porumbelul, că s-a produs o triplare a uleiului. Toate prognozele noastre legate de inflație s-au făcut țăndări. Parcă s-ar fi triplat veniturile peste noapte ! De câteva zile trebuiau terminate planurile pentru prefacerea zonei Văii Jiului. Era sarcina guvernului. Nu ne-a anunțat nimeni de definitivarea lor. Cu siguranță că planul cu numărul o sută cincisprezece n-a fost terminat. Şi nu va fi terminat prea curând şi, dacă minunea se va petrece, nu va fi aplicat decât la Paştele Cailor. Anul trecut a făcut mare vâlvă meningoencefalita. A fost ca o bombă atomică venită pe aripile unui țânțar. S-au făcut cercetări, s-au dat sfaturi profilactice şi cu atâta ne-am ales. Câtă vreme a fost linişte, am uitat şi de torente, şi de inundații, şi de mineri, şi de țânțarul atomic. În loc de toate acestea, ne-au copleşit NATO şi, mai apoi, lichidările. Şi n-o să scăpăm de ele, că vor veni altele. Ori ne trezim cu o epidemie de febră aftoasă, ori cu un cutremur, ori cu o mineriadă, ori cu scumpirea chibriturilor. Aşa li se întâmplă tuturor săracilor. Nu doar că nu le mai trag boii, dar şi nenorocirile vin unele după altele. Aceleaşi lucruri, şi mult mai grave, li se întâmplă şi altora. Dar efectele nu sunt atât de dezastruoase. La alții, nenorocirile noastre sunt doar nişte ciupituri pe care le rezolvă repede. Noi părem lipsiți de noroc pentru că primul roi de muşte, prima furtună, prima scumpire zdravănă ne apasă cu proporțiile unei nenorociri. Şi asta din cauza sărăciei. Dar în egală măsură din cauza unui mod de viață. Nu ducem nimic până la capăt. Nici dacă e vorba de câinii vagabonzi. Nici dacă e vorba de mineri, nici de măsurile profilactice legate de amenințarea țânțarului, nici de reconversia profesională. De nimic ! Le luăm pe fiecare la puricat doar atunci când ne arde buza. Facem gură mare, ne dăm de ceasul morții şi încropim repede o promisiune. Toate promisiunile româneşti au în mijloc un plan de măsuri. Nu se va mai repeta, vom face şi vom drege. Şi planurile țin cât nenorocirea. După care mor în sertare. Aleşii neamului fug să cârpească altceva. Cu alt plan de măsuri, cu alte promisiuni şi cu fuga la o altă belea. Ca pe vremea lui Ceauşescu, de la oamenii căruia am moştenit totul. Pleca el la aeroport, toată poliția era pe burtă de-a lungul şoselei. A doua zi, dispăreau câteva tablouri din Galeria națională. Nici poliția, nici oficialii nu se preocupau decât de găsirea acestora. Dar în a treia zi se enerva Cârmaciul că unul a furat purceii poporului. Toți lăsau baltă tablourile şi porneau ca disperații după purcei. Unii să-i hrănească la biberon, alții să-i prindă pe hoți, iar autorii de planuri descopereau cum să sporească numărul naşterilor. Dacă în a cincea zi Cârmaciul voia mătase de la viermi, se alegea praful şi de tablouri, purceii erau lăsați să crape, mai ales cei care nu încăpeau în portbagaje, şi toată nația se avânta la dude şi la târâtoarele albe cu pârțuri de mătase.

Cam asta de întâmplă şi acum. Trecem în grabă de la una la alta şi nu ducem nimic la bun sfârşit. În stilul acesta, intrăm în cercul vicios al cârpelii eterne. Ne vom plânge mereu că nu avem noroc, fiind incapabili să recunoaştem că noroc am avut cu carul. Ne-a lipsit şi ne lipseşte în continuare mintea. Şi, pe lângă ea, seriozitatea.

21 august 1997

Cheleşte România !

« Codrul e frate cu românul », zicem noi şi mai plantăm lozinca asta, scrisă cam şchiop, pe la margini de păduri, pe lângă şosele, ca să arătăm că suntem conştienți de importanța plămânilor verzi ai României. Chiar şi faptul că un comentariu al zilei este dedicat lemnului şi pădurii poate dezamăgi. Nu pare subiect de prima mână, lectura poate fi mai adormitoare ca un foşnet de creangă, iar politicienii nu joacă primul rol pe scenă. Asta înseamnă doar triumful judecății că viața noastră se întinde până mâine-poimâine seară. Chinuiți de atâtea necazuri, nu mai avem puterea de a vedea în timp. Or, pădurile României țin mai puțin de criza de ulei, dar ascund criza de durată a românilor întorşi pe dos de schimbarea vremurilor. Cu discreție, aproape invizibilă, se consumă tragedia pădurii româneşti. Ea mi se pare mai importantă decât amanta unui politician sau bâlba de gândire a nu ştiu cărui ministru. Ce se petrece acum e de natură să afecteze România pe lungă durată.

În 1990 ne-am eliberat ca sălbaticii din detenție. O ură oarbă, pe care n-o mai recunoaştem, ne-a împins la distrugeri fără discernământ. Au fost rase cu securea sute de hectare de livezi performante, au fost culcate mii de hectare de pădure. A fost delirul dintre două tipuri de societate, necontrolat de nici o lege. Reîmproprietărirea peste noapte nu a determinat un simț al proprietății dominat de echilibru. Proprietatea

a fost un fel de foame. E al meu și fac ce vreau. Și vrutul a însemnat prăpăd. Sunt zone despădurite doar din inconștiență, dacă nu și din sărăcie. Tot noi ne văicărim că alunecă versanții, că ne-o iau casele la vale, că tragedii naturale se abat asupra noastră. O secundă nu ne trece prin cap că în aceste nenorociri se află chiar lipsa noastră de chibzuință. Or, guvernul și Parlamentul au socotit comportamentul adeseori barbar doar ca pe o exercitare a dreptului de proprietate, confundat adesea cu dreptul de a distruge fără să dai socoteală.

Acum se vorbește de repunerea în drepturi până la 50 de hectare. Dar, înainte de a pune în aplicare un asemenea proiect de lege, sunt necesare altele. E vorba de legi care să asigure că hectarele de pădure nu vor fi decimate peste noapte. Altfel, relieful României chelește cu o viteză uimitoare. Buimăceala legislativă în domeniu a generat o distrugere alarmantă. Pe vremuri, cât era socialismul de cretin, nu puteai să tai ca un sălbatic. Plantațiile erau protejate de crescătorii de animale. Îmi amintesc de teama teribilă de a fi găsiți de pădurari într-o plantație. Frica, condamnabilă în sine, a impus un respect față de pădure și o anume educație. După 1990 s-a ales praful ! Doar o mână de oameni, împătimiți ai domeniului, încearcă să lanseze un semnal de alarmă către politicieni și către societate. Dar toți socotesc că altele sunt chestiunile arzătoare și lasă pădurea românească de izbeliște.

Mai mult, mii de români fără carte și mulți dintre cei rămași pe dinafară la restructurare hămălesc prin munți la tăiatul lemnului. Și, pe seama muncii lor, o mică armată de profitori controlează comerțul cu masă lemnoasă. Pe vremea celorlalte guverne, licențele de exportat lemn erau fagurele de miere la care lingeau și funcționarii de la Ministerul Comerțului, și clientela politică, și, în mod special, marii mafioți ai lemnului, cuplați cu firmele arabe. Dacă nu dădeai câțiva dolari pe tonă pentru licență, rămâneai cu lemnul în spinare. Dacă nu ciubuceai în portul Constanța și nu cotizai la mafia arabă a cherestelei, rămâneai cu ea să te îngropi ca un falit preluat de mama-natură. Situația a rămas neschimbată și astăzi. Porturile românești gem de cherestea și cantități enorme de lemn se distrug în fiecare zi. Pentru că așa vrea mecanismul de ciubucuri pentru licențe, pentru că așa dictează firmele arabe. Și din hămăleala românului se alege doar scândura înnegrită, tocmai bună de sicriu. Dacă actualul guvern nu stă de-a fir a păr călare doar pe lichidări și reformă structurală, n-ar strica să vadă cum se irosesc milioanele de dolari. Și, mai ales, să scuture buzunarele funcționarilor de la licențe pentru a sancționa uriașul profit al marilor mafioți.

În România se practică acum o lege sinistră. Tăiem și apoi vedem ce facem. Și, pentru că nu-i licență, ținem aurul munților la putrezit în porturi. Asta după ce, ani la rând, cel mai bun lemn al României a ieșit din țară la jumătate de preț față de piețele lumii. Fiind vorba de o bogăție națională, mi se pare revoltător că lucruri esențiale legate de existența ei nu sunt reglementate. Că situații ambigue sunt menținute pentru interesul unuia sau al altuia. În fond, cu legislația pusă la punct, pădurile pot fi în proprietatea oricui. Pentru că, dincolo de toate, ele rămân ale României.

22 august 1997

Generalul utopiei

Cazul Ceaușescu rămâne nu doar un capitol dureros din istoria României. Câtă putere a ascuns în el, atâta morală a rămas pe dinafară. Eșuarea lui tristă și tragică va rămâne o pildă cu multiple înțelesuri. Fiecare poate înțelege din ea ce dorește și ce-l duce capul. Unii îl vor adula, alții îl vor compătimi și foarte mulți vor continua să-l

urască chiar și după execuție. Am fi chiar un popor cenușiu dacă am fi la unison față de acest personaj care a contrariat mapamondul și care va rămâne unul dintre dictatorii cei mai spectaculoși ai veacului. Vrem-nu vrem, el se califică de la sine între primele zece figuri funeste ale veacului acesta. Multă lume face trimitere la calitățile sale. Chiar le-a avut. Ar fi culmea ca un bou de-a binelea să izbutească să încalece o țară de douăzeci de milioane de oameni. Nici Hitler și nici Stalin n-au fost cretini. Au excelat printr-o inteligență nativă de o ascuțime greu de egalat. Printr-un instinct al puterii servit de iscusință în bătălia pentru putere ! De viclenie. După cum nu sunt convins că Nicolae Ceaușescu a vrut răul României și al românilor. Nimeni nu mă poate convinge de asta. Atâta doar că și-a ales prost mijloacele și a pus personalitatea sa mai presus de milioanele de oameni cărora le dorea fericirea cu pumnul în gură. Poate că asta îl și deosebește de Hitler. Că n-a lucrat morțiș la nenorocirea altora. Ceaușescu face parte din categoria celor care au nenorocit cu intenții bune (apropo de iad), decupate dintr-o ideologie pe care n-o punea nici o secundă la îndoială. Și în care se afla sămânța viciului și a căderii. Alături de Mao, el a fost poate cel mai fidel general al utopiei.

Sunt oameni care-l venerează. Nu mă refer la rudele căzute în anonimat. La profitorii din preajma sa, rămași cu buzele umflate. E vorba despre cei simpli, care, în afara spectacolului grotesc și a grijii oarecum părintești, nu s-au ales cu nimic. Unii au chiar nostalgia biciului și a coloanei, a defilării. Aceștia au avut și continuă să aibă o plăcere masochistă de a simți biciul. Sunt oameni care mor sau se ofilesc pentru că le lipsește prilejul de a linge puterea. Linsul ei a fost și este o formă de existență. Pentru că, imediat după această gimnastică de caracter, acești oameni se contaminează cu energie negativă și mai apoi calcă în picioare. Subordonați, servitori, nevastă, copii. Și, dacă le lipsesc toți aceștia, nenorocesc o pisică sau un cățel. Acest tip uman s-a înghesuit și în jurul lui Alexandru cel Mare, și al lui Scipio, și al lui Napoleon și poate fi găsit în jurul tuturor regilor și împăraților, al șefilor de state și al primilor-miniștri. El se află cu siguranță și în jurul lui Emil Constantinescu și al lui Victor Ciorbea. Dar, de fiecare dată, istoria depinde de greutatea acordată lingăilor. Uneori s-au ales cu șuturi în fund, alteori i-au îngropat pe cei cărora le-au lustruit cu limba diverse părți ale corpului.

Scriu toate acestea ca reacție la mesajul unui cititor din Scornicești. Nu pot să-l urăsc și nici să-l condamn. După cum mi se pare incorect să nu ne preocupe soarta celor din localitate. Dar nu pot să-mi ascund și o undă de compasiune amestecată cu ironie. Acum pretind chiar onorabilitate și respectabilitate. Ar vrea să înțelegem că n-au avut de-a face cu tot ce am trăit. Că au fost și ei niște victime. S-ar putea să fie și acum extrem de mândri de « stejarul » cu care ne-au procopsit. În fond, Ceaușescu nu reprezintă neapărat slăbiciunile acestei localități. El s-a ridicat pe slăbiciunile tuturor românilor și fiecare ar trebui să avem măcar o discretă apăsare din această cauză. Dar cei din Scornicești, dacă ar fi să-i judecăm ca pe o comunitate care a avut un anume comportament, n-ar avea prea multe motive de mândrie chiar și în fața unei oglinzi. E vorba de mai mici sau mai mari, agățați pe la tot felul de instituții. Și de la primărie, și de la CAP, și de la fabrica de confecții, chiar și de la școala din orașul-comună. Atunci doar băteau din picior sau îți făceau cu degetul. Oameni și instituții din România n-aveau încotro și se conformau. Cel puțin din acest punct de vedere, oamenii și localitatea au profitat, lăsând în memoria unora amintiri extrem de jenante. N-a cerut nimeni nici o despăgubire și nici nu le-a intentat vreun proces. Ce-a fost s-a dus ca un vis urât. În numele acelui trecut ar fi chiar nedrept ca localitatea să sufere. Mi se pare deja firesc ca oamenii din Scornicești să fie tratați

cu toată grija de care are nevoie o asemenea comunitate frământată. Dar considerație, nu. Dacă unii îl mai iubesc pe Ceaușescu sau îl venerează, și democrația le dă acest drept, atunci tot democrația ne dă celorlalți dreptul de a-i măsura cu îngăduință sau cu o altă părere. Mi se pare o nedreptate ca unul care îl adulează pe Ceaușescu să aibă ceva de suferit pentru asta. E treaba lui atâta vreme cât nu le sparge ferestrele celorlalți. Dar, dacă democrația îi garantează acest drept, ea le garantează și altora libertatea de a râde pe seama unui lucru cu aer de neghiobie.

Așa că nu-mi rămâne decât să dau o fugă până la Scornicești. Și așa se vând ultimele amintiri ale Stejarului. De muzeul tânărului revoluționar și de amintirile lui nepieritoare se alege praful. Și fiecare învață câte ceva din asta. Cât vrea sau cât îl duce capul.

23-24 august 1997

Cât ne costă scafandrii ?

Știrea cu președintele Constantinescu înotând înconjurat de scafandri a fugit din gură în gură mai ceva ca un iepure scăpat de la restructurare. A fost dezbătută în ziare, a fost pretext de șprițuri și de certuri în familie. Ce mai, a spart totul ! O prostie a cucerit preocuprea nației. Asta a bătut și halatul din piele de pinguin al nu știu cărui politician, a ras și papucii de casă ai lui Victor Ciorbea, ca să nu mai vorbim de restructurare și de criza economică. Vară, nenicule, și nici ploile nu mai pot răcori mințile înfierbântate. În fond, și așa nu avem probleme ! Pe lângă înotatul cu scafandri, chiar și criza uleiului e un mizilic de bucătărie. Adevărul este că transpirația se scurge mai greu. În loc să se prelingă pe ceafă sau pe frunte, unora li se infiltrează direct în scăfârlie. Și problemele devin foarte grave. Are voie președintele să iasă pe plajă în halat sau numai în costum de baie, cu riscul să i se vadă buricul ? E mai bine cu gard de sârmă, ca gură-cască să nu se poată apropia pentru a vedea cât de ciolănos este primul bărbat al țării ? Și, dacă are voie în slip și cu gard de protecție, atunci ce ne facem cu scafandrii ? Asta e mult mai grav ! Costă, nenicule, e banii poporului ! Se poate și replica : dacă vin ungurii pe sub apă și ne lasă fără președinte ? Sau mafioții atinși de corupție, înarmați cu bărci și costume de scafandru, vin la președinte și, în timp ce el înoată, îl țin de nas ? Chestii grave, la ordiea zilei, care ar trebui serios tocate în presă și apoi dezbătute de Parlament ! Să decidă aleșii poporului ! De bună seamă că, fiind o problemă națională, a apărut și controversa. Președinția a dat un comunicat prin care infirma știrea. Adică toată chestia cu înotatul sub ochii scafandrilor e un neadevăr. Praf în ochi ! Să-mi spui mie caraghios, zice românul, eu mă prinz la fițe de-astea ! A scris la ziar, e clar ! Ce-o tot întorc ? Sufletul său de frizeriță îi spune că-i adevărat și chestia e gravă. Dar gravă de tot ! N-ai văzut ce scrie Paler în *România liberă* ? Ce, mămico ? Că e primul semn al comportamentului dictatorial ! Aoăleu, ne-a bătut Dumnezeu, acum ce-o să ne facem cu nunta Lăcrămioarei ?

V-am spus că e chestie gravă de tot ! Dacă și Octavian Paler a tras o meditație, atunci nu e gravă. E groasă de-a binelea. Cade bomba peste noi și nația picotește de moleșeală ! Mărie, deschide geamul la bucătărie și strigă să se trezească poporul ! Dacă n-ar fi picoteala și șprițul, chiar s-ar da alarma. Atâta doar că românul știe că și filosoful e un cârcotaș. Prinde una, o muscă și trage tare. Bagă benzină la condei și alertează nația ! Nu cumva somnul națiunii să nască alți monștri. El stă de veghe la perpendicularitatea conștiinței. Dacă clatină nițel, îl apucă pandaliile. Și se aude un bătut în țeavă. Gol și sinistru, că e centrala termică în reparație. Ia mai tacă-ți gura,

soro, n-ai somn ? Ce te mănâncă pe tine dacă a intrat ăla cu scafandri sau fără scafandri ? Bărbatul se mai răcoreşte niţel la minte. Auzi, dragă, şi dacă omului îi era frică ? Poate se teme de înec ! Mă, să ştii că la asta nu m-am gândit ! Mai pune o bere ! Am un chef nebun de bârfă ! De unde bere ? Ai gâlgâit-o pe toată ! Ai un gâtlej ca furtunul de pompieri ! Şi nici bani nu mai sunt, că l-aş trimite pe ăla mic până la butic ! Nici Diana nu mai avem ? De unde ? Nu m-ai pus să te frec azi-noapte pe ceafă şi pe coaste ? Ptiu, că aveam chef de-o vorbă !

Nu ştiu cum au continuat amicii noştri discuţia, dar se vede că aveau un chef nebun de tăiat frunză la câini. Adevărul este că suntem un popor brav, care ascunde teritorii infinite de suflet de croitoreasă. Ne-a binecuvântat Dumnezeu cu un folclor minunat, cu un relief ca-n poveşti şi cu geniul bârfei. Unul bârfeşte în ziar, altul la colţul străzii, altul în meditaţii patriotice. Şi cine n-are partener vorbeşte singur, exclamând, auzi, al dracului !

Ce-mi place cel mai mult e că domnul Octavian Paler a tras alarma cel mai frumos. Îi cere preşedintelui s-o lase baltă cu distracţii de-astea ieftine, pe care le ştim noi de la Răposatu', şi să-şi ia în serios rolul de şef al statului, să nu mai dezmierde un guvern care trebuia demis de mult. Asta e cea mai grozavă ! Că guvernul « trebuia demis de mult pentru modul suprarealist în care continuă răul adus ţării de regimul Iliescu ». Păi, guvernul acesta care « trebuia de mult demis » nu e cumva guvernul care conţine cei mai mulţi ziarişti de la *România liberă* ? Atât din istoria guvernelor româneşti, cât şi din istoria ziarului *România liberă* ? N-am nimic nici cu cei rămaşi în redacţie, nici cu cei plecaţi la guvernare, dar lucrurile se bat cap în cap.

Şi, pentru că marele mister al scafandrilor n-a fost încă elucidat, declar că nici nu mă interesează. Dacă Emil Constantinescu ar fi lipsit de simţul umorului şi ar vrea să înoate însoţit de scafandri, n-ar avea decât. Personal, nu mă interesează, după cum nu cred o iotă din toată această poveste. Mai important mi se pare să-l întrebăm pe preşedintele României cum stă cu anticorupţia. Pentru că în campania electorală l-a tocat pe fostul preşedinte cu corupţia şi cu procurorul general. Şi taman anticorupţia dă semne de poticneală, iar de vorbit societăţii şi de exercitat presiuni la adresa procurorului general n-am auzit. Ba se vorbeşte că preşedintele a căzut la pace cu acesta, în vreme ce la Parchet se aud nişte mieunături mai ceva ca pe acoperiş ! Şi, dacă trecem la următorul subiect, chiar urmează guvernul.

Păi, nu eram noi părinţii suprarealismului ?

25 august 1997

Marţienii criminali

Chiar ne-am răcit gura de pomană. Nu va avea loc nici o remaniere. Cel puţin în perioada imediat următoare. Întâlnirile de la sfârşitul săptămânii trecute, atât între ţărănişti şi democraţi, cât şi între reprezentanţi ai celor două tabere şi preşedintele Emil Constantinescu, ne-au lămurit. Actuala formulă de guvernare rămâne bătută în cuie. Dacă aceasta ar fi doar concluzia dialogului dintre Petre Roman şi Ion Diaconescu, atunci ea mi s-ar părea aproape firească. Să văd eu două partide aflate la guvernare care ajung la concluzia că guvernează prost ! Ferească Dumnezeu ! Nici cele mai caraghioase guverne de prin insule din Pacific, nici cele de prin Africa nu ajung la o asemenea concluzie. Şi nu ajung nici cele din Europa civilizată. Nici unii, când sunt la putere, indiferent cum evoluează lucrurile, nu se acuză singuri. Eventual, dau vina pe opoziţie, pe forţe ostile, pe te miri cine. Nu numai guvernele fac la fel. Şi oa-

menii trăiesc după aceeași regulă. Când nu izbutesc un lucru, găsesc întotdeauna o explicație care nu ține de ei. Totdeauna sunt vinovați alții. Nici un ratat niciodată nu reușește să-și găsească vreo vină. Toate cauzele sunt în exterior, la ceilalți. E chiar o voluptate în a justifica eșecul, în a raționaliza căderea, în a motiva ratarea. Această tendință definește caracterul omului în raport cu comunitatea.

Cam asta se întâmplă și cu actualul guvern, și cu partidele din coaliție. Nimic din cele petrecute până acum n-a avut meritul de a clătina credința guvernanților că sunt buni. Nici ca echipă, nici ca individualități. Ei au rămas cu credința că sunt cei mai buni dintre cei care ar putea guverna. Și cei din PDSR au crezut același lucru despre ei și la fel ar crede oricare dintre noi. Nici nu pot să mi-l imaginez pe românul care apucă un scaun guvernamental și, după câteva luni de eforturi zadarnice, vine în fața opiniei publice și zice, oameni buni, iertați-mă, mi-am dat seama că sunt o catastrofă. Și, dacă totuși s-ar găsi unul care să ajungă la o clipă de sinceritate dezarmantă, cu siguranță că românii, în loc să-l respecte pentru onestitate, ar spune că au de-a face cu un prost.

Dar nici gafele, nici reacțiile populației, nici observațiile făcute de mass-media nu au izbutit să clatine imaginea guvernului despre sine și a fiecăruia în parte despre meritele sale deosebite. Am acceptat cu toții că ne aflăm în fața unei echipe lipsite de exercițiul guvernării. Dar a trecut o perioadă destul de lungă și gafele echipei Ciorbea nu numai că nu se împuținează, dar mai și sporesc. Cum Victor Ciorbea încă se mai bucură de un suport și nimeni nu-i pune la îndoială buna-credință, ne-am fi așteptat ca el să fie ceva mai lucid decât membrii echipei sale. Să observe greșelile și posturile ocupate de oameni care și așa nu au nici o șansă de a deveni performanți. Și să ia o decizie clară. Ne-am fi așteptat ca șifonarea imaginii guvernului, cauzată de gafe ale unuia sau ale altuia, să fie în cele din urmă sancționată. Nici vorbă. Victor Ciorbea crede orbește în echipa sa. Cel puțin așa pare la prima vedere. Ceva mă face să mă îndoiesc. Guvernul acesta este rezultatul unei coaliții între CDR și USD, plus maghiarii de la UDMR. Dar nemulțumirile lui Victor Ciorbea, care ar putea fi întemeiate, mai trebuie validate în mod special de Ion Diaconescu și de Petre Roman. Dacă ei nu sunt de acord, poate să creadă Victor Ciorbea ce vrea. Echipa tot aia rămâne. Iar puterea lui Victor Ciorbea în Convenția Democrată nu e prea mare. Convenția e dominată de țărăniști și acolo vocea premierului are doar un locșor. Faptul că toate cele petrecute până acum nu sunt suficiente pentru o remaniere nu reprezintă decizia lui Victor Ciorbea. De altfel, Ion Diaconescu a și declarat că este vorba de cel mai bun guvern pe care îl putem avea. Ceea ce înseamnă că președintele CDR a decis, împreună cu președintele USD, că « rămâne cum am stabilit ».

Decizia celor doi lideri politici de a menține intactă actuala formulă mi se pare neinspirată și marcată doar de orgoliu politic. Chiar nu-și dau seama de greșelile din cele opt luni ar fi impus o reașezare de câteva posturi în echipa guvernamentală ? Ce vor spune românii când vor afla de această decizie și când își vor da seama că, în ciuda bâlbâielilor de până acum, nimeni nu este sancționat nici măcar politic ? De bună seamă că nu vor sări în sus de bucurie ! Se vor amărî și nu vor scăpa ocazia să-i taxeze pe cei votați în noiembrie anul trecut.

Dacă justificarea eșecului e o atitudine firească la guvernanți, ea nu-l poate convinge nici pe omul simplu, nici pe ziarist și nici pe președinte. Și, cu toate acestea, la întâlnirea unor miniștri cu președintele Emil Constantinescu s-a stabilit demararea unei acțiuni împotriva rezistenței structurilor vechi. Ca să vezi, tot alții sunt de vină ! Și sunt necesare acțiuni speciale, comandamente, planuri de măsuri pentru a lupta împotriva lor. Păi, dacă nu erau structurile vechi, birocratice, nici nu era nevoie de guvern. Puteam să ne privatizăm singuri, schimbarea din România s-ar fi produs la un pocnet din degete, iar democrația am fi cumpărat-o de la un chioșc de pe Bulevardul Magheru.

Și, dacă nu erau nici marțienii, mamă, de când intram în NATO !

26 august 1997

Se schimbă vulpea

Mai mult păr alb decât a reușit să adune Nicolae Cochinescu din meserie și din necazurile vieții a făcut Parchetul și chiar procurorul general multor dintre cei care au crezut în justiție. Scriam de Cochinescu că este un om de modă veche. Un tip de personalitate care se exprimă pe sine doar în subordonare față de cineva. De Ceaușescu, de Iliescu, de Constantinescu. Atâta doar că, în încercarea sa de a se pune la dispoziția noii puteri, Nicolae Cochinescu a întâmpinat opoziția subordonaților. Aceștia n-au vrut să sară atât de repede în noua barcă și și-au păstrat prieteniile, rubedeniile și chiar interesele. Așa s-a întâmplat ca omul pus de Ion Iliescu în fruntea Parchetului General să fie într-un fel în două luntri. Dator celui care l-a pus în scaun și cu reflexele condiționate bine formate față de scaun în momentul în care s-a schimbat titularul. Această atitudine în coadă de pește l-a strins pe procurorul general cu fiecare zi și cu fiecare ieșire la rampă. El a părut din ce în ce mai obosit, chiar dezabuzat. În ultima vreme, Nicolae Cochinescu a pierdut chiar mai mult decât primul post din Parchetul General. A pierdut din onoare. Cu luni în urmă, când s-a discutat de modificarea legii, el a afirmat că, în cazul unei asemenea operațiuni, el își va da demisia. Faptul că nu a făcut-o, în loc să pară o formă de protest față de modalitatea adoptată, s-a transformat în slăbiciune. Rămasul pe post până ieri, când a fost destituit de președintele Constantinescu, la cererea ministrului Justiției, nu i-a adus decât pagube. Nicolae Cochinescu le apare românilor nu ca un om care apără o formulă de justiție, ci ca unul care se ține ca disperatul de postul pe care-l ocupă. În mintea oamenilor, judecata e simplă. A stat șase ani ca procuror general adjunct și voia să mai stea încă șase în poziția de *prima donna*. Pentru un om cu pretenții de profesionist și verticalitate, e cel puțin o greșeală. Datul afară, căci de un dat afară este vorba, seamănă cu o ieșire pe ușa din dos. Pe Nicolae Cochinescu nu-l mai poate salva decât prostia adversarilor săi. Adică aceștia, în loc să vegheze la deblocarea justiției, să producă o și mai mare bulibășire a acesteia. Doar o evoluție catastrofală a Parchetului l-ar mai putea salva pe Cochinescu. Abia atunci oamenii vor spune, a avut dreptate Cochinescu când n-a vrut să demisioneze, pentru că știa că ăștia își vor face de cap.

Demiterea lui Nicolae Cochinescu poate fi un moment de reper în această perioadă contestată. Prin plecarea omului numit de Ion Iliescu nu mai există nici scuze, nici justificări pentru ca justiția să funcționeze așa cum o așteaptă de atâta vreme populația României. Dacă această destituire nu va aduce schimbările estimate, consecința va fi catastrofală pentru actuala putere. Nu va mai exista nici o explicație serioasă pentru anticorupția bolmojită de Parchet și Poliție, nu va mai putea fi invocată nici o scuză. După cum plecarea lui Nicolae Cochinescu, un om al trecutului, dar și o frână în calea unor dosare, poate deschide poarta unor excese. Dacă înlăturarea omului pus de Ion Iliescu va fi urmată de abuzuri, de dosare întocmite doar pe principii de adversitate politică, atunci adio obraz, adio credibilitate. După cum e de așteptat ca actuala opoziție să-și unească vocile pentru a acredita ideea că schimbarea a fost

făcută exact pentru asemenea motive. Ar fi o gafă monumentală și consecințele ei asupra guvernului, coaliției din Parlament și chiar asupra imaginii președintelui pot fi nefaste. Prin disperarea cu care s-a agățat de post, Nicolae Cochinescu a făcut și un bine nu neapărat neglijabil. Îi obligă pe succesori și pe cei care îl vor alege să nu o ia razna fără să plătească un tribut important pentru asta.

Dar schimbarea lui Nicolae Cochinescu nu e totul. Ar fi o iluzie să credem că oamenii din Parchetul General vor renaște peste noapte, de îndată ce sosește noul procuror general cu noul mandat. Ei vor rămâne aceiași. Cu prieteni și interese în lumea interlopă, între oamenii de afaceri, în lumea politică mai ales. Ce decide unul stinge celălalt în baza telefoanelor primite de la amici. Parchetul General e vizuina vulpilor bătrâne, peste care au trecut și dictatură, și regimuri, și guverne, și partide și vor mai trece încă multe. Nu se sperie cu una-cu două și nici nu vor fi icoană în altar.

Așadar, schimbarea lui Nicolae Cochinescu era obligatorie. El simboliza frâna în justiție. Destituirea lui, în loc să lărgească spațiul de mișcare al succesorului, îl reduce la maximum. Adică la lege. Iar echipa cu care va trebui să răspundă așteptărilor nu este una nouă. Are toate bolile societății românești din ultimele decenii.

E vorba doar de o victorie prin descalificare. Dar partida continuă și succesorul nu are decât o alternativă. Victoria. Altfel, se descalifică și clubul, și antrenorul.

27 august 1997

Sălbatici, care pe care

Criza uleiului are în ea ceva tâmpit de tot. Pur și simplu nu este ! Te duci dimineața în bucătărie și vrei să-ți faci o omletă. Deschizi dulapul și vezi doar oțet, ketchup, muștar, zahăr pe fundul cutiei, niște făină albă și nimic altceva. Ulei – pauză. Pas de mănâncă și tu ceva ! Pe vremuri aveam o scăpare. Îi băgam în mă-sa pe Ceaușescu și tot Comitetul lui Central. Asta era scăparea și când mi se oprea apa și aveam părul plin de clăbuci. Tot la Ceaușescu făceam trimitere, că auzea și un vecin de la șase și pe care îl cheam Nea Nicu, un om pâinea lui Dumnezeu și care nu știa de ce-l înjur. Când mă blocam în lift, tot pe Nea Nicu îl săpuneam, când dădeam cu mașina într-o groapă, tot la el făceam aluzie. Ba cu gura mare (dar în mașină), ba în gând. El era responsabil de toate. El ne dădea, el era cel blestemat când nu ne ajungea. Acum pe cine să înjuri ? Criza uleiului e chiar cretină. E rezultatul economiei de piață. S-au schimbat costurile la materie primă. Se schimbă prețurile ! Poți să-l înjuri pe ministrul Agriculturii că n-a scos floarea-soarelui mai ieftină ? Dar n-o sapă el și cu neamurile lui ! Și nici n-o recoltează, și nici n-o stoarce. Prețul îl fac asociația, particularul, iaseul sau firma care s-au încumetat să semene nu știu câte hectare. Și ei vor să câștige. Au plătit motorina, sămânța, ziua de lucru. Mai pun ceva că să scoată profit. Pas de-i omoară că n-o scot mai ieftin ! Pe cine să omori ? Pe Emil Constantinescu ? Ce treabă are el cu floarea-soarelui ? Eventual, că nu i-a sărit în cap ministrului Agriculturii. Dar ministrul Agriculturii nu are motorină de la maică-sa ! E de pe piață. Și prețul motorinei nu se discută. Abia au găsit bani să o cumpere. Putem, eventual, să înjurăm guvernul că n-a declanșat reforma structurală, că a tot behăit-o, dar, de făcut, n-a făcut-o ! Dar atunci erau mai mulți în șomaj. Adică bani mai puțini la și mai multă lume. Putem să-l înjurăm tot pe Ciorbea că n-a dat mai mulți bani măcar la pensionari. Să zicem că oamenii în toată puterea ar putea să mănânce ouăle și fierte. Dar pensionarii nu pot. De ei și de toți cei aflați la ananghie statul trebuie să aibă grijă. Dar Ciorbea nu are banii pentru că Ministerul Finanțelor zice că nu-s. Și nu-s pentru că societățile, fabrici sau nefabrici, nu-i varsă la buget. Și nu-i varsă pentru că nu produc în beneficiu. Doar toacă ! Situația e de-a dreptul cretină și cine zice că are soluția pentru aceasă perioadă extrem de grea vinde gogoși. Sau are de unde aduce banii. Or, eu nu-l văd pe cel care să aducă mai mulți, chiar dacă s-ar numi Elțin sau regele Mihai. Reforma ne îndreaptă cu pași rapizi spre situații-limită. Îți vine să-ți iei câmpii, să-ți tragi singur palme sau să urli la primul care îți iese în cale. E un fel de prăbușire a multor rele care ne păreau normale, pentru a face loc unui altfel de normal. Uneori mă gândesc că singura soluție ar fi să dorm vreo doi ani și să mă trezesc direct la Mercedesurile făcute la Faur (fosta 23 August) și la iaurturile Danone produse în România și puse lângă marginea patului.

Zilele trecute, umblând de cheaun prin piețe să găsesc o jumătate de litru de ulei, am trăit toate aceste scrâșneli ale sinapselor și n-am găsit pe cine să-mi vărs năduful. Abia am găsit o jumătate de litru de ulei de porumb, piperat la preț mai ceva ca aurul de pe vremuri. Asta în timp ce un țigan îmi oferea sticla de optsprezece mii, iar o doamnă căra o cutie cu sticle de ulei cât pentru patru familii. I-am cerut o sticlă. Evident, contra cost ! M-a privit ca pe un prost. Cum îmi permit un asemenea lucru ? I s-a părut chiar ofensator. Adevărul este că am făcut-o de probă. Să văd câtă generozitate există. Am pe cineva la spital ! Credeți că i-a păsat ? Când ne ia valul, suntem de un egoism feroce. De pe vremea lui Nea Nicu (scuză-mă, vecine !), cine apuca Pepsi lua cu portbagajul. Cine apuca ulei lua și pentru vecini, și pentru rude, și pentru prieteni. O nehaleală dublată de disperare. Parcă venea sfârșitul lumii și nu care cumva să nu fim asigurați. Puteau să crape ceilalți de la coadă. Cine apuca, apuca, cine nu, se alegea cu un rânjet în nas. Era un fel de înfrânt al soartei, pe care cei mai mulți descurcăreți îl considerau prost. Noi, românii, suntem solidari. Cel puțin, așa ne considerăm. Și asta, de regulă, când e vorba de un inamic exterior. Dacă ne atacă rușii sau zic ceva de noi, ne facem unul ca betonul armat. Sau când e vorba de alții. Ne umflăm în pene și roșim ca un curcan planetar dacă i se aduce atingere orgoliului nostru național. Dacă se întâmplă o nenorocire în interior, ne sfâșiem ca niște animale flămânde. Dacă jumătate scapă și jumătate pier, cei care s-au salvat sunt gata să fie fericiți și să zică despre ceilalți, săracii, ce naivi sau ce proști erau !. În fața nenorocirior care ne pasc dinlăuntru nu avem nici un fel de solidaritate. E un fel de care pe care. Și buticarul care a triplat prețul are în el o foame disperată de bani. Poate să crape de foame pensionarul care dă 15 mii pe un litru de ulei. Și cel care cumpără douăzeci de sticle râde ca Bulă. Pot să moară de foame cei care au rămas fără. Criza uleiului ne-a arătat cât de șubredă este economia românească.

Dar ne-a mai arătat cât de vulnerabili suntem în comportamentul nostru de comunitate. Ar trebui să ne înmuiem puțin în legea aceasta oribilă a lui care pe care. Marile popoare, în momentele de criză, nu neapărat în raport cu exteriorul, au dat dovadă de oarece echilibru. Au strâns rândurile. Fiecare a deprins și gestul de grijă pentru semenul său. O asemenea strângere de rânduri, bazată pe generozitate, le-a trecut prin timp. Și e vremea să ne treacă și pe noi.

28 august 1997

Arestați incoruptibilii !

Acum toți se trezesc să-i tragă pumni în cap lui Gică Dănilă. E o tehnică românească străveche. Ea se reduce la « arde-l pe căzut cu sapa ! ». Vine din istorie și din rădăcinile sufletului nostru contradictoriu. Nu vreau să susțin că Gică Dă-

nilă e un înger sau un ticălos. Vom trăi și vom vedea. S-au scris multe pe seama sa. Afaceri tolerate, protecții, duritate, favorizări etc. Cine știe câte se vor dovedi în justiție și din câte se va alege fumul. *Evenimentul zilei* vă prezintă câteva date mai noi despre activitățile necunoscute ale fostului comisar-șef. Încerc să-mi păstrez totuși distanța de rigoare. Dar pot să afirm răspicat că Garda Financiară a fost și va rămâne o problemă tipic românească. De corupție și veresie, de favoruri politice și de meserie făcută după ureche. Și asta nu neapărat din cauza lui Gică Dănilă. În principiu, Garda Financiară a fost în toți acești ani la fel de brează ca și Poliția, ca și Parchetul, ca și guvernul, ca și oamenii președintelui. Eterogenă și inegală. Cu oameni corecți, ușor de pus pe degetele unui om, și cu o armată de interesați. Poate cititorii noștri nu știu cum își făceau și își mai fac sărbătorile și chefurile oamenii de la Garda Financiară. Fac lista de necesar. Pâine, salam, vin, bere, whisky, fructe, legume, carne, dulciuri. Pe urmă, iau carnetele de controale și frunzăresc numele firmelor și telefoanele sortate pe produse. Pun mâna pe receptoare și comunică doar cantitățile și adresa de livrare. Un fel de codru cu aparențe de prieteșug. Fiind o instituție începută de la zero, Garda s-a procopsit cu cei mai mulți oameni de mâna a treia și a cincea. De la faza incipientă, când arăta a improvizație, și până astăzi, Garda Financiară a evoluat. A mai câștigat în profesionalism, a dobândit experiență, dar a rămas la fel de stricată. Eventual, s-a mai perfecționat în șmecherii. Sunt destui din Gardă care au câștigat modest în toți acești ani. Ca toți românii. Dar ei au reușit performanța de a construi câte o fabrică de parchet sau alte produse pe numele nevestei, al soacrei, al unor rude îndepărtate. Și nu apar nici pe listele de câștigători la Loto, nimeni nu i-a văzut cerșind pe bulevard și nici moșteniri din America n-au primit. Mai mult, oamenii Gărzii au intrat în grupuri de influență. Și-au marcat teritoriile, cum face cățelul cu intrările. Când se calcă pe picioare cu polițiștii sau cu procurorii, ies scântei. Sau se protejează la schimb. Și atunci cum să măsori ilegalitatea din societate cu metrul stricat al corupției ? Viciile Gărzii Financiare sunt viciile societății românești din acești șapte ani. Cu bătaie la plus pentru că ei au controlat, iar pe sub nasul oamenilor (sau știința lor) au trecut toate marile evaziuni fiscale ale perioadei. Și vor trece și următoarele.

În locul lui Gică Dănilă a fost numit un nou comisar-șef al Gărzii. Mulți cred că schimbarea făcută de actuala putere va aduce ordinea și cinstea în instituție. Iaca, nu cred. Și nu din pesimism. Corneliu Gorcea a lucrat ca secretar de stat la Ministerul Finanțelor pe vremea lui Florin Georgescu. Mă simt obligat, din ce mă pricep eu (că și așa nu mă pricep), să spun că este un bun profesionist. Cel puțin, asta am auzit despre el. Pe deasupra, Corneliu Gorcea este un om civilizat. Dar Corneliu Gorcea a făcut parte din guvernul Văcăroiu. Mulți vor sări ca arși. Și ce dacă ! Iată o dovadă de democrație, un argument împotriva țipetelor de epurare politică. Dar aș vrea să le reamintesc măcar cititorilor că în timpul guvernării Văcăroiu și a lui Florin Georgescu, la Ministerul Finanțelor s-a făcut marea evaziune fiscală cu țigări, alcool și cafea. A fost o operațiune cu creier politic. Și tot de acolo s-a desfășurat celebra operațiune a timbrelor pentru țigări, condusă de celebrul director Onete. Și multe altele. Nu cunosc nici o poziție publică a domnului Corneliu Gorcea. Și nici de demisia sa n-am auzit ca semn că a încercat să se opună afacerilor din Ministerul Finanțelor. Și atunci mă întreb : ce va face ? Cu aceeași eleganță și discreție va tăcea când va fi vorba de oamenii actualei puteri. Așa că, pentru următorii ani, situația în domeniu va rămâne cum a fost. Adică proastă !

Îmi amintesc cu zâmbete de un serial american care ne-a sucit mințile când eram copii. Se numea *Incoruptibilii*. Și ne făceam proiecte. Dacă unul dintre noi ajunge șef de stat sau prim-ministru, atunci îl caută pe unul din film și-i zice să-și facă o

echipă. Şi să se îmbrace prost şi să plece prin ţară să facă dreptate şi ordine. Abia acum mă mir cum de nu creşteau şi coarne din naivitatea noastră. Pentru că, în România, *Incoruptibilii* sunt doar un vis din copilărie. În realitate, nu-i găseşti nici să tragi cu tunul. Şi dacă, din greşeală, după îndelungi căutări, mai pot fi găsiţi câţiva, ei ar trebui imediat arestaţi pentru port ilegal de corectitudine.

Oricât se vor supăra domnul Corneliu Gorcea (pe care îl şi cunosc) şi şefii săi mai mari, convingerea mea este că în Garda Financiară a anului 1997 nu se va schimba nimic. Asta pentru că sunt un optimist incoruptibil.

29 august 1997

Stan Păţitul şi Naivul !

Mi-e din ce în ce mai clar că omul politic e băiat de treabă până când îl atingi la interes. Când e vorba de voturi, e numai şuşele şi momele. Te îmbată cu zâmbete şi îţi caută în coarne, indiferent ce prostie îi spui. Cum îl arzi la interes, cum aruncă masca şi se poartă ca un mitocan. Şi, dacă n-ai grijă, te calcă în picioare. Asta s-a şi întâmplat cu actuala putere în cazul lui Valerian Stan. Când Valerian Stan a atins puncte sensibile, Victor Ciorbea şi echipa sa s-au purtat ca restul lumii de la Cleopatra încoace. Adică mârlăneşte. O fi Stan nebun, o fi urât şi păcătos, o fi el, poate, ultimul om de pe planetă (deşi nu cred), dar modul în care a fost destituit contrazice flagrant laptele şi mierea, moralitatea şi imaginea foştilor opozanţi. Un coleg de căruţă, contestat şi contestabil, dar cu siguranţă nu lichea, a fost aruncat ca un coate-goale, ca un jeg de ultima speţă. Nu i s-a mai permis să intre în guvern nici măcar pentru a-şi ridica pixurile de pe birou, fotografiile din sertare şi fularul uitat în dulap. Parcă el ar fi executat loturi întregi de nevinovaţi sau ar avea mâinile mânjite cu sânge de copil. Tare mă tem că acest comportament descalificant a fost adoptat pentru ca Valerian Stan să nu ajungă la dulapurile sale cu dosare, pentru a nu pune mâna pe cine ştie ce acte compromiţătoare sau dovezi în apărarea sa.

Şi apoi, cine este acest Valerian Stan care joacă acum rolul turnesolului ? Uscat şi cam sfrijit la fizic, cu o figură ascuţită şi cu nişte ochi de procuror, Valerian Stan n-a fost decât un biet ofiţer inferior care a mai muşcat o dată din iluzia dreptăţii şi a schimbării. A fost în CADA şi s-a dovedit la fel de periculos. Apoi a intrat în Alianţa Civică şi a slujit ca un apucat opoziţia şi Convenţia Democrată, mai ales în anii de domnie ai lui Ion Iliescu. Am mai scris în *Evenimentul zilei*. Valerian Stan n-are comportament de politician. Omul e mai degrabă un habotnic al adevărului. Face parte din acea categorie rară a oamenilor aproape bolnavi de dreptate. Mai bine moare de foame decât să ia un ciubuc umilitor. Mai bine rămâne pe drumuri decât să o scalde. Din acest punct de vedere, el era util guvernului Ciorbea, chiar dacă nu avea întotdeauna dreptate. Fostul ofiţer n-a putut deveni politician. I-ar fi fost mult mai simplu. Ar fi făcut pliscul mic şi-ar fi rămas în echipa guvernamentală. Or, el s-a purtat ca un om care a nimerit în politică precum musca în oala cu lapte.

Ce-a făcut guvernul Ciorbea ? Şi-a tras singur o palmă a cărei usturime o va simţi abia peste câteva luni ! De ce spun asta ? Deşi nu sunt convins că Valerian Stan avea neapărat dreptate în toate cazurile semnalate, destituirea sa e un gest periculos. Chiar depăşeşte proporţiile unei gafe. În primul rând că nu face decât să alimenteze suspiciunea că el avea dreptate. Că actuala coaliţie e în stare să astupe gura oricui nu este de acord cu ea. Iar ca procedură, gestul de ieri al guvernului Ciorbea e de-a dreptul descalificant. Nu era mult mai simplu ca observaţiile sau constatările sau

rapoartele (sau cum să le mai zicem ?) să urmeze calea firească a oricărei constatări ? De ce nu suportă actuala coaliție, prin reprezentanții ei de vârf, ca unele spuse pe seama lor să fie verificate, chiar și răsverificate ? Se tem de lege ? Îi șifonează întâlnirea cu aceasta sau li se face rău ? Am fi avut un diagnostic final. Și multe dintre acuzațiile lui Valerian Stan nu s-ar fi confirmat sau ar fi rămas în coadă de pește. După cum unele ar fi cerut procese lungi. Debarcarea lui Stan are proporțiile unui sacrificiu făcut în pripă. El a fost comis pentru a salva coaliția. Sau, mai pe șleau spus, pentru a tempera enervarea PD-ului pe Valerian Stan. Asta s-a urmărit, asta s-a obținut. Dar e un câștig mult prea mic față de pierderi. În primul rând că alte pretexte de tensiune în rândul coaliției vor apărea. Și tot între oamenii lui Petre Roman și Convenția Democrată. Ce se va întâmpla atunci ? Vor fi alți sacrificați ? Și chiar dacă PD-ul nu se mai ia în coarne cu aliații, pe termen lung, sacrificarea lui Valerian Stan este chiar o prostie. Ea le va da oamenilor impresia că și actuala putere se poartă ca și cealaltă. Că face caz de corectitudine doar când e vorba de alții, adică de adversari. Că nu se poate confrunta cu adevărul până la capăt fără să-și piardă firea. Mai pe șleau, destituirea lui Valerian Stan, însoțită de modul în care a fost tratat, îi va determina pe români să zică « și ăștia sunt ca și ceilalți ».

Destituirea fostului ofițer intervine însă într-un moment și mai complicat. E vorba de poticneala din anticorupție. Mașinăria avântată din ianuarie se învârte acum în gol și uruie ca dracu'. Valerian Stan apare astfel ca fiind singura victimă a anticorupției (Miron Cozma fiind luat pentru altceva). E un fel de ironie a soartei. Dar, pe lângă punctul mititel câștigat prin demisie, se adaugă astfel o enormă bilă neagră. A fost luat capul unui om care credea că se poate face anticorupție chiar și în sânul puterii. Și ne obligă să zicem : dom'le, ce naiv a fost și Stan ăsta !

30-31 august 1997

« Nu vrea mușchii mei »

Toți ne mai dăm cu stângul în dreptul. Mașini să fim, și tot nu putem scăpa. Iar în redacții lucrul acesta se întâmplă adeseori. Presiunea timpului este amețitoare. E criză de știri. Corectura țipă. Secretariatul de redacție vrea articolul mai scurt. Paginația pune titlul pe dos. Calculatoarele se înfierbântă, difuzarea urlă, rapid, că pierdem trenurile ! Căpățâna ți se învârte ca o morișcă, deși stă neclintită pe umeri. Și uneori trebuie să alegi : îndrepți greșeala și pierzi trenurile, sau o lași așa și o corectezi din mers. Și uneori nu e nici o greșeală. Dar informația de bază era greșită. Cineva reușește să îmbrobodească un reporter, și acesta, din grabă, din superficialitate, din lipsă de profesionalism, o mușcă. E sigur că a dat lovitura, mai ales că a văzut și câteva acte, a ascultat și doi-trei martori. Și-i dă drumul. Și, după ce apare, descoperi că totul e pe dos. Că omul despre care ți s-au prezentat documentele e nevinovat. Doar că autorul turnătoriei trăiește cu nevasta celui vizat și vrea să-l mătrășească mai repede din povestea de dragoste. Atunci te copleșește un sentiment de revoltă, dublat de neputință. Îți vine să spargi ceva sau să-ți tragi o palmă. Dar te cucerește următorul subiect și începi să uiți necazurile celuilalt. În fond, ca și la doctori, ca și la arhitecți, fiecare ziarist are cimitirul său de articole ratate. De greșeli jenante. După fiecare ziarist poate veni un pluton de oameni care să merite scuzele de rigoare.

Ultima poveste de acest gen a apărut nu demult în *Evenimentul zilei*. În Poiana Sibiului, una din comunele celebre ale României, dăinuie de câteva decenii un scandal. Din grădina unei femei, de la un izvor, vine apa pe o conductă la două jgheaburi la care țăranii își adapă vitele și își spală lâna. E un loc tradițional, rămas din bătrâni, în ciuda faptului că localitatea are alimentare cu apă curentă, că vaci de adăpat în acele jgeaburi nu prea sunt, iar lâna și-o spală fiecare acasă. Pe locul cu pricina, o familie și-a construit o casă. O casă de toată frumusețea, pe un teren proprietate de ani și ani, cu acte în regulă. În fața casei celei noi a început să apară noroiul și, iarna, valurile de gheață. Așa s-a întețit scandalul. Jgheaburile, numite « troace » prin partea locului, au devenit subiectul unei dispute crâncene, care frizează grotescul. Femeia bătrână cere să fie mutată de cealaltă parte a drumului. Sătenii nu vor. O urăsc atât pentru casă, cât și pentru că vrea să le schimbe obiceiul. Au ajuns la procese. Când a început betonarea locului, sătenii au început să distrugă. Vin comisii de la județ, de la guvern, se fac memorii la Parlament, vine poliția – o tevatură absolut nebună. Familia bătrânei ajunge la exasperare. E dispusă să construiască peste drum, la numai câțiva metri, o platformă pentru cele două jgheaburi. Vecinii, cei care o urăsc de moarte, nu vor în nici un chip. Mai bine fac alte lucruri necugetate decât să accepte schimbarea jgheaburilor. Vă dați seama că tot conflictul din fosta Iugoslavie e o bagatelă față de războiul troacelor din Poiana Sibiului. Și în toată această nebunie mai ajunge și un reporter al *Evenimentului zilei*. Primarul Constantin Lazăr și ciobanii din Poiana Sibiului îi vorbesc despre fărădelegea bătrânei, de încălcarea tradiției. Mai mult, îl conving pe redactorul nostru că ginerele bătrânei din Poiana Sibiului e un fost consilier al lui Emil Bobu și fost colonel de Securitate. Îl montează bine și-i spun că vor da foc casei dacă nu li se face dreptate. Și, fără să-și dea seama, redactorul *Evenimentului zilei* devine partener la isteria unei comunități împotriva unui om. Întrebarea care s-ar putea naște în mintea fiecărui cititor este una simplă. De ce nu mută jgheaburile peste drum ? Și aici vine un răspuns nuanțat în fel și chip, chiar încropit, dar care ascunde un adevăr tipic românesc. Pentru că nu vrea mușchii lui. Și pentru că nu vrea mușchii sătenilor ! Mai ales de ciudă că altcineva și-a făcut o casă mai frumoasă decât ceilalți. Nu contează nici logica, nici bunul-simț, nici expertizele, nici recomandările, nici hotărârile Consiliului Județean. Nu contează nici măcar proprietatea. Nici omul. Contează doar plăcerea vacii, care nu poate bea apă peste drum. Și în numele acestei absurdități se naște o demență colectivă prin care circulă ideea nesăbuită de a distruge casa omului. Totul numai din acea ambiție cretină, exprimată la români prin propoziția « nu vrea mușchii mei ». E o judecată unică și care instalează cretinismul la rangul de principiu. Prin aceasta, lipsa de logică și abrogarea rațiunii sunt transformate în argument. Să te ferească Dumnezeu de românul care îți înfruntă logica prin răspunsul « pentru că nu vrea mușchii mei ». De fapt, pe asta se și întemeiază logica bâtei și a bunului plac. Și pe care n-o întâlnești doar în conflictul din Poiana Sibiului, dar o putem vedea în fiecare zi la funcționarul de la primărie, la cel de la guvern, la polițai, la vecin, la colegi. O întâlnești și la oamenii puterii când nu ești de acord cu ei, dar nu vor să dialogheze cu tine, lăsându-te să înțelegi că nu le place mutra ta. Găsesc în această afirmație cretină o contribuție originală a gândirii românești. Mai ales că acum mioriticii care spun « nu vrea mușchii mei » sunt din ce în ce mai mulți. Nenorocirea e că această logică a lipsei de logică nu ne ajută la nimic. Cu fiecare sclipire ne mai scufundăm un centimetru. În...

1 septembrie 1997

Teroarea cernelii

Cea mai populară persoană de pe planetă a murit ieri-dimineață într-un tragic și spectaculos accident. Lady Diana, fosta soție a moștenitorului de tron din Marea Britanie, a reprezentat pentru mapamond un vis și un mit, o aspirație imposibilă și o legendă vie. Personajul dincolo de poveștile adeseori halucinante care o însoțeau, aducea mereu căldura nevinovată pe care nici una din vedetele lumii n-a reușit să o exprime atât de puternic. În ciuda scandalurilor care au clătinat și, în cele din urmă, au ruinat mariajul prințului britanic, Lady Diana continuă să emane generozitate și altruism, să rămână personajul cu trăsături pozitive, cu un impact extraordinar la populația planetei. Multă lume va spune că Lady Diana a fost doar un om ca toți ceilalți. Într-un anume fel, da. Sute de mii de oameni, poate chiar milioane mor anual în accidente de circulație de-a dreptul anonime. Dar Lady Di (cum era ea supranumită) reprezintă mai mult decât atât. E vorba de nevoia lumii moderne de a visa cu ajutorul altora. Foamea de vis cu ochii deschiși domină planeta și mișcă și cea mai puternică industrie a ei. Mass-media. Adică televiziuni, ziare, radiouri, panouri, foi volante, fluturași, reviste, Internet, agenții de știri și de fotografie, o întreagă lume nebună. Ea trăiește din foamea de vis a omului contemporan și în spatele căreia stă, de fapt, comerțul. Drama Dianei este drama unei femei terorizată de exact forța care a făcut-o cea mai populară figură a planetei. Sfârșitul acestui adevărat mit al mileniului poate deveni subiectul unei dezbateri. De altfel, duminică la prânz au și apărut primele voci care au început atacul. Ele s-au referit doar la paparazzi, un fel de reporteri sinucigași, fără mamă, fără tată, fără Dumnezeu. Ei vânează personalitățile și le speculează orice gest, orice amănunt. Aceștia au făcut din viața prințesei un infern. Și nu doar din a ei. Și din a altor vedete de cinema, a marilor cântăreți sau a unor oameni politici. Toți aceștia au ajuns la limita suportabilității. Fără îndoială că paparazzi de ieri au o vină enormă în acest accident. Sunt principala lui cauză. Agresiunea fotoreporterilor este susceptibilă de crimă. După cum, multă vreme, ziarele și opinia publică vor oscila între responsabilitatea acestor fotoreporteri și interesul Casei Regale britanice de a scăpa de această figură extrem de populară, dar și de incomodă pentru Coroana Britanică.

Dar accidentul de la Paris al Prințesei Diana este și un nefericit prilej de a deschide discuția despre un subiect mult mai complex. E vorba de teroarea mediilor de informare asupra comunităților. Chiar dacă în România presa s-a plâns în cei șapte ani de faptul că nu a fost băgată în seamă, în lume, ea este mai mult decât a patra putere. Prin forța de impact, prin capacitatea de a crea opinii și sentimente, de a distribui informații, mass-media controlează civilizația sfârșitului de mileniu. Avantajul circulației libere a informației are acum și reversul său negativ. Teroarea presei. Lumea politică nu se mișcă decât cu gândul la presă. Presa creează personalități și tot ea le îngroapă. Mass-media naște președinți și partide politice, și tot ea îi descalifică sau le dă jos din vârful piramidei. Frica de mass-media, arta de a o câștiga, capacitatea de a manipula populații prin intermediul ei sunt deja fenomene cunoscute și analizate de experți, de organisme internaționale, de simpozioane și studii de specialitate. Relația presei cu societatea se apropie din ce în ce mai des de momente de paroxism. Iar consecințele unor asemenea exagerări sunt întotdeauna tragice. Din acest punct de vedere, moartea Prințesei Diana, pe lângă o temperare a presiunii de tip paparazzi, va determina, cu siguranță, o dezbatere de acest gen. Și, dacă nu va începe acum, tot va începe în anii următori. Nu am nici o îndoială că în relația mass-media cu societatea s-a produs un dezechilibru periculos. Anii următori vor aduce alte fapte care să confirme această teorie. Teroarea cernelii a devenit una din consecințele nefericite ale marelui câștig numit « Galaxia Gutenberg ». O dovedește din plin și faptul că victima presei (a unui anume tip de presă) este și subiectul din care mass-media trăiește în aceste zile. Orice canal de televiziune deschizi, orice ziar sau revistă, nefericita prințesă apare ca materie primă pentru marea industrie a informațiilor. Atâta doar că la periferia acestei industrii s-a dezvoltat o subproducție care exploatează subcultura unor consumatori. În numele dreptului la informație și al circulației libere al acesteia, omul contemporan este învăluit și îmbătat cu bârfe și speculații. De la știre și opinie, pe nesimțite, mass-media a alunecat într-o adevărată industrie a bârfei. Și adeseori operează ca o putere care le controlează pe toate celelalte trei ale statului de drept. În fapt, ea stăpânește viața omului contemporan. Personal, mi se pare prea mult.

2 septembrie 1997

Cu gândul la cititori

De câteva zile, cititorii *Evenimentului zilei* vor fi observat anumite schimbări în grafica ziarului. E vorba de începutul unei perioade de schimbare în haina celui mai popular ziar al României. Ani de zile, el a fost tipărit pe plumb, în condiții extrem de modeste. Mulți dintre ziariștii străini care ne-au vizitat redacția au fost impresionați de vechimea tehnologiei. Ei chiar ne sugerau să facem oferte pentru a o livra unui muzeu al tiparului. De la scrisul pe genunchi și tipărirea hăituită de pe vremea CPUN-ului din 1990 a trecut ceva timp. Luni de zile am fost obligați să tipărim revistele *Expres* și *Expres Magazin* la Alexandria și să le încărcăm în camioane ca să le cărăm la București pentru difuzare. Apoi au venit minerii, iar patrioții din Alexandria ne-au interzis. Mai bine să le dăm foc decât să le tipărim, ziceau ei. Modernizarea sectorului tipografic a căzut astfel în seama sectorului privat. Statul a rămas cu utilajele de pe vremea lui Pazvante Chiorul. Și, într-o vreme în care impozitele pe tehnologie, taxele vamale și birocrația au crescut amenințător, *Evenimentul zilei*, în compania unor parteneri de prestigiu, a reușit instalarea celei mai moderne tipografii din România. Într-o țară din Est în care mai există și plugul medieval, și practici rudimentare, și români analfabeți, am reușit să ne apropiem de tehnologia sfârșitului de mileniu. Nu ca un moft, ci dintr-o serioasă nevoie de a fi la înălțimea pretențiilor cititorilor și în pas cu industria mondială.

Trecerea de pe bătrânul tipar cu plumb pe noi tehnologii impune o serie de modificări. Cititorul le va fi observat, desigur, în ultimele zile. Ele sunt doar începutul unui proces complex, care va însemna un ziar mai bine tipărit, mai frumos, la îndemâna cititorilor încă de la primele ore ale dimineții. Pentru aceste schimbări am apelat la graficieni de prestigiu care, pe baza unor sondaje și pornind de la scrisorile și observațiile lor, au dat contur unor recomandări. De asemenea, sondajele de opinie și scrisorile cititorilor (cărora le mulțumesc încă o dată) ne-au determinat să pregătim rubrici noi, legate de problemele cele mai importante. Tot din aceste zile, pentru a ajuta la traversarea acestei perioade dificile, am decis să publicăm gratuit anunțurile cu locuri de muncă. Orice societate din România care are un loc de muncă disponibil se poate adresa ziarului nostru, iar redacția, cu titlu gratuit, va publica în două ediții aceste anunțuri de maximum 15 cuvinte. Ne propunem să-i ajutăm pe români să traverseze mai ușor o vreme extrem de nenorocită. De asemenea, din această săp-

tămână, *Evenimentul zilei* le propune cititorilor săi diverse modalități de a-și descreți frunțile și de a-și încerca norocul. După cum, în săptămânile următoare, vom începe cel mai teribil concurs care a existat vreodată în România.

Toate acestea pentru a ajunge mai frumos și mai repede la cititori, pentru a le trasmite cât mai clar informațiile necesare și pentru a-i ajuta să traverseze cu bine, alături de noi, chinurile tranziției.

Deci, *Evenimentul zilei* nu se schimbă deloc. Va spune adevărul, se va bate pentru informațiile cele mai proaspete, nu va ține partea nimănui și va face eforturi să țină aprinsă flacăra speranței. Scopul tuturor acestor schimbări are la bază o singură dorință : alături de noi, cititorilor noștri să le fie mai bine.

3 septembrie 1997

Cinci ani de viață pe un biscuit

Nu doresc să intru într-o dispută crâncenă, apărută imediat după ce România a ieșit din spitalul Istoriei. E vorba de disputa caselor. Mi-e foarte clar că situația e complicată. Nici proprietarii nu pot rămâne victime ale furtului istoric și nici chiriașii nu pot rămâne pe drumuri. Dar nici ce se petrece acum nu mai poate continua.

Un prieten din străinătate s-a întors acasă. Are el ce are cu țara în care s-a născut. Vrea casa înapoi. E ocupată de o familie care a intrat acolo în 1992. De bună seamă că nu e un muncitor sărac. E o cumnată de general de poliție și o nevastă de mahăr. Nu vor să plece de acolo nici morți. Plătesc câteva sute de lei chirie pe un apartament. Adică aproximativ contravaloarea unui biscuit mai de soi. Cumnata generalului se bucură că păcălește statul și că poate să-și bată joc și de proprietar. Dacă e să se mute, o face, dar vrea treizeci de mii de dolari. În lume, se văicărește cu lacrimi de crocodil de nedreptatea pe care i-o face actuala putere. Și încearcă să-l tragă în țeapă și pe proprietar, după ce o face cu statul în fiecare lună. Și, ca să renunțe la această țepuire, vrea 30 000 de dolari. Situația frizează absurdul, ca să nu zic și escrocheria. Dar, dacă atât îl duce mintea pe om, nu ne rămâne decât să vedem care este anvergura mizeriei. O problemă trebuie totuși pusă.

Este corect ca mii de chiriași ai unor imobile răsărite, ca să nu zic de lux, să plătească în fiecare lună contravaloarea unui biscuit ? Suntem noi atât de bogați, încât să cotizăm fiecare pentru confortul celor care plătesc cinci sute de lei sau o mie pentru chiria unor vile care ar trebui încadrate la milioane ? Are guvernul Ciorbea atâția bani pentru această filantropie mascată ? Este cinstit ca datoria publică a României să crească mereu cu banii luați de la organisme internaționale sau de la bănci, iar leul să se împartă la toți, în timp ce ei plătesc un biscuit ? Este cinstit ca guvernul să taie din bugetul sănătății, al culturii, al apărării și al învățământului pentru ca niște profitori să poată emite pretenții de onorabilitate și să solicite duble compensații ? De la stat și de la nedreptățiții istoriei ? Ne aflăm în fața unei scăpări revoltătoare a guvernului Ciorbea. Se toacă din banul public și se adună cu țârâita din străinătate pentru a acoperi sărăcia și, într-o oarecare măsură, pentru a plăti chiria de doi lei a unor profitori. Nici dacă unii dintre ei n-ar emite asemenea pretenții materiale exagerate, situația n-ar fi de înțeles. Când toată lumea suferă, e necinstit ca, pentru unii, care și așa au profitat o viață, chiria să se reducă la un biscuit sau la un bilet de metrou. Suntem prea săraci ca să putem cotiza la confortul și la cinismul unora. Guvernul Ciorbea are obligația de a face ordine la acest capitol. Corectarea chiriilor de complezență e o obligație față de toți românii puși să suporte bunăstarea câtorva. Știu

că mulți chiriași care stau în vile și plătesc cel mult o mie de lei pe lună vor strânge din dinți și vor avea ceva de spus împotrivă. Preferă prețul scăzut al chiriei chiar cu prețul obrazului. Dar e vorba de banii a milioane de oameni tocați pe nesimțirea câtorva. Mi se pare nedrept. Asta fără să iau în calcul faptul că proprietarii adevărați, pentru biscuitul plătit de chiriași în fiecare lună, trebuie să mai tragă de viață încă cinci sau zece ani pentru a li se face dreptate. Și asta mi se pare prea mult.

4 septembrie 1997

Haz de necaz

Unde-i rost de publicitate, oamenii politici vin ca fluturii la lampă. Sau ca muștele la miere. Doar-doar mai scot un vot sau îi mai bagă lumea în seamă. Aniversarea de la Lupeni (apropo, ce s-a ales de proiectul care trebuia întocmit până la 15 august ?) a fost semnalul că și președintele Constantinescu a început să o caute cu lumânarea. Vrea neapărat să iasă în lume, dar să și afle ce spune ea. Și, bineînțeles, să audă în primul rând lucruri bune despre ce a făcut până acum.

Altfel, ce-o fi căutat Emil Constantinescu la Săftica, la echipa națională ? Din câte știu, nu jucăm nici cu Brazilia, nici cu Germania, două superputeri ale fotbalului ! Urmează un meci cu stimabilii cetățeni ai statului Liechtenstein, care în materie de fotbal sunt niște pârliți. Numai regulile preliminariilor ne obligă să ne prezentăm, și faptul că, români fiind, o putem face « lată » când am putea trimite și o echipă de femei. Deci întâlnirea lui Emil Constantinescu cu echipa națională se justifică doar din rațiuni de iarbă verde. Pentru că, dacă am lua-o pe priorități, președintele României ar fi fost mult mai necesar în Piața Victoriei. Sunt destule lucruri care nu merg la guvernul Ciorbea, chiar prea multe, așa încât o clarificare și un ghiont să nu fi fost binevenite. Așa sună o judecată care este străină de marile rațiuni ale politicii și de sfaturile consilierilor. Probabil că aceștia, mânați din spate de sondajele de opinie, i-au sugerat totuși naționala de fotbal. Adevărul e că, într-o țară normală, șeful statului chiar ar trebui să se comporte ca un om. Mecanismele funcționează, iar viața este plictisitoare. Un președinte în slip sau la un bal o mai colorează și-i dă o dimensiune omenească instituției. De aceea duetul lui Havel și Clinton la saxofon mi s-a părut un moment de o frumusețe extraordinară. La fel ar trebui să-l privim și noi pe Emil Constantinescu. Ceva mai omenește. Ar avea chiar haz să-l putem urmări într-o echipă de fotbal a Cotrocenilor cu una a guvernului sau a Camerei Deputaților. Și chiar ar fi frumos ca într-o anumită zi meciul să aibă loc. Dar acea zi ar putea veni cam după opt sute de dolari pe cap de locuitor. Lunar, evident, iar nu anual ca astăzi. Acum suntem serios deformați de sărăcie. Și românul, care nu știe pe unde să mai scoată cămașa, nu are disponibilități pentru glume. Nu mai are nici umor. Cei mai mulți vor reacționa, parcă văd, ce, de fotbal îi arde lui ? Noi crăpăm și el se duce la națională înaintea meciului cu Liechtenstein ?

Ce poți să-i răspunzi unui asemenea om ? Că lui Emil Constantinescu i s-a făcut dor de o miuță, ca pe vremea când mai trăgea una cu studenții în practică ? Cine e dispus să înțeleagă așa ceva ? Mă tem că prea puțini. Și, pentru că nu fac parte dintre aceia care cred că șeful statului trebuie să stea tot timpul la patru ace, mai că aș fi dispus să-l văd și la pescuit, și la plimbare (cum a și fost), și la un film (cum ne-au ținut cu premiera până a fost fluierat). Dar toate acestea când instituțiile statului funcționează ceva mai aproape de normal, când guvernul n-o tot schimbă de pe o zi pe alta. În condițiile acestea, mie unul mi se cam spulberă umorul. Iar picatul

președintelui poate să distreze destulă lume. Așa se întâmplă și la gimnastică atunci când intri pe covor în bocanci de schi. Dar președintele a căzut exact în fața oamenilor de la Federația Română de Fotbal. Adică a celor care sunt la pământ de multă vreme. Dacă prin vizita la Săftica Emil Constantinescu voia să încurajeze echipa națională într-un moment în care nu avea nevoie, atunci cu siguranță a reușit să ofere un balon de oxigen echipei de la federație. Așa se întâmplă uneori absurdurile vieții. Când să te ia poliția, vine în vizită președintele. Și așa i se întâmplă și președintelui. Când voia să mai câștige nițică publicitate, pac, era să-și spargă gazometrul !

5 septembrie 1997

Riscul eternității

Puțini au înțeles că sunt nemuritori, chiar dacă li s-a părut că au descoperit procedeul. Alții sunt mai realiști. Își pregătesc cu grijă liniștea veșnică. Printre multe altele, e chiar o preocupare. În fond, și moartea face parte tot dintr-ale vieții. Până la urmă, nici faptul că Viorel Cataramă construiește un cavou nu are nimic extraordinar. E doar contrastul dintre dinamismul politicianului și al omului de afaceri și pacea eternă. E chiar o chestiune de familie. Viorel Cataramă e un om lipsit de umor. Și când se apucă să facă bani, face mulți, și când s-a apucat de politică, a marcat puncte. Și când își face cavou, face unul care poate rivaliza cu clădirea primăriei. Cataramă nu știe să facă lucruri mici. Dar, dincolo de știrea aceasta, sunt câteva lucruri care merită toată atenția. Cimitirul Bellu e un fel de muzeu național. Prețurile de acolo au ajuns demente. Doi metri pătrați la Bellu costă peste patruzeci de milioane. Asta înseamnă că Bellu s-a închis pentru săraci și a rămas doar pentru artiști, politicieni și bogați. De unde se poate înțelege că și Regele Cioabă ar fi putut intra în acest panteon funerar al României ! Din câte știu, Cimitirul Bellu este chiar închis. Numai că una decid primăria și monumentele istorice, și altceva se întâmplă în realitate. Bellu a devenit una dintre cele mai bănoase afaceri cu moartea. De la terenuri până la gropari, de la servicii până la aprinsul candelei, totul e pe bani grei și pe relații. Asta ne arată că nu ne dezmințim nici atunci când e vorba de moarte. Tot români suntem. Și, din 1990, cele mai importante afaceri din domeniul funerar au fost făcute nu de amărâți. Tot de politicieni, tot de mai-marii vremii. Așa au ajuns unii să-și împartă aleile în spații de veci, așa au ajuns să cumpere la prețuri de nimic speculanții postrevoluționari. Ei vând acum de zece ori și de o sută de ori locuri de veci luate pe o nimica toată.

Mai mult, Bucureștii traversează o criză de locuri de veci. Nu suntem noi poporul incinerărilor. Pentru cei mai mulți dintre români, incinerarea este chiar un sacrilegiu. Ea li se potrivește doar altor religii și oamenilor care n-au pe cine să le aprindă o lumânare. Românii păstrează de la romani, și chiar de dinaintea lor, cultul strămoșilor. Acesta tinde însă să devină imposibil. Spațiile puse la dispoziție de primărie sunt insuficiente. Înflorește specula și se îmbogătesc afaceriștii cu moartea. În același timp, sfârșitul lin sau tragic al cuiva apropiat îi împinge pe mulți în situații disperate. Reguli comunitare nu mai funcționează. Serviciile sunt deplorabile, adeseori scandaloase. În numele tristeții pe care o trăiești, toți te jecmănesc cu sânge rece. Legislația din domeniu e săracă și de ochii lumii. Cei care au avut parte de nenorociri în familie o pot confirma. Legea lui « care pe care » e mai puternică și mai dură decât dincolo de gardurile cimitirului. Adevărul este că nu putem face reformă și în această civilizație a lucrurilor legate de înmormântare. Că omul este obligat să trăiască scene de o cruzime care îl pot marca pentru lungă vreme. Ca să nu mai vorbim de serviciile de după. Cine vede cum arată locurile de veci ale unor mari figuri ale culturii și istoriei României se îngrozește de-a binelea. I se taie cheful de eternitate. Asta spre deosebire de românii de altă naționalitate, emigrați, de exemplu, în Germania. Ei găsesc localnici care să aibă grijă de memoria părinților lor. Ba unul mai isteț a și făcut o firmă. Încasează două-trei sute de mărci pe an de mormânt îngrijit. Și pune mereu flori, greblează pământul, aprinde de sărbători o lumânare. Și câștigă cam cât o societate comercială de stat aflată în pragul privatizării. De aici vine și diferența. Pentru noi, moartea e un jaf. Pentru alții, o formă de civilizație.

6-7 septembrie 1997

Antrenamente politice

Nu mă lasă inima să mă agăț de gâtul unui om căzut. E și singura rațiune pentru care nu văd de ce aș purta un război împotriva PDSR și a lui Ion Iliescu. Dar spusul lucrurilor pe nume nu înseamnă război. E doar datoria de bază în această profesie. Iar Ion Iliescu și PDSR coboară vertiginos. Dacă ne gândim că pentru Petre Roman deconturile guvernării de doi ani nu s-au încheiat nici acum, după cinci ani, atunci e lesne să ne imaginăm că nu se vor încheia nici pentru Ion Iliescu și partidul său. Ele se vor ține lanț, și pierderea de puncte va continua până când o altă forță și o altă situație economică îi vor face pe români să uite. Ceea ce a părut senzațional în ruperea aripii Meleșcanu acum a devenit firesc. Era vorba de observația inteligentă a unora, poate chiar regizori ai politicii, care și-au dat seama că viitorul fostului partid de guvernământ este din ce în ce mai mic și mai negru. Faptul că la Sibiu și acum la Galați se ridică voci care cer trecerea lui Ion Iliescu în poziția de președinte de onoare nu e o întâmplare. E doar mersul lucrurilor pe linia logică. Rămâne în scenă un responsabil și se naște altul, cu imagine mai puțin apăsată de greșelile guvernării. Chiar și Ion Iliescu a început să simtă aceasta. E și motivul pentru care el a avut un fel de vară electorală. S-a deplasat în multe localități și comune și s-a întâlnit cu oamenii. Românii sunt în același timp civilizați, pe cât de inexplicabili sunt adeseori. I-au spus lui Ion Iliescu despre necazurile lor, despre așteptările lor neconfirmate, despre sărăcia care se adâncește. Asta nu înseamnă neapărat un suport pentru fostul președinte al României și pentru partidul său. E vorba doar de uzarea imaginii actualilor guvernanți. Pentru că tot românii au proverbul cu « cine s-a ars cu ciorba suflă și în iaurt ». Această precauție față de cel care te-a ars reduce la maximum șansele de viitor ale PDSR. Și asta au înțeles și cei care au susținut echipa Meleșcanu.

Revolta de la Galați, elegantă, de catifea, care nu îl condamnă pe Ion Iliescu dar cere o poziție care îl scoate din joc, era firesc să apară. Sunt mulți care nu mai cred în actualul președinte al PDSR. Dar, în același timp, nici nu vor să urmeze aripa Meleșcanu. Mulți nu vor să plece din vechiul PDSR, pentru că nu înțeleg ce vrea echipa Meleșcanu și dacă nu cumva în spatele ei se află cineva. Ion Iliescu a fost șocat de acel 3 % câștigat de aproape neînființatul partid al rebelilor. După cum trebuie să fi suferit enorm, împreună cu susținătorii, când, recent, Meleșcanu l-a depășit în topul popularității. Realitatea este că adevărata criză din interiorul PDSR încă nu s-a produs. E vorba de criza mortală, declanșatoarea prăbușirii definitive. Încă mai sunt susținători fervenți și alături de ei stau lucizii care realizează că șansele scad mereu. Dar nu au curajul să migreze. Toată această situație oarecum staționară antici-

pează alte momente de tensiune. Va încerca Adrian Năstase să preia PDSR și să-l pragmatizeze ? Va izbuti și abia atunci se va alege pe cale naturală forța care să combată cu adevărat alianța CDR-USD ? Mulți și-au dat seama că Ion Iliescu reprezintă un model depășit. Un cal care nu mai poate ieși niciodată câștigător. Și atunci încearcă să declanșeze o cursă în doi, din care să se aleagă marele adversar sau partener al Convenției. Forțele care au guvernat vreme de șapte ani încearcă altă variantă de regrupare. Una credibilă, agresivă, cu șanse pe termen lung. Se pregătesc armele mediatice ale bătăliilor politice, se mișcă banii, se lucrează la biografii și scenarii, chiar și la dosare de șoc. Cam pe aici a ajuns confruntarea din fostul PDSR. Asaltul mortal se va produce abia când una din cele două grupări va simți victoria mai aproape. La Galați n-a fost vorba decât de un test premergător.

8 septembrie 1997

Mitul iubirii

Nici un alt fapt de viață nu a conectat atenția sutelor de milioane de telespectatori ca funeraliile Prințesei Diana. Prin intermediul televiziunilor, populația globului s-a conectat, într-o compasiune nemaiîntâlnită. Dincolo de solidaritatea generală în fața morții, tragedia prințesei a impresionat profund. Celebrități culturale, politice, financiare și figuri regale s-au strâns pentru a aduce un ultim omagiu celei mai populare personalități a planetei. În ciuda faptului că am asistat înmărmuriți la ceremonialul de adio al unei celebrități, sentimentul general n-a fost acela din Ecleziast. Adică « deșertăciune a deșertăciunilor, totul este deșertăciune ! ». În primul rând, pentru că Diana reprezenta triumful omului simplu asupra visului. Ridicarea din anonimat până la culmile gloriei. Și apoi, tot ea a încercat să le părăsească. Viața regală nu i-a adus decât chinuri sufletești, drame familiale și procesiuni obositoare. Omul simplu a început să trăiască drama încorsetării în canoane și ceremonii pe care nu le avea în sânge. A biruit astfel nostalgia libertății. Povestea Dianei impresionează pentru că a reușit aproape tot ce poate visa un om și, în loc să moțăie pe culmile mulțumirii de sine, a avut puterea să le părăsească pentru a regăsi bucuriile simple : dragostea, compasiunea pentru suferinzi, solidaritatea cu săracii și sprijinul pentru năpăstuiții soartei. A renunțat la pază și securitate, a refuzat și titlul de Alteță Regală și a început să-și vândă hainele scumpe în beneficiul bolnavilor și al săracilor. Plecarea ei din Palatul Regal, în loc să o coboare în ochii oamenilor, a ridicat-o mai sus decât își putea imagina chiar regina Angliei. În gestul Prințesei a fost și revanșa unui om simplu față de o monarhie rigidă, oarecum atemporală, lipsită de accente omenești. Și toată măreția istorică a Coroanei Britanice a fost obligată să se încline în fața dramei omenești. Steagul britanic a coborât mai jos pe Palatul Buckingham, iar suverana a fost obligată să iasă în stradă pentru a aduce ultimul omagiu. Moartea prințesei Diana poate fi un punct de reper în reforma Coroanei Britanice, cu tot ce ține de ea.

Dar impresia extraordinară a acestei tragedii vine nu din ascensiunea uimitoare a unei femei. Ea trebuie căutată în cu totul altă parte. Populația Globului a divinizat-o nu pentru că ar fi aparținut Coroanei Britanice sau pentru că era mama viitorului rege al Angliei. Mitul Dianei provine din căldura aproape magnetică pe care o emana. Față de toate celelalte simandicoase sau acrite fețe regale, Diana iradia candoare și dragoste, simplitate și căldură. Toate acestea, în ciuda unor traume sufletești care au generat o viață personală tumultuoasă. Într-un fel, este explicabil de ce oamenii au receptat mai puțin tribulațiile sale sentimentale și mult mai mult iubirea și dragostea de oameni. Mesajul pe care îl lansează viața Prințesei este unul profund pozitiv. Nu contează atât de mult slăbiciunile și păcatele unui om atunci când ele reprezintă mult prea puțin în raport cu trăsăturile pozitive puse în slujba oamenilor. Până la urmă, toți avem parte de slăbiciuni, mai mici sau mai mari. Vânarea lor nu face decât să însemne o întâietate dată răului. De rămas, nu rămâne și nu contează decât binele pe care ai încercat să-l aduci semenilor. Iar Diana a fost percepută definitiv nu ca o fată regală capricioasă, ci ca un om care se dedica iubirii. Iubirii de semeni, compasiunii, alinării durerii. Adică speranței. Culmea este că, în această campanie de regăsire a condiției umane departe de tipicurile necrozate ale monarhiei, Prințesa nu și-a descoperit doar semenii, durerile lor, nenorocirile acestui sfârșit de mileniu, dar și-a descoperit și iubirea, pe care o pierduse între zidurile Palatului Buckingham. O iubire aproape polemică față de rigiditățile îmbătrânitei Coroane Engleze. Sfârșitul ei are astfel meritul de a plasa apăsătoare îndoieli și întrebări pe seama celei mai cunoscute Case regale de pe glob.

Remarcabila ceremonie de pe străzile Londrei a fost o lecție de civilizație, un început pentru o lungă și complicată dezbatere pe seama agresivității presei, dar mai ales o lecție de morală. Omul nu se poate salva decât prin iubire. Din acest punct de vedere, tragedia Dianei nu reprezintă decât continuarea mitului. Din el ne hrănim cu toții.

9 septembrie 1997

Curat murdară !

Niște ciumeți într-ale fotbalului au învins în această toamnă echipa de fotbal a clubului Dinamo. Dar Dinamo București este un club condus de generali ai Poliției române. Unul și unul. Echipa străină, cu nume îmbârligat, pe care nu-l pot reproduce instantaneu, nu avea nici un ofițer superior. Doar neinstruiți și sergenți. De unde putem deduce că generalii români au suferit o înfrângere umilitoare. A fost un fel de Călugăreni fotbalistic în care oamenii cu vipușcă din poliție au jucat doar rolul turcilor. Dacă ne uităm bine pe lista Consiliului de Administrație al clubului Dinamo, ne apucă tremuriciul. Numai stele aurite, cam jumătate de constelație națională. Într-un moment de criză, cu aceiași oameni mai că ai putea încropi chiar și un guvern provizoriu. Ce caută ei acolo ? N-are poliția destulă treabă ? În primul moment, mi-am imaginat că tot acest consiliu de gabori înstelați, cum ar zice un ocnaș, s-a pus pentru a da de urma celor opt milioane de dolari dispăruți de pe vremea lui Vasile Ianul, când fotbaliștii români de clasă erau vânduți ca legăturile de pătrunjel. A fost o perioadă la acest club, care, prin reprezentanți, îi lua la întrebări pe toți românii certați cu legea, când banii au fost de-a dreptul măcelăriți. Clubul ministerului care se ocupa cu respectarea legii vindea fotbaliști pe rupte și toca bani mai abitir decât armatorii greci. În plus, ca să mai facă rost de bani și pentru câte o ciorbă de burtă, vindea și autoturisme Dacia și, dacă nu se mai schimbau lucrurile, ajungea și club de afaceri și valori imobiliare. Declarațiile fulminante ale fostului ministru Doru Ioan Tărăcilă s-au topit ca un susur în urechile autorităților. Generali conduceau la Steaua, generali la Dinamo, și fiecare cu câte o tichiuță politică în mijloc. De aici se vede că și oamenii politici, și generalii erau mai tentați de spectacole sportive decât de propria lor muncă. Truda în slujba fotbalului a devenit astfel o plăcută îndatorire a generalului român de armată și de poliție. Chiar și recentul general Abraham, destituit

pentru că încurca prea des poliția cu politica, s-a băgat cu mândrie la clubul Dinamo. Al dracului și fotbalul ăsta ! Mai aduce o călătorie, un șpriț, un bănuț, o înțelegere cu pătimașii echipei adverse și, evident, o îndatorare. Faptul că atâția generali nu s-au înghesuit în conducerea clubului pentru a da de urma celor opt milioane de dolari furați ne-o dovedește un detaliu aproape neînsemnat. Consiliul conține, pentru aparență democratică, și un om de afaceri. Ziceam « aparență » pentru că George Nețoiu este un ofițer de informați de la celebra 0215. Din 1991, el s-a avântat cu curaj în afacerile cu țigări, cafea și bere. El nu este străin de containere introduse prin contrabandă, nici de cele 13 tiruri cu țigări și bere surprinse de TVR în timpul vămuirii din pădurea Brănești. Mai mult, sub protecția sa și a oamenilor din poliție s-au desfășurat marile operațiuni de contrabandă cu țigări și alcool. Și cu codiță politică. Atunci când totul a început să pută, « marele » om de afaceri de la doi și un sfert a fost trecut la serviciul economic al unei circumscripții de poliție. Să-i învețe pe români să respecte legea. A sponsorizat și PDSR-ul în campania de anul trecut, a cumpărat și fotbaliștii și, mai nou, încearcă să-și protejeze afacerile cu protecția noilor generali din poliție și cu pălăria clubului Dinamo. Și noi care ziceam că se face curățenie !

10 septembrie 1997

Dilema Secu !

Vă mai aduceți aminte ce isterie era cu Securitatea prin 1990 ? Chiar și în anii care au urmat ! Nu doar în legătură cu trecutul său odios, cât mai ales cu implicarea ei după căderea lui Ceaușescu. Ion Iliescu și Virgil Măgureanu au reușit să controleze metamorfoza și, cu păcatele nedecontate, dar mai ales cu numele schimbat, ea a continuat să funcționeze. Nu vă vine să râdeți când vă reamintiți de isteriile opoziției, de scenariile naive ale demonstranților când venea vorba de Securitate ? Chiar dacă subiectul s-a umplut de praf și nu mai amuză pe nimeni, eu zic că nu-i nimic de râs. Ba dimpotrivă. Unii au rămas, alții și-au schimbat hainele sau fața, dar un anume mecanism ocult a continuat să funcționeze. El a fost conectat la poliție și a deținut un control important asupra economiei în toți anii dintre Nea Nicu și căderea lui Ion Iliescu. Dincolo de orgoliile noastre stupide, dincolo de gafele lumii politice, perpetuarea acestui mecanism explică și poate fi una din cauzele situației în care se află România acum. Oameni cu un trecut dubios, care pot fi agățați și noaptea de mânecă, au fost împinși pe prima scenă și au fost utilizați în funcție de un interes sau altul. Proiecte obligatorii și avantaje enorme au fost blocate sau create prin acest mecanism. Neputința societății românești de a purcede la o clarificare calmă și civilizată a trecutului ne-a costat mult mai mult decât ar părea la prima vedere. Marea spaimă a foștilor guvernanți ținea, printre altele, și de trecut. Alegerile din 1996 îi îngrozeau pe toți, nu doar în legătură cu codoșelile bănești, ci și din cauza dosarelor. Încrâncenații opoziției de atunci amenințau cu limpezirea trecutului. Trecătoare iluzie și tandru balon de săpun ! Trecutul a devenit plictisitor chiar și pentru cei care au suferit de pe urma lui. Pentru că victimele acestuia, instalate la putere, au fost copleșite de grija scaunelor, a proprietăților, a prezenței publice. Trecutul a rămas doar ca o discretă floare la butonieră. Iar nedreptatea făcută memoriei se răzbună dureros în vreme ce omul simplu se întreabă mereu, de ce Dumnezeu nu ne iese nimic ?

Constantin Ticu Dumitrescu a enervat o mare parte din români. E patetic, exagerează și vorbește adeseori ca un zăltat. Prin 1990, Iacob Ciuceanu încerca să mă convingă că Ticu Dumitrescu a lucrat pentru Securitate. Multă lume zice că Ticu Dumitrescu e un extremist, că susține răzbunarea cu orice preț, că mititelul cu cravată ar fi în stare să-i belească pe foștii securiști și să le pună pielea cu tărâțe și sare. Nu știu ce vrea, dar bătălia sa pentru deschiderea dosarelor mi se pare corectă. Mă face chiar să trec peste disputa stupidă, tipic românească, în privința paternității. A cui a fost ideea ? Cine a susținut-o cel mai înflăcărat ? Al cui nume îl va purta proiectul de lege ? Vanitate dâmbovițeană ! În fond, patentul asupra ideii de redeschidere a dosarelor aparține moralei. Ea măsoară echilibrul naturii umane. Iar societatea românească, dacă în acești șapte ani a progresat economic până la genunchiul luxat al unei broaște, ca atitudine față de fosta Securitate, s-a calmat definitiv. Deschiderea dosarelor n-ar ajuta decât la liniștirea tuturor. Am ști pentru mulți ani cu cine avem de-a face ! Am scăpa de farisei și de democrați confecționați peste noapte. Și mai ales de stele căzătoare și de șantajabili. De oameni care sunt în stare să ne vândă pe toți doar pentru a-și proteja masca de oameni curați. Ce drame mai poate aduce deschiderea dosarelor într-o țară în care ticăloșii și escrocii au jucat atâtea roluri de primadonă ? În care se poate râde și la tragedia shakespeariană, în care legea n-are mai mare valoare decât pârleazul de trecut la ibovnice ? Eventual, ar provoca vreo câteva cutremure de conștiință ! N-ar fi decât o tardivă și binefăcătoare întâlnire cu sine a celor care vor să uite cu orice preț. Și ne-ar folosi tuturor.

11 septembrie 1997

Surpriza chineză

Mai bine să nu ne aducem aminte ce au însemnat Tezele din iulie 1971 ! Ceaușescu se întorsese din China și, după ce văzuse marile spectacole și ideologia de monolit în jurul Partidului Comunist Chinez, s-a gândit că n-ar strica să ne bage și nouă același regim de gândire. De atunci a început marele îngheț al României. Și tot de atunci ne-a rămas despre chinezi o imagine. Țara sutelor de milioane de locuitori sub un singur cap și o singură gândire. Mai mult, revolta din piața Tian-An Men, pusă repede în oglindă cu Piața Universității, ne-a întărit prejudecata. Comunismul chinez a fost simbolul comunismului împins până la ultimele lui rafinamente sadice. Mărturisesc că nici eu n-am fost departe de o asemenea prejudecată. Numai că, după Piața Universității, noi am continuat într-o bălmăjeală care ne-a dus unde ne-a dus, iar chinezii au realizat un salt spre un adevărat miracol economic.

Ce se poate vedea astăzi la Beijing și la Shanghai ar putea întoarce pe dos imaginația a milioane de români. În acești ani, China, cu hulitul ei de comunism, poate bate pe umăr toate reformele est-europene. Nu doar cea din România și Bulgaria, dar și cea din Ungaria, Cehia și Polonia. Cu toții ne-am plâns că nu avem oamenii necesari. Că ne lipsește exercițiul democratic. Că nu avem școala economiei de piață. Dar n-o au nici chinezii. Nici în democrație nu excelează în sensul numărului de partide. Dacă vreți, nu excelează nici în pregătirea oamenilor. Din mai multe puncte de vedere, ei se află mult mai jos decât noi la anumite capitole. Dar, cu toate acestea, evoluția lor economică este spectaculoasă. Ei n-au început reforma prin distrugerea economiei socialiste, ci prin soluții inteligente de trecere. Lozinca lui Deng Xiaoping, « O singură țară, două sisteme », a fost încununată de succes. Similitudinile cu economia românească au fost enorme, doar chinezii au progresat însă enorm, iar noi am cules floricelele gândirii originale. Adică mentă și mușețel. Noi am schimbat legi și cupoane, ei au avut o strategie clară. În numai șapte ani, la Shanghai s-a născut un oraș care rivalizează, din multe puncte de vedere, cu Chicago sau cu Cle-

veland. Noaptea chiar le bate. Rivalizează chiar şi cu Manhattanul. Evoluţia este absolut uluitoare. Între ce am văzut în 1986 şi ce este astăzi e o diferenţă ca de la cer la pământ. E drept că ţara lui Mao şi a lui Deng beneficiază de un avânt economic teribil pentru toată zona de sud-est a Asiei.

Dacă vizita lui Nicolae Ceauşescu în China a însemnat începutul îngheţului, vizita de acum a lui Emil Constantinescu poate să însemne o schimbare de optică pentru economia românească. În China am văzut tehnica zonelor libere, poate cel mai bine organizate din lume, arta de a atrage investiţii, eficienţa actului economic. În China am văzut secretar de partid care spunea că blocurile astea vechi, făcute de comunişti, le dărâmăm şi facem altele ca lumea. În câţiva ani, China a beneficiat de investiţii străine de peste 160 de miliarde de dolari. Şi vin în continuare. Dar economiştii chinezi spun că nimeni nu va schimba legile pe baza cărora s-a investit. Nici o literă, un deceniu sau două. Şi nimeni nu se plânge că se produce vânzarea ţării. Ba oamenii sunt şocaţi să vadă cum, din nişte mlaştini, în şapte ani s-a putut naşte un oraş extraordinar.

Dacă Sorin Dimitriu, bancherii şi oamenii de afaceri, dar mai ales politicienii prezenţi în această vizită au învăţat ceva, atunci ea poate însemna pentru economie exact opusul modelului care l-a impresionat pe Ceauşescu. Ar putea fi chiar momentul deşteptării.

12 septembrie 1997

Goriloi prost

Toate conferinţele internaţionale mă plictisesc de moarte. Au în ele ceva adormitor, plicticos şi convenţional. N-au viaţă. Acolo nu există oameni. Toţi indivizii nu sunt decât purtători de hârtii şi principii. În plus, nu poţi nici să te scarpini, nici să strănuţi, pentru că nu-i politic şi nici diplomatic. E şi acesta unul dintre motivele pentru care am refuzat să-i însoţesc pe preşedintele Constantinescu şi pe premierul Ciorbea la toate invitaţiile pe care le-au făcut. În plus, viaţa între politicieni n-are sare şi piper. În ciuda acestei păreri, am răspuns da la o invitaţie în Lituania şi la alta în China. Şi nu pentru a avea confirmarea a ceea ce ştiam despre întâlnirile oficiale. Nu am deloc comportament de masochist moral. Am vrut neapărat să fac aceste călătorii doar din dorinţa de a vedea cum se comportă Emil Constantinescu ca preşedinte. I s-a urcat la cap sau nu ? Sunt semne de comportament dictatorial ? Cum se poartă cu colaboratorii săi ? Care este procentul de slugoi între cei care îl înconjoară ? Câtă luciditate a rămas în profesorul modest şi lucid pe care românii l-au ales să conducă schimbarea vieţii lor nenorocite ? Mărturisesc că această operaţiune s-a dovedit a fi mai palpitantă decât multe investigaţii complicate pe care le-am efectuat în cariera mea de ziarist.

În avionul de Vilnius, Emil Constantinescu n-a stat prea mult după perdea, în sectorul în care se aflau câţiva membri ai guvernului şi consilieri. Îmbrăcat în jerseu, a venit între tehnicieni şi ziarişti. Chiar am avut prilejul unui dialog. Primul lucru care m-a surprins e că Emil Constantinescu nu şi-a pierdut umorul. Al doilea lucru, nu se îmbată cu apă rece. Din discuţia purtată, mi-am dat seama că Emil Constantinescu nu e un om cu capul în nori. Ştie destul de bine cât de mare este rahatul în care suntem. La un moment dat spunea « dumneavoastră nu v-aţi dat seama că noi am câştigat alegerile, dar puterea n-am preluat-o în întregime ? ». Era tot a altora. Emil Constantinescu vorbea ca un om care-şi dă seama că şi anticorupţia se blochează pe zi ce trece. Se stinge ca un foc de paie. Oamenii capabili să producă schimbarea nu sunt prea mulţi. Unii au dat bir cu fugiţii. Alţii au dezamăgit. N-au fost decât nişte sperietori. Îndărăt nu erau decât şmecheri sau papagali. Cu unul sau cu câţiva, nu poţi face nimic. Lucrurile sunt atât de complicate şi de adânci, încât schimbarea lor cere o muncă migăloasă şi de durată. Din aproape în aproape şi pe mai multe planuri.

Prima discuţie s-a încheiat din cauza aterizării. A stat în picioare până când avionul a ajuns la câţiva metri de pistă. Apoi, cu calm, s-a aşezat pe scaun şi şi-a pus centura. Mi s-a părut a fi şi un semn pentru un om cu sânge rece, care nu intră în panică la prima adiere de vânt.

Un alt lucru care frapează în preajma lui Emil Constantinescu este normalitatea relaţiilor din echipă. Nu simţi un anume stres pe care l-am trăit în preajma lui Ion Iliescu. Nu am văzut oameni care să tremure că vine şefu', nici căciulindu-se la apariţia acestuia. Doar câte un ofiţer de gardă mai dă semne de grijă exagerată. Într-un avion în care oamenii citeau, ascultau muzică, un goriloi prost, cu un creier care nu depăşea 1 % din greutatea picioarelor, îşi fudulea pistolul şi cele câteva încărcătoare în văzul tuturor. Îşi scosese haina şi ţinea să se fandosească în văzul tuturor cu mijloacele de exprimare pe care le deţinea, pe lângă « să trăiţi ». Apropo de asta, paza lui Emil Constantinescu, cu excepţia câtorva gesturi de prost gust, nu este câtuşi de puţin ostentativă. Faţă de gorilele lui Ion Iliescu, specialiste în mârlănie şi călcatul în picioare, cele de acum pot fi trecute la capitolul rezonabil. Şi, dacă tot am atins acest capitol, merită trecute în revistă şi cele ale celorlalţi care au defilat pe la Vilnius. Brazauskas e păzit de nişte fiare. La conferinţă, aveai impresia că te împuşcă mai întâi şi pe urmă te întreabă cum te cheamă. Lukaşenko, preşedintele Belarus, e păzit la fel ca Ceauşescu, Gaddafi sau Brejnev. Lukaşenko nu se mişca decât însoţit pe toate părţile de vreo douăzeci de haidamaci cu două-trei puşcoace sub haine. De altfel, omul e de tot râsul. Se poartă şi arată ca un preşedinte de colhoz care crede că trage un referendum mai uşor decât fată scroafa colhozului. Kwasniewski e păzit de oameni în vârstă, din vechea gardă, plasaţi în BMW-uri negre şi cu o discreţie rezonabilă. Árpád Göncz e cel mai plăcut. Zâmbeşte mereu şi se deplasează ca un moşulică plecat cu nepoţii studenţi să-i ducă la o discotecă. Faţă de el, Emil Constantinescu vrea să arate că el nu vine decât însoţit de consilieri.

13-14 septembrie 1997

Frica de Ceauşescu

La plecarea de la Vilnius l-am provocat pe preşedinte. Aş vrea să văd şi eu unde aţi stat ! M-a luat imediat sus. Un apartament de hotel, format din două odăi. Un living strâmt şi un dormitor cu puţin spaţiu în jurul patului. Pe masa din sufragerie se aflau şi o sticlă cu apă minerală Dorna, o cutie de suc Parmalat şi trei mere. Fotolii ruseşti de pluş, sub pat o pereche de papuci de casă, iar în dulap... A intrat garda şi s-a întors preşedintele. « Cel mai ieftin apartament pe care l-am putut închiria. » Aici ca aici, dar la Scroviştea ! Emil Constantinescu s-a enervat. Subiectul îl irita teribil. « Palatul de la Scroviştea a fost dărâmat de mult. Te invit şi acolo. » Am crezut că a uitat. Duminică m-a sunat un funcţionar care mi-a transmis invitaţia la o cafea la Scroviştea. O pădure de câmpie de toată frumuseţea, înecată de linişte. Toamna se insinua cu discreţie şi copacii începeau să-şi plângă frunza. Iar printre ei, nici vestitele căprioare, nici celebrii goriloi. Era după-amiază şi preşedintele mânca de prânz. La un moment dat, dintr-un şerveţel au scăpat câteva pastile. « Un ulcer duodenal

pe cale de închidere. În fiecare zi uit să iau pastilele la oră fixă. » De pe terasă se văd printre crengi câteva cioburi din oglinda lacului. Departe de vilă, printre copaci, sunt două gherete de pază și un pavilion administrativ. Și am « inspectat » casa. E un fel de vilă cu etaj, în stilul celor construite prin anii '50-'60, pătrățoasă, fără gust, după desenele unui arhitect care nu depășea faza cutiilor de chibrituri. La parter sunt un salon mare, mobilat sindicalist, și un birou, singurul care conține două piese de mobilier de bun gust. Apoi etajul, cu un spațiu de călcat rufe între două uși, cu trei dormitoare și cu băi ca la hotelul din Craiova. Nu m-aș fi așezat în cadă nici în schimbul funcției de ambasador sau de prim-ministru. Și, peste tot, același mobilier tipizat, cu fotolii de pluș vechi de pe vremea celorlalți, ca și vasele de sticlă, cu și fără flori. O locuință normală, fără stridențe, din care lipseau urmele locatarului. Interiorul fără personalitate, tipic tuturor caselor de oaspeți, bun și el pentru un mit sindical. Pentru o răcorire a minților înfierbântate, chiar merita o excursie. Eu aș rămâne client doar pentru pădure și pentru pacea lacului.

Adevărul este că nu vom scăpa ușor de bolile psihice aduse de socialism. În sărăcia noastră, l-am urât pe Ceaușescu pentru casele sale de oaspeți, care nu erau decât niște caricaturi ale adevăratelor case și reședințe pe care le poți întâlni în lumea civilizată. Erau prea mult pentru sărăcia noastră, dar mult prea puțin față de reședințele similare ale șefilor de stat din lumea civilizată. Și, pentru că românii au rămas cu sensibilitatea reședințelor prezidențiale, Emil Constantinescu ține neapărat să demonstreze că nu sare calul. Am sentimentul că îl enervează acest capitol chiar mai mult decât merită. De aceea a refuzat orice reședință în cartierul Primăverii. A găsit o casă pe strada Pangrati, lângă TVR. Vrea să locuiască în văzul tuturor, să cheme presa pentru a vedea locuința imediat după încheierea lucrărilor de consolidare (casei din strada Pangrati i s-au descoperit fisuri în structura de rezistență). Și folosește un banal Opel Vectra, un aghiotant și un personal administrativ destul de restrâns. E chiar amuzant să vezi la un președinte preocuparea insistentă de a nu călca pe urmele celorlalți la capitolele case, pază, protocol și tabieturi. Fără să vrem, am ajuns să ne raportăm la același Nicolae Ceaușescu. Când, în Indonezia, Emil Constantinescu s-a făcut verde la apariția portretelor sale și ale soției, în ciuda faptului că era vorba doar de un mod tipic asiatic de exprimare a simpatiei, el n-a făcut-o decât cu gândul la portretele lui Ceaușescu. A doua zi au fost șterse și au apărut flori pictate, spre mirarea asiaticilor, care n-au înțeles nimic. Tot de frica de Ceaușescu era vorba și atunci, și-n iritarea cu Scroviștea, și în alegerea casei de pe strada Pangrati. Or, Ceaușescu a reprezentat, mai întâi de toate, un mod de a gândi. Iar acesta e cu totul alt subiect. De luni.

15 septembrie 1997

Eșecul din China

Vizita lui Emil Constantinescu în China nu poate fi privită ca un fapt obișnuit. În primul rând că o vizită în China a reprezentat enorm pentru orice șef de stat, nu neapărat român. Apoi, este prima vizită într-o țară comunistă a unui lider român care s-a declarat un hotărât adept al democrației de tip vestic. După părerea mea, vizita are o dublă importanță. Prima – de ordin politic și a doua – de natură economică. În China are loc o tranziție de la economia de tip socialist la una de piață, coordonată de un partid comunist. Toate celelalte tranziții au fost sau sunt gestionate de guverne care, cel puțin în aparență, se declară adversare ale comunismului tradițional.

Chinezii sunt în continuare comuniști. Dar comuniștii chinezi conduc cea mai a dracului economie de piață din câte pot fi văzute în toate fostele țări comuniste. Succesele Chinei în economia de piață, încă sub controlul statului, sunt uluitoare. Multă lume s-a temut că preluarea Hong-Kong-ului de către China va însemna o decădere a celebrei insule. Abia acum vedem pe viu că dinamismul extraordinar al Hong-Kong-ului se întinde, pas cu pas și kilometru cu kilometru, peste nemărginita Chină. Tranziția chineză nu s-a produs instantaneu. În teoria lui Deng Xiaoping – o țară, două sisteme – are loc extinderea economiei de piață la nivelul kilometrului pătrat. De la margine spre interior. Iar succesul este extraordinar. Prefacerile din zonele libere trebuie că au un impact extraordinar asupra unei populații care, ca și în alte părți, se teme de viitorul necomunist. În plus, Emil Constantinescu a intuit că, pentru câteva decenii, zona Asiei de Sud-Est va da tonul în economia mondială. Ce a luat Emil Constantinescu din modelul chinez ? Ce au înțeles ceilalți care l-au însoțit ? Ce consecințe va avea contactul cu experiența chineză în economia românească e greu de spus. Să sperăm că Emil Constantinescu va fi înțeles înainte de toate că o strategie economică inteligentă și clară poate aduce succese chiar și în situații în care este aplicată de oameni de condiție modestă.

Al treilea lucru pe care l-a arătat vizita în China ține numai de România. Această călătorie, dincolo de faptul că reprezintră contactul cu o civilizație total diferită de cea românească, a lăsat să se vadă că echipa de la Cotroceni are serioase probleme de oameni și de profesionalism. Multă vreme am crezut că lucrul acesta se întâmplă doar în Piața Victoriei. De fiecare dată, Cotroceniul intervenea salvator. Aceasta a lăsat impresia că acolo situația este mult mai bună. N-a fost decât o impresie. Emil Constantinescu dă sentimentul unui om care știe ce vrea. E hotărât, clar, nu dă senzația că le bălmăjește. Și, mai ales, dă sentimentul că nu se mișcă în pripă. Dimpotrivă, se vede clar că gândește pe termen lung. În preajma sa stă însă o echipă lipsită de experiență. Nu poate fi negat faptul că *staff*-ul actual de la Cotroceni se poartă cu un anume bun-simț, cu naturalețe, că nu excelează în slugărnicie. Cei mai mulți sunt relaxați, fără morgă și par de bună-credință În plus, nu-ți lasă impresia unei plase țesute în jurul lui Constantinescu. Mulți sunt chiar foarte tineri. Dar, în tinerețea lor, sunt de o naivitate care frizează incompetența. Vizita în China a fost de mai multe ori la un pas de ridicol, numai și numai din cauze tehnice. Au fost atâtea lucruri pe care numai economia de spațiu mă obligă să nu le povestesc pe îndelete. La un moment dat, hainele lui Emil Constantinescu erau într-un oraș, iar întâlnirile sale în altul. La discuțiile cu oamenii de afaceri chinezi, oamenii de afaceri români au lipsit pentru că se aflau într-un aeroport în care așteptau nici ei nu știau ce. În delegație au apărut mulți oameni luați mai mult din complezență decât dintr-o nevoie stringentă. La Hong-Kong, când Emil Constantinescu a întrerupt discuțiile pentru a obține și accesul presei, de afară n-a intrat nimeni pentru că ziariștii știau că oricum nu vor avea acces. Și multe altele, care m-au determinat chiar să fac un pariu că din această delegație ruptă, despărțită și împrăștiată, mulți se vor pierde prin China. Bașca faptul că toată deplasarea a fost efectuată cu un avion cu care primul-ministru s-ar fi putut duce eventual până la Paris sau la Londra. Din zgârcenie sau din proastă organizare, vizita în China a fost efectuată cu un avion care a făcut drumul spre casă din patru bucăți și cu o canapea înghesuită, pentru ca, în 18 ore de zbor, Emil Constantinescu să-și dezmorțească oasele.

Dacă, politic și economic, vizita în China este un succes, tehnic și organizatoric, ea n-a fost decât un strălucit eșec.

16 septembrie 1997

România – țară șui

Șantaliul de la Cluj nu se mai visează președinte. Nici șef de partid politic. După ce s-a tăvălit ca o ființă de Crăciun în două rânduri de paie și n-a scos decât interjecții politice, el se visează prim-ministru. Își poartă în continuare cele trei pahare de plastic pentru spălat pe dinți vopsite în culori naționale și face planuri de guvernare de dimensiunea oliței. El e sobru și harnic în propoziții șocante, pe care le spune mai mult de frica nevestei decât dintr-un curaj de spărgător de ghețuri. Marele specialist în eficiența economică a fasolei și păstârnacului vrea să-i salveze pe români de la falimentul generat de tergiversarea reformei. Și pentru că partidul său l-a plivit ca pe o ridiche, Trompeta (când îl vezi cum ridică un colț al gurii, ți se face a sunet de goarnă) de Cluj s-a făcut frate cu Izmenarul Național și cu Cântărețul de Bârca. Tustrei trag aspru la tingire și cântă a dor de putere și a lele de libertate. Mă și văd ca biet cetățean picat în această viziune pitecantropică asupra lumii. Cu Spitalul 9 mutat la Cotroceni și cu Socola în Piața Victoriei. Bairam total. Și cu Cântărețul la Interne, strigând din plămâni « Jos corupția din limba română ! », în vreme ce el înfulecă doi porci și patru putini cu brânză. Și la guvern, unde nu se discută decât distribuirea de formulare pentru completarea adreselor cu maghiarii care dețin veceuri ilegale în România. Și cu batalioane de voluntari pentru a dărâma orice urmă a gafelor făcute de guvernul Ciorbea. Și cu mobilizarea tuturor echipelor de zidari care să ridice în trei zile zidul separării eterne de aerul Ungariei. Și la Cotroceni, scoase Mercedesurile în favoarea cailor și condamnați prin decret prezidențial toți neuronii care slujesc logica pentru a ridica păsăricile la rangul de cult prezidențial. Și pe la porți, oameni înarmați până în dinți distribuind pensionarilor făină de baobab și conserve expirate, returnate de pe fronturile cu Ungaria și Israelul. Și cu un tălâmb pe post de mareșal care, fără îndoială, va fi, musai, frati-su ! Și toți într-un festival național intitulat « Totuși, România » rumegă, cu solo de chitară, desen, poem, caricatură și solo al progeniturii.

În loc să visăm urât, mai bine am introduce o lege specială de protecție a normalității. Cu fiecare simpatizant în plus la troica zăltaților se taie câte o mie de lei din leafa lui Ciorbea și Constantinescu. Sau a oricui le va ocupa locul. Și se penalizează cu o săptămână de sapă la pământul familiilor de țărani bătrâni tot guvernul care pune umărul la propășirea circotecii. Pentru că asistăm la o creștere a popularității pentru artiștii datului în petec. Nu pentru că ei ar fi devenit mai meseriași, ci pentru că slăbiciunile celor care conduc îi împing și pe oamenii de bună-credință spre această speranță de circ. Ei ridică nasul și încep să emită pretenții, iar slăbiciunile celorlalți nu fac decât să le furnizeze clienți. Pericolul trebuie privit nu doar cu umor. El impune deja luciditate. Altfel, ne paște un naționalism de ne trosnesc măselele ca la mersul calului pe zăpadă înghețată. Vreau să spun că nu mai e de râs. Dacă la apariția Trompetei de Feleac și a Izmenarului Național ne-am obișnuit să ne ținem de burtă fie de râs, fie de vomă, acum trebuie să ne ținem de cap. Nu inconștiența sau nerușinarea le-au adus succes, ci naivitatea și slăbiciunile celorlalți. Dacă ei făceau parte din decor precum papagalii în colivie, acum ei devin amenințători. În straturile inferioare ale gândirilor mediocre se coc planuri de cârmă și de condus România în stilul motoretei folosite de chefliu la balul comunal. Circoteca de la Cluj, pusă la cale cu toată plecăciunea față de Avram Iancu, dar cu scopul de a-i șterpeli căciula și sumanul pentru defilare, merită luată nu ca prilej de diagnoză medicală, ci ca un semn al insuccesului actualei puteri.

Dacă Emil Constantinescu și Victor Ciorbea nu vor înțelege acest lucru, atunci suntem pierduți. Vom avea dovada zdrobitoare că România poate fi o țară șui.

17 septembrie 1997

Febra firmelor-fantomă

Economia subterană a României, în ciuda faptului că a fost ținta unor multiple atacuri ale presei indigene și străine și ale clasei politice încă din 1993, o duce bine mersi. S-a bătut atâta monedă pe afirmația lui Virgil Măgureanu când s-a referit la amploarea economiei subterane, de care mai târziu avea să se afle că nu este câtuși de puțin străin, că în atâta vreme ar fi trebuit să asistăm la o diminuare vizibilă a acesteia. Emil Constantinescu chiar susținea în campania electorală că o mare parte din sumele necesare revitalizării bugetului va fi obținută prin blocarea acestui flux de bani murdari, mișcați pe lângă legile statului. Sfântă iluzie ! De ani de zile, România continuă să fie cotropită de firme-fantomă. Douăzeci-treizeci într-un apartament, înființate de oameni care au trecut o săptămână sau două și apoi nu au mai revenit niciodată în România. În numele acestora se importă țigări, sau asemenea firme-fantomă sunt intermediare și prin ele se mișcă totul. Adică hârtii false și hârtii valabile, dar care ascund fraude de dimensiuni incredibile. Dacă mergi într-un angro, găsești vânzători ambulanți de facturi înseriate și ștampilate, chitanțe fiscale ștampilate și înseriate, un întreg arsenal de fentat statul român pe bani de nimic. Pe zece mii de lei îți încarci sau descarci firma de TVA, de profit și de mărfuri vândute la negru. Dacă te duci la Registrul Comerțului, totul e în ordine pe calculator. Sute de mii de firme despre care nimeni nu-ți mai poate spune dacă există sau nu. Dacă au gestiune contabilă, dacă depun bilanțuri, dacă plătesc un impozit. După estimările unora, ar fi vorba de zeci de mii de firme-fantomă. O asemenea plasă poate paraliza mare parte din economia legală și privează bugetul statului de contribuții semnificative. Românul care și-a înjghebat o mică afacere e călărit de toate controalele posibile și imposibile pentru a-și plăti taxele, în vreme ce enorma rețea a economiei subterane continuă să scape. Nici Fiscul, nici Garda Financiară, nici Vama, nici Poliția nu reușesc să le dea de capăt. Afacerile cu țigări, whisky, ness și cafea merg ca pe roate și tot prin subteran, în ciuda victoriei obținute de forțe reunite și descrisă în numărul de azi al ziarului nostru. E vorba doar de o picătură de apă dintr-un fluviu. În plus, tehnica firmelor-fantomă s-a extins și în alte domenii : oțel, petrol, ciment, lemn etc.

Este aceasta corupție sau nu ? De regulă, numeam corupția doar abdicarea de la lege, negocierea ei de către un înalt funcționar public. Dar enormele profituri ale societăților private obținute prin înlesniri sau evitarea legii ? Tărâmul fărădelegii economice include deopotrivă și societăți economice private, cu tot lanțul de fantome care le înconjoară pe unele, plus funcționari mai mici sau mai mari. De regulă, mici, pentru că afacerile adevăraților becheri sunt întotdeauna întoarse cu mâna altora. Iar activitatea acestora, după panica și teama stârnite de lansarea campaniei anticorupție, a fost reluată și mai intens. Cu mijloace și tehnici noi, cu sprijin de la funcționari mărunți și cu o legislație care-i prinde în ochi numai pe naivi și pe proști.

Fenomenul firmelor-fantomă, întreținut mai ales de la sudul României, are nevoie de o legislație de contracarare. De măsuri speciale, de evidență sau de alte acțiuni ale Ministerului Finanțelor. Cumva tot trebuie găsită șoricioaica necesară stârpirii acestora. Altfel, economia subterană se va extinde, în loc să se domolească.

Iar banii, pe lângă marea lor parte plecată clandestin în străinătate, se vor regăsi și ei, dar tot în subterane. În subteranele economiei, ale politicii, chiar ale mass-media. Fără o asemenea reacție categorică din partea organelor abilitate, promisiunile electorale și toate încercările de curățenie vor fi sortite eșecului. Iar apogeul acestui fenomen se va numi cancerizarea definitivă a societății românești. Și ea nu este prea departe.

18 septembrie 1997

Balada unui milițoi

Interesantă și deocheată această poveste cu generalul Abraham. Venirea lui ca numărul unu în Poliția Română a fost salutată de toată lumea în speranța că el reprezintă sfârșitul jocurilor în care erau implicați predecesorii. Toți ne așteptam ca el să aducă profesionalismul străin de politică. Asta am așteptat, altceva am avut. Mai întâi de toate că nici n-a început bine anticorupția și am aflat că uitaserăm destituirea lui Abraham de la Băneasa pe motive de incompetență. Nu de actualii, ci de foștii. Am zis, nu-i nimic, poate că omul o fi meseriaș și tocmai de aceea a fost descălecat de o camarilă politică. Tot la scurtă vreme de la înscăunare, generalul Abraham a început să se joace de-a milițianul. A luat-o cu amenințările. Ba pe oameni din PD, ba pe unii din media, ba pe cei care-i puneau întrebări echipei de la Federația Română de Fotbal. În scurtă vreme, Pavel Abraham a început să-și arate mușchii cu aerul că este cel mai tare din parcare. La un moment dat, a fost invitat la Radio Total, unde i s-a pus o întrebare legată de suta de milioane luată de la Bancorex. După ce a justificat restituirea (din surse care rămân neclare), generalul și-a ascuns enervarea. Dar, după emisiune, l-a luat din scurt pe redactor și l-a înghesuit cu cine l-a pus să formuleze respectiva întrebare. După ce i s-a spus că împrumutul e un fapt de notorietate și că întrebarea îi aparține, Pavel Abraham i-a spus redactorului de la Radio Total : fii atent că știu cine sunt acționarii postului și o să am grijă de ei ! Chiar dacă o mitocănie de general nu poate fi digerată ca o prăjitură, faptul ține de caracterul omului. Se vedea deja mai puternic decât toți, gata să pună la cale orice. Radio Total și-a văzut de treabă, generalul, nu. Pentru el, respectarea legii semăna cu datul în câine abia după ce te întrebi cui îi aparține. Și, în loc să-și facă meseria, fostul șef al IGP a reluat jocuri în care era de mult. Cu grupuri de interese, cu grupuri politice. Dar nu asta e cea mai mare nenorocire, chit că ține de poliție ca vaca de reactor.

Drama este că guvernul Ciorbea a numit în fruntea Poliției un om pe care nu se putea baza (iarăși criza de oameni !). O numire pripită, cum mai sunt încă multe. După cum tot cârpeală a fost și destituirea. Ni s-a spus că generalul Abraham a dovedit lipsă de exigență și profesionalism, lipsă de operativitate în rezolvarea corespondenței, stil defectuos de muncă etc. Pe criteriile acestea, jumătate din funcționarii României nu numai că ar trebui destituiți, dar și exilați în Mârlanistan. Cu lipsurile acestea, în România poți să vizitezi chiar și eternitatea într-o funcție. Doar naivii pot crede o asemenea gogoașă de Piața Matache ! Culmea e că și guvernul ne-a vândut una, și Pavel Abraham alta mai rumenită. Că a fost destituit pentru că s-a opus unor decizii eronate în Poliție. Vrăjeală și la guvern, și la general. Iar adevărul e ascuns de ambele părți, în ciuda faptului că e simplu ca lumina zilei. Generalul Pavel Abraham se întâlnea pe șest cu România Mare, cu foști becheri din SRI, cu alți foști de la guvernare. Pus de actuala coaliție, Abraham s-a dovedit a mulge la mai multe capre și a fost mazilit pentru că le folosea mai mult celorlalți. Lunecosul general începuse să umble la jucăria politicii. De altfel, a și anunțat că s-ar putea să sară într-o asemenea barcă. Și veți vedea foarte repede că va da vipușca pe microfonul unui partid.

Trei lucruri se desprind din această poveste. Că șefii din Poliție, chiar și mulți dintre ofițerii de linia a doua, nu se pot vindeca de politică și grupuri de interese. Al doilea, că guvernul Ciorbea a improvizat, fără să știe exact ce face. Și al treilea, că nimeni nu garantează de influențele unuia asupra altuia. Și, implicit, multă lume lucrează cu dublă comandă. Și din acestea trei derivă al patrulea. Că forțe politice în regrupare și regândire de strategie se pregătesc să strângă rândurile pentru a trece la ofensiva de iarnă.

19 septembrie 1997

Spălarea mortului

Ieri, la Pro TV, am văzut și eu cum se poartă unul care vrea să spele un geam spart sau un mort drag. Virgil Măgureanu a fost primul oaspete al unei emisiuni intitulate « Punctul pe i ». După cum a debutat, se pare că e vorba de punctul pe « i » pe care trebuie să-l pună alții, iar nu realitatea sau curiozitatea gazetarului. După modul în care s-a desfășurat, n-au mai rămas decât două întrebări care n-au fost puse, dar care pluteau în aer. « Domnule Virgil Măgureanu, îmi permiteți să vă ling ? » și, « Stimate, domnule Virgil Măgureanu, n-ați dori să-mi trageți două palme ? ». În viața mea n-am văzut o asemenea discuție de complezență ! Singura explicație ar putea veni de la o prietenie nemărturisită sau de la loviturile încasate în timpul acelei tâlhării în care colegul nostru s-a comportat eroic.

Ce a lămurit ieri Virgil Măgureanu în emisiunea de la Pro TV ? Exact ce a lămurit el în ultimii șapte ani. Adică nimic. Aceeași artă de a nega (în ciuda unui tremur vizibil), ca de atâtea ori, în fața îndoielilor. De aceea, emisiunea de ieri n-a adus nici un progres în nimic, cu excepția unor cote noi în slugărnicia omenească. Dar cazul Măgureanu rămâne intact. Un om abil, cu o solidă cultură politică. Cu un simț rarisim al combinațiilor, el a jucat spectaculos vreme de șapte ani în România. Din acest punct de vedere, jos pălăria. După cum Virgil Măgureanu n-ar trebui privat de meritul de a fi coordonat prefacerea Securității într-un serviciu de informații cu destule slăbiciuni, dar serviciu secret în toată regula, subordonat în cea mai mare parte normelor statului de drept. Rămân deschise și sub semnul întrebării două componente ale activității sale. Relația cu lumea politică și cu seismele ei în perioada de până acum și implicarea fostului director al SRI în operațiuni de natură economică. Și, în emisiunea de ieri, Virgil Măgureanu a negat categoric totul. De altfel, ce ar fi putut spune ? Lucrurile de care este suspectat și acuzat Virgil Măgureanu nu se recunosc nici la o schingiuire de tip iezuit. Ele nu se recunosc nici la Judecata de Apoi, unde nici Dumnezeu, nici Sfântul Petru n-au nevoie nici de țigări, nici de motorină pentru a porni Dieselul cu care să dea o fugă până în Iugoslavia.

Virgil Măgureanu omite un singur lucru. Că multe din afirmațiile apărute în presă nu vin de la păsări. Ele provin de la oameni cu care a lucrat, chiar de la foști ofițeri SRI. Foarte puține de la ofițeri activi, care se tem să vorbească. Aici funcționează o lege mai amuțitoare decât omerta. Pentru a nu avea surprize și nici încălcări ale legii, cercetarea implicărilor economice ale lui Virgil Măgureanu ar trebui începută la modul profesional chiar din interiorul serviciilor secrete. Apoi, instituțiile statului, Poliția și Parchetul, să încerce o operațiune de limpezire a șerpăriei. După ce

câțiva ani influența economică a lui Virgil Măgureanu a fost enormă, acum există riscul ca românii să fie luați de proști. Adică nu mai știm nimic de propozițiile de genul, vorbește cu Dom' Profesor !. Se poate adopta și această atitudine ! Dar ce se va alege de puterile economice create între timp și care au beneficiat de « recomandarea lui Dom' Profesor » ? Vor rămâne doar în slujba profitului sau vor otrăvi politica ? Și banii negri care circulă în subternanele economiei (tocmai așteaptă la Otopeni 22 de camioane de țigări) ? Se vor dubla doar de dragul banului sau vor lucra pentru politică și noua Cupolă a acestei țări ? Dacă instituțiile statului n-au reușit mare lucru în atâtea cazuri celebre, e greu de crezut că vor izbuti în acesta ! Și totuși, cercetarea trebuie făcută pentru că toate influențele și afacerile păstorite de Virgil Măgureanu se pot reuni într-un explozibil de forța dinamitei. *Evenimentul zilei* va încerca să meargă până la capăt, atât cât ne permit mijloacele ziaristice. Sentimentul nostru este că ne așteaptă mult de săpat până la a putea spune că deținem o hartă completă a Caracatiței.

Cât privește emisiunea de ieri, a mai lipsit soția, care să răspundă la întrebarea, ce fel de ochi are Virgil Măgureanu ?

20-21 septembrie 1997

Fudulia săracului

Știrea că se fac eforturi pentru a definitiva proiectul Catedralei Mântuirii Neamului are darul de a ne rupe pentru o clipă de cele lumești și trecătoare. E vorba de o lucrare întru suflet și gândul acesta ne poate mângâia pe toți. La Patriarhie, cu ușile închise, de mai multe ori înalte fețe ale Bisericii Ortodoxe Române au continuat dezbaterea acestui proiect. Iar la Ministerul Lucrărilor Publice (și A.T.) s-au analizat cele trei variante, de 10 000, 5 000 și 2 500 de locuri. La Televiziunea Română, secretarul de stat Ioan Onisei a declarat că « dimensiunile nu au fost stabilite nici la ședința de astăzi ». Truda la proiect s-a finalizat totuși cu o concluzie. Că această Catedrală a Mântuirii Neamului nu va fi ridicată în Parcul Carol. Tot a fost bună la ceva reuniunea, mai ales că ne-a atras atenția asupra subiectului. Catedrala Mântuirii Neamului mi se pare o străduință lăudabilă a fețelor noastre bisericești, în ciuda faptului că pe unii îi suspectez de o arzătoare dorință de a-și lega numele de ridicarea edificiului și mai puțin de mântuirea neamului românesc. După cum și preocuparea unor guvernanți de a pune umărul la acest proiect ascunde aceleași ambiții mărunte. O catedrală-gigant, simbol al ortodoxiei românilor, rămâne un proiect frumos care nu trebuie să ne părăsească niciodată. Românii merită un lăcaș de închinăciune mai frumos decât toate cele care există. Dar demararea proiectului în acești ani mi se pare cel puțin un gest neinspirat. Poate chiar o exagerare. Biserica Ortodoxă Română a ales calea proiectului de dimensiuni megalitice pentru a ieși în fața societății și pentru a-și redobândi poziția pierdută de-a lungul deceniilor. Gestul acesta ține de o anume fățărnicie a slujitorilor ei. Măcar a unora. Ani la rând, duplicitatea unor fețe bisericești a servit comunismului cu vârf și îndesat. Imediat după căderea lui Ceaușescu, preoții s-au înghesuit în primele rânduri. România a devenit peste noapte țara în care nu se mai făcea nimic fără un sobor de preoți. Iar capii Bisericii, când România geme sub apăsarea sărăciei, vin să ne îndoaie sufletul cu un edificiu impresionant. Ceva mă face să cred că și Ceaușescu, dacă ar fi fost preot, tot ctitorie bisericească nemaivăzută ar fi încercat. Proiectul acesta se armonizează perfect cu naționalismul și cu dorința Bisericii de a juca un rol mai important în societatea românească. În ace-

lași timp, ne atrage atenția asupra anacronismului din judecata luminaților noștri ierarhi. Într-o țară săracă, cu o mare parte a populației suferind de foame, prelații gândesc la o casă gigantică a lui Dumnezeu ! Şi care să fie ridicată pe banii enoriașilor și pe bani publici. Ea ne arată mai degrabă o trufie bisericească decât o putere de înțelegere a vremurilor pe care le trăim. Căci slujitorii Bisericii Ortodoxe Române, înainte să fi ridicat monumentul crucii strâmbe, în amintirea păcatelor și trădărilor din vremea comunismului, înainte să-i fi apărat pe credincioși de agresiunile sectelor satanice, înainte de a se fi organizat pentru creştinescul ajutor acordat năpăstuiţilor, înainte de toate, ei vor să iasă înaintea tuturor pentru a ne orbi cu dragostea față de Dumnezeu.

Proiectul acesta, în care toacă timpul nu doar fețele bisericești, ci și oameni ai guvernului, spune multe nu doar despre cei implicați, ci despre noi toţi. Există o plăcere românească de a pune papion când lumea e cu pantalonii rupţi în fund şi desculţă. O fudulie de neam ales de Dumnezeu când în casa noastră toate merg pe dos. Noi n-avem nici căldură, nici apă caldă, nici drumuri, nici instituţii ale statului, nici multe altele. Dar vrem cea mai grozavă catedrală din lume. Şi nu suntem singurii. Lumea de mâna a treia e plină de cazuri asemănătoare. Prin Africa, un împărat de trei lei şi de două frunze a ridicat o copie a Vaticanului. Alţii au ctitorit moschei gigant şi aşteaptă făină de la Crucea Roşie Internaţională.

O catedrală-gigant, chiar dacă este o aspirație frumoasă, poate fi și un mod de exprimare a trufiei. Chiar și în numele Domnului, tot păcat este.

22 septembrie 1997

Bâlciul deșertăciunilor

Nu scăpăm nimic ! Chiar și sacrificiul celor ridicați împotriva lui Ceaușescu a devenit un pretext de târg ! Nu s-a uscat bine pământul de pe mormintele celor din decembrie și o sinistră ciorovăială a marcat începutul democrației. Cine a contribuit ? Cu ce ? Care au fost faptele de vitejie și cât de mare să fie recompensa ? Câtă scutire de impozit, ce spații comerciale și ce pământuri au dreptul să primească deținătorii de patalama ? În Piața Victoriei și la Cotroceni fumegau fabricile de făcut revoluționari. Culmea ironiei, au devenit eroi cu acte și activiști de frunte și securiști ciomăgiți, și gură-cască ajunși întâmplător și loviți de dambla, și disidenți veritabili. Păcatul echipei Iliescu este de a fi pierdut de sub control operațiunea de inventariere a participanților la evenimentele din decembrie. Şi de a fi transformat totul într-un bâlci descalificant. Încet-încet, armata revoluționarilor a crescut după aceleași principii ca şi cea a ilegaliştilor partidului comunist. Ce puţini am fost şi ce mulţi am rămas ?, celebra meditaţie de ilegalist, s-a aplicat perfect şi revoluţionarilor. Culmea este că la fel de grosolan, la fel de neruşinat. Zilele trecute mi-a căzut în mână o publicaţie de la Snagov. Ea conţine lista celor care au fost împroprietăriţi în numele revoluției cu terenuri prin comunele din preajma Bucureștiului. Numai unul și unul ! Toţi revoluționarii de carton și politicieni ca fluturii de noapte roiesc în preajma lacurilor, unde meditează în linişte la faptele lor eroice. Şi, cu burta la soare, îşi compătimesc colegii decedaţi. E o lungă listă de impostori și neruşinaţi, de profitori și descurcăreți. Sunt aproape sigur că proiectul de lege, adoptat, săptămâna trecută de guvern, va stârni protestele vehemente ale acestora. După cum am convingerea că, indiferent ce legi se vor adopta, nici unul nu va renunța la privilegiile câștigate. Mi-e imposibil să-mi imaginez că aceia care dețin chiar două sau trei terenuri, plus câteva

spații comerciale, se vor cutremura de condiția lor de căpușă pe seama Istoriei. Se vor agăța cu disperare de aceste agoniseli în numele revoluției. În vreme ce România încă mai are infirmi și invalizi din același decembrie 1989 care abia au sau chiar nu au cu ce să trăiască. Aceeași Românie care, în iureșul bătăliei pentru ciolan, i-a uitat și pe părinții celor decedați, pe nevestele sau pe copiii eroilor adevărați.

Ar fi o impietate de neiertat să lăsăm a se înțelege că totul s-a prăbușit de la sine, că n-au fost oameni care și-au riscat viața chiar cu inconștiență, că n-au fost români care să se poarte eroic. Departe un asemenea gând ! După cum ar fi nedrept să nu spunem că au existat și « eroi » din greșeală sau din întâmplare. Dar celor adevărați le suntem îndatorați cu adevărat, chiar dacă unora nu le mai folosește la nimic, acolo, pe lumea cealaltă unde sunt. Dacă ei nu pot fi recompensați decât prin respect și pioșenie, atunci la ce bun acest circ pus la cale de supraviețuitori ? El ne duce cu gândul la prețul dragostei de țară ! Poate fi echivalat sacrificiul veritabil al martirilor în hectare, procente de scutiri de taxe, în magazine sau în bilete de tramvai ? Frumusețea și măreția patriotismului dus până la sacrificiu vin din gratuitatea sa exemplară ! Comerțul meschin cu avantaje nu este și nu a fost decât un mod meschin de a terfeli memoria celor pe care ne prefacem că-i plângem. Iar comedia sinistră jucată de falșii eroi și revoluționari nu a făcut decât să transforme istoria într-o amintire insuportabilă.

Va reuși guvernul Ciorbea să pună capăt acestui circ sau nu va rezista balamucului ? Decizia luată săptămâna trecută va irita grupuri de privilegiați și aceștia se vor bate cu pumnul în piept, vor plânge cu lacrimi de crocodil și ne vor teroriza cu nevoia lor de respect. Dar nu unul oarecare, ci unul materializat în scutiri de impozit, terenuri la soare, spații comerciale în buricul târgului. Ceva îmi spune că nimeni nu va cere flori pentru morți și nici medicamente pentru răniți. Va începe războiul pentru chiftele, cârnați și fleici, adică pentru viața noastră nebună, pe care singuri ne-o facem insuportabilă.

23 septembrie 1997

Cine limbă lungă are ?

Mărturisesc cu mâna pe inimă că nu mai înțeleg nimic ! Pur și simplu, nu găsesc nici o logică ! Și ajung într-o situație fără ieșire. Ori nu sunt eu capabil să pricep ce se întâmplă, ori ceva nu-i în ordine, dar tărășenia e atât de bine ambalată, că nici dracu' nu o mai descurcă ! Despre ce e vorba ?

Sâmbătă, în *Evenimentul zilei*, am publicat un interviu cu Sorin Moisescu, noul procuror general. Printre multe alte lucruri importante, legate de pătrunderea în România a mafiei internaționale, Sorin Moisescu a afirmat că « nici acum nu avem corupți ». De asemenea, în același interviu, Sorin Moisescu declara că « singurul care a lucrat cu adevărat a fost Cristescu. Celălalt (adică Mocuța – *n. n.*) nu a făcut nimic. Aș vrea să văd și eu un rechizitoriu făcut de Mocuța ». Duminică am primit un drept la replică din partea lui Gheorghe Mocuța. Stupoare ! Ca director, nu avea în atribuțiile de serviciu întocmirea de rechizitorii. Mai mult, pentru a ne convinge că adevărul este de partea sa, Mocuța ne-a prezentat o analiză a activității Serviciului de Combatere a Criminalității și un memoriu către procurorul general Cochinescu. De asemenea, am izbutit să obținem cópii după rechizitorii făcute de procurorii Parchetului General în cazurile George Constantin Păunescu și Răzvan Temeșan. Încă o dată, stupoare ! În aceste rechizitorii, în spatele cărora se află dosare de sute de file,

sunt incriminați Răzvan Temeşan şi George Constantin Păunescu. Reproducem două pasaje din aceste rechizitorii. Ele dovedesc, fără putință de tăgadă, că echipa Cristescu-Mocuţa a muncit la cele două cazuri atât de cunoscute. Şi soluțiile de trimitere în judecată au fost respinse de procurorii Ovidiu Năstase și Alexandru Țuculeanu. Ovidiu Năstase rămâne în Parchet, Mocuța și Cristescu sunt tocați pentru inactivitate şi rămân fără serviciul care i-a priponit pe Miron Cozma, pe Gorun, pe Ilie Alexandru şi Răzvan Temeşan. Ce să înțelegem din asta ? Că noul procuror general nu ştia ce au făcut Mocuţa şi Cristescu sau a îmbrăţişat atitudinea lui Ovidiu Năstase, cea care îi face scăpaţi pe Păunescu şi Temeşan ?

Deci procurorul general recunoaşte că nu avem corupţi, dar, conştient sau inconștient, pune umărul la salvarea acestora. Acum, George Constantin Păunescu şi Răzvan Temeşan îşi râd în barbă, şi o muncă enormă de cercetare şi investigaţie este pe cale de a se irosi. Ce să înțelegem mai departe ? Că anticorupţia coordonată de la Cotroceni n-a fost eficientă, dar va deveni cruntă prin mutarea lui Sorin Moisescu la Parchet ? Şi că tandemul Mocuţa-Cristescu, indezirabil sau inactiv, a fost una din piedici ? Că anticorupţia va fi dusă mai departe cu procurorii Ovidiu Năstase şi Alexandru Ţuculeanu, cei care au adoptat soluţia abilă de a amâna *sine die* cazurile Păunescu şi Temeşan ? În toată această situaţie lipsește logica. După cum lipsește şi din evoluţia ei. Gheorghe Mocuță şi Titus Duță, tot din compartimentul desființat de Sorin Moisescu, sunt luaţi la guvern pentru a conduce Departamentul de control al primului-ministru. Și dacă dai cu capul de pereți, tot nu înțelegi. Sunt puși să investigheze cazurile de încălcare a legii, adică tot un fel de corupție, doi oameni despre care Sorin Moisescu, omul de încredere al președintelui Emil Constantinescu, susține că sunt carieriști, inactivi, că sunt buni de spectacol. Or, Sorin Moisescu a venit la Parchet chitit pe Mocuța-Cristescu ! Atunci, trebuie să înțelegem că anticorupția e numai de fațadă. Sau are dreptate în ce susține. Dar în această variantă iese prost Victor Ciorbea. Înseamnă că a luat la guvern doi oameni care tăiau frunze la câini pe banii Parchetului. Și, ca recompensă, au fost promovați la guvern pentru a spori producția de păioase tocate în Piața Victoriei ! Care este adevărul și cine are dreptate ?

Nu ştiu ce răspunsuri îşi vor da cititorii. Toată povestea dă prost şi, pe deasupra, nu miroase bine. Din cearta aceasta, ținta mi se pare a fi calul din banc. Adică salvarea lui George Constantin Păunescu şi a lui Răzvan Temeşan ! Mere şi asta ! Dar atunci se condamnă la cinci ani tăiat la sare tot omul care mai pomenește cuvântul anticorupție.

24 septembrie 1997

Dilema lui Severin

1. Politicianul român ajunge acasă seara târziu. Îndoit de discuții, de telefoane, de plângeri, de pile, de proiecte de lege citite din doi în doi. Și-i zice nevasta, iar nu te-au arătat la televizor ! Nu-l dau decât pe hahalera de cutare şi pă șefu' tău. Când ajung la tine, se rupe filmul ! Copiii sar şi ei. Tati, tati, toată seara ne-am zgâit la televizor şi pe tine nu te-am văzut ! Unde-ai fost ? Sufletul politicianului român se face mai greu ca plumbul lui Bacovia. Și, în tăcerea de cratițe a bucătăriei reci, se întreabă, oare de ce mă cred ăştia mai prost ? Sigur, banditii din grup au pus la cale o conspirație să mă scoată sau să mă treacă pe linie moartă ! Ar trebui să le-o fac de la obraz ! Dar n-au ! N-o să le pese ! Cel mai bine ar fi să le trag una ! Drept între ochi. Să le spun că-s meschini, că în cutare decizie au jucat pe următorul interes ! Să-i torn

că pun la cale mazilirea lu' bietu' Gicu. Ăsta chiar e prost ! Nici nu vrea să ia nimic, nici nu-și ține gura ! Și se plânge că e victimă. Și zic și de ce l-au promovat pe ăla la guvern. Să nu creadă lumea că e vorba de fidelitate față de partid sau de competență. Pe dracu' ! L-a împins unchi-su și-l împinge până o să-l vedem călare peste toți, ca burghezul pe măgar. E clar. Dacă se pun cu mine, torn tot ! Să afle tot natul cu cine au de-a face ! Măgari spilcuiți ce sunt ! Și n-au decât să nu mă mai dea la televizor ! Și să mă scoată din comisii ! Ce mare brânză că mă trimit de două ori pe an în Angola și în Volta ? Să meargă ei cu neamurile lor ! Fir-ar a dracului, ăștia mă lucrează la proces și pierd casa. Asta chiar ar fi nasoală ! Și mă scot și din consiliu. Asta înseamnă că o trec pe nevastă-mea la cruțare și peăia mici de la Toblerone pe biscuiți Eugenia. Și, dacă vin alegerile, m-am ars, nu mă mai pun pe listă ! Împuțită situație ! Din om liber, uite că gândesc la fel ca un prizonier. Și nici n-am unde fugi. Pe ăilalți i-am tocat, nu mă mai iau, scârțanii de europeni nu mai dau azil, pentru America sunt prea bătrân ! Ce-ar fi să le trag una de se cutremură guvernul și Parlamentul ? Așa, fără adresă ! Să urle toți ! Nu se supără nimeni, mă dă și la televizor, mai apuc să văz bananii din Volta și rămân și cu casa ! E cel mai deștept. O dăm la grămadă, fără țintă ! Bag frica în ăi cu musca pe căciulă, nu supăr nici partidul, nici pă șefu', și să vezi ce urlă televiziunile. Dimineața, nevasta îl găsește în bucătărie, în fața unei cafele reci. Ce program ai astăzi ? Încărcat ca dracu' ! Dar ai grijă să te uiți la televizor.

2. Se vând fabrici, combinate, hoteluri, se concesionează resurse. Cu niște săraci naivi și flămânzi se pot da lovituri fabuloase. Se pun la cale strategii pe care capetele noastre de zevzeci nu le agață. Fiecare din marile puteri a avut grijă să ocupe o poziție. La un ziar, la un partid, plus câte un parlamentar pe ici, pe colo. Fiecare joacă pentru cineva. De unul singur, sfârșești prin a-ți rupe gâtul. Mai este puțin până în 1999, când România joacă următoarea carte la NATO. Dacă iese, toată zdroaba rușilor de a sta cu coada vârâtă în gâtul politicienilor români se duce pe copcă. Sau va costa de zece ori mai mult și cu grad triplu de periculozitate. E un fel de care pe care. Servicii secrete, interese geopolitice, agenți, oameni de influență. Mai zilele trecute, procurorul general Sorin Moisescu afirma că Propaganda Due, Cosa Nostra și KGB au intrat în România. Mai mult, personalități și oameni sus-puși ar avea legături cu unele dintre ele. Asta înseamnă că lucrurile s-au complicat teribil. În vreme ce noi ne țigănim pe politică și pe sărăcia fiecărei zile, cei deștepți și-au pus oamenii și dictează jocul. Coaliția a aflat că a câștigat doar alegerile, dar până să dețină puterea mai are. Și a descoperit că, în afara naivității și a nepriceperii, mai sunt și aceste cuie tari, de care nu știam nimic. Stau ca niște piroane înfipte în pulpana hainei. Se mișcă de parcă ar sta într-o pripoană. Și câțiva miniștri încearcă să-și explice cauzele. Și, din aproape în aproape, mai găsesc un act, o plată, un trafic de influență. Încep să se îngrozească de ideea că nu vor putea face nimic. Le este frică și să vorbească. Parcă îi terorizează o umbră. Să-i urmărim, să le vedem intențiile, să mai vedem, zic ei. Dar unul nu mai rezistă și o scapă pe piață.

Dilema : în funcție de dovezile pe care le va prezenta sau nu, Adrian Severin intră la punctul 1 sau 2.

25 septembrie 1997

Gândind cu picioarele

Când România a dat bine în faza de cloacă economică, toată lumea a vrut schimbare. Evident, schimbare în bine, chiar dacă asta avea un anume preţ. Când a început reforma, declanşată cu un şir enervant de incoerenţe şi gafe, dar reformă, oamenii s-au burzuluit. Adică « nici chiar aşa ! », au sărit ei. În cloacă n-a fost bine. Nu e bine nici în reformă ! Unii chiar au început să strige « Înapoi la Iliescu ! ». Vina o are tot guvernul. Le-a încurcat până le-a ameţit.

Acum a început nebunia cu minerii. Înainte, urlam cu toţii că este sectorul celor mai mari pagube. Chiar îi făceam vinovaţi pe mineri de lefurile mari, de privilegii, de modul în care minele înghiţeau banii. Nici dacă ai fi turnat în ele cu o motopompă şi cu ventilatorul hârtii de 50 000 şi de 100 000 de lei, şi tot nu s-ar fi acoperit pagubele. De la ziarişti la economişti, de la oameni simpli la politicieni, toţi eram de acord că aberaţia trebuie oprită. Şi chiar a început oprirea ei. Ordonanţa de urgenţă a guvernului Ciorbea a prevăzut despăgubirea celor care doresc să renunţe la minerit cu sume pe care un muncitor obişnuit nu le adună în câţiva ani de muncă. A fost un fel de cumpărare a celor dispuşi să părăsească mineritul. Tehnica nu e nouă. În Anglia, Margaret Thatcher, pe vremea când era prim-ministru, a avut o problemă similară. Ca să închidă minele, a oferit fiecărui miner o sumă frumuşică. Dacă nu mă înşel, a fost vorba de 25 000 de lire sterline. Cam 40 000 de dolari. Cu suma aceasta, în Anglia se putea pune la cale o mică afacere. Şi, unii chiar au început. Şi dacă îmi mai amintesc bine, minerii care n-au vrut să accepte s-au trezit cu armata pe ei. Dar era vorba de Anglia şi de « Doamna de Fier », unul dintre cei mai străluciţi premieri ai secolului. În România, lucrurile sunt cu totul altfel. În primul rând că minerii pleacă de bunăvoie. Nu e nevoie de armată. Ba pleacă atât de mulţi, încât există riscul de a debiliza instantaneu şi puţina industrie minieră programată să supravieţuiască. Muncitorii dau buluc la înscrierea pe liste, ba chiar se blochează în subteran şi fac greva foamei pentru a muri de foame ceva mai târziu. De ce spun asta ?

Pentru că şi această operaţiune obligatorie a fost făcută cam fără cap, în stilul altor măsuri pripite. Mai întâi de toate, suma. Nici pe departe nu poate fi comparată cu ce au primit minerii englezi. Din cele 15 milioane (cam cât primeşte un miner) nu poţi înjgheba o afacere. Poate una mai mică, de familie. În consecinţă, banii oferiţi de guvern pentru retragere nu vor fi folosiţi decât ca un pansament pentru răni financiare mai vechi. Sau pentru investiţii de tip casnic. Un televizor color, un frigider, un radiocasetofon. Oricum, nu ajung pentru un tractoraş ! Ca să nu mai vorbim de cei care îi vor toca în câteva săptămâni. Asta înseamnă că guvernul Ciorbea şi-a pregătit singur o bombă socială care să explodeze la primăvară, când situaţia va fi mult mai grea. De ce zic eu că această despăgubire a minerilor e o măsură bună, aplicată cu picioarele, adică numai până la jumătate, şi se va întoarce cu siguranţă chiar împotriva celor care au iniţiat-o ? Pentru că măsura n-a fost completă şi cu cap. Ar fi fost mult mai simplu ca aceşti bani (din care o parte trebuie să fi ajuns deja prin canale) să fie introduşi într-un circuit financiar. Fie un grup de bănci, fie un fond care să-i administreze. Pe o piaţă decapitalizată, cum este cea din România, banii ar fi rămas în circuit, ar fi lucrat şi ar fi însemnat oxigen pentru economie. În acelaşi timp, prin dobânzile lunare, care le-ar fi fost plătite foştilor mineri, ceva aproape de nivelul unui salariu de acum, s-ar fi putut asigura un venit onorabil pentru zeci de mii de oameni. Timp în care ei s-ar fi recalificat, şi-ar fi găsit de muncă, ar fi fost absorbiţi de economia privată, de agricultură. Iar răgazul câştigat ar fi fost de doi-trei, poate

chiar de patru ani. Așa impune logica situației complexe din România. Și nici nu era complicat de pus la cale un asemenea mecanism. Din păcate, iar a fost făcut de mântuială. Adică guvernul și-a bătut singur cuie în tălpi. Și, în loc să contribuie la o soluție, opoziția mai pune și sare, pentru ca spectacolul să fie complet.

26 septembrie 1997

Încă o dată, anticorupția

La o primă vedere, conferința de presă a președintelui Emil Constantinescu pe seama anticorupției ar putea să pară un moment de cotitură. E chiar o expresie dragă românilor, care au trăit atâtea « momente de cotitură », încât, cu un instinct inexplicabil, au ajuns tot acolo unde erau. Luând lucrurile mai în amănunt, expunerea sa de miercuri nu aduce multe noutăți. Poziții ferme la adresa corupției au mai fost exprimate în România ultimilor ani. Și de Ion Iliescu, și de Nicolae Văcăroiu, și de Adrian Năstase, și de Victor Ciorbea. Chiar și de Emil Constantinescu. Cea de ieri este, de fapt, o revenire, bazată pe câteva cazuri, nici ele noi. Și despre vânzarea flotei s-au scris articole care abia încap pe hârtia de pe câteva vapoare. Și despre afacerile grupului Columna, și despre Solventul, și despre mafia petrolului. Noutatea conferinței de presă de miercuri este doar iritarea președintelui Constantinescu. De ce ? Pentru că toți cei care s-au exprimat pe seama acestui fenomen au făcut-o din complezență. E bine să o condamni, să fii contra și să ceri măsuri. Emil Constantinescu a fost în aceeași notă. Dar, spre deosebire de alte poziții, el chiar a încercat să declanșeze o operațiune. Ea a debutat în ianuarie anul acesta și a plecat chiar pe cai mari. Încetul cu încetul, avântul anticorupției s-a mai domolit, s-a înmuiat, iar prin județe devenise chiar subiect de umor.

Iritarea de miercuri a președintelui Emil Constantinescu era chiar semnul insuccesului de până acum. Cauzele sunt multiple. Legislație lacunară, oameni nepregătiți sau oameni mânjiți, forme organizatorice neadecvate, lipsă de comunicare, o inerție teribilă a societății și multe altele. Chiar dacă a încercat să mai dreagă puțin insuccesul cu explicații și cu lucrurile făcute între timp în plan legislativ, imaginea a rămas aceeași. A unei Românii devalizate vreme de șapte ani după cele mai grosolane sau abracadabrante rețete. Adevărul acesta nu poate fi contestat. Ține de natura evidenței. A fost și punctul central al campaniei electorale a actualului președinte. Or, inhibiția produsă de la declanșarea anticorupției în ianuarie e mult prea puțin față de anvergura fenomenului și, mai ales, față de consecințele lui. Pentru prima oară, Emil Constantinescu revine și încearcă un balon de oxigen. Bățos și aspru, președintele nu vrea să dea înapoi în fața corupției. E interesant ce ecou va avea acest apel în societate. Și dacă el va marca o schimbare în instituțiile statului abilitate să stopeze acest fenomen. Sunt ele capabile să-l contreze violent, folosind instrumentele legii și în concordanță cu normele democratice ? Au oamenii necesari ? Dotarea obligatorie, banii și experiența ? Sau vor gâfâi în urma președintelui, cu dovezi și argumente, pentru a-i da impresia că această campanie merge din plin ? Și apoi, chiar în ideea că instituțiile statului, după schimbările de oameni și paragrafe, chiar fac față imperativelor acestei campanii, mai rămâne în discuție restul societății. Ea strigă mereu când e vorba de corupție. Dar, când e vorba de concretizat ceva, o moleșeală aproape amnezică se instaurează. Un fel de balcanism al lui « lasă-mă să te las », plus complicitate, interese și frica lui « eu nu mă bag ». În aceste condiții, există multe posibilități ca hotărârea lui Emil Constantinescu să nu clintească prea mulți oameni și să se transforme într-o marotă.

Cum vom scăpa de un asemenea risc ? Depinde cât de profesioniști și de serioși sunt oamenii din imediata apropiere, pe domenii. Ce spirit insuflă ! Cât de solide sunt investigațiile și cum va opera justiția cu ele. După schimbările efectuate, un eventual eșec al anticorupției n-ar mai avea nici o scuză. Ar avea însă consecințe complexe. O și mai adâncă blazare a populației, urmată de o depunctare a imaginii președintelui. În plus, și cel mai important, România ar pierde șansa de a face pași spre normalitate. Eșecul anticorupției ar însemna un fel de « adio Europa » și o balcanizare definitivă a statului de drept.

Ceea ce încearcă Emil Constantinescu înseamnă un pas înainte cu orice preț. Simțind picoteala și resemnarea, președintele a încercat să joace tare. Va fi urmat de instituții și de restul societății, sau ele îl vor ajuta să alunece într-o utopie ? Miercuri seara, Emil Constantinescu s-a purtat ca o locomotivă după care jumătate din vagoane erau cu frâna trasă.

27-28 septembrie 1997

Idolii de mucava

Nu cred să existe în România persoană mai enervantă decât Marius Tucă. O anume obrăznicie, cu întrebări pe dos, puse de-al dracului, tocmai la jumătatea propoziției, cu reacții țâfnoase și agresive, sunt sarea și piperul. Tucă e aici, pe micul ecran, iar când scrie, e mai degrabă metaforic și liric decât logic și argumentat.

Culmea e că modul acesta de a fi, chiar antitelegenic, prinde enorm. Într-un an de zile, mai ales prin plecarea concurenței de la orele târzii ale serii, Marius Tucă deține cel mai viu și enervant talk-show de televiziune. El a atins una dintre cotele rarisime ale umorului amestecat cu grotescul în chiar emisiunea de joi seară. Căci la « Milionarii de la miezul nopții » Tucă i-a adus pe revoluționarii de meserie. Au fost Constantin Bebe Ivanovici, Dan Iosif și Nicolae Dide. Viclean, Tucă nu s-a băgat. A înțepat și zădărât doar de câteva ori. Și așa, Antena 1 a reușit una din performanțele pe care nu le-a realizat nimeni. A prilejuit o mascaradă care a provocat la oameni o clarificare definitivă. Și cu impact mult mai puternic decât decizia guvernului Ciorbea de a tunde privilegiile inventate după 1989.

Am văzut un spectacol pe cinste al gândirii șchioape, al micimii omenești. Un dispecer de fabrică, dezacordat și la gândire, și la limba română, cu o față rotundă de purceluș, ajuns în vâltoarea de după revoluție un fel de ministru și de om de încredere al lui Ion Iliescu, era acuzat că în timpul evenimentelor a furat cârnați din bufetul Televiziunii Române. Dan Iosif, fost consilier prezidențial, care a contribuit cu niște bani luați din contul sau fondul pentru lumânări, și Nicolae Dide, o prelungire ridicolă a aceleiași lumi până în Parlament. Parcă asistăm la un spectacol organizat la grădina zoologică. Acuzații scârboase, replici de cârciumă și discursuri din « republica » de la Ploiești. Ce vor fi spus rudele sau părinții celor decedați în decembrie în timpul acestei emisiuni ? Și câtă lehamite va fi provocat comportamentul celor doi e greu de estimat în metri cubi sau în tone. Dar a fost, poate, ultima și cea mai convingătoare prestație. În ciuda protestelor sau gălăgiei pe care o pun la cale, revoluționarii s-au făcut definitiv de râs. Singuri și-au demonetizat curajul și au convertit în ridicol fapte care, fără prestația ulterioară, merită toată considerația. Micimea omenească de care au dat dovadă unii dintre marii curajoși ai lui decembrie 1989 i-a coborât în zădărnicie. În ciuda terenurilor, spațiilor comerciale și a diplomelor, ei au rămas fără nici o forță morală. Fără nici un strop de credibi-

litate. De altfel, în timpul discuției, în fața Antenei 1 s-au adunat mai mulți revoluționari. La sfârşit, ei îl amenințau cu furie pe Nicolae Dide, obligat astfel să părăsească Antena 1 pe o ieşire din spate. Altfel, după o discuţie de pomină, am fi avut parte de o păruială în stil carnaval. Ar fi fost o cădere de cortină pe măsură.

Altceva mai rămâne de discutat. Doar în timpul ocupaţiei ruseşti România a mai cunoscut asemenea răsturnări de valori. Ciocănari stimabili la nicovală puşi să conducă ministere sau delegații, croitori cu scurtă la minte ajunşi să coordoneze cultura sau ştiința. Buna lor credință, dublată de o prostie nemărginită, au sporit dimensiunea dezastrului. Şi lecția nu a fost suficientă. După 1989, România, în loc să revină la valorile clasice, a promovat pe prima scenă nulități spectaculoase. Una din marile greşeli ale lui Ion Iliescu a fost aceea de a fi promovat sau tolerat în poziții publice oameni cu creier de bibilică şi cu morală de găinari mărunți. Căderea spectaculoasă a României din aceşti ultimi şapte ani vine şi din continua prăbuşire a valorilor morale. Au fost înființate instituţii tipice statului democratic, dar au fost umplute cu oameni buni doar pentru făcut consumaţie la birturile din cartier. S-a ajuns la o societate fără modele, fără repere, în care cheia succesului a fost mai aproape de şmecherie decât de profesionalism şi considerație. Pentru că, în aceşti şapte ani, printre modele au fost (prin forța împrejurărilor) şi Constantin Bebe Ivanovici, şi Dan Iosif. Ce a făcut un părinte grijuliu ? A putut să-şi sfătuiască odrasla, munceşte şi luptă şi ai să ajungi ca Bebe Ivanovici, Dan Iosif şi Nicolae Dide ? Ar fi riscat ca fiul să-i răspundă, tată dragă, iar ai chef de glume proaste !

29 septembrie 1997

Teoria babei (I)

Emil Constantinescu are « o mentalitate tipic stalinistă şi s-ar putea să inițiem suspendarea lui din funcție ». Afirmațiile îi aparțin lui Ion Iliescu şi merită să zăbovim puțin asupra lor. Nu are rost să insist asupra părții umoristice. Încerc să le iau în serios şi să aflu ce se ascunde în spatele lor. Dar, mai ales, ce greutate au aceste acuzații extrem de dure.

Nemulțumirea populației față de modul în care se derulează reforma a lăsat un câmp larg opoziției atât de buimace până acum. Semnalul a venit de la impactul exagerat al discursului lui C.V. Tudor la Cluj. Simțind vântul în pânze, opoziția a prins curaj şi s-a radicalizat. Atacă orice, în speranța că susținerea va creşte mereu. Chiar şi abordarea corupției în conferința de presă de la Cotroceni a fost transformată într-un prilej de atac. Şi Ion Iliescu a găsit de cuviință să spună imediat că tonul dur al actualului preşedinte, nemulțumirea sa față de ineficiența anticorupției arată, nici mai mult, nici mai puțin, că « preşedintele României are o mentalitate tipic stalinistă ». În loc să ne mărginim la o propoziție de genul, ia uite cine acuză ?, mai bine ne aducem aminte de evoluția corupției în România şi de poziția celor doi oameni politici. Ar fi necinstit să punem întreaga origine a fenomenului în seama fostului preşedinte. Corupția are rădăcini istorice în spațiul carpatic şi ele s-au fixat bine în realitate, mai ales pe vremea socialismului victorios. Dar, după 1990, corupția a devenit un fenomen de o anvergură nemaiîntâlnită. Ea a ajuns la un pas de a pune în pericol şi statul de drept, şi minimul echilibru economic al țării. Poate Ion Iliescu să susțină că în cei şapte ani fenomenul corupției a rămas în limite normale ? Organismele internaționale ne plasează deja în primele douăzeci de țări cu cea mai ridicată corupție. Se pare că, prin pierderea alegerilor, am pierdut ocazia să ne calificăm

în turneul primelor patru țări de pe glob. În toată această perioadă, Ion Iliescu și principalii oameni din preajma sa s-au mărginit la declarații tandre împotriva corupției. În afara unor eforturi verbale, anticorupția n-a însemnat mare lucru. Nici nu putea să însemne atâta vreme cât acuzațiile de corupție vizau chiar acești oameni. Să ne înțelegem bine. De corupție n-au fost acuzați nici marțienii, nici virușii gripei, ci chiar oamenii din preajma lui Ion Iliescu. Consilieri, membri ai guvernului, parlamentari. Cloaca s-a întins pentru că PDSR-ul, mai exact, mare parte din oamenii săi de vârf au intrat până în gât în afaceri necurate. În numele statului și în beneficiul partidului, dar, mai ales, al lor personal. Corupția generalizată a determinat presiunea extraordinară ce a devenit motorul schimbării de anul trecut. Plus oferta lui Emil Constantinescu de a încerca războiul cu caracatița. Din păcate, primele opt luni ale campaniei nu s-au soldat cu rezultate vizibile. Așa s-a născut conferința de presă de săptămâna trecută. Și după care Ion Iliescu a lansat acuzația. Că puterea politică sugerează concluzii organelor de ancheta penală și justiție. Afirmația conține cel puțin o minciună. În opt luni, în ciuda sugestiilor presei, a sugestiilor, să le zicem, prezidențiale, nici unul dintre apropiații lui Ion Iliescu n-a ajuns după gratii. Nici Sever Mureșan, nici Iacubov, nici nimeni dintre marii suspecți sau dintre dovediții regimului Iliescu. Toți sunt bine mersi. Dimpotrivă, justiția și celelalte organe ale statului de drept au lucrat împotriva apelurilor lansate și a campaniei purtate de Emil Constantinescu.

În fond, ce vrea Ion Iliescu ? Să împingă anticorupția sub lumina răzbunării politice ! Asta i-ar scăpa oamenii pe care, pentru orice eventualitate, i-a acoperit și cu imunitatea parlamentară. După Ion Iliescu, anticorupția ar trebui să se limiteze la găinarii mărunți și la furturile de foame. Echipa sa, cea care a gestionat marile afaceri ale României, ar trebui să rămână neatinsă pentru a nu șifona penele unui partid echivalat de mai toată România cu păstorul corupției din cei șapte ani.

Înțelegem deci că Emil Constantinescu ar fi un democrat desăvârșit și în nici un caz un stalinist dacă i-ar lăsa în pace pe autorii marilor tunuri și ticăloșii din perioada '90-'96. Dacă vrea adevărul și decontul, are o mentalitate tipic stalinistă. Ce se va întâmpla când se vor găsi dovezi că de unele fapte scandaloase a știut și Ion Iliescu ? Atunci Emil Constantinescu va fi făcut fascist. În Coreea de Sud...

30 septembrie 1997

Teoria babei (II)

Scriam în numărul de ieri despre o acuzație a lui Ion Iliescu. Adică mentalitatea tipic stalinistă. Ea a fost făcută, în cel mai bun caz, pentru a evita esența problemei, despre care Ion Iliescu nu are ce spune. Explozia corupției a avut loc în cei șapte ani ai perioadei sale de putere politică. Ion Iliescu nu suflă însă o vorbă despre cancerizarea societății românești, despre distrugerea sistemului imunitar al României. Nici nu prea are ce spune dacă ne gândim că pusul cenușii în cap nu folosește la nimic. Revolta sa ignoră total realitatea dominantă a perioadei sale și încearcă descalificarea adversarului prin eludarea subiectului.

De altfel, toată echipa sa politică joacă aceeași horă. Că președintele României nu are ce căuta în campania anticorupție. Teza e susținută atât pentru a-l împiedica pe Emil Constantinescu să pună la cale o campanie care s-ar putea încheia cu pedepsirea vinovaților, cât și pentru a justifica rolul modest al lui Ion Iliescu în contracararea fenomenului. În accepțiunea lui Ion Iliescu, corupția nu e treaba președintelui țării. În accepțiunea lui Emil Constantinescu, avem de-a face cu principalul inamic

al societății românești. E greu de crezut că se pot găsi prea mulți susținători ai ideii unui președinte pe post de babă care se piaptănă când țara « arde ». Teoria aceasta l-a transformat pe Ion Iliescu în perdant în alegeri, iar pe Emil Constantinescu în câștigător. Ceea ce demostrează că, măcar în planul unor aspirații, românii au ales contracararea corupției.

În mod cert, Constituția nu prevede responsabilități prezidențiale în cazul generalizării unui fenomen infracțional. Poliția, Parchetul, Garda Financiară și Justiția sunt instituțiile abilitate să intervină în asemenea cazuri. Dacă ne gândim numai la contribuțiile eroice ale lui Doru Ioan Tărăcilă și ale fostului procuror general Nicolae Cochinescu, cu greu ne putem reține un zâmbet. Vreme de șapte ani, instituțiile statului de drept n-au funcționat eficient în cazul corupției. Nu neapărat că au fost neputincioase. Au fost chiar partenere de nădejde. Nu a existat caz de corupție care să nu aibă agățați și oameni cu răspundere din instituții publice menite să combată fenomenul. Șapte ani, instituțiile statului de drept, prin tutelă politică și prin gestionarea intereselor, au fost nu baraje în calea corupției, ci uși deschise, chiar locuri de punere la cale. În asemenea condiții, a invoca doar instituțiile statului de drept înseamnă a propune continuarea vieții în același stil de cloacă dospind la marginea legii.

Lucrurile au ajuns atât de departe, încât campania anticorupție a avut o eficiență minimă tocmai din cauza pervertirii oamenilor din instituțiile statului de drept. Contând numai pe modul lor de a fi de până acum, nu ne așteaptă, în nici un caz, stoparea corupției. Din acest punct de vedere, efortul lui Emil Constantinescu de a determina o schimbare mi se pare a fi normal și pozitiv. Implicarea sa are ca alternativă statul la Cotroceni și datul de declarații. Adică tehnica Iliescu. Iar tonul sever adoptat în ultima vreme e chiar semnul absenței unui progres real. De ce nu se vede o eficiență, atâta vreme cât e vorba de un alt președinte, coaliția a schimbat șefii instituțiilor incriminate, iar legile, cu câteva excepții, au fost croite pentru a fi operante ? Primul răspuns care poate fi dat este că actuala coaliție nu are nici experiența și nici oamenii necesari pentru a face un progres în combaterea corupției. Cel puțin până acum. Dar ineficiența nu vine doar de aici. Într-o țară în care legea fundamentală a vieții a fost descurcatul, e greu să declanșezi, ca la un pocnet din degete, o funcționare a instituțiilor statului de drept. Chiar dacă le construiești clădiri noi, cu dotări ultramoderne. Ele sunt cancerizate imediat de bagajul de reflexe și slăbiciuni al oamenilor. Apoi, lupta politică are în ea o disperare care îngroapă orice principiu. Încercarea lui Emil Constantinescu de a urni societatea în direcția anticorupției a avut drept consecință nu un sprijin din partea opoziției, ci o încercare de terfelire, de denaturare a acțiunii. De dragul de a-și combate adversarii, oamenii politici sunt dispuși să sacrifice totul. Mai bine în noroi până în gât decât într-o țară normală, europeană. Ei se gândesc chiar la destituirea campionului anticorupției, nu la eradicarea ei. Avem o opoziție care urlă că anticorupția să treacă la Sanepid. Suntem o țară măcar pe jumătate originală.

1 octombrie 1997

Securiștii coaliției !

Ce spaime și ce isterii nebune am trăit cu toții pe seama Securității ! Era de ajuns ca unul să arate cu degetul pe cineva și să-i zică « securist împuțit », și ceilalți se montau ca la comandă. Mulți securiști au trecut la mustață pe lângă moarte. Au fost la un pas să fie linșați. Până la urmă, lumea s-a împărțit în două tabere. Cei care

îi înțelegeau, pentru că au fost victime ale sistemului și, pe deasupra, și-au servit patria. Și cei care nu puteau să uite ce au îndurat în închisorile comuniste și nici mai târziu, pe vremea lui Nicolae Ceaușescu. Unii au format echipa Iliescu, ceilalți-opoziția. Dacă în privința caracterului democratic al României nu prea erau puncte diferite esențial, cele două tabere se deosebeau fundamental la atitudinea față de Securitate. Unii încercau să-i recupereze, ceilalți, să declanșeze procesul comunismului. El conținea și un decont al ororilor fostei Securități. La acest capitol, opoziția era atât de categorică, încât multă lume și-a imaginat că venirea ei la putere va coincide cu castrarea tuturor ofițerilor de Securitate. În ciuda faptului că fostul președinte al țărăniștilor, Corneliu Coposu, dăduse destule semne de condescendență și înțelegere față de foștii săi anchetatori, opoziția a rămas cu aura răzbunării pe torționari și securiști. Între timp, lucrurile s-au mai liniștit. Spiritele s-au calmat pentru a deschide calea unui dialog și a unei cercetări istorice. Accesul la dosare, la opt ani de la reacțiile isterice din decembrie 1989, n-ar mai pune nimănui o problemă. Ar fi doar o dezgropare calmă a adevărului, ar oferi bazele unei aprecieri (nu judecăți) corecte a personalităților contestate și i-ar ajuta pe oameni să înțeleagă cu cine au de-a face. E aproape imposibil să înțeleg de ce coaliția la putere nu numai că se face că plouă când e vorba de dosarele Securității, dar lasă din ce în ce mai multe semne că nu este interesată de o asemenea operațiune. Care să fie cauzele ? O iertare creștină a pogorât din ceruri peste sufletele țărăniștilor și aceștia vor să uite de suferințele lor ? Mă îndoiesc. PDSR-iștii sunt luxați peste tot pe unde sunt găsiți. Sunt destule semne că deținuții politici n-au uitat nici ce-au pătimit în pușcării, nici ce tunuri financiare au reușit adversarii lor politici. Corupția, favorizată vreme de șapte ani de echipa Iliescu, face ireconciliabilă confruntarea. Și atunci ce i-ar putea determina pe țărăniști să se opună proiectului lui Constantin Ticu Dumitrescu ? Pare de necrezut faptul că inițiativa parlamentară a senatorului așteaptă de cinci luni o semnătură de la guvern. Doar din antipatie față de cel mai radical membru al echipei ? Sau din teama că deschiderea dosarelor ar putea provoca drame ale împricinaților ? Cum de s-au schimbat țărăniștii imediat după ce au ajuns la putere ? De unde această generozitate subită și grijă față de cei care au participat la oprimarea lor ? Ceva mă face să cred că explicația stă în cu totul altă parte.

Securitatea a fost un adevăr crunt al istoriei românești. Condamnarea ei a fost și o modă. Și în această horă de acuze, care dădea bine și la public, și la biografie, s-au antrenat și mulți cameleoni. Oameni care au suferit de pe seama Securității, care au fost victimele ei și care n-au avut resurse de a rezista până la capăt. Și au pactizat cu diavolul ! Unii au făcut-o de frică, alții din voluntarism ! Și apoi s-au înrolat în corul acuzatorilor, păstrând într-un colț al sufletului tremurul că adevărul va ieși totuși la iveală. Boicotarea proiectului de lege inițiat de Constantin Ticu Dumitrescu nu face decât să amplifice această bănuială. Că mulți dintre țărăniști și chiar dintre liberali, în trecutul lor anticomunist, au semnat pentru Securitate, au pactizat cu diavolul și i-au adus servicii care au lăsat urme. Altă explicație nu rezistă ! Și, de aceea, gestul « generos » de a se îngrijora de posibile răzbunări ale informatorilor nu face decât să ne amplifice bănuiala că sub masca generozității se ascunde o tentativă de a îngropa definitiv urmele pisicii.

Așa că, în acest moment în care se găsesc binevoitori care să ceară înlocuirea lui Constantin Ticu Dumitrescu de la AFDPR, nu ne rămâne decât să ne întrebăm câți și care dintre notabilitățile actualei coaliții figurează în dosare pe care nu trebuie să le vedem.

2 octombrie 1997

Dovezile sau demisia !

Adrian Severin a făcut nişte afirmaţii mult mai tari decât în celebra poveste cu H_2O. Toată lumea a fost şocată. Într-o ţară în care alegerile democratice au schimbat opinia lumii internaţionale despre România, ministrul de Externe vine şi zice că doi şefi de partide şi doi-trei directori de ziare sunt agenţi străini. Care va să zică, politica românească e făcută de aiurea. Ministrul de Externe nu precizează nici care şefi de partide, nici care directori de ziare. Lansează bomba şi pleacă la o reuniune internaţională. Funcţiile lui Adrian Severin în Partidul Democrat şi în guvernul României ne-au obligat să-l luăm în serios. I-am acordat creditul că deţine aceste informaţii zguduitoare pentru societatea românească şi i-am aşteptat întoarcerea. În plus, chiar înainte de plecare, Adrian Severin n-a dat înapoi şi nici n-a scăldat-o. A rămas ferm pe poziţie. Dar ieri, la întoarcerea în ţară, Adrian Severin a început s-o scalde. Marea dezvăluire făcută la aeroport se reduce la « nu mai am nimic de adăugat » şi la bâlbâiala că « toţi cetăţenii sunt îndreptăţiţi să cunoască ». Să cunoască ce ? Subconştientul lui Adrian Severin, visele lui de politician sau adevărul, dacă îl deţine ? Acum, Adrian Severin vine şi o scaldă. Că a intra în detalii este nu numai împotriva legii, dar se află şi în contradicţie cu interesul cetăţenilor români. Adică este împotriva legii să aflăm că mintea lui Adrian Severin a născut un pui vesel sau a rostit un adevăr cutremurător ? E chiar împotriva noastră să aflăm ce se întâmplă în straturile inferioare ale gândirii superioare a ministrului de Externe ? Mai mult, domnia sa zice că trebuie să lăsăm instituţiile specializate să gestioneze datele respective ! Care date, domnule Severin ? Cele de pe neuroni sau cele depuse la Serviciul Român de Informaţii ? De acolo ni s-a comunicat clar că nu există informaţii în acest sens !

Cineva îşi bate joc de noi. Ne ia de fraieri ! Ne trimite de la Ana la Caiafa să aflăm spionii. Nu neg nici acum că spusele lui Adrian Severin s-ar putea să conţină adevărul gol-goluţ sau măcar o fărâmă din el. Dar modul în care s-a purtat Adrian Severin începe să descalifice. Nu e vorba de ministrul de Externe. El are doza lui de perisabilitate, ca toate personajele politice. Situaţia descalifică instituţii şi chiar modul de a face politică în România. Ce fel de seriozitate are politica în ţara noastră dacă, la Consiliul Suprem de Apărare a Ţării, Adrian Severin e somat să furnizeze informaţiile pe care le deţine ? Serviciile de specialitate vin şi zic că nu ştiu nimic, preşedintele României solicită şi el clarificări, iar răspunsul e că suntem, îndreptăţiţi să ştim ce panseuri debitează ministrul de Externe dar intră în contradicţie cu interesul cetăţenilor români. Miroase de la o poştă a amatorism şi neseriozitate. Domnul Adrian Severin putea bine mersi să-şi ţină gura până la dovedirea adevărului. Sau, dacă a fost dus de val şi a ţinut neapărat să fie primul care o face public, atunci să nu se poarte ca un păun care îşi strânge penele. Cu bărbăţie şi curaj, să facă publice numele respective şi să ceară instituţiilor abilitate să strângă dovezi suplimentare, pe lângă cele pe care le deţine dânsul.

Ori toată România e croită strâmb şi atunci modul cheaun al ministrului de Externe se potriveşte cu toate, ori încercăm să ne purtăm ca oameni cu scaun la cap şi atunci ministrul de Externe trebuie convins că nu are. Pentru că acest mod de a te comporta public descalifică în egală măsură şi cabinetul Ciorbea, şi clasa politică. Domnul Severin fie minte cu neruşinre, fie a ridicat la rangul de sublim spiritul de bârfă al românilor, fie deţine informaţii importante, dar se poartă cu noi de parcă am fi cretini.

Din păcate, nu prea mai sunt căi de ieşire. Scăldatul în această situaţie nu mai reprezintă o ieşire din impas. Ori Adrian Severin vine şi ne spune adevărul, dovedind curaj dar şi consideraţie pentru români, ori continuă bătaia de joc şi atunci trage după el în mod iresponsabil întreaga putere politică. Sau demisia ! A lăsa această situaţie tot în coada de peşte în care a lăsat-o ieri domnul Severin înseamnă a ne pregăti de drum lung prin brambureală şi neseriozitate.

3 octombrie 1997

Ordinea de fier

Hotărârea ţărăniştilor de a-i tunde pe indisciplinaţii politici, în ciuda reacţiilor negative, mi se pare extrem de interesantă. Ea stârneşte enervări şi polemici, ţipete şi văicăreli. Ba unii îi acuză de lucruri mult mai grave. Ceea ce ar putea fi tot o exagerare. Decizia, pe fondul vieţii politice, ar trebui luată ca o atitudine benefică. Prea sunt dominate partidele româneşti de oameni care trag unul hăis şi altul cea ca să nu dea impresia de bulibăşeală şi neseriozitate. De altfel, argumentul ţărăniştilor în cei şapte ani a fost chiar o anume disciplină de fier. Puţini au fost cei care au mişcat în front. Şi aceştia au fost rapid expulzaţi. Aşa a reuşit PNŢCD ca, în noua sa existenţă, să pară un partid oarecum rigid, dar să convingă că este o formaţiune unitară, serioasă, disciplinată. Asta s-a întâmplat până la câştigarea alegerilor. Imediat după, în partidul lui Corneliu Coposu a început să se facă simţită democraţia euforică a victoriei. Fiecare s-a considerat dator să se afirme şi să convingă cât de bun este, polemizând adeseori chiar cu cei mai apropiaţi colegi. În aceste polemici trebuie să vedem şi o anumită bătălie pentru putere. Cine, cât de bun şi merituos este pentru a ocupa vreo funcţie. Exemplele de contradicţii, chiar violente, în poziţiile unor membri de frunte ai PNŢCD sunt cu zecile de la alegerile din noiembrie. Radu Vasile, Mircea Ciumara, Sorin Dimitriu, Ulm Spineanu, Constantin Ticu Dumitrescu, George Pruteanu şi mulţi alţii.Toate acestea au avut ca efect nu o democratizare a partidului, cât o împestriţare a imaginii sale. Cu vremea, situaţiile de acest gen au devenit chiar semnul slăbiciunii. Iată de ce revenirea la disciplina de fier, dincolo de iritările imediate, nu poate face partidului atâta rău cât îi fac aceste poziţii disidente. La prima vedere, ar părea că revenirea la disciplină ar justifica sacrificarea lui Constantin Ticu Dumitrescu şi a lui George Pruteanu.

În cazul Ticu Dumitrescu avem de-a face cu două slăbiciuni. Cu o tergiversare care lasă sentimentul că ţărăniştii şi-au schimbat poziţia în materie de dosare. Cu siguranţă că într-un fel gândeşti în opoziţie şi oarecum diferit la putere. Dar diferenţele nu pot fi atât de flagrante. În plus, cât au fost în opoziţie, ţărăniştii n-au avut acces la date economice complete ale societăţii româneşti. Asta ar putea fi o justificare pentru ezitările şi bâlbele din derularea strategiei economice şi financiare. Dar, în cazul dosarelor, strategia trebuia pusă la cale încă din vremea lui Ion Iliescu. Opoziţia s-a întâlnit cu pastorul Gauck, a fluturat tema Securităţii şi a dosarelor, iar acum, când dă tonul, proiectul trebuia doar despachetat, pus pe masă şi bătut în cuie. Toată această dispută pe dosare, într-un moment în care România are infinite probleme, ne obligă să credem că, în opoziţie, nici ţărăniştii nu s-au pregătit temeinic de guvernare. Numai aceasta a dus la situaţia de criză cu C.T. Dumitrescu şi la suspendarea unuia dintre avocaţii unei cauze democratice. În loc să treacă în contul lor un succes pe care îl meritau, ţărăniştii sunt în situaţia de a-l sancţiona exact pe cel care ajunsese purtătorul de steag în subiect. Ceea ce duce, inevitabil, la pierderea de credibilitate.

La fel și în cazul lui George Pruteanu. Vedeta de televiziune (deci mai puțin politică) se angajează într-o cauză care tuturor românilor le pare de bun-simț. După cum și spiritul moderat și de cooperare introdus în relația cu UDMR poate fi socotit, dacă nu un câștig, atunci măcar o încercare de a adopta atitudini moderne, europene. Dar în această încercare am asistat la aceeași improvizație. După o discuție în fugă, încheiată cu un document făcut pe genunchi, s-au adoptat măsuri. Ele provoacă atâta vâlvă, încât vor aduce, cu siguranță, multe pierderi în contul PNȚCD. Dacă tot nu aveau acces la datele guvernării Văcăroiu, nu puteau oare țărăniștii să își pregătească temeinic chestiunea dosarelor și chestiunea maghiară ? Prin negocieri politice solide, împinse până la amănunt, s-ar fi putut ajunge la soluții temeinice. Și, fiind vorba de un domeniu sensibil, acestea ar fi cerut o pregătire a societății. În locul zarvei de până acum, am fi asistat la o campanie de schimbare de optică, după care am fi avut parte de proiectele pregătite în vremea « pribegiei ».

Acum e târziu. Prin expulzări se invoca o strategie ce trebuia construită cu multă vreme în urmă.

4-5 octombrie 1997

Călărind limba română

Ce poți face seara într-o mașină când te așteaptă un drum lung ? Deschizi bine ochii, să nu iei în brațe o vacă pierdută pe șosea. Iar la curbe, să nu dai peste o căruță. Filosofia șoferului zice : nici o căruță nu e căruță veritabilă dacă nu-ți apare noaptea exact în curbă și fără felinare. Și pe șoseaua aceea care lega Ardealul de Muntenia prin Pitești, după ce am tot trecut pe lângă plăcuțele lui Băsescu (enervant om, dar unul după care începe să se vadă ceva bun), m-am agățat cu urechea de undele aparatului de radio. Și, când începuse să picure, printre piuituri pe posturi, bicicliști bezmetici pe șosea și vântul de afară tropăind a toamnă rece, mi-a atras atenția un *speech* (spici) tâmpit. Limba de lemn e dulce de tot. Omul vorbea ca dracu'. O lua cu privatizarea județului Mehedinți, trecea la economie, la investiții, la cooperările cu parteneri externi, apoi la legăturile cu diaspora și vorbea despre copiii din Moldova găzduiți la studii în Drobeta-Turnu Severin. Mi-e imposibil să reproduc toate spusele în toată măreția lor goală și umoristică. De fapt, cred că citea un fel de raport scris de niște contabili. Dar atât de prost făcut, că, în loc să te revolte sau să te intereseze, suna ca o emisiune reușită de la « Unda veselă ». De altfel, la un moment dat am crezut că ascult un spectacol al grupului Divertis. Abia după vreo zece minute mi-am dat seama că vorbea prefectul județului Mehedinți. Dacă nu mă înșel și i-am reținut numele corect, se numește Peleșcă sau Paleașcă. Vreau să fiu bine înțeles. Prefectul nu spunea prostii. Vorbea de lucruri serioase și importante, dar care nu interesau pe nimeni. Erau prezentate mai rău ca la Congresul XIV. Adică raportau situații care te lasă rece. Nici nu te revoltă, nici nu te gâdilă, nici nu-ți înfiripă o speranță. După prefect a venit omul cu banii județului. Nu-i rețin funcția. Omul zicea : « Banii pe care-i avem nu sunt nici mulți, nici puțini, dar ne-ar fi trebuit încă pe atâta. » Putea vorbi două zile în șir. În discursurile stupide, golite de sens, ale oficialilor din Mehedinți nu era nici un pic de viață. Nici durere, nici bucurie. Când unul a fost întrebat de aprovizionarea pentru iarnă cu « păcură și picurină », am aflat tonele și că ascult Radio Craiova într-o transmisie directă din Mehedinți. Dacă nu lipseau propozițiile cu Ceaușescu, aș fi putut crede că vorbește primul-secretar al județului. Sau un prim-secretar de la Stalingrad, tradus în limba română. Nu știu ce partid l-a pus prefect pe vorbitorul acelei emisiuni. Poate fi de la orice partid din 1948 încoace. Tot aia e. Mai mult, prefectul s-ar putea să fie un bun om politic, un bun gospodar, un ideal reprezentant al guvernului în teritoriu. Sau o catastrofă. Nu vreau să-l judec după o vorbire pe Radio Craiova. Altul este necazul.

S-a schimbat ceva în România după 1989, dar oamenii vorbesc la fel. Nu pe stradă sau acasă, în bucătărie, cu nevasta. E vorba de discursul în public, de retorica administrativă sau politică. Râdeam înainte de prefecții PDSR, spunând că unii vorbesc ca o cizmă, dincolo de faptul că erau gomoși sau fuduli. Acum am auzit un prefect al opoziției care vorbea tot ca o cizmă. Nu din prostie, nu din rea-credință. Dintr-o mentalitate și dintr-un mod de a fi al unei generații atinse de tăbăcirea creierului prin discursuri de cincizeci de ani. Atâtea decenii s-a perfecționat arta de a vorbi fără să zici nimic ! Oamenii au devenit imuni. Unii se fac că spun ceva, iar alții se fac că ascultă. E ca un teatru al surzilor. Nu se discută pe șleau despre nici un lucru care doare. Nu scapă nici o îndoială, nici un strop de frică. Parcă am asista la discursul unor ființe crescute în borcan. La fel și cu Radio Craiova. Se făcea că transmite în direct ceva. La fel și guvernul. Se făcea că întreține un radio teritorial. La fel cu miniștrii. Se fac că vorbesc despre durerile și necazurile oamenilor. Și asculți o listă cu ultimele succese. În timpul acesta, gândirea stă ascunsă la cutie. Totul e doar o călăreală a limbii române încheiată cu o lipsă totală de comunicare cu oamenii. Adică același zid grosolan ridicat la mijlocul drumului între autorități și populație.

Ziceam că schimbarea de anul trecut va înviora puțin măcar limba română a autorităților. Chiar dacă nu se mai poartă așa ciocoiește, cizmele de altădată vorbesc la fel cu cizmele democrației.

6 octombrie 1997

Markó Béla stă în șa !

Abia din scrisorile trimise de Emil Constantinescu și Victor Ciorbea la Congresul UDMR se simte îngrijorarea. Până acum, ordonanțele guvernului au curs strună. Negocierile au fost subțiri, iar soluțiile improvizate. Disputele publice au depășit cu mult așteptările guvernanților și le-au venit naționaliștilor ca o mănușă. În plus, spiritul european al coaliției s-a lovit de prejudecățile clasice. Triunghiul CDR-USD-UDMR și-a dat seama că simplul fapt de-a fi ajuns la guvernare nu este suficient pentru a impune norme moderne în chestiunea minorităților. N-a avut loc nici un fel de pregătire a societății. Nici dezbateri publice nu s-au organizat. Aceasta explică în mare măsură valul stârnit de măsurile luate sub presiunea UDMR. Iar aceasta, lipsită și ea de experiență, a sărit pe revendicări de îndată ce s-a văzut în căruță. A cerut prețul, fără să-și facă probleme asupra consecințelor. A transformat în prioritate absolută dorințele sale, lăsând în plan secund prioritățile generale ale României. De altfel, aceasta pare a fi principala greșeală a întregii coaliții. Concentrarea ei pe multiple situații peticite de vreme, cu improvizații și bâlbâieli în planul reformei economice. Și de aici toată nemulțumirea populației, plus avântul naționaliștilor și o agresivitate sporită a opoziției. Pe acest fond au sosit cele două mesaje, de la Președinție și guvern, și care, dincolo de protocolul unui congres, trădează o îngrijorare reală, formulată oarecum tardiv.

Congresul UDMR de la Târgul Mureș nu aduce schimbări spectaculoase. Radicalii, susținători ai pastorului László Tőkés, precum și Katona Ádám au fost ținuți la respect. În ciuda faptului că au încercat să facă valuri, ponderea lor a scăzut

mult. Asta nu înseamnă că au pierdut partida sau că se vor resemna. Din când în când, pastorul se plictisește de cele bisericești și revine spectaculos în politică prin lansarea unei noi declarații șocante. De regulă, Funar sau Vadim o amplifică și îi oferă pastorului tărăboiul scontat. La fel se întâmplă cu Katona Ádám. Cam la două săptămâni, cel mult o lună, acesta mai scoate un porumbel care zboară vâjâind prin toate mediile românești și maghiare. Ceea ce nu face decât să avem un fel de permanent doi la doi. Acest meci egal ar putea continua nestingherit, fără mari rezultate, dacă el n-ar fi fost însoțit, în aceste zece luni de guvernare, de improvizațiile din Piața Victoriei. Atâta doar că naționalismul stârnit de acesta are efecte diferite. El erodează credibilitatea Convenției și a USD, și convine de minune UDMR. Câștigă mereu câte un pas și rămâne în continuare cu aura de victimă publică a naționalismului din România. Au înțeles ceva liderii maghiari din valul de naționalism stârnit de cererile lor ? Vor cu orice preț obținerea revendicărilor și sunt dispuși să renunțe chiar și la guvernare ? Sau au priceput că pentru guvernanți subiectul minorităților e mai sensibil decât reforma economică ? Că într-o țară ca România mentalitățile și resentimentele se urnesc mai greu decât ruginitele structuri economice ale socialismului de tip sovietic ?

Răspunsul ar putea să-l dea formulările de priorități pentru programul de guvernare. Pentru că acest congres, încheiat sâmbătă la Târgul Mureș, în documentele sale, nu mai suflă o vorbă despre plăcuțele bilingve sau despre orele în limba română din școlile maghiare. Ele au fost frumos ambalate în câteva revendicări de principiu, iar în fața opiniei publice au fost împinse aspecte legate de economie. E de crezut că prioritățile UDMR din programul de guvernare apar și după intervențiile lui Emil Constantinescu și Victor Ciorbea. Dar și ca o dovadă că UDMR a sesizat situația extrem de dificilă în care a ajuns coaliția. Iar dacă luăm prioritățile UDMR pentru programul de guvernare, observăm că ele nu sunt decât puncte vechi din campania electorală a CDR și USD. Și, la fiecare dintre ele, progresele au fost infime. Ele țin de privatizare, de fiscalitate, de protecție socială, de statutul investitorului, de locuințe sociale. Dacă ținem cont de faptul că până și UDMR pledează pentru normalitatea procedurilor fiscale (plata către stat la încasare, iar nu la emiterea documentelor), ajungem la o situație aberantă, menținută de actuala coaliție doar prin explicații puerile.

Dacă UDMR se concentrează pe aspecte economice, înseamnă că revendicările sale în legătură cu plăcuțele și limba română au împins lucrurile până la cote îngrijorătoare pentru actuala coaliție.

7 octombrie 1997

Prinderea agenților proști

Extrem de interesante reacțiile față de dezvăluirile făcute de Adrian Severin. Cei mai mulți așteaptă probele. Alții zic că Severin a vorbit în nume propriu. Ca și cum un membru al guvernului și personaj marcant în Partidul Democrat s-ar îmbăta și ar ajunge să-l lingă câinii prin șanțuri doar în nume propriu. Partidul și guvernul rămân neatinse. Dar cea mai interesantă reacție față de propriile ziceri le are chiar Adrian Severin. Într-un interviu publicat sâmbătă în *Adevărul*, Adrian Severin vine și zice că posibilitatea de a fi fost intoxicat este de neexclus. « Dar față de ceea ce am primit, văzut și auzit, probabilitatea de a fi fost intoxicat este mai mult decât redusă. Dacă vreți, acesta este încă unul din motivele pentru care nu pronunț nume. Mă gândesc să nu fac vreo nedreptate. » Eu zic s-o luăm metodic prin gândirea întortocheată a domnului Severin. Deci se teme să nu fi fost intoxicat. E pentru prima dată

când admite şi o asemenea variantă. Înseamnă că legăturile solide făcute prin intermediul neuronilor dumisale încep să se clatine. Dar judecata se restabileşte rapid. Ministrul de Externe zice că posibilitatea de a fi fost intoxicat este « mai mult decât redusă ». Cu alte cuvinte, informaţiile sunt sigure-sigure. În faţa unei asemenea certitudini, orice om normal s-ar fi avântat în luptă. Ar fi trântit numele respective în piaţa publică şi i-ar fi învăţat minte pe agenţii de la marile ziare şi pe şefii de partide. Ei nu, faptul că este mai mult decât exclus să fie intoxicat îl determină pe domnul Severin să susţină că propoziţia imediat următoare din interviul său este logică. Adică faptul că este mai mult decât exclus să fie intoxicat devine unul dintre motivele pentru care « nu pronunţ nume ». Sentimentul meu este că, pentru o asemenea logică şchioapă, domnul Severin ocupă o funcţie mult prea importantă. După uzanţele gândirii din acest secol, nu dai nume atunci când ai îndoieli. Când eşti sigur, aduci dovezile, nu zici că « nu pronunţ nume. Mă gândesc să nu fac vreo nedreptate ». Fiind sigur, ministrul de Externe nu dă nume ca să nu facă vreo nedreptate. Judecata este chiar o performanţă a ilogicii, un teritoriu care aparţine întunericului din fiecare. E ca şi cum am spune : « În guvernul Ciorbea sunt doi-trei oameni cretini. Este exclus ca prin informaţiile pe care le deţinem să fi fost intoxicaţi. Dar nu vrem să dăm nume. Ne gândim să nu facem vreo nedreptate. » Am putea aplica aceeaşi reţetă şi Partidului Democrat. « Avem informaţii certe că în conducerea Partidului Democrat sunt doi-trei escroci. Este total exclus să fi fost intoxicaţi. Dacă vreţi, acesta este unul din motivele pentru care nu vrem să dăm nume. Ne gândim să nu facem vreo nedreptate. » Noroc că Petre Roman s-a opus unei asemenea logici şi i-a cerut colegului său Severin să depună informaţiile.

Mai mult, domnul Severin susţine că şi alte personalităţi au mai văzut aceste probe. Dar a constatat la aceştia o lipsă de curaj ! Aproape sigur probele de care vorbeşte domnul Severin nu le-a discutat cu oamenii lui Ion Iliescu, ai României Mari sau ai PUNR. Le-a analizat cu colegii de partid, cu colegii de guvern, eventual, cu oamenii de la Preşedinţie. Dar ei, vezi Doamne, n-au curajul lui Adrian Severin.

Ei i s-au plâns ministrului de Externe pentru că « nu avem curajul să ieşim în public şi să spunem asta ». Conform logicii lui Adrian Severin, trebuie să spunem că în coaliţia majoritară, şi la guvern, şi la Preşedinţie, sunt cel puţin doi oameni laşi, lipsiţi de curaj (« nu avem » înseamnă minimum doi). Judecata apare negru pe alb. Dar laşii din coaliţie i se plâng doar lui Adrian Severin ! N-au curajul să iasă în public. Nefericit că nu găseşte colegi de curaj, Adrian Severin e şi neînţeles. Îi creează « o stare de mare dezamăgire ». Din asta înţelegem că ori ne aflăm în faţa unui erou neînţeles, ori a unui ministru care nu înţelege că ar trebui să-şi tragă singur două palme pentru a-şi scoate logica din şanţ şi pentru a o repune pe rulmenţi. Şi tot el susţine că aceşti agenţi sunt speciali. Ei pot fi folosiţi fără să ştie că sunt folosiţi. Asta, da ! E vorba de noua categorie a agenţilor proşti.

Fac pariu că şi domnul Adrian Severin e folosit de un şef din Comuna Primitivă, dar nu-şi dă seama. Drept pentru care rămânem pe poziţia de săptămâna trecută : dovezile sau demisia urgentă, până nu se caricaturizează toată politica românească.

8 octombrie 1997

Proiect de lovitură mortală (1)

Intrarea lui Virgil Măgureanu în politică nu mai miră pe nimeni. Nu e vorba de înclinațiile sale. Ele sunt o certitudine, chiar dacă fostul director al SRI nu a condus nici un partid politic. Reala sa vocație politică s-a manifestat în toți acești ani, chiar dacă populația nu a observat-o de cele mai multe ori. În fond, ce a căutat Virgil Măgureanu la Focșani ? Acolo era un fel de exilat pentru că gândea o altă politică decât Ceaușescu ! Ce a căutat la execuția acestuia ? Doar certitudinea că va începe un alt mod de a face politică. Ce a căutat el la revolta ofițerilor de la MApN ? Tot politică, sprijinindu-l pe Ion Iliescu în directa bătălie pentru putere, declanșată între grupuri de interese. Din decembrie 1989, Virgil Măgureanu face politică la modul cel mai vârtos. La un moment dat, chiar a apărut pe o listă pentru Parlament, pe undeva prin județul Sălaj. Și în SRI, Măgureanu s-a dus tot pentru acest drog al omului modern. A stat ca un dirijor la pupitrul informațiilor secrete și le-a manevrat, manevrându-i cu abilitate pe șefii de partide, pe guvernanți și chiar pe președinte. Extrem de tăcut, bun scenarist, viclean, cu o capacitate de analiză greu de găsit pe toate drumurile, Virgil Măgureanu, timp de opt ani, a jucat o partitură greu de descifrat în întregime. De fiecare dată când a vorbit, n-a spus mare lucru, evitând totdeauna să ajungă la colț. A baletat dindărătul ochelarilor, acuzând violent când era atins la punctele sensibile, ieșind elegant din situații în care părea că încasează lovituri năucitoare. Toate acestea îl desemnează ca pe un adversar redutabil. El nu putea rămâne prea mult în afara scenei. Îl rodeau gândurile și îl mâncau degetele.

De ce a ales Virgil Măgureanu un partid din debaraua politicii românești ? La calibrul său, multă lume s-ar fi așteptat să-l vadă în barca unei grupări parlamentare. Așa ar proceda un naiv și consecințele ar fi dezastruoase. Să luăm câteva exemple. La Convenție, nu are loc. Țărăniștii l-ar putea lua, eventual, ca documentarist sau autor de sinteze. Dar nu i-ar oferi nici o poziție mai acătării. La liberali ar putea încerca. Dar presiunile țărăniștilor, cele de la Cotroceni, plus ostilitatea liberalilor bătrâni, roși de pușcării, n-ar înghiți un om care a lucrat totuși pentru Securitate. La Partidul Democrat n-ar fi mers și nu l-ar fi luat din cauza antipatiei funciare dintre el și Petre Roman. La UDMR n-ar fi fost decât o glumă.

De ce n-a optat Virgil Măgureanu pentru PDSR ? Răspunsul la această întrebare cere mai multe precizări. Virgil Măgureanu se cunoaște cu Ion Iliescu încă dinaintea răsturnării lui Ceaușescu. Au stat cot la cot și în primele zile ale evenimentelor din decembrie. E de presupus că s-au sprijinit reciproc. Nici Măgureanu n-ar fi ajuns la SRI fără Ion Iliescu și nici fostul președinte n-ar fi făcut prea mulți purici fără strategiile și informațiile lui Măgureanu. Luciditatea celui din urmă, cinismul său îi vor fi folosit din plin președintelui, atât de derutat de Piața Universității, de mineri, de agresivitățile opoziției. Și totuși, între cei doi s-a produs o depărtare. La alegerile de anul trecut, Virgil Măgureanu a declarat că a votat schimbarea. Asta înseamnă că despărțirea sa de Ion Iliescu de produsese deja. Ce a determinat-o ? Corupția din PDSR ? Degradarea societății ? Caracterul eterogen al partidului ? Poate fiecare în parte și nici una hotărâtor. Prima cauză trebuie să vină de la faptul că Virgil Măgureanu nu suporta să fie al doilea. Iar în ultimii doi ani de Cotroceni ai lui Ion Iliescu, va fi observat cum decad atâtea lucruri. În politică, în economie, în societate. Și de aici a început cursa.

Căderea lui Ion Iliescu și retragerea de la conducerea SRI nu sunt decât puncte de trecere din cursa lungă a lui Virgil Măgureanu. Or, intrarea în PDSR n-ar avea nici o logică. Virgil Măgureanu știe că partidul lui Ion Iliescu încă nu a încasat tot ce urmează după o guvernare. În plus, șapte ani i-au fost suficienți pentru a descoperi că PDSR e doar o formațiune conjuncturală și eterogenă, că timpul va micșora partidul ca pe o haină veche, spălată de mai multe ori. Iar Ion Iliescu, oricât încearcă să păstreze echilibrul, și-a trăit traiul și și-a mâncat mălaiul ca lider cu primă mărime în lupta politică. Mai mult, apropierea lui Virgil Măgureanu de PDSR ar fi declanșat scandalul legat de avantajul informațiilor aduse. Ar fi trimis obligatoriu la legăturile sale cu Ion Iliescu din perioada de început și ar fi stârnit reacții din partea omului nr. 2 în partid, Adrian Năstase. Între el și Virgil Măgureanu e ceva similar relației Măgureanu-Petre Roman. În concluzie, Virgil Măgureanu nu putea paria pe un cal obosit. Nu putea merge nici la România Mare, unde ar fi rămas mereu al doilea, nici la PSM, care e prea legat de imaginea foștilor comuniști.

9 octombrie 1997

Proiect de lovitură mortală (2)

Scriam ieri că Virgil Măgureanu e un politician cu vocație și cu ambiții. Joacă de mai multă vreme și intrarea sa în scenă era de așteptat. Dar nu se putea produce nici la partidele din coaliția guvernamentală, nici la fostul partid de guvernământ sau la aliatul acestuia, C.V. Tudor. În schimb, Virgil Măgureanu ar fi putut încerca o înregimentare în PUNR sau în Alianța pentru România a lui Teodor Meleșcanu. Vom vedea că ambele ar fi avut consecințe nefericite. Ar fi stârnit un val de suspiciuni legate de echipa Meleșcanu. Toată lumea ar fi zis că scindarea e opera « șarpelui cu ochelari ». Trimiterile la Securitate ar fi creat probleme, iar un conflict deschis cu ambițiile lui Teodor Meleșcanu ar fi provocat cheltuială de energie și risipă de timp. Intrarea în PUNR l-ar fi marcat cu o etichetă incomodă. Iar valul de naționalism care îi umflă pânzele lui Gheorghe Funar i-ar fi creat, de asemenea, destule necazuri.

Și atunci, unde să intre Virgil Măgureanu ? Evident, într-un partid « de debara », creat pentru a fi gata să-l preia pe fostul director al SRI. Încă de la apariție s-a vorbit că Noua Românie e un partid creat pentru a răspunde unor nevoi la un moment dat. Mai știam că apropierea acestuia de Virgil Măgureanu se face prin profesorul Ovidiu Trăsnea (dacă nu mă înșel, conducătorul tezei de doctorat) și prin câțiva oameni de afaceri, ajutați la creștere și care erau dispuși « să pună botul » – cum zice românul – la politică. Noua Românie e un fel de partid care nu există. În afara unor organizații mai răsărite prin Ardeal și a sprijinului dat de Bălănescu, cel care a creat CAR, o instituție golită între timp de bani și uitată definitiv de depunători și autorități, Noua Românie a fost un balon de săpun. Condus de Ovidiu Trăsnea și de un director din BNR, partidul n-a obținut nici măcar voturile membrilor declarați. Până acum, Noua Românie n-a fost decât un simulacru de partid.

Și totuși, de ce a intrat Virgil Măgureanu în politică prin intermediul partidului Noua Românie ? Se pregătește Măgureanu de un apostolat politic ? Asta ar însemna să încerce reorganizarea partidului la centru și în teritoriu. Iertată să-mi fie comparația, dar asta seamănă cu a da vitamine unui cal mort. Chiar dacă i-ar strânge pe toți foștii ofițeri de Securitate, dacă ar lua rudele tuturor ofițerilor din SRI care i-au rămas fideli, chiar dacă și-ar face cinci ziare, și nu două, plus câteva posturi de televiziune, tot n-ar reuși mare lucru. Handicapul său ca fost lucrător de Securitate, plus apropierea îndelungată de Ion Iliescu și condiția de fost director al SRI, ar cântări

cât o piatră de moară legată de gâtul unui înotător. Și, la următoarele alegeri, Noua Românie ar face valuri, ar da din coate și, în cele din urmă, ar trece de pragul electoral sau s-ar îneca imediat sub acesta. Dacă ar fi deasupra, Noua Românie ar putea avea cel mult un 5 %, bun pentru Vadim sau pentru alții, nu pentru Virgil Măgureanu. La ambițiile sale, poziția de valet politic ar fi o adevărată tragedie. Asta ar însemna să mai tragă încă patru ani pentru a avea șansă la vârful piramidei. Șapte ani ar însemna enorm pentru un Virgil Măgureanu aflat acum la vârsta optimă pentru bătălia politică.

Și totuși, de ce a ales Virgil Măgureanu Noua Românie, în ciuda faptului că partidul pare a nu avea nici un viitor ? În primul rând că intrarea lui Măgureanu în Noua Românie nu deranjează pe nimeni. Cei mai mulți politicieni privesc alegerea cu îngăduință. Unii abia își ascund un zâmbet. Se gândesc la eșecul Profesorului și se bucură că nu-l vor avea ca adversar veritabil decât peste câțiva ani. Viața va dovedi că aceia care au desconsiderat intrarea lui Virgil Măgureanu în Noua Românie nu au prea mulți neuroni în mijlocul scăfârliei. Micul partid (cine știe unde are sediul ?) va fi doar un pretext de intrare în scenă. La o cursă dură, Virgil Măgureanu, pentru a nu face valuri, a venit cu o Mobră veche și caraghioasă, sub privirile disprețuitoare ale piloților de pe bolizi. Odată intrat în competiție, Profesorul va arunca în joc toate atuurile sale. Abilitate, capacitate de a construi alianțe, informații, legăturile sale în lumea oamenilor cu bani, va specula slăbiciunile adversarilor pe care le cunoaște mai bine decât oricine în România. Și, din condiția sa ironizată de *sparring-partner*, va începe să speculeze și să câștige pas cu pas. Băiatul de antrenament al lui Ivan Lendl, nimeni altul decât Pete Sampras, la momentul potrivit și-a bătut maestrul de l-a ridiculizat. Calul troian, Noua Românie, prin Virgil Măgureanu, va deveni o placă turnantă a unui proiect de nouă și puternică opoziție. Fără PDSR și Ion Iliescu, fără România Mare și C.V. Tudor. O altă forță, de tipul celei reprezentate de Ion Iliescu. Dar mai flămândă, mai incisivă, gata să dea lovituri mortale, să-și descalifice adversarii prin mișcări ingenioase și să speculeze orice slăbiciune a momentului. Dintr-o găoace, Virgil Măgureanu va pregăti vaporul.

10 octombrie 1997

Proiectul de lovitură mortală (3)

Devine cât se poate de clar că Virgil Măgureanu nu avea ce căuta la partidele din coaliția guvernamentală și ar fi putut încerca la unele din opoziție. Dar cu foarte mari riscuri. Și atunci, cea mai inteligentă formulă a devenit utilizarea partidului Noua Românie, înființat pentru orice eventualitate, cu ani în urmă, când Virgil Măgureanu a început să se gândescă la viitor. Noua Românie e un partid mic, fără stele care să-i pună probleme lui Virgil Măgureanu. Chiar dacă e mort, partidul există legal și nu sperie pe nimeni. De aici își va începe Virgil Măgureanu campania de ascensiune spre vârful scenei politice.

De îndată ce lumea se va obișnui cu ideea, Virgil Măgureanu va prelua hățurile și va începe să vorbească în numele partidului. Asta, pe față. În realitate, e de așteptat ca Virgil Măgureanu să fi vorbit deja în numele Noii Românii. Vor fi abordați oameni politici și formațiuni liliputane disponibile și nu-i exclus ca negocierile sale cu unele partide din opoziția parlamentară să fie deja destul de avansate. Virgil Măgureanu nu are decât șansa unor alianțe politice. Fără ele, rămâne să joace în categoria Onoare. (Un fel de campionat județean al politicii.) Și, pentru a scăpa de ea, va pune la bătaie toată capacitatea sa de a combina și construi scenarii, de a convinge și chiar de a-i avertiza pe unii că s-ar putea să știe mai mult decât e dispus să vorbească. E de așteptat ca, foarte curând, negocierile din umbră să-și arate roadele. Ele ar putea veni din direcția unei cooperări politice cu Alianța pentru România, cu PUNR-ul golit de Funar, chiar cu PSM-ul lui Verdeț și Adrian Păunescu. Dacă ținem cont de apropirea lui Virgil Măgureanu de Columna și a Partidului Socialist de gruparea bancară, atunci e de așteptat ca în aceste negocieri să intre și acest partid. După cum Partidul Umanist al profesorului Voiculescu nu poate fi scos din calcule.

Actuala putere nu poate fi dislocată de un partid uzat cum este PDSR și nici de un om previzibil în reacții cum este Ion Iliescu. Noua grupare va fi tot de stânga, dar o stângă modernă, bine coafată pentru balul democrației, capabilă să simuleze toate exigențele, dar să și preia nemulțumirile populației, amplificate cu fiecare gafă și cu fiecare măsură de restructurare. Trădarea intereselor României va deveni steag de luptă, fluturat prin discursurile publice, reluat în presa creată special în acest scop și amplificat de fiecare susținător în parte. Sindicatele se vor alia și ele unui asemenea curent și, dacă operațiunea reușește înainte de decizia NATO privind România, din 1999, atunci Virgil Măgureanu se poate considera câștigător. Pentru el, cel mai important lucru este ca formațiunile politice vizate să intre în joc. Să nu-l refuze, lăsându-l pe margine. Pentru că, odată acceptat, Virgil Măgureanu, maestru al combinațiilor, va ști să găsească drumul spre poziția numărul unu. Virgil Măgureanu se va concentra pe un naționalism moderat și va folosi toate mijloacele pentru a prelua oficial șefia acestei alianțe, pentru că în subteran, oricum, el va fi dirijorul. E vorba deci de o construcție politică nu prea complicată, dar destul de costisitoare. E vorba de energie și de bani.

De unde va avea Noua Românie banii necesari ascensiunii lui Virgil Măgureanu ? Aici lucrurile încep să se complice. Într-o primă fază, fostul director al SRI va apela la prietenii săi din grupul Columna, la Eric Barto, de care îl leagă o relație complexă, la grupul Tofan și încă la câțiva oameni de afaceri de prin provincie. Unii vor trebui să-și declare sprijinul oficial, alții să folosească mijloace mai puțin ortodoxe pentru a plăti ajutorul prețios primit în timpul ascensiunii sau al unor afaceri exagerat de « norocoase ». De câțiva ani, Virgil Măgureanu a simțit mirosul banilor. Multă lume se gândește doar la relațiile sale cu grupul Columna. Pentru el a făcut tot ce a putut în speranța că va avea un solid punct de sprijin. Cu câteva luni în urmă, când l-am întrebat pe Virgil Măgureanu de relațiile sale cu respectiva bancă, el a evitat, spunând doar că este păcat să punem semnul îndoielii pe lucrurile solide și serioase. Întrebarea care se pune e următoarea : va fi întrebat vreodată la modul oficial ce avantaje a determinat pentru respectiva bancă sau nu ? În funcție de aceasta, se poate discuta despre evoluția politică a fostului director al SRI. Dacă investigațiile vor fi temeinice, ascensiunea sa în politică va fi mai lentă. Dacă se ajunge la un rezultat într-o perioadă mai lungă, Măgureanu va fi oprit la mijlocul drumului. Și atunci, consecințele asupra aliaților vor fi dezastruoase. După cum s-ar putea să nu fie luat niciodată. Cu rezultatele pe masă, Virgil Măgureanu și cei din gruparea sa vor juca pe melodia Convenției Democratice. Banii sunt principalul punct forte al lui Virgil Măgureanu, după cum tot ei sunt și călcâiul lui Ahile. Evoluția sa politică depinde de modul în care va izbuti să pună la lucru sumele enorme, dar și de felul în care puterea actuală va închide ochii sau va merge până la capăt.

Altfel spus, Virgil Măgureanu pune de-o alianță politică. El și ea ar putea juca o partitură dirijată de altcineva.

11-12 octombrie 1997

Dați-i românului un punct de sprijin !

Au fost câteva săptămâni în care românii puteau sta și nemâncați. Le ajungeau o cafea și o felie de pâine unsă cu dulceață. Totul a fost atât de pasionant, încât nici de muncă nu mai era nevoie. De altfel, la ce bun să mai meargă la serviciu cât la televizor, pe toate canalele, se ducea bătălia pentru limba română, la Cluj, C.V. Tudor forma primul guvern al paparudelor, UDMR-ul se încontra în congres, iar Ghiță vopsea băncile în tricolor, pentru ca fundul cetățeanului să comunice mai bine cu sufletul. Pe acest zaiafet public televizat și detaliat în ziare și reviste, nu găseai răgaz nici să te duci până la toaletă. Dacă mai luăm în calcul scandalul lui Ticu Dumitrescu, legat de dosare, și grevele minerilor sau ale elevilor, opereta revoluționarilor, cu Dan Iosif legat cu lanțurile propriei gândiri, intrarea lui Virgil Măgureanu în politică și demolarea angroului lui Puzdrea, atunci e clar. Evenimentele din România n-au lăsat multora nici răgazul de a bea o cafea. Au fost săptămâni de toată frumusețea, de un haz nebun, care au reușit să consolideze sentimentul că ne apropiem de săptămâni negre. Nu ne iese nimic. Anticorupția lui Emil Constantinescu a fost contestată chiar de a doua zi și împinsă repede spre spectacol. Chiar și povestea aceasta ridicolă cu un castel de beton în mijlocul Bucureștilor a alunecat în grotesc. Și bătălia deciziilor cu cea a actelor, a intereselor confruntate cu legea a degenerat în grotesc. Cazul Puzdrea a atins cotele ridicolului în care sfârșește orice încercare de clarificare, chiar și a unei aberații. Și dacă în cazul Puzdrea, în ciuda ilegalităților, s-au găsit repede patrioți devotați care să-l apere chiar și la TVR, în timp ce redacțiile ziarelor sunt încărcate cu cheltuielile curente ale angroului, s-a ajuns tot la bâlci grotesc, tot la coadă de pește, atunci care este cel mai mic punct de sprijin pe care românul se poate baza ?! În tot acest spectacol sinistru de sunet, caractere și hoție, românul s-a distrat de minune, bând o cafea și renunțând la toate celelalte. Noroc cu acest circ continuu, care l-a împiedicat să afle că, dincolo de cafea, nu prea mai are la ce se întinde. Vreau să spun că toată această succesiune de evenimente a împins undeva în debara situația reformei economice. Pe neobservate, lichidările au ajuns în planul șapte, iar situația financiară a individului, dar și a societăților comerciale riscă să devină catastrofală fără a fi băgată în seamă de prea multă lume. Ne distrăm de mama focului cu bâlciuri ieftine, care nu fac decât să ne mai sublinieze o dată slăbiciunile. Ba sărim ca arși că ambasadorul Germaniei a zis *Temesvar* în loc de Timișoara, fără să ne dăm seama că toată ziua zicem Londra, nu *London* și comitem această nelegiuire față de englezi, pocindu-le Capitala. Dar nu suntem în stare să înțelegem că fiscalitatea blochează tot ce este societate comercială. Bugetul guvernului traversează o criză profundă. În loc să se producă o schimbare de atitudine la Finanțe, se impozitează totul cu o disperare care ne îndreaptă vertiginos spre fumărit, găinărit, țigănit. Se impozitează totul la sânge, de la diurnele sportivilor până la cheltuielile de deplasare. Societățile comerciale plătesc taxe pe bani neîncasați, sunt vămuite de profituri imaginare și salariile angajaților sunt dijmuite de parcă ar reprezenta venituri din contrabandă. Un comunicat de la Statistică ne arată că veniturile cele mai mari de la bugetul de stat provin din impozitele pe salarii. E cea mai clară dovadă că economia românească funcționează cu motoarele gripate sau la ralanti. Firmele particulare, cele care furnizau puținul oxigen al economiei românești, se sufocă și ele în fața unei politici fiscale care lasă cu gura căscată orice finanțist veritabil. La începuturile guvernului Ciorbea ni se părea o naivitate, o ezitare, o glumă. Dar acum ne dăm seama că politica fiscală are efecte devastatoare. Iar presa, captivată de subiecte colorate, lasă răul să crească în fiecare zi. În loc să discutăm despre strategia economică a reformei (pe care nimeni n-o înțelege pentru că nu există), ne rupem oasele în subiecte de mâna a cincea. Pe Severin și așa nu-l mai salvează nimeni de la râsul curcilor, chiar dacă mâine va fi numit secretar general al ONU.

Nici pe Puzdrea nu-l face nimeni Rockefeller, chiar dacă pune geamuri fumurii și portari în livrea la construcția lui, concepută tot de un cap de beton. Dar economia românească, guvernată după strategii urechiste, ne scufundă pe toți. Ea moare sau se trezește în funcție de legile după care se mișcă banii. Iar acum, de frică de a nu aduna banii necesari la buget, împinge la monstruozități care, în loc să trezească, îngroapă mai repede.

Bâlciurile din ultima vreme i-au dat românului destule pretexte de distracții. Dar nici un punct de sprijin pentru ziua de mâine. Cu siguranță că el nu se află nici în subconștientul lui Adrian Severin, nici în *Temesvar*, nici în aberațiile lui Puzdrea. Românii au nevoie de un punct de sprijin în economie.

13 octombrie 1997

Grevă cu poante și clopoței

Multe aiureli și proteste erau previzibile pentru această toamnă. Ne-am fi putut aștepta la mineri, la lichidați, la cei din Sănătate, la oricine. Dar la elevi, în nici un caz. Mai degrabă la studenți, chinuiți de aceleași necazuri cu locurile din cămine. Sau la părinții enervați de bâlbâielile legate de examenul de admitere. Oricum, nici prin vis nu-i vedeam pe elevii din România declanșând o mișcare de protest care să cuprindă repede cele mai mari orașe din țară. Sămânța scandalului a venit de la o chichiță. Să fie susținut examenul de bacalaureat într-o singură zi sau în mai multe ? Ministerul a zis într-una și elevii au vrut în două-trei-patru-cinci. Până la urmă, nici una, nici alta nu sunt un capăt de țară.

Să se supere cine și cât o vrea, dar sistemul de învățământ e diferit de la țară la țară. În țările din lumea necăjită tare, școala se face și sub creangă de copac, iar examenele se dau când elevul își mai aduce aminte. Dar, în țările dezvoltate, rigorile școlii sunt mult mai aspre decât în România. Disprețul lui Nicolae Ceaușescu față de condiția dascălului și, mai apoi, sărăcia de după 1989 a omului din învățământ au făcut ca, în loc să avem parte de o redresare, școala românească să piardă centimetru cu centimetru marele ei prestigiu. Prin premianții de la olimpiadele internaționale se încearcă perdeaua de fum a marilor performanțe. În numele câtorva excepții (românii au dat mereu minți strălucite), se trage spuza pe întregul învățământ. Că el ar fi așa și pe dincolo, în orice caz, excepțional, ignorându-se cu bună știință continua sa decădere. Nici elevii și nici Ministerul Educației Naționale nu pot defila cu performanțele câtorva copii de excepție pentru a ne amăgi cu nivelul ridicat al școlii românești, aflată în proces de coborâre spre genuchiul broaștei. Și ca dotare, și ca fonduri, și ca rigoare, procesul de învățământ pierde mereu în înălțime. Și pe elevi îi colindă mai ales dorul lelii, și pe dascăli îi apasă condiția lor materială. La mijloc mai supraviețuiește doar o aparență de onorabilitate, dar în profunzime lucrurile sunt mult mai dramatice decât recunoaștem că sunt.

Era o mare nenorocire dacă s-ar fi susținut bacalaureatul într-o singură zi ? Atâtea decenii s-a desfășurat fără nici o victimă. Ba chiar a rămas în memoria adulților ca una dintre probele cele mai dificile prin care au trecut. A fost chiar proba maturității lor (cum s-a și numit o vreme examenul). Să zicem că s-au schimbat și

vremurile, și oamenii. Că elevul român din 1997 nu mai vrea efortul concentrat, ci eșalonarea probelor pentru un randament maxim. Se putea adopta și această variantă ! Dar după o serioasă chibzuială și chiar după discuții cu dascălii și elevii. În fond, nici varianta bacalaureatului eșalonat pe câteva zile nu schimbă situația din învățământul românesc. Chestiunea de fond vine însă de la procedură.

Ministerul Educației Naționale a pornit cu ideea revenirii la ce-și aduc aminte oamenii puterii, iar nu de la situația prezentă. Dacă au luat-o și pe asta în considerare, înseamnă că au pipăit serios terenul și au mers pe varianta veche. Nu pare a fi așa, de vreme ce, ca reacție la această grevă cu poante și clopoței, se anunță imediat o renunțare la proiectul inițial. De teama gălăgiei, se adoptă rapid strategia lui « merge și așa ». Ajungem astfel la întrebarea legată de o variantă temeinică. A existat ea sau nu în capul celor care au inițiat bacalaureatul într-o singură zi ? Sau a fost doar o opțiune sentimentală ? Și dacă a fost temeinică, de ce se dă înapoi atât de ușor ? Și, abia acum se conturează o situație care nu ține doar de cazul de față. Suntem în fața cazului cu numărul furnicii din cărarea spre mușuroi în care guvernul Ciorbea își ia avânt pentru o listă, o modificare, o măsură. Și, pe urmă, când descoperă reacțiile contrare ale societății, începe să o scalde și să cadă la pace, adoptând în cele din urmă varianta protestatarilor. Și cu minerii, și cu lichidările, și cu sănătatea, și cu toate celelalte care au stârnit o dispută ! Tehnica a fost aceeași. A datului înapoi, fie pentru că lucrurile nu fuseseră chibzuite îndelung, fie că teama de presiunea mulțimii a fost mai mare decât curajul de a ține cu dinții de o decizie corectă. Nu ne rămâne decât să tragem concluzia că această politică ascunde amatorismul sau teama de confruntări decisive. Numai că viața are regulile ei. Și una dintre ele zice : de ce ți-e frică, nu scapi niciodată.

14 octombrie 1997

Generalul de bronz

Duminică seara, în emisiunea « Procesul etapei », Anghel Iordănescu amintea o discuție purtată împreună după Campionatul Mondial de fotbal din Statele Unite. Presat de timp, Iordănescu a reprodus doar o frază din ce i-am spus atunci. Adică : ce mai stai, de ce nu pleci în străinătate ? Mărturisesc acum, după atâția ani, că i-am spus un asemenea lucru lui Anghel Iordănescu ! Era proaspăt venit după succesul deosebit al echipei naționale în Statele Unite, după acele nopți care au scos românii pe străzi, provocând serbările de neuitat ale fotbalului românesc. Atunci Anghel Iordănescu era încununat de succes și avea oferte de milioane de dolari. Zeci de cluburi de fotbal din străinătate erau fericite să-l angajeze ca antrenor. Unele mai mici nici nu-și permiteau o asemenea speranță. Dar unele puternice i-ar fi oferit aproape cât cerea. Și atunci i-am spus : ce mai stai, de ce nu pleci în străinătate ? Echipa atinsese maximumul de formă. De la acel nivel nu mai putea urma decât decăderea : « Și atunci îți vor uita toate meritele. Te vor batjocori, te vor umili, te vor înjura ca la ușa cortului și vor uita tot ce ai făcut. De ce nu profiți ? Ai o familie numeroasă și ai putea să-i ajuți pe toți, să beneficiezi de pe urma muncii și a succesului. » Tăcea și înghițea în sec. Iar eu îi făceam harta tuturor argumentelor în favoarea acestei decizii.

Nu sunt unul dintre cei foarte apropiați de Iordănescu. Ne cunoaștem foarte bine și ne respectăm. Atâta tot. De altfel, nu ne-am mai văzut decât după Campionatele Europene din Anglia. Și primele cuvinte pe care mi le-a spus au fost ca la PRO TV. Îți mai aduci aminte ce mi-ai spus după America ? Și, în timp ce el zicea fraza

de mai sus, eu i-am zis același lucru, de parcă eram duet. Chiar și eu fusesem între cei care l-au înjurat în timpul Europenelor din Anglia. Și, i-am spus, bine, omule, de ce nu pleci acum ? Încă mai poți lua un milion de dolari ! S-a uitat lung la mine și mi-a zis-o pentru prima dată. « Aș vrea să fac ceva pentru fotbalul românesc, dar ceva care să rămână. » Ai făcut deja, i-am zis eu, oricum, ești cel mai titrat antrenor român ! Și mi-a replicat imediat că nu despre asta e vorba. Că vrea să ridice naționala cât mai sus. E menirea mea ! Am încercat să-i explic că după Anglia chiar urmează decăderea, că generația de aur e pe ducă și mai are și el patru-cinci ani în care și-ar putea rezolva definitiv orice fel de problemă. Și iar a început să-mi vorbească despre public, despre misiunea lui în fotbal, despre datoria sa față de România. Mărturisesc că m-am uitat la el ca la un animal care nu există.

Anghel Iordănescu este un om destul de dificil. Încruntat, îngândurat, fără un strop de umor, gata să se consume chiar și pentru nimicuri. E genul acela care și atunci când mănâncă o înghețată o face cu sentimentul că se prăbușește universul. Înaintea meciurilor se poartă ca un drogat. Ai sentimentul că îl bântuie vedeniile și nu scoate o vorbă. La lot am auzit că nu mișcă nimeni în front. Parcă se pregătește lansarea unei rachete și apasă riscul exploziei. Iordănescu nu știe să fie nici simpatic, nici colocvial. E chiar inuman de tăcut și de îngândurat. Și, când nimeni nu mai credea într-o performanță, mai ales după eșecul din Anglia, care l-a rănit profund, în loc să vâneze câteva milioane de dolari, cum ar fi făcut oricare dintre noi, a strâns din dinți și a umblat ca lunaticii atinși de stafia datoriei. Nu știu dacă Anghel Iordănescu se crede general de armată în adevăratul sens al cuvântului. Dar am din ce în ce mai clar sentimentul că arde să demonstreze că este un mare profesionist și că vrea cel mai luminat loc din istoria fotbalului românesc ! E printre puținii oameni care văd în fotbal un mod de a-și face datoria față de România.

Nu știu cât câștigă Anghel Iordănescu la echipa națională. Nu e treaba mea. Dar știu sigur că a avut și are oferte care depășesc orice vis sau imaginația a milioane de români. Și, cu toate acestea, a preferat să rămână la națională, pe bani mai puțini. Ce legătură au toate acestea cu un comentariu ? Pentru că Anghel Iordănescu are o dăruire care definește un caracter. Iar în România Dumnezeu ne-a dat destule, dar pe marii profesioniști de caracter i-a scăpat mai mult pe la alții.

15 octombrie 1997

Se ponosește mireasa !

Nu vreau să intru în obositoarea dispută legată de sondaje. De regulă, cine iese bine plătește sau și zice că-i adevărat, iar cine iese prost le face de două parale. E o înclinație firească, venind tot de la slăbiciunile omenești. Cum nu suntem subiectul acestui sondaj, n-am avea de ce să-l socotim bun sau fals. Îl luăm ca atare și încercăm să-l raportăm la realitatea pe care o simțim zilnic, fără a avea un instrument temeinic de evaluare. Și, dacă ne uităm cu atenție la rezultatele sondajului realizat de Laboratorul Universitar de Analiză Socială București, vedem că el pare destul de aproape de ceea ce simțim de mai multă vreme. În acest colț de pagină am subliniat de nenumărate ori slăbiciunile guvernului Ciorbea. Nu are rost să discutăm cauzele. Cert este că, într-o perioadă scurtă, s-a produs o deteriorare a imaginii guvernării pentru simplu motiv că guvernarea a dat prea multe semne de buimăceală. Pentru prima dată de la numirea sa ca premier, Victor Ciorbea intră pe minus. Numărul celor care au încredere în el e mai mic decât al celor care declară că au foarte puțină în-

credere în Victor Ciorbea. Faptul poate șoca. Un om care nu poate fi acuzat de lipsă de onestitate, de incorectitudine sau de rea-credință (deși unii au făcut-o) pierde popularitatea inițială. Cu siguranță că un rol important l-au jucat indecizia primului-ministru, lipsa de fermitate și de hotărâri clare. Dar Victor Ciorbea suportă acum și greșelile echipei sale. De opt luni, inconsecvențele s-au înmulțit cu fiecare săptămână și ele trădează atât lipsa unei strategii clare, cât și neînțelegerile grosolane între membrii Cabinetului. Mai mult, acest sondaj aduce încă o noutate. E vorba de o pierdere de 8 % pentru Convenția Democratică din România. Și aceste procente, plus-minus ceva, trebuie puse tot pe seama minusurilor de la guvernare. După cum sondajul ne mai aduce o noutate importantă față de primăvară. A crescut numărul celor care nu mai au încredere în nici un partid. În consecință, sondajul (și realitatea) ne arată că numărul celor care cred că țara noastră se îndreaptă într-o direcție greșită a crescut până la aproape dublu. E prea șocant ca să nu comporte câteva nuanțări. Adică peste noapte românii nu mai cred că direcția integrării în structurile europene este bună ? Aproape imposibil de crezut ! Nu mai cred românii că este nevoie de o schimbare, de o reformă, după ce în lunile de primăvară și anul trecut păreau convinși de asta ? Mi se pare la fel de greu de crezut. Mai degrabă se regăsește aici tot bâlbâiala de la guvernare. Și atunci putem înțelege de ce cred ei că direcția este greșită. Prin asta mulți români vor fi spus că așa nu ajungem nicăieri, că printr-o gestionare defectuoasă a reformei ne îndreptăm într-o direcție greșită. Una pe care n-o înțelege nimeni, dar spre care mergem repede.

Dacă n-am fi avut parte de acest sondaj, o imagine asemănătoare se degajă din prea multe situații ca să n-o socotim o adevărată stare de lucruri. Oricâte succese ar raporta Victor Ciorbea și oricât ar închide ochii susținătorii săi cei mai fideli, n-ar fi decât o lipsă de luciditate să nu reunoaștem că guvernul a mers pe patru cărări. Doar o solidaritate prost înțeleasă sau un devotament politic necondiționat îi poate determina pe unii să nu recunoască șirul prea lung de greșeli, ezitări, inconsecvențe ale actualului Cabinet. În toată perioada scursă de la formarea sa, fiecare ministru a avut parte de câte o pozñă. Dacă ne gândim bine și trecem totul prin ciur și prin dârmon, chiar n-a scăpat nici unul. Atâta doar că la unii a fost o întâmplare, la alții mult mai des, iar la câțiva a fost chiar o regulă. În ciuda tuturor celor petrecute, cabinetul Ciorbea a rămas ca o mireasă. Dar o mireasă pe ale cărei veșminte s-au adunat prea multe pete și petice. Am putea să credem că indiferent ce se va întâmpla, indiferent ce gafe va face unul sau altul din cabinetul Ciorbea, defilarea miresei va continua în aceeași atmosferă solemnă. Și totuși, pe zi ce trece devine din ce în ce mai puțin posibil. Starea generală a societății, moralul în scădere și exemplele de care s-a săturat toată lumea sunt argumente în favoarea unei schimbări care bate la ușă. De ce nu are ea loc ? O întrebare grea, care ține de coaliție, dar și de președintele Emil Constantinescu. De ce nu dă el semnalul unei schimbări care se arată a fi pe zi ce trece mai necesară ? La această întrebare vom încerca să răspundem în numărul de mâine.

16 octombrie 1997

De ce nu intervine președintele ?

Emil Constantinescu deține supremația absolută în toate sondajele de opinie de după alegerile din 1996. El este perceput ca singurul punct extrem de solid al politicii românești. De partea cealaltă, Victor Ciorbea, o vreme în poziție extrem de bună, începe să încaseze masiv nemulțumirile. Ultimul sondaj îl arată ca intrând pe

minus. Spuneam ieri că faptul se datorează în primul rând prestației de ansamblu a guvernului. De ce nu intervine Emil Constantinescu pentru a sprijini guvernarea, pentru a o determina la clarificări sau pentru a o curăța de oameni ineficienți ?

Mai întâi de toate, Emil Constantinescu s-a concentrat pe instituția Președinției. I-a asociat repede componenta politicii externe și a schimbării imaginii României în străinătate. Apoi a consolidat instituția prin determinarea unor numiri extrem de importante. E vorba de SRI, SIE și Parchet. La cele trei instituții conduc oameni extrem de apropiați președintelui. Dacă mai socotim că la Justiție se află un ministru la fel de apropiat de Cotroceni – l-am numit pe Valeriu Stoica –, atunci avem imaginea unui președinte care se bazează pe câteva instituții-cheie și care, pe lângă politica externă, s-a implicat în special în combaterea criminalității organizate (așa- numita corupție). Dar cu adevărat în economie Emil Constantinescu nu s-a implicat câtuși de puțin. E drept, Constituția nu i-o permite. Dar, dacă luăm în calcul pozițiile publice ale președintelui, nici una nu vizează schimbări economice. Cel mai greu domeniu, aproape imposibil de scos la liman, i-a rămas omului de pe locul doi în clasamentele popularității. Iar acesta începe să piardă, în timp ce poziția președintelui se consolidează. La o primă vedere, e vorba doar de o separare a instituțiilor. S-ar putea bănui că e mult mai mult decât atât. Orice om se poate întreba daca nu este și o concurență între Victor Ciorbea și Emil Constantinescu. Răspunsul e și da, și nu. Nu, pentru că Emil Constantinescu a fost principalul susținător al lui Victor Ciorbea. I-a repetat sprijinul de mai multe ori, în ciuda unor îndoieli. A renunța la Victor Ciorbea înseamnă a se dezice, de fapt, de sine. Un asemenea fapt i-ar fi foarte greu. Ar cădea destul de prost. Și totuși, între președinte și premier există și interese contrare pe termen lung. Sunt principalele figuri ale Convenției și ale PNȚCD. Sprijinul celor două formațiuni pentru anii următori este extrem de important, dacă nu chiar fundamental. Cursa politică din anul 2000 depinde în primul rând de ele. O renunțare a președintelui la actualul premier i-ar aduce multiple complicații. Ar pune CDR și PNȚCD într-o situație dificilă. Nu e sigur că acestea ar agrea o asemenea mișcare. În plus, societatea ar pierde un tempo important prin tergiversările dictate de reluarea negocierilor, algoritm etc., plus de unde alți oameni și, mai ales, de unde altă figură de premier ?

Cea mai simplă soluție ar fi o intervenție în favoarea unei remanieri. S-ar mai elibera de presiunea gafelor făcute de unii titulari ai guvernului. Dar și asta e la fel de complicată. Nici una din cele trei forțe de la guvernare nu e dispusă să recunoască faptul că nu a dat cei mai buni oameni. Dimpotrivă, la ideea unei remanieri, din triunghiul CDR-USD-UDMR nimeni n-ar ceda un nume. Ar veni cu aceeași ofertă. Atâta vreme cât partidele politice nu sunt dispuse să accepte insuccesele de până acum, mult mai apăsătoare în ochii opiniei publice decât izbânzile, încercările președintelui Emil Constantinescu de a remania guvernul se izbesc de componența acestuia și ar pune în pericol alianța. Într-o asemenea situație, Emil Constantinescu se limitează doar la poziții de principiu, oarecum generale, lăsând guvernul să se lupte cu catastrofa economică. Din această confruntare, el nu poate ieși decât înfrânt. Întrebarea care se pune este : în ce moment va ieși din scenă ? Datele de până acum ne arată că acest lucru se va petrece cât mai târziu cu putință. Or, asta are o consecință extrem de negativă asupra societății. Pentru că fără economie nu merge nimic. Consolidarea poziției președintelui, autoritatea sa publică nu se pot menține la aceleași cote în condițiile unei economii care este încă departe de a da semne vizibile de înviorare.

După părerea mea, Emil Constantinescu nu intervine în acest declin dintr-un anume egoism, dar și dintr-o anume neputință politică.

17 octombrie 1997

Popa da, politicianul ba

Chestia cu dosarul popilor îmi place la nebunie ! De ce să nu aflăm şi noi ce popă ne-a turnat la Securitate ? Să ştim cine ţinea într-o mână crucea, în cealaltă cadelniţa, iar sub sutană ascundea microfonul sau caietul de notiţe. Nu e rea ideea să afle tot credinciosul unde s-au dus spovedaniile sale ! Pentru că tuturor ne este destul de limpede că multe dintre ele, în loc să ajungă în cer, ajungeau direct la Securitate. Chiar îmi aduc aminte că, la un moment dat, miliţia ne-a invitat pe câţiva ziarişti la o razie după prostituate. Şi, la un mare hotel bucureştean, a fost prinsă o puicuţă destrăbălată împreună cu un preot din Galaţi. Ea s-a predat nepăsătoare, ştiind că mai mult de şase luni tot nu primeşte. Popa, când a văzut că se îngroaşă gluma şi că maiorul îi ia buletinul, s-a vârât în urechea miliţianului şi i-a şoptit : « Tovarăşu' maior, ştiţi, eu lucrez cu tovarăşul colonel cutare de la miliţia judeţului Galaţi. Mai spunem şi noi o spovedanie, mai raportăm câte un credincios care are ce are cu tovarăşul şi cu tovarăşa ! » Nu era în spiritul acelor vremuri să-i tragi popii un pumn între ochi pentru că îşi turna credincioşii. De fapt, nu era decât un mic diavol cu sutană. Slujea şi la Dumnezeu, şi la Secu, şi lua leafă de la stat, de la Patriarhie şi de la particulari. Şi mor de curiozitate să aflu dacă bietul român care se spovedea la turnătorul său mai are chef să-şi pună sufletul în palma acestuia. Şi, de ce nu, acelaşi lucru şi cu ziariştii, mai ales cu redactorii-şefi. Să ştie bietul cititor dacă omul în care crede a lucrat pentru opinia publică sau în egală măsură pentru ea şi pentru băieţii cu ochi albaştri. Nici pe popă, nici pe ziarist nu-l opreşte nimeni să mai cădelniţeze. Pot să o facă la fel de bine şi după adoptarea acestei legi. Cine va mai fi dispus să-i creadă devine o altă poveste.

La fel şi cu politicienii. De ce să nu ştim cine e omul nostru din Jamaica, cel care scoate pe gură tot felul de panglici şi balonaşe ? Proiectul de lege depus de PNŢ-CD zice să-i căutăm pe popi la sutană şi pe ziarişti la pix, dar la politicieni să ne punem pofta în cui. Adică dosarele politicienilor să nu fie văzute decât de partidele politice şi de organizaţiile neguvernamentale sau organe care au dreptul de a desemna candidaturi. Nenicule, s-avem pardon ! Asta se numeşte şmecherie. Politicienii se controlează reciproc, ba chiar se pot şantaja, iar nea Gheorghe are dreptul numai la opera Securităţii, nu şi la autorul ei. Şmecheria e deşteaptă foc. Ea are dreptul de a-i scoate basma curată pe politicieni şi de a le arunca praf în ochi alegătorilor. Ar fi astfel încă o soluţie originală, adoptată numai în România. Să deschidem dosarele Securităţii, dar să nu se afle nimic. S-o înmormântăm între noi, politicienii. Chiar ne facem de râsul Securităţii.

Devine din ce în ce mai clar că în PNŢ-CD şi în PNL sunt oameni care au semnat angajamente de depăşirea planului la turnatul prietenului sau al vecinului. Şi, pe măsură ce o învăluie în argumente trase de păr, îşi fac singuri crucea cu vopsea pe spinare. Dacă mai adăugăm la aceştia oamenii cu dosar de la PDSR şi de la celelalte partide parlamentare, atunci cu siguranţă că Legea accesului la dosare nu va trece niciodată prin Cameră şi prin Senat. Se va vedea încă o dată că România nu are puterea de a clarifica lucruri complicate. Nu cele legate de prezent, nu cele legate de viitorul imediat sau îndelungat. Acum se vede că în România nu se poate clarifica nici măcar trecutul. Iar lucrul acesta nu se poate petrece nici măcar acum, când nu mai doare, când isteriile şi linşările sunt în întregime excluse. Se vede clar că politicienii români ţin cu dinţii de imaginea lor umflată şi se chinuie pe rupte să-şi îngroape trecutul în nisip.

Cine se află în spatele acestei soluții originale ? În mod sigur nu morții de la Aiud, Gherla și Sighet, ci oamenii care au făcut pactul cu diavolul. Un proiect de lege aproape nevinovat stârnește o furtună de mari proporții. Se va încheia și asta cu un fâs sau cu o catastrofă ? Ca din senin, încep să presimt o sciziune în PNȚ-CD !

18-19 octombrie 1997

Viața emigrantului Dan Iosif

După ce Emil Constantinescu și Victor Ciorbea au umblat huhurezi pe la revoluționarii în greva foamei, lucrurile s-au limpezit ca o concluzie de polițai. Suferinzii în greva foamei cer azil politic în America. De ce Dumnezeu vor să facă asta ? Să renunțe la mama-mamelor, adică la țara noastră dragă ? Pentru că guvernul a hotărât să le scurteze coada polonicului ? Spectacolul acestei revolte triste vine de la propoziția unui revoluționar : « Știi, doamnă, ce vor să ne dea acum pentru c-am luptat ? O cruce și-o medalie. » Asta e nenorocirea ! Că românul sfârșitului de mileniu nu poate să-și iubească țara și să se sacrifice pentru ea dacă nu primește măcar un cârnat. Onoarea unei medalii nu mai face nici cât un șpriț la botul calului. Or, tocmai în fața unei asemenea atitudini meschine președintele Constantinescu s-a înduioșat peste măsură. I-or fi mers la suflet privirea umedă de votcar a lui Dan Iosif sau amărăciunile celor câțiva scăpați de gloanțe, dar fără norocul de a pupa un loc în guvern, un scaun de consilier la Cotrocenii lui Iliescu sau măcar de șef de județ, fie și la strânsul penelor de gâscă. E greu de aflat ce l-a mișcat atât de profund pe președinte încât să se înmoaie și să mai întoarcă o dată guvernul de la poziția inițială spre a-l îndrepta spre pupat Piața Independenței.

Să-l părăsim însă pe președinte pentru a-i însoți pe Dan Iosif și pe câțiva prieteni ai săi în spectaculoasa aventură americană. Cu ce să-și ia Dan Iosif biletul de avion pentru New York ? Nu mai poate lua o sponsorizare nici de la Temeșan, nici de la George Păunescu ! Ori își vinde mașina, luată din salariul său de consilier, ori proprietățile post-revoluționare. Să zicem că se descurcă. În avion primește mâncarea din costul biletului, nu trebuie să întrebe unde-i toaleta și nici la ce oră este aterizarea. Pe aeroport, la primele cuvinte ale unui oficial american, în loc să arate pașaportul sau să deschidă geamantanul, revoluționarul cu merite deosebite va scoate brevetul sau fotografia nevestei. La engleza pe care o vorbește din umăr și din glezne, Dan Iosif va explica destul de repede cine este. Americanii, popor gentil, pe la care obosesc mai toate capetele revoluțiilor, vor înțelege cu cine au de-a face și se vor pleca până la pământ. Îi vor conduce la un hotel de lux de la periferie, pe unde de obicei nu te amușină decât câinii polițiștilor și le vor dori succes în noua viață democratică. Mi-l și imaginez pe Dan Iosif în primele sale zile de viață în America. Prima zi, interviuri. Dictatura CDR din România ! A doua zi, românii, în vizită de simpatie. A treia zi, foame. A patra zi, o mașină ciordită de la colț pentru a face o cursă după furaje. Cu ceva la bord, depășind viteza legală, va fi invitat să tragă pe dreapta. Va accelera ca la București. Îi va zice polițistului, bă, nenorocitule, te dau afară, și va băga piciorul în pedală. Atâta doar că polițiștii, fără să mai înghețe la numele lui Doru Ioan Tărăcilă, se vor anunța prin radio și-l vor bloca la prima intersecție. Acolo vor rămâne căscați. *Mister* Dan Iosif, cel care l-a dat jos pe Ceaușescu ! Având norocul unor polițiști supercitiți, care au văzut și aparițiile actorului cu creier de muscă, va scăpa cu zâmbete și cu câteva autografe. La câtă carte știe, încă semnează ușor. Va reveni la mahala, unde va începe cântecele sale deocheate, după partitura scrisă pe gâtul sticlei. La primul sem-

nal al vecinilor, va pune mâna pe pușcă și va trage pe ferestre. După vecini, după revoluționari, după polițiștii chemați prin telefon. Să zicem că-l vor recunoaște iar, ca la București, și va scăpa din nou cu câteva autografe și cu un avertisment din partea comunității. După o săptămână, va valorifica sticlele goale și în a opta zi se va prezenta la oficiul de emigrări. Va cere de muncă. Va fi trimis la biroul de reconversie profesională. Îl vor întreba de studii și de pregătirea profesională. Va spune că este erou în Revoluție. Va fi întrebat ce limbi vorbește. Va răspunde mereu, să moară mama, primul fragment clar de gândire ieșit din capul cunoscutului revoluționar. Calculator ? Nema ! Programe ? Nema ! *Business* ? Nema ! *Change* ? Harașo ! Ca emigrant în America, Dar Iosif ar putea ieși campionul Coastei de Est la spălat farfurii sau vicecampion cu tichie la datul cu șopârla în metroul din New York. Abia atunci și-ar da seama că legat cu lanțul ca boul de iesle e o meserie mult mai luxoasă în biata noastră Românie balcanică.

20 octombrie 1997

Gavril Dejeu în foi de viță (2)

Personal, nu mi-l pot imagina pe Gavril Dejeu ca fiind un om de rea-credință. A îndurat prea multe și nici nu are un comportament lunecos. Dimpotrivă. Are o asprime care trimite la rigiditate, dacă nu chiar la încrâncenare. Vorbește întotdeauna apăsat și pe un ton care te sperie. Asta l-a făcut chiar antipatic. După ultimele sale apariții televizate, ministrul de Interne începe să fie o figură de-a dreptul impopulară. Săptămâna trecută a fost acuzat că se pregătește pentru intervenții în forță în mișcările sociale care vor urma. Joi seara, la « Milionarii de la miezul nopții », Gavril Dejeu a negat. Doar îndoiala a rămas în aer. Oamenii simpli și adversarii politici au lansat întrebarea : « Trag sau nu trag ? » Și, din acest subiect încă neclar, singurul care a încasat-o îndesat a fost Gavril Dejeu. Nu trec nici trei zile și apare povestea cu descinderea poliției la părinții lui Vlad Soare. Era vorba de un semnal primit de polițiști cum că Fane Căpățână și Fane Spoitoru ar fi fost văzuți intrând în casa de pe strada Roma.

Fane Căpățână și Fane Spoitoru au devenit un fel de psihoză a societății românești. E vorba de două personaje ale lumii interlope pe care poliția le-a avut de mai multe ori în mână. Și, în baza relațiilor cu polițiștii și cu procurorii, chiar cu oamenii politici, cei doi au fost eliberați din aresturi și trimiși să-și facă manichiura. Abia de la începutul acestui an s-a declanșat adevărata vânătoare după cei doi. Și s-a ajuns la un fel de joacă de-a șoarecele și pisica. Unul a fost văzut în Canada, de unde a dat mai multe interviuri, celălalt a fost semnalat în București, de unde acordă și el interviuri telefonice. Mai mulți bucureșteni l-au văzut în diverse locuri. Fane Căpățână a telefonat chiar și la *Evenimentul zilei*, răspunzând telefonic unor întrebări vreme de două ore. Zilnic primim telefoane care ne spun că Fane Căpățână este semnalat în diferite locuri din Capitală. În câte dintre ele o fi fost sau nu numai Dumnezeu știe ! Un asemenea telefon, se pare că o glumă proastă, a fost primit de poliție referitor la adresa părinților lui Vlad Soare. Vlad Soare este viceguvernatorul Băncii Naționale a României. Și el a apărut ca subiect în câteva dispute. Poliția susține că verificarea informației primite s-a produs în cele mai civilizate condiții. Că totul s-a petrecut abia după ce la fața locului au sosit Vlad Soare și Gino Iorgulescu, însoțiți de cunoscuți. Înăuntru nu se aflau decât părinții viceguvernatorului. Polițiștii și martorii s-ar fi despărțit în cele mai civilizate condiții, așa cum s-au și întâlnit. Atâta

doar că Vlad Soare spune că se așteaptă să i se înscenze orice, iar Partidul Democrat, prin Bogdan Niculescu Duvăz, a luat repede poziție. Duminică seara, când telespectatorii l-au văzut pe Gavril Dejeu spunând că s-a procedat cum ar fi mers la cineva într-o vizită, tot românul a început să zâmbească. Polițiști mascați mergând în vizită politicoasă ! O diferență între ce-a spus ministrul de Interne și ce s-a întâmplat s-ar putea să se rezume măcar la ciorapul de pe față.

Cert este că polițiștii erau obligați să verifice. După cum glumele proaste s-ar putea să fie făcute pe seama fiecăruia dintre noi. Să ne trezim cu semnale că Spoitoru și Căpățână s-ar afla cine știe unde, la un simpatizant PDSR sau chiar la Mugur Isărescu acasă. Și să ne trezim cu o tevatură de toată frumusețea. Evident, se va vorbi de răzbunări politice, de descinderi spectaculoase sau de vizite amiabile. Oricum, toată lumea va sări tot pe Gavril Dejeu. O fi făcând el gafe, că om este, în plus, și ardelean. S-ar putea să nu se priceapă nici la poliție. Dar nu-l pot crede de rea-credință. Și nu-l pot vedea nici prins de CIA cu nu știu cine și nici atât de fraier încât să pună la cale o presiune psihologică pe seama unui apropiat al Partidului Democrat într-un asemenea mod grosolan. Și polițaiul comunal ar fi mai abil în lucrarea unui dușman al său. Darămite în fața unui apropiat al unui partid aflat la guvernare.

Sunt perioade în care totul îți iese pe dos. Și dacă vrei să cumperi pâine, se termină în fața ta sau îți cade tubul de neon în cap. Într-o asemenea perioadă a intrat Gavril Dejeu, devenit peste noapte sperietoare publică. Sau cineva îl ajută insistent să devină.

21 octombrie 1997

Bine jucat !

Care va să zică e nenorocire mare ! A luat foc rezervorul cu bârfe al Cooperativei. Poliția a călcat în picioare bătrâni nevinovați și ne amenință pe toți. Crăpale-ar fierea de analfabeți ! O isterie generală s-a întins peste ziua de luni și, dacă nu ne trezim, mai avem puțin până la chematul populației pentru a-i fierbe pe polițiști în cazan. Nu pot merge până acolo. Există o limită până la care logica suportă îndoiala. Și, ca de obicei, împingem lucrurile cu mult peste această margine. Din plăcerea exagerării, dintr-o voluptate a veștilor despre victime și din calcule care mai de care mai complicate. Dar nu pot depăși această limită fără a ajunge la exagerări sau fără a fi bănuit de interese sau de rea-credință. Nu vreau să apăr poliția. Prin persoanele care o compun, este instituția cu cea mai mare producție de mârlanie. Din 1989 ea scade mereu, dar poate fi recoltată în varii împrejurări. Am taxat de fiecare dată aceste gesturi și o voi face indiferent de cine se va supăra. După cum sunt dispus să cred că, în descinderea de la familia Soare, polițiștii nu s-au dus ca niște fetițe la biserică. Dar logica începe să pârâie de îndată ce luăm lucrurile la bob mărunt. Un polițist i-a fluturat cătușele unei femei bătrâne. O mitocănie pentru care omul ar putea fi dat afară sau pus să spele toaletele cazone ale poliției. Asta dacă există martori și dacă ne putem imagina că pentru prinderea lui Fane Spoitoru, un polițist cretin, în loc să vină cu pistolul, vine cu cătușele ca un copil cu cursa de șoareci în dreptul găurii pe care ar putea ieși animalul. Apoi, tot acest abuz umflat cu pompa se rezumă la o vizită în casa bătrânilor. Dar nu cu rupere de oase. Din datele primite de la poliție reiese că în locuința Soare nu a intrat decât fiul, Vlad Soare, împreună cu un căpitan de la Secția 1, un apropiat al familiei Soare. La despărțire, nimeni n-a reproșat nimănui nimic. Scandalul a început după. Adică exagerarea !

E un fond de antipatie care sporește în jurul lui Gavril Dejeu. Parte din modul de a fi al ministrului, parte din greșelile făcute. Dar și din cauză că noul ministru a încurcat foarte tare multe jocuri. Numai un naiv nu-și dă seama că toată operațiunea cu Vlad Soare era îndreptată împotriva ministrului. Prea s-au succedat două întâmplări menite a-l descalifica pe Gavril Dejeu ca să nu ne întrebăm de ce. Pe fondul situației generale sunt așteptate mișcări sociale. Cauzele țin de greșelile guvernării. Concentrarea opiniei publice asupra unui monstru la Interne ar lega poliția de mâini în orice încercare de păstrare a ordinii. Pe străzi ar putea începe un fel de trai nineacă. De ce spun asta ? Pentru că prea s-a insistat pe chestiunea cu Fane Căpățână la Vlad Soare. Din câte am aflat, s-au primit două telefoane. Și la IGP, și la Secția 1 Poliție, semn că acest incident trebuia neapărat să aibă loc. Dracul nu-și bagă coada întâmplător. Mai ales că venea pe un fond atât de propice, încât nu mai trebuia decât un impuls discret.

În fond, asta este menirea adversarilor. Să pună la cale tot felul de capcane. Fiecare reușită devine o notă proastă pentru adversar. În cazul de față, naivitatea lui Gavril Dejeu a încasat-o vârtos. Dar de la asta până la a face o dramă națională (ce-ar fi să sesizăm și Comitetul Helsinki ?) e o cale lungă și care nu poate fi parcursă decât prin mutarea logicii în călcâie. În loc să terfelim ultima bucățică din poliție pentru a putea declanșa schimbarea guvernului, n-ar fi mai simplu să cerem direct înlocuirea acestuia ? Sunt destule motive pentru aceasta.

Ce cireașă pe tort ne mai trebuia ? Demisia lui Vlad Soare ! Viceguvernatorul o aruncă exact după incident. N-o pune pe seama lui, dar nimeni nu poate face abstracție de ea. Cununa de victimă i-a căzut la fix.

Să-i văd acum pe polițiști cu ce curaj mai abordează dosarele aproape penale care îl vizează și pe Vlad Soare ! Nu iese răzbunare politică ? Și dacă aceste dosare ieșeau chiar săptămâna viitoare ? Nu avem un erou național făcut după două telefoane anonime ?

22 octombrie 1997

Începe jocul cu focul ! (1)

« Manifestarea nu este organizată de o formațiune politică anume. Revendicările noastre sunt : 1. Demisia imediată a guvernului Ciorbea ; 2. Organizarea de alegeri parlamentare și prezidențiale anticipate, cel târziu până în februarie 1998. » Amenințător mai sună aceste propoziții din invitația la mitingul de astăzi, tipărită pe frontispiciul gazetei *România Mare*. Criza declanșată de Dan Iosif și ortacii aflați în greva foamei a fost luată drept pretext de forțele de opoziție. Bătălia pentru ciolan a celor care au primit sau au făcut rost de certificate de revoluționar se extinde și la bătălia pentru ciolanul politic. Opoziția, reunită în mare parte (PDSR, PRM, PSM), încearcă presiunea străzii pentru a determina căderea guvernului. Prima țintă e cabinetul Ciorbea. Situația economică, greșelile actualului guvern, lipsa de comunicare cu societatea, dar mai ales nivelul de trai au dus guvernul Ciorbea la o imagine negativă pe care nu și-o închipuiau nici pesimiștii. Ea are drept principală cauză atât absența oricărei intervenții ferme a partidelor din coaliție, cât și a președintelui Emil Constantinescu. Dacă la gafe sau la bâlbâieli am fi avut parte de reacții ferme din partea Președinției și a celor trei grupări politice, chiar de destituiri sau de remanieri, situația generală n-ar fi ajuns până la nivelul de astăzi. Dar nu guvernul Ciorbea este subiectul de astăzi, chiar dacă el se află pe buzele tuturor. Clarificarea începe să devină

mai mult decât obligatorie. Cam asta încearcă şi actuala opoziţie. După ce i-a susţinut pe revoluţionari (pe care i-a şi făcut, şi umflat, pierzând total controlul, până la a « tipări » eroi în serie), acum încearcă să profite de momentul critic apărut prin greva acestora şi să exercite presiuni pe care nu le putea face cu mijloace politice. Chemarea la grevă generală, la alegeri generale anticipate, ba chiar şi la alegeri prezidenţiale anticipate are mai mult aerul unei chemări la vâlvătaie decât la confruntare politică. Ion Iliescu avertiza ieri că situaţia actuală poate duce « la o uriaşă explozie socială ». Dacă punem cap la cap chemările la grevă generală lansate de Corneliu Vadim Tudor cu scopul de a obţine demisia guvernului Ciorbea, dar şi dizolvarea Parlamentului şi schimbarea preşedintelui, atunci se poate trage concluzia că PDSR şi PRM sunt gata să pună chibritul. Ele nu ştiu însă dacă este benzină suficientă pentru a se obţine efectul scontat.

Vreau să fiu bine înţeles. Situaţia nu e deloc roză. Reforma este singura şansă a României. Iar reforma are costuri sociale greu de evitat. În ciuda faptului că a declanşat programe de protecţie socială, guvernul nu a reuşit să convingă. Greşelile sale, mocăiala, lipsa de decizie s-au adunat cu fiecare zi şi au creat o reală stare de nemulţumire. Marele risc nu e căderea guvernului Ciorbea. Tot n-are altă soartă ! Riscul este acela de a stârni o furtună care să mături totul. Trimiterea insistentă la alegeri parlamentare şi prezidenţiale anticipate ne obligă să ne întrebăm dacă nu vizează cumva liniile majore pe care s-a aşezat România. Adică integrarea europeană, apropierea de NATO şi o economie de piaţă după regulile lumii civilizate. După tonul cu care opoziţia a trecut la atac, miroase a bătălie în care s-au aruncat mijloace care depăşesc limitele jocului democratic. Corneliu Vadim Tudor e uşor de înţeles. Lui i s-a pus pata că trebuie să devină preşedintele României. Nu mai are răbdare să convingă lumea. Vrea să o scoată în stradă, speculând sărăcia şi mizeria pentru a urca în trăsura cu cai albi din visele sale halucinante. În schimb, PDSR, mult mai matur, intră şi el în acest joc periculos. E primul mare semn de slăbiciune al partidului după desprinderea grupării Meleşcanu. Inconştient, partidul lui Ion Iliescu îşi recunoaşte prin aceasta neputinţa din confruntarea politică.

Singura greşeală enormă a celor care pun la cale ridicarea populaţiei este că mişcarea de şah a fost legată de circul lui Dan Iosif. Oricât de nemulţumiţi ar fi de guvernare, oricât de rău ar duce-o, românii simt că Dan Iosif şi cloaca pe care a reprezentat-o încă le mai stau în gât.

23 octombrie 1997

Jocul cu focul (2)

Scriam ieri că încercarea opoziţiei de a chema lumea în stradă pentru a determina alegeri parlamentare şi prezidenţiale anticipate reprezintă începutul campaniei de aprindere a scânteii sociale. Simţind o degradare a calităţii vieţii, câţiva din opoziţie s-au gândit că a venit momentul. Vadim a chemat la grevă generală şi la un heirup de dărâmare a principalelor instituţii ale statului. Adică Parlamentul şi preşedintele. Marţi seară, Ion Iliescu a fost mai circumspect. Şi-a programat pentru miercuri o oră la dentist şi a estimat că situaţia ar putea continua să se degradeze, făcând posibile alegerile anticipate spre toamna anului viitor. S-a dovedit că Ion Iliescu a calculat corect, cel puţin pentru moment, programându-şi o întâlnire cu stomatologul. Dacă ar fi participat la demonstraţia de ieri, ar fi fost în centrul unui peisaj ridicol în raport cu estimările. La demonstraţie n-a fost potopul de pe lume. Chiar inexplicabil de pu-

țini oameni. PDSR a venit cu piese de mâna a doua și greul protestului a rămas pe umerii lui Vadim. El a fost ca de obicei. Eroic pentru pensionarii disperați și ridicol pentru orice om cu scaun la cap. Așadar, deschiderea sezonului rece la proteste sociale a început mult mai prost decât ne așteptam. În jocul cu focul, pregătit de opoziție, nu s-au pârlit decât inițiatorii.

Ar fi vorba de o judecată șchioapă dacă am reduce totul la acest prim eșec al opoziției. A socoti că totul este în ordine, că lucrurile merg bine și populația matură politic a tratat cu dispreț încercările de destabilizare e la fel de periculos. În această situație, puterea ar fi cea care se joacă și ea cu focul. Aproape anul de existență a guvernului Ciorbea a însemnat pentru tot românul un clar « mai rău ». Nu e vorba de efectele dureroase ale societăților restructurate. Acolo soluțiile sunt greu de găsit și durerea operațiunii e aproape inevitabilă. E vorba de situația generală. De decăderea agenților economici particulari, de fiscalitatea exagerată, de ploaia de ordonanțe, de inconsecvența lor, de măsurile pripite, pline de hai ! și hâț înapoi !. E vorba de linia strâmbă, ca mersul unui om beat, pe care a urmat-o guvernul Ciorbea. De sentimentul clar, dureros chiar, al unor susținători vajnici că fosta opoziție a promis una, iar rezultatele sunt cu totul aiurea. Într-un guvern care ține trei ședințe la un final de săptămână (e vorba de precedente), dintre care una se întinde până la patru dimineața și în care se toacă vremea și nu se iau decizii clare nici măcar în subiecte secundare pentru societate, într-un asemenea guvern, ceva nu-i în ordine. Prin lipsa de reacție fermă din partea partidelor aflate în coaliție nu putem vedea decât neinspirație, dacă nu chiar un fel de dispreț la adresa electoratului. Au fost destule situații în care Consiliul de Coordonare al Coaliției și președintele României ar fi trebuit să intervină, chiar să dea mesaje clare că nu tolerează greșelile guvernului Ciorbea. Prea siguri pe capitalul electoral, aceștia s-au limitat la sfaturi în taină, la recomandări discrete. Dacă ar fi intervenit categoric, guvernul ar fi scăpat de oameni de umplutură, imaginea sa ar fi avut parte de o îmbunătățire și corecții necesare ar fi putut schimba lucrurile. Începe să fie cât se poate de clar că guvernul Ciorbea are o hibă de fond. E greu de spus dacă ea vine de la premier sau de la algoritm, dacă nu cumva de la chiar modul în care trei grupări politice alcătuiesc guvernarea. S-ar putea să vină din toate aceste părți și de la multe alte cauze obscure. Până la urmă, nici nu contează. Important este că gradul de nemulțumire față de guvern impune clarificări serioase atât în interiorul acestuia, cât și în atitudinea coaliției față de el. Amânarea acestor clarificări ar avea drept consecință rostogolirea amenințătoare a întregului angrenaj.

Dacă președintele Emil Constantinescu și partidele coaliției adorm zâmbind cu gândul la eșecul opoziției nu fac decât să declanșeze, de cealaltă parte a baricadei, tot un joc cu focul. La fel de periculos ca și cel al adversarilor lor politici.

24 octombrie 1997

Păzea !

Eșecul demonstrației de joi ne arată o opoziție cam la fel de naivă ca și cealaltă. Săritul în stradă cu gândul direct la alegeri parlamentare anticipate și la desemnarea altui președinte ne spune multe despre maturitatea contestatarilor. Acest eșec trebuie considerat un succes al actualei puteri. Riscul de a crede că se află pe calea cea bună și nu o paște nici un pericol ar putea să o oprească de la o analiză lucidă. Mitingul de miercuri a trădat destule naivități organizatorice și el nu ne arată neapărat

gradul de dificultate la care a ajuns viața cotidiană. Cei trei mii de demonstranți din Piața Revoluției nu spun mare lucru despre problemele românilor și nici despre cele ale actualei puteri. Iată de ce socot că trebuie insistat pe pericolul de a ne îmbăta cu apă rece. Ieri am scris despre nevoia unei clarificări la nivelul guvernului. De faptul că ea trebuie provocată de coaliție, dar și de președinte. Dar a reduce totul la chestiunile de guvernare înseamnă a limita cauzele reale ale situației. Pentru că ele nu vin neapărat doar de la comportamentul unui ministru sau al altuia, de la modul de a conduce al premierului sau de la prestația întregii echipe. Degradarea situației are rădăcini mai adânci.

Victoria Convenției și alegerea lui Emil Constantinescu au generat un enorm val de speranțe. Atât în România, cât și în străinătate. Cine a urmărit cu atenție diferitele semnale a observat o schimbarea radicală de atitudine. Au fost luni de-a dreptul măgulitoare în orice contact extern, privat sau instituțional. Orizontul de așteptare creat de aceste victorii, atât la intern cât și la extern, a fost teribil. În primul moment, toți ne-am bucurat de impactul pozitiv. Abia mai târziu ne-am dat seama de enorma răspundere care începea să apese pe umerii câștigătorilor. Orice situare sub nivelul așteptărilor generează dezamăgire. Și, dacă străinătatea a avut mai multă răbdare cu actuala putere, lăsându-i un răgaz de adaptare, acum ea începe să judece la rece. Să inventarieze semnalele guvernării și eficiența ei. Să ia la mână noutățile legislative, să ia la purecat strategia eonomică și politică. În judecățile nimănui nu mai intervine îngăduința începutului. Nimeni nu mai zice, lăsați-i, au nevoie de puțin timp să învețe. Ca și populația României, partenerii noștri politici și economici iau puterea la bob numărat. Și, astfel, ajungem în situația că apar primele semnale de insatisfacție. Ceea ce percepem noi din interior încep să vadă și alții din afară. Nu e vorba de politica externă dusă de președintele Emil Constantinescu. Percepția externă a reformei economice și a prestațiilor legislativului începe să se clatine. Sumele enorme care erau gata de a migra spre România prin aprilie-mai-iunie se reduc simțitor, iar năvala estimată a investitorilor se reduce și ea la cazuri particulare. Toate acestea ne obligă să ne întrebăm încotro mergem. Răspunsul populației la sondajele de opinie ne arată că proporțiile celor care susțin că direcția nu e bună au crescut simțitor. De bună seamă că mulți răspund așa sub presiunea nevoilor imediate. Dar și aceștia au început să presimtă că nu e bine. Nu știu de ce, dar o simt. Or, făcând abstracție de presiunea chinurilor zilnice, se vede din ce în ce mai clar că România este lipsită de o strategie coerentă de abordare a perioadei. S-ar putea să existe pe undeva, prin sertarele guvernului. Bună sau proastă, ea este mai întâi de toate necunoscută. Ea nu i-a fost comunicată societății și nici nu s-a degajat din disputele publice, limitate la cauze mici, la hărțuieli și orgolii. Marea hibă a situației de acum este că strategia României nu depășește condiția unui plan de muncă făcut la partid sau la sindicat. Stă printr-un sertar (dacă există) și nu este un bun public, în virtutea căruia să ne ordonăm opțiunile și deciziile, proiectele și corecțiile. Sentimentul presant este că ne aflăm în fața unei politici încropite și că ne lipsește gândirea pe termen lung. De aici apar incoerențele, din asta nu se conturează prioritățile, din asta se poate și cu o decizie, și cu cealaltă. Prioritățile legislative, atât de invocate, s-au redus la proiecte trimise și retrase, urmate de cârpeala ordonanțelor.

Pericolul unei asemenea politici este enorm. Nu periclitează doar guvernul, deja uzat. Nu diminuează doar imaginea României, deja în scădere. Amenință chiar direcția pe care România cu atâta aplomb o inaugurase în această primăvară.

25-26 octombrie 1997

Sfârșitul lumii se apropie

Încercând să facă o glumă, Florin Călinescu zicea că sfârşitul lumii vine fără noi. Că România va lipsi de la marele spectacol al sfârşitului de mileniu. Bufonul, în încercarea sa de a râde şi-n peşteră, avea dreptate. Vom lipsi şi de la marele spectacol al sfârşitului lumii. Pe diferite meridiane, oamenii se pregătesc ca de un Crăciun al Crăciunurilor. Ca de o noapte la care va participa toată civilizaţia veacurilor apuse. În mari pieţe s-au instalat ceasuri uriaşe care numără minutele, orele şi zilele rămase. Omenirea polemizează chiar şi cu poveştile despre sfârşitul ei, trăind ameninţarea ca pe o sublimă sărbătoare. În fond, nu prea ai de ce să cârteşti. Dacă sfârşitul lumii vine cu adevărat, atunci de ce să nu ne bucurăm pentru ultima oară ?! Doar n-om plânge ca nişte speriaţi de propria lor umbră ! Mai bine râzând, savurând clipa şi sărbătorind toate minunile gândirii omeneşti, adunate în atâtea milenii. Măcar în acest ipotetic spectacol al sfârşitului să recapitulăm toate marile izbânzi ale omului pentru a ne arăta, nouă şi lui Dumnezeu, chiar şi neantului, că n-am trăit degeaba. Zic asta în ideea că un strop de adevăr ar putea exista şi în acest mit al sfârşitului.

Oricum, această poveste a fost convertită de planetă într-o sărbătoare a civilizaţiei. În fond, va fi un reper calendaristic în evoluţia Terrei şi a fiinţei umane. Pentru diferite popoare, evenimentul a devenit un pretext de retrospectivă. Se fac filme documentare despre minunile Antichităţii, se reiau principalele momente ale evoluţiei creştinismului în filme care costă milioane de mărci, se restructurează monumente de artă şi istorie, se constituie comitete şi asociaţii care se preocupă de întâmpinarea anului 2000 cu imaginare defilări ale civilizaţiilor. Fiecare încearcă să arate ce-a adus ţara lui în marele concert al civilizaţiei universale. Se fac drumuri de acces spre monumente vechi, se tipăresc albume şi antologii, se restaurează edificii. Astfel, sfârşitul lumii din poveste a fost transformat într-o sărbătoare planetară.

Pe noi ne frige gândul că vine iarna şi caloriferele încep să ţăcăne ca mitralierele. Noi ne îndreptăm vertiginos spre sfârşitul lumii cu arta scrijelirii pe pereţi sărită într-un hiperrealism care mai şi pute prin holurile blocurilor, cu boturile ascuţite de alergătură şi oftică, dându-ne coate ca neanderthalianul care descoperă Luna din mijlocul turmei. La câte necazuri avem, nu ştim să ne mai pregătim de nici o bucurie.

Şi, dacă ne-au împovărat necazurile, nu se găseşte nici un politician care să scape câteva minute de infern şi să ne aducă aminte că ar trebuie să reînvăţăm alfabetul bucuriei. Ei, politicienii, nu se pot gândi decât la gât. Cine îi ameninţă cu scurtarea şi la al cui să sară.

Şi ei nu văd decât slăbiciuni care îi pândesc să le sugă sângele puterii şi, când se bucură, o fac pe ascuns, în bucătărie sau păziţi de prostuloi. De când îi ştiu, parcă ar fi într-o nesfârşită zi de luni, disperaţi, buimaci, obosiţi şi lipsiţi de seninătatea de a trăi bucuria unei duminici.

Chiar aşa, de ce nu ne-am pregăti şi noi pentru sfârşitul lumii ?! Chiar dacă avem cele mai artizanale pluguri de lemn de pe Terra, chiar dacă luăm la mişto şi lucrurile care nu s-au inventat. Până la urmă, nu suntem nici prăpastia prăpăstiilor, nici atât de dezolaţi încât să nu ne putem bucura de acest spectaculos final de veac şi de mileniu. N-om fi noi buricul planetei, dar tot ar merita să punem câteva indicatoare spre mănăstirile necunoscute care ne arată că, pe lângă băşcălie, avem candoarea unor copii hărăziţi de Dumnezeu. Şi de ce n-am încerca să restaurăm câteva din cetăţile sau castelele pe unde istoria românilor a lăsat amintiri eroice ? Chiar şi

asfaltarea unor drumuri care duc spre mijlocul unor peisaje de vis sau îngrijirea unor monumente ar fi ceva. După cum n-ar strica să folosim momentul pentru a încerca să reunim acasă o mare parte din statuile lui Brâncuşi sau operele altor mari artişti ai poporului român. Ne-am bucura şi noi alături de celelalte naţiuni ale lumii şi ne-am convinge singuri că, în ciuda păcatelor, n-am făcut degeaba umbră acestui pământ.

27 octombrie 1997

Şi totuşi, urmează remanierea !

Şi totuşi, vine remanierea ! Guvernul Ciorbea îşi va rupe o parte din corp pentru a supravieţui. E un fel de sacrificiu obligatoriu. Vasile Lupu a anunţat la Iaşi că ţărăniştii îl vor alege pe cel sancţionat. Ba chiar a lăsat să se înţeleagă că-i ştie numele. La Sinaia, Emil Constantinescu a pomenit şi el de remaniere. Tot vineri, la o întâlnire cu directorii ziarelor, televiziunilor şi radiourilor, Victor Ciorbea a zâmbit cu subînţelesuri când a fost pomenit cuvântul. Din toate aceste semnale se poate înţelege că operaţiunea va avea loc în curând. Ea circulă deja în opinia publică. Gradul de nemulţumire faţă de prestaţia guvernului Ciorbea a crescut simţitor în ultimele două luni. Oricât ar părea de clară această concluzie, în Piaţa Victoriei ea nu este percepută decât ca o concesie. Pentru că şi la guvern există două tendinţe. Una de subteran, alcătuită din părerile funcţionarilor secundari sau mărunţi. Ei spun că lucrurile nu se leagă, că nu ştie stânga ce face dreapta, că departamentul juridic e mort şi multe altele. Şi mai există o faţă, cea pe care încearcă să o acrediteze premierul şi miniştrii. Dacă Victor Ciorbea, la întâlnirea de vineri, mai lăsa să se înţeleagă că ştie destule despre activitatea unor membri ai Cabinetului, el nu lăsa să se întrevadă nici o insatisfacţie majoră faţă de prestaţia de până acum.

Argumentele tari cu care cabinetul Ciorbea încearcă să iasă la rampă ţin de macrostabilitatea economică, de cele cinci miliarde de dolari din rezerva Băncii Naţionale şi de reducerea miraculoasă a sectorului minier. Toate pot fi socotite performanţe, dar cu consecinţe nesemnificative în viaţa oamenilor. Oricum, Victor Ciorbea e mult mai dispus la o remaniere, dar nu pare câtuşi de puţin convins că o şi merită. În schimb, remanierea apare din ce în ce mai des în « spiciurile » oamenilor politici din afara guvernului. Puşi în situaţia de a le răspunde cunoscuţilor sau alegătorilor din circumscripţii, parlamentarii au simţit creşterea presiunii. Între mulţi dintre ei şi guvern s-au născut tensiuni pe care numai capacul de inox al partidelor din coaliţie le împiedică să dea în clocot. Cele trei forţe – Convenţia, USD-ul şi UDMR-ul – încearcă să o salveze. Necunoscutele unei ruperi de alianţă sunt înspăimântătoare pentru ele ca să-şi permită luxul de a risca. În acelaşi timp, ele se confruntă cu eşecul algoritmului. Una dintre cele mai abstracte noţiuni de matematică a intrat rapid în limbajul comun şi, în ultimele luni, a căpătat o semnificaţie politică peiorativă. Aplicarea unei reguli matematice la politică s-a dovedit a fi chiar păguboasă. Faptul că împărţirea este corectă nu asigură în nici un caz eficienţa. Un algoritm aplicat riguros, până la a cincea zecimală, poate fi în egală măsură şi premisa unei guvernări catastrofale.

Pe de o parte, sunt nemulţumirile individuale din interiorul coaliţiei. De cealaltă parte, opoziţia, trezită oarecum din pumnul meciurilor legate de decontarea guvernării precedente, se pregăteşte de o moţiune. Dacă celelalte moţiuni au fost prilejuri pentru a mai încasa câţiva pumni în cap pentru ce-a făcut la guvernare, următoarea va fi mult mai credibilă. Ea se va sprijini pe greşelile de până acum, pe imaginea negativă a guvernului. La hotărârea opoziţiei de a dărâma guvernul se adaugă

posibile voturi ale nemulțumiților din interiorul puterii. Și, astfel, se întrezărește o moțiune care, cel puțin teoretic, ar putea să aibă succes.

De ce să riște un asemenea examen ? De ce să-i facă opoziției un cadou pe care nici ea nu este pregătită să-l primească ? Acestea par a fi judecățile din mintea personalităților politice de vârf ! În schimbul unui asemenea risc, ei preferă remanierea. Ea ar mai reduce presiunea, ar da guvernului Ciorbea un timp de respiro și ar împinge confruntările grele spre primăvară. Dar și această judecată vizează doar aparența lucrurilor. Remanierea e doar o soluție temporară. Fără schimbări de profunzime în modul de a guverna, în comunicarea cu societatea, în fundamentarea deciziilor, guvernul Ciorbea nu face decât o operațiune provizorie de machiaj. Dar nu se pregătește de o cursă lungă.

28 octombrie 1997

Țărăniștii în pericol

Duminică seara, la « Clubul presei » de la Radio Total, Ticu Dumitrescu n-a mai insistat atât de mult pe accesul la dosarele Securității. Adică nu mai era Ticu Dumitrescu cel de-acum două-trei săptămâni. Proiectul de lege inițiat de el era deja pe planul al doilea. Constantin Ticu Dumitrescu vorbea despre « căderea liberă a PNȚCD », despre « demolatorii partidului lui Iuliu Maniu și Corneliu Coposu ». Se simțea un ton de maximă duritate nu la adresa unuia sau a altuia, ci la adresa țărăniștilor în general. În cele din urmă, Constantin Ticu Dumitrescu a început să vorbească despre restructurarea PNȚCD. Nu mai era vorba de Constantin Ionescu-Galbeni sau de Ion Diaconescu, ci de bătrâni și de restructurarea partidului pornind de la oamenii tineri. În acel moment a apărut foarte clar că în interiorul PNȚCD există o tensiune. Când l-am întrebat ce va face în cazul în care tendința sau încercarea de restructurare nu va fi acceptată de partid, Constantin Ticu Dumitrescu a spus că « atunci s-ar putea să ne gândim la un alt partid. De altfel, ideea unui partid a început să fie formulată timid chiar de la Brașov. Cam cu aceleași cuvinte a început și spargerea partidului lui Ion Iliescu. Dacă ideile noastre nu vor fi privite cu ochi buni, atunci ne vom gândi la ce avem de făcut, eventual la un alt partid ».

În urmă cu aproape două săptămâni, semnalam doar că adie o scindare a țărăniștilor. Încercarea devine acum mult mai clară. Dosarele Securității sunt doar un pretext. Constantin Ticu Dumitrescu a avut acces la dosarul său. Grație responsabilităților sale, precum și relațiilor cordiale cu Virgil Măgureanu. La emisiunea de la Radio Total, Constantin Ticu Dumitrescu a afirmat că știa că unii țărăniști au fost informatori ai Securității încă din perioada în care și el a fost deținut. A mai aflat multe informații și după 1990, când a lucrat la Comisia de petiții și abuzuri. E de bănuit că Virgil Măgureanu, care a condus vreme de șapte ani Serviciul Român de Informații, va fi scăpat una sau alta despre informatorii țărăniști. De altfel, când confruntarea pe seama accesului la dosare s-a mai întețit, Constantin Ticu Dumitrescu a fost la un pas de a prezenta probe compromițătoare. Toate acestea ne duc la concluzia că Constantin Ticu Dumitrescu avea o imagine destul de clară despre legăturile unor țărăniști cu Securitatea. Voluntare sau sub presiune, ele există și erau cunoscute de cel mai înfocat susținător al proiectului. Tot la « Clubul presei », senatorul a spus că se aștepta la reacția de respingere. Întrebarea pe care ne-o punem acum este dacă atacul la vârful PNȚCD este doar o consecință firească a confruntării de puncte de vedere sau el reprezintă penultima mutare de șah care a fost menită să pregătească scindarea țărăniștilor ? În emisiunea de radio, Constantin Ticu Dumitrescu spunea că are deja liste de susținere, dintr-un județ a primit chiar 168 (sper să nu greșesc cifra) de semnături de sprijin. Să fie vorba de contraatacul unui om rănit în orgoliu său doar pentru respingerea proiectului (și pentru poziția sa modestă în conducerea partidului) sau ne aflăm în fața unui plan abil de a-i pune într-o dificultate enormă pe cei care se dăduseră, și chiar aveau argumente să se considere, cei mai încrâncenați adversari ai fostei Securități ? Indiferent de cauzele conflictului, consecințele asupra țărăniștilor sunt extrem de dure. În primul rând au reacționat naiv la capcana pusă intenționat sau apărută prin firea lucrurilor. S-au bâlbâit, au invocat explicații puerile sau n-au știut să-și explice și să-și motiveze poziția. Pe nesimțite, au pierdut chiar aura de adversari ai abuzurilor Securității. Din insinuări s-a născut chiar contrariul. Că ar fi fost doar colaboratori. Că n-au rezistat terorii și ispitei, slăbiciunilor și amenințărilor. Toate acestea s-au repercutat negativ nu doar asupra publicului, ci și asupra celor tineri din PNȚCD. Chiar și aceștia au început să se îndoiască.

În ce măsură vor putea țărăniștii să se replieze ține numai de ei. Dar riscul unei scindări a partidului lui Maniu și Coposu e mai mare ca niciodată. Iar pe tabla de șah nu mai sunt multe mutări de făcut.

29 octombrie 1997

Ne trezesc profesorii !

Pe câinoasa vreme de ieri n-aș fi mers nici la birou. Câteva clipe chiar mi-a zburat gândul la cei care lucrau în aer liber, la ciobani și încasatorii de energie electrică, la țărani, la gunoieri și la atâția. Ieri a intrat în scenă și ultimul, și poate cel mai periculos, adversar al guvernului Ciorbea. Tot ieri am citit într-un ziar că Ion Iliescu ar fi declarat în fața corturilor care îi adăpostesc pe fomiștii grevei că guvernul « a încercat să minimalizeze importanța mitingului de săptămâna trecută. Lumea este timorată și speriată de ce s-ar putea să i se întâmple », a spus Ion Iliescu. Sunt multe aprecieri greșite în câteva fraze. Dar una singură merită mai multă atenție. Că lumea este timorată și speriată ! Dovada am avut-o tot ieri, la mitingul a două federații din învățământ. Fac pariu că fără mașini nici zece la sută din parlamentarii României nu s-ar fi dus ieri la serviciu cu mijloacele de transport în comun sau pe jos. Iar la guvern ar fi ajuns doar câțiva miniștri și secretarele speriate de pierderea slujbei. Și pe o vreme căzută ca un hârdău cu ură și nervi, profesorii și învățătorii, educatorii și directorii s-au adunat în fața guvernului într-un număr care îl depășește binișor pe cel al participanților la mitingul opoziției. Faptul acesta are meritul de a ne spune câteva lucruri interesante.

Numărul mare de oameni de la protestul lucrătorilor din învățământ ne arată că starea de nemulțumire a populației (în cazul acesta, a unui segment foarte îngust) e mult mai mare decât lasă să se înțeleagă participarea la mitingul opoziției. Profesorii, de care nu s-au temut nici Ceaușescu, nici Iliescu și nici Constantinescu (ultimul fiind totuși cel mai aproape de sufletul acestora), au făcut ieri o impresionantă dovadă de solidaritate și au formulat răspicat doar câteva revendicări. Puține, dar ele arată că în învățământ cuțitul a ajuns la osul slujitorilor mândriei naționale – școala. Profesorii nu s-au speriat nici de vreme, nici de poliție, nici de Victor Ciorbea sau de Emil Constantinescu pentru a-și formula revendicările și pentru a face un semn de la obraz spre ferestrele actualei puteri. Faptul că principalii susținători ai Convenției Democratice din România au demonstrat o asemenea hotărâre pe o vreme în care nici câinii

nu prea protestează pe garduri e un semn că nemulțumirea a atins cote mult mai adânci decât lăsa să se înțeleagă mitingul opoziției de săptămâna trecută. Din acest punct de vedere, demonstrația profesorilor a venit ca o corecție la sentimentul lăsat de pipernicia demonstrației din Piața Revoluției. Iluzia creată atunci de puținătatea participanților (pe o vreme de plimbare) a fost spulberată, iar guvernul se vede în situația de a-și reevalua părerile față de insatisfacția electoratului.

În egală măsură, demonstrația profesorilor e și un avertisment pentru opoziție. Profesorii ne-au arătat că, în ciuda nemulțumirii lor față de guvernare, nu sunt dispuși câtuși de puțin să migreze spre opoziție. Nemulțumiții de azi se adună în număr foarte mic în jurul foștilor guvernanți. Nemulțumirea de azi e însoțită încă de lehamitea față de ceilalți. Ce pierde puterea nu se adaugă la adversari, ci contribuie la îngroșarea rândurilor unei categorii definită doar de neîncrederea față de politică. Atunci când PDSR-ul traversa momentele cele mai penibile de guvernare, sătulii de politică s-au înmulțit până la procente îngrijorătoare. Când a apărut la orizont o speranță – Convenția –, ei s-au scuturat de indiferență și au transformat-o în câștigătoare. Acum se petrece același lucru. Crește numărul celor sătui de politică, adică procentul de unde se recrutează, de regulă, populația care îi desemnează pe câștigători. Fenomenul ar trebui să îngrijoreze atât actuala putere, cât și echipa lui Ion Iliescu. Guvernul Ciorbea pierde din sprijin, iar populația nu-i iartă nici lui Ion Iliescu greșelile celor șapte ani.

Mitingul profesorilor ne-a arătat că oamenii nu se tem nici de vreme și nici de politică. Dar nici nu sprijină politicieni de paie.

30 octombrie 1997

Hazul impozitului global

Niciodată nu mi-am putut imagina că se poate face haz nebun folosind un tractor sau discutând despre finanțe. Dar le-am văzut pe amândouă. În curte la Agronomie, un arăbuș dădea examenul de conducere pe un tractor. Pirpiriul s-a pierdut de-a binelea. O luase prin bălării, peste jaloane, stâlpișori și ronduri de flori. Profesorul și colegii fugeau pe lângă, și-i strigau, pune frână !, pune frână !, iar studentul arab întreba cum se pune. Cam același umor l-a produs și Mircea Ciumara la o discuție despre impozitul global. Cum se calculează impozitul pe bișnița făcută în Iugoslavia ? Dar impozitul pe ciubuc ? Mircea Ciumara se limita la a spune că va fi mai bine. Și pe el îl mai tăia râsul din când în când, deși modul în care pleda pentru noua formulă era neconvingător. În loc să folosească prilejul pentru a câștiga puncte în favoarea guvernului (introducerea impozitului global este o operațiune grea și ține de europenizarea fiscului român), el n-a făcut decât să mai piardă ceva.

Noul sistem de impozitare globală, folosit în țările puternice ale Europei, a fost conceput pentru a distribui presiunea taxelor în funcție de venituri, dar și pentru a stimula apariția lor. El este o invenție a timpurilor noastre și, pe lângă avantajul de a stabili o relație mai corectă între individ și societate, are handicapul că este aiuritor de complicat. Impozitul global pe venit nu poate fi aplicat cu formularul și cu creionul chimic, cum operau agenții fiscali din anii socialismului. Caracterul complicat, cu o evidență complexă, presupune un nivel de pregătire al oamenilor din Finanțe, o dotare extraordinară și o logistică extrem de costisitoare. Are România condițiile pentru această operațiune ? La prima vedere, răspunsul e : categoric, nu. Mecanismul complicat îi sperie în egală măsură și pe lucrătorul de școală veche, și pe cetățean. Publicarea unui proiect și așa șchiop a stârnit nu doar comentarii hazoase, dar și pa-

nică. Iar aceasta a fost provocată nu de sistem în sine, cât de procedura celor de la Finanțe. Fără a avea un calendar temeinic al operațiunii, aceștia au început discuțiile publice. Dar nici măcar un proiect definitiv nu există. Mai mult, înainte de a-l avea, a fost avansat 1 ianuarie 1998 ca dată posibilă de introducere. Mi se pare o lipsă cruntă de realism. La introducerea TVA, cu opt luni înainte a început lucrul la campania de imagine. Și TVA a părut tot o taxă complicată, aproape imposibil de introdus în România. Modul în care aceasta a intrat, fără șocuri sau blocaje, a demonstrat că românii au o anume disponibilitate pentru proceduri și tehnologii moderne. Ceea ce alții au perfecționat de-a lungul anilor cu eforturi considerabile a fost preluat de România fără prea mari chinuri. S-a așezat rapid și a intrat în normalitate. Asta mă face să cred că același lucru se va produce și cu impozitul general pe venit. Dar, dacă Mircea Ciumara va folosi aceeași strategie, cu măsuri concepute pe genunchi și cu ochii la ceas, ne vom alege iarăși cu dări înapoi, cu bâlbâieli, chiar cu forme de respingere a acestui tip de impozit modern. De altfel, la întâlnirea celor de la Finanțe cu reprezentanții Cartelului Alfa, ai BNS și ai Patronatului s-a și schimbat calimera. S-a decis că impozitul global pe venit se va introduce gradual (?!) și va funcționa normal abia de la 1 ianuarie 1999. Adică nici n-a început bine și iar s-a schimbat modificarea ! Și din asta se poate vedea tot stilul de a guverna al cabinetului Ciorbea. Încearcă multe lucruri bune și grele, dar nu le concepe temeinic ! Nu ia în calcul toate componentele și apoi, la prima reacție, începe ajustarea. Și o modernizare degenerează în cârpeală. Altfel, nu înțeleg de ce nu i-am auzit pe reprezentanții guvernului Ciorbea și pe cei ai Finanțelor (în special) vorbind întâi de toate despre avantajele acestui sistem, mai ales pentru oamenii cu venituri mici. De ce nu au fost prezentate consecințele sistemului pentru mafioți și corupți ? În fond, de ce nu se introduce acea obligatorie pregătire a populației necesară oricărei decizii ? Chiar și la această măsură obligatorie și benefică guvernul s-a purtat de parcă a vrut să astupe o mlaștină, dar s-a speriat de la primele pietre aruncate și a început să le scoată singur, speriat că s-ar putea îneca.

31 octombrie 1997

Dincolo de demolarea SRI !

După plecarea lui Virgil Măgureanu, Serviciul Român de Informații a cam dispărut din vizorul presei. A fost vorba de o perioadă de liniște acordată lui Costin Georgescu pentru preluarea instituției sau de un aparent dezinteres. Dar ultima lună a fost marcată de atacuri dure, atât ale politicienilor, cât și ale ziariștilor, pe seama ministrului de Interne și, în ultimele zile, a Serviciului Român de Informații. Nu e vorba de insinuări sau de apropouri, ci pur și simplu de lovituri dure, la rădăcină, în scopul raderii. Să fi fost greșelile celor doi, Gavril Dejeu și Costin Georgescu, atât de mari încât să justifice aceste încercări de demolare ? Sau ele au fost catalogate drept slăbiciuni care să îmbie la aceste gesturi ? Greu de spus, dar ceva se întâmplă. Ieri, Gavril Dejeu le-a declarat reprezentanților agențiilor de presă că vicepreședintele PD, Radu Berceanu, alături de alți democrați, doresc debarcarea ministrului fără zâmbete. Tot ieri, Corneliu Ruse, membru în Comisia de control a SRI, a făcut din proprie inițiativă declarații uluitoare la adresa Serviciului Român de Informații. Corneliu Ruse, din informațiile noastre, n-a făcut niciodată asemenea declarații în comisie. N-a știut nimic despre acuzele făcute ieri în toate aceste unsprezece luni. De ce a venit cu acuzațiile taman acum, imediat după ceea ce s-a întâmplat la Iași, după

alte atacuri la același serviciu sau la adresa Internelor ? În interviul pe care îl publicăm în numărul de față, deputatul PD susține că « în mod cert, 80 % din activitățile administrației locale a direcțiilor descentralizate ale ministerelor, sistemul bancar, întreprinderile importante » sunt controlate informațional de SRI. În plus, Serviciul Român de Informații încalcă drepturile și libertățile cetățenești, reprezintă un pericol la adresa statului și încalcă litera Constituției. Când am aflat aceste informații și am sunat conducerea SRI pentru a afla ce părere are, domnul Gheordunescu s-a arătat chiar bucuros. « Înseamnă că nici noi nu știam ce bine stăm. » Dincolo de umorul afirmației, dezvăluirea deputatului PD conține o exagerare. Să controlezi 80 % din ce spune dânsul înseamnă un aparat dublat de o rețea care rivalizează cu ce-a avut Securitatea lui Ceaușescu. Exagerarea cu controlul a 80 % din bănci, întreprinderi mari, administrație locală, direcții ale ministerelor ar putea fi luată, cu rezerve, și drept adevăr. Și atunci trebuie să ne întrebăm : cine a făcut asta ? E opera de câteva luni a lui Costin Georgescu ? Sau așa era de pe vremea lui Virgil Măgureanu ? Și el a zis că a desființat Securitatea, dar a menținut-o și chiar a dezvoltat-o ! Greu de crezut ! Cel puțin la prima vedere.

Nu putem exclude oarece surprize de proporții, dar dezvăluirile deputatului Corneliu Ruse par a trimite mai degrabă la o orchestrație politică. E un conflict între Partidul Democrat și ministerul de Interne care are un nume generic – Emanuel Albu ! Dezvăluirile făcute *Evenimentului zilei* de Corneliu Ruse pot ascunde nemulțumirea unor oameni din Partidul Democrat pentru că nu au primit nici măcar un post în conducerea SRI. Ar putea fi vorba de o luptă pentru ciolan. Dar asemenea atacuri dure ar fi prea mult pentru a ascunde doar un interes mărunt. Se discută de credite mari și neperformante descoperite pe seama unor oameni importanți din Partidul Democrat. Să fie vorba de mișcări menite a proteja cercetări ulterioare ?! Asta ar însemna că anumite dosare au revenit pe masa de lucru a unor ofițeri. O altă cauză ar putea veni de la desființarea așa-numitelor centre operative zonale. Ofițeri cu funcții și lefuri mari au trecut pe poziții inferioare. Cei mai nemulțumiți par a fi ofițerii din zona Constanța, cărora li s-a imputat că n-au auzit și n-au văzut nimic din dispariția flotei române. Cum printre cei care ar putea fi vizați se numără și Traian Băsescu, atacurile ar putea avea și ele o explicație și un rost.

Dacă luăm în calcul și pârâitoarea lansată de Adrian Severin, tot cu agenții, și cele spuse de Corneliu Ruse, plus altele din străinătate sau din țară, începem să avem imaginea unei atmosfere sfâșiate de trasoare cu diverse direcții. Pentru moment, e greu de formulat o legătură logică între ele. Dar câteva prea par a fi orchestrate ca să nu ne întrebăm cine este dirijorul și, mai ales, cu ce scop a montat spectacolul.

1-2 noiembrie 1997

Victorie prin descalificare

Toată lumea zice că Dan Iosif a învins guvernul. Fals, vorba lui nea Nicu. Și eu îi dau dreptate. Dan Iosif n-a obținut o victorie. În primul rând, a enervat o țară întreagă. O doamnă în vârstă, cu limba despicată, a zis, ce s-o fi uitat guvernul în gura lui Dan Iosif ? Prietenul meu, tâmplarul, a zis și el, n-am bani de benzină, că le dădeam eu foc ! Pornirea omului ascunde în ea nu doar nostalgia bărbăției, ci și o judecată aspră. Cascadoria cu revoluționarul care și-a dat foc, în loc să înspăimânte populația și să declanșeze o solidaritate, a enervat și mai mult. Toată lumea a văzut că e o făcătură pentru televiziuni și fotografi. Nu mai lipseau decât biletele pentru

spectacol. Și la redacția *Evenimentului zilei*, în aceste două săptămâni, n-am primit decât telefoane pe care te jenezi să le reproduci și unui prieten. Mai toate erau înjurături crunte la adresa revoluționarilor și, în special, a lui Dan Iosif. Crezând că au câștigat, revoluționarii n-au făcut decât să piardă ultimul strop de considerație din partea publicului larg. N-aș vrea să se înțeleagă din asta că toți merită un asemenea tratament. Unii sunt oameni simpli, stimabili, au avut curaj, chiar au suferit pierderi ireparabile sau au rămas infirmi. O duc greu și nimeni nu-i bagă în seamă. Unii, despre care a scris și ziarul nostru, nu au după ce bea apă. Or, un dispreț public față de aceștia este nedrept și nemeritat. Dar atitudinea negativă vine în primul rând de la purtătorul de drapel. Adică de la Dan Iosif. Un sondaj de opinie ne-ar arăta că acesta se află acum între cele mai nepopulare figuri din România. Și pentru ce-a făcut în politică în ultimii ani, și pentru cum trăiește, și pentru avantajele obținute. A-i confunda pe revoluționarii români cu Dan Iosif, Nicolae Dide sau Bebe Ivanovici înseamnă a te enerva de fiecare dată când este vorba de subiect.

O grevă a foamei pentru avantaje materiale într-un moment în care toată populația suferă de privațiuni nu putea genera alte sentimente. În plus, oricât a suferit un revoluționar sau altul, oricât curaj ar fi avut, rămâne o chestiune de morală. Patria nu se iubește pe impozite sau pe spații comerciale. Orice târguială în numele sacrificiului nu poate decât să terfelească obrazul celor care încearcă să o coboare în ambiții ieftine, în declarații sfâșietoare, în proteste necugetate. Din acest punct de vedere, pretențiile lui Dan Iosif, chiar dacă pot fi legale, sunt profund imorale. Iar oamenii au înțeles aceasta și, în afara celor interesați, prieteni sau rude, ceilalți români au privit demonstrația cu greață.

Și totuși, Dan Iosif a obținut o decizie politică. Amânarea modificărilor la Legea 42. Dacă ținem cont de antipatia provocată în societate, ce-a obținut Dan Iosif cu revoluționarii e mult prea puțin. Cel mai important lucru este că guvernul a fost taxat de încă o dare înapoi. Dacă ar fi să ne referim la celelalte, atunci tot nu mai contează una în plus. Dar, dacă stăm să o analizăm cu atenție pe aceasta din urmă, ajungem la concluzia că n-a fost chiar așa de rău. Modul în care s-a întocmit proiectul, graba cu care s-a introdus în guvern suportă destule critici. Dar cedarea temporară în cazul Legii 42 e o mișcare inteligentă. Într-un moment în care există atâtea nemulțumiri, faptul că milioane de români au fost de partea guvernului și împotriva revoluționarilor nu e puțin lucru. Nu trebuie uitat că aceștia au fost insistent susținuți de opoziție. Cascadoriile în flăcări puteau inflama situația și o primă victimă ar fi dus guvernul, inclusiv coaliția, într-o situație-limită. Or, greva foamei, în ciuda faptului că se mai înghițea pe șest, putea produce o asemenea dramă. În fața unei încrâncenări care atinge limitele inconștienței, cel mai deștept cedează. O altă grevă a foamei la dezbaterea Legii 42 nu mai poate avea impactul de acum. Iar dezbaterea se va face în condiții normale. Plus că, până atunci, o comisie va depista revoluționarii de făcătură și îi va trimite la muncă.

A fost mult bâlci pentru a restabili un fapt care ține de morală. N-a izbutit, dar românii au dovedit că au rămas cu judecata neatinsă chiar și atunci când erau nemulțumiți de ambele tabere. Și de revoluționari, și de guvern !

3 noiembrie 1997

Politica marțienilor

Când l-am auzit pe domnul Ion Diaconescu spunând că populația nu înțelege reușitele mari ale guvernului Ciorbea, am avut câteva clipe de derută totală. Sunt dintre aceia care au un deosebit respect pentru actualul lider al țărăniștilor. Colțuros și tăcut, el a fost unul dintre deținuții politici care a stat ca un os în gâtul Securității. Iar mai apoi, un secund eficient al lui Corneliu Coposu. Toată viața, Ion Diaconescu s-a dovedit a fi un luptător exemplar, un om cu o structură de combatant pe baricadele democrației. Dar, când i-am auzit afirmația făcută la « Întâlnirea cu presa » de la PRO TV, mi-am dat seama cât de departe este de politică exact omul care joacă unul dintre cele mai importante roluri în România de azi. Într-o situație critică, asemenea celei pe care o traversăm, să susții că populația nu înțelege marile realizări și performanțe ale guvernului Ciorbea depășește condițiile unei gafe. O asemenea judecată pune punctul pe i. Autorul ei poate fi de bună-credință, poate avea chiar dreptate, dar este un politician naiv, ca să nu spun mediocru. Un om politic nu-și permite un asemenea afront la adresa celor care l-au susținut pentru a ajunge în vârful piramidei. Afirmația domnului Diaconescu vine ca o furtună în deșert. Ea a fost precedată de celebra « *stupid people* » a lui Silviu Brucan și chiar de părerile intime ale actualilor oameni ai puterii de azi. Prin 1990, chiar 1991, chiar mai târziu, prin '94-'95, ei justificau sprijinul populației pentru fosta putere prin lipsa de cultură politică și de exercițiu democratic. Toți șefii opoziției de atunci erau convinși că puterea lui Ion Iliescu se baza pe naivitatea oamenilor, strunită prin abile gesturi de manipulare. Alegerile au venit ca o palmă peste gură. Românii n-au fost nici atât de proști, nici atât de naivi. S-au zburlit două zile la putere și au făcut-o arșice.

A uitat domnul Diaconescu această lecție ? Eu cred că nu. Dar folosește același mod de a gândi pentru a justifica slăbiciunile actualei puteri, ale coaliției și ale guvernului. Ce n-au înțeles românii ? Ca să înțelegi « lucrurile mari pentru țară » (afirmația îi aparține lui Van Welzen), trebuie să fii ori Platon, ori Van Welzen, ori Victor Ciorbea. Dar românul de rând nu e nici Platon, nici Van Welzen, nici Victor Ciorbea. El e chinuit de viața zilnică și de faptul că nu înțelege nimic din ce se întâmplă. Să fie vina lui că n-are cultură de Platon sau de Van Welzen și nu pricepe ? Nu cumva e datoria politicianului să explice tot ceea ce face până reușește să convingă și să obțină sufragiul majorității ? Asta îi mai trebuie românului, să-și bată capul să priceapă ce se coagulează pe neuronii primului-ministru sau chiar ai domnului Diaconescu ! Obligația minimă a tuturor celor care se pretind de bună-credință în politica românească este să-i explice societății, chiar să dea seama în fața ei de lucrurile pe care le pun la cale. Or, nici partidul domnului Diaconescu, nici Convenția Democratică, nici chiar primul-ministru nu le-au explicat românilor ce se întâmplă. Ce pregătesc, ce-au decis, când și cum ? Au făcut-o întâmplător și incoerent. Adeseori explicațiile s-au bătut cap în cap ori s-au contrazis de la o zi la alta. În această neînțelegere pusă pe seama societății românești stă chiar incapacitatea actualei puteri de a-și explica deciziile, de a convinge populația că situația dramatică este un moment obligatoriu dintr-un drum greu, dar clar. Ba aș risca o afirmație. Că nu doar populația României nu înțelege ce se întâmplă, dar nu înțeleg nici guvernul Ciorbea și nici șefii partidelor politice din coaliție. Altfel, n-am fi avut parte de atâtea situații « cap în cap » sau cârpite, bâlbâite și din care să nu priceapă nimeni care sunt prioritățile. Iar guvernul Ciorbea se alege cu o scădere continuă de sprijin, nu neapărat pentru că intențiile sale par a fi proaste. Fenomenul se petrece din lipsă de claritate și de comunicare.

Cu toată considerația pe care o am față de unii oameni politici, mă frapează asemănarea lor cu marțienii. Nu la costume sau la origini, ci prin faptul că nici aceștia nu vor să ne spună ce vor de la noi. Și cu atât mai mult ne contrariază.

4 noiembrie 1997

Ori remaniere de fond, ori dezastru !

Multora începe să li se acrească de atâtea discuții legate de remaniere. O vreme, oamenii au crezut că remanierea înseamnă înlăturarea unor oameni care nu dau satisfacție în guvern. În diverse împrejurări, și-au dat cu stângul în dreptul. Remanierea ar însemna că, prin schimbarea lor, guvernul ar obține o cadență, o rigoare, ar câștiga în eficiență și în claritatea deciziilor. Or, domnul Ion Diaconescu vine și spune că e mulțumit de guvernul Ciorbea, iar remanierea va fi de formă, pentru a scădea presiunea și pentru a oferi un balon de oxigen. O asemenea afirmație ne pune în situația unei întrebări fundamentale. Guvernul Ciorbea a avut și are probleme de fond sau doar unele de imagine, secundare ? Îi înțeleg perfect pe oamenii care au susținut schimbarea din adâncul ființei lor. Chiar au făcut sacrificii pentru ca ea să se producă. Au strâns din dinți, au suportat ironii sau umilințe. Acestora le este foarte greu să accepte că lucrurile stau altfel decât și-au dorit ei. De aceea se și agață de speranță și trăiesc cu credința că nu e vorba decât de greșeli temporare, de ezitări nesemnificative și că, în curând, guvernul și coaliția se vor îndrepta și vor intra pe linia dreaptă a eficienței. Încercând să răspunzi la întrebarea enunțată anterior, adică de fond sau de suprafață, nu o poți face fără riscul de a-i dezamăgi. În opinia mea, problema este una de fond și nu aparține doar guvernului. Ea vine de la coaliție și chiar de mai departe, de la principalele partide care o alcătuiesc. Toate au declarat că promovează reforma. Din acest punct de vedere, ele se situează pe o direcție necesară și obligatorie pentru România. Dar modul în care este reforma înfăptuită devine deja o problemă de fond. Coaliția și guvernul au declanșat operațiunea prin negarea categorică a etapelor anterioare și fără o strategie clară, fundamentată și detaliată a ceea ce urmează să se petreacă. Guvernul Ciorbea și coaliția au condus după principiul « văzând și făcând ». Și deseori au greșit, au revenit. Timpul politic a fost tocat mai mult pentru concilieri de poziții contradictorii decât pentru a stabili prioritățile. Într-o perioadă în care economia românească dă semne repetate de leșin, partidele din coaliție și guvernul s-au ciorovăit pe subiecte secundare și au căzut în capcana lucrurilor minore.

Dacă guvernul Ciorbea ar ști exact ce are de făcut, ar avea o strategie și un calendar temeinic, atunci remanierea ar trebui să-i vizeze pe miniștrii care au târât guvernul în dispute sterile. Dar sentimentul general este că, pe lângă acestea, cabinetul Ciorbea și coaliția, în ciuda faptului că urmează, pe fond, linii pozitive, nu știu exact cum să le aplice. Încercând să cosmetizeze situația, s-o dreagă cu schimbări nesemnificative, nu se rezolvă nimic. Guvernul Ciorbea rămâne la fel de expus, iar partidele din coaliție, în special țărăniștii, joacă o partidă extrem de periculoasă. Prelungirea confuziei și a cârpelii și încercarea disperată de menținere a unui obraz de ochii lumii vor duce inevitabil la o catastrofă a acestora. Fără schimbări de fond în activitatea guvernului Ciorbea, în câteva luni pot apărea condițiile unei degringolade politice majore. Țărăniștii pot ajunge în cea mai dificilă situație din această jumătate de secol, iar scena politică românească se poate bulversa pentru o lungă perioadă. Iată de ce afirmația lui Ion Diaconescu că remanierea va fi una de suprafață are meritul de a îngrijora. Sentimentul multor români, chiar și al meu, este că guver-

nul Ciorbea a trecut cu două-trei luni de momentul în care o remaniere de ochii lumii ar mai fi putut însemna ceva. Acum e prea târziu. Dacă n-am spune-o, am devenit parteneri la menținerea unei iluzii care se va spulbera în câteva luni.

Vor avea partidele din coaliție luciditatea și spiritul critic de a accepta situația în adevărata ei profunzime și de a decide schimbări de fond ? Își dau seama că am intrat într-un moment de cumpănă, în care se joacă nu doar soarta lor, dar și viitorul democrației din România ? Vrând-nevrând, într-o perioadă scurtă, ele vor fi în situația unui răspuns hotărâtor.

5 noiembrie 1997

Încă un neam prost !

Nu mi l-am imaginat pe Virgil Măgureanu un fel de fată mare în materie de bani. Când am aflat că și-a lăsat apartamentul vechi în folosința băiatului și s-a mutat mai bine, am zis, asta e. Nu prea poți conduce un serviciu secret din mijlocul unui bloc cu babe curioase și vecini bănuitori. Când am aflat că și-a refăcut casa părintească, iar am zis, asta e. Nu merită să le vorbești oamenilor de mai bine dacă nu ești în stare să faci ceva pentru ai tăi. Nici un politician nu are șanse să fie crezut dacă nu mișcă un deget pentru cei care i-au dat viață și pentru oamenii între care a copilărit. Dacă nu poartă în sânge semnul locului în care s-au născut, nici ca om și nici ca politician insul nu face nici cât o ceapă degerată. Degeaba vorbești de viitorul țării sau al planetei dacă acasă ești un îngălat și nu te mișcă necazurile celor printre care ai venit pe lume. Iată de ce, înainte de a cunoaște toate detaliile despre casa din Sălaj, gestul lui Măgureanu mi s-a părut a trăda onorabilitate și sentimentalism. Abia acum lucrurile încep să iasă la iveală. Virgil Măgureanu a jucat multiple roluri din 1990 și până astăzi. L-am subliniat la vremea potrivită pe cel de reformator al fostei Securități și de creator al unui serviciu secret acceptat de societate. În ce măsură oamenii acestui serviciu și Virgil Măgureanu au influențat jocurile politice rămâne un mister. Dar începe să fie din ce în ce mai clar că Virgil Măgureanu a mișcat un purcoi din banii României postdecembriste. El neagă cu insistență acest lucru, cu o încăpățânare care în anumite cazuri convinge, dar pe cei care au privit cu atenție subiectul îi zguduie de râs. Virgil Măgureanu cere mereu dovezi, știind că el n-a semnat nici un act, că n-a lăsat nici o urmă. Virgil Măgureanu uită că a fost principalul artizan al proiectului de asociere a ziarului *Evenimentul zilei* cu Columna Bank, că s-a zbătut pentru deschiderea conturilor FPS la aceeași bancă, că a făcut lobby pentru diferite privatizări, că a susținut diferiți investitori. Se poate să nu fi semnat nimic, dar martori și dovezi există (chiar și redacția noastră deține documente). Una dintre cele mai convingătoare dovezi începe să devină operațiunea de la Giurtelecul Hododului. Vezi Doamne, guvernul Văcăroiu se dădea de ceasul morții cum să le schimbe viața țăranilor dintr-un sat uitat de Dumnezeu. Lucrările s-au făcut de către firme particulare și de stat tot din aceeași generozitate cu care guvernul s-a ocupat de necazurile milioanelor de țărani români. Și materialele strânse de familia Măgureanu peste ani, din leafa de disident și de slujbaș mărunt, au dat o vilă cu puț de apă termală, cu capodopere de maeștri români pe pereți, cu cărți rare (zic unii) în bibliotecă, cu casă pentru cei de la Columna și cu fabrica de lapte (neterminată) în care să fie prelucrat ce se mulge de la stat și de la SRI. Dacă facilitățile acelea ar fi fost pentru tot pârlitul din Giurtelecul Hododului, atunci ar fi trebuit să o înghițim și pe asta și să nu zicem nimic de banii publici. Așa devine o chestiune de neam prost. Așa îi numesc țăranii pe cei care nu se văd decât pe ei și se fudulesc că nu mai pot de soarta celorlalți. Cum se numește operațiunea făcută de Virgil Măgureanu în decizia guvernului ? S-au plimbat hârtiile fluturate de vânt și banii i-a repartizat Dumnezeu ? E treaba legii să deslușească afacerile lui Măgureanu care, ca și aisbergul, abia scot capul din oceanul întunecat. Întrebările sunt dacă are cineva curajul să le deslușească până la capăt și dacă nu cumva, cum se întâmplă adeseori în România, se cade în final la pace.

Întâmplarea a făcut ca zilele trecute să ajung în preajma casei construite de un alt membru al guvernului Văcăroiu. Tot o caricatură de vilă, construită tot după principiile unui neam prost. Probabil tot din leafa și din materialele strânse de familie ! Dacă o pun alături de cele ridicate de mai toți mahării ultimilor șapte ani, până la urmă nu prostul gust șochează cel mai mult. Ci faptul că toți clienții puterii i-au dat tare cu patria și cu democrația, dar nu le-a păsat decât de ei. Au agonisit pe rupte, ca disperații, în timp ce îi bombardau pe români doar cu gogoși parfumate. Până la urmă, misteriosul șef al serviciilor secrete nu era și el decât un neam prost ca și ceilalți.

6 noiembrie 1997

Trezirea liberalilor în gară

Aiuritoare coaliție ! N-o cârpești bine după zile de zgomot și sfaturi aiuritoare de taină, și nu apuci să-ți freci palmele ca să zici că merge ca unsă, că pârâie din nou. N-au ajuns certurile dintre oamenii lui Petre Roman și țărăniști. Ele se țin lanț și par a înghiți toată energia politică. Acum se trezesc și liberalii. Adevărul e că refuzul lor de a vota ordonanța de urgență legată de înființarea companiei de petrol e primul semn major de trezire la realitate de când au intrat la guvernare. Până acum, liberalii au stat în plasa țărăniștilor. Ei alergau cuminți în poziția a doua. Mai că-ți venea că crezi că dorm în alergare. De când au intrat în guvern, liberalii au dispărut de pe scena politică. Dacă n-ar fi fost conferințele de presă ale lui Mircea Ionescu Quintus și scandalurile cu Cataramă, ai fi putut crede că sunt plecați în străinătate, într-o lungă vacanță. Electoratul și-a dat repede seama că urmașii Brătienilor au tras la umbră.

Convinși de nevoia menținerii coaliției, liberalii au crezut că e suficient să stea în troica guvernării pentru a se menține în ochii lumii. Năbădăiosul lor Cataramă s-a cumințit ca prin minune. N-a mai încolțit pe nimeni și s-a limitat la o defensivă politicoasă în fața atacurilor legate doar de SAFI, dar străin de politica zilei. Cât privește o politică liberală, promovată în campania electorală – praf și pulbere. În anul scurs de la alegeri, numai politică liberală nu s-a produs în România. Nimic-nimic din ceea ce promiseseră electoratului n-a mai revenit în atenția guvernului și a Parlamentului. Chiar și puținele propuneri legate de punerea economiei pe baze reale (plata taxelor în raport de încasarea facturilor, iar nu la emitere, și alte câteva) au ajuns frumușel la coș. De la Finanțe, Mircea Ciumara le-a transmis întotdeauna un hotărât *niet* la politica fiscală de stânga. Și oamenii au simțit asta. În sondajele de opinie efectuate în acest an, liberalii s-au făcut tot mai mici, tot mai mici, de parcă se pregăteau să iasă din Parlament. Guvernarea era percepută ca fiind o troică țărănisto-democrato-udemeristă, iar ei alergând în tăcere în spatele căruței, pe unde își duce veacul cățelul săracului.

Mulți s-ar putea mira de această trezire din senin. Probabil că vor lega votul lor împotrivă de oarece interese atinse la portofel. Și posibil, și adevărat. Dar nu e vorba decât de un pretext. Pentru un observator mai atent al scenei politice, mișcarea

nervoasă a liberalilor era previzibilă. Disputele din sânul coaliției i-au trezit la realitate. În plin război de interese și de orgolii, ei moțăiau, riscând să se trezească doar la sfârșitul acestuia. Liberalii și-au dat seama că o eventuală criză majoră îi prinde total nepregătiți. Erodați de guvernare, părăsiți de simpatizanți și cu punga goală. Într-un an de zile, au jucat numai pe uscat. Bani n-au făcut de frica lui Emil Constantinescu, iar politică, de teama țărăniștilor. Așa că, săptămâna trecută, când prin București se făceau reauzite primele strigări la unificare liberală, parcă suna goarna deșteptării. Când ne așteptam mai puțin la o reacție de răspuns, ea a venit cu o promptitudine alarmantă – și de la PAC, și de la PL'93. Mircea Ionescu Quintus și-a dat seama că e cam singur în interiorul Convenției, iar cei din afara ei, că mai au mult de întins din urechi până să reintre în jocul politic. Adevărul e că frica face uneori prietenia mai solidă decât dragostea fierbinte. Nu-i exclus ca tensiunea în creștere să genereze apropieri și chiar fuziuni liberale imposibil de imaginat în condiții de normalitate. De acum înainte, nu vom mai avea doar un conflict de bază în coaliție. Mai există unul în interiorul Convenției. El anunță sfârșitul perioadei de jucat pe mâna țărăniștilor. Iar așa-zisa remaniere de formă, anunțată deja de Ion Diaconescu, începe să nu mai fie posibilă. Dacă acceptă vopsirea gardului și continuă mersul în trenă, Partidul Național Liberal riscă să piardă orice fel de alegeri, indiferent când ar avea loc. Formula de lucru de până acum a însemnat amuțirea oricărei voci liberale în politica românească. Adică moarte curată pentru PNL. Discuțiile legate de remaniere, după modul în care s-au purtat, nu anunțau o schimbare de condiție pentru PNL. Se pregătea o remaniere nesemnificativă, în urma căreia liberalii ar fi fost tot băieții cuminți din pluton. Între defilarea la comanda țărăniștilor și redobândirea violentă a identității nu era de ales decât ultima variantă.

Abia acum se pune o întrebare grea : cum vor reuși să se înțeleagă doi cocoși cu un taur bătrân și cu un spadasin ? Și dacă trenul va pleca din nou ?!

7 noiembrie 1997

Retragerea seniorilor țărăniști

Stau uneori ore întregi între patru pereți așa cum stă un animal într-o cușcă. Dar, în loc de scăpare, mă întreb de ce Dumnezeu nu merge așa cum ar trebui. Adică merge încet, dar merge rău. M-am gândit adeseori că de vină sunt componența coaliției și nenorocitul de algoritm. Alte dăți m-am agățat de Victor Ciorbea. Indecizia premierului tinde să devină proverbială și să aibă dimensiunea unei boli. Pur și simplu, între atâtea păreri în conflict, bunul-simț al moțului nu se poate decide. După cum de multe ori m-am întrebat dacă nu cumva cauza trebuie căutată în altă parte. Și tot acolo am ajuns. La seniorii din partidul țărăniștilor. Le sunt dator cu mai mult decât respectul pentru ceea ce au avut curajul să înfrunte de-a lungul anilor. Ca unul care n-a avut puterea să ridice un deget, nu-mi rămâne decât să formulez această ipoteză cu toată considerația de care sunt în stare. Adică civilizat.

Situația lor îmi aduce aminte de povestea unui om pe care l-am întâlnit cu cincisprezece ani în urmă la Volgograd (pe atunci, Stalingrad). Era unul dintre eroii celebri ai Marelui Război de apărare a patriei, cum îi ziceau rușii celui de-al doilea război mondial. Omul luptase ca pilot și supraviețuise mai multor atacuri. Spre sfârșitul războiului, fusese doborât și recuperat doar ca un cadavru viu. Numele lui era celebru pentru toți rușii, era sinonim cu « eroul ». În parcul din centrul Volgogradului i se ridicase o statuie impozantă, așezată pe un soclu de doi metri și jumătate.

Între timp, în spitale, eroul refuza să moară și trăia cu încăpățânare. În cele din urmă, a fost salvat cu multiple operații. Dar fără să mai poată vedea lumina soarelui. După cincisprezece ani de întuneric, s-a produs minunea. Un mare chirurg, după o operație complicată, i-a redat vederea. Între lucrurile zilnice pe care le-a făcut după aceea a fost să se ducă la statuia sa și să-și pună singur, printre ceilalți turiști și admiratori, câte un buchet de flori. Așa l-am și cunoscut, în parcul din centrul orașului, privind lung la propria statuie, într-o scenă de sublimă întâlnire între destin și forma lui trecătoare.

Povestea lui seamănă în liniile ei metaforice cu cea a țărăniștilor din pușcării. Numai că aceștia, în locul statuii de după detenție, au avut parte de alte umilințe. Ceea ce i-a încrâncenat în așa măsură încât, atunci când au văzut și atins puterea, au prins-o de păr cu toată forța. N-au mai avut generozitatea și detașarea eroului pus a se închina în fața memoriei. Ignorând poverile senectuții, ei s-au amăgit și se amăgesc că buna-credință le este suficientă pentru a purta un război ca la treizeci-patruzeci de ani. Teama de minciună, care era să-i înece pentru totdeauna, de revenirea ticăloșiei la pupitrul societății îi împinge spre convingerea că îndepărtarea ei este suficientă pentru progres. Iar faptul că societatea nu s-a grăbit la recunoașterea meritelor lor morale (cu care era datoare) îi obligă să guste din sentimentul revanșei. Mă tot întreb cum li s-ar putea explica acestor oameni că pot alcătui o adevărată rotondă de statui vii, dar că gestionarea unei societăți este cu totul altceva. Cine ar putea avea înălțimea morală pentru a-i putea spune lui Ion Diaconescu sau lui Gabriel Țepelea sau lui Ionescu-Galbeni că e târziu ? Aproape nimeni, pentru că nimeni n-a trecut prin infernul traversat de ei. Dar le-o spune viața, căci ea le-a traversat pe toate și le repetă discret, dar insistent că e târziu. Domnul Gabriel Țepelea e și șef de comisie, și șef de grup parlamentar, dar cu aerul său blajin și olimpian nu reușește să adune suficienți oameni ai coaliției majoritare pentru a vota o lege.

România e o țară grea, iute și mânioasă. Pentru conducerea ei sunt necesare bărbăție, iuțeală în gândire, adeseori chiar o hotărâre la limita inconștienței. Cu tot respectul cuvenit, mă simt obligat să mă îndoiesc de faptul că ei mai răspund acestor imperative. Iar în momentele-cheie, trecutul își spune cuvântul. Mai ales la propriu. Și din aceasta vin și nehotărârea guvernului Ciorbea, și această orbecăială pe un drum corect, pe care România merge încet, dar merge rău. Încrâncenarea seniorilor în pozițiile de vârf, în care se hotărăște totul și pe care moral le merită pe deplin ar putea să însemne nu doar o temporizare istorică. Insistența și ambiția de a fi vioara întâi în toate ar putea să-i ducă nu la suprema încununare a trecutului, ci la ultima și cea mai dureroasă înfrângere. Și singura pe care nu o merită. Și să compromită astfel una dintre valorile de vârf ale vieții lor : Partidul Național Țărănesc Creștin și Democrat.

Acum, când se discută mult dacă va fi o schimbare de complezență sau una de fond, când toată lumea se întreabă de ce ne mișcăm atât de greoi, n-ar strica să se întrebe și ei, de la înălțimea vârstei, dacă nu cumva aceste cuvinte conțin măcar un adevăr biologic, dacă nu și unul politic. Adică e târziu pentru a mai putea lupta ca la treizeci-patruzeci de ani.

8-9 noiembrie 1997

Coborârea în infernul memoriei

Secretara a apărut pe listă între primele. Câțiva ani a raportat totul. Cu cine se întâlnește ministrul, ce a băut, la cine a dat telefon, unde a plecat, cu cine s-a împrietenit. Mii și mii de pagini. Ministrul pentru relațiile intergermane avea nevoie de o lună de zile pentru a citi cei cinci metri de dosare în care viața sa era descrisă cu lux de amănunte. Au trecut șase ani de când știe de existența acestui jurnal nebun, cu gesturi și propoziții de care nu-și mai aduce aminte. Dar nu are timp să se afunde în el. Secretarea a fugit în Anglia, cu bărbat cu tot. A fost adusă și judecată pentru spionaj. Bărbatul ei, sud-american, cel care o împinsese în toată această nebunie, a părăsit-o și s-a întors în America Latină. În fond, era o aberație, nici măcar dintre cele mai strigătoare la cer. S-au descoperit dosare din care se vedea că nevasta și-a turnat bărbatul la Stasi, dosare în care fiul își demasca tatăl. O familie și-a cerut dosarul. Ea a primit un dosar în care a aflat că s-a culcat cu șeful ei. A îngălbenit. N-a aflat decât ea, pentru că în cel pe care-l citea bărbatul, pasajele respective erau șterse. În schimb, el a citit rapoartele despre legăturile lui amoroase cu o frizeriță. De ele n-a aflat nici nevasta lui, care își citea dosarul alături. Și nici el n-a găsit nici o dovadă între rapoartele despre el din care să înțeleagă că un deceniu și jumătate a fost încornorat. Fiecare s-a întîlnit doar cu trecutul său. Niciodată cu al celuilalt.

Germania a legiferat accesul liber la dosarele Stasi imediat după unificare. Oficiul Gauck, un fel de « minister al trecutului », a început să funcționeze din toamna anului 1991. Trei mii de angajați, conduși de pastorul Joachim Gauck, au preluat arhivele Stasi (Securitatea germană), lăsate de serviciile secrete într-ordine aproape germană, arhivele însumând 160 de kilometri de dosare. Parte din ele au fost distruse până când, alertați de fumul care iese zi și noapte din centrală, berlinezii au năvălit în cele 48 de clădiri ale centralei și au preluat arhiva. Nimeni n-a aflat ce conțineau dosarele transformate în saci cu tăiței de hârtie și de film. Noroc că ofițerii, presați de timp, au băgat dosarele cu șine cu tot și au gripat mașinile de tocat. Au continuat să rupă până au fost prinși. Sute de experți și de voluntari refac dosarele din bucățele. Potrivesc, potrivesc până recompun originalul. La Nürnberg au fost refăcute 250 000 de pagini de dosar. În Germania, accesul la dosare are, de fapt, amploarea unei operațiuni de redescoperire a istoriei. În fiecare an, guvernul afectează un buget de 250 de milioane de mărci doar pentru această operațiune. Se clasifică acte, se sortează, se întocmesc cercetări, se descoperă drame, se găsesc vinovați. Stasi a fost o poliție secretă de tipul Securității. Nu neapărat mai dură, dar cu mult mai riguroasă și mai exactă. Într-o cartotecă organizată ca un ceasornic sunt milioane de fișe de ofițeri, agenți urmăriți și informatori, cu date exacte, coduri și nume conspirative. În două minute, ofițerul sau cercetătorul găsea sau găsește pe oricine. Într-o altă cartotecă sunt doar numele conspirative ale acestora. Niciodată omul de la cartotecă nu avea acces în cealaltă. Între ele era mormântul. Și de la cartoteca numelor conspirative ajungi la dosare. Iar acestea sunt dosare făcute nemțește. Cu referatele de urmărire despre cel vizat de a fi făcut informator, cu caracterizări și, în final, cu declarația că este gata să furnizeze informații pentru Stasi. Urmează dosarul cu rapoarte, munca de ani de zile a turnătorului, cu ce-a văzut și aflat el. Ultimul dosar conține statele de plată. Cu fiecare chitanță de bere sau de cafea băută de turnător cu victima, plus chitanțele de fiecare ban încasat pentru munca devotată.

Oricine poate afla dosarul oricărui informator. Dar numai detalii legate de activitatea sa. Nimic despre viața lui intimă (pentru că alți informatori sau ofițeri îl urmăreau și pe el). După cum fiecare își poate vedea dosarul. Depune o cerere și, în câteva săptămâni, primește o copie. Funcționarii Oficiului Gauck șterg toate referirile la alte persoane. Toate numele. Nu primești decât textul observațiilor aiuritoare despre viața ta. Ziariștii, la fel. Nimic despre viața privată a turnătorilor, a victimelor, a ofițerilor sau a personalităților urmărite. Și, dacă e vorba de un ofițer Stasi, de un agent, datele pleacă mai întâi la Ministerul de Interne. Tot ce privește securitatea națională se șterge. Nimeni nu-ți dă totul. Despre spioni, de regulă, nu ți se dă mai nimic.

Esența legii germane și a Oficiului Gauck este cunoașterea trecutului. Evaluarea corectă a acestuia. Apoi reabilitarea și despăgubirea celor care au avut de suferit. Cei care găsesc dovezi în dosarele lor se pot adresa justiției. Procuratura poate afla și numele șterse și procesul se încheie cu despăgubirea victimei și, uneori, cu pedepsirea vinovatului dacă el se face vinovat de încălcarea legilor. Singurul lucru blocat pe toate căile este răzbunarea personală. Toate porțile prin care s-ar strecura ura între urmărit și urmăritor sunt ferecate în stil nemțesc. Cunoașterea trecutului și reabilitarea victimelor guvernează totul. Ofițerii și informatorii au rămas doar cu interdicția pentru slujbe publice. Și cu asta basta !

Va avea România, după șapte ani, puterea de a deschide dosarele Securității de dragul unor adevăruri morale, iar nu cu ambiția răzbunătorilor și a șantajelor ieftine ? Totdeauna noi suntem altfel.

10 noiembrie 1997

O schimbare obligatorie pentru Emil Constantinescu

După o pauză de câteva luni, Emil Constantinescu se reîntâlnește astăzi cu opoziția. Gestul președintelui vine cu o întârziere regretabilă, într-o perioadă în care atmosfera politică s-a înăsprit simțitor. Plecat pe cai mari și hotărât să curme corupția, Emil Constantinescu a lăsat să se înțeleagă că este un adversar de moarte al opoziției. Pentru că la opoziție își aveau cuibul mai toți marii profitori ai regimului Iliescu, președintele, fără să înfiereze politic, a folosit fiecare prilej pentru a trece în contul foștilor săi adversari culpe majore. Drept pentru care nu a dialogat cu opoziția decât întâmplător și oarecum de complezență. Această atitudine a avut efecte nefericite. A radicalizat opoziția nu doar față de guvern, ci și față de președinte. A lăsat sentimentul că Emil Constantinescu este în mai mare măsură președintele celor care formează coaliția și doar într-o măsură simbolică al foștilor săi adversari. Președintele n-a avut astfel ocazia să cunoască realitatea politică privită și de cealaltă parte a baricadei. A ajuns în situația de a-i asculta doar pe guvernanți și pe cei din coaliția majoritară, toate celelalte păreri fiindu-i prezentate ca rezultatul unor interese meschine. Prin aceasta, Emil Constantinescu a devenit, fără să-și dea seama, un adversar de moarte al opoziției, căzând și el în aceeași greșeală a predecesorului său. Și Ion Iliescu a privit opoziția cu condescendență, chiar cu dispreț, și a fost un președinte dedicat numai forțelor de la putere.

Președintele României este moderatorul vieții politice. Iar mandatul cu care s-a angajat în fața electoratului, în special ofensiva la adresa criminalității economico-financiare, nu exclude câtuși de puțin comunicarea cu PDSR. Faptul că un mare număr de vedete din PDSR sunt suspecte de afaceri necurate nu justifică absența oricărei comunicări între instituția prezidențială și principalul partid de opoziție. În timp ce coaliția de guvernământ una-două dă fuga la Cotroceni, autoinvitată sau ca să se plângă, PDSR în special a fost împins inconștient spre disperare. Multă lume

s-a bucurat de necazurile PDSR. Ba Ion Diaconescu a spus public că se bucură că opoziția e așa de slabă pentru că nu pune atâtea probleme. Or, opoziția a ajuns în această situație și pentru că n-a fost tratată ca partener de dialog. Dacă guvernul chiar se poate bucura că nu are cine să-l pună la încercare, președintele nu poate îmbrățișa o atitudine similară. De existența unei opoziții solide depinde chiar sănătatea vieții noastre politice. Destinul opoziției, oricât ar fi ea de hulită la un moment dat, este ca, într-o bună zi, să ajungă la putere. Peste o lună, peste un an, peste trei sau peste cincisprezece. Iar președintelui și nouă tuturor nu ne este indiferent dacă urmează la rând o opoziție descreierată sau una solidă, bine structurată, care să continue o strategie de ansamblu pentru România. Indiscutabil că opoziția se consolidează și devine credibilă în măsura în care este tratată serios, inclusiv la Președinție. Nenorocirea face ca și în rândul opoziției să fie situația de acum. Cu partidul România Mare nu sunt prea multe de discutat, iar PUNR-ul se rupe văzând cu ochii ! În aceste condiții, Emil Constantinescu este obligat să comunice cu un PDSR în rândul căruia fojgăie beneficiarii imunității. Delimitarea e greu de făcut, dar este obligatorie. Un PDSR care și-a pregătit ordonanțele de urgență pentru a readuce lucrurile la situația în care le-a părăsit odată cu puterea nu e o soluție nici pentru partid, dar nici pentru democrația românească. Abia când opoziția venită la putere păstrează câteva din liniile mari ale puterii precedente, abia atunci putem vorbi de un joc democratic în adevăratul sens al cuvântului. Or, și președintele, și coaliția guvernamentală, inclusiv presa, au căzut în capcana ștergerii oricărei urme. Actuala opoziție a greșit enorm, incalculabil, dar nu atât de mult încât să putem spune, de la ea nu avem ce lua, nici măcar o piele de măgar.

Întâlnirea de astăzi a lui Emil Constantinescu cu opoziția ar putea însemna o asemenea schimbare de optică. Ea oferă prilejul încetării unui partizanat periculos.

11 noiembrie 1997

Balul lătrăilor

Balul României Mari a lăsat multă lume cu gura căscată. A venit tăticul naționaliștilor galici să-l boteze pe Burtăverde de pe Dâmbovița. Să-i dea binecuvântarea contra americanilor și a europenilor. De fapt, vorba coanei Mița, Le Pen ăsta a venit să-l mai îndulcească pe Vadim după ce a îndurat în Libia. Burtăverde s-a dus și le-a strigat arabilor de la tribuna deșertului, frați arabi, să-l urmăm pe Le Pen, și, în loc să iasă cu urale, l-au fugărit pe Vadim ca pe hoții de găini. Cap de gâscă n-a știut că, în Franța, Le Pen încearcă să-i pună pe arabi la saramură. Acolo, toți cei care vor să scape de veniturile din toată lumea și nu vor să împartă prăjitura franțuzească la toți nespălații planetei, acolo se adună clientelă berechet. Și atunci de ce să nu iasă o triunghiulară a burtăverzimii de pe axa Paris-București-Moscova ? Dacă tot există asociații internaționale ale handicapaților, de ce n-ar exista și o alianță a naționaliștilor ? La București, valul a fost dominat de strigătura « naționaliști din toate țările, uniți-vă ! » Chestia asta sună frumos, mai ales că ne arată faptul că naționaliștii n-au nici măcar imaginație. Au furat lozinca proletariatului comunist și acum vor să-l bage în cortul unui internaționalism unit doar de conceptul de « huo ! »

Pentru că balul de sâmbătă-duminică n-a fost congres sub nici un chip. Adunarea n-a depășit forma de excitare colectivă. Programul de bază are soluții cam câtă energie atomică e în Dâmbovița. Adică ioc. El are o singură linie de bază : belirea adversarilor. În rest, motopompa cuvintelor mari a pompat peste lume promi-

siuni ridicole, înfierări de te apuca râsul și soluții de păcălit gâsca. Când te uitai la adunătura cu Vadim, Păunescu și Funar pe post de creiere politice, te apucau consecințele purgativelor. Rău a mai ajuns țara asta dacă oamenii politici sunt atât de proști încât să lase loc unui discurs aiuritor. Și nu numai că a luat-o rău, dar poate fi într-un real pericol. Dacă românul nu-și dă seama că, dincolo de panglicile și baloanele scoase pe nas de marii patrioți, nu e creier nici cât pentru o găină de rasă, atunci am ajuns rău de tot. Iar scăparea noastră arată ca o gaură de șoricei.

Ba neamurile dâmbovițene ale lui Vadim au început să ridice botul. Să-l vadă pe tribun în turla bisericii. Cei trei musafiri de vază au icnit din răsputeri ca să-l împingă pe Delirantu' în poziția de lider de necontestat al opoziției. Pe Funar și pe Le Pen îi înțeleg. Dar pe Adrian Păunescu, pentru câte înjurături și umilințe a încasat de la Vadim, nu-l pricep deloc. Disperarea de a-și face și el loc mai în față, într-o vreme în care suferă că nu-l bagă nimeni în seamă și nu-i iese nimic, l-o fi adus în situația nefericită de a pune umărul la ridicarea unui lătrău mai tânăr și mai vânjos. Că la ridicarea tânărului lătrău s-au înghesuit și Miron Cozma și Iulian Mincu nu e de mirare. Tot ce are mai jegos societatea românească e de așteptat să pună mâna pe tricolor și să defileze până când ostenim și suntem dispuși să zicem, bine, fie și vremea voastră !

Dom'le, dacă se adună în gașcă și Fane Spoitoru, îi iau și pe foștii din CC, mai bagă și niște morți în frunte cu Drăghici și cu toți ceilalți peste ale căror seceră și ciocan s-a ridicat totuși o cruce, atunci putem să ne luăm adio. Coaliția zălтaților și a celor cu ciungă la coloana vertebrală s-ar putea extinde periculos și copleșitor. N-ar mai rămâne decât să punem plăcuța de Spitalul 9 pe la toate punctele de frontieră și să mergem în mâini pe Calea Victoriei. Iar medicamente nu-s. E criză și de sunătoare, și de șoricioaică, așa că singurul tratament care li se poate aplica este zgâlțâirea lui Victor Ciorbea și a venerabililor septua-octogenari din partidul care n-a mai dat cu sapa din copilărie.

Balul lătrăilor nu mai este impresionant câtuși de puțin. Nici chiar declarațiile făcute cu un ochi și jumătate de nazalul Le Pen. În fond, circul ăsta a fost pe gratis și a avut meritul de a ne cânta deșteptarea. Ori ne ținem serios de democrație, ori adoptăm chestia cu plăcuțele de la punctele de frontieră. Adică « Atenție, ați intrat în Spitalul 9-Zam-Socola-România Mare ».

12 noiembrie 1997

Reforma, la talcioc

În susținerea moțiunii de cenzură de ieri, deputatul PDSR Dumitru Popescu a spus că « perioada ianuarie-septembrie 1997 conturează un imens dezastru al României » și că « manifestă îngrijorare față de procedurile de lichidare și privatizare ale societăților comerciale, care păgubesc statul român și pun în pericol menținerea industriei ca ramură vitală a economiei naționale ». După principiile economiei socialiste, ne aflăm deci în fața unei veritabile subminări a economiei naționale. Dacă privim însă politica industrială a guvernului Ciorbea din altă parte, ea arată altfel. Evident, nu ca o economie de piață. Doamne ferește, mai este ceva până acolo. Ce face guvernul Ciorbea seamănă mai degrabă cu o economie de talcioc. Le vindem pe astea 17, vine nevasta și începe să plângă, n-o da pe aia, că mie-mi place, și rămân 16, vin neamurile și țipă în gura mare că a treia e a lor și acolo au copilărit și nu se poate vinde nici aia. Și apar țanțoși polițaii talciocului, care flutură bastonul și zic, bă, cu cât

ai vândut-o ?, ia arată banii ! De ce ai dat-o așa ieftin ? Rudele încep să țipe. Și-a tras șpaga ! Și târguiala avansează încet-încet, cu țipete, cu răzgândiri, cu ciorovăială.

Moțiunea n-a fost până la urmă decât un schimb de acuzații și de replici. Unii au zis că se produce demolarea industriei românești, ceilalți că s-a sfârșit cu subvențiile și totul se privatizează pentru a se crea premisele eficienței economice. În această ciorovăială, un rol important îl joacă șiragul de bâlbe al guvernului Ciorbea. Restructurarea n-a avut un plan clar. A fost ca o melodie fluierată după ureche de un țigan începător într-ale muzicii. Nu a fost fixat un calendar rezonabil, n-au fost anunțate proceduri și nu a avut loc o campanie de explicare. Reforma a fost gestionată pe principiul lui « din aproape în aproape », cu « om trăi și om vedea ». Adică la marea potriveală ! Nimeni nu mă poate convinge că nu se putea face și nemțește, riguros, clar și ordonat.

Și, pentru că i-am pomenit pe nemți, ar trebui să reamintesc situația Germaniei Democrate, cu o economie reformată nu de un guvern din Piața Victoriei, ci de unul care funcționează încă la Bonn. Toate întreprinderile Germaniei de Est au fost luate la scărmănat și privatizate. În șapte ani, s-a dovedit că numai 9 % din cele construite de frații noștri din Germania de Est au fost viabile. Doar 9 % din fabricile făcute de comuniști (multe dintre ele superioare celor românești) s-au dovedit că rezistă competiției veritabile. Celelalte, kaputt ! Au fost vândute cu o marcă sau cu cât s-a dat pe ele. Și acelea pe care n-a dat nimeni nici o marcă (nu interesau terenul, datoriile și costurile dezafectării) i-au rămas oficiului de stat Treuhand. Din banii câștigați din vânzări, Treuhand a dărâmat totul și a dezinfectat terenul. Evident, banii n-au ajuns.

Pentru aceste operațiuni și pentru protecția socială a muncitorilor rămași fără serviciu s-au cheltuit toți banii obținuți din vânzări, plus banii reținuți lunar de la fiecare vest-german, plus banii din bugetul public. În șapte ani, reformarea economiei din Germania de Est a costat 200 de mii de miliarde de mărci germane. Suma este fabuloasă și nu este la dispoziția României, care nu are șansa unei surori vestice. În Berlin, la un moment dat, din 180 000 de muncitori mai lucrau doar 20 000. Ceilalți erau în șomaj.

Ce rezultă din această paranteză ? Că un guvern Ciorbea fără bâlbâieli și ezitări ne-ar fi adus în mod normal la o situație mult mai dură. Reforma pe care și-a asumat-o a fost făcută cu frica de populație. Guvernul Ciorbea a simțit că nu poate aplica rețeta germană și a luat-o mai cu ușurelul. În plus, a greșit de prea multe ori și a prilejuit răbufniri mânioase și disperate. Trecând însă peste lucrurile pe care le impută mai toată lumea, situația nu se schimbă pe fond. Pentru că la moțiunea de ieri s-au confruntat două tendințe. Opoziția, care știe că reforma este obligatorie, dar speculează slăbiciunile momentului și încearcă să transforme terapia de șoc într-una ușurică și suportabilă. De cealaltă parte, guvernul, adept al terapiei de șoc, dar lipsit de curajul operațiunii. Reforma din Germania are enorm de mulți adversari în zona de Est. Cu atât mai mulți la București. Acest fapt obligă la o întrebare clară : de ce populația începe să fie prima forță antireformistă ? E o întrebare grea pentru toate forțele politice, dar, mai ales, pentru guvernanți !

13 noiembrie 1997

Crește valul antireformei

În noiembrie-decembrie anul trecut, ne grăbeam ca o fată mare. De ce nu începe reforma de mâine dimineață ? De ce n-are loc schimbarea chiar din noaptea asta ? Sunt din ce în ce mai convins că oamenii care susțineau reforma cu entuziasm nu știau de ce o fac și nici nu aveau imaginea exactă a ceea ce urma să se producă. A fost un entuziasm sincer, de moment, care avea la bază și o anumită logică. Populația se baza pe simpatia cancelariilor din Vest față de noii aleși, pe capacitatea acestora de a pune în practică promisiunile electorale. Într-o perioadă inimaginabil de scurtă, populația a devenit principalul adversar al terapiei de șoc. Puterea de a suporta consecințele reformei s-a topit ca niște coloane de gheață. Acum, reforma are parte de un număr din ce în ce mai mic de susținători. Multă lume a trecut la faza de indiferență, iar rândurile adversarilor au sporit în fiecare zi. O simplă inventariere a cauzelor ar putea alcătui o explicație, improvizată și ea. Dar ar putea ascunde și cheia situației de acum și, mai ales, ar putea să ne clarifice în privința perspectivelor.

1. Primul lucru care a derutat enorm vine de la faptul că guvernul Ciorbea nu și-a fixat prioritățile economice. S-a încurcat în tot felul de operațiuni și dispute și a dat sentimentul că nu se concentrează pe aspectele cele mai dureroase.

2. Guvernul nu și-a fixat o metodologie de lucru în restructurarea economiei. A improvizat prea mult, a dat înapoi, a ezitat.

3. Guvernul Ciorbea n-a câștigat imaginea de negociator capabil să intermedieze între imperativele organismelor financiare și realitățile economice românești.

4. Guvernul Ciorbea n-a fost capabil să-i comunice societății românești o strategie coerentă. Improvizațiile sale în domeniul deciziilor au fost dublate de o muțenie spartă doar din când în când de păreri contradictorii, exprimate de membrii Cabinetului. În locul unor repetate explicații către populație, în special prin televiziuni și radiouri, membrii guvernului Ciorbea au ostenit în cârâieli pe seama colegilor sau a partenerilor de coaliție. Iar atunci când a apărut, primul-ministru a vorbit lung și confuz.

Toate acestea au determinat o scădere a interesului și a sprijinului pentru reformă. Pe fondul slăbiciunilor enumerate anterior (și acestea nu sunt singurele), neîncrederea populației a crescut simțitor. În plus, opoziția, speculând și ea slăbiciunile, nu s-a rezumat la contracararea acestora și la îndreptarea lor. A atacat la rădăcină. A luat în brațe ideea de dictatură și a făcut să le intre tuturor pe nas și pe urechi. A vorbit din ce în ce mai des de trădarea intereselor naționale, de înrobirea României, de tot ce e mai rău pe lumea asta. Or, toate n-au făcut decât să ducă la o situație de panică. De neîncredere în reformă, în guvern, chiar și în coaliția parlamentară. Ceea ce înseamnă că guvernul Ciorbea are din ce în ce mai puține șanse de a duce reforma până la capăt. Va trebui să o abandoneze pe drum și s-o predea unui alt executiv. Că guvernul Ciorbea va pierde nu e un capăt de lume. Până la urmă, istoria omenirii, cel puțin în ultimele două secole, e plină de eșecuri ale guvernelor și, de cele mai multe ori, n-a fost nici o nenorocire. E chiar în firea politicii ca unul să-i cedeze locul altuia și acesta să încerce cât poate, pentru ca, mai apoi, să fie și el scos din joc. Marea nenorocire a unui eșec al guvernului Ciorbea vine de la faptul că, prin transformarea populației într-o forță antireformă, România pierde enorm. Își ia adio de la schimbarea scurtă și dureroasă pentru a se aventura în calendarul chinuitor al schimbărilor

cu lingurița. O Românie intrată pe făgașul reformei copăcel-copăcel înseamnă, de fapt, pierderea sigură a trenului european.

Ar putea evita guvernul Ciorbea o asemenea nenorocire ? Greu de răspuns. Ea ar ține de o remaniere de fond, care să aducă o schimbare de ton, de abordare. Și, imediat, să înceapă o complexă campanie de comunicare cu societatea. Mobilizarea populației prin apeluri repetate și explicații susținute ar putea readuce calmul și încrederea deja compromise. Și tot mai rămâne o enormă zonă de necunoscut. Cât vor putea îndura românii în cunoștință de cauză pentru ca în România să aibă loc o adevărată schimbare ?

14 noiembrie 1997

Decădem, decădem !

Începe să-mi pară rău de cuvintele aspre pe care le-am scăpat în ultima vreme. Ba mi s-a părut absurd un lucru, ba necinstit, ba limpede ca lumina zilei, în vreme ce măsurile au fost pe dos. Dar cel mai adesea s-a întâmplat să scap formulări piperate când a fost vorba de unul sau de altul, când am văzut că reaua-credință sau prostia sunt împachetate în idealuri nobile sau principii corecte. Spun că mă cuprinde regretul pentru toate scăpările de limbaj pentru că nu pot să nu observ o decădere a acestuia până la cote minime, de-a dreptul îngrijorătoare. Patima politică pusă în joc, sărăcia și situația dificilă a societății românești ne încrâncenează în așa măsură, încât rațiunea trece tot mai des pe planul al doilea, lăsând loc liber porcăielii, comportamentului suburban și mizeriei morale. Toate acestea întunecă nepermis de mult scena noastră publică. O murdăresc și o aglomerează cu patimi și sentimente mici, cu răfuieli și orduri care ne împiedică să vedem adevăratele cauze ale nenorocirilor. Dar, mai ales, ne împiedică să discutăm civilizat despre căile de ieșire din impas.

Năvala dată de Corneliu Vadim Tudor în studioul Antenei 1 pentru a-și apăra copiii pare un gest patern de toată frumusețea. Merită toată considerația. Dar, dacă ne amintim că omul venit în apărarea copiilor nu e altul decât acela care a ridicat porcăiala publică la rangul de principiu de viață, atunci de bună seamă trebuie să ne întrebăm ce se întâmplă. Omul care a răscolit vieți personale, turnând lături și acolo unde nu încăpeau nici cuvintele simple, care a răscolit somnul morților, care a coborât limbajul exprimării publice până la apocalipsa vocabularului venea cu pretenții de înger să-și apere copiii. Trec peste faptul că el pune agresiunea doar pe seama presei, ascunzând cu nerușinare faptul că autorul mizeriei nu era un ziarist, ci un fost vicepreședinte al tatălui revoltat. Dan Ioan Mirescu a fost funcționar al guvernului României și vicepreședinte al Partidului România Mare nu pentru merite politice deosebite. El a fost susținut de tatăl rănit, împins să-i cerceteze pe alții și, în același timp, pus să terfelească tot ce nu era pe placul plângăciosului părinte. Marele nedreptățit și rănit în iubirea lui pentru copii (pornire frumoasă, ca un șirag de perle la gâtul unui decăzut) nu este altul decât orchestratorul mizeriei publice. Iar autorul nedreptății – unul dintre instrumentele sale nerușinate.

Nu naționalismul mi se pare a fi cel mai mare pericol adus de Corneliu Vadim Tudor. În fond, sunt atâtea țări în care partidele naționaliste reprezintă o parte importantă a electoratului. Pericolul enorm și cu consecințe pe termen lung vine de la decăderea comportamentului public al omului politic și al ziaristului român. O scenă publică pe care se spală numai rufe murdare, pe care nume umflate de valurile tranziției se comportă ca la ușa cortului poate aduce prejudicii întregii societăți românești.

Tânăra generație poate înțelege că așa se cuvine, că normele comportamentului civilizat includ și asemenea ieșiri prăpăstioase. Fără o sancțiune severă din partea opiniei publice, societatea românească postdecembristă coboară vertiginos spre genunchiul broaștei. România pierde forța reperelor morale, a comportamentului european, și se afundă pe zi ce trece în mahalaua cu pretenții lipsite de acoperire. A marșa la asemenea vocații nenorocite înseamnă a deveni parteneri cotidieni ai decăderii. Iar cei care consimt la aceasta degeaba încearcă să-și revendice calități inexistente. Un om care se respectă nu coboară la un asemenea nivel nici între prietenii cei mai apropiați. N-o face nici măcar în intimitate. Abdicarea în public înseamnă o coborâre descalificantă în primitivism. Și, în primul rând, o invitație la bălăcăreală generală. Oamenii publici au datoria de a refuza o asemenea invitație la decădere.

A doua zi după incidentul de la Antena 1, Marius Tucă m-a invitat la o altă emisiune. Am îndrugat niște scuze, deși aveam sentimentul că ar trebui să încep dezinfectarea micului ecran. Să-l tot frec cu o cârpă și cu detergent până nu mai rămâne nici o amintire a rușinoasei decăderi a omului cu pretenții de iubitor de țară și de neam.

15-16 noiembrie 1997

Moștenirea Coposu

Săptămâna aceasta s-au împlinit doi ani de la moartea lui Corneliu Coposu. Câteva semne discrete de comemorare, consemnate în diferite publicații, și gesturi stinghere de aducere-aminte. Ba pe la politicieni, ba făcute de anonimi ajunși la mormântul Seniorului cu un buchet de flori. În ciuda faptului că în acești doi ani figura lui Corneliu Coposu s-a ridicat la rangul de valoare morală, de model civic și politic, comemorarea sa mai mult decât anonimă poate avea o explicație. Când e vorba de Corneliu Coposu, reprezentanții actualei puteri fac imediat un gest de considerație. Ca revoluționarii, care trag repede un moment de reculegere în stil Cațavencu. Unii se revendică de la el nu pentru a-i apăra principiile, ci pentru a-și face un loc mai în față. Alții se pretind legatari ai testamentului său moral tot pentru a-și justifica datul din coate. Dar, dincolo de toate, nu e vorba decât de un comportament de fațadă. În toate vremurile, chiar și în cele mai triste, când societatea a avut parte de un model, impus de valoarea sa ori cu forța, imediat s-a născut înghesuiala în a arăta care este mai devotat. Îmi aduc aminte că, în copilărie, la moartea lui Stalin, un activist nenorocit, pentru a sublinia durerea sa sfâșietoare, și-a vopsit și cățelul în negru. Era doar un mod de a purta doliu. Marea figură a politicii țărăniste n-are nici o legătură cu sinistrul personaj al comunismului. Dar modul în care este exploatată figura lui Corneliu Coposu îi pune pe mulți dintre epigoni în situația de a se asemăna izbitor cu supraviețuitorii tristelor figuri. E doar o chestiune de viață, adeseori absurdă în asemănările ei.

Corneliu Coposu i-a readus politicii românești dimensiunea morală. Această trăsătură de fond, atât de necesară după cinci decenii de obediență, a fost dublată de o consecvență greu de atins. Din acestea au derivat pozițiile clare și hotărâte, pentru care compromisul n-a însemnat decât un mod de a sublinia coerența unei existențe. Ar fi nedrept pentru chiar amintirea lui Corneliu Coposu să-i atribuim doar merite morale, el fiind în același timp omul abilității politice, al confruntării neiertătoare, duse cu o generozitate greu de explicat. Corneliu Coposu a fost consecvent cu sine și cu linia PNȚ, fiind în același timp un combatant de o rară abilitate.

Se regăsesc toate aceste trăsături în modul de a fi al colegilor săi de partid ? Lipsiți de omul care să pună punctul pe « i » în momentele cele mai importante, aceștia, fără a șerpui de la vechea linie a țărăniștilor, n-au mai reușit să dea sentimentul fermității. Perioada post-Coposu poate fi chiar descrisă ca una dominată de ambiguități, de poziții lipsite de fermitate, chiar de confruntări de orgoliu. Dacă ar fi să luăm modelul la care ne raportăm, am putea invoca o pierdere de suflu. Dar, dacă îi privim pe toți cei care, sincer sau de paradă, se revendică de la predecesorul lor, atunci avem în față un peisaj uman și politic destul de modest. N-a găsit Corneliu Coposu oameni care să-l urmeze în felul său de a gândi viața politică sau a făcut din găsirea acestora un fapt secundar ? Greu de răspuns la o asemenea întrebare. Poate că gustul puterii scoate în evidență alte trăsături decât condiția de opozant. Cert este că dispariția Patriarhului politicii, cum a fost supranumit Corneliu Coposu, a lăsat partidul țărăniștilor într-o unitate fragilă și cu puține șanse de a continua linia pozițiilor tranșante. Țărăniștii au rămas chiar fără știința de surclasare a adversarilor. Nu pot să mi-l imaginez pe Corneliu Coposu acceptând vreo demnitate a statului, după cum nu mi-l pot imagina pus în dificultate de capriciile politice ale aliaților în genul celor manifestate de oamenii Partidului Democrat.

Debilitatea și aerul aproape anonim al unei comemorări în cazul țărăniștilor aflați la putere ne arată că amintirea lui Corneliu Coposu depășește cu greu condiția de enorm portret agățat pe peretele tuturor. Momentul i-a găsit pe țărăniști prea preocupați de putere pentru a mai găsi răgazul unei întâlniri profunde cu modelul maestrului de care partidul are nevoie acum mai mult ca niciodată.

17 noiembrie 1997

Ordonați ? Ordonăm !

Constituția României zice negru pe alb : « În cazuri excepționale, guvernul poate adopta ordonanțe de urgență. Acestea intră în vigoare numai după depunerea lor spre aprobare la Parlament. Dacă Parlamentul nu se află în sesiune, el se convoacă în mod obligatoriu. » Iar în vremea când se perpelea în opoziție, Convenția Democrată ataca procedura cu fiecare prilej. La fiecare ordonanță a guvernului Văcăroiu se mai lansa un semnal de alarmă : că procedura ordonanțelor este folosită pentru a evita legislativul și pentru a permite executivului să-și facă mendrele așa cum vrea el. Nu are rost și nici nu e cinstit să ne facem că nu ne aducem aminte. Și Emil Constantinescu, și Victor Ciorbea, și Ion Diaconescu, și Corneliu Coposu, și toți ceilalți au criticat aspru modalitatea. Și o făceau pe bună dreptate. Ordonanțele guvernamentale sunt modalități de intervenție excepțională în domeniul legislativ, urmând ca imediat ce legislativul se reunește să ia în discuție aceste acte. Or, cele 75 de ordonanțe ale guvernului Ciorbea, date cu viteza cu care unii scuipă semințele, ne duc în situația de a ne întreba cu ce se ocupă Parlamentul. Răspunsul e simplu : șomează ! Sau, mai corect spus, se îndeletnicește cu lucruri de mâna a doua. Nici nu dezbate legi noi, nici nu ia în discuție ordonanțele adoptate între timp.

De partea cealaltă, opoziția vorbește mereu de pericolul dictaturii. O face insistent, programat, fără să piardă vreun prilej. Efortul ei de a atrage atenția asupra unei proceduri de eludare a Parlamentului a început să dea roade. Dacă mergi la piață sau stai la taifas cu câțiva oameni, nu se poate ca unul dintre ei să nu te întrebe de dictatură. Ce ziceți, ne îndreptăm sau nu spre dictatură ? Răspunsul e greu de dat. În capul oamenilor n-a intrat doar un slogan politic rostit de opoziție. Când cineva folosește propoziții total străine de realitate, de regulă, ele intră pe o ureche și ies pe cealaltă. Dar semnalele lansate de opoziție au fost reținute, pentru că mulți oameni își dau seama că procedura este folosită în abuz. În același timp, nu pot uita că actualii guvernanți au înfierat exact tehnica pe care acum o folosesc în exces. Și mulți români au căzut pe gânduri sau au fost cuprinși chiar de îngrijorare. Dar cei mai mulți își dau seama că lucrurile nu sunt în ordine. În primul rând, că sunt prea multe ordonanțe. Dacă la începutul guvernării era necesar un cadru legislativ modificat, care să pemită aplicarea reformei și a celorlalte idei, acum modalitatea nu mai are nici o justificare. Aproape că am uitat și de pachetul de legi care urma să fie trimis Parlamentului și pe care guvernul nu l-a avut niciodată temeinic pregătit. E un semn că societatea a fost dispusă să accepte unele corecții cel puțin din rațiunea de a câștiga timp. Dar excesul nu mai poate fi justificat și continuarea lui se anunță periculoasă. Amenințarea cu dictatura a prins rădăcini în mințile unora. Opoziția, folosind cele mai largi libertăți democratice, exploatează la maximum lipsa de acoperire în tehnica ordonanțelor. Și atâta vreme cât e vorba de o procedură, riguros prevăzută în Constituție, tehnica ordonanțelor se apropie rapid de o violare a acesteia. Își asumă guvernul Ciorbea și coaliția, chiar și președintele României un asemenea risc ? El mi se pare păgubitor și pentru democrație, și pentru instituțiile statului, și pentru starea generală a societății. Dacă ar fi să o luăm băbește, ce ni s-a părut mai întâi firesc acum începe să arate monstruos. Dacă la început ordonanțele au fost justificate prin criza de timp, acum încep să ne arate că e vorba de chiar absența exercițiului democratic la protagoniști. Și de o insuficientă pregătire pentru acte responsabile, făcute în litera și în spiritul legii, cum suntem obligați să pretindem oricărei coaliții și oricărui executiv.

Nu ne rămâne decât să semnalăm excesul ajuns deja la cote nepermise și să cerem și noi revenirea la normal. Astfel, guvernul Ciorbea și, în egală măsură, coaliția își sapă singure groapa lipsei de credibilitate. Pentru a pune capăt unei amenințări deocamdată teoretice, pentru a curma insinuarea cu dictatura, guvernul Ciorbea trebuie să se întoarcă la Constituție, iar Parlamentul, la funcția sa legislativă.

18 noiembrie 1997

Finanțele lui Mircea Ciu-ciu !

Încep să înțeleg că reforma are consecințe extrem de dureroase. Nu poți să închizi sau să modernizezi fabrici fără să lași oamenii pe drumuri. Oricâte ajutoare sociale le-ai da, oricâte compensații, rămânerea fără slujbă pe asemenea vremuri capătă proporțiile unei tragedii. Culmea este că, în multe societăți, oamenii care rămân, în loc să se așeze pe treabă și să țină cu dinții de slujbă, o țin tot în dorul lelii și încearcă să ciupească de unde pot. Dar nu despre asta e vorba. Înțeleg deci că reforma, pe lângă durere, mai înseamnă și reducerea pierderilor. Dau mutarea lor de la bugetul statului la privatul care se încumetă să ducă mai departe o afacere. Dar ce nu înțeleg eu din reforma pe care o înțelege Mircea Ciumara este și de ce trebuie neapărat îngropate și firmele particulare ? Din câte îmi aduc aminte, Ion Iliescu și Nicolae Văcăroiu se lăudau anul trecut că jumătate din bugetul statului este format din taxele plătite de firmele particulare. Și dacă acestea erau singura sursă de oxigen a economiei românești și, implicit, a guvernului Ciorbea, atunci de ce Dumnezeu Mircea Ciumara se poartă ca un contabil de IAS și încearcă să ia pielea de pe toți privații ? Din unele surse, de la începutul marii reforme a guvernului Ciorbea au crăpat cam 200 de firme de stat. În schimb, ministrul de Finanțe, cu figura sa de om

subnutrit, care zice mereu « nu sunt bani », a reușit să ducă în faliment peste 16 000 de firme particulare. Toți trag de pe privați, bașca faptul că toată lumea îi face hoți și escroci, și nimeni nu e dispus să spună pe șleau că moare și bruma de economie de piață reușită de Iliescu și Văcăroiu. Emil Constantinescu nu se ocupă de privați. El are problema trilateralelor și a strategiilor planetare, plus garantarea Constituției, pe care o interpretează repetat guvernul Ciorbea, la care se adaugă și moderarea între năbădăioasele partide politice. Iar guvernul se ocupă de privatizare atunci când nu are treabă cu revoluționarii și cu elevii, cu casele și cu pădurile. În acest timp, privații, singurii care mai dau bani pentru lefurile politicienilor și pentru bugetul public, scot limba de un cot și se pregătesc să aleagă între groapă și pușcărie. Dacă nu sună cineva deșteptarea, după mintea de contabil modest a domnului Ciumara, nu ne pasc decât testamente economice optimiste. Adică falimente. În drumul nostru către victoria finală, crăpăm cu dragoste sub tăișul nemilos al principiilor socialiste, conduse strălucit de mustața domnului Ciumara, de sub care nu iese decât neputința cuprinsă în propoziția « nu există bani ».

La Cotroceni și în Piața Victoriei, viața politică s-a concentrat mai mult pe aspecte morale. Curmarea privilegiilor pentru revoluționari, repararea daunelor suferite de proprietarii caselor sau ai terenurilor, încetarea corupției, înlocuirea clientelismului politic din instituțiile statului cu alții care acum se numesc « prieteni politici ». În ciuda faptului că reforma a fost anunțată cu surle și trâmbițe, economia a fost lăsată mai la coadă. Doar privații joacă rolul de măgari de pe care se trage pielea cât sunt încă vii. Ei alcătuiesc cozile birocrației, ei plătesc taxele fără milă și ei n-au cu cine sta de vorbă. Vine reprezentantul guvernului american sau șeful patronatului japonez ! Totul e tăcere. Pe ei nu-i cheamă nimeni. Nu cumva să afle privații ce s-a discutat sau nu cumva să pună și ei de o colaborare ca să se îmbogățească. Privații plătesc de le sar ochii atunci când scriu facturile, chiar dacă n-au văzut niciodată banii. La Fisc, pierd vremea cu săptămânile. Formulare, paraformulare, raportări și situații. Mircea Ciumara a inventat culmea impozitării, despre care se zice că ține de reformă. Dacă o firmă are în cont o sută de mii de dolari prin simpla schimbare a cursului valutar, fără să miște nici un leu și nici un dolar, societatea respectivă ajunge să plătească impozit pe profit. Profitul lui Mircea Ciumara, care seamănă cu taxa pe limba rusă și pe nepricepere. Să nu mai zic că fudulia reformei a mers până într-acolo încât guvernul a adoptat o ordonanță legată de facilitățile acordate investitorilor. Dar, de șase luni, Mircea Ciumara și guvernul au uitat să redacteze normele de aplicare. Asta e legislația lui Mircea Ciu-ciu ! Și dacă totuși te încumeți să ceri un aviz sau o aprobare (pentru că aprobările și avizele sunt în floare), atunci ți se pune o întrebare hamletiană : cum stai la Cotroceni ?

19 noiembrie 1997

Doamne ferește !

De ce s-or fi strâns atâtea voci pentru a contesta vehement încercarea ziarului nostru de a pune problema colaborării unor oameni ai Bisericii cu Securitatea ? În grabă mare, am fost acuzați că lovim coloana vertebrală a neamului românesc, că aducem o lovitură dureroasă ființei naționale doar pentru că ne întrebăm cum s-a produs ascensiunea câtorva fețe bisericești care în regimul comunist au fost deținuți și reprezentanți de vază ai Bisericii Ortodoxe Române în străinătate. Nu ne-am referit la toți slujitorii Bisericii Ortodoxe Române, nu am exprimat îndoieli sau jigniri

la adresa ei și nu i-am terfelit istoria. Am vorbit doar despre indivizi aparținând Bisericii fățarnici întru credință. Unii au păcătuit și există dovezi. Alții au păcătuit sau poartă apăsarea suspiciunii. Am pomenit de turnători care și-au împins confrații în mormânt și am făcut vorbire despre martirii Bisericii Ortodoxe Române în anii comunismului. Chiar este vremea să ne întrebăm : ce a făcut Biserica Ortodoxă Română pentru pomenirea preoților martiri decimați în închisorile comuniste, persecutați de Securitate sau decedați în condiții misterioase ? Aproape nimic ! Asta pentru că nu-i exclus ca vinovații de sfârșitul lor tragic să se afle cocoțați în cele mai înalte ierarhii. Sub pretextul că acestea sunt treburi interne ale Bisericii, că la slujbele obișnuite sau la cele de sărbătoare întregul cler își cere iertare, ni se refuză dreptul de a avea o părere, iar tipărirea unor informații este luată drept atac mortal la adresa Bisericii Ortodoxe Române. Doamne ferește ! Nu cumva e doar egoism sau îngustime de minte sau fundamentalism ortodox ? Scrie negru pe alb în articolul nostru că « a spune că unii dintre oamenii Bisericii au acceptat pactul cu diavolul și au colaborat cu Securitatea nu este egal cu a spune că Biserica Ortodoxă, în întregul ei, a făcut același lucru ». Adică am vorbit de ierarhi și de slăbiciunile lor. Și, în loc să ni se răspundă la subiect, ni s-au reamintit strădaniile marelui gânditor al ortodoxiei, părintele Dumitru Stăniloaie. A scuza turnătoriile și fărădelegile unor preoți mărunți cu singurătatea, suferințele și marea operă a părintelui Stăniloaie mi se pare chiar o blasfemie la adresa acestuia. După cum a pune în cumpănă viețile părinților martiri din anii comunismului cu trădările altor confrați pentru a arăta că Biserica a avut parte numai de suferințe înseamnă iarăși o mistificare a adevărului. Primii țin de lumina nepătată a Bisericii, ceilalți – de rușinea ei. Dar toți cei care au intervenit până acum în discuție refuză să accepte că multe fețe bisericești au obrazul pătat pentru totdeauna. Despre aceasta chiar Biserica Ortodoxă Română refuză să vorbească. Chiar și atunci când *Evenimentul zilei* a adus vorba despre păcate mai mici decât trădările la Securitate, ierarhii Bisericii Ortodoxe au încercat să le ascundă. Cu luni în urmă, am publicat informații despre preacurvia unui călugăr. În loc să purceadă la aflarea adevărului, înalții ierarhi ai Bisericii au încercat să acopere totul.

Ne este din ce în ce mai limpede că Bisericii Ortodoxe Române nu-i plac adevărurile dureroase despre trecutul ei din epoca României roșii. Se încearcă o curmare a oricărei discuții despre acesta, vorbindu-se doar despre meritele istorice ale Bisericii noastre și pe care numai smintiții le pot pune la îndoială. Mai mult, încercarea de a spune adevărul și de a determina clarificări ale momentelor întunecate din ultimii cincizeci de ani este întâmpinată cu strigăte de alarmă, cum că încercarea noastră ar viza coloana vertebrală a neamului românesc. Doamne ferește ! Refuzul violent al oricărei discuții de acest fel ne pune pe gânduri. Fie rădăcinile răului au ajuns să hrănească vârfurile coroanei, fie o suficiență periculoasă s-a așternut peste capetele care s-au așezat prea repede în scaunele nemuririi.

Noi vom continua să ne întrebăm ce s-a petrecut și să oferim cititorilor noștri dovezile pe care le vom găsi. Iar ei să judece și încercarea noastră de a afla adevărul si strădania altora de a-l ascunde !

20 noiembrie 1997

Fructele isteriei

În avionul spre Hanoi, la două-trei ore după ce se produsese o amânare a decolării (computerul de bord indica o încărcare dezechilibrată), Mircea Ciumara a venit la mine să-mi propună o afacere. Noi, ziariştii, facem scandal cu incidentul de la decolare, iar Traian Băsescu strică afacerea cu Lutas. I-am spus ministrului de Finanţe că nu fac nici o afacere cu el pentru că spune mereu că nu are bani. Am mai povestit ce-am povestit şi ne-am văzut fiecare de treabă. Abia la Hanoi am aflat că în ţară s-a produs o veritabilă isterie. Că am fost la un prag de catastrofă, că preşedintele nu are aeronava instituţiei, că Parchetul a deschis anchetă, că Traian Băsescu a dat afară conducerea Tarom, că totul e un haos necontrolat. Nu mai lipsea mult ca în spiritul acestor exagerări să înceapă cercetările pentru a-i descoperi pe autorii atentatului.

Ce mă surprinde mai tare este faptul că scandalul aproape că depăşeşte în gălăgie chiar tragedia de la Baloteşti. În România ultimilor şapte ani au mai căzut avioane. Nimeni nu le-a mai numărat pe cele militare. Plus destule avioane civile, mari sau mici. Şi ne-am făcut că a fost vorba de accidente. Am luat foc doar când a venit vorba de preşedinte. N-am aflat mare lucru de nici o prăbuşire, nu au fost destituiţi atâţia oameni şi nu ni s-a mai dat nici un răspuns serios cu Airbus-ul care era să cadă la Paris. La noi, toate se uită. Ne aprindem ca benzina şi ne stingem ca un chibrit. S-au produs atâtea nenorociri în aceşti şapte ani, au murit oameni, s-a furat enorm şi dăm cu toţii din aripi ca nişte îngeraşi vopsiţi după culorile politice. Urâm corupţia, dar facem băşcălie de anticorupţie. Vrem să fim europeni, dar să nu avem de-a face cu ungurii. Îl vrem pe Emil Constantinescu la înălţimea lui Bill Clinton şi Jacques Chirac, dar facem scandal dacă ia pe lună o leafă mai mare decât un singur cauciuc de Mercedes. Iar miniştrii să nu fure, să judece corect, dar să nu câştige de-un sacou mai bun pe lună. Vrem privatizare, dar să nu rămână nimeni pe drumuri. Vrem preşedinte cu avion super, dar nu ne întrebăm de unde bani. Dar nici să fie luaţi la întrebări cei care au ameţit flotila de avioane a lui Ceauşescu. Vrem de toate şi nu vrem nimic. Adică suntem duplicitari până la Dumnezeu sau nu avem habar ce ne doare mai rău. În plus, să asculte fiecare de fiecare. Adică toată lumea să dea ordine. Mai ales presa. Să nu încerce să iasă din cuvântul ei.

Adevărul este că se simte cum creşte isteria în fiecare zi. Şi dacă s-a întâmplat ceva cu preşedintele, a zis el sau i-a zis cineva, chiar începe o adevărată nebunie. Nu mai contează cum trăim şi ce avem de făcut ! De ce-a zis sau ce i-a spus cineva ceva fără să se fi închinat. Putem să murim şi de meningoencefalită, dar tot nu avem pace până nu aflăm picanteria. Iar mahalaua, în sens peiorativ, adică ţâţismul principiilor, ne stăpâneşte de dimineaţa până noaptea târziu. Şi nu recunoaştem nici o valoare morală. Sfânt e numai cel care-şi dă cu părerea. Mă tot întreb dacă n-ar fi mai simplu să ne calmăm puţin şi s-o luăm mai pe băbeşte.

Cu încotro ne ducem, în cât timp vrem să ajungem şi pe cine contăm în acest drum lung şi greu. Şi, mai ales, cât ne costă şi cât suntem dispuşi să plătim. Dar să ne hotărâm odată ! Să nu ne mai îmbătăm cu apă rece că am luat trenul Europei, dar să şi facem scandal că ne zgâlţâie căruţa.

Isteria generală care a izbucnit după incidentul avionului prezidenţial ne arată cât de patrioţi suntem când e vorba de primul om al ţării şi cum ni se « rupe în paişpe » când e vorba de noi înşine şi chiar de România. La un moment dat, pe unul l-a apucat amocul şi a început să ţipe la comandantul avionului că de ce nu ne-au controlat vietnamezii şi pe noi, cei care îl însoţeam pe preşedinte.

Comandantul, şocat de pretenţie, a cerut ca toţi cei care-l însoţesc pe Emil Constantinescu să fie controlaţi. Şi atunci unul chiar a început s-o facă, în ţipetele celorlalţi, ce vrei, dom'le, adică tocmai pe noi ! În stilul ăsta chiar o să ajungem departe. Adică nicăieri ! Şi pe urmă tot noi o să spunem că suntem blestemaţi şi o să dăm vina pe Dumnezeu că ne-a pus lângă ruşi şi lângă turci.

Nu-mi rămâne decât să cred că vom redescoperi calmul şi valorile morale şi că ne vom gândi mai mult la ceilalţi fără a ne pune braţele în şolduri pentru a striga în stilul clasic « pe mine, mă ! ».

21 noiembrie 1997

Muncitorii surclasează opoziţia

Mitingul de ieri a pus punctul pe « i ». A clarificat definitiv, din punctul de vedere al societăţii româneşti, ce fel de remaniere trebuie să se producă. Şi le-a demonstrat tuturor că nemulţumirile oamenilor sunt mai puternice decât reuşesc s-o arate partidele politice din opoziţie. Acestea ar fi concluziile unei defilări impresionante, cea mai mare din ultima vreme, desfăşurată ieri în organizarea celor de la CNSLR. Dacă mai luăm în calcul şi faptul că e vorba de protestul unui sindicat în care Victor Ciorbea se bucură de o anume simpatie, atunci avem imaginea clară a unui eveniment important.

Demonstraţia de ieri ne-a arătat că lucrurile sunt percepute mai grav decât lasă să se înţeleagă mitingul opoziţiei. Atunci, la chemarea a trei partide a răspuns chiar mai puţin de un sfert dintre cei care au ieşit ieri. Dovada că opoziţia, chiar dacă are dreptate în foarte multe cazuri, nu se mai bucură de consideraţie pentru toate cele care le-a făcut la guvernare. De unde şi refuzul politicii. Semnalul acesta a venit chiar la câteva zile după ce profesorii şi învăţătorii au adunat şi ei mai multă lume decât opoziţia, deşi nu aveau în frunte nici un partid. Dacă la prima demonstraţie guvernul şi-a râs în barbă de lipsa de sprijin pentru opoziţie şi a făcut ochii mari doar la cea a profesorilor, acum, după revărsarea de ieri, ar trebui să ajungă în starea de îngrijorare. Chiar dacă revendicările de ieri vizează în primul rând economia, cu care guvernul Ciorbea, cu toate încercările mimate sau reale, n-a apucat să ajungă la faza de trântă, ţintele demonstraţiei de ieri n-au fost un prim-ministru, un domeniu sau un partid politic. Protestele oamenilor erau îndreptate vehement spre guvernul Ciorbea, căruia nu i se mai acordă nici o şansă. Foştii colegi de la Frăţia au cerut insistent, chiar foarte hotărât, demisia guvernului. A fost semnalul că vremea mângâierilor sau a atenţionărilor prieteneşti a trecut fără ca Victor Ciorbea să-şi fi dat seama, că nemulţumirea populaţiei a intrat într-o fază de turnantă, de sprint final. La fel, demonstraţia de ieri a fost un mesaj indirect şi pentru Emil Constantinescu, şi pentru şefii partidelor din coaliţia guvernamentală. Dacă în discuţiile extrem de lungi şi de plictisitoare despre remaniere, întinse şi ele aproape o lună de zile, s-a mai pomenit remanierea de formă, de ochii lumii, de oferit balon de oxigen, atunci demonstraţia de ieri a lansat un semnal clar. Că situaţia, pentru a mai putea încerca o redresare, trebuie să înceapă neapărat cu o remaniere de fond. Doar ea ar mai putea relansa ideea de reformă economică, vitală pentru România. Cu o schimbare la sport şi cu una la primărie sau la Ministerul Ştiinţei şi Tehnologiei, ca într-o socoteală a lui Pristanda, nu iese nici reforma, nu se remediază nici situaţia, iar România, în loc să încerce mişcarea sforţată a bivolului în genunchi atunci când vrea să urnească o povară,

rămâne tot în faza de dorul lelii și de cântat melodii patriotice, care nu țin nici de foame și nici nu ne dau șansa pentru viitor.

Din programul revendicărilor și din atitudinea demonstranților se mai detașează un lucru. Parcă ieri, în loc de sindicaliștii de la CNSLR, ar fi demonstrat eseiști și analiști economici. Pentru că, pe bulevardele Bucureștilor, muncitorii au strigat ceea ce spun economiștii (uneori chiar și ziariștii) că ar fi trebuit să facă guvernul Ciorbea pentru a debloca economia, pentru a avea parte de o privatizare veritabilă și chiar pentru a simți că se produce o reformă de fond. Până la urmă, sindicaliștii de ieri, nemulțumiți de viața grea pe care o au, au cerut măsuri economice care țin de accelerarea reformei, iar nu de temporizarea ei. Pe de o parte, acestea au menirea de a face, cel puțin pentru o perioadă scurtă, viața muncitorilor mult mai grea. În același timp, nu ne rămâne decât să ne exprimăm bucuria că sindicaliștii, în loc să facă o revendicare la stilul economiei de colhoz, îi reproșează guvernului lipsa de fermitate în abordarea reformei.

Dacă demonstrația de ieri ne dă o foaie de temperatură destul de proastă pentru guvernul Ciorbea și, în același timp, le atrage atenția politicienilor că a venit vremea remanierii de fond, pe lângă acestea, ne mai spune că oamenii vor în continuare reforma. Dar nu legați la ochi sau nu, după o strategie care nu depășește condiția de bălmăjeală.

22-23 noiembrie 1997

Sinistrații dreptății

Nu știu dacă are vreun rost să justific de ce mă așez de partea proprietarilor de drept. E o chestiune de justiție, de moralitate, plus o târzie și aproape inutilă revanșă pe care le-o oferă viața. Mai mult, restituirea caselor naționalizate e una din condițiile admiterii României în lumea civilizată. Socotind că încă mai avem această șansă, mi se pare firesc ca actul de restituire să se producă. Unii chiar trag de timp, îl amână sau n-au curajul să ia o decizie în acest sens. Nu fac decât să continue o agonie. Se agață cu disperare de o situație și tot își imaginează că vor scăpa cu casa care a aparținut de drept altcuiva. De fapt, ei continuă o aventură care le macină nervii și sănătatea, care le tulbură viața și le nenorocește ani buni din ea. Și totuși, ei se agață. De ce o fac ? Asta mi se pare o altă problemă declanșată de același subiect.

De luni de zile primim scrisori și telefoane de la oameni care ne semnalează cazuri disperate de evacuări forțate. Situația casei lor a fost limpezită în justiție (uneori cu probe care miros de la o poștă a falsuri). S-au epuizat toate căile de atac și hotărârea a rămas definitivă. Urmează executarea silită, de multe ori aranjată și ea. Toate acestea țin și de exasperarea foștilor proprietari de a redobândi vechile proprietăți. Că uneori dreptul lor legitim se exprimă și în forme jenante e o chestiune de caracter. După cum de caracterul omului depinde și comportamentul chiriașului. Nu vreau să repet povestea unui mârlan din actuala structură a puterii care plătea trei mii de lei pe un apartament într-o vilă închiriată de la stat prin 1992.

Și omul acesta încă verde, încă bun de făcut o casă, i-a cerut unui cunoscut 35 000 de dolari ca să părăsească respectivul apartament, pentru ca acesta să reintre în drepturi.

Și i-a și luat. Nu despre el este vorba și nici despre cei de teapa lui. Aceștia știu să profite în orice vreme și nu se vor sfii să o facă nici pe un continent de gheață și nici în cea mai democratică dintre societăți.

E vorba despre cei care suportă rigorile dreptății, ale actului de justiție. Ce se întâmplă cu aceștia ? Înainte de a fi reglementată situația lor, exemplele încep să fie covârșitoare. Din ce în ce mai mulți pierd procesele, casele le sunt restituite proprietarilor de drept, iar foștii chiriași, care nu întotdeauna sunt profitori ai socialismului, devin pur și simplu sinistrați ai dreptății. Unii dintre aceștia sunt bătrâni, lipsiți de ajutoare și fără puterea de a mai începe aventura unei case noi. Toți aceștia intră la capitolul « destine eșuate » ? Înființăm o nouă categorie de români, intitulată « victime ale dreptății » ? Dacă ne domină norma morală în numele căreia susținem restituirea proprietății, în egală măsură trebuie să ne domine și cea care ne cheamă în sprijinul oamenilor neajutorați. Diverse proiecte privind protecția chiriașilor au fost discutate. Unele mai bune, altele mai proaste. Unele năstrușnice, altele stupide. Dar o protecție este, oricum, necesară. Dacă actuala coaliție susține restituirea proprietății, nu e un capăt de lume. E chiar o dreptate așteptată atâtea decenii. Dar ea nu se poate face cu toporul. Iar când, din nefericire, chiar așa se produce, nu urmează decât neantul disperării. Mi se pare extrem de important ca și acești oameni care sunt victime ale dreptății să se bucure de o lume democratică, la fel ca și cei care și-au recuperat casele. Și în această situație mă văd obligat să pledez și în favoarea celor care rămân pe drumuri. E o disperare care ține de răspunderea instituțiilor publice. De obligația unor facilități și a unor credite, de locuințe sociale în unele cazuri, de minima bună-credință a proprietarului.

Dacă restituirea caselor naționalizate ține de un act de justiție, preocuparea pentru soarta celor amenințați să rămână fără nici o locuință ține de minima dreptate la care suntem obligați de regulile bunului-simț. În timp ce lumea politică se tot ceartă pe proiecte de legi, legea le dă dreptate proprietarilor, iar oamenii neajutorați sunt împinși spre prăpastie. Dacă actuala putere nu vrea să inventeze strania categorie de sinistrați ai dreptății, atunci în mare grabă trebuie să limpezească și să rezolve situația celor aruncați sau amenințați să ajungă pe drumuri de justiție.

24 noiembrie 1997

Securiștii care ne-au spovedit

Devine extrem de neplăcut acest subiect legat de condiția morală a unor preoți în anii socialismului. Abordarea lui în *Evenimentul zilei* a stârnit reacții furtunoase. Și toți cei care s-au ridicat au evitat subiectul. Au făcut chiar eforturi să împingă discuția spre amenințarea Bisericii naționale. Ba unii au mers mai departe, spunând că ar fi vorba de interese străine. Pentru aceștia, faptul că am pus semne de întrebare în legătură cu activitatea unor fețe bisericești este sinonim cu o încercare de a terfeli instituția. E ca și cum, prin extinderea acestui tip de judecată, pentru că am spus că un preot a fost turnător sau s-a purtat ca un ticălos într-o împrejurare dată, prin asta am atenta la siguranța națională. După cum clarificările prin care a trecut chiar Securitatea (dacă ele au avut loc în întregime !) sau cele prin care a trecut armata ar fi tot operațiuni menite a le discredita. Toate aceste reacții ne întăresc convingerea că avem dreptate în demersul nostru, că o realitate istorică tristă a lăsat destule urme chiar și în biografia unor preoți. E vorba de urmele care se vor ascunse cu orice preț, iar nu de faptele de curaj și patriotism ale unor preoți pe care nu i-am ridicat încă la rangul de martiri ai deceniilor socialiste. Destăinuirea locotenent-colonelului Roland Vasilievici, pe care o publicăm astăzi, nu face decât să confirme ceea ce știam și ceea ce încearcă să ascundă cei revoltați. Că Securitatea a avut o mână lungă în lumea

Bisericii prin intermediul preoților care au trădat. Că proporțiile au fost mai mici sau mai mari nu e treaba noastră. Noi încercăm să demonstrăm că fenomenul a existat. Atâta tot. Nu e treaba noastră să participăm la judecarea nimănui. Nici măcar a justiției (cu excepția unor cazuri care aduc atingere). E treaba întregii societăți și, în primul rând, a Bisericii. Hotărârea noastră de a continua cercetarea subiectului vine chiar de la refuzul unor capete de a declanșa sau încuviința o asemenea operațiune. Aceștia au crezut că strategia spălatului pe mâini de trecut, folosită vreme de șapte ani, va continua și în următoarele decenii. De fapt, bănuiala noastră este că asta se și urmărește. Cât privește insinuarea că demersul nostru conține un atac la Biserică, ea nu depășește condiția unei judecăți netoate. În primul rând, cei vizați, care și ințețesc focul mâniei, comit o judecată de fond. Se consideră ei, cei câțiva la care am făcut referire, ca fiind Biserica Ortodoxă Română. Intolerabilă deșertăciune, căci Biserica neamului nu poate fi redusă nici măcar la însumarea matematică a persoanelor care o conduc. Ea se compune din ierarhi și credincioși, din tezaurul spiritual adunat peste secole și din istoria tumultoasă a neamului, la care Biserica a fost parte de-a lungul vremurilor. Încercarea unora de a semăna confuzie în legătură cu demersul nostru nu face decât să ne întărească în convingerea că unii preoți au fost parte la ticăloșii de neiertat.

De ce nu are loc această clarificare nici acum, când vremurile nu se mai rostuiesc cu sabia răzbunării deasupra capului ? Să fie vorba doar de frica unora de a nu-și pierde potcapurile și scaunele ? Sau de o incapacitate de adaptare la nevoile vremurilor ? Căci într-o asemenea sărăcie, Biserica-mamă rămâne cu fața pironită spre cer și neputincioasă în fața semnalelor pe care le dă viața. Nici invazia sectelor, nici sărăcia credincioșilor n-o urnesc din starea de extaz. Prin refuzul unor clarificări ale trecutului imediat al unor capi și prin modul în care asistă pasiv la bombardarea românilor cu tot felul de credințe, dar mai ales prin modul în care stimulează altruismul credincioșilor pentru a-i ajuta pe săraci, Biserica refuză întâlnirea cu prezentul aspru și se refugiază într-o eternitate divină. Câte cămine de copii și azile de bătrâni au inițiat cuvioasele fețe bisericești ?

Nouă nu ne rămâne decât să pledăm pentru luminarea unor momente de întuneric din viața unor prelați și să-i îndemnăm pe cei care citesc să se strângă în jurul Bisericii Ortodoxe Române, să creadă în ea și în încercata ei istorie. Dar, în numele acestei bogății de faptă și gând, să le cerră și păstorilor să rămână la înălțimea pe care o propovăduiesc. Adică să nu coboare la ciupeală și preacurvie, la ticăloșie și rapacitate, la chiar păcatele pe care le înfierează. Și, dacă au făcut-o, să mărturisească și să-și ceară iertare. Iar credincioșii să stabilească dacă le-o acordă sau nu.

25 noiembrie 1997

În sfârșit, o idee !

Când s-a discutat modificarea Legii electorale, clasa politică românească a oscilat între luciditate și miopia intereselor imediate. Mai toți oamenii politici își dădeau seama că păstrarea pragului de trei procente aduce cu sine o fărâmițare a spectrului politic. Cu 3 % se naște un mozaic amenințat mereu de instabilitate. Sub presiunea opiniei publice și a unor minți mai luminate din interior, PDSR chiar a susținut trecerea la 5 %. La un moment dat, chiar și președintele Iliescu a agreat varianta unui nou prag electoral. Opoziția de atunci, sătulă de sateliții PDSR, susținea și ea cu vârf și îndesat mărirea pragului electoral. Până la urmă, s-a renunțat. Mai

mult de teamă ca aliații mici ai PDSR, importanți și ei în diverse variante de coaliție, să nu rămână pe dinafară. Și, astfel, în vechea formă, cu acest prag minim, România traversează o experiență destul de nefericită. Coaliția stă mereu sub amenințarea spargerii. Cum nu-i convine unuia ceva, cum amenință cu ruperea. Pentru a înțelege mai bine riscurile acestui prag minim, folosit și la ultimele alegeri, merită să încercăm o ipoteză. Ce s-ar fi întâmplat în noiembrie 1996 dacă pragul electoral ar fi fost de 5 % ? În primul rând, n-ar mai fi intrat în Parlament nici Partidul România Mare, nici PUNR. Am fi avut un Parlament alcătuit doar din patru forțe politice. Convenția, PDSR, USD și UDMR. Voturile câștigate de partidul ardelenilor și de Vadim s-ar fi distribuit. Chiar dacă împărțim procentele acestora într-un mod egal, prima noutate a venit de la faptul că actuala putere ar fi fost alcătuită fără sprijinul UDMR. Ceea ce ne-ar fi scutit de atâtea dezbateri pe subiecte naționaliste. În mod cert, Convenția ar fi avut o poziție mult mai puternică și amenințările la adresa coaliției s-ar fi redus substanțial. În loc de certuri pe chestiuni majore sau neînsemnate, ținând de pretențiile unora și ale altora, guvernul s-ar fi putut concentra pe o strategie fără să mai invoce obiecțiile partenerilor.

Dacă ne uităm în istoria României, Legea electorală a mai avut pragul de 5 %, și acesta a coincis cu o perioadă de mare stabilitate politică în perioada interbelică. Un asemenea prag are drept consecință o cristalizare a vieții politice în câteva linii de forță și creează bazele unei stabilități extrem de necesare într-o perioadă cum este cea a tranziției. Stabilitatea permite strategii pe termen mai lung, dă vieții politice consistență și-i permite populației să stabilească, o relație mai strânsă între platforma electorală și guvernarea propriu-zisă.

Zilele trecute, la Iași, Vasile Lupu a reluat subiectul pragului electoral. E vorba de același țărănist care a cerut o reformare a Convenției Democrate în raport cu partidele mari care o alcătuiesc. Inițiativa lui Vasile Lupu face parte din mișcările politice de importanță majoră. Concretizarea ei ar avea meritul de a-i aduce politicii românești avantaje pe termen lung. Ea ar ieși de sub imperiul țăcănelii, chiar al sinistrului algoritm și ar plasa-o în domeniul opțiunilor mari, al partidelor de forță, creând posibilitatea unei continuități extrem de necesare. E de așteptat ca inițiativa lui Vasile Lupu să găsească sprijin imediat atât în coaliția de la putere, cât și în opoziție. În fond, ar fi prima mișcare politică demnă de sufragiul tuturor forțelor principale. Nici PDSR n-ar mai avea motive pentru ezitarea din primăvara anului trecut. În ciuda faptului că încearcă o coalizare a tuturor forțelor din opoziție – partide mici, partide-fantomă, sindicate și asociații, exact după modelul Convenției Democrate –, PDSR, în varianta unei victorii, va trebui să se țigănească pentru fiecare decizie cu partidele mici, scăpate la limita unui 3 %. Victorios, PDSR ar fi obligat să se coalizeze cu aceleași forțe repudiate, adică să recurgă iar la Funar, la Vadim și la cine-o mai veni la ciolan. Și nu numai PDSR. Nici un alt partid care s-ar afla în postura de câștigător al unei campanii electorale nu va putea guverna convingător. Va trebui să înnebunească în algoritmi și negocieri, în cârteli și împăcări. O creștere a pragului electoral la 5 % ar trebui să convină în egală măsură și PDSR. Cum Convenția Democrată suportă acum exact rigorile acestui neinspirat 3 % adoptat de PDSR, nu ne rămâne decât să semnalăm această inițiativă de mare importanță. Ea deschide calea unei schimbări majore în politica românească. Prima după atâta confuzie și ceartă, după atâtea negocieri și amenințări.

26 noiembrie 1997

Sinuciderea japonezului

Mi-a atras atenția prin sculele de pescuit. Avea cele mai grozave undițe pe care le-am văzut în viața mea. Numai fibră de sticlă, mulinete cu tot felul de șmecherii, momeli colorate ca în visele drogaților și tot felul de accesorii la care îți prindeai urechile. Și nu prindea mai nici un pește. De fapt, nici nu știu dacă voia să prindă. Stătea ore întregi pe marginea lacului, cu o pălărie de paie lăsată pe ochi. Bețele se mișcau de mama focului și el rămânea încremenit. O vreme l-am bănuit că doarme. La primul pas spre el, a clipit și mi-a zis : « Săracul, îți dai seama ce se zbate în cârlig ! » Culmea este că încremenitul acesta de la marginea melancoliei arăta ca un atlet grec. Avea aproape 1,90 m și pot spune că era un bărbat frumos, care aprindea ochii tuturor fetelor și femeilor care îl priveau. De altfel, era bine apărat de sora lui și de mamă, o femeie gureșă, care își privea fiul ca pe lumina ochilor. Era singurul student român din Japonia.

În acele zile de vacanță, l-am cunoscut mai bine pe Păstorel Mesaroș, un om de care mulți vor fi uitat numai pentru simplul motiv că a murit de mult. Păstorel Mesaroș a fost primul student în Japonia. A câștigat concursul pentru bursă organizat la Universitatea București și a plecat să studieze în Țara Soarelui Răsare. S-a integrat perfect într-o lume care nu le spune mai nimic europenilor și americanilor, a învățat japoneza la un nivel care îi șoca și pe japonezi. Eu l-am cunoscut într-o vacanță și, mai apoi, ne-am revăzut de două-trei ori când a revenit în România, însoțind diferite delegații japoneze. Abia mai târziu, când s-a întors în țară, am apucat să-l întreb despre pescuit. De ce nu prindea mai nimic în ciuda sculelor sale sofisticate. Și atunci mi-a spus că în acea vacanță nu prinsese decât trei-patru pești cărora le dăduse drumul. Tot n-am înțeles. După infernul din Tokyo, românul se bucura ca disperatul de liniștea unui păpuriș și stătea acolo ore întregi pentru a aștepta apusul, care pe Razelm e mai frumos ca oriunde în lume. Păstorel Mesaroș a terminat Universitatea din Tokyo într-un mod strălucit și a avut curajul să concureze cu câteva sute de japonezi pe cinci locuri libere pentru doctorat. A intrat primul și, după doi ani, a susținut la Tokyo o strălucită teză de doctorat. După care s-a întors în patria socialismului victorios. Nu l-a angajat nimeni. Și-au bătut joc de el. L-au trimis să lucreze ca documentarist la o bibliotecă banală a cadrelor didactice. Cel mai titrat specialist român în japoneză agoniza pe drumurile socialismului în căutarea unui loc în care să-și pună în valoare cunoștințele de limbă și civilizație japoneză. Plecat din țară, toată lumea îl uitase. Uitaseră chiar și faptul că statul român cheltuise sume enorme cu studiile sale în străinătate. Ba că n-are dosar, ba că trebuie să-și facă stagiul, ba câr, ba mâr. Și el nu-și găsea un loc, deși făcea eforturi disperate să-l găsească și să înțeleagă o lume care, în acei ani, era imposibil de înțeles. În acea perioadă de derută totală l-am revăzut pentru ultima oară. Nu mai arăta ca la pescuit, când trăia o adevărată transă a reîntâlnirii cu măreția deltei. Am încercat să-l recâștig pentru un proiect sau altul. A fost imposibil. Nu putea înțelege cum, după atâția ani de studiu, în toată România nu se găsește cineva care să-și dea seama cât de folositor poate fi. Și n-a mai rezistat. A plecat de acasă și, după câteva zile, l-au găsit într-o poiană din apropiere de Timișul de Sus. Stătea în poziția rituală a ceaiului japonez și înghețase frumos, îmbrăcat elegant, doar cu buletinul în buzunar și cu o monedă de un leu pusă în buzunarul de la piept. La japonezi, o monedă mică e semnul revederii.

Scriu toate acestea pentru că ar trebui să învățăm ceva din tragedia lui Păstorel Mesaroș. Chiar și în Japonia, anul trecut, am întâlnit câțiva studenți mediciniști la spe-

cializare. I-am întâlnit și în SUA, în Franța sau la Hanoi. Fie plecați pe cont propriu în aventura cunoașterii, fie cu șansa unor burse, sute, chiar mii de tineri români studiază pe toate meridianele globului. Unii au început să se întoarcă acasă, aducând cu ei experiența altor civilizații. Și adeseori nu găsesc de lucru în domeniile în care s-au specializat, sunt priviți cu neîncredere sau puși să facă tot felul de corvezi. Un capital de inteligență, cultură și pregătire specializată se risipește ca polenul teilor pentru ca în instituțiile statului și prin firmele mari să vegeteze nechemați, ratați sau extenuați care se agață de scaune. Asta în vreme ce lipsa oamenilor bine pregătiți e chiar suferința fundamentală a României. Poate că povestea tragică a lui Păstorel Mesaroș are forța unui semnal de alarmă într-un fenomen de care suntem responsabili tocmai pentru că ne purtăm ca niște iresponsabili.

27 noiembrie 1997

Necuratul la altar

Gabriel Bivolaru s-a dus la Parchetul General ca flăcăul la pețit. Și-a luat și colegii de partid ca să pară mai convingător. Drept pentru care, s-au suit băieții în Mercedes-uri, în care ce are, și cu chiote politice s-au dus grămadă la procuror. N-a lipsit decât sticla de horincă cu gâtlejul înfășurat în panglici și verdeață. A venit presa și s-a uitat lumea ca la cumetrie, lipsind mireasa, plecată să nască în Anglia. Nu are rost să ne luăm la harță cu familia Bivolaru și cu nevasta dumisale, baroneasă sau nebaroneasă, cea care ne-a dat în judecată la Londra ca să câștige un strop de onoare pentru ce-a făcut în România. E treaba domniilor lor, n-au decât să facă oricâți copii își doresc, să numere câte titluri nobiliare vor. Pentru noi, Gabriel Bivolaru tot un pigmeu politic rămâne și vremea o va dovedi. Cât privește partea de existență a domniei sale care aduce atingere legilor României, nu ne rămâne decât să așteptăm. Într-o bună zi, pagubele vor avea răsplata, iar Gabriel Bivolaru va ajunge acolo unde-i este locul. Adică nicăieri.

Interesantă rămâne această mișcare de simpatie a colegilor de partid. Mersul la grămadă inițiat de PDSR poate fi considerat o mișcare politică. Este operațiunea demnă de atenția opiniei publice și, mai ales, îi aduce ea un strop de considerație fostului partid de guvernământ ? Răspunsul ar putea veni din prima propoziție. Adică a fost o prostie. Sau ceva mai la urmă, după ce-l vom așeza într-un context. În primul rând, tehnica nu e nouă. Să ne aducem aminte că, înaintea campaniei electorale, pentru a scăpa de acuzațiile de corupție, fruntașii PDSR s-au grăbit să se pună la dispoziția Parchetului General. A fost o altă mișcare ridicolă. Toată lumea a izbucnit în râs, știind dinainte răspunsul. Și acela a fost cel scontat. Nici un PDSR-ist care s-a pus la dispoziția Parchetului nu s-a ales decât cu luatul scamelor de pe guler. Adică a băut o cafea și oamenii din Parchet l-au avertizat unde are sau va avea câte o scamă. Rezultatul a fost nu igienizarea imaginii publice, ci o scufundare și mai și în valurile de îndoială. Campania de obținere a certificatelor de bună purtate de la Parchet s-a încheiat cu un dispreț total și cu înfrângerea în alegeri.

Acum PDSR-ul nu pune mare preț pe obrazul lui Bivolaru. Mulți dintre oamenii de frunte ai partidului chiar au convingerea că Bivolaru nu e tocmai curat. Dar nu asta este problema partidului. Gabriel Bivolaru a devenit un simbol. Dacă își pierde imunitatea, ceea ce nu e un capăt de țară, începe prăpădul. Fiecare cum se știe, cu musca pe căciulă sau nu, se vede totuși amenințat de o mașinărie care așteaptă. A ceda în cazul Bivolaru înseamnă, pentru cei mai mulți, o pârtie spre dosarele în

lucru sau chiar spre excese. În fond, prin această solidaritate de paradă, PDSR n-a vrut decât să sublinieze frica de sabia amenințătoare a justiției. Refuzarea ridicării imunității lui Gabriel Bivolaru și tot bâlciul care însoțește cercetarea acestuia au meritul de a transforma o tentativă de justiție în confruntare politică. Or, în loc să câștige în cazul Bivolaru (unde lucrurile au fost în cele din urmă temporizate), fostul partid de guvernământ riscă să piardă enorm într-un plan mai larg. Cel al credibilității sale, al despovărării de imaginea unui partid corupt. Prin gâlceava din acest caz, mulți încearcă să-și pună pielea la scuteală, dar nu-și dau seama că împing partidul exact în zona care i-a provocat insuccesele. Tehnica de solidarizare cu elevul derbedeu, folosită de obicei în liceu, a fost experimentată de aproape fiecare. Mai târziu, ea a rămas doar ca un exces de puștism, o gafă din anii tinereții. Dar acest comportament teribilist nu poate fi baza pentru o strategie politică. E mai degrabă semnul unei naivități, ca să nu subliniem aici și un egoism cu consecințe pe termen lung.

Apărându-l pe Gabriel Bivolaru, deputații PDSR plecați cu talanga la Parchet nu s-au gândit câtuși de puțin la consecințele asupra partidului lor. Din pețirea Parchetului n-a rămas decât suspiciunea de care încercăm să uităm. Că PDSR are destui oameni care sunt departe de a fi curați. S-au logodit cu dracul și acum vor să meargă la biserică.

28 noiembrie 1997

Baloteștii, la a doua înmormântare

Vă mai aduceți aminte de disperarea oamenilor din 1990, când ei simțeau că povestea teroriștilor se volatilizează ? În acel moment, cu calmul său abil, Ion Iliescu le cerea tuturor răbdare pentru ca justiția să cerceteze cauzele și apoi să avem parte de un adevăr complet. Măcar Ion Iliescu a revenit de mai multe ori asupra subiectului, s-au format tot felul de comisii și, până la urmă, praful s-a ales de toată povestea. N-avem nici măcar un terorist ca să-i scoatem ochii de exemplu. La fel s-a întâmplat și în cazul Airbus-ului prăbușit la Balotești. Sub imperiul tragediei abia produse, toată lumea făcea trimitere la comisii și paracomisii care să stabilească împrejurările, cauzele și, implicit, vinovații. Aceste promisiuni au venit ca un reazem pentru cei disperați, cu rude sau prieteni în cursa de Bruxelles. Și, cu fiecare zi, promisiunile creșteau, ca de la un moment dat discuțiile legate de accident să intre în faza tehnică. Experți, laboratoare internaționale, cercetări, simulări pe calculator. Și presa din ce în ce mai rar pomenind subiectul, în așteptarea raportului final.

Nu cu multă vreme în urmă. Traian Băsescu a anunțat că va prezenta rezultatele anchetei privind accidentul de la Balotești. Eram chiar foarte curios să văd cum va ieși ministrul Băsescu din acest clinci. În primul rând că Băsescu este unul dintre cei mai nesuferiți miniștri ai guvernului Ciorbea. Dar și unul dintre cei mai harnici. Și gălăgioși. Chiar dacă uneori se poartă ca un vaporean de cartier și găsește soluții șmecherești, ca pe vremea când marinarii făceau importuri de video-uri și descărcau chiar și în apă la prima apariție a unui vameș al dracului, Băsescu merită luat în seamă. Și el a căzut în capcana bâlciului cu avionul prezidențial pentru Hanoi. Și tot el ne-a amenințat cu rezultatele cercetării privind Baloteștii. Dacă în toate cazurile Traian Băsescu a avut grijă să facă destul zgomot (jos pălăria !), chiar și în cazul aurolacilor sau al unei potecuțe asfaltate, ne așteptam ca, la dezvăluirea cauzelor privind accidentul aviatic, să avem parte măcar de explicații serioase, dacă nu și detaliate. Coada ! Ieri după-amiază am primit la redacție cel mai stupid comunicat din lume.

« Accidentul a fost provocat de indisponibilitatea fizică a comandantului, suprapusă pe un defect nesemnalizat al sistemului automat de tracțiune într-o fază a zborului în care timpul rămas copilotului pentru rezolvarea celor două evenimente nu a fost fizic suficient. » Știți ce înseamnă asta ? Praf în ochi ! Adică decizia Ministerului Transporturilor de a o da cotită. Să nu se supere nici firma producătoare de avioane, să nu sufere nici prestigiul companiei române, să nu fie de vină nici pilotul, pe care l-a lovit o indisponibilitate fizică, și nici copilotul, care n-a avut timp să intervină la indisponibilitatea colegului său. Încasat asigurările și pupat Piața Independenței, cu salutări pentru cei ajunși din greșeală pe lumea cealaltă. Mai mult, ca să nu ne supărăm că nu avem parte de vinovați, ni se spune, prin intermediul Biroului de presă al ministerului, că, « în conformitate cu prevederile Convenției de la Chicago privind Aviația Civilă, precum și cu practica internațională în domeniu, ancheta nu are ca scop determinarea vinovaților, ci constatarea cauzelor și prevenirea altor accidente ».

Acest comunicat mi se pare cel mai rușinos mod de a încerca să îngropăm în praf o tragedie cu atâtea victime, de pe urma căreia ne alegem cu zero responsabilități. Nici n-a tușit bine avionul prezidențial și în România s-a produs o furtună care s-a domolit numai cu schimbări de capete și cu măsuri de paradă. Iar în cazul avionului prăbușit la Balotești, ni se pune la dispoziție un comunicat îmbârligat. Adică pilotul a avut ceva taman când s-a defectat maneta de gaz și când copilotul privea pe fereastră. Să fim serioși ! Nu ne rămâne decât sentimentul că o tragedie care ne-a zguduit pe toți nu se va limpezi niciodată. Din cauze care ne scapă, comunicatul de ieri e primul semn că drumul până la adevăr e lung ca mersul prin Univers. Și că morții de la Balotești sunt îngropați a doua oară. Așa că să ne rugăm la Cel de Sus să nu ne mai dăruiască nici o împrejurare care să fie cercetată de o comisie.

29-30 noiembrie 1997

S-a moșit remanierea !

Ce s-a mai moșit și remanierea asta ! Parcă ar fi fost vorba de lansarea unei rachete și de manevre complicate la mecanismul de propulsie. Când colo, n-a fost vorba decât de ambiții mărunte. După ce s-a lansat nevoia unei remanieri, pornind de la deficiențele guvernului, încet-încet, scopul operațiunii a fost pierdut pe drum. Până la urmă, partidele au uitat că au ajuns la această remaniere obligatorie din cauza lipsei de fermitate și eficiență a guvernului la câteva capitole fundamentale. În loc să continue o dezbatere legată de felul în care asemenea deziderate ar putea fi împletite, partidele din coaliție au căzut într-o târguială obositoare și lungă, plicticoasă și presărată de ambâțuri ieftine. Până la urmă, acest tip de negociere, coborâtă de la nevoi majore, la ambiții mărunte dă o notă proastă nu guvernului, ci chiar partidelor care îl susțin. Se pare că vom asista la un soi de rotire a cadrelor. Ulm Spineanu trece la Ministerul Industriilor, Mircea Ciumara la Ministerul Reformei, se mai înființează un Minister al Privatizării pentru Sorin Dumitriu. În plus, liberalii îl schimbă pe Sorin Stănescu cu Crin Antonescu și, cel mai important lucru, preiau Ministerul Finanțelor. Din toate acestea înțelegem că a ieșit din joc Călin Popescu-Tăriceanu. Culmea, exact unul dintre oamenii care s-a luptat cu greul restructurării și care a făcut câteva lucruri importante legate de reforma în industrie.

Dar cel mai important lucru pare a fi schimbarea de la Finanțe. Singura importantă și care merită discutată. Un an de zile, Finanțele României au fost conduse de Mircea Ciumara într-un mod rigid. Am putea spune că a fost o politică financiară de

supraviețuire, iar nu una care să creeze condiții pentru relansarea economică. Mircea Ciumara și, implicit, guvernul Ciorbea au ținut Finanțele într-un regim de apăsare maximă pentru societățile comerciale. Bugetul a fost făcut din impozitele pe salarii în special și mai puțin din impozitele indirecte. Aceasta a făcut ca lefurile să nu poată mișca de la nivelul la care sunt, iar societățile comerciale să se sufoce și să recurgă la reduceri masive.

Mircea Ciumara a făcut o politică financiară de drepți și a refuzat insistent orice relaxare pe argumentul că nu-i permite FMI ! Din acest punct de vedere, bătălia disperată a liberalilor de a prelua Finanțele merită toată stima. Cu Mircea Ciumara sau, mai corect spus, cu aceeași politică pentru încă un an, am fi ajuns în situația unei înmormântări generale a sectorului privat. Din datele pe care le avem la această oră, lucrurile au ajuns la potou. Liberalii au câștigat și vor da noul ministru de Finanțe al guvernului Ciorbea. Ieri au fost câteva ore de discuții la vârf în PNL. Cine să fie, cine să fie ? Până la urmă, a câștigat Traian Remeș, deputat de Baia Mare și membru al Biroului Permanent al PNL ! Dacă în cursul nopții sau în acest weekend lucrurile nu se mai dau peste cap, Traian Remeș va fi noul ministru de Finanțe al României. În ce măsură va reuși el să impună o nouă politică fiscală e greu de spus. Ne-am fi așteptat ca PNL să aducă pe acest post un experimentat om de afaceri. În fond, România are nevoie de un cadru legal și financiar care să permită o relansare economică. Or, nimeni n-o știa mai bine decât un om de afaceri care în acest an s-a luptat să supraviețuiască. Din câte știu, deputatul de la Baia Mare nu are nici o experiență în acest sens. Dacă el va trata Finanțele într-un mod birocratic și rigid, schimbarea cea mai importantă și extrem de așteptată de investitori se va dovedi un eșec. Dacă el va reuși să reformeze un minister dominat de vechile practici, dacă va izbuti să impună o nouă politică fiscală, atunci liberalii vor câștiga nu numai bani, dar și sprijinul electoratului.

Două sunt domeniile de mare importanță într-un guvern al acestei perioade. Finanțele și Reforma. Aici se vor produce schimbări de titulari. Dar o schimbare de oameni nu înseamnă neapărat o politică nouă. Deocamdată, nu formulăm decât niște rețineri. Viața ne va contrazice sau ne va confirma un lucru pe care nu ni-l dorim câtuși de puțin. Adică n-a fost decât o schimbare a modificării.

1-2 decembrie 1997

De Ziua Națională

Oricâte necazuri ne-ar apăsa viața, Ziua Națională a României rămâne un prilej de bucurie și de sărbătoare. Ea ne adună pe toți sub aceleași gânduri de mai bine pentru toți cetățenii României. Anul acesta, Ziua noastră Națională ne găsește cu o sumedenie de probleme interne. În primul rând, o scădere a nivelului de trai, generată de blocarea economiei și de sacrificiile impuse de reformă. Chiar de Ziua Națională, guvernanții se află în cea mai mare fierbere, determinată de remaniere. Ea înseamnă, de fapt, recunoașterea nevoii de schimbare în executiv pentru a da coerență reformei, pentru a revitaliza economia și pentru a crește viteza de traversare a perioadei de confuzie, indecizie și sărăcie. Dacă privim viața noastră cotidiană, Ziua Națională nu ne oferă prea multe prilejuri de bucurie. În același timp, ar fi nedrept să omitem câteva câștiguri reale, mai ales pentru România, dar și pentru români. Suntem socotiți o țară democratică ! La organisme internaționale sau întâlniri private, nu se mai vorbește despre România ca despre o țară a foștilor comuniști. În plus, pentru

prima dată după căderea lui Ceaușescu, România are o politică externă coerentă atât în planul relațiilor cu vecinii, cât și într-unul mai larg, regional, după cum are o poziție în ascensiune față de marile comunități internaționale. În ciuda unor amânări legate de NATO și Uniunea Europeană, România e caracterizată de insistența în apropierea sa de lumea civilizată. Mai avem un an și jumătate și, dacă performanțele clasei politice și ale economiei românești vor înregistra salturi notabile, atunci, în 1999, România va putea fi inclusă în Pactul Nord-Atlantic. De altfel, aderarea la NATO e principala miză pe termen scurt a României. În egală măsură, neadmiterea României în acest pact e tot miza pe termen scurt a tuturor celor care văd în această intrare un pericol, o amenințare la adresa intereselor lor geopolitice. Aceasta ne determină convingerea că, în următorul an, confruntarea ascunsă sau pe față între clasa politică românească și cei care se opun admiterii României va lua forme dintre cele mai aspre.

Parada militară de astăzi de la Alba Iulia reprezintă nu doar o simplă reluare a unei tradiții militare românești. Ideea lui Emil Constantinescu vine și din dorința de a da o semnificație patriotică și națională unui eveniment și neglijat, și disputat în ultimii ani. Președintele încearcă să redea momentelor solemne componenta lor patriotică și naționalistă, în sensul pozitiv al cuvântului, poate și din cauză că unele forțe politice s-au grăbit să-și croiască discursuri numai din asemenea elemente. Parada militară de la Alba Iulia vine și într-un moment de resuscitare a discuțiilor despre identitatea națională, dar mai ales despre drepturile minorităților și relațiile acestora cu limba română. Când ne așteptam mai puțin la o asemenea dispută, România având acum reforma și tranziția drept probleme-cheie, ea amenință să învolbureze spiritele și să împingă în plan secund chestiunile cele mai dureroase pentru societatea românească. Numai rezonabilitatea oamenilor politici și bunul-simț al populației pot deveni fundamente pentru reașezarea disputelor în plan teoretic. Ultimul an a readus subiectul pe scena politică, în mass-media și în discuțiile dintre oameni. În paralel cu o tendință de integrare europeană a României s-a ajuns la introducerea unei componente patriotico-naționaliste în fiecare prestație publică. Asta chiar și când nu-și are rostul. Așa se face că românii sunt bombardați și cu patriotism adevărat, și cu patriotism de paradă și adeseori nu pot să le deosebească. Între patriotismul cuvintelor mari și cel al faptei comise cu sudoare, cu ambiție și cu orgoliul frumos de a progresa în rând cu ceilalți, noi alegem patriotismul celor capabili să schimbe realitatea în direcția modelelor deja confirmate de lumea civilizată.

Astăzi, trecem pe sub drapelul României arborat pe toate instituțiile statului. Dar mai trecem și pe sub steagul tricolor așezat pe casele noastre, și după cum arată ne putem da seama în ce măsură ne trecem viața cu el în suflet sau numai în cuvinte goale.

3 decembrie 1997

Primul bilanț prezidențial

Oricât s-au rățoit comentatorii la bilanțul lui Emil Constantinescu, acesta rămâne unul pozitiv. Chiar dacă o bună intenție s-a concretizat mediocru. Discuția televizată cu cei cinci jurnaliști, atât de forfecată de comentatori, nu poate fi considerată ca fiind chiar bilanțul unui an de activitate. A fost doar o încercare mai puțin inspirată de a trage linie după 12 luni de exercițiu la Cotroceni. Prin modul cum s-a desfășurat întâlnirea cu jurnaliștii așezați în fața președintelui, lângă drapel, prin întrebările adeseori vecine cu sărut-mâna, prin răspunsurile lungi și monotone, prin abordarea insistentă a unor aspecte care nu țineau de Președinție, ci de executiv sau de legis-

lativ, prin chiar notele personale date de Emil Constantinescu în discuția despre lefuri sau viață privată, momentul a fost cu mult sub importanța unui bilanț. Mulți comentatori, iritați că n-au fost între protagoniști, s-au zburlit peste măsură. Or, soluția nu era în pixul lor genial. Situația dură din societate, tensiunile de pe scena politică și starea generală a populației ar fi impus nu o discuție cu ziariștii, de care românii s-au cam săturat, ci un bilanț solemn în fața Parlamentului. Atunci, Emil Constantinescu ar fi fost obligat să elimine notele personale și s-ar fi concentrat pe bilanțul instituției pe care o conduce. S-ar fi creat astfel un moment politic de vârf, care ar fi avut meritul de a mai clarifica îndoielile multor români, hărțuite de dinții de oțel ai sărăciei.

Dincolo de aceste minusuri, bilanțul lui Emil Constantinescu e unul de discutat. El are meritul de a fi prima încercare de acest fel. Nici un președinte al României n-a socotit că merită să dea socoteală în fața compatrioților săi. Că, de data aceasta, socoteala a fost făcută în fața unor jurnaliști speriați de bombe e o altă poveste. În materie de exercițiu democratic, e, oricum, un progres. Dacă facem abstracție de plictisitorul talk-show de vineri seara, avem totuși în față un președinte și o instituție care se deosebesc net de cele precedente. E vorba de un alt limbaj, de o altă abordare a realității, chiar de un bun simț față de predecesori, de o anume normalitate. Apoi sunt câteva lucruri care nu pot fi ocolite nici în cazul unei judecăți făcute cu rea-credință. Emil Constantinescu a determinat o altă atitudine față de România. Mai mult decât atât, președintele a fost dirijorul unei politici externe mult mai coerente atât în planul relațiilor cu vecinii, cât și regional, după cum stabilirea unor contacte cu zone de mare perspectivă (Asia de Sud-Est și Transcaucazia) au fost dirijate tot de la Cotroceni. Ar mai merita discutate și apelurile sale la asanarea morală a societății și cele de a stimula participarea societății civile la schimbarea României. Dacă anticorupția poate fi trecută la capitolul mesaje lansate, ea nu poate apărea și la capitolul acțiuni îndeplinite. Toată lumea judecă însă eșecul campaniei prezidențiale prin persoana lui Emil Constantinescu, ignorând incapacitatea instituțiilor statului de a răspunde unui asemenea apel. Anticorupția a murit în mâinile partenerilor săi politici, promovați în fruntea unor instituții încă încremenite. Cât privește rolul de moderator al președintelui, acesta a funcționat mai ales în momentele de tensiune sau de criză iminentă. Altfel, instituția s-a menținut departe, uneori chiar prea departe, mai ales în cazul partidelor de opoziție. Președintele, în acest an, a făcut aceeași greșeală ca Ion Iliescu. A fost mai aproape de coaliția aflată la putere și mult prea departe de o opoziție decimată de exercitarea puterii până anul trecut. Cum instituția prezidențială se arată a fi cea mai credibilă dintre toate celelalte, nu ne rămâne decât să mai semnalăm, câteva deficiențe. E vorba de o îndepărtare apărută între președinte și personalitățile culturii și științei românești. Dacă în campania electorală apropierea de aceste categorii a fost un argument forte, acum descoperim un președinte lipsit de colaborarea unor mari personalități. Apoi, absența unui purtător de cuvânt nu e doar semnul crizei de oameni, ci chiar de încredere în politicieni mai tineri sau mai vârstnici. Nici regimul proprietății, atât de invocat în campania electorală, n-a suferit vreo clarificare notorie. Nici limpezirea trecutului n-a primit un imbold hotărât. Și câte altele n-ar fi de spus la un bilanț care, pe ansamblu, rămâne totuși pozitiv, chiar dacă a fost efectuat într-o manieră care a estompat meritele instituției și a subliniat slăbiciunile omului.

4 decembrie 1997

De pe cai mari, pe boabe de fasole !

De ce Dumnezeu o fi ținut toată povestea remanierii atâtea luni ? Negocieri, paranegocieri, târguieli, pile, contrapile, declarații, opinii, cârteli ! Și de ce au avut loc discuții în partidele din coaliție pentru a desemna noi oameni, când opțiunile acestora au fost abandonate de vineri până luni ? Anunțul lui Victor Ciorbea că urmează o mare surpriză ține de teatrul școlar, iar nu de politica serioasă ! Ceva nu-i în ordine în toată această poveste.

Din vară ne dăm seama că eficiența guvernului scade ca presiunea în cauciucul spart. Se acceptă obligativitatea remanierii. Punctele de vedere exprimate sunt contradictorii. Ziarele le consemnează și se conturează chiar părerea că remanierea n-ar fi fost necesară dacă n-ar fi fost insistența jurnaliștilor. Ba în ultimul moment apare ideea că propunerile partidelor, anunțate în ziarele de la sfârșitul săptămânii trecute, ar face din operațiune un fel de remaniere a presei. Că anunțarea schimbărilor ar știrbi prestigiul lui Victor Ciorbea care, cu acest prilej, ar trebui să dea dovadă de mână forte. Și, pentru a le râde ziariștilor în nas, tot ce părea bătut în cuie e schimbat peste noapte pentru a se transforma într-o surpriză. O primă impresie ar putea fi că executivul a trăit un an de zile sub teroarea presei și că remanierea ar fi un pretext de a scăpa de un asemenea complex. De aceea și farsa jucată în anunțarea protagoniștilor. Un teatru politic ieftin, care trebuie să aibă o explicație mai adâncă decât datul în stambă.

Un an de zile, guvernul Ciorbea a traversat perioada de la caii mari la fâsâitul zgomotos, fără să convingă pe cineva că știe exact ce vrea, cum și încotro se îndreaptă. Iar starea aceasta de bălmăjeală nu vine nici din rea-credință (cum vor unii să insinueze), nici dintr-o prea abilă strategie (nemișcarea bolovanului nu e niciodată semnul inteligenței strategice), ci, pur și simplu, din nepricepere. Dar o nepricepere târâtă mereu în tot felul de nedumeriri. Cum guvernul Ciorbea n-a reușit niciodată să fie ferm pentru că nu știa ce are de făcut, la fel și în aceste două luni negocierile s-au târât ca vulpea deșelată. Cum n-a putut lua o decizie în materie de economie, la fel n-a putut hotărî nimic în materie de remaniere. Nu e numai boala lui Victor Ciorbea, care a mocăit-o un an de zile, e chiar boala Coaliției care înghite timp pentru fiecare decizie ca un combinat energofag lăsat de socialismul victorios. Începem să înțelegem că ieșirea din lingoarea politică de care suferă guvernul și coaliția s-a făcut cu un impuls serios din afară. Adică de la Cotroceni. Acesta trebuie să fi determinat și schimbarea de ton a lui Victor Ciorbea, și apariția nepoliticienilor înregimentați în structura guvernului.

Va fi noul guvern în stare să se vindece de mocăiala și de țăcăneala frățească ? Tonul răstit al premierului ar putea fi un semnal în acest sens. Unii vor fi fost impresionați, alții vor fi zâmbit în barbă. În locul acestui ton de arendaș, am fi preferat o enumerare seacă a greșelilor de până acum și a principalelor puncte și priorități ale perioadei următoare. Să știm și noi ce vrea și, în raport cu ce-și propune, să putem judeca rezultatele. Nici vorbă ! Poate că acest lucru se va petrece cu ocazia validării la Parlament ! Sau niciodată ! Dar atunci schimbările masive nu vor însemna mare lucru. Guvernul Ciorbea avea nevoie nu neapărat de oameni mai buni, ci de miniștri care să urmărească punct cu punct o strategie clară, un plan de bătaie. Fără el, orice guvern, alcătuit chiar și din laureați ai premiului Nobel, tot nu poate face mai mult.

Farsa cu surpriza jucată marți seara a avut meritul de a mai vitaminiza puțin speranțele unora. Dar nu de nume scoase ca porumbelul din pălărie aveam neapărată

nevoie, ci de elemente care să ne dea convingerea că vom avea parte de un executiv decis, eficient, care urmăreşte riguros priorităţile stabilite. Chiar dacă s-a câştigat o gură de oxigen, Victor Ciorbea a înregistrat o mare înfrângere. De pe cai mari, a ajuns pe boabe de fasole. Remanierea e chiar recunoaşterea că premiantul anului trecut a ajuns în pragul exmatriculării ! Iar remanierea a fost doar o modalitate de a-l scoate de la colţ pentru a-i da şansa de a mai concura o dată pentru poziţia pierdută.

5 decembrie 1997

Soarele e roşu !

Faptul că noua variantă a guvernului a trecut ieri prin Parlament nu depăşeşte nici o aşteptare. Prezentarea unor miniştri n-a fost decât un prilej de a mai discuta o dată, în faţa senatorilor şi a deputaţilor, despre greutăţile guvernului Ciorbea şi despre proiectele sale pentru următoarea perioadă. Mult mai importante sunt alte două lucruri. Primul, că Victor Ciorbea, la validarea de ieri, a negat că anul acesta întreprinderile mici şi mijlocii ar fi fost puse pe butuci. Al doilea lucru important s-a petrecut în afara Parlamentului. E vorba de numirea primului-ministru în funcţia de vicepreşedinte al PNŢCD.

Victor Ciorbea n-a fost un ţărănist. Dacă n-ar fi apărut simpatia specială a lui Corneliu Coposu pentru fostul lider de sindicat, cu siguranţă că Victor Ciorbea s-ar fi apropiat de partidul lui Maniu mult mai încet sau poate că nu l-ar fi îmbrăţişat niciodată. Din această cauză, mulţi ţărănişti mai tineri n-au văzut prietenia între cei doi cu ochi prea blânzi. Mulţi l-au văzut ca pe un uzurpator al speranţelor de şefie. Faptul că Victor Ciorbea a ajuns prim-ministru în timp ce în PNŢCD era un simplu membru de partid a creat o situaţie destul de ciudată. Cel chemat să conducă în numele Convenţiei Democrate, inclusiv al PNŢCD, derularea reformei era, cel puţin teoretic, un ţărănist oarecare. Pentru a putea comunica la vârful partidului, el trebuia să ceară permisiunea. Victor Ciorbea avea o poziţie insignifiantă în partidul care dă tonul guvernării. Situaţia a generat chiar o teamă a premierului faţă de reacţiile de partid şi, implicit, o lipsă de fermitate în decizii. Chiar dacă la reuniunile la vârf ale ţărăniştilor premierul a fost invitat mai totdeauna, situaţia oarecum stranie şi-a pus amprenta pe comportamentul său şi pe guvernare. Pentru fiecare mişcare, premierul avea nevoie de o consultare.

Numirea de ieri a lui Victor Ciorbea în funcţia de vicepreşedinte al PNŢCD, vehiculată de câteva luni, pune capăt unei situaţii anormale. Dacă indecizia de până acum mai avea o scuză, numirea de ieri îl aşază şi pe premier într-o poziţie politică mult mai solidă. Ea s-ar putea repercuta în chiar atitudinea primului-ministru şi i-ar putea aduce plusul de fermitate atât de invocat. În cazul în care acesta nu va apărea, atunci nu mai rămâne decât concluzia. Că Victor Ciorbea este incurabil ca ezitant.

La prezenţa sa în faţa Parlamentului, Victor Ciorbea a mai făcut o afirmaţie. Că n-ar fi adevărate afirmaţiile legate de punerea pe butuci a sectorului privat. Pe ce se bazează primul-ministru când face asemenea afirmaţii ? Are el prieteni cu firme care au prosperat în acest an ? Au colegii săi din guvern cunoştinţe apropiate care le-au furnizat asemenea informaţii ? Pentru că, din toate datele pe care le avem, din informaţiile directe şi indirecte, primite la redacţie sau tipărite de alte publicaţii, sectorul privat a traversat cel mai negru an din istoria sa. E suficient să privim sumele încasate chiar din profiturile de pe hârtie, care nu sunt totuna cu cele reale, ca să vedem că primul-ministru a comis o greşeală gravă. Prin afirmaţia sa, Victor Ciorbea

a înfruntat sute de mii de privați care au traversat cel mai prost an. Ori se alege cu scuza că a fost dezinformat, ori va declanşa în oameni sentimentul că primul-ministru a evoluat până la curajul de a minți în față. Faptul că a făcut-o, în ciuda tuturor evidențelor, ne pune pe gânduri şi va determina fiecare investitor să traverseze acest moment de îndoială. Nu mai lipseşte decât puţin ca premierul să încerce să ne convingă că am dus-o mai bine în anul de graţie al primatului său guvernamental. Mai mult, Victor Ciorbea a negat şi fiscalitatea ridicată. L-a schimbat pe Mircea Ciumara pentru merite deosebite, nu pentru fiscalitate rigidă, nu pentru o politică distructivă în domeniu ! Nu ne rămâne decât speranța că Victor Ciorbea, din rațiuni de confruntare politică, a avansat lucruri care se bat cap în cap cu realitatea. Că în acest prim an de căutări, ezitări, greşeli şi idei abandonate, primul-ministru a învățat ce are de făcut şi că nu se îmbată cu apă rece. Altfel, de ce-ar veni să ne spună că soarele e roşu când toată lumea vede că se înnegreşte pe zi ce trece ?

6-7 decembrie 1997

Chelia lui Mircea Ciumara

Zilele trecute, *Evenimentul zilei* a publicat articolul « Răsădirea cheliei ». Era un reportaj obişnuit despre o clinică particulară care s-a specializat în transplantul de păr. Nici la accidentul de la Baloteşti, nici la discursul lui Victor Ciorbea, nici chiar la victoria în alegeri a lui Emil Constantinescu, centrala noastră telefonică n-a fost « înroşită » într-un asemenea hal. Zeci de pagini cu mesaje de la cititori vizând acelaşi articol, « Răsădirea cheliei ». Toate ne cereau adresa cabinetului respectiv, ba ne mai și luau în tărbacă, dar rău de tot, că articolul conține grave lacune de documentare pentru că nu oferea adresa și telefonul. Am ajuns chiar în situația caraghioasă că un prieten cu luna între urechi a venit să pună o pilă pe lângă redactor ca să-i dea și lui telefonul. În primul moment, m-am amuzat copios. Mulți cititori chiar nu înțeleg. Una este articolul de ziar și altceva publicitatea. În cazul de față, *Evenimentul zilei* nu era plătit să facă publicitate unui cabinet particular. Dar avea datoria de a le povesti cititorilor ce mai este nou prin Bucureşti, prin România sau prin lume chiar şi în acest domeniu enervant al tratării cheliei. Veţi spune, mare brânză ! Mai ales că unii nu suferă de calviţie, iar cei care au ghinionul de-a o purta în fiecare zi nu înţeleg ce are lustrul cheliei cu publicitatea şi cu modul de a gândi al guvernului României. E de râs, dar în amuzanta poveste cu transplantul de păr se poate vedea ce stă sub părul când stufos, când rar al guvernanților.

De pe vremea lui Nicolae Văcăroiu şi Florin Georgescu, Finanţele române au o normă de beton. Doar 3 % pentru publicitate. Mircea Ciumara a mai adăugat 3 % inteligenţă şi a ridicat limita la 6 %. Adică doar 6 % din profitul brut poate fi folosit pentru publicitate. Restul se impozitează. Adică doctorii care au cabinetul de transplant, după ce și-au format o societate, după ce au creditat-o cu bani pentru a cumpăra apartamentul, după ce au luat mobilierul și puținele aparate necesare operațiunii (zic puţine pentru că nu ştiu ce au şi cât costă), au fost gata de treabă. Trebuie că, după asta au angajat o asistentă medicală care să facă şi pe centralista, şi pe femeia de serviciu şi au zis că a venit momentul să-şi înceapă activitatea. Au avut de ales între două variante. Prima : să caute un cunoscut cu chelie printre rude şi prieteni sau să-l racoleze de pe stradă cu întrebarea, nu vreţi să vă vindecăm de chelie ? (ceva mai greu pe vremea asta de toamnă-iarnă rece, când mai toţi umblă cu creştetul acoperit). A doua : să-şi facă publicitate la un radio sau într-un ziar. Dar publicitatea costă. Şi, con-

form gândirii Georgescu-Ciumara, trebuie impozitată când depășește (3) 6 % din profit. Dacă n-ai profit (pentru că nu poți avea fiind total necunoscut), fie plătești pe șest din buzunar, fie o plătești din banii firmei și încasezi impozitul la primul control. Să zicem că doctorii noștri au scăpat ușor. Exemplul personal al celor scăpați de chelie le va fi adus destui clienți. Ce te faci cu unul care a cheltuit sute de mii de dolari pentru a face o fabrică de ciocolată sau de iaurt sau de haine și nu știe nimeni de el ? Singura soluție este să-și facă reclamă. Pe profit intră peste doi-trei ani. Ca să știe lumea de el, nu poate face reclamă pentru că nu-l lasă legea. Ori se fofilează, ori o face legal și mituiește inspectorul, și numai cel fricos încasează sancțiunea cu impozitarea. Legea e drastică și nemiloasă. Ea a fost făcută ca pe vremea proletcultismului, când reclama era semnul capitalismului corupt. Și acel creier chel sub scăfârlii adeseori acoperite de păr bogat zic, ce, dom'le, să câștige ăia cu panourile, și cu ziarele, și cu cutiile luminoase ? Convinși că situația se rezolvă ca pe vremea repartițiilor planificate, ei taie tot ! Publicitatea e un lux care seamănă cu deodorantul. De ce să-l folosești ? Se poate și fără ! Nu-și imaginează că din reclamă, dacă iese prea mult profit la televiziuni, se câștigă totuși din impozitele aplicate. Din locurile de muncă apărute și din lefurile tunse cu grijă tot de finanțiști. Așa că acela care face o investiție și vrea să-și promoveze produsul ori devine artist în evaziune și înșelătorie, ori chelește gândindu-se cum să-și promoveze produsul fără să încalce procentele de fier ale celor doi păroși trecuți pe la Finanțe. Cum nici investitorii români și străini nu găsesc nici o explicație pentru această regulă pe dos, apărată cu încrâncenare, nu ne rămâne decât convingerea că mulți dintre politicienii și guvernanții români sunt agenți secreți. Adică au chelia pe dinăuntru.

P. S. : Pentru a-i ajuta pe doctori și pe ghinioniști, publicăm pe gratis telefonul cabinetului la care se răsădește chelia : 01/312.82.53.

8 decembrie 1997

Cine vine din urmă ?

Va izbuti Victor Ciorbea în încercarea de a relansa credibilitatea coaliției la guvernare ? Apăsați de întrebare și de disputele din jurul ei, riscăm să nu mai vedem cine vine din urmă ? Să nu ne mai preocupe situația forțelor de pe fundalul scenei politice ? Pentru că legile naturii sunt neiertătoare. În cele din urmă, destinul oricărei puteri este de a pierde și al oricărei opoziții, de a deveni câștigătoare. Cel mare se vlăguiește și e dat la o parte pentru a face loc celui mai mic, devenit forțos în ambiția lui de a ajunge în frunte. Și, dacă acceptăm acest adevăr simplu, atunci ar trebui să ne aplecăm mai des asupra acestei întrebări. Răspunsul zilei de azi e dezolant pentru pretențiile noastre democratice. Adică din spatele puterii nu se arată nimeni convingător. Nu are rost să-i mai luăm pe toți la rând. Unii au păcatele în trecutul imediat, alții sunt lipsiți de vlagă sau de neuroni pentru a ocupa o poziție convingătoare de aspirant. Și, pe măsură ce actuala coaliție și guvernul își mai pierd din pene la fiecare încleștare cu problemele României, întrebarea vine, din ce în ce mai presantă. Pe cine contăm ca alternativă ? La cine ne putem aștepta să preia idealurile noastre de mai bine într-un cadru democratic ? Cei care susțin un partid sau altul sunt convinși că acesta va fi soluția viitorului. Că fiecare greșeală a puterii nu face decât să le mărească șansele. Chiar dacă îi dezamăgim sau provocăm o doză de indignare, situația impune un adevăr simplu. Nu avem alternativă. E vorba de astăzi și de săptămâna viitoare.

Că într-un viitor nu prea îndepărtat ea va exista, asta e o altă poveste. Şi cu atât mai mult ne obligă să revenim la întrebarea cine vine din urmă cu pretenţii mari pentru putere ! Ne displace sau nu, sunt destule semne care arată o creştere vizibilă de audienţă a discursului politic descreierat. În timp ce coaliţia şi guvernanţii pierd puncte, de partea cealaltă, singurul care câştigă în mod vizibil este România Mare. Există destule semne că înclinaţiile spre isterii naţionaliste pot prinde în România. Că, într-o bună zi, graniţa sensibilă care există între fundamentalismul ortodox şi naţionalişti s-ar putea să dispară şi să asistăm la creşterea unei forţe politice devastatoare. Când e vorba de biserici şi de domnitori, de martiri şi sfinţi, românii se pornesc din suflet. Pe cât de mare a fost curentul proeuropean în ultimii ani, pe atât de mare poate fi opusul său. Atâta doar că apariţia acestuia la cote alarmante ne-ar duce într-o situaţie dramatică. Poate că românii vor înţelege consecinţele naţionalismului din Slovacia. Un Vadim slovac a împins această ţară din Europa Centrală la marginea continentului politic. Când ţările europene vor descoperi apetitul românesc pentru funarisme politice, atunci vom putea să ne căutăm pe hartă într-o zonă în care funcţionează numai embargouri, turiştii sunt vaccinaţi în prealabil, iar ajutoarele umanitare sosesc însoţite de trupe internaţionale. De aceea, faptul că actuala putere nu se întreabă cine vine din urmă mi se pare un semn de inconştienţă. Bucuria ei că nu e contracarată de nimeni nu e o garanţie a faptului că fotoliile îi revin pentru eternitate. O opoziţie debilă nu înseamnă o putere fără sfârşit. E mai degrabă o ameninţare a haosului şi a deşertului.

Consolidarea unei opoziţii credibile devine astfel o obligaţie a tuturor celor care pot vedea viitorul dincolo de lungul nasului. Chiar şi a preşedintelui României. Abia când vom avea o forţă politică puternică şi coerentă, capabilă să continue reforma, să adâncească procesul de democratizare, iar nu să şteargă cu buretele toate câştigurile de până acum, abia atunci putem răsufla uşuraţi. Dacă insuccesul puterii de acum va fi urmat de isterici şi paranoici, care să împingă România în utopii politice, atunci ne putem lua adio de la toate speranţele noastre de popor european. Abia atunci vom avea confirmarea că spiritul european al românilor este unul profund şi inalterabil, iar nu o spoială de ocazie.

Chiar v-aţi gândit cine ar putea lua locul actualei puteri ? Şi vă puteţi răspunde, după vreo câteva alte întrebări, fără să vi se facă părul măciucă ?

9 decembrie 1997

Creierul din burtă

Nu-mi imaginam că politica românească va evolua pe cote nebănuite de făţărnicie şi grotesc. Şi că aceste culmi noi vor fi atinse simultan, într-o singură ieşire la rampă a unuia cu pretenţii de analist politic, strateg şi artizan. La Târgu Jiu, Virgil Măgureanu a făcut două declaraţii care i-au lăsat cu gura căscată şi pe cei care o au cusută de frică. La Târgu Jiu, Virgil Măgureanu a declarat că procesul soţilor Ceauşescu a fost unul regizat şi că regretă că a făcut parte din juriul acuzării. Interesantă atitudine ! Apăsat de gândul că electoratul nu va înghiţi Partidul Noua Românie cu Virgil Măgureanu pe post de dirijor, fostul şef al serviciului secret român s-a gândit să-şi pună cenuşă în cap. A văzut că românii au parcurs o cale lungă de la execuţia din decembrie şi de la isteria generală de atunci, când îi vedeau pe Ceauşeşti şi împuşcaţi, şi spânzuraţi, ba unii ar fi fost în stare să-i linşeze, şi au ajuns să se căineze şi să regrete barbaria. Trecem peste faptul că mulţi dintre cei care aşteptau cu sufletul la gură

să vadă execuţia astăzi zic că n-a fost normal, că ei n-au fost de acord ! Şi Virgil Măgureanu, unul dintre cei din juriul acuzării (deh, şi el era mare personalitate a justiţiei române şi nu putea lipsi de acolo !), zice acum că regretă. E ca şi cum ai omorî cu bună ştiinţă un om şi pe urmă te-ai spăla pe mâini şi ai spune, zâmbind, pardon, îmi pare rău ! Să zicem că domnul Virgil Măgureanu are asemenea disponibilităţi de caracter. E treaba domniei sale şi a fraierilor care îl cred.

Altceva mi se pare mai important. Că, în acelaşi loc, cu acelaşi prilej, Virgil Măgureanu a mai declarat că nu ştie ce să creadă, dacă au existat « persoane dornice să scape de el cât mai repede pentru a-i închide gura definitiv ». Fără să-şi dea seama, domnul Virgil Măgureanu se include singur în categoria fraierilor. Asta dacă nu vrea cumva să ne prostească pe toţi. Va să zică, domnia sa era în acel juriu nu pe post de om al dreptăţii, nici de reprezentant al noii puteri, nici de simplu reprezentant al opiniei publice. Nu avea nimic cu cei care l-au executat. El era acolo pe post de fraier. O simplă matracucă pentru a da credibilitate unui simulacru de justiţie. El n-avea nici în clin, nici în mânecă, în acele zile şi ore, nici cu Ion Iliescu, nici cu ceilalţi membri ai juriului. Nu m-ar mira ca, în curând, preocupat de câştigarea simpatiei, Virgil Măgureanu să iasă la rampă şi să ne spună că, de altfel, a fost şi singurul care s-a opus execuţiei cuplului Ceauşescu. Evident, un asemenea moment ne-ar ajuta să înmormântăm definitiv şi caracterul lui Virgil Măgureanu. Rămân totuşi nişte întrebări pe care merită să ni le punem. De ce n-a exagerat Virgil Măgureanu execuţia cuplului Ceauşescu până în momentul de faţă ? Şi de ce nu şi-a exprimat până acum bănuiala că ar fi existat unii interesaţi să-i închidă gura ? Culmea neruşinării lui Virgil Măgureanu vine de la faptul că acum ne spune şi că acel proces a aruncat o pată neagră asupra poporului român. Adică o pată neagră la aruncarea căreia a contribuit din plin şi domnia sa. O asemenea logică a vinovăţiei, construită în aşa fel încât din participant şi responsabil să-l transforme în conştiinţă lucidă, în loc să-i aducă respectul public, nu provoacă decât o greaţă infinită.

Şi ca să spele păcatul participării la acel omor, care a aruncat o pată asupra poporului român, Virgil Măgureanu s-a gândit să lanseze ideologia burţii. Scoţând sloganul Partidului Noua Românie dintr-o carte de bucate, adică « Mâncare multă şi ieftină pentru toţi românii », Virgil Măgureanu şi-a dat şi examenul de analist. Suferind probabil de inaniţie în copilărie, Virgil Măgureanu s-a gândit să-i facă praf pe toţi politicienii readucând în centrul atenţiei partidul cu cazan de ciorbă. Ce reformă, ce politică externă, ce democraţie ! Simplificând totul, la români numai burta contează. O burtă plină şi bună de scărpinat ! Aşa că orice partid care vrea să câştige trebuie să ocolească mintea şi să se înfingă direct în burta cetăţenilor. Sloganul tembel al lui Virgil Măgureanu trădează o anumită atitudine. Virgil Măgureanu, patriot declarat, dovedeşte prin acest slogan un profund dispreţ faţă de compatrioţii săi. Pur şi simplu îi consideră proşti. Adică aceştia nu-şi vor da seama că partidele nu mai dau mâncare pe săturate şi, săraciţi de reformă şi de guvernări şchioape, românii se vor arunca disperaţi pe Noua Românie. Probabil numai faptul că unele dintre afacerile lui Virgil Măgureanu n-au intrat încă în producţie şi pe profit l-a împiedicat pe cunoscutul politolog ca la mâncarea multă şi ieftină să adauge şi tenişi, cămăşi, chiloţi şi şosete pentru toţi românii.

10 decembrie 1997

« Bluji am, jacă am, oleacă di politică prişep »

Nu ne întrece nimeni în arta de a ne bate cuie în tălpi. Cel puţin asta lasă să se înţeleagă şi ultima idee a primarului Simirad de la Iaşi. Constantin Simirad a apărut în politică pe filiera PAC, dar s-a afirmat rapid ca gospodar. Ca politician, primarul din Iaşi nu a avut străluciri deosebite. În schimb, i-a lăsat la o poştă pe toţi primarii oraşelor mari. Omul vorbeşte pe şleau, nu lunecă, vede unde e buba în gospodărirea oraşului şi ştie unde să pună degetul. Vestea destoiniciei sale a făcut rapid înconjurul României şi i-a creat primarului o aură de simpatie. Faptul că într-un oraş destul de adormit pe vremea lui Ceauşescu a apărut un bărbat care a declanşat o renaştere a spiritului civic e demn de toată lauda. Şi pentru urbe, şi pentru locuitorii ei. De altfel, Simirad, mai ales după ce a umilit toate celelalte partide la alegerile locale, a început să fie disputat de principalele forţe politice ale României. Faţă de succesul său copleşitor, PAC-ul s-a dovedit a fi un partid prea mic şi prea strâmt pentru a ţine în firele sale subţiri o asemenea balenă. Aici apare riscul unei rupturi periculoase. Constantin Simirad, în loc să se apropie de un alt partid politic sau să rămână independent, credibilitatea sa permiţându-i lejer un asemenea statut în Iaşi, s-a hotărât, nici mai mult, nici mai puţin, să facă un partid al moldovenilor. La o primă vedere, ideea pare năstruşnică şi merită discutată la un spriţ. Dacă e să o luăm în serios, ea inspiră totuşi câteva consideraţii.

În conferinţa de presă de alaltăieri, Constantin Simirad a demonstrat că nu glumeşte deloc. Că nu mai încape în condiţia de primar şi pune la cale un partid al moldovenilor. Nici glumă, nici subiect de şpriţ ! E vorba de un proiect năstruşnic, cu implicaţii serioase, pe care un primar încântat de succesele sale îl pune la cale fără să mai stea prea mult pe gânduri. El îşi justifică proiectul prin faptul că « Moldova este frustrată şi ignorată de mai bine de 100 de ani » şi că n-a primit mai nimic de la politicienii români locaţi la Bucureşti.

O doză de adevăr în spusele lui Simirad chiar există. La capitolul dezvoltare echilibrată, Moldova a sărit adeseori din cărţile politicienilor. De la interbelici până la Comitetul Central. Dar nici Delta şi nici Bărăganul n-au fost prea favorizate de-a lungul deceniilor. Şi atunci ce facem ? Mai tragem un partid al lipovenilor şi altul al regăţenilor ? După ce toată lumea s-a plâns că nu-i corect să avem partide pe criterii etnice, acum o luăm pe criterii regionale ? Şi dacă moldovenii fac un partid pe lângă cel al lui Gheorghe Funar, nu ne mai rămâne decât partidul bănăţenilor. Şi atunci să vezi ! Aceştia, pentru că tot sunt fruncea şi au dat României nu doar mezeluri şi haine de piele, dar au dat şi tehnologie, şi mobilă, şi electronică, atunci ei de ce să fie mai proşti ? Renunţă la viaţa politică naţională, se retrag într-o cochilie, fac o mică euroregiune cu sârbii şi cu ungurii, că şi aşa încap mai mulţi forinţi decât lei în buzunar, şi atunci ne trezim într-o aiureală fără margini. Şi dacă tot ţine de euroregiunile şi cu partidele politice pe criterii etnice sau zonale, atunci de ce n-ar face şi ungurii din Harghita-Covasna un partid prin care să încerce presiuni politice în Parlament pentru ca moldovenii din zonă să meargă la partidul lor, ardelenii la Funar şi, dacă se duc la partidele acestea, de ce nu şi-ar face şi mutaţia pe buletin ?

Nu ştiu în ce măsură intelectualii de calitate ai Iaşului îşi dau seama ce sămânţă de aberaţie stă în planul politic al primarului Simirad ! Dar el avansează o idee care ar putea evolua periculos. Când e vorba de patriotism, toţi urlăm de mama focului. Dar când e vorba de proiecte care să ne dezbine, ne dovedim superinventivi.

Cultivăm un patriotism bazat pe dezbinare, iar nu pe apropiere, pe înțelegerea celuilalt și pe declanșarea unui progres care să ne salveze pe toți.

Parcă văd că Ghiță Funar, supărat pe Simirad, cere curând să se introducă pașaport cu viză pentru toți oltenii și moldovenii care au îmblânzit fabricile din Cluj, Oradea, Alba Iulia și Târgu Mureș. Asta ca să priceapă lumea că, atunci când e vorba de regiuni, ardelenii n-au ce discuta cu restul lumii.

11 decembrie 1997

Hop și monarhiștii !

Pericolul monarhiei chiar m-a obosit și i-a enervat pe mulți români. Abia din acest an discuția s-a cam stins, deși nu în întregime. Tot mai auzi câte unul care zice : ăștia vor să-i aducă pe rege și pe fete ! O doză teribilă de naivitate mai poate fi încă descifrată în anumite scăfârlii. Nu mă refer la monarhiștii convinși. Chiar am stimă pentru loialitatea lor, oarecum demodată. Dar loialitate și semn de caracter, plus consecvență. Naivitatea e mai degrabă la cei care își imaginează că actuala clasă politică, așa firavă cum e ea, după ce și-a câștigat o brumă de putere și influență, ar fi dispusă să le pună pe tavă, la dispoziția altcuiva. Chiar dacă monarhia ar fi soluția științifică, probată prin examene de laborator și calcule matematice, nici atunci n-ar face un asemenea lucru. Gustul puterii nu se vindecă și de ea nu te lași ca de fumat.

Declarația Asociației pentru Informare despre Regatul României face parte din gesturile gratuite ale monarhiștilor devotați. Stranie e doar prezența pe aceste liste a unor personalități care ocupă și poziția de miniștri. În primul moment, șocul a fost enorm. Asta îi mai trebuia guvernului Ciorbea ! Pe lângă dificultățile pe care le are în gestionarea economiei, pe lângă greșelile comise, care au determinat și remanierea, hop, mai apar și câțiva miniștri care pledează pentru reinstaurarea monarhiei. În primul moment, chiar îți vine să-ți face cruce ! Abia apoi, după ce afli că unii au semnat la grămadă sau chiar înainte de a fi miniștri, începi să treci de la stupefacție la zâmbete. Mai ales că, între timp, președintele a avut o reacție fermă, iar partidele din coaliție au exprimat poziții categorice. Dacă analizăm declarațiile făcute ieri de Ion Diaconescu, un politician care a vorbit întotdeauna cu respect despre rege, și ale lui Mircea Ionescu Quintus, atunci ne dăm seama că nici vorbă de o pornire promonarhică la actuala coaliție. Ba dimpotrivă ! Dacă luăm în calcul tărăboiul stârnit, atunci avem imaginea clară a celei mai ferme poziții antimonarhice exprimate de actuala coaliție și de președintele Constantinescu. Chiar dacă delimitările președintelui și ale principalilor lideri de partid nu vor ajunge la toți antimonarhicii isterici, declarația acestei asociații fantomatice, în loc să provoace simpatii, a prilejuit reafirmarea ideii că actuala putere nu este dispusă să cedeze nici în fața prestigiului monarhiei.

Rămâne în discuție situația miniștrilor. Ei au jurat credința republicii și Constituției, deși în sufletele lor au rămas monarhiști. E o problemă de conștiință și, în același timp, de credibilitate. Un monarhist serios nu va accepta niciodată să servească un guvern republican. După cum cel care o face poate fi bănuit de duplicitate sau chiar de sacrificarea obrazului pe altarul intereselor. Oricum, gestul celor trei miniștri de a apărea pe o asemenea declarație dă prost pentru un guvern care are și așa destule probleme. În mod normal, ei ar trebui destituiți. Dar eliberarea a trei miniștri înseamnă o mică remaniere. Dar guvernul abia a fost remaniat și Victor Ciorbea nici n-a încheiat bine propozițiile amenințătoare la adresa celor care se vor dovedi alături. Își va respecta promisiunea și atunci va fi în situația de a remania un guvern care nici nu s-a întors bine la masa de lucru ! Sau va închide ochii după ce-i va urechea bine pe cei trei ! Caramitru pare singurul rebel. N-a dat nici o justificare și nici nu-i pasă. Și așa și-a depus demisia. Sfârșitul anului va aduce despărțirea sa de guvern și, probabil, de orice altă formă a puterii. Cele două experiențe nefericite (CPUN și Ministrul Culturii) se pare că l-au vindecat definitiv de o lume în care a ajuns din greșeală.

Pentru serviciul făcut țărăniștilor, liberalilor și președintelui, cei trei ar putea fi scăpați. Pentru consecvența și fermitatea anunțate de Victor Ciorbea, ar trebui destituiți. Între ce se va alege vom afla în zilele următoare. Oricum am suci-o, bila neagră rămâne tot în buzunarul unora de la putere.

12 decembrie 1997

Ruleta rusească

Nu miroase deloc a bine toată această cascadă de evenimente care împing viața politică spre o tensiune echivalentă cu o fundătură periculoasă. Lipsiți de experiența unui exercițiu politic, coaliția și guvernul cad mereu din lac în puț. Nici nu poți să-ți dai seama dacă toate acestea sunt chiar gafe ale nepriceperii și naivității. Producția de situații conflictuale depășește cu mult normalul pentru a nu ne întreba dacă nu cumva, pe lângă înclinația puterii de a mușca din tot felul de gălușște, mai există cineva « de bine » care le ajută să ajungă cu capul în zid. Le pregătește minuțios, apoi dă ghes ca guvernul și coaliția să cadă în nadă. Și apoi tot el urlă, folosind cuvinte mari, principii fundamentale, dar mai ales patriotismul, care culcă orice logică și face pârtie prin toate capetele.

Lăsăm deoparte toate evenimentele care ne apasă și ne întoarcem la România sfârșitului de an 1997. Un refuz NATO care poate fi luat și ca refuz, dar care este și o amânare pentru 1999. O primire a României în Pactul Nord-Atlantic ar însemna o linie NATO de la Baltica până la Marea Neagră. Adică un cordon economic, strategic, politic, chiar și o graniță pe care se poate contura o strategie de protecție împotriva criminalității economico-financiare. Zona geopolitică s-ar structura altfel și ea ar include România de partea lumii civilizate.

O asemenea mișcare ar incomoda enorm interesele majore conectate atât la politic, cât și la economic (chiar și la petrolul Caspicii). Aceste adevăruri simple nu pot fi omise atunci când asistăm la o turbulență suspectă pe scena politică românească. Prea apare ea stârnită din nimicuri și din senin, prea sunt forțe care o urmăresc dinadins pentru a nu le bănui implicate și în strategii rafinate și complexe de îndepărtare a României de șansele mai mici sau mai mari de a trece din grupul lumii nesigure în cel al țărilor civilizate.

Altfel cum ne-am putea explica renașterea neașteptată a unui spirit naționalist, intrat în vizibil declin după semnarea Tratatului cu Ungaria și resuscitat pe neașteptate de dispute minore sau majore ? Cum se explică șirul de gafe ale guvernului Ciorbea (în ciuda faptului că el prezintă o adevărată înclinație spre așa ceva !) ? Trecând peste talentul guvernului de a ieși prost din orice, apare clar o preocupare de a compromite executivul cu orice preț. Oricâte bâlbe comite acest guvern Ciorbea, el începe să aibă imaginea dușmanului public nr. 1, în ciuda faptului că se străduiește să urmeze o linie normală, obligatorie chiar, spre reformă și restructurare. Dacă guvernul o încasează mereu din cauza slăbiciunilor, atunci cum se explică și campania de compromitere a serviciilor secrete și a Poliției ? Chiar nu se vede că descalificarea

lor este un scop constant al ultimelor luni ? Prea se clatină instituții ale statului sub presiunea unor incidente, ca să nu bănuim că, dincolo de naivitate sau chiar de prostie, mai este ceva. După ce au fost atinse și acestea, după ce guvernul a fost ridiculizat de o situație apărută la nici o săptămână după remaniere, fiind împins ușor spre neputință, nu se vede în fiecare zi o intensificare a campaniei de terfelire a instituției prezidențiale ? Adică servicii secrete n-avem, guvernul este de nimic, președintele este responsabil de toate relele, poliția este ridicolă, armatei îi cad MIG-urile, băncile se clatină, și de aici concluzia că România nu merită nici atenție, nici încredere, că ea trebuie lăsată să se clarifice singură, ca mai apoi să fie luată în calcul pentru instituțiile europene de anvergură.

Dacă aceste interogații, care trimit la ipoteze, au mai mult decât un dram de acoperire, atunci nu ne rămâne decât să ne întrebăm nu care sunt forțele interesate în provocarea haosului, ci care sunt mijloacele și oamenii prin care această strategie se exprimă. Și dacă mijloacele le vedem cu fiecare știre-bombă pe care ne-o furnizează viața politică, atunci nu ne mai rămâne decât să vedem care sunt principalii actori. Pornind de la ei, am ajunge destul de ușor la rădăcina unor lucruri care par extrem de grave și de periculoase.

Ce se vede la suprafață e revoltător și scandalos. Dar prea ieșim cu toții naivi și proști ca îndărătul acestor situații-limită să nu fie și codița diabolică a unui dirijor care ne vrea morțiș dincolo de hotarele lumii civilizate !

13-14 decembrie 1997

La tribunal

Chiar dacă a compărut în calitate de martor, Ion Iliescu a fost pentru prima dată în fața unui tribunal. Acest fapt, aproape incredibil pentru o anume mentalitate, are meritul de a ne arăta forța teribilă a democrației. Și ne explică în același timp de ce fostul președinte l-a ocrotit de la distanță pe liderul minerilor. Vremea tulbure de după revoluție a lăsat loc pentru tot felul de personaje. Acestea s-au umflat peste măsură, au ieșit deasupra apelor tulburi, și țara întreagă le privea ca pe niște valori. De fapt, ele nu erau decât simbolurile slăbiciunilor adânci, ale căror urme le vom vedea peste ani. Numai într-o asemenea perioadă nebună puteau apărea pe prima scenă personaje de talia lui Miron Cozma, Vadim, Dumitru Mazilu, Gelu Voican și atâtea alte nume peste care se așterne praful.

Dacă trecem peste acest fapt, în premieră în România, nu putem totuși să nu reținem declarația fostului președinte. Ion Iliescu a depus mărturie în favoarea lui Miron Cozma. Adică a încercat să-i justifice faptele. Mai corect spus, a susținut teoria că a fost vorba de o mișcare spontană, care trebuie judecată în contextul acelei perioade. Iar Miron Cozma, la un moment dat, ar fi fost « prizonierul ortacilor săi ». Nu sună rău ! Dar sună fals. Fostul președinte continuă o politică specială față de Miron Cozma. În cei cinci ani de la ultima mineriadă, în ciuda tuturor matrapazlâcurilor în care a fost implicat, Miron Cozma a avut liniște până la arestare. Public și pe șleau, el n-a fost niciodată acuzat de Ion Iliescu. Și nici deranjat. După arestarea lui Miron Cozma în acest an, ne așteptam ca adevărul despre cele două mineriade să iasă la suprafață. Mai puțin ne interesa cazul polițistului agresat sau al scandalului de la restaurantul din Vale, chit că și acelor oameni trebuie să li se facă dreptate. Mai mult, în momentele care au urmat arestării, Miron Cozma a făcut tot felul de insinuări. Că ar putea spune una sau alta despre cele petrecute. Evident, nu se referea nici

la femeia omorâtă, nici la polițistul agresat, nici la cârciuma devastată. Făcea trimitere la lumea politică, la implicările ei în diferite evenimente, scandaluri sau, poate, mânării de anvergură. Şi totuşi, Miron Cozma n-a făcut nici o dezvăluire senzaţională. Mărturia lui Ion Iliescu vine să ne confirme acest lucru. Miron Cozma va rămâne mut în legătură cu mineriadele, iar Ion Iliescu nu-l va acuza niciodată. Ba dimpotrivă, va încerca să-l justifice, chiar să-l apere. După cum e de aşteptat ca oamenii care au fost în apropierea lui Ion Iliescu, în loc să facă depoziţii în numele adevărului, să păstreze şi ei tăcerea. Şi astfel, nu vom avea niciodată o concluzie juridică demnă de a fi suprapusă adevărului. Pentru că, oricâte sentinţe de nevinovat se vor da pe seama lui Miron Cozma şi oricâte depoziţii va face Ion Iliescu, noi vom rămâne cu convingerea unei legături strânse între puterea de atunci şi sosirile devastatoare ale minerilor în Bucureşti. 'Geaba iese o sentinţă care să-i scoată curaţi pe cei doi, ea va rămâne doar semnul neputinţei justiţiei sau al compromisului, al căderii la pace între cei implicaţi. Dar societatea românească, mai ales cei care nu pot să uite bâtele pe spinare, cei care au văzut dovezile, atunci clare ca lumina zilei, nu vor uita niciodată că mineriadele n-au fost fenomene spontane, ci dirijate din cele mai înalte scaune ale puterii. Tribunalul Suprem, Curtea Supremă de Justiţie, Curtea Internaţională de la Haga, plus tribunalele de pe lumea cealaltă le pot elibera celor doi petiţii de nevinovaţi. Dar convingerile noastre rămân aceleaşi.

Faptul că la această depoziţie Ion Iliescu a încercat să paseze responsabilitatea la ţărănişti, pentru că, de spaimă, i-au primit în sala congresului de la Teatrul Naţional, la Doina Cornea (în 1991, autoare a unei monumentale gafe), sau la restul opoziţiei ne arată că Ion Iliescu încearcă să-şi apere o imagine a trecutului imediat în acelaşi mod în care a făcut-o şi înainte. Escamotând adevărul, deturnând sensurile şi construind o solidaritate discretă cu Miron Cozma. Ultimul tace, iar fostul preşedinte îi dă un semn de loialitate chiar şi în faţa judecătorului. E un semn de consecvenţă care merită apreciat. Dar îndărătul lui se încearcă îngroparea unui adevăr prin obţinerea unei sentinţe cu valoare de patalama de nevinovat. Adevărul din oameni moare odată cu ei, pe când cel din hârtii rămâne la dispoziţia eternităţii.

15 decembrie 1997

Ei – bandiţi, noi – fraieri

Nici caldă, nici rece ! Călâie şi lălâie rămâne situaţia României şi după întâlnirea de la Luxemburg. Nici Vestul nu are curajul să ne spună dacă a renunţat la noi sau nu, nici noi nu suntem în stare să-i dovedim că merităm din plin. Se repetă la indigo situaţia de la Madrid. Căderea Cortinei de Fier găseşte Vestul într-o situaţie de nepregătire. Adică fără soluţii ferme. Această formulă definită de « să mai vedem », adoptată şi în cazul NATO, şi în cel al Uniunii Europene, e cum nu se poate mai nenorocită. Le dă vesticilor posibilitatea de a se răzgândi şi îi lipseşte şi pe oamenii politici români de un suport ferm pentru o strategie de durată. Toate aceste amânări elegante nu fac decât să sporească dificultăţile clasei politice româneşti. Într-un fel, ea este lăsată să joace singură. Poate să reformeze economia şi să convingă populaţia ? Foarte bine, suntem ai Europei ! Nu reuşeşte ? Foarte bine, vesticii se pot spăla pe mâini în linişte şi se pot scuza că nu am atins standardele obligatorii. Toată această strategie – în cele din urmă, o formă de nehotărâre – va fi destul de greu înghiţită de populaţie. Tot anul 1997, românii au trăit un spirit proeuropean greu de egalat de procentajele altor ţări est- şi central-europene. Şi, cu toate acestea, s-au ales cu pro-

misiuni. Și, ca în toate cazurile, în loc să accepte minusurile României, vor privi din ce în ce mai chiorâș spre obiecțiile europene. E mai ușor să vezi paiul din ochii altora decât bârna sărăciei care îți sparge retina. Așa că nu ne rămâne decât să vedem cum invocatul spirit proeuropean al românilor se va stinge încet-încet. Și, dacă, într-o bună zi, vom atinge standardele impuse, nu-i exclus ca ele să corespundă unui sentiment de lehamite, dacă nu chiar de refuz, total opus entuziasmului din primăvara lui 1997.

Dacă privim lucrurile din perspectivă vestică, România a pierdut șapte ani de politică europeană. I-a pierdut prin nehotărârea din interior și prin lipsa de credibilitate externă. Schimbările noastre spectaculoase, « minunile » tipic românești n-au reușit să urnească inflexibilitatea criteriilor occidentale. Și nici nehotărârea marilor puteri. Acestea se schimbă cu rândul, din tabăra susținătorilor în cea a adversarilor, și își condiționează poziția de diverse favoruri economice. Vesticii au înțeles că privatizarea economiei socialiste și încercările de europenizare a României pot fi prilejuri excelente pentru a profita din plin. Pentru a lua partea leului dintr-un proces în care suntem prea slabi spre a ne mai arăta mușchii și a negocia la sânge vânzarea valorilor. Uneori pretențiile țărilor civilizate au chiar trăsături oneroase. Acestea exportă democrația simultan cu operațiuni financiare efectuate cu un cinism revoltător. Cel mai țanțoș susținător al României la nu știu care organism internațional n-are nici un scrupul în a condiționa o poziție politică de cumpărări de fabrici sau de băgatul pe gâtul românilor al unui model de stâlp de curent pentru iluminatul public la prețul de 3 500 de dolari bucata. Situația ingrată, speculată din plin de marile puteri economice și politice, pun clasa politică într-o situație extrem de dificilă. Aproape tragică. De o parte, condițiile externe, de partea cealaltă, sărăcia și presiunile naționaliștilor. Chiar și în cazul unei exagerate ascensiuni a naționaliștilor, țările vestice nu par a fi prea îngrijorate. În fond, nu e responsabilitatea lor.

Faptul că Occidentul ne mai arată o dată că nu avea o soluție clară pentru țările estice ne-o dovedește și rezultatul de la Luxemburg. El îngreunează soarta întregii clase politice din România. Nu doar a coaliției sau a președintelui, ci și a opoziției, rezonabile sau sifilitice. De fapt, îngreunează soarta tuturor românilor. Decizia de la Madrid (care începe să se clatine și ea) și cea de la Luxemburg ne lasă mai mult singuri decât alături de marile puteri. Dacă putem, putem. Dacă nu, la revedere ! E ca și cum am privi un vlăguit care încearcă să traverseze Dunărea și, în locul colacilor de salvare, i-am arunca biletele pe care scrie, dacă ajungi, îți va fi bine, dacă nu, sincere regrete și ne vedem pe lumea cealaltă !

Nu ne rămâne decât să dăm vârtos din brațe și să tragem cu coada ochiului pentru a vedea dacă pe țărm ne mai așteaptă cineva.

16 decembrie 1997

Poa' să ningă, poa' să plouă !

Dacă ar fi să ne punem mintea cu Katona Ádám, care a spus sâmbătă că românii ar trebui să învețe maghiara, atunci ar trebui să-l « urechem » de nas pe liderul maghiar, dar s-o facem bine de tot, până când ajunge să-și înfășoare trompa în jurul gâtului ca un fular bogat. Dar asta ne-ar obliga să ne punem mintea și cu ceilalți, și cu pastorul Tőkés, și cu Funar și Vadim, pe care, în loc să-i urechem de nas, îi ajutăm suflându-le în pânze. Declarația lui Katona Ádám va irita cu siguranță și va scoate din piepturile verzi de aramă suspine răsunătoare. Nu pentru că maghiara

n-ar fi o limbă frumoasă, că n-ar fi utilă celor care vor să cunoască această civilizație sau că nu le-ar fi și mai necesară la traversarea Ungariei cu trenul, cu autobuzul sau cu autoturismul. Declarația președintelui Inițiativei Ardelene nu face decât să pună paie pe foc. Ea face parte din excesele menite a-i zădărî pe români. După cum cele făcute de Vadim și Funar au meritul de a-i enerva peste măsură pe maghiari. De fapt, fiecare trăiește din isteria celuilalt. Și, dacă am elimina aceste vârfuri, tot n-am ajunge la o situație de normalitate. Cea de-a doua parte a acestui an poartă pecetea disputei în jurul limbii române. Dar o dispută oarbă, care a însemnat doar acuze dintr-o parte spre cealaltă. Un dialog real n-a existat. Și nici nu s-a putut înjgheba. Chiar și la nivelul coaliției, acest dialog a fost tot unul al surzilor. Adică UDMR a pretins și, în cele din urmă, pentru că nu aveau încotro, ceilalți au acceptat și au semnat un protocol. Iar protocolul a stabilit norme de comportament într-o problemă dată, adică în cazul special al istoriei și geografiei în limba română pentru școlile maghiare. Protocol-neprotocol, dar dialog, *ninci*. Adică zero. Pentru că un dialog ar fi presupus puncte de vedere logice, exprimate civilizat și cu beneficii pentru subiectul în cauză pe măsură ce se derulează comunicarea. Or, UDMR a vrut să aibă dialog doar în sensul că el asta a vrut și asta trebuia să obțină. În același timp, trebuie să recunoaștem că un dialog în adevăratul sens al cuvântului e destul de greu de purtat pe subiectul în cauză fără ca una din părți să-și piardă cumpătul.

Amenințarea cu retragerea de la guvernare n-a făcut decât să mai aducă un punct în palmaresul României Mari. Ea ne-a atras atenția asupra unei strategii periculoase. Tehnica lui « ia cât poți până poți », aplicată de UDMR la guvernare, n-a făcut decât să ducă România într-o situație de nesperat naționalism. Neeșalonarea unor pretenții ale UDMR pe întreaga perioadă a guvernării (greșeală majoră a Convenției și a USD) a făcut ca anul ce trebuia definit de reforma economică să fie caracterizat și de o recrudescență a naționalismului. Iar tehnicile folosite de formațiunea maghiară, cu condiționări, șantajări, amenințări n-au făcut decât să adauge greutăți pe celălalt talger al balanței.

La congresul din octombrie, UDMR a lansat un adevărat program economic. Chiar am salutat acest lucru, și el era semnalul că menținerea UDMR pe chestiuni strict etnice devenea sinonim cu acumularea de praf de pușcă. Propunerile UDMR în plan economic meritau toată atenția, mai ales că ele se potriveau ca o mănușă pentru situația economică a României. Numai că acel semnal economic a murit chiar în clipa în care s-a născut. De atunci n-a mai auzit nimeni nimic. Praful s-a ales de el. Iar UDMR s-a întors cu arme și bagaje la scopurile lui mici, de interes strict comunitar. Aceasta ne atrage atenția asupra faptului că pentru UDMR reforma economică nu este o prioritate. Poate să ne meargă și mai prost, formațiunea maghiară nu-și face nici o problemă ! Ea rămâne concentrată pe învățământ și limbă, adică exact pe domeniile care provoacă cele mai multe controverse.

Nu ne rămâne decât o întrebare. Vor cu adevărat maghiarii din UDMR un progres real în obținerea drepturilor pentru minoritatea pe care o reprezintă ? Atunci, un alt comportament public și politic este obligatoriu. Dacă nu, înseamnă că prioritatea lor numărul unu este întreținerea acestui naționalism umflat, care să le justifice existența, să le permită să poarte steagul de victimă.

Revenirea amenințătoare a naționalismului vine și din modul de a acționa al UDMR, și din greșelile guvernului, și din apetitul unora de a vorbi despre patrie din doi în doi, și chiar dintr-o anume isterie a ziariștilor.

17 decembrie 1997

Munca la pușculiță

Ieri, la Camera Deputaților a reînceput bătălia pentru Bancorex. Partidul Democrat a carotat Legea de abilitare a guvernului pentru a emite ordonanțe pe parcursul vacanței parlamentare. Din fericire, legea a trecut, agățată în pioneze, cu un singur vot. Dar situația creată ne arată un Partid Democrat hotărât să folosească toate mijloacele pentru a-și atinge scopul. Adică președinția Bancorex. Dacă ținem cont că președinția Bancorex face parte din algoritm și din târgul politic încheiat cu țărăniștii, atunci oamenii lui Petre Roman țin morțiș să primească felia promisă. Este și singura scuză. În nenorocitul de algoritm au fost incluse și băncile cu capital de stat care urmează a fi privatizate. Vă dați seama că această operațiune este una plină de miere ! Altfel nu s-ar bate ca disperații reprezentanții partidelor. Cine pretinde că toată această sfâșiere politică e declanșată doar pentru a da omul care să supravegheze corectitudinea operațiunii, acela minte cu nerușinare. Abia acum încep să se vadă roadele muncii politice. Cine semnează vânzarea cutărei fabrici, cui și cu ce foloase ! Aici stă toată cheia și, oricât încearcă să ne convingă cineva că această bătălie este numai pentru principii, nu face decât să ne încrânceneze pentru a aduce dovezile tranzacțiilor îndoielnice. Acum se vede și la primării pentru ce s-au bătut partidele și consilierii. Nici un nenorocit de iluminat nu mai este scutit de interese politice. Cui l-am promis, cui îl dăm și cu ce foloase ! La fel și cu băncile.

Dacă lupta Partidului Democrat pentru Bancorex își are rădăcinile și suportul în algoritm, ea nu are nici o rațiune logică. Pentru că pretențiile Partidului Democrat nu fac decât să mascheze interese meschine. Și nu e vorba doar de Partidul Democrat. Numirea numai pe criterii politice a oamenilor la băncile de stat înseamnă o greșeală de fond, despre care am mai scris. Și opinia publică a dat destule semne de nemulțumire față de această împărțire politică. Un Temeșan, venit la Bancorex de la Partidul Democrat, de la țărăniști sau de la liberali, ar însemna în mod cert o favorizare a unor clienți sau apropiați ai partidului respectiv. Chiar un control la sânge al creditelor tot lasă loc pentru folosirea forței unei bănci în scopuri politice. A pune cea mai mare bancă din România sub influența unui partid ar fi nu doar un semnal lamentabil dat spre lumea finanțelor, ci și o breșă pentru favoruri de grup. Toată lumea stă cu gândul la alegeri. Mai curând sau chiar în 2000, sponsorizările către fundații nu vor fi acte de caritate, cum n-au fost nici până acum, ci doar scurgeri acoperite spre partidele politice flămânde.

Faptul că democrații lui Petre Roman sunt între cei mai activi agenți economici ridică serioase semne de întrebare asupra dorinței fierbinți a partidului de a avea o influență decisivă într-o bancă de prima mână. Dar această operațiune mai are și alte riscuri. Ea atrage atenția electoratului că PD își urmărește la sânge interesele proprii, chiar înaintea intereselor sale. Că primează nevoile grupului într-un moment în care toată lumea se zbate în necazuri chinuitoare. Două dintre partidele coaliției chiar sunt percepute în acest moment ca urmărindu-și cu sânge rece interesele. E vorba de UDMR și de PD. A continua această strategie cu orice preț înseamnă a pune la bătaie tot capitalul politic, în vizibilă diminuare, doar pentru atingerea unui scop care, în cazul PD, înseamnă bani, iar în cazul UDMR, noi drepturi pentru minorități.

Cazul Bancorex, cu încercarea disperată de blocare a unei legi care să-i permită guvernului să lucreze eficient și pe perioada vacanței parlamentare, ne arată că bătălia pentru ciolan se întețește. Vrem-nu vrem, anul următor vom vedea în ce măsură exercitarea puterii va rămâne un scop nobil sau va fi doar umbrela pentru interesele personale sau de grup, cele atât de hulite în cazul PDSR. Și, pentru ca obișnuiții cititori ai *Evenimentului zilei* să nu-și facă iluzii de sărbători, îi anunțăm de pe acum că s-a deschis deja sezonul de profitat de pe urma politicii. Avem prea multe semnale și suficiente dovezi pentru a deschide o discuție dureroasă, în contrast izbitor cu campania electorală și chiar cu anticorupția.

18 decembrie 1997

Cine știe adevărul despre decembrie ?

Au trecut opt ani de la prima scânteie apărută la Timișoara. De la primii morți pentru o cauză care părea vitală pentru toți românii. Și care, între timp, a devenit mai puțin însemnată. Unii au ajuns chiar să regrete epoca de aur. În toți acești ani, s-a vorbit însă despre responsabilitatea unor personalități comuniste în desfășurarea evenimentelor presărate cu crime. După cum s-au făcut destule trimiteri și au fost aduse multiple dovezi ale implicării unor ofițeri superiori ai armatei române. În plus, s-au creat comisii parlamentare, asociații și comitete pentru cercetarea acelor evenimente. Iar concluziile au fost întotdeauna contradictorii. În România există o adevărată artă de a scăpa de responsabilități. Dar modul în care a dispărut răspunderea este cel mai spectaculos în cazul evenimentelor din decembrie. Mai întâi s-au petrecut crimele de la Timișoara, iar mai apoi au apărut teroriștii. Multă lume a rămas (și va rămâne) cu convingerea că teroriștii n-au fost decât o admirabilă ficțiune care a învăluit în tensiune și crimă tot ce s-a petrecut la Timișoara. Cel puțin așa a lăsat să se înțeleagă modul în care au fost cercetate de Poliție, Parchet și binevoitori politici cazurile dintre 16 și 24 decembrie 1989. Prima tentație pe care o avem este să punem totul pe seama lui Ion Iliescu și a celor care i-au fost alături vreme de șapte ani. Și o anume responsabilitate tot nu poate fi evitată. Ion Iliescu a făcut apeluri, în principiu, pentru descoperirea adevărului legat de decembrie 1989. Dar niciodată n-a reușit să fie convingător. În același timp, instituții ale statului, dominate mai degrabă de un hățiș de relații și interese, n-au fost în stare să-și exercite prerogativele conferite de legile României. Au făcut slalom printre paragrafe, au evitat probe și au avansat neclarități năucitoare, menite a stârni neîncrederea.

Președintele Emil Constantinescu a câștigat și prin promisiunile hotărâte că va încerca tot ce se poate pentru aflarea adevărului. Și, la puțină vreme după instalarea sa în funcție, chiar a cerut instituțiilor abilitate să purceadă la descoperirea adevărului privitor la decembrie 1989.

Pentru că este vorba despre o promisiune politică, noi trebuie să ne întrebăm dacă ea poate fi înfăptuită în întregime. Poate că nu întâmplător în aceste zile au apărut primele informații din acest an legate de cercetarea și judecarea unor cazuri de vinovați. Să fi apărut chiar acum primele rezultate sau există un interes de a arăta populației că, iată, în sfârșit se face ceva ? O asemenea încercare ar fi cu totul nefericită. Cei mai mulți dintre români sunt convinși că adevărul nu-l vom afla niciodată în întregime. Doar în cazurile unor victime sau răniți mai există, poate, martori sau oameni care strâng probe și care speră cu înfrigurare că adevărul va ieși la iveală. Pentru aceștia merită făcute toate eforturile. Într-un caz concret, un om a fost ucis sau rănit. Pe baza a tot ce există, ar trebui să avem și o judecată dreaptă. Amintirea celor dispăruți și conștiințele celor care au văzut vor fi eliberate de apăsarea nedreptății tăinuite. Dar sentințele în aceste cazuri nu vor ține loc de adevărul pe care îl așteptăm despre

1989. Important este ca, în cazuri concrete, să existe judecăți drepte. Din acest punct de vedere, promisiunile lui Emil Constantinescu ar putea fi înfăptuite. Dintr-un punct de vedere mai larg, cu siguranță, nu. Pentru că adevărul despre decembrie 1989, dincolo de ce îi revine justiției, îi revine și îi aparține istoriei. Orice încercare de a produce iluzia unui adevăr fabricat din nevoia de a respecta o promisiune poate să sfârșească la fel de prost ca și cea de a înmormânta lucrurile pentru totdeauna.

Dacă declarațiile procurorului general nu-i aparțin propagandei, multe cazuri vor avea parte de lumină. Dacă nu, încă o promisiune deșartă. Acum, când frica nu mai poate să închidă guri, ar trebui să aflăm tot ce se poate afla. Dar în nici un caz să cădem în partea cealaltă. Să fabricăm vinovați cu orice preț, lăsând descoperită partea cea mai grea a justiției. Dreptatea.

19 decembrie 1997

Între pragmatism și iluzie

Cancelarul Kohl i-a spus lui Emil Constantinescu că la aceeași masă a stat și Ceaușescu și « acum mi-e silă ». Propoziția cancelarului poate fi luată ca o anecdotă, ca o confesiune, dar poate fi privită și ca un afront diplomatic. Amănuntul poate fi trecut cu vederea, după cum poate fi privit și ca un colț în jurul căruia, după ce săpăm, dăm de o stâncă uriașă, ascunsă privirilor. Pentru că declarațiile formale, făcute de oficialii germani la nici trei zile după ce am avut parte de o pasare elegantă la Uniunea Europeană, nu pot avea decât valoare protocolară. Mare minune nu sunt nici invitațiile adresate investitorilor germani. Un gest curtenitor și plin de promisiuni din partea președintelui României nu poate îndulci și nici nu poate face mai tentantă oferta economiei românești. Sigur că o vizită a președintelui Constantinescu în Germania, mai ales prin contactele la vârf, este un câștig și un pas înainte. Față de ce a izbutit Ion Iliescu, e mult. Față de promisiunile generale ale germanilor, e foarte puțin. Dacă luăm în calcul și precizarea lui Kohl legată de Ceaușescu, avem imaginea unor relații care sunt și vor fi tarate de istoria imediată, chiar și de cea îndepărtată. Și, nu în ultimul rând, de situația economică și chiar de anvergura politicii de acum.

Vizita în Germania poate fi pretextul pentru o discuție mai adâncă despre politica externă românească și chiar despre prestația președintelui. El a reușit să aducă destul oxigen în acest domeniu, să schimbe total unghiul de percepție a României. Chiar să construiască o strategie politică pe termen mediu cu vecinii și cu zonele economice de interes ale globului. Dar începe să vină vremea la care toate acestea vor fi judecate numai și numai prin prisma eficienței. Or, politica președintelui se îndreaptă spre un moment de cumpănă. Fără eficiență, ea rămâne un eșec personal. Urmată de manifestări concrete și, în special, de economie, ea devine o partidă câștigată. Dar riscul de a ieși sau nu deocamdată nu depășește cincizeci la sută.

Emil Constantinescu a fost primit în Vest cu satisfacția că România nu mai este reprezentată de un tip uman despre care vesticii spuneau în privat că este « comunist împuțit ». Această nouă atitudine îi va fi provocat lui Emil Constantinescu o euforie, chiar o expansiune în planul contactelor externe. Într-un anume fel, refugiindu-se în problemele externe, Emil Constantinescu zâmbește, dă interviuri, vizitează, negociază, transmite mesaje politice de la un șef de stat la altul. Am putea spune că există chiar aparențele unui comportament extern de anvergură. În același timp, ea poate deveni începutul unei iluzii crunte a actualului președinte. Pentru că toată această politică nu înseamnă nimic fără eficiență, fără tratate semnate, fără punți economice solide. De la contacte binevoitoare, informale și prietenești, până la sentimentul că a devenit un pilon de bază al politicii internaționale nu mai este decât un pas. Pasul până la iluzie. Din acest punct de vedere, o anume prudență, un anume cinism în urmărirea unor rezultate imediate ar trebui să caracterizeze prestația președintelui. Altfel, el riscă să se îmbete cu apa rece și parfumată a primirilor protocolare, a promisiunilor generale. În loc să-și explice prin cine știe ce rea-credință părerile contrare, Emil Constantinescu ar trebui să analizeze cu maximă luciditate și perspectiva cealaltă. Din acest punct de vedere, articolul neiertător din *Süddentsche Zeitung*, în loc să enerveze, ar putea fi o bună bază de plecare. Pentru că ziarul german, în loc să facă pe oficiosul guvernului, cum au făcut și alte ziare prin Asia, îl ia pe președintele României în răspăr, nu iartă nici guvernul, nici implicarea în remaniere și nu-i menajează nici comportamentul.

Sigur că Emil Constantinescu va fi în situația de a trage linie după un an de politică externă și va rămâne cu o mulțime de concluzii ivite dincolo de presiunea imediată a întâlnirilor istorice. Va descoperi cât apasă trecutul politic al României și cât de greu este să înlături prejudecățile sau gafele și vinovățiile predecesorilor la șefia României de la 1990 și până astăzi. Dar președintele va trebui să descopere și sfârșitul fazei de entuziasm, uneori naiv pentru a putea face loc construcției politice solide, eficiente, atât de necesară României.

20-21 decembrie 1997

Justiție sau răzbunări politice ?

Într-una din puținele dăți în care am stat mai mult de vorbă cu Corneliu Coposu, acesta a râs : ce proști sunt ! Ăștia își imaginează că, în momentul în care pierd puterea, noi o să-i băgăm în pușcărie ! Ei nu gândesc politica decât așa cum au făcut-o ei cu adversarii lor. Atunci, Corneliu Coposu, fără să ignore supremația justiției, a vorbit despre generozitate în comportamentul politic. Și eu l-am crezut și-l mai cred și astăzi, chiar dacă vremurile încep să dea altfel de semnale. Unul dintre ele a apărut ieri prin declarația procurorului militar Dan Voinea. Acesta a spus că Ion Iliescu « va fi audiat ca martor, dar și ca făptuitor ». Din câte înțeleg, asta înseamnă că Ion Iliescu va fi judecat. Sau că este foarte aproape de un proces. Afirmația șefului Secției Parchetelor Militare merită toată atenția. Ea deschide perspectiva ca Ion Iliescu să fie cercetat sau judecat pentru faptele sale.

Nu cred că se vor găsi prea mulți care să mă creadă un susținător sau un simpatizant al fostului președinte al României. La un moment dat, chiar m-a amenințat cu justiția. De-a lungul anilor, l-am acuzat de mai multe ori, chiar l-am măscărit când ajungeam la exasperare. Dar cei șapte ani care ne-au dus la disperare și care au paralizat România în drumul său spre lumea civilizată sunt una, iar deschiderea unui proces împotriva lui Ion Iliescu mi se pare cu totul altceva. Chiar un fapt extrem de periculos. Să mă explic.

Politic vorbind, Ion Iliescu este responsabil de faptul că România se află în situația de acum. El a condus, în baza unei strategii originale, cu deschideri spre democrație, dar și cu frica schimbărilor. Politica sa a fost hermafrodită. Adică și democratică, și marcată de gândirea comunistă. Dar a fost politica sa, pe care a făcut-o în baza unui suport popular covârșitor. Iar responsabilitățile sale, oricât de mari sunt, țin de politică, și judecata asupra lor aparține politicii și istoriei, în nici un caz justiției. Oricâte consecințe nefaste a avut regimul Iliescu asupra României și asupra vieții fiecăruia dintre noi, politica trebuie să rămână politică. Exclude această axiomă

supremația legii ? În nici un caz. Și Ion Iliescu, și Emil Constantinescu, și oricine trebuie să răspundă în fața legii, bună sau proastă, așa cum este ea. Din acest punct de vedere, pasul făcut de procurorul Dan Voinea este unul periculos. Fără să aprecieze date exacte, el a avansant deja cercetarea lui Ion Iliescu în calitate de făptuitor. Are Dan Voinea toate datele și dovezile pentru a face un asemenea lucru ? Nu pot răspunde în nici un fel. Dacă le are, atunci ar fi fost corect să le prezinte, pentru a nu fi suspectat că nu le are și că prin declarația sa nu face decât să urmeze o instrucțiune politică. Fără asemenea dovezi și precizări, suntem în situația de a ne imagina că Dan Voinea n-a făcut decât un gest de complezență. Adică, după un an de tăcere, exact în decembrie, când ar trebui să vedem primele rezultate ale cercetării evenimentelor din '89, pentru a arăta populației că promisiunile lui Emil Constantinescu se împlinesc, exact atunci ni se transmite o asemenea informație. Și tot în perioada aniversării mai vine și procurorul general cu câteva cazuri care au menirea de a enerva orice om de bun-simț ! De ce acum, și nu cu luni în urmă ? Nu se naște astfel posibilitatea ca investigarea evenimentelor din decembrie să fie percepută doar ca praf în ochi și ca o răzbunare politică ? Chiar dacă nu este așa, la prima vedere, lucrurile nu arată altfel. Pentru că Dan Voinea n-a venit să ne comunice lucruri zguduitoare, diferite de ce știam până acum. Dacă procurorul militar ar fi venit și ne-ar fi prezentat câteva dovezi ale faptului că Ion Iliescu a pus la cale masacrul de după fuga lui Ceaușescu pentru a acoperi un complot și bătălia pentru preluarea puterii, atunci am fi spus, iată adevărul despre decembrie 1989 ! Și am fi cerut și noi, și o vom face oricând în fața unor asemenea dovezi, judecarea lui Ion Iliescu pentru crimele care au urmat celor de la Timișoara. Dar asemenea dovezi încă nu avem. Dacă le are Dan Voinea, el trebuie somat să le prezinte și să deschidă imediat dosarul pentru a urma filierele de drept. Dar, dacă nu le are, Dan Voinea n-a făcut decât un joc politic, care mi se pare extrem de periculos pentru anii care vin. Adică declanșarea răzbunărilor politice sub oblăduirea justiției.

22 decembrie 1997

Desăvârșirea absurdului

Se pare că jocurile au fost făcute și pentru Bancorex, și pentru Garda Financiară. Prin aceste două numiri aflate la potou, se cam pune capăt algoritmului politic. În baza înțelegerilor încheiate între partidele din coaliție, s-a mers pe formula matematică de repartizare a posturilor din guvern, din regii, din bănci și, mai jos, din prefecturi, din direcții județene, din servicii de mâna a treia. Ba s-a ajuns la împărțirea, în conformitate cu algoritmul, până și a posturilor de responsabili ai piețelor agroalimentare neprivatizate. Adică toți centrii nervoși și de decizie au fost ocupați de reprezentanții partidelor politice de la putere, în proporție egală cu procentul acordat de electorat la alegerile de anul trecut. O fi bine sau o fi rău ? Suntem obligați să ne punem o asemenea întrebare după acest an de viață politică și după experiența numită pedeserizare. Pedeserizarea a fost un fenomen politic incriminat de actuala putere, chiar și de românii non-politici. Și a cântărit greu în pierderea alegerilor. Pe fond, ea a însemnat forțarea unor oameni de valoare din diverse instituții pentru a adera la fostul partid de guvernământ. Altfel, aceștia riscau să-și piardă posturile. Și mulți au făcut-o, cedând, ca și în situația partidului unic conducător. În cazul algoritmului, coaliția unic-conducătoare a ras totul, de la vârf până la bază. O dată pentru a depesederiza și a doua oară pentru a oferi satisfacție susținătorilor și membrilor săi. Pe fond, diferența este minimă. Aș putea spune că, din punctul de vedere al eficienței, pedeserizarea a avut un anume avantaj. Ea ținea cont de valoarea intrinsecă a oamenilor. Dacă pedeserizarea n-ar fi fost legată și de un fenomen de corupție, atunci am fi putut chiar sublinia o superioritate a acesteia față de fenomenul rezultat din algoritm.

Dacă rămânem în același plan, al comparațiilor între cele două fenomene, atunci ajungem la concluzia că numirea în baza algoritmului politic nu exclude câtuși de puțin corupția. O distribuie doar după alte principii. Ar fi incorect să nu recunoaștem că în acest an am avut parte de o adevărată inhibiție a fenomenului. Dar numirile pe baza algoritmului deschid aceleași perspective pentru aranjamente, mânării și corupție. Abia dacă peste un an sau doi vom constata că racilele puterii au rămas la nivelul acestui an sau s-au redus, abia atunci am putea vorbi de o superioritate a algoritmului. Din păcate, un scepticism trebuie formulat. Din mai multe locuri ne vin semnale că oamenii algoritmului profită ca și oamenii pedeserizării.

Încă o posibilitate deschide acest algoritm împins până în pânzele albe. A unei responsabilități totale a actualei puteri. Vrând-nevrând, lăsând rădăcinile politice să se întindă până la ultimele structuri ale societății, partidele coaliției pretind că au oameni care se pricep, că știu ce au de făcut, că au cu ce și-i pot convinge pe români să-i urmeze. Prea ne arată această operațiune că puterea nu este dominată decât de convingeri-beton, că nici o îndoială și nici o spaimă nu cutreieră legăturile sale nervoase. Aceasta va face ca fiecare eroare, fiecare disfuncționalitate, de la instituții mici, aproape neînsemnate, să treacă drept bile negre în contul puterii. Strategia algoritmului împins până la absurd are avantajul disciplinei de echipă. Dar, până acum, principala carență a puterii s-a dovedit a fi chiar neomogenitatea. Opusul avantajului este eșecul, cu consecințele lui catastrofale. Prin utilizarea algoritmului până la ultimele detalii, se creează pericolul unui eșec care poate mătura, pentru o perioadă lungă, cele trei componente ale coaliției.

După cum aplicarea algoritmului la bănci și la marile regii mi se pare tot o absurditate periculoasă. Semnalul dat de această operațiune nu poate fi luat ca semn de seriozitate nici în țară, nici în afară. În plus, el deschide calea unor abuzuri, a unor aranjamente și a unor acte de corupție care se vor repercuta ca lovituri în plex pentru actuala putere.

S-a încheiat șirul de numiri politice pe bază de algoritm. Noi îi dorim succes, dar o presimțire ascunsă ne șoptește că nu-l va avea.

23 decembrie 1997

Vin sărbătorile

Se apropie cu pași mari sărbătorile de iarnă. Ele ar trebui să ne aducă liniște și calm, să ne despovăreze de isteria disputelor, de încrâncenare și patimă. Poate că așa vom reuși să ne ridicăm deasupra lucrurilor și să le vedem mai bine pe cele mari, pe care se sprijină viața și viitorul nostru. În zilele de Naștere a Domnului, o reîntâlnire cu familia, cu prietenii ar putea să ne ajute să judecăm totul cu mai multă detașare și limpezime. Mulți nu vor putea face acest lucru din cauza apăsărilor. Sărăcia și necazurile s-au întins precum ciulinii pe hainele oamenilor. Chiar și speranța s-a mai stins puțin. Toată convingerea noastră că vom avea parte de un an cu schimbări majore s-a mai subțiat în putere. La guvernare s-au făcut destule greșeli, iar oamenilor le-au fost transmise mesaje confuze. Nu degeaba un sondaj a arătat că trei sferturi din populație nu înțelege ce înseamnă reforma. După cum multă lume a înțeles

că reforma e un fel de întâlnire cu binele. Din acest punct de vedere, primele încercări ale guvernului de a o demara au fost tot atâtea dezamăgiri. Pentru că reforma înseamnă șomaj, înseamnă fabrici închise, înseamnă sfârșitul muncii în dorul lelii. Acest șoc n-a putut fi trecut de mulți. Nici măcar membrii devotați ai partidelor reformiste din coaliție n-au înțeles mare lucru din ce se petrece și care este calendarul reformei. Și ei se așteptau mai degrabă la un strop de bine decât la un an al sacrificiilor.

Poate că n-ar fi rău să ne aplecăm puțin și asupra comportamentului nostru. De obicei, nu vedem decât gafele guvernanților, greșelile altora. Totdeauna mai binele nostru nu vine doar din cauza altora, iar noi, ca indivizi, nu avem nici o responsabilitate, nici o vină, nici o legătură. Conștiința societății atinge cu greu cote mai ridicate decât cele moștenite din anii socialismului. Încă nu ne-am debarasat de psihologia lui « să ni se dea », încă nu depășim condiția de acuzatori ai puterii și de rostitori ai cuvintelor « merge prost ». Sigur că merge prost, din o mie și una de cauze. Unele vin din istorie, altele, din politică sau din economie, cele mai multe vin de la putere. Dar multe vin și de la noi înșine. E o vreme extrem de neprielnică pentru cei slabi. Dar am văzut și mulți oameni care nu mai aveau slujbe, și o fuduluie prost înțeleasă îi împiedica să presteze munci care erau mult sub pretențiile lor. Încă n-am văzut prea mulți oameni care să fie într-o situație dificilă și care să mai fie dominați de un spirit constructiv. Ne-a luat și valul unui patriotism găunos, prost înțeles, ne iau și alte valuri, cum ne-a luat Caritasul sau Sabina Product. Și nu învățăm nimic din ele. Tot anul acesta ne-a mai arătat că redescoperim cu greu sentimentul de comunitate. Nu în sens general, național, ci în sens propriu, restrâns. În România, încă nu se pot asocia locatarii unui bloc sau de pe o stradă pentru a pune la cale ceva în comun fără intervenția statului sau a primăriei. Și, imediat ce apare o asemenea intenție, încep certurile pentru șefie. Orgoliile de nimic înăbușesc proiecte mari sau mici și oamenii nu reușesc să se solidarizeze pentru cauze care au nevoie nu de sute de mii sau de milioane, ci de o duzină de indivizi în unanimitate.

Încă un lucru care ne găsește unde ne-au lăsat anii precedenți. E vorba de rapiditatea cu care mușcăm din zvonuri și din informații false. Oricine lansează pe piață un zvon sau o jumătate de adevăr e mai iubit decât unul care oferă o dată exactă. De la credința nestrămutată în cuvântul tipărit, dominantă la strămoșii noștri, am ajuns chiar la o voluptate a bârfei, a zvonului, a lucrului total diferit de ce ni se spune sau ni se arată. De unde ar mai trebui să înțelegem că am devenit un popor de suspicioși. Punem la îndoială orice bună-credință, terfelim chiar și pornirile oneste și vărsăm zoaiele minimalizării și peste lucruri mari, de care avem neapărată nevoie.

Se aud sărbătorile de iarnă cum vin spre noi, de parcă ar adia o copilărie, și o întâlnire a fiecăruia cu sine ar putea prilejui și câteva din aceste gânduri. Sau altele, dar în ideea de a fi mai calmi, mai buni și cu mai multă aplecare spre a construi decât spre a demola.

24 decembrie 1997

Severin pleacă, buba rămâne

Ieri după-amiază, prin București, pe la stopuri, diverși conducători auto mi-au făcut semnul victoriei. Nu-mi imaginam la ce se referă, drept pentru care am coborât geamul și am întrebat pentru ce. Gata cu Severin ! Preț de două zile, Adrian Severin a redevenit inamicul public numărul unu ! Decontarea gafei sale, care a scandalizat mai toată opinia publică și presa română, venea ca o gură de oxigen, ca un

duş răcoritor după o zăpuşeală nebună. Acei câţiva dădeau semne de bucurie care se apropiau de cele de după victoria României în meciurile cu Columbia, Argentina şi Statele Unite. Adevărul este că şedinţa CSAT, prin anunţurile repetate pe televiziuni, prin amânarea până la o oră târzie a concluziilor, ne-a cam ţinut pe jăratic. Iar demisia de ieri, anunţată de Adrian Severin, a fost luată ca o mare victorie a opiniei publice şi a presei. Nu m-aş grăbi atât de tare.

În primul rând că Adrian Severin este primul om politic care demisionează în urma unei afirmaţii făcute în public. Chifle de o tonă sau două au mai tras mulţi, dar, până la urmă, toţi au scăpat în ceaţă, beneficiind şi de un adevăr arhicunoscut, că românii uită repede. Demisia lui Severin e un câştig pentru toată lumea. Omul politic trebuie să înveţe cum se lansează o campanie, cum se susţine şi cum se atinge scopul final. Flecăritul şi datul cu bâta în baltă sunt trăsături dâmboviţene, dar pentru politicieni, care aspiră la normele europene, ele rămân handicapuri, dacă nu chiar infirmităţi. Adrian Severin, un politician extrem de antipatic, pe lângă meritul de a fi inaugurat acest comportament civilizat al demisiei, mai are un merit. A fost consecvent. După răgazul dat de Victor Ciorbea de două săptămâni şi prelungit până alaltăieri (?!) de Emil Constantinescu, n-a dat-o cotită, nu a scăldat-o şi nu şi-a cerut scuze. A furnizat informaţiile pe care le avea şi a ţinut-o una şi bună. Nici măcar în alocuţiunea rostită cu prilejul demisiei n-a formulat nici scuze şi nici n-a retractat. Acest lucru trebui să ne pună pe gânduri. O fi Adrian Severin nebun sau cretin ? Oricât de enervant sau de nesuferit este fostul ministru de Externe, nu-l putem gratula cu asemenea cuvinte. Trebuie să-i recunoaştem o anume abilitate, o capacitate de a comunica atât în plan politic, cât şi diplomatic. Şi atunci cum a ajuns într-o asemenea situaţie ? A fost intoxicat ? I s-au promis dovezi care nu i-au mai ajuns sau i s-au părut suficiente cele câteva semnale primite de ici-de colo şi înlănţuite logic ? Şi dacă Adrian Severin a bătut câmpii cu graţie, drept pentru care Consiliul Suprem de Apărare i-a cerut să-şi asume răspunderea politică (adică demisia), atunci cum rămâne cu punctul 1, litera b al comunicatului ? Vă rog să-l citiţi atent : « S-au confirmat în acest mod o serie de fenomene semnalate în materiale comunicate SRI şi SIE de domnul Severin. Este vorba de acţiuni de compromitere a instituţiilor democratice ale României, cu deosebire a Parlamentului, Preşedinţiei şi guvernului, precum şi a personalităţilor politice, de încercare de a submina autoritatea instituţiilor fundamentale ale statului – Armata, Biserica, alte instituţii care apără ordinea de drept de încercări de tensionare a relaţiilor sociale, interetnice şi interconfesionale – menite să creeze României o proastă reputaţie internaţională, de difuzare de informaţii false în legătură cu instituţiile şi oamenii politici, pentru compromiterea lor. » Păi, acest punct b de la Consiliul Suprem de Apărare a Ţării nu-i dă dreptate lui Adrian Severin ? De ce i s-a cerut răspunderea politică ? Pentru că forţele şi autorii acestor acţiuni nu au putut fi identificaţi sau probele n-au fost suficiente ! Formularea din Comunicatul CSAT e mai gravă decât cazul Severin ! Nu de ziarişti sau de gură-cască, ci de unul din organismele importante ale statului este formulat un fenomen mortal pentru România. Dacă punem faţă în faţă conţinutul acestui paragraf cu punctul d, atunci nu se mai explică răspunderea politică. Într-o consecinţă logică, Severin ar fi trebuit nominalizat ca erou şi primul om politic care a atras atenţia asupra acţiunii concertate de compromitere a României.

Pentru că punctele se bat cap în cap a durat atât de mult şedinţa de luni seara ? Ceva ne scapă ! Demisia lui Adrian Severin nu rezolvă contradicţia. Asta înseamnă că problema rămâne. Nu sunt spioni, nu sunt agenţi, dar România o încasează constant de la păsări şi de la fluturi !

29 decembrie 1997

Hoașca întinerită

Puțini români au bani să se zbenguie pe țărmuri însorite în timpul sărbătorilor de iarnă ! Nici măcar la munte nu mai pot merge ! Singura excursie a românului a rămas mersul la țară, pe la neamuri și pe la părinți, de unde se întoarce cu cele tradiționale, pe care economia sofisticată a Vestului nu le va detrona niciodată din poziția de delicii supreme. Și în acest an, parcă mai abitir decât în alții, românii au stat cuminți pe la casele lor. Ba parcă s-au auzit mai puțin muzica și larma cumetriilor, a șprițurilor lungite până dimineața târziu. Au fost niște sărbători mai cuminți decât altădată, mult mai calme și fără câinii vagabonzi bătuți cu bani și cu artificii, cum demarase atmosfera prin '91-'92. Omul a stat în casă, cumințit și de pungă, și de tendința generală de a rămâne cu capul la cutie. A fost un fel de Crăciun în care lumea a pândit ziua de mâine. Și, de aceea, sărbătorile din acest an au fost dominate de « distracția televizorului » !

Nu numai în România, ci și în alte țări sărbătorile sunt un prilej de competiție acerbă între canalele de televiziune. Fiecare pune la cale programe speciale, își adjudecă vedete, încearcă tot felul de cârlige pentru telespectatori și oferă premii. Și, de cele mai multe ori, de sărbători se difuzează cele mai plicticoase programe. Cel puțin așa pare la prima vedere. Într-o săptămână obișnuită, omul nu are timp de televizor. Urmărește știrile și emisiunile care-l interesează. Și este satisfăcut sau nu. În zilele de sărbătoare, când stă cu aparatul deschis de dimineața până seara, vede și muzică, și știri, și filme, și divertisment, și desene animate. Și începe să se plictisească. I se pare că nu are ce vedea. După cum, pentru televiziuni, zilele de sărbătoare sunt un examen extrem de dificil. E o muncă uriașă să poți alcătui patru zile de program interesant. Costă enorm, iar viteza cu care se perindă este amețitoare. Pentru a nu ține partea unuia sau a altuia, merită spus că fiecare a avut câte ceva interesant și la fiecare au fost destule emisiuni de umplutură. Personal, am rămas cu sufletul la concertul lui Andrea Bocelli difuzat de PRO TV. În același timp, merită subliniată o schimbare.

E vorba de Televiziunea Română. Ea depășește în semnificație o simplă reușită de program. E vorba de un semnal de ieșire din amorțeala deja tradițională. Decenii de-a rândul, Televiziunea Română a tronat ca o vedetă prăfuită și a jucat rolul de primadonă și curvă politică. Sechelele unei astfel de « biografii » încă mai pot fi depistate într-o mulțime de lucruri. Nimeni n-a reușit s-o urnească din tipicurile ei sclerozate, în ciuda schimbării de directori și de subordonări.

Zilele acestea de sărbătoare ne-au atras atenția asupra unor noutăți. Ele au condiția de surprize ale programului. Par a veni din adâncul lucrurilor. Nu mă refer la partea de politică. Oricâte critici la adresa puterii pot fi descoperite în programele TVR, tot se simte un aer de complezență față de putere, chiar de obediență. Îl respiră zidurile și pereții studiourilor și iarba din curte. Dar încep să apară primele semne ale unei alte abordări. Sub presiunea televiziunilor comerciale, a nevoii de impact și audiență, dar și prin aducerea unor oameni noi, aceste zile de sărbătoare ne-au lăsat sentimentul că în Televiziunea Română se schimbă ceva. Greoi, încet, lipsit de curaj nebunesc, dar se schimbă. Zilele porților deschise, cu multă lume, cu emisiuni în direct, cu invitați, cu copii și părinți, cu deschiderea filantropică a programului Teledon, cu decoruri vii, cu multe lumini și secvențe de viață, au lăsat impresia că bătrâna hoașcă a românilor face eforturi de a se adapta noilor vremuri.

Merită subliniat și încurajat acest proces. Un alt ton și o altă abordare ar avea consecințe benefice pentru întreaga Românie. Ar fi bun un tractor în urnirea men-

talităţilor. După cum ar fi o adevărată nenorocire ca aceste prime semne de reuşită, aceste dovezi clare că se poate şi într-o televiziune publică să fie luate drept legitimaţii de bună purtare. Sunt doar primele cuvinte dintr-un lung vocabular al altui mod de a vorbi. Iar apariţia lor e cu atât mai mult demnă de luat în seamă cu cât e vorba de un domeniu în care nu credeam că se mai poate schimba ceva.

30 decembrie 1997

Gafe, ghinioane, chifle şi coincidenţe

Multe prostii se mai întâmplă în fiecare zi ! Unele te fac să râzi, altele să te miri cât de mare este grădina lui Dumnezeu şi destule te împing să te iei cu mâinile de cap. Uneori le privim ca pe simple aiureli, aduse de-a valma de farmecul trepidant al fiecărei zile. Şi le putem lua aşa cum sunt, pune într-un clasor de curiozităţi, sau chiar putem încerca reconstituirea unui joc de domino din care ar fi putut să cadă. Cam aşa par două dintre ştirile de duminică. Colonelul Cristian Bernevig, şeful Direcţiei de Informaţii a Armatei, venea de la sărbători într-o maşină în care făcea pe şoferul unui subaltern al său. Şi, pac, ne-am ales cu cinci morţi şi cu un personaj important terfelit ca un tablagiu care s-a îmbătat la soacră-sa. Să zicem că preafericitul colonel Bernevig, scăpat cu viaţă, scapă şi cu sufletul din dinţii remuşcărilor. E o problemă personală pe care nu se face s-o dorim nici celor mai aprigi duşmani. Dar colonelul Bernevig a intrat cu viteză enormă pe sensul opus de mers, exact cum a intrat şi colonelul Ioan Ştefănuţ, şeful Brigăzii Antiteroriste din SRI. Şi colonelul Ştefănuţ, un om important, făcea pe şoferul subalternului său, care era, evident, şofer. Veţi spune că asta e ! I-a apucat pe oameni mania vitezei şi a condusului, mai ales că în funcţiile respective îşi imaginează că nici un tablagiu de la circulaţie nu ar fi putut să le sufle în ciorbă.

Dar în aceeaşi zi cu accidentul colonelului Bernevig, ministrul Apărării naţionale, Victor Babiuc, a fost întors din Bosnia ca un emigrant român, ajuns fără viză la Paris. Să mă ierte domnul ministru pentru comparaţie, dar situaţia, chiar dacă e diferită, cam aşa arată. Poate să facă şi zece comisii de cercetare a cazului, până la urmă, rămâne imaginea ministrului Apărării care se duce la un batalion român trimis pentru întreţinerea păcii, iar el e întors acasă mai rău decât un emigrant fără viză. În loc să facă un stânga-mprejur, ca la instrucţie, şi să vină la Bucureşti, domnul ministru Babiuc se mai opreşte şi la Zagreb ca să-l controleze corporal cum nu apucaseră încă să o facă în aer. Asta ca ridicolul să fie şi mai mare. Ba, ca să apară şi cireaşa din vârful colăcelului, am aflat că nu ştiu ce consul sau consulat românesc ar fi pus banii pentru combustibilul necesar întoarcerii. Să zicem că toate aceste trei lucruri, întâmplate în locuri diferite, dar într-o perioadă de timp foarte scurtă, sunt doar întâmplări ale tranziţiei. Chifle, ghinioane sau coincidenţe ! Aşa le ia toată lumea. Şi dacă nu e vorba numai de legea probabilităţilor care, în cazul nostru, funcţionează prea al dracului ? Întrebarea asta mi-o pun mereu, şi după ce Corneliu Ruse a făcut serviciile secrete drept mătură de curăţat prin grajd, după ce industria militară a intrat într-o fază de declin, după ce Mig-urile cad ca ciorile îngheţate, după ce Vadim îl face agent şi pe preşedintele Constantinescu şi multe altele. Adică toate acestea sunt doar pure coincidenţe rezultate doar din talentul nostru de a ne da singuri cu stângul în dreptul ? Sau nu e vorba doar de prostie şi ghinion ? Mai este ceva în politica internaţională care ne vizează cu luneta ?

Preşedintele Emil Constantinescu susține că în planul relațiilor externe evoluăm extraordinar. Facem paşi de uriaş ! Asta ne determină să ne punem o altă întrebare : există o politică de protocol, în care ni se spun cuvinte frumoase şi ni se fac promisiuni ispititoare, iar îndărătul ei se pun la cale mişcări care nouă ne scapă ? Sau se conturează din ce în ce mai clar o strategie de compromitere a României prin clasa politică ? Există țări din Vest care pot fi interesate de acreditarea ideii că nu suntem capabili să gestionăm tranziția ? Că nu suntem credibili la nici un capitol ? Sau promotorii unei asemenea teorii se află de partea cealaltă ?

Sunt prea multe semnale care pot fi socotite piese dintr-un domino periculos şi a cărui înfățişare finală încă n-o putem vedea, ca astea câteva şi altele, mai puțin cunoscute de marele public, să nu ne îngrijoreze. Chestiunea de fond începe de aici încolo. Ce strategie are România de a contracara acest joc al dominoului, în varianta în care el este adevărat şi vizează interesele majore ale țării ? Există o asemenea strategie ? Are cine s-o pună în practică ? Va fi ea îndeajuns de articulată pentru a face față ? Din fericire, răspunsul la aceste întrebări nu apasă pe umerii unui ziarist. Dar de el depinde soarta noastră, a tuturor.

31 decembrie 1997

Un an prost

Cam asta a fost 1997, dincolo de bucuriile personale ale unuia sau ale altuia, şi ele oarecum puține. Nu pentru că în 1997 am fi putut trăi mai bine. Pentru orice om cu scaun la cap, anul acesta nu lăsa loc de o viață mai bună. Economia pe butuci, reforma întârziată, şuturi politice încasate dinspre exterior şi un guvern care învață să meargă pe propriile picioare. Din ce să fi ieşit mai binele românilor ? Din puținii bani investiți în România, din tranşele FMI ? Toți la un loc nu depăşesc condiția unei firmituri de pâine pe măselele cariate ale economiei naționale. Şi totuşi, de ce a fost prost dacă nu era nici o premisă pentru a trăi mai bine ?

În primul rând, pentru că o mare parte din speranța lui decembrie trecut s-a spulberat din cauze minore. Atunci, toată lumea era hotărâtă să reziste doi-trei ani pentru a se vedea de cealaltă parte a prăpastiei. Acum, nimeni nu mai are răbdare. Toate măsurile luate de guvernul Ciorbea au fost învăluite de certurile din guvern şi coaliție. Iar oamenii au simțit că lucrurile nu sunt în ordine, că o armonizare a membrilor coaliției a fost de-a dreptul imposibilă. Un an de zile a fost risipit nu pe o reformă obligatorie, ci pe reglări de conturi, orgolii, interese şi funcții. Pe « priorități » de mâna a doua şi a treia. Pe dosare, pe spioni, pe revoluționari. Ultimul scandal, început în zilele de fiert sarmale, s-a soldat cu demisia unuia dintre cei mai activi membri ai guvernului. De ce a scăpat guvernul Ciorbea cu regaliştii, adică de o remaniere la remaniere, n-a mai putut fi evitat în urma scandalului provocat de interviul publicat în ziarul nostru.

Multă lume a căutat cu disperare un exemplar de luni dimineață. Era vorba de un interviu amplu, făcut foarte serios, dar care nu conținea decât puține noutăți spectaculoase. În fond, Traian Băsescu făcea o analiză politică severă. Judecăți din ea au putut fi întâlnite în pozițiile altor lideri ai Partidului Democrat. Ba şi în afara acestuia, pe la politicieni aparținând coaliției, chiar PNȚCD.

În interviul buclucaş, Traian Băsescu le sistematiza şi le exprima tranşant. Părerile sale au venit însă pe fondul unor disensiuni mai vechi între PD şi restul coaliției şi într-un moment copt. Şi Petre Roman, şi Bogdan Niculescu Duvăz au spus

că, în martie, Partidul Democrat s-ar putea retrage de la guvernare. Abilitatea guvernului de a emite ordonanțe a trecut abia la un vot, iar Pruteanu, cel căzut în dizgrația țărăniștilor, a înregistrat un succes zdrobitor și cu ajutorul senatorilor PD. Toate acestea și multe altele au fost doar prilejuri în care disensiunile între democrați și țărăniști au ieșit la iveală. E vorba de o incompatibilitate aproape funciară între cele două grupări, deși programele nu sunt atât de greu de armonizat și nici contradictorii. Pur și simplu, cele două grupări se suportă greu și, în ciuda multor apeluri și compromisuri, ele dovedesc că nu stăpânesc arta negocierii.

Pe fond, ultimele două scandaluri, generate de demisiile lui Adrian Severin și Traian Băsescu, în loc să consolideze guvernul, n-au făcut decât să îl împingă spre o situație și mai neplăcută. Cele două demisii lasă un gust amar, de neseriozitate. De la distanță nu se vede decât asta. Că românii se țin de prostii și de chestiuni minore, în loc să se apuce de treabă, de problemele lor grave. Un asemenea sentiment va face și mai grea viața guvernului Ciorbea în anul următor. În plus, scandalul Băsescu ne arată cât de grave sunt neînțelegerile din coaliție și cât de fragilă este ea.

Anul 1997 a fost un an prost pentru că principalele forțe politice n-au reușit să ne convingă. Nu pentru că am fi luat-o pe un drum greșit. Ci pentru că am plecat pe el ca după nuntă sau ca la spargerea unui chef. Cu certuri și fluierături, cu bârfă și cârteală, cu o totală lipsă de coordonare într-o operațiune de maximă importanță și sub amenințarea unor pericole mortale. Aș zice chiar cu o doză de inconștiență.

P. S. Exact în urmă cu un an, am făcut un interviu cu Traian Băsescu. I-am spus atunci : ori veți fi un ministru catastrofal și vă luați adio de la politică, ori veți fi cel mai bun ! Recunosc că nu a fost catastrofal.

anchetă ■ arhivă ■ memorii ■ jurnal ■ scrisori ■

Anul 1998

5 ianuarie 1998

Altă boroboață (1)

Rău s-a mai înșelat Petre Roman când și-a imaginat că poate participa la un dineu cu Familia regală fără ca aceasta să aibă conotație politică ! Și dacă Mihai I ar fi tăcut mâlc toată seara, tot un sens politic ar fi avut. Cu atât mai mult cu cât în seara zilei de 30 decembrie, regele Mihai a făcut un anunț extrem de important. Acela că dorește ca Margareta să « succeadă în toate drepturile și prerogativele », adăugând că este conștient de responsabilitățile sale constituționale și pune « soarta ei și a mea, ca întotdeauna, în mâinile poporului român. Finalmente, poporul va decide ceea ce eu doresc astăzi ». Garanți și chiar autori ai actualei Constituții a României primeau astfel mesajul fostului rege care își reafirma dorința de a reveni pe tron.

Omenește, dorința regelui mi se pare firească. Personaj de legendă, marcat de un destin istoric cu semnificații tragice, regele continuă să creadă în monarhie, chiar dacă se află în situația de a lăsa moștenire doar un tezaur de amintiri, puține obiecte de mare valoare și o speranță vagă și ostenitoare. Din acest punct de vedere, el trebuie privit cu înțelegere și respect. Faptul că regele a ținut să facă aceste precizări în fața reprezentanților actualei puteri, pe care, într-un anume fel, i-a luat pe post de martori ai testamentului său, ține de o anume abilitate. Aș spune chiar de o anume nepăsare, ca să nu spun dispreț. În logica sa întemeiată pe istorie, regele a vrut ca mesajul să fie clar și transmis exact celor în cauză. Dar naivitatea clasei politice merită taxată din plin. Pentru că, oricâtă bună-cuviință și toleranță le putem cere unor oameni politici, ei nu se pot așeza la aceeași masă fără un protocol bine stabilit. Șefii partidelor politice din România nu au fost invitați nici la un șpriț, nici la un chiolhan. Ei, împreună cu membri ai guvernului, aveau o întâlnire publică organizată de Casa Regală. Întâlnirea între reprezentanții actualei Constituții și cei ai Constituției din 1923 nu se putea desfășura la întâmplare, ca o masă oarecare, dată cu ocazia sărbătorilor. Din acest punct de vedere, președinții Senatului și Camerei Deputaților, împreună cu ceilalți șefi de partide sau miniștri care i-au însoțit, s-au purtat cu un amatorism cumplit. Au dovedit că mai au mult până la a dobândi ceea ce se numește clasă.

Ar merita spus că, pe lângă abilitatea care îl caracterizează, de data aceasta, regele s-a dovedit neinspirat. Ar fi putut foarte bine să se limiteze la o perspectivă asupra trecutului. Anunțând și succesiunea, el n-a făcut decât să încarce atmosfera politică. N-au fost destul de grele această toamnă politică și acest început de iarnă ?! Cu mitinguri, cu greva foamei în Piața Revoluției, cu certurile din guvern și din coaliție, cu remanierea și cu doi miniștri pierduți pe drum în două săptămâni. Toate acestea au împins scena politică pe subiecte care nu frig buzele românilor. Și, colac peste pupăză, în loc să începem anul sub semnul reformei și al unui guvern hotărât să n-o mai bâlbâie, taman atunci reapare subiectul monarhiei. Din acest punct de vedere, mișcarea regelui mi se pare de-a dreptul neinspirată. Ea pune gaz pe foc exact atunci când trebuia să ungem mecanismul reformei.

Mulți români, republicani convinși sau contaminați de marxism, sau iritați de declarațiile negândite ale unor țărăniști, văd în revenirea regelui în țară un pericol teribil. Dacă se mai găsesc politicieni care să zgândăre subiectul, chiar vom fi în situația ca un lucru normal să devină chestiune națională. Altfel, revenirea regelui ca simplu cetățean ține de normalitate. E chiar nedrept ca exilul său să continue.

Poziția guvernului de a reglementa situația fostului suveran ține și ea de normalitate. El este un fost șef al statului care, ca și Ion Iliescu, trebuie să se bucure de anumite drepturi. Românii chiar au obligația de a dovedi că sunt capabili să conviețuiască în mod civilizat și cu foști șefi de stat, și cu fostul suveran, și cu minorități, indiferent câtă simpatie sau considerație le poartă acestora. Atâta vreme cât populația României nu manifestă o susținere covârșitoare pentru monarhie și cât președintele României își reafirmă poziția de garant al actualei Constituții, lucrurile nu rămân de discutat decât între legea privitoare la drepturile unui fost șef de stat în România și *restitutio in integrum*, susținut de Convenție. Aici vor ieși scântei.

6 ianuarie 1998

Altă boroboață (2)

Semnalul tras de PDSR de îndată ce a auzit de declarația regelui și, mai ales, în ce companie a fost făcută a venit ca o concluzie logică. Ion Iliescu nu a ratat momentul pentru a înscrie un punct, mai ales că subiectul monarhiei a fost unul dintre preferatele sale. Și Petre Roman, după ce a căzut în plasa participării la dineul cu pricina, a încercat să trimită subiectul la Cotroceni pentru a declanșa încă o clarificare. Și, astfel, Emil Constantinescu a anunțat sâmbătă seară, când tot românul își continuă sărbătorile la televizor, că va face o declarație de presă. Pe toate canalele am fost preveniți asupra evenimentului, așa încât puteam crede că vom vedea o coborâre pe Marte sau cel puțin că ne paște riscul ca a doua zi dimineață să ne trezim în plină monarhie. În contextul în care subiectul monarhiei a concurat cu demisia lui Traian Băsescu și exista și riscul ca românii să se agite, Emil Constantinescu a ieșit la rampă. Se contura prilejul de a tranșa definitiv chestiunea monarhiei. Până acum, Emil Constantinescu s-a pronunțat pentru dreptul fostului suveran de a se întoarce în țară ca simplu cetățean. Ba a avut chiar relații civilizate cu acesta, acceptând inclusiv demersurile în favoarea cauzei românești peste hotare. Era momentul ca actualul președinte să se delimiteze clar în problema monarhiei. Delimitarea era pur formală. Pentru că nu-mi imaginez decât niște minți înfierbântate care să creadă că Emil Constantinescu, după ce a câștigat puterea prin alegeri libere, după ce și-a consolidat-o, ar fi dispus să o ofere pe tavă unui reprezentant al istoriei. Cheile puse în Constituție de predecesorii săi la putere îl ajută acum de minune. Cum ajută și coaliția, și guvernul, spre ciuda celor care le-au conceput doar ca să se apere pe ei, nu ca să lărgească posibilitățile jocului politic. Sâmbătă seară, pe post de început al jurnalelor sau al filmelor artistice, Emil Constantinescu a spus clar că « această problemă este închisă ». Orice « altă opțiune ar fi ilegală și imorală ». Cu asta lucrurile sunt clare. Președintele Constantinescu, cel puțin pe durata mandatului său, nu mai lasă nici o speranță pentru monarhie. Mișcarea Regelui din seara de 30 decembrie, la un dineu cu șefi de partide, miniștri și președinții Senatului și Camerei Deputaților, de a anunța succesiunea principesei Margareta a semănat cu o mișcare de șah. Dar ea a dus jocul până acolo încât să-l oblige pe Emil Constantinescu să facă și el o mutare de mat. Din punctul de vedere al președintelui, monarhia e un subiect închis. Clar și răspicat.

N-am înțeles însă de ce a fost Emil Constantinescu atât de clar și de răspicat în celelalte lucruri spuse cu acest prilej. Tonul a fost prea aspru, chiar amenințător. Or, Emil Constantinescu se putea referi într-un asemenea mod la România Mare, pe care a evitat să o nominalizeze, pentru a nu-i aduce popularitate. Vina PDSR de a o fi scăldat de câțiva ani în relațiile cu Corneliu Vadim Tudor este enormă, dar oricum mai mică decât a celui în cauză. Pentru a mai reduce puțin din impactul pozitiv al poziției lui Ion Iliescu și a PDSR, actualul președinte n-a pierdut ocazia să taxeze fosta putere. Și ea chiar a încasat-o. Pentru că, dincolo de tonul amenințător al lui Emil Constantinescu, PDSR a marcat un punct politic într-un moment în care continua să fie descheiat la cămașă (ca să nu zic altundeva). PDSR s-a susținut vreme de șapte ani cu România Mare, s-au bălăcărit, s-au acuzat, s-au împăcat ! De-ale puterii valuri ! Dar, în acest an, Ion Iliescu s-a pupat cu paparuda și la Congresul PDSR și a fost și de acord să demonstreze împreună cu partidul său în Piața Revoluției. Din acest punct de vedere, PDSR a ieșit la atac descoperit de parteneriatul cu România Mare. Și a încasat-o de la un președinte din ce în ce mai convins că lucrurile merg prost doar din cauza dușmanilor. Replica dură a președintelui Emil Constantinescu seamănă cu o risipă de muniție grea. A fost atinsă ținta mică – adică pericolul monarhiei –, dar s-a lăsat cu răni și în colaborarea președintelui cu opoziția. În loc să se apropie, se adâncește prăpastia.

8 ianuarie 1998

Penultima soluție

Marți seară, pe 30 decembrie, am purtat o discuție cu primul-ministru Victor Ciorbea și cu ministrul demisionar Traian Băsescu în ideea unei împăcări. Un incident politic, provocat de apariția unui interviu în *Evenimentul zilei*, ne obliga să încercăm această soluție. Era vorba de un interviu de rutină, în nici un caz făcut la comandă (cum insinua un găgăuță), pe care ziarul nostru și-l propusese de aproape două luni. Scandalul provocat de demisia lui Traian Băsescu, unul dintre cei mai eficienți miniștri ai guvernului Ciorbea, poate avea consecințe dintre cele mai nefericite. Le-am întrevăzut încă de atunci, și de aceea am socotit că, în calitate de gazdă a afirmațiilor care au stat la baza demisiei, trebuie să încercăm o conciliere. Traian Băsescu ne-a spus clar că nu are ce retracta. Că are destule obiecții legate de activitatea cabinetului Ciorbea, pe care le-a și formulat în interviul din *Evenimentul zilei*, dar că nu ține morțiș să părăsească acest guvern. Are dreptul la opinie politică, și menținerea celor spuse (și existente pe banda păstrată la redacție) este o chestiune de onoare. Dar era favorabil ideii de a găsi o soluție de ieșire din impas. Era sceptic, mai ales că îl domina sentimentul că poziția lui Victor Ciorbea era determinată și de la Cotroceni. Victor Ciorbea era afectat de situația creată. Vorbea extrem de măgulitor despre Traian Băsescu, dar în același timp își păstra fermitatea. Nu putea da înapoi din cauza severității părerilor lui Traian Băsescu, dar și din cauza opiniei publice. Un an întreg i s-a cerut să fie ferm și, atunci când a fost, noi îi propunem să dea înapoi. Tot atunci i-am spus premierului de sutele de telefoane primite la *Evenimentul zilei* în favoarea ministrului Băsescu și de poziția sindicatelor. Nici asta nu l-a mișcat pe Victor Ciorbea din poziția sa. Relatez toate aceste discuții pentru că și ieri, după sprijinul Partidului Democrat exprimat la Biroul Permanent prin renominalizarea lui Traian Băsescu, concilierea celor doi părea a fi soluția cea mai rezonabilă.

Ieri, democrații lui Petre Roman și-au exprimat preocuparea pentru reformă și au formulat aceleași critici pe seama guvernului și la adresa partenerilor din coaliție. În același timp, în ultimele zile, în diferite interviuri, diverși democrați și-au continuat criticile la adresa guvernului, anunțând aproape toți luna martie ca termen limită de bilanț politic. Traian Băsescu chiar vorbea insistent despre o posibilă retragere a sprijinului pentru guvernul Ciorbea. Asta înseamnă că democrații chiar o coc pentru debarcare. Și o pot face. În același timp, țărăniștii nu renunță, cel puțin acum, la premierul Victor Ciorbea. Într-o asemenea situație, conflictul politic poate deveni acut, poate angaja orgoliile până la temperatura de clocot și poate duce România într-o situație de instabilitate. Retragerea Partidului Democrat ar însemna sfârșitul coaliției. O asemenea variantă pentru moment ar avea consecințe de-a dreptul nefericite pentru întreaga țară. Ar începe alte bătălii politice, reforma ar fi abandonată și, după un an aproape pierdut, ar urma altul, de gălăgie politică, fără nici o consecință asupra economiei și vieții oamenilor. Ar putea declanșa chiar un dezastru.

Gestul ferm, dar grăbit al primului-ministru de a-l pune pe Traian Băsescu într-o situație fără ieșire și încăpățânarea acestuia de a rămâne pe poziții depășesc cu mult condiția conflictului între doi oameni. Pot genera o adevărată degringoladă politică. Culmea este că ea ar avea efecte pustiitoare nu doar pentru cele două tabere sau pentru cei doi, dar și pentru noi toți. Pentru a evita o asemenea situație, ieri după-amiază și seara târziu s-au reunit principalele personalități politice din coaliție. La ora închiderii ziarului nu aveam încă rezultatele acestor întâlniri. Dar compromisul se contura ca soluția cea mai rezonabilă. Altfel, lucrurile ar fi putut evolua spre o debarcare rapidă a lui Victor Ciorbea sau spre un moment de criză majoră.

Concilierea primului-ministru cu Traian Băsescu nu are neapărat nevoie de contribuția noastră. Ea se conturează ca o variantă rezonabilă într-un moment prost. Între un ministru socotit de valoare și un premier care nu și-a folosit toate cartușele și nici nu a bifat toate punctele din programul său trebuie să existe o cale de împăcare. Chiar dacă fiecare dintre cei doi pierde câte puțin.

9 ianuarie 1998

Spânzurați de un fir de păr

Incredibil ce se poate naște de la un interviu în ziar ! Cel acordat de Traian Băsescu în *Evenimentul zilei* poate produce o catastrofă. Și nu pentru că era extraordinar, ci pentru că el a fost micul pretext care a angrenat viciile profunde din lumea politică. Pe o mare de benzină, amestecată cu greșeli, nemulțumiri, interese și orgolii, cineva a aruncat din greșeală un chibrit aprins. Iar lucrurile iau foc cu o viteză uimitoare. Alaltăieri, Valeriu Stoica a încercat să pună toată răspunderea în seama democraților. Ieri, Petre Roman amenința cu retragerea de la guvernare. În același timp, au loc discuții discrete între Partidul Democrat și PDSR pentru formarea unei alternative la actuala alianță. Lupii tineri din PD sunt înfuriați la maximum. Din toate situațiile au ieșit țapi ispășitori, deși la guvernare au prins numai ciorba și resturi de la desert. Țărăniștii, cu autoritatea lor istorică, au pozat în partidul de beton, inflexibil, aureolat și sigur, dar care n-a făcut decât s-o scalde în orgolii. Toată această fierbere politică întreținută și dinăuntrul coaliției, dar și din afara ei a dus lumea politică într-o fază de isterie neputincioasă. Se tot ceartă, se tot cârâie, dar nu se pot concentra pe nici un aspect major al economiei românești. Țara arde și baba se joacă cu pompierul și cu politicienii. Iar aceștia, parcă ar fi drogați și ar fi uitat cu desăvârșire pentru ce fac

politică. De câteva luni sunt câteva subiecte care se vor inflamante cu orice preț și care revin cu obstinație. Regele, dosarele cu informatori, listele cu spioni, implicările în revoluție (inclusiv revoluționarii), certurile partidelor din coaliție, legea învățământului ne obosesc și ne isterizează pe toți, în timp ce prețul verzei și al cartofilor crește calm și sigur. Oricât am încerca să găsim o explicație la toată această situație creată de vârfurile clasei politice (dar care apasă din ce în ce mai greu talpa societății), nu găsim decât o cheie. Inconștiența ! Că această atitudine e generată de egoism, de lipsă de luciditate sau de nepricepere până la urmă nici nu mai are importanță.

Din toate semnele pe care le aveam ieri se vedea clar că lucrurile au intrat într-o accelerare de reactor. Pentru a stăvili presiunile din partid, Petre Roman a ieșit la rampă și a lăsat să se înțeleagă că se pregătește retragerea de la guvernare. Adică Partidul Democrat rămâne în coaliție și susține guvernarea fără să mai aibă miniștri. E și visul țărăniștilor, care tot se mai cred în stare de a face minuni dacă sunt pe cont propriu, deși adoptarea unei asemenea formule ar spânzura situația din România de un fir de păr. Ea ar cădea la cea mai mică adiere și lucrurile ar aluneca grav și perdant. Descalificarea ar fi generală.

Există destule semnale că, pe lângă incapacitatea celor trei forțe politice din coaliție de a pune în funcțiune o colaborare politică, mai sunt destule forțe interesate ca tuturor celor trei buimaci actori ai guvernării, orgolioși și fuduli, să le meargă din ce în ce mai prost. De pe margine li se dă ghes cu ce zice unul și ce zice celălalt. Inflamarea prostului e adeseori o distracție publică românească. Atâta doar că acum se face cu cinism, cu interes, chiar dacă ea are forța unui gest ucigaș. Iar acest joc parșiv se întâlnește cu răbufnirea economică. Toată această aiureală politică se umflă într-o vreme în care piața bursieră și cursul leu-dolar așteaptă la colț ca niște măciuci năucitoare.

Noi rămânem la convingerea că o supradoză de calm și luciditate ar putea scoate lucrurile din situația în care au ajuns. Continuăm să credem că împăcarea, cu șanse din ce în ce mai mici, între premier și Traian Băsescu poate fi mișcarea salvatoare din ultimele momente premergătoare unei crize majore. Actorii au de ales, ca și regizorii. Dar, dacă începe cutremurul, riscul de a-i mătura pe toți este mai mult decât evident. Și, într-o asemenea situație, nimeni nu se poate scuza și nici salva cu justificări de duzină. Țărăniștii vor ieși descalificați pentru o lungă perioadă, iar Partidul Democrat va fi împins în blana de vulpe, bună numai de alice și juvăț.

10-11 ianuarie 1998

Ciorbea la strâmtoare

Zilele trecute, *Evenimentul zilei* a încercat să promoveze o conciliere între Victor Ciorbea și Traian Băsescu. Dar Victor Ciorbea a refuzat ideea, pentru că o asemenea împăcare i-ar fi sporit imaginea de premier nehotărât. Traian Băsescu o acceptase, și Partidul Democrat tot lăsa o portiță deschisă pentru un asemenea pas. De fapt, împăcarea ar fi însemnat câte o mică pierdere pentru fiecare. Și pentru Victor Ciorbea, și pentru Traian Băsescu. Dar s-ar fi creat o oportunitate, e drept, destul de mică, pentru ca actualul guvern să încerce ceea ce n-a reușit un an de zile. Să fie ferm, să se concentreze pe nenorocita de economie și să își concretizeze programul, evitând certurile inutile și pierderea de timp cu chestiuni minore. Ar fi putut să reziste o asemenea împăcare ? Teoretic, da ! Practic, șansele de a rezista ar fi fost extrem de mici, pentru că ziua de ieri mai ales a lăsat să iasă la iveală nemulțumiri majore ale

democraţilor faţă de premier şi faţă de parteneri, în special faţă de ţărănişti. Târziu, alaltăieri seară, la « Milionarii de la miezul nopţii », Traian Băsescu a continuat războiul început de Petre Roman la Jurnalul TVR. Numai că, după miezul nopţii, Traian Băsescu nu s-a mai duelat cu Mircea Ciumara, a trecut la box dezlănţuit, cu garda jos, lovind năucitor. Se vedea clar că nu mai există cale de împăcare. Nu între Traian Băsescu şi Victor Ciorbea. A fost invocată o discuţie a vicepreşedinţilor Partidului Democrat cu Petre Roman, din care rezulta poziţia de atac devastator al Partidului Democrat la adresa lui Victor Ciorbea. Cu puţine minute înainte, pe PRO TV, Victor Babiuc făcea acelaşi lucru.

Atitudinea lui Traian Băsescu de joi noapte merită privită cu multă atenţie. La început, el a invocat nemulţumirile Partidului Democrat faţă de guvernare. Insistent, ministrul rebel încerca să mute subiectul scandalului generat de interviul din *Evenimentul zilei* pe nemulţumirile Partidului Democrat faţă de modul mocăit în care s-a târâit reforma. Aceste nemulţumiri politice ar fi la baza revoltei Partidului Democrat. Traian Băsescu invoca posibilitatea retragerii de la guvernare, dublată de rămânerea în coaliţie. Ceea ce ar presupune sprijin parlamentar, negociat la fiecare mişcare, pentru un guvern minoritar CDR-UDMR. Adică spânzurarea echilibrului politic din România de un fir de păr. Am fi obligaţi să trăim sub ameninţarea permanentă a alegerilor anticipate, adică a unei nenorociri şi mai mari. Pentru evitarea ei, plata în compromisuri politice ar fi greu de suportat şi de ţărănişti, şi de maghiari, chiar şi de preşedintele Emil Constantinescu. Aceasta era soluţia aparentă cu care încerca să defileze Partidul Democrat. Cel puţin aşa a lăsat impresia. Dar, la un moment dat, Traian Băsescu şi-a ieşit din pepeni şi a început să vorbească dur, fără a-şi mai alege cuvintele. Şi atunci a formulat aracuri violente la adresa lui Victor Ciorbea. L-a făcut neputincios, nehotărât, iar apoi a spus clar şi răspicat că echipa de vârf a Partidului Democrat consideră că Victor Ciorbea este un prim-ministru depăşit, perimat, fără credibilitate şi fără şanse de a mai continua cursa. Mai mult, Traian Băsescu a acuzat guvernul României de lipsă de transparenţă. Au fost invocate contribuţiile democraţilor la formarea actualei coaliţii şi la alegerea preşedintelui Emil Constantinescu. Şi, pentru a termina cu orice aparenţă, Traian Băsescu a continuat atacul şi la principalul susţinător al premierului, adică la Emil Constantinescu. A acuzat şi instituţia Preşedinţiei de aceeaşi lipsă de transparenţă. Toate acestea pot fi considerate semnale clare ale Partidului Democrat, hotărât să pună coaliţia în poziţia unui guvern minoritar sprijinit doar din Parlament sau să forţeze mâna ţărăniştilor pentru ultima soluţie de ieşire din situaţia creată : debarcarea lui Victor Ciorbea ! În viziunea oamenilor lui Petre Roman, Victor Ciorbea este un premier depăşit. Ceea ce înseamnă că oferta de a-l susţine doar din Parlament e dublată de acelaşi scop. Ameninţarea cu alegerile anticipate sau continuarea coaliţiei, dar cu un nou guvern şi, bineînţeles, cu un nou prim-ministru.

12 ianuarie 1998

Coaliţia sau Victor Ciorbea ?

Bulgărele de zăpadă se rostogoleşte şi creşte vertiginos, având forţa unei ghiulele devastatoare. Vineri seara, ţărăniştii s-au întâlnit la vârf, în biroul lor de taină, pentru a evalua situaţia creată prin demisia lui Traian Băsescu şi oferta Partidului Democrat de susţinere parlamentară a unui guvern minoritar. Nu ştim prea multe detalii despre discuţiile purtate. Dar, la sfârşitul lor, ţărăniştii au ieşit la rampă cu o

soluţie catastrofală. Acceptarea ofertei Partidului Democrat de a susţine parlamentar un guvern minoritar. Sloganul lor a fost că nu sacrifică un premier pentru un ministru. Sună frumos, chiar face trimitere la o onoare bătrânească, de modă veche, şi la acea infexibilitate a PNŢCD devenită de-acum proverbială. Numai că una sunt onoarea şi încordarea demonstrativă a muşchilor, şi alta este politica. Ea le cere actorilor mai multă abilitate, viclenie, chiar parşivenie şi, uneori, lipsă de caracter. Acceptarea ofertei Partidului Democrat doar pentru a demonstra loialitate faţă de Victor Ciorbea seamănă mai degrabă cu o reacţie isterică, necalculată şi care deschide porţile unei situaţii periculoase.

Ce-ar însemna un guvern minoritar CDR-UDMR, susţinut doar în Parlament de Partidul Democrat ? Am avea un Cabinet obligat să gestioneze reforma doar cu mişcări în vârful picioarelor. Nici o lege n-ar scăpa şi de ameninţarea alegerilor anticipate. Adoptarea ei ar avea preţuri greu de suportat. Am avea aceeaşi situaţie de după spargerea patrulaterului roşu, când PDSR n-a mai putut face mare lucru. Ar fi doar o guvernare agonică, în care am avea parte doar de vânzări ale societăţilor de stat şi de mişcări discrete de căpătuială a unora sau a altora. Eventuale tensiuni sociale, conflicte politice sau alte situaţii delicate ar împinge lucrurile spre alegeri anticipate. Săptămâna trecută, ţărăniştii şi liberalii chiar s-au referit la atât de periculoasele alegeri, spunând că le preferă renunţării la Victor Ciorbea. Din aceasta se pot deduce nu doar escaladarea conflictului politic, dar şi o anume convingere a ţărăniştilor că vor avea câştig de cauză şi la o nouă confruntare cu electoratul. În locul lor m-aş teme de moarte de o asemenea alternativă. Ea frizează inconştienţa ! Până mai ieri, cel care pomenea de alegeri anticipate era taxat drept iresponsabil faţă de interesele naţionale. Acum, chiar ţărăniştii, răniţi în orgolii, pomenesc de calea urnelor sau de drumul pe aceasta mai degrabă decât să accepte schimbarea lui Victor Ciorbea. Ei nu-şi dau seama că blocarea reformei de o campanie electorală îngheaţă situaţia proastă din România pentru o perioadă mai lungă. În plus, acceptarea ideii de guvern minoritar cu UDMR, când la Camera Deputaţilor urmează Legea învăţământului, înseamnă tot alegeri anticipate. Traian Băsescu a anunţat clar că partidul său nu va susţine în nici un caz această lege în formula dorită de maghiari. Căderea acestei legi la Cameră ar transforma şi UDMR într-un partid fără interes de rămânere la guvernare.

Se naşte astfel dilema pe care puţini şi-o imaginau în urmă cu câteva luni. Coaliţia sau Victor Ciorbea ? După întâlnirea de vineri, ţărăniştii au răspuns ferm : Victor Ciorbea. Nu şi-au lăsat nici un loc de întors, după cum nu şi-a lăsat nici Victor Ciorbea în conflictul cu Traian Băsescu şi în cel cu Partidul Democrat. De fiecare dată, ţărăniştii au răspuns repede şi ferm, cu o anume iritare, fără să cumpănească situaţia, fără să-şi lase o cale de ieşire. Se văd şi din aceasta încrederea oarbă în forţele proprii, o inflexibilitate rece şi o slabă artă a negocierii. El nu-şi lasă nici o cale de ieşire, preferând mereu soluţia ultimă, chiar dacă ea înseamnă trecerea prin zid. Ei nu pot nici măcar o clipă să se detaşeze de situaţie, să accepte complexitatea creată de ea şi să se gândească la faptul că ar putea pierde o poziţie sau un om. Părerile lor sunt chiar mai ferme decât a doua zi după anunţarea rezultatului în alegeri, fără să ţină cont de insatisfacţia creată în rândul populaţiei de un an de guvernare. Chiar Ion Diaconescu vorbea de dificultăţile insurmontabile, iar nu de incapacitatea guvernului de a le gestiona. Nici el nu poate accepta că, pentru mulţi dintre votanţii Convenţiei, Victor Ciorbea nu mai înseamnă mare lucru. Şi de aceea, prin acceptarea guvernului minoritar, ei n-au făcut decât un pas spre prăpastie. Sau încearcă să-l facă dacă de la Cotroceni nu li se va spune « ajunge ! ».

13 ianuarie 1998

Cum e turcu-i și pistolul !

Doamna Rodica Dan, din București, ne-a sunat săptămâna trecută şi a spus : « Ce a făcut Victor Ciorbea, dacă nici câinii vagabonzi n-a reuşit să-i omoare ?! » Sună mai rău decât : « Ce a făcut Emil Constantinescu, dacă eu n-am nici chibrituri să-mi aprind focul din bucătărie ?! » Telefonul doamnei spune enorm şi despre prestaţia Cabinetului, dar şi despre cea a electoratului român. În primul rând, cititoarea ziarului nostru, fără să-şi caute cuvintele şi argumentele, exprima o nemulţumire categorică faţă de guvernarea anului trecut. În acelaşi timp, nemulţumirea ei ar fi putut fi sublimă şi absurdă. Ar fi trebuit să-l acuze pe Victor Ciorbea şi de faptul că în această iarnă n-a căzut câtă zăpadă era necesară.

Asta ar fi spus mai multe. Că, orice ar fi făcut Victor Ciorbea, ar fi existat și o nemulţumire cosmică. Nu pentru că, n-ar fi greşit. Nu pentru că n-ar fi lălăit-o cu reforma vreme de un an. Nu pentru că în loc să guverneze, a moşmondit-o nepermis de mult. Lui Victor Ciorbea şi ţărăniştilor, împreună cu democraţii lui Petre Roman şi cu maghiarii din UDMR, li se pot aduce zeci şi sute de acuzaţii coerente şi corecte. Atât de multe, încât am ajunge la concluzia că o mare parte din greşelile lor ne aparţin şi nouă, celor care i-am votat. Merită analizat cu atenţie acest telefon întâmplător primit la redacţie. El spune totul despre nemulţumirile populaţiei. După un an plin de speranţe neîmplinite, multă lume a trecut la o dezamăgire cruntă. Nu are căldură. Nu are apă. Nu merge telefonul. Oamenii sunt purtați pe drumuri pe la primării, hărţuiţi de controlori pe autobuze, enervaţi de poliţişti, supăraţi pe câinii vagabonzi şi pe hoţii de buzunare. Şi nici nu le-am enumerat pe toate. Până la urmă, tot un tablou al infernului ar rezulta. Un fel de societate plină de găuri şi lipsuri, ca un cașcaval mare în care golurile depășesc cu mult plinurile. De o parte sunt marile neîmpliniri ale partidelor politice aflate la putere și ale guvernului. De cealaltă sunt prejudecățile tuturor. În fond, ce are Victor Ciorbea cu câinii vagabonzi ? Premierul poate fi acuzat de câte în lună și în stele. Dar câinii vagabonzi nu intră în parohia sa. Fără să-și dea seama, cititoarea noastră a formulat o nemulţumire care ţine mai degrabă de slăbiciunile tuturor decât de cele ale unui guvern sau altul. Un asemenea reproş îi putea fi făcut şi lui Constantin Dăscălescu, şi lui Manea Mănescu, şi lui Petre Roman, şi lui Stolojan sau lui Nicolae Văcăroiu. El ţine de mecanismul societăţii în care totul vine de sus. Cetăţeanului nu-i revine decât obligaţia de a asculta ordinele şi de a beneficia de deciziile luate în cerul politicii. Viaţa sa nu începe decât de la uşa apartamentului. În afara ei, praf și pulbere să se aleagă ! Nu e treaba lui. Nici liftul jegos, nici holul blocului cu înfățișarea de grotă preistorică. Nici împrejurimile casei, tratate ca un maidan de aruncat gunoiul, nici vecinul neputincios şi părăsit, nici râul în care toţi îşi spală maşinile şi deversează gunoaiele. Totul e treaba guvernului şi a primăriei ! Sau, mai nou, a proprietarului. Dă-l în mă-sa, că are de unde ! Sau a americano-germanilor. De ce nu ne trimit ajutoare ?! Că au de unde să ne dea, dar să nu ne disprețuiască. Parcă am fi nişte animale bolnave şi i-am urî pe toţi care nu vin la patul nostru să ne compătimească şi să ne aducă de mâncare. Cât ne costă să gândim altfel ? Să ne schimbăm viaţa pe cont propriu ? Zugrăvind un hol, măturând un lift, sădind câteva flori în jurul acestor puşcării de beton, îngrijind aleile şi încercând să găsim soluţii pentru câinii vagabonzi fără să transformăm guvernul şi primăria în instituţii de hingherit ! Şi cum am putea rezolva problema câinilor fără să umblăm cu plicul de otravă în buzunare ? Dacă nu putem găsi o soluţie civilizată fără să ucidem, atunci cum vom găsi soluţii civilizate în cazurile complicate ale semenilor noştri ? Şi, după ce vom

fi început să limpezim aceste probleme, să le cerem şi aleşilor să fie şi ei la înălţimea pragmatismului nostru. Tare mă tem că politicienii români sunt atât de des catastrofali pentru că nici noi nu suntem mai buni decât ei. Vorba unei poete : suntem un popor extrem de sensibil, dar de o nesimţire crasă.

14 ianuarie 1998

Pielea ursului din pădure

Luni, când toată lumea se întreba cu sufletul la gură care va fi deznodământul conflictului, ţărăniştii au organizat o mare conferinţă de presă la Parlament. Dincolo de importanța istorică a partidului, ei și-au reafirmat dorința de a rămâne în coaliție. Ion Diaconescu a refuzat ideea unui guvern minoritar şi a încercat să paseze responsabilitatea spargerii actualei majorităţi pe seama Partidului Democrat, care se reuneşte astăzi. Cam acesta a fost mesajul conferinţei de presă de luni seara. Dacă ies de la guvernare, pediştii poartă întreaga răspundere. Ei greşesc, ei nesocotesc interesul naţional, ei plătesc oalele sparte. Ţărăniştii au mai lăsat să adie doar un vag parfum de autocritică şi vinovăţie. Mişcarea de luni s-a vrut una de șah la adresa partidului lui Petre Roman. Un fel de pasare de responsabilitate în fața națiunii. Și, ca să bată şi mai bine în cuie un asemenea sentiment, Victor Ciorbea a prezentat priorităţile anului politic 1998. E vorba de importante creșteri de sume pentru protecţia socială, de cifre privind reducerea datoriei publice, limitarea inflaţiei și așa mai departe. Nu știu ce vor fi înțeles românii din cifrele lui Victor Ciorbea. Ele sunt mai grăitoare pentru economişti și pentru statisticieni, și-i spun destul de puțin omului simplu. Acesta, în afară de faptul că guvernul dă mai mulți bani pentru şomeri, pentru pensionari şi pentru protecţia categoriilor defavorizate, n-a priceput mare lucru. Pe el nu-l impresionează nici macrostabilitatea și nici nu știe ce-i ăla buget consolidat. Până la urmă, rămâne ideea generală că Victor Ciorbea și țărăniștii doresc continuarea reformei cu orice preț, susținută de privatizarea a 1 500 de societăți de stat. Evident, toate acestea nu sunt decât o ciornă care ne-a fost fluturată pe sub ochi în transmisie directă. Un fel de blană a ursului din pădure. Adică schița prezentată de Victor Ciorbea mai are nevoie de aprobarea celorlalte partide din coaliţie, respectiv a Partidului Democrat şi a UDMR. O fi existând şi un acord de principiu al acestora. Noi nu ştim nimic. Am aflat doar că tonul discuțiilor de duminică seara a fost extrem de cordial şi civilizat. Nimic mai mult. Să fi fost vorba şi de alte înțelegeri, sau ţărăniştii au încercat să joace doar o cacealma politică ? Gestul lor de a nu ceda nimic, mai mult, de a spune că nu sunt de acord nici cu guvernul minoritar, dar în acelaşi timp de a prezenta priorităţile acestui an, în loc să-i pună pe democrați în corzi, s-ar putea să enerveze. În acelaşi timp, democraţii hotărăsc astăzi după-amiază situaţia politică din România. Toată lumea a încercat să-i scoată ca principali vinovaţi. Atitudinea e profund incorectă, mai ales că guvernarea n-a stat doar pe umerii lor. Până la urmă, tonul acestei coaliţii a fost dat de ţărănişti şi a nu ceda cu nimic în această dispută este egal cu nerecunoaşterea unor eşecuri indiscutabile. Dacă democraţii se hotărăsc să treacă în opoziţie, aprobarea electoratului lor riscă să fie dublată de un dispreţ profund al celorlalţi. Reuniunea de astăzi îi aşază între ciocan şi nicovală. Între a lua pe umeri o clarificare ce poate produce o bulversare politică şi o coabitare dominată de târguieli. Plus intenția țărăniștilor de a rămâne la cârmă, încercând o colaborare mai puțin onorabilă, dar dispusă să-i susțină în programul lor. Prin conferința de luni, lucrurile nu s-au clarificat cu nimic. Țărăniștii au încercat să vândă

pielea ursului din pădure. Adică ce ar vrea să facă ei în 1998 dacă Partidul Democrat nu se retrage de la guvernare și dacă schița lui Victor Ciorbea va fi acceptată de ceilalți parteneri. Tare mă tem că mișcarea de luni, în loc să înmoaie poziția democraților chemați din țară să hotărască soarta partidului, va învolbura și mai tare spiritele. Conferința de presă de luni, în loc să fie o invitație convingătoare la conciliere, a fost doar o ieșire zgomotoasă la rampă, pentru a anunța că « noi nu cedăm nimic ». Cel puțin așa arată la prima privire de suprafață, fără a lua în calcul eventuale negocieri despre care nu știm nimic. Oricum, democrații pun astăzi mâna pe dispozitivul de declanșare a dinamitei. Fac mișcarea sinucigașă sau se poartă cu înțelepciune ? Diseară târziu vom ști dacă suntem în aer sau ne apucăm de treabă !

15 ianuarie 1998

Ori la bal, ori la spital !

Ce mare iluzie au putut trăi țărăniștii prin conferința de luni seara ! Ei credeau că, dacă invocă importanța istorică a partidului, ponderea sa în coalitie și speranțele sale reformiste, reprezentanții PD vor rămâne cu sângele înghețat în vine. Acea atitudine inflexibilă, în loc să-i impresioneze pe democrați, i-a întărâtat și mai tare. Le-a arătat clar ce comportament adoptă partenerii politici. Și i-a obligat să se întrebe ce este mai important : situația dramatică din România, gestionată cu nehotărâre, sau aura istorică a unui partid de talia țărăniștilor ? Și, pe un ton aspru, Petre Roman a prezentat poziția partidului său. Era tonul bărbătesc al unui politician care a formulat clar belelele unui an prost. Și era extrem de convingător și credibil, cum opoziția n-a reușit să fie niciodată în acest an de linia a doua. Și nu se observă nici o dare înapoi, nici o ezitare sau teamă. Sub presiunea partidului, Petre Roman a jucat tare. Ori la bal, ori la spital. Adică a folosit momentul creat de scandalul Băsescu pentru a forța o clarificare politică importantă. Partidul Democrat a votat cu majoritate zdrobitoare retragerea sprijinului politic pentru Victor Ciorbea. Dar a luat această decizie cu destul calm și cu un pragmatism politic demn de toată atenția. Adică n-a scăzut tonul și nu a îndulcit criticile. Dimpotrivă, le-a formulat mai tranșant și a pus clar problema primului-ministru. Democrații rămân în coaliție dar nu mai vor o guvernare cu Victor Ciorbea. Și pentru aceasta și-au dat un termen. Adică până la 31 martie. Introducerea unui asemenea calendar protejează oamenii din teritoriu. În cazul unei retrageri imediate, aceștia ar fi fost luați prin surprindere și n-ar fi avut loc de întors. Introducerea termenului din martie are și o altă semnificație. Pe lângă faptul că reprezentanții din teritoriu își pot căuta o alternativă și pregăti retragerea (în cazul unei spargeri a coaliției), manevra cu luna martie îi mai scapă pe democrați și de acuzația că s-au supărat ca văcarul pe sat. Ei dau coaliției o șansă și împing conflictul din planul disputei între două persoane în altul mai general și mult mai grav. Cel al situației din România. Din acest punct de vedere, țărăniștii nu au prea multe replici. Au făcut chiar greșeala de a trage importanța coaliției pe umerii lor. Acum, când s-a declanșat o discuție dură despre situația existentă, și neîmplinirile trec prioritar pe umerii lor. Într-o asemenea situație, Partidul Democrat se delimitează de un an de guvernare neconvingătoare și își pregătește discursul de principal opozant. Declarațiile cu ton conciliant făcute de unii sau de alții în cursul zilei de marți n-au fost decât un foc de paie. Până la urmă, Partidul Democrat a adoptat varianta medie. Nici retragerea imediată, nici concilierea cu târguieli. Oricum, reacția a fost extrem de dură și o eventuală reconciliere are șanse extrem de mici. Pentru a

menține coaliția, țărăniștii trebuie să cedeze și ei. Să accepte că au o contribuție majoră la primul an prost de democrație adevărată. Sau să renunțe la parteneriatul cu democrații, încercând alte frății de complezență, dar făcând odată cu aceasta un pas sinucigaș spre marea necunoscutelor. Sigur, consecințele deciziei PD sunt multiple și complexe. Situația de acum ține deja de o anume instabilitate politică. Dacă mai există o infimă șansă de ieșire din impas, ea ar trebui folosită și exploatată la maximum, deși s-ar putea naște doar dintr-o schimbare de poziție a PNȚCD. Altfel, vom înainta pe un drum periculos, cu consecințe și mai dramatice pentru economie, pentru moneda națională și chiar pentru credibilitate, în general. Iar aceasta nu va putea fi salvată de varianta unui guvern minoritar. Între o boală lungă și sigură, care ar fi însemnat și un deces politic al partidului, și o mișcare rapidă, oamenii lui Petre Roman, susținuți de situația de fapt din țară, ignorând chiar pericole majore, au luat taurul de coarne. Dar au făcut-o calculat și pragmatic, recâștigându-și electoratul chiar cu riscul de a fi terfeliți de adversari în cele mai diverse chipuri. Într-un anume fel, situația a fost împinsă spre un moment al adevărului. Ori la bal, ori la spital, chit că toți se declară sănătoși tun într-o societate cu multiple semne de boală cronică.

16 ianuarie 1998

Țărăniștii la teză

Dacă am lua detalii, momente sau cauze ale conflictului politic denumit mai nou « capul lui Ciorbea », am ajunge la analize complicate sau la scenarii abracadabrante. Ne-am îneca într-o mlaștină de explicații mărunte. Și, cu siguranță, am ajunge în situația de a nu mai vedea muntele din cauza ochilor. Dacă încercăm să privim situația de la depărtare și, mai ales, dintr-un apartament mic, de la etajul unu al unui bloc periferic din Iași, Brașov sau Timișoara, se vede un singur lucru. Că a fost un an prost. 'Geaba zice domnul Diaconescu că guvernul Ciorbea și-a realizat programul dar situația e grea. Sentimentul de insatisfacție cântărește din ce în ce mai mult nu doar la nepăsătorii de politică, dar și la susținătorii înfocați. Domnul Ion Diaconescu pune toată această stare generală doar pe seama dificultăților existente, ca să nu zic moștenirii. Și mai adaugă cu delicatețe « sigur, au fost și greșeli ». De la bilanțul anului trecut, făcut în noiembrie, până la momentul de criză, aceste greșeli au rămas mai ales în seama adversarilor sau au fost diminuate până la caracterul de șoaptă. În conferința de presă de luni, Partidul Național Țărănesc Creștin și Democrat a apărut cu o morgă de oțel lustruit. Nici o îndoială, nici o ezitare, nici o înclinație spre negociere. Ori noi, ori catastrofa ! Dacă situația din România ar fi fost roză și n-ar mai trebui decât să stăm trântiți pe spate spre a admira fâșâitul norilor pe cer, atunci încrâncenarea țărăniștilor ar fi obligat la mai mult respect decât cel datorat unui corp de apărare a păcii eterne. Dar poziția lor rigidă venea după destule gafe ale unei guvernări în care ei au fost pivotul principal, după ordonanțe la ordonanțe, liste la liste, mocăială chinuitoare în ședințele de guvern, împărțeli nemiloase de posturi și multe altele. Nici privatizarea n-a făcut pași mari, nici reforma instituțională nu i-a adus românului altă atitudine din partea funcționarului public. Încercări au fost multe, eforturile au fost într-adevăr mari. Dar rezultatele, extrem de puține. Și cele mai multe n-au venit neapărat din cauza situației nenorocite, cât mai ales din lipsa priceperii, a unui plan clar și hotărât. Dacă ei au dat tonul în coaliție, atunci l-au dat adeseori fals.

Şi poartă răspunderea măcar în egală măsură. Şi dacă toate greşelile ar putea fi puse numai în seama aliaţilor, pentru că ele există, tot n-ar fi fost justificată o asemenea încrâncenare. Încercarea de a purta o negociere pe principiul « noi nu cedăm nimic » reprezintă o greşeală enormă, mai ales că o asemenea poziţie nu se poate fundamenta pe o susţinere masivă a populaţiei. În spatele atitudinii ţărăniste nu erau decât neîmplinirile anului 1997. Ei nu erau justificaţi de nici o construcţie. Nici măcar de o fundaţie completă. După un an în care au muncit enorm, dar au lăsat ca dominant sentimentul că nu ştiu ce vor, fiind în acelaşi timp neiertători cu interesele proprii, poziţia lor înţepenită conţine datele unei situaţii de risc. Lucrurile au intrat deja pe un făgaş care exclude mica înţelegere. Fără o analiză de fond a situaţiei, dar mai ales fără o schimbare de perspectivă, PNŢCD poate distruge enorm. Dacă rămâne pe aceleaşi poziţii rigide, chiar drapat în argumentele interesului naţional, el nu face decât să-şi folosească poziţia fruntaşă pentru a sacrifica valori majore ale României în numele unui grup politic. Sunt prea multe greşeli într-un singur an pentru a mai păstra poziţia de cavaler neprihănit al dreptăţii. Între o sinucidere demonstrativă şi spectaculoasă şi mişcarea obligatorie spre negociere în relaţiile cu partenerii, lumea o asteaptă totuşi pe ultima. Pentru că PNŢCD, prin valorile morale, prin tradiţia partidului, încă mai poate face un pas important spre rigoare şi coerenţă. Spre politica adevărată. De aici ar putea veni o soluţie pentru perioada din ce în ce mai grea din zilele următoare. Şi tot dintr-o asemenea schimbare de optică s-ar putea naşte fragila punte peste care să trecem prăpastia care ne ameninţă. Abia acum, după anii de ilegalitate, partidul lui Maniu şi Coposu iese din paginile cărţilor de istorie şi se supune singur unui serios examen de comportament politic.

17-18 ianuarie 1998

Noi, interesul naţional

De când situaţia politică a început să se albăstrească, suntem luaţi tare cu interesul naţional. Reforma e interes naţional, dar trebuie să se facă doar aşa cum o înţeleg sau o pot face unii. Altfel, ne paşte prăbuşirea economică, dacă nu chiar dezmembrarea. Dacă se vinde cutare întreprindere, ni se invocă tot interesul naţional. Dacă nu se vinde, tot interesul naţional e în joc. Dacă se încalcă un protocol de guvernare, tot interesul naţional o cere. Dacă se restituie pădurile, de bună seamă că nu poate fi vorba decât de interesul naţional. Dacă se negociază cu FMI în poziţie de drepţi, tot interesul naţional a dat comanda. Dacă muncitorii sunt nemulţumiţi şi nu au ce mânca, ei trebuie să se hrănească tot cu interesul naţional. Dacă ies în stradă, tot interesul naţional îi ameninţă, dacă mor porcii, ei o fac tot în numele interesului naţional, dacă se schimbă ordonanţa dată alaltăieri pentru că nu-i convine cuiva sau reprezintă prostia şi neglijenţa altcuiva, intră şi cârpeala tot la interesul naţional. Dacă nu eşti de acord, poţi să o iei peste gură în numele interesului naţional de-ţi piuie urechile. Dacă nu eşti de acord cu Victor Ciorbea, pui în pericol interesul naţional. Dacă vrei alegeri anticipate, te duci cu tancul peste interesul naţional. Dacă eşti în opoziţie, tot cu interesul naţional te aperi şi încerci să dai la cap celor care tot cu interesul naţional îţi fac semn şi te trimit la colţ. În nebunia lui, şi Vadim urlă tot în numele interesului naţional. Poate să zică unul măcar un discret mâc la adresa interesului naţional ? E ca şi cum te-ar fi întrebat Stalin « ai ceva de ascuns partidului ? » Pui în pericol interesul statutul sovietic ! Frecvenţa cu care este invocat interesul naţional depăşeşte cu mult orice manifestare a logicii în politică. Şi fiecare se so-

cotește reprezentantul cel mai demn și mai îndreptățit al acestei valori sacre, intangibile, indiscutabile. Mai avem nevoie doar de un mic pas până să introducem tribunale care să judece amenințările la adresa interesului național. Dar și acestea să funcționeze repede și cu sentințe definitive, că interesul național nu suportă discuții. În loc să stabilim clar care sunt interesele marii majorități, ștampilăm cu aceste cuvinte tot felul de păreri fără argumente, tot felul de greșeli pe care nu vrem să le discutăm, tot felul de interese pentru care e necesară o mască impresionantă. Și, de regulă, interesul național diferă de la unii la alții.

Stai și te crucești. Orice ai face, poți fi acuzat de prejudicierea interesului național. Și dacă nu faci nimic, poate fi același lucru. Și dacă nu știi ce vrei, poți să faci gură tot cu interesul național. Ori s-au degradat noțiunile într-un asemenea hal, încât orice poate fi taxat drept interes național. Și ne prefacem atât de bine în mucenici ai interesului național, încât vom sfârși prin a deveni chiar naționaliști încrâncenați. Invocarea exagerată a interesului național mi se pare a fi în cele din urmă doar semnul clar al sărăciei în gândire. El denotă o lipsă crasă de imaginație politică și o coborâre vertiginoasă în perimetrul subiectelor primare, față de care și bolovanii sunt chestiuni complicate și greu de manevrat. Iar cel mai grosolan abuz mi se pare împărțirea interesului național pe tabere. Țărăniștii zic că ei apără cel mai bine interesul național. PDSR-ul spune că oamenii lui Coposu îl îngroapă definitiv. Vadim e convins că va veni vremea ca, în numele aceluiași interes național de paradă, să-i judece și pe unii, și pe alții, în timp ce alții se pregătesc să-l înfunde tot în numele acestui interes sacru. Chiar așa ? Oare care este interesul național ? Chiar mă rog să nu fiu bătut cu pietre dacă, pe lângă integritatea României, eu nu pot să înțeleg prin interesul național decât nevoia clară de a fi serioși. Dar serioși deștepți, nu serioși proști.

19 ianuarie 1998

În Parlament, băieți, în Parlament !

Toată lumea a așteptat cu nerăbdare poziția președintelui Emil Constantinescu în conflictul dintre democrați și țărăniști. În conformitate cu Constituția, Emil Constantinescu avea dreptul și obligația de a media între cele două părți. Și nu avem nici o îndoială că de la începutul acestui an Emil Constantinescu a făcut destule eforturi pentru a obține un rezultat. Așa cum a declarat-o, el este adeptul unei proceduri speciale. Încearcă să găsească o soluție și apoi să o prezinte opiniei publice. Strategia vine din dorința de a nu expune instituția prezidențială în situații care se pot termina prost. Dacă în discursul de sâmbătă seara Emil Constantinescu n-a anunțat nici un rezultat spectaculos al rolului său de mediator, înseamnă că în discuțiile purtate el n-a reușit să obțină nimic. De ce n-a adoptat Emil Constantinescu rolul de mediator public al conflictului ? E greu de răspuns. Poate tot de teama unui eșec. În mod normal, în cadrul rolului prevăzut de Constituție, Emil Constantinescu ar fi trebuit să invite la modul oficial ambele părți. Separat și apoi simultan. Și să prezinte opiniei publice rezultatele. Prin decizia de a muta deznodământul conflictului în fața Parlamentului, președintele României a făcut o mișcare abilă. A evitat situația de a recunoaște că n-a obținut nimic în calitatea sa de mediator și le-a pasat aleșilor poporului răspunderea pentru soluționarea conflictului. Procedura de asumare a răspunderii devine astfel o cale de a ieși din impas. Se pun în discuție două dintre principalele legi ale reformei. E vorba de Legea privatizarii și de Legea investițiilor directe. Dacă votul cu asumarea răspunderii trece, trece și guvernul Ciorbea. Dacă nu, nu. Democra-

ţii lui Petre Roman nu îşi pot permite luxul de-a se opune acestor legi fundamentale pentru reforma pe care o invocă în fiecare zi. Şi-ar da singuri cu stângul în dreptul. În acelaşi timp, ei vin şi-i atrag atenţia preşedintelui că Biroul de Coordonare al Coaliţiei decisese exact o asemenea procedură pentru cele două legi care mai apoi au fost trecute prin guvern ca ordonanţe de urgenţă. Atunci s-a supus la vot. Democraţii au cerut exact ce au stabilit partidele din coaliţie, iar miniştrii Convenţiei şi Victor Ciorbea au votat pentru ordonanţa de urgenţă. Cu amendamentul acestei situaţii ciudate, soluţia preşedintelui pare a fi cea mai rezonabilă. Ştim ce avem de făcut şi aflăm cine vrea reformă şi cine nu. Dar, dacă stăm puţin pe gânduri, ajungem la concluzia că ştiam răspunsul la o asemenea întrebare. Că o asemenea întrebare forţată are doar meritul de a evita subiectul spre care s-au îndreptat ultimele zile ale conflictului politic. Cu sau fără Victor Ciorbea !

Şi este din ce în ce mai clar că răspunsul preşedintelui Constantinescu este că el marşează încă la o reformă condusă de Victor Ciorbea. Culmea ar fi ca soluţia propusă de preşedinte să nu rezolve nici ea situaţia primului-ministru. Asumarea răspunderii va trece, cum a trecut şi cealaltă. Deşi foarte uşor ne putem întreba ce se întâmplă cu precedenta asumare a răspunderii, cea din 3 iunie 1997. Victor Ciorbea ne spunea atunci că în ultimele luni ale anului rata inflaţiei nu va depăşi 2,5-3, că impozitul pe salarii se va reduce în medie cu 25 %, iar cel pe profit cu 8 %. Multe dintre punctele acelei asumări a răspunderii sună acum a nerealizare. Ce facem cu asumarea de acum ? O includem în asta sau o corectăm prin următoarea asumare a răspunderii ? Sau rămâne cum a fost şi nu mai contează cifrele şi promisiunile ? Revenind la poziţia preşedintelui, ea are tonul unei mustrări generale. Şi la adresa parlamentarilor, şi a presei, şi a managerilor. Chiar dacă în mesajul său preşedintele pare a fi în întregime de partea Convenţiei Democratice din România, multe dintre părerile exprimate conţin puncte din revolta Partidului Democrat. E vorba de ritmul nesatisfăcător al reformei şi de erorile guvernării. Doar ambiguitatea privitoare la grupuri de interese, în loc să aducă Partidul Democrat la masa tratativelor, s-ar putea să-l îndepărteze. Conflictul dintre Partidul Democrat şi aliaţii la guvernare se mută în faţa Parlamentului. E vorba de o mişcare inteligentă, dar îndărătul căreia se ascunde prima înfrângere a preşedintelui Emil Constantinescu în rolul de mediator.

20 ianuarie 1998

Naşul Dimitriu

Anul trecut, în timpul vizitei lui Emil Constantinescu în Hong Kong, care a durat numai 24 de ore, a fost lansată o informaţie. Un prim rezultat economico-financiar al vizitei. Firma Balli a semnat un contract cu Sidex Galaţi pentru un credit de 100 de milioane de dolari. Ziaristii au notat ştirea, în timp ce unii au râs în barbă. Firma Balli nu avea nici o legătură cu Hong Kong. Directorul comercial de la Sidex, Ionel Borş, fusese luat din camera de hotel pentru a face anunţul. Iar reprezentanţii firmei Balli veniseră în mare viteză cu un avion din Elveţia. Dacă preşedintele Emil Constantinescu a ştiut ceva despre acest succes financiar al vizitei e greu de spus. Cert este că Sorin Dimitriu a fost naşul operaţiunii. De atunci am început să urmăresc mai atent activitatea fostului ministru adjunct de la MICM-ul lui Ceauşescu, secretar de stat în guvernul Roman, director în FPS pe vremea guvernului Văcăroiu şi, mai nou, preşedinte al FPS. El a fost anunţat ca viitor director al acestui mamut economico-financiar de preşedintele Emil Constantinescu în timpul unei vizite în străină-

tate, chiar înainte ca algoritmul politic al coaliției să fie pus în aplicare. Oricum, după numire, noua stea economică a PNȚCD a început celebra operațiune de privatizare, numita « 50 de întreprinderi pe săptămână ». Cum le-ați cumpărat dumneavoastră, așa le-a vândut și el. Adică a vândut câteva, pe ici-pe colo. Clienți puțini, interes redus, legislație neconformă etc. Dar, dacă luăm în răspăr activitatea directorului FPS, nu rămânem decât cu declarațiile belicoase din cursul verii trecute și cu câteva privatizări răsunătoare, fluturate prin ziare și pe micile ecrane. Adică în cursul anului trecut au fost vândute Romcim, Petromidia, Convex (portul mineralier), Arctic din Găești și IMGB. Într-un an în care bugetul statului plângea de foame, marile vânzări făcute de Sorin Dimitriu n-au adus mare lucru. Ba chiar au adus mai puțin decât încasase bugetul statului într-un an de vânzări gestionat de hulitul Emil Dima (alt mare artist al vânzărilor pe muchie de cuțit). Acum, când bugetul nu numai că geme în continuare, ci și urlă de foame, România n-a încasat banii din vânzări importante. Adică nici banii pentru Romcim, nici pentru Arctic, nici pentru IMGB, nici pentru Petromidia ! De ce ? vă puteți întreba și dumneavoastră. Foarte simplu. Pentru că, în baza Hotărârii de Guvern 457/1997, cumpărătorii acestor societăți nu puteau încasa 60 % din banii oferiți la vânzare pentru a-i putea folosi la dezvoltare. Respectivii investitori au primit și ei nenumărate promisiuni. Că li se vor restitui 60 % din costul societăților pentru a putea beneficia de el. Cel puțin în cazul investitorilor străini, soluția e o mare gugumănie, susținută cu ardoare în Parlament de reprezentanții PDSR. Și, astfel, guvernul Ciorbea s-a conformat. A emis în 29 decembrie 1997 Ordonanța numărul 88, prin care și cei care nu aveau dreptul să primească în iulie primesc 60 % înapoi. Ba, mai mult, pentru a nu se speria de poteră și pentru a nu justifica în nici un fel operațiunile comerciale de privatizare, aceeași Ordonanță 88 scoate definitiv FPS-ul de sub controlul Curții de Conturi a României. Cu cât a dat FPS-ul Alumina de la Tulcea ? Cu cât a dat Convex-ul pentru grupul Balli ? Vor rămâne pentru totdeauna un mister. Sau cel puțin așa încearcă Sorin Dimitriu. Niciodată FPS-ul n-a anunțat un câștigător în adevăratul sens al cuvântului. Cine a concurat și cine a câștigat ? Iar câștigătorul a fost un nume. Nici o dată despre acționariatul acestuia, locul de reședință, bonitatea bancară, obligațiile de a investi prin contract. Așa se face că portul mineralier Constanța a fost cumpărat de o societate românească având un capital de doar zece mii de dolari, în care acționarul principal este tot una din firmele grupului Balli, înregistrată în Irlanda. Iar FPS-ul rămâne o cetate închisă. Sorin Dimitriu poate anula o licitație ieșită prost pentru cumpărător, poate fi o pârghie importantă în vânzări de societăți pe post de șpagă politică sau poate mișca fondul de dezvoltare (sute de miliarde) după criterii subiective sau abracadabrante. Ceva e putred în profunzime, iar nu la suprafața apei. În zilele următoare vom începe publicarea cazurilor în care semnele de întrebare sunt mai mari decât trompa elefantului. După care povestea cu aghiotantul Pavlovski, care lua drept mită cauciucuri de mașină, pare cel puțin o glumă proastă, bună de înghițit doar de fraieri.

21 ianuarie 1998

Cade sau pică ?

Cum se vor împărți apele astăzi ? Fiecare partizan al unei tabere are o soluție total diferită de a celorlalți. Și, până la urmă, situația de acum nu se va soluționa în nici un fel. Nici în plan politic, nici în planul mai larg al vieții noastre. În plan politic, România va rămâne în coadă de pește. Adică sesiunea extraordinară a Parlamentului

nu va aduce nimic nou. Partidul Democrat nu poate cădea în capcana de a boicota Legea privatizării. Pe lângă remanenţă, în memoria unora, privitoare la sorgintea acestei grupări politice, s-a adăugat o mişcare periculoasă. Petre Roman ar putea fi suspectat de « una zice şi alta fumează ». Că se bate pentru reformă, dar că se teme de ea. Iar democraţii sunt un partid prea abil ca să cadă în capcana întinsă de preşedintele Constantinescu. Vor vota legea şi vor rămâne pe aceleaşi poziţii, în aşteptarea lui 31 martie. Dacă ţărăniştii şi Convenţia vor cere un vot explicit pentru guvernul Ciorbea, s-ar putea ca lucrurile să se încheie mâine. Dar clarificările scurte şi tăioase nu prea le sunt caracteristice politicienilor români. Aşa că nu se hotărăşte nimic. Partidul Democrat va rămâne pe poziţie, cerând capul lui Victor Ciorbea, iar ţărăniştii îl vor apăra cu încrâncenare, dar şi cu şanse din ce în ce mai mici de a rezista pe termen lung. Dacă punem bază pe informaţia că miniştrii PD au lipsit de la şedinţa de luni a guvernului Ciorbea, fiind prezent doar demisionarul Traian Băsescu pe post de ironie cruntă, atunci trebuie să ne gândim serios la credibilitatea acestui guvern. Conflictul a dus la momente facile, chiar comice, mai aproape de şezătoare decât de guvern apăsat de gestionarea unei ţări. Şansele de refacere a unei atmosfere de lucru, serioasă şi eficientă, sunt infime. Dacă guvernul Ciorbea scapă de o moţiune în aceste zile, el n-are nici o şansă să treacă de următoarea. Partidul Democrat a descifrat regia. În consecinţă, susţine Legea privatizării şi va folosi primul prilej pentru a provoca debarcarea. Situaţia complicată nu se va rezolva în nici un fel nici pentru români. Tot acest conflict politic a fost împins în plan minor. El n-a devenit pretextul unei dezbateri serioase despre minusurile guvernării de anul trecut. Tot conflictul n-a fost decât timp pierdut, cum timp pierdut pentru reformă a fost mai tot anul 1997. Iar irosirea unui an este în egală măsură în responsabilitatea coaliţiei majoritare, a opoziţiei mediocre şi a guvernării la ralanti. În loc să avem parte de o strategie clară şi de o guvernare eficientă, am ratat oportunităţi internaţionale, dar mai ales şansele reale pentru a trece de la politica băltită a PDSR-ului la una energică. Marele capital câştigat de România prin judecata electoratului a fost în mare parte pierdut printre degete. Dintr-un partener credibil şi interesant am devenit iar o ţară dâmboviţeană, privită cu aceeaşi curiozitate condescendentă. Nu e opinia noastră. Ea vine din mari publicaţii europene şi internaţionale, şi ea dă măsura modestă a prestaţiei de la Bucureşti. Şi dacă, din interior, unora li se pare că vinovaţi sunt oamenii lui Petre Roman sau susţinătorii Convenţiei, din străinătate, această departajare dispare total. Rămâne doar imaginea unei Românii condusă de o clasă politică incapabilă să se reunească pe chestiuni majore. Şi am ajuns în situaţia de a fi priviţi cu îngăduinţă. Că nu ştim şi nu putem să ne despărţim de tarele comunismului. Pare chiar incredibil că un an de mari speranţe s-a încheiat cu o inflaţie de 151 %, că dezechilibrul balanţei de plăţi a crescut, că investiţiile au scăzut dramatic. Pe ce se ceartă membrii coaliţiei ? Pe eşecul lor sau pe o noua şansă ? Atâta vreme cât disputa rămâne doar la nivelul cine vine şi cine pleacă, situaţia va continua în acelaşi fel. Chinuită şi ameţită. Dacă acest scandal politic va prilejui şi discuţii pe aspecte de fond ale guvernării şi ale reformei, atunci în tot acest mare rău pe care l-a făcut situaţia ajunsă azi în Parlament, s-ar putea să ne alegem şi cu un grăunte de bine. Cu un strop de înţelepciune. Şi cu o tardivă cheie pentru lunile următoare.

22 ianuarie 1998

Ce faci, bade ?

La prima vedere, ideea președintelui Constantinescu de a tranșa conflictul din guvern în fața Parlamentului a părut a fi o soluție iscusită. Partidul Democrat urma să fie pus în fața Legii privatizării, care conținea și obiecțiile sale de fond privind guvernarea. Democrații nu s-ar fi putut opune și atunci guvernul și Victor Ciorbea ar fi obținut și un vot de încredere. Punct ochit, punct lovit ! Zic « doar la prima vedere », pentru că, în fond, soluția s-a dovedit în cele din urmă neinspirată. Partidul Democrat și opoziția au pedalat puternic pe incoerențele de procedură și au subliniat insistent scopul asumării răspunderii de către guvern. Se vedea de la o poștă că nu Legea privatizării, care și așa funcționa ca ordonanță de urgență, era primul scop al asumării răspunderii. Numai din rea-credință putem ignora scopul inițial. De altfel, ședința comună a celor două Camere a apărut ca fiind ideea salvatoare a președintelui Constantinescu pentru a aplana conflictul din coaliție. Poziția președintelui a părut și a fost taxată drept părtinitoare din partea Partidului Democrat. Și, în loc să asistăm la aplanarea conflictului, ea l-a antrenat involuntar și pe Emil Constantinescu. Acesta, prin declarația făcută sâmbătă seara pe toate posturile de televiziune, s-a folosit de dreptul conferit de articolul 63 din Constituție pentru a-i cere Parlamentului să se reunească în sesiune extraordinară pentru ziua de ieri. Dar Constituția nu prevede asumarea răspunderii de către guvern în urma unei convocări a președintelui. Procedura de asumare a răspunderii se face pe baza articolului 113, la cererea guvernului, în ședința comună a celor două Camere. O mică diferență cu consecințe serioase și enervante, dar care subliniază o anume superficialitate în activitatea consilierilor de la Cotroceni. Ea ridică și o problemă complicată a experților, la care vom reveni. Cert este că ieri, în loc să vedem un Partid Democrat pus în situația să înghită gălușca, am asistat la o sesiune a Parlamentului în care opoziția a înscris puncte serioase în contul guvernului, dar și al președintelui Emil Constantinescu. Aș zice că președintele, aflat pe cea mai solidă poziție politică, a încasat cel mai mult. Am încercat să mi-l imaginez în fața micului ecran, privind desfășurarea lucrărilor și înghițind în sec. A fost prima dată într-un an când trebuie să fi dat semne clare de nervozitate. Și ceea ce era de așteptat s-a și produs. Opoziția a punctat serios și apoi a dat semne că lasă Legea privatizării să treacă. Din câte declarații au fost făcute în ultimele zile e de așteptat că nu se va depune nici o moțiune de cenzură. Tot consumul de nervi, timp și energie se încheie cu aproape nimic.

A trecut doar o lege pentru care guvernul Ciorbea și-a asumat răspunderea. Dar Victor Ciorbea nu, și nici conflictul cu democrații lui Petre Roman nu a fost rezolvat. El revine la datele sale inițiale. Adică la 31 martie. De fapt, nici până atunci. Discuțiile de la anunțarea mișcării cu asumarea răspunderii, în loc să-i calmeze, pentru a înghiți hapul în liniște, i-au iritat peste măsură. În primul moment, ei au precizat că, în cazul în care asumarea răspunderii se va referi textual la un vot de încredere în guvernul Ciorbea, ei votează împotrivă. Ieri, în timpul dezbaterilor, prin cele afirmate de Alexandru Sassu, s-a văzut că Partidul Democrat nu mai are răbdare nici până la 31 martie. El va solicita clarificarea susținerii pentru guvernul Ciorbea sau, mai corect, a retragerii acesteia, în cadrul coaliției. Probabil că abia de luni vor începe în coaliție discuțiile tranșante și aliații vor fi puși în situația unui guvern minoritar sau a altuia, fără Victor Ciorbea, dar cu scopuri precise, cu calendar riguros și cu responsabilități de cazarmă. Pe fondul unor scăpări minore, dar care puteau fi speculate în direcții de fond, opoziția a fost prima dată mai aproape de condiția sa. Răbufnind și

insatisfacţiile cumulate de mulţimea ordonanţelor de urgenţă, Parlamentul a fost la un pas de a trimite şi preşedintele, şi guvernul la o plimbare ruşinoasă. Şi chiar o putea face. Şi e mai bine că nu s-a ajuns la o asemenea situaţie. Legea privatizării trece, arătând tuturor că România vrea privatizare, susţinută de toate partidele politice. Doar Victor Ciorbea mai aşteaptă. Îşi face socoteli pentru un guvern minoritar sau îşi numără zilele din Piaţa Victoriei.

23 ianuarie 1998

Spectacolul mediatic

Spectacolul mediatic non-stop continuă, chiar spre iritarea preşedintelui României. Vine omul acasă, se aşază în fotoliu cu o cafea sau cu o bere şi începe să butoneze. Talk-show-uri peste tot ! Numai la Discovery e Titanicul ruginit sub apă. Fuga la talk-show ! Într-un loc se discută pe Constituţie. În celălalt e primarul general. Pe un alt canal, un pedist tânăr şi agitat, învârtindu-se pe un fotoliu ca un lup în lanţuri, dă de pereţi cu un ţărănist gras, care încasează tot câte două palme la trei propoziţii. Chiar e un spectacol mediatic în care ziariştii au devenit actori, iar politicienii, cântăreţi. Lumea le soarbe pe toate. Un ziarist e mitocan şi e în stare să-l pălmuiască pe telespectator cu o labă lungă, care trece prin receptor, prin centrala telefonică şi intră în casa omului care nu-l suportă. Altul e bleg, altul bâlbâie cuvintele pentru că în articole scrie miau ! ca pisica, altul e acru ca o lămâie crescută la Pol. Şi de ziarişti oamenii se satură mai rău decât de Gică Petrescu. Şi se enervează. De ce sunt tot ăia ? Să mai fie şi alţii ! Unii mai tineri şi mai proaspeţi, care să-i facă harcea-parcea pe politicieni, pentru ca a doua zi la slujbă să poată zice ai văzut aseară ce i-a făcut cutare lui cutare ? Adevărul este că acest iureş nocturn de discuţii televizate e palpitant şi enervant în egală măsură. Ba un ziarist e de stânga, ba e de dreapta, ba e mârlan, ba e partizan. Cum sunt şi politicienii. Nici mai buni şi nici mai răi decât ziariştii. Doar n-om găsi un Helmut Kohl la Găeşti sau o Oriana Falacci la Dragalina. Ăsta e spectacolul românesc de seară şi ca dânsul suntem noi. Şi pe mine mă enervează, dar mă şi fascinează. Se fac poante grosolane sau rafinate, se amestecă judecăţi de valoare, se fac gafe sinistre, se transmit mesaje viclene, se joacă parti-pris-uri inimaginabile sau se dă pur şi simplu la moacă. E o adevărată fervoare în a trăi libertatea de exprimare. Şi din care multă lume nu înţelege mai nimic, dar o adoră ca spectacol. Românii protestează că îşi pierd nopţile de pomană, dar a doua zi abia aşteaptă să butoneze şi să mai savureze două-trei talk-show-uri, bune sau proaste. Sâmbăta şi duminica, atunci când vin filmele romanţioase sau vechiturile televiziunilor americane, unii se plictisesc de moarte. Nu se ceartă nimeni cu nimeni ! Mai bine o discuţie cu un invitat papă-lapte decât un film de dragoste. Uneori te întrebi de ce se uită oamenii la acest spectacol mediatic non-stop ? Nu le mai plac filmele, n-au pe cine iubi şi preferă tulburarea liniştii naţionale ? De ce-au ajuns aceste emisiuni o modă naţională, chiar dacă uneori sunt slabe sau neinspirate ? Tocmai atunci când ne merge prost ! Întrebarea aceasta are şi ea un chichirez. Toate posturile fac talk-show-uri pentru că lumea le priveşte sau le ascultă. Şi nu neapărat pentru că am fi un popor bolnav de limbariţă. Multă lume îşi pierde vremea cu ele nu dintr-o plăcere masochistă, cât din curiozitate. Nu o curiozitate de tip enciclopedic, ci una simplă, care vine chiar dintr-o îngrijorare aproape nemărturisită. Vor să priceapă ce se întâmplă. De câteva luni, parcă am intrat într-o pasă neagră, din care nu mai putem ieşi. Tot ce ni se părea nouă solid începe să pârâie şi să se clatine, dacă nu chiar să se

dărâme. Politicieni, mituri, speranțe, certitudini, planuri, afaceri ! Parcă toate ar fi fost atinse de o boală incurabilă. Și omul simplu nu e analist. Simte doar că nu e în ordine și nu știe de ce. Și atunci hop ! la un talk-show, poate înțelege. Poate vine unul mai curat la minte și se agață de el. Poate găsește în toată vorbăria asta nebună o mărgică. Adică un strop de speranță. Președintele crede că acest spectacol mediatic seamănă panică. Omul fuge la televizor nu pentru a se speria. Caută mai degrabă o idee sau o soluție pentru a scăpa de frică. Oricum, spectacolul mediatic non-stop continuă neobosit. Și multă lume nici nu-și dă seama cum el digeră personalități și partide, vedete și procente de popularitate. E un spectacol în care foarte puțini se trezesc iubiți peste noapte. Cei mai mulți se aruncă în el ca muștele pe miere și sfârșesc prin a aluneca într-un derizoriu din care speră să revină peste câteva săptămâni și din care nu se mai întorc niciodată.

24-25 ianuarie 1998

Semne rele

Amenințarea cu demisia a lui Ilie Șerbănescu vine ca bomboana pe colivă ! Nu ne-a ajuns un an prost. După un entuziasm nebun, a venit o dezumflare pe măsură. Nu ne-a ajuns o remaniere înainte de a începe reforma cu adevărat. Nu ne-a ajuns nici chifla cu miniștrii monarhiști la câteva zile după remaniere. A mai venit și bomba cu neutroni a lui Adrian Severin. N-am prins bine spionii care ne-au lăsat fără ministrul de Externe, că s-a întâmplat interviul din *Evenimentul zilei* care a dus la conflictul Băsescu-Ciorbea, devenit mai apoi Partidul Democrat-CDR. Mai era puțin și ne trezeam și cu un conflict între PD și președintele Emil Constantinescu. Acum, când situația stă agățată într-o piuneză, a mai picat și înaintarea demisiei de către ministrul Reformei. Nici n-am apucat să vorbesc cu el de când a fost numit și iată-l la un pas de plecare. Toate lucrurile pe care le-am aflat despre fostul nostru coleg provin din presă. Ba că nu i-ar fi fost acceptat proiectul Legii privatizării, ba că are probleme cu preluarea reformei la întreprinderile mici și mijlocii, ba că se simte amenințat de oferta făcută democraților de Victor Ciorbea. Adică un post de viceprim-ministru pentru Partidul Democrat în ideea de a stinge conflictul. Ce putem înțelege din acest pas făcut de Ilie Șerbănescu ? Mai întâi de toate, că guvernarea e mult mai grea decât presa. E mult mai ușor să comentezi de pe margine și mult mai greu să intri în joc și să faci ceva. Apoi, experiența din domeniul privat nu-i totuna cu cea de la stat. Ultima presupune acceptarea și cunoașterea mecanismului greoi, adeseori absurd, al instituțiilor de stat. Una este legea la privatizat și alta la stat, chiar dacă arată la fel. La privatizat, răspunderea se asumă rapid ; la stat, ea este pasată pe filieră și poți să înnebunești până obții un aviz de doi lei. Dezamăgirea lui Ilie Șerbănescu față de birocrația de stat poate fi o cauză a gestului său. După cum o cauză ar putea fi socotită această confruntare între Convenție și PD. Ilie Șerbănescu a prins momentul de vârf al conflictului pentru a atrage atenția asupra îndoielilor sale. Și atunci trebuie să ne întrebăm : de unde provin ele ? De la birocrația de stat sau de la conflictul ce devastează scena politică ? Ceva mă face să cred că Ilie Șerbănescu, pe lângă faptul că a început să-și dea seama că nu poate face mare lucru, a mai simțit un anume provizorat al guvernului din care face parte. Proiectele circulă greu, deciziile se iau cu mari pauze de gândire, miniștrii PD pleacă din ședințe, ceilalți abia vin, iar randamentul pe care îl presupune actuala stare de lucruri e doar un vis frumos. Într-o asemenea situație, e normal să vedem în gestul său de a încerca o demisie

un semnal de situație nesigură. Ce ar însemna o demisie definitivă a ministrului Reformei ? O bilă albă pentru Ulm Spineanu, care a rezistat mai multe luni și a lăsat câteva proiecte conturate clar. Apoi, o bilă neagră pentru remaniere. Demisia lui Ilie Șerbănescu ar pune sub semnul întrebării seriozitatea operațiunii de anul trecut. Ea ne-ar arăta că a fost vorba de o simplă schimbare de oameni, și nu de o încercare de a umbla la rădăcina greșelilor din 1997. Specialiștii fără de partid aduși în guvernul Ciorbea au fost puși sub presiunea politică și, în loc să facă tot ce le dictează priceperea și conștiința, au ajuns tot la comandamentele de partid. Daniel Dăianu a fost împotriva celui de-al treisprezecelea salariu și a trebuit să capituleze în fața deciziei politice. Ilie Șerbănescu a venit cu viziunea sa despre reformă și a fost domolit de politică. Un eșec al lui Ilie Șerbănescu, dublat de o eventuală retragere a lui Daniel Dăianu, ar fi de natură să ne trimită cu gândul și la rolul președintelui Emil Constantinescu în deciderea remanierii guvernului. Un eșec al celor doi ar avea dimensiunea unui rateu al președintelui Emil Constantinescu. La ora la care scriu, știu doar că Ilie Șerbănescu și-a înaintat demisia, iar Victor Ciorbea a respins-o. Plecarea colegului nostru din guvern rămâne astfel sub semnul întrebării. Dacă ea s-ar produce cu adevărat, am fi în fața unui semn clar de degringoladă a Cabinetului Ciorbea. Poate ultimul.

26 ianuarie 1998

Viol de legi și de femei

În vreme ce românii s-au împărțit în taberele generate de conflictul între Partidul Democrat și Victor Ciorbea, de cealaltă parte a Oceanului, Casa Albă este aproape paralizată de un scandal de proporții. Dar nu din cauza unor idei diferite ale executivului în raport cu Senatul sau cu Camera Reprezentanților. Nu e vorba nici de vederi diferite asupra politicii americane în lume. Scandalul american a fost provocat de deconspirarea aventurilor amoroase ale președintelui. Cel mai puternic om din lume e supus unui tir necruțător și riscă o pierdere masivă de popularitate, dacă nu chiar una mai grea, dintr-o nimica toată. Pentru niște « scame » în viața personală. La prima vedere, lucrurile sunt amuzante. Țin de slăbiciunile omenești ale președintelui. Sau, dacă fetele mint, de visele lor erotice neîmplinite. Cert este că președintele celei mai puternice țări din lume se află în dificultate din cauza unor aventuri. Și cei mai mulți îl înțeleg, omenește vorbind. În același timp, Bill Clinton se află în fața rigorilor celei mai puternice democrații. Și aceasta îl poate deposeda de funcție chiar pornind de la o « scamă » erotică. Iar Bill Clinton nu prea are ce face. Trebuie să se supună și el modelului draconic al moralității de tip american, în care familia e o valoare aproape egală cu statul și cu Dumnezeu. Aceasta îi creează președintelui o situație aproape imposibilă, mai ales după ce a îndemnat-o pe Monica Lewinsky să nu spună nimic despre relația lor. Ceea ce înseamnă instigare la mărturie mincinoasă. Trecând peste faptul că dovedirea unei asemenea culpe e extrem de complicată și de dificilă, Bill Clinton se vede încolțit mai rău decât un oarecare. Democrația și legile Statelor Unite nu lasă nici o scăpare pentru marii demnitari, nici chiar pentru numărul unu al statului. Americanii mai că ar fi dispuși să-l înțeleagă pentru aventurile amoroase. Și alți președinți ai Americii au fost pe-aproape, chiar dacă au pozat în ușă de biserică. Așa se face că instigarea la mărturie mincinoasă începe să cântărească mai greu decât abaterile de la morală. Ce le-a apucat pe americance să-și terfelească marile victorii erotice ? Au alergat ca disperatele să pună mâna pe Bill

Clinton, iar acum se întrec între ele care să-l înfunde mai rău. Dacă erau animate de principii morale, n-ar fi ajuns în situația pe care acum o acuză. Se vede însă treaba că îndrăgostitele de Clinton mai au un « nu știu ce » care le mână în luptă. Și n-ar trebui să luăm în calcul doar foamea de celebritate. Nu cu multă vreme în urmă, Bill Clinton l-a amenințat pe directorul FBI că îl destituie. În spatele ușilor închise sunt forțe care au decis o mișcare de șah la președinte. Și care ar putea să evolueze chiar până la poziția de mat. Dacă în Statele Unite popularitatea președintelui a scăzut vertiginos și încă mai poate scădea, situația are în România un cu totul alt ecou. Reacțiile sunt de simpatie sau, în cel mai rău caz, de indiferență. Oricum, situația apărută peste Ocean nu-l poate împiedica pe român să observe avantajele și dezavantajele democrației. Și să facă o comparație cu situația din România. El va vedea rapid că, în România, indiferent ce face un parlamentar, un ministru sau chiar președintele, imunitatea blochează totul. Iar legea începe să fie fredonată în funcție de interese și simpatii politice. În șapte ani de democrație, nici un demnitar n-a dat socoteală de nimic. Nici o fraudă n-a ajuns în faza unei soluții finale. Românul nu poate să nu remarce din situația dificilă a președintelui american că în spațiul său mioritic principiile sunt fluturate mai abitir ca la Washington, dar legea funcționează pe alese. Nu-i exclus ca situația din Statele Unite să-i determine pe mulți să-și aducă aminte și de promisiunile din campania electorală legate de limitarea imunității. Prea a ajuns pătrățica democrației pe care se mișcă demnitarii un fel de tarla, iar cea a omului necăjit a intrat la apă deși i s-a promis că va fi respectată și inviolabilă. Bill Clinton suportă rigorile democratice pentru niște plăceri deșucheate, în timp ce noi acceptăm că politica e o curvă și roșim până în vârful urechilor când politicienii violează legea în văzul tuturor.

27 ianuarie 1998

Ceaușescu la cuvinte încrucișate

Ieri, Ceaușescu ar fi împlinit 80 de ani. În loc să avem parte de un spectacol solemn, cu un montaj de două ore la TVR, urmat de știri despre mesajele primite, am apucat doar un biet exemplar din revista *Comuniștii*. În patru pagini tipărite modest, e vorba de socialism și de comunism, de Partidul Muncitoresc Român și de Nicolae Ceaușescu. El apare doar pe prima pagină cu o fotografie însoțită de câteva cuvinte și, în interior, la rubrica Rebus, cu un careu intitulat « Din viața și activitatea lui Nicolae Ceaușescu ». Aerul sărăcăcios al foii, dar mai ales faptul că s-a găsit cineva care să scoată cuvinte încrucișate despre viața lui Nicolae Ceaușescu pot stârni un zâmbet îngăduitor. Am putea descifra în asta o anume cădere în derizoriu a figurii « Stejarului de la Scornicești ». În fond, imaginea lui n-ar urma decât traseul pe care coboară și figurile celorlalți șefi ai partidelor frățești din Europa comunistă. Și totuși, Ceaușescu nu este un subiect derizoriu. Măcar prin faptul că are puterea unui simbol al întregii perioade comuniste traversate de România, el ar trebui privit cu mai multă seriozitate. Au trecut și săptămânile de după cădere-răsturnare, au trecut și lunile încărcate cu ură și oftică. Lumea s-a răcorit după atâtea frustrări ale libertății de exprimare, a înjurat, a blestemat, a judecat totul cu o mânie care întunecă rațiunea. Acum, Ceaușescu ar putea fi privit în datele sale obiective. Nu cu prejudecăți și nici cu răutate. Pur și simplu, ca un obiect de studiu. Ca un subiect de istorie. În ciuda faptului că există o tentație serioasă de a râde de epocă sau de a o satiriza, ea a fost una dintre cele mai complexe ale secolului. Analiza ei după rigori științifice ar ajuta lumea să înțeleagă datele de fond ale unei perioade. Pentru a putea desfășura o asemenea

activitate, România are nevoie de bani. O cercetare sistematică a cinci decenii de dictatură costă enorm şi presupune un număr impresionant de cercetători, instituţii, burse. Ba chiar şi legi care să permită accesul în arhivele Securităţii, în cele ale Partidului Comunist Român, ale Ministerului Afacerilor Externe şi în câte alte arhive or mai fi. Numai cu argumente şi cu studii, prin dezbateri şi simpozioane, prin cărţi temeinice şi emisiuni TV, românii pot înţelege diferenţa enormă între democraţie şi dictatură. Altfel, omul simplu judecă mai ales cu datele primare ale existenţei. Cât îl costa pâinea, cine îi asigura slujba, cine îi dădea casă. Şi mulţi ajung în situaţia logică de a-l regreta pe Ceauşescu şi comunismul său paranoic. Tranziţia necontrolată şi lipsită de o comunicare serioasă cu societatea îl poate transforma pe Ceauşescu într-un fel de sfânt de mahala. Iar de înălţarea lui nu sunt responsabili cei care îl regretă din cauza dispariţiei minimelor garanţii. De orice renaştere a cultului unui dictator e responsabilă clasa politică incapabilă să ofere românilor o speranţă superioară celei din dictatură. Fac parte dintre cei care nu-şi iartă că nu s-au ridicat împotriva dictaturii. Şi, dacă nu mi-o iert mie, n-am cum privi cu îngăduinţă aberaţiile Cârmaciului. În acelaşi timp, nu cred că simpla lui condamnare, ridiculizare sau ironizare ne ajută să scăpăm de locurile comune din gândire şi din exprimare. Urându-l, nu putem scăpa de o gândire şchioapă. Cea mai cruntă condamnare pentru el şi pentru Epoca de Aur ar putea veni numai din înţelegere. După cum, din toată existenţa sa contradictorie ar putea fi analizate câteva componente care definesc o strategie politică într-un context internaţional. Pe lângă handicapul unei ideologii, Ceauşescu a mai avut şi ghinionul unei neveste. Omul politic român ar putea învăţa ceva chiar şi din asta. După cum pleiada de neamuri care s-a cocoţat în toate funcţiile de răspundere, de la judeţ şi până la Comitetul Central, ar putea fi şi ea prilej pentru o serioasă lecţie de viaţă din care să înveţe neamurile celor aflaţi acum la putere. România a trecut cu bine de faza blestemelor la adresa lui Ceauşescu. Acum ar trebui să intrăm în perioada cercetării temeinice a epocii. Abia aşa vom reuşi să evaluăm corect « inestimabilul tezaur de suflet şi gândire » cu care trăim fără să ne dăm seama. Ceauşescu şi epoca sa au valoarea unui obiect de studiu care se prelungeşte nepermis în viaţa a milioane de români. Seamănă într-adevăr cu un joc de cuvinte încrucişate. Dar unul care ne dă de lucru încă 10-15 ani.

28 ianuarie 1998

De pe peronul gării Războieni

Săptămâna trecută, Ion Diaconescu şi Petre Roman au convenit să pună capăt declaraţiilor belicoase până la « restabilirea unei formule de colaborare normală în cadrul coaliţiei ». Dar ieri şi alaltăieri ziarele au fost pline de cotonogeli. Victor Ciorbea chiar a ameninţat că se constituie parte vătămată. Adică se duce la tribunal. La Otopeni, înainte de a pleca la Strasbourg, Petre Roman a afirmat că nu-i mai dă nici o şansă lui Victor Ciorbea. La rândul său, premierul a zis că în două zile îi înlocuieşte pe miniştrii PD care se retrag de la guvernare, uitând de cei 25 de secretari de stat şi asimilaţi şi de cei 180 de oameni din teritoriu instalaţi pe bază de algoritm. În acelaşi timp, argumentele remanierii se clatină. Doi din trei (Andrei Pleşu şi Ilie Şerbănescu) şi fără de partid dau să se scuture. Dacă Pleşu se retrage din raţiuni de onoare, pe care lumea politică le înţelege greu, toată remanierea se duce naibii. În acelaşi timp, ţărăniştii mai dau un ultimatum până la 31. De penultimul ultimatum chiar s-a ales praful. În ciuda faptului că lumea a început să obosească, fiecare speră : Partidul De-

mocrat că va obține debarcarea lui Victor Ciorbea, iar țărăniștii că vor reuși să-l păstreze fără să cedeze nimic. Ei vor să rămână cu slănina întreagă și cu cuțitul uns. Recapitulând aceasta perioadă, se văd clar câteva lucruri. Că există prea multe greșeli pentru un an de guvernare. Că alianța politică a funcționat șchiop și într-o continuă târguială. Că, după unele ezitări, Partidul Democrat și-a fixat un obiectiv clar : ori un guvern fără Victor Ciorbea, din care să nu intre în următoarele alegeri fără șanse de Parlament, ori poziția de opozant principal. Adică toate păcatele guvernării să treacă definitiv pe umerii țărăniștilor și ai Convenției. De câteva săptămâni, poziția democraților, indiferent că e bună sau rea, apreciată de români sau hulită, e clară, dar și nemișcată ca un bolovan. Dacă ei respectă anunțul făcut săptămâna trecută, conform căruia astăzi își retrag miniștrii, fiind hotărâți să-și retragă și oamenii din teritoriu, atunci avem de-a face cu un scop politic urmărit cu răceala unui chirurg. Dacă mâine vom asista la o nouă amânare, la o nuanțare a poziției, atunci aceasta nu poate veni decât de la oamenii din județe. O eventuală teamă de prigoană ar putea să devină chiar o forță de echilibru. Dar și o sursă nouă de ridicol. Ieri, Victor Ciorbea a lăsat să se întrevadă chiar posibilitatea ca el să plece din fruntea guvernului. Premierul nu a pomenit de o demisie, ci de ideea de a fi un fel de « țap ispășitor ». Dar în Biroul Politic de ieri s-a hotărât ca, după 31 martie, coaliția descompletată să discute despre situația fotoliilor ministeriale rămase libere după presupusa retragere de astăzi. Toate aceste incoerențe pot duce la gândul că dincolo de pozițiile tranșante, exprimate prin comunicate și ultimatumuri, PNȚCD nu știe ce să facă. Nu are nici o soluție sigură, se teme de Partidul Democrat și nici nu are curajul să joace hotărât până la capăt. Țărăniștii chiar se poartă ca o grupare politică direcționată spre un singur punct. Nici o alternativă, nici o nuanțare. De aici vine și dificultatea unei soluții. Dar toate acestea sunt doar detalii care se văd din interiorul partidelor sau din țintarele comentatorilor. Din gara de la Războieni sau din cancelariile de la Bonn sau Londra nu se vede decât o ceartă. Chiar dacă noi încercăm s-o dregem, împachetând-o într-o polemică între cei mai deștepți și cei foarte deștepți, tot aia rămâne și de departe se vede la fel. Dovada vine din reținerea investitorilor, a bancherilor. Aceștia au ridicat mâna de pe stilourile cu care semnează mișcarea banilor și au trecut la poziția de brațe încrucișate. Pur și simplu, marile noastre speranțe au intrat pe linia de așteptare. Asta prin Vest. Pentru că pe peronul gării din Războieni, unde e frig, unde trenurile ajung cu întârziere, unde nu-i ulei grecesc, iar pâinea te rănește la picior dacă o scapi din mână, acolo, omul apăsat de necazuri nu pricepe nici algoritmul, nici guvernul minoritar, nici ultimatumurile. El zice doar « ajunge », deși nu-l înțelege nimeni, de parcă ar vorbi o engleză de cartier.

29 ianuarie 1998

Riscul președintelui

Vă mai aduceți aminte de Svejk atunci când se desparte de prietenul său și-i strigă că se întâlnesc după război la ora 6 ? Și acesta îi răspunde, bine, atunci ne vedem după război la ora 6 ? Cam așa sună termenele ultimative date în ultimele zile. La amiază, țărăniștii i-au somat pe democrați cu un ultimatum pentru 31 ianuarie. Apoi, seara, Convenția Democratică a mutat penultimul ultimatum pentru ieri la ora 9. Și la care nu s-a întâmplat nimic. Oamenii politici implicați în criză se uitau pe cer, de parcă se întrebau, oare plouă sau nu plouă ? În fapt, ei nu găseau nici o explicație pentru termenul aiurea, deși toată lumea știa că ultimatumurile n-au funcționat, pentru

că preşedintele s-a întors noaptea târziu de la Budapesta şi discuţiile de la cântatul cocoşilor nu s-au soldat cu nimic. Şi ieri, biroul de presă al Preşedinţiei a transmis un comunicat prin care se precizează că « preşedintele consideră că termenul limită pentru găsirea unei soluţii la actuala criză guvernamentală este joi, 29 ianuarie, ora 8.00 ». Adică nici un minut în plus sau în minus, deşi, la întoarcerea de la Davos, « şeful statului va avea întâlniri cu liderii partidelor parlamentare din opoziţie. În cursul săptămânii viitoare, preşedintele va iniţia o rundă de consultări cu toate grupurile parlamentare din Senat şi Camera Deputaţilor ». Ne putem întreba de ce. Şi putem presupune că pentru a discuta valabilitatea soluţiei găsite. Să ne întoarcem puţin. Preşedintele Emil Constantinescu l-a numit pe Victor Ciorbea în funcţia de premier, susţinându-l constant pe parcursul guvernării, indiferent de mişcările făcute. În toată această perioadă, guvernul şi Preşedinţia au funcţionat ca instituţii separate. Dar informaţiile privind influenţa preşedintelui asupra primului-ministru au apărut din ce in ce mai des la finele anului 1997. Aceasta a culminat cu remanierea din noiembrie, decisă în ultimă instanţă la Cotroceni. Implicarea preşedintelui în alegerea oamenilor a fost negată doar cu jumătate de gură şi, oricât ar fi ea de contestată prin comunicate, până la urmă tot ascunde o doză de adevăr. Numai că remanierea, în loc să fie o restructurare de fond a activităţii guvernului şi un succes politic, începe să-şi arate slăbiciunile ascunse. Doi miniştri importanţi au început să dea în ezitări. Adică Andrei Pleşu şi Ilie Şerbănescu. Nici criza abordată de Emil Constantinescu prin celebra apariţie la tv, prin care anunţa convocarea Parlamentului pentru asumarea răspunderii nu s-a încheiat prea fericit. Am scris atunci că preşedintele ar fi trebuit ca, în locul mesajului tv către naţiune, să purceadă la moderarea crizei prin întâlniri directe cu fiecare partid al coaliţiei şi apoi împreună cu reprezentanţii acestora. Adoptarea căii parlamentare s-a dovedit o soluţie politică neinspirată. Conflictul a rămas în aceeaşi fază, prilejuind doar trecerea Legii privatizării şi discuţii publice despre o greşeală minoră de lecturare a Constituţiei. Adică bile negre încasate de instituţia prezidenţială din cauza mişcărilor mai puţin fericite. Noutăţi despre criza politică din România au apărut şi la Budapesta. Acolo, preşedintele a spus că avem o criză guvernamentală. Mai mult, că ea este « suprarealistă », pentru că nu avem nici greve, nici manifestaţii de stradă. « Suprarealist » sună într-adevăr pitoresc. Adică oamenii politici au păsăricile lor cu zbor necontrolabil. Dincolo de figura de stil a preşedintelui, ea pare a ascunde încă o judecată parţială. Emil Constantinescu refuză în continuare să accepte că actuala criză, să-i zicem guvernamentală, din România şi-ar avea rădăcinile în neîmplinirile unui an de guvernare. Explicaţia formulată prin suprarealism ne trimite doar la cele mai vechi, adică la grupurile de interese, la ambiţiile Partidului Democrat. Nou este faptul că preşedintele Emil Constantinescu ne aduce acum un alt termen pentru a sesiza « mai binele » pregătit de guvernul Ciorbea. Mai întâi era vorba de sfârşitul lui 1997. Asta, după alegeri. Apoi, la începutul acestui an, ni s-a spus că sigur la sfârşitul lui 1998, cum spunea şi Mircea Ciumara, bătându-se alaltăieri cu pumnul în conştiinţă. Ei bine, nu e nici sfârşitul lui 1998 sau începutul lui 1999, ci « abia la sfârşitul unui mandat de patru ani vor putea raporta o creştere a producţiei ». În plus, a mai picat şi certitudinea cu alegeri anticipate excluse. Acum, formula s-a mai nuanţat : « alegerile au loc atunci când situaţia o cere. » Prea sigur pe el, preşedintele Emil Constantinescu a tratat conflictul de sus şi cu o anume superficialitate, ajungând la un şir de inconsecvenţe care ar putea continua şi cu această soluţie anunţată azi, la orele opt fix. Nici un minut înainte sau după.

30 ianuarie 1998

Unii urcă, alții coboară

Criza s-a clarificat. Adică va continua, chiar dacă toată lumea și-a imaginat că trece repede. Această dezamăgire vine din toate părțile. În primul rând, de la populație. Țara arde și babele se piaptănă, în vreme ce economia strigă o din ce în ce mai disperată chemare la ordine. Străinătatea începe buchisirea știrilor și va înțelege că mai are nevoie de alte știri spre a vedea încotro se îndreaptă lucrurile. Președintele ar trebui să fie cel mai nemulțumit. A fost luat pe neașteptate, a fost chiar iritat că părțile nu se calmează nici la apeluri imperative. Și, când a încercat să salveze situația, și-a dat seama că nu mai era nimic de făcut. Convenția Democrată n-a reușit să obțină o întoarcere cuminte a Partidului Democrat, iar acesta n-a reușit să-l debarce pe Victor Ciorbea. Dintr-un punct de vedere, chiar toți sunt vinovați. Trag de situația ivită ca instalatorii de o conductă îngropată. Dar nimeni nu vrea să pună osul și să sape la partea înfiptă adânc în pământ. Și așa pierdem cu toții. Și atunci nu ne rămâne decât să răsturnăm întrebarea pentru a afla cine a pierdut mai puțin. Iar acesta, pe prima poziție, este PDSR. El chicotește cu pumnii la gură să nu îl audă lumea. Situația aceasta îi convine de minune. După înfrângerea din alegeri, după bâlbâielile cârâite din opoziție, el a primit criza ca pe un cadou. De la izbucnirea ei, Ion Iliescu și echipa sa au devenit mult mai coerenți, chiar convingători. Nici nu visau să le cadă o asemenea pleașcă politică pentru care nu au nici un merit și pentru care n-au făcut nici un efort. În poziția imediat următoare, oricât se supără unii, vine totuși Partidul Democrat. După ce s-a ales și cu aura de dizgrațiat al președintelui, Partidul Democrat a mai făcut un pas. Pe cei mai mulți, acest pas i-a scos din sărite. Unii chiar mai au puțin până să ceară mazilirea acestuia, interzicerea sau chiar transformarea în săpun lichid. O furie oarbă, care e de înțeles la susținători, dar în nici un caz la cel care privește lucrurile cu minimă detașare. Partidul Democrat a intrat în conflict pe o stare de nemulțumire și, de la formularea scopului principal (demiterea lui Victor Ciorbea), n-a mai făcut nici o greșeală. Cel puțin până acum. A forțat cât a putut mâna CDR, l-a înfruntat și pe președintele Emil Constantinescu și, cu o cadență bine dozată, a făcut pași spre obiectivul amintit. Partidul Democrat încă mai este în limitele strategiei numite 31 martie și, dacă nu comite vreo gafă, se îndreaptă necruțător spre ea. Nu impresionează nici enervarea aliaților, nici comenzile președintelui, nici înjurăturile sincere ale simpatizanților din spatele adversarilor. Dacă rezistă și la ideea că a făcut un rău României, atunci Partidul Democrat chiar se poate considera cel mai câștigat. Rămâne și cu oamenii din teritoriu și reușește să adune în preajma sa din ce în ce mai mulți români nemulțumiți de guvernare și, mai ales, de țărăniști. Prin aceasta, el își conturează și imaginea de opozant, dar controlează și stabilitatea politică. Comunicatul adoptat ieri dimineață la ora 1.30 de reprezentanții partidelor din coaliție și citit de Emil Constantinescu are două puncte grele ca meteoritul. E vorba de semnarea unui acord de colaborare politică și de funcționare a coaliției și de un program de accelerare a reformei și măsuri în vederea îmbunătățirii activității guvernamentale și parlamentare. Dacă punctul 3 are termen 2 februarie, celălalt e fără limită. Și nu e exclus ca negocierea lui să ia timp suficient pentru a ne apropia de 31 martie. Din aproape în aproape, oamenii lui Petre Roman au rămas pe aceeași linie, reușind să reducă șansele adversarilor. Și cu aceasta să diminueze șansele lui Victor Ciorbea. Cu acești pași mici, dar încăpățânați, Partidul Democrat poate duce coaliția până la starea de pierdere a nervilor și de exasperare a președintelui. Acum ne-ar folosi un sondaj de opinie făcut cu onestitate și profesionalism. Am vedea dacă mișcarea Parti-

dului Democrat se contorizează prin pierderi de simpatie sau printr-o creştere semnificativă. Dacă sunt semne de scădere, s-ar putea ca românii să dea Partidului Democrat o notă proastă, sinonimă cu sinuciderea. Dacă nemulţumiţii de guvernare se adună în jurul Partidului Democrat, atunci Victor Ciorbea stă într-o piuneză, iar Convenţia Democrată din România se poate considera zguduită din temelii.

2 februarie 1998

Din rău în mai rău

Iar s-a ales praful de ultimele ultimatumuri, de protocoale şi de termene. Ce a părut vineri o rezolvare s-a bulibăşit sâmbătă. Ce s-au înţeles politicienii la Bucureşti a ajuns nu doar în presa de a doua zi. A zburat până în urechile lumii politice din Europa. La Strasbourg, Petre Roman a explicat grupului politic socialist ce se întâmplă în Coaliţia de la Bucureşti. Şi a susţinut punctul de vedere al Partidului Democrat faţă de Victor Ciorbea. Adică un Guvern fără actualul premier. Trebuie că Petre Roman a reuşit să-i convingă pe socialiştii europeni că partidul său are o poziţie corectă. Nici nu e greu de presupus că aşa au stat lucrurile din moment ce, la puţin timp după Strasbourg, Petre Roman a acordat acel interviu Agenţiei Reuters. De partea cealaltă, ţărăniştii vor fi primit şi ei întrebări legate de conflict şi vor fi dat explicaţii. Şi dacă tot venea van Welzen la Bucureşti la un seminar, de ce nu ar fi arătat şi ei că se bucură de sprijin european ?! Dacă întâlnirile lui Petre Roman cu grupul socialist din Parlamentul european n-au fost mediatizate în România, ele n-au stârnit nici indignarea de rigoare. În schimb, van Welzen a fost prezentat cu tot tacâmul, la ora de vârf a ţăranilor şi a gospodinelor, pentru a explica românilor că familia creştin-democraţilor europeni îl susţine pe Victor Ciorbea şi reforma sa. Şi din acordul semnat la Preşedinţie n-a mai rămas decât fiţuica. Partidul Democrat nu s-a mai prezentat la semnarea protocolului, lăsându-l total descoperit pe Emil Constantinescu cu afirmaţia făcută vineri la Davos : « Criza politică din România a luat sfârşit. » Abia acum se vede cât de fragil era acordul prezentat drept soluţie. În acelaşi timp, ne arată cât de profunde sunt contradicţiile dintre cele două grupări şi ce calitate modestă au oamenii politici români. Prin faptul că, de la începutul anului, nici unii, nici alţii nu sunt în stare să respecte o promisiune de dimineaţa până seara, toţi la un loc îl obligă pe alegător să se întrebe în ce măsură se găseşte cineva să-şi respecte promisiunile electorale. Să zicem că mulţi dintre români iubesc circul şi se amuză copios. Dar numărul celor iritaţi de acest scandal e mult mai mare decât al celor care se distrează. Oamenii au obosit, s-au plictisit şi simt cum lucrurile alunecă spre mai rău. Dar nici această nemulţumire nu e de natură să-i tempereze pe actorii scandalului. Faptul că el a depăşit graniţele României şi a ajuns în sferele politice europene, reuşind chiar să le implice într-o anume măsură, face ca situaţia să devină extrem de gravă. Şi aşa eram o ţară aflată în criză teribilă de timp. Ne aflăm într-o cursă contracronometru şi în materie de NATO, şi de Uniunea Europeană şi, mai ales, în materie de investitori. De acum, când vine vorba de România, toată lumea trage frâna de mână. Ceea ce înseamnă aşteptare. Iar aşteptarea nu duce decât la accelerarea crizei economice. 'Geaba o cârpeşte Banca Naţională sau Ministerul Finanţelor ! Faptul că din economia românească nu pleacă decât bureţi uscaţi, ceaiuri la plic, nişte mobilă şi nişte vase, plus alte câteva mărunţişuri nu are cum întări moneda naţională şi nici cum să aprindă lumina de la capătul tunelului. Atitudinea de acum, chiar dacă ne este prezentată în ambalaje promiţătoare, nu face decât să ne îngroape mai rău. Dar asta spune tot românul de

câteva săptămâni. Toți trag semnale de alarmă, dar nu se fac pași decât spre mai rău. În ciuda multiplelor încercări de mediere, împăcare sau rezolvare, bulgărele crizei crește în dimensiuni și se rostogolește pustiitor. Unde se va opri el și, mai ales, care este soluția ? Fiecare deține un răspuns, dar e refuzat de celălalt. În bancurile românești, cel mai deștept cedează. Dar în politică e cu totul altfel. Aici e țara egoismului feroce și a orgoliului nemărginit. Din hachițe și ambiții de politicieni mărunți, România a tot pierdut de două secole și va pierde și acum doar pentru a nu se contrazice cu sine. Așa că mâine totul va fi clar. Nimeni n-a greșit cu nimic. Nici Partidul Democrat, nici PNȚCD, nici președintele Emil Constantinescu ! Înțelegeți ce vreau să spun, domnule Ciorbea ?

3 februarie 1998

Eratǎ prezidențială

Pentru prima dată în istoria României, șeful statului face un pas înapoi în fața opiniei publice. Își recunoaște o slabiciune de moment și cu eleganță trece momentul în categoria celor de care nu e bine să-ți amintești prea des. « Sub impresia acestor știri neplăcute, am făcut o apreciere hazardată », a spus Emil Constantinescu la întoarcerea în țară, ceea ce marchează o retragere omenească. Și care nu-l șifonează câtuși de puțin. Dacă n-ar fi fost decât acest incident, n-ar fi rămas decât o gafă urmată de o ieșire plină de tact. Dar propoziția cu scârba reprezintă ultima greșeală dintr-un șir mai lung, comis în ultima vreme. Parcursul politic sigur din anul trecut i-a dat președintelui o siguranță care a început să-i joace feste. Din primele zile ale lui 1998, Emil Constantinescu a încercat să abordeze aceeași siguranță, în care au contat mai mult judecățile și impulsurile sale decât serviciile consilierilor. Un an de zile, președintele a jucat rolul instituției supreme în stat, fiind în același timp o prelungire discretă a grupului majoritar din Parlament, a partidului principal din coaliție și a guvernului Ciorbea. Toate acestea în vreme ce opoziția a fost ținută la o distanță oarecum disprețuitoare : n-are de ce să se amestece în treburile publice, n-are de ce să ridice pretenții asupra unor idei sau proiecte. În plus, președintele Emil Constantinescu s-a așezat și ca ultimă instanță de apel în conflictele publice. Fapt reușit în mare parte în anul trecut, când acestea, ajunse la el, n-au fost atât de sângeroase. Când lupta a fost pe viață și pe moarte, președintele a fost un fel de instanță supremă care a urecheat una dintre părți înainte de a cântări temeinic. În plus, președintele, luat puțin de valul polițeturilor politice europene, își imagina un traseu triumfal și pentru 1998. El a văzut în cearta din coaliție mai mult o scamă în prestațiile sale externe decât o problemă reală a lumii românești. Faptul că în momentele de conflict apelurile sale n-au adus o poziție de drepți nici din partea democraților, nici din partea presei l-a iritat peste măsură. Așa se explică recenta cascadă de gesturi, afirmații, poziții ale președintelui. Și care, în loc să-i aducă recunoașteri în plus, l-au dus în situația de a face un pas înapoi.

Gestul are importanța sa. În primul rând, tăria de caracter pentru o asemenea atitudine n-o au mulți oameni. Cei mai mulți ar continua să caute o ieșire din care să nu cedeze nici un vârf de ac. În al doilea rând, reacția unor țărăniști față de scăparea telefonică de la Davos îi va fi subliniat președintelui valoarea morală a echidistanței. Și eficiența ei în planul relațiilor dintre instituția politică și un partid ce se pretinde tot timpul la patru ace, dar care face și greșeli școlărești. Omenește, președintele n-a făcut nici o gafă. S-a lăsat cuprins de disperare că părțile nu cedează în fața autorității sale. Mulți dintre noi s-ar fi aprins mai rău. Am fi urlat că, prin rebelismul lor, părțile

ne încurcă planurile. Dar din acest incident preşedintele Emil Constantinescu a putut învăţa tehnica omului politic de a-şi înghiţi primele cuvinte. În loc ca incidentul să se încheie cu ranchiună surdă pe seama presei şi a celor care nu l-au ascultat, preşedintele a trecut şi printr-o experienţă care îi poate fi folositoare. Agreat de ziariştii români şi străini în 1997, în acest an, ba chiar de la sfârşitul celuilalt, el a dat prea multe semne de apariţii televizate. Ultimele trei de la Davos, două dintre ele întrerupte inexplicabil, iar a treia conţinând propoziţia cu scârba, vor fi reuşit să-l enerveze în suficientă măsură pentru a se întreba unde este greşeala sa şi câte le aparţin consilierilor săi. Pe fiecare ne mai ia valul. Şi ce e val, ca valul trece, lăsând să se vadă fondul. Nenorocirea e că preşedintele României şi al oricărui stat cu pretenţii nu poate greşi atât de des ca noi, ceilalţi. În asemenea situaţii, momentele neplăcute trec şi se sting în pragul zilelor. Sunt îngropate de faptele şi gesturile care le urmează. Asta e soarta tututor gafelor. Sunt unice prin irepetabilitate. Pentru că, altfel ele, trădează mentalităţi şi slăbiciuni care, în cazul unei instituţii de proporţiile Presedinţiei, sunt de-a dreptul periculoase.

4 februarie 1998

Puşculiţa

La o zi după ce *Evenimentul zilei* a deschis subiectul Sorin Dimitriu s-a declanşat o minicampanie de arătat cât de mult şi de bine munceşte directorul FPS. De fapt, pe banii FPS-ului, Sorin Dimitriu încerca să convingă lumea că în instituţia pe care o conduce totul este în ordine. Pentru cine nu urmăreşte lucrurile îndeaproape, tehnica interviurilor presărate cu succese e una dintre cele mai primitive. Ignori acuzaţiile şi îţi umfli meritele. Uiţi trecutul şi baţi câmpii cu perspectiva. Devine din ce în ce mai clar că Sorin Dimitriu se conturează ca fiind puşculiţa cu cele mai grele semne de întrebare pentru actuala coaliţie. De mai multe luni, marea speranţă politică a ţărăniştilor şi a preşedintelui Emil Constantinescu polarizează atenţia ziarelor. Nu e vorba de un mandat politic îndeplinit în stilul promisiunilor electorale. Luată la bani mărunţi, prestaţia sa e chiar mai modestă decât cea a predecesorului său. Dar nu despre asta e vorba. Sorin Dimitriu a reuşit să plaseze sub semnul întrebării aproape toate afacerile încheiate de FPS din momentul preluării acestuia. O simplă foiletonare a presei ne arată că, într-un an de zile, Sorin Dimitriu justifică extrem de subţire afaceri devenite celebre. E vorba de Petromidia, de Biofarm, de Comsuin Ulmeni, de Convex, de Valmetex şi de multe altele. Chiar dacă unele au fost cercetate mai îndeaproape, lumină nu s-a făcut în nici una. La fiecare, FPS-ul a oferit o explicaţie subţire sau a retezat-o cu toporul. Dacă privatizările ar fi fost făcute de fosta putere, cu siguranţă acum n-ar fi rezistat nimeni la gura Convenţiei Democratice. Fiind vorba de unul dintre oamenii de vază ai puterii, lucrurile rămân în ceaţă. Conform Legii privatizării, Curtea de Conturi nu are acces. Şi atunci cine cercetează cazurile dubioase de la FPS şi mişcările lui Sorin Dimitriu ? Ar trebui să răspundem scurt : Ministerul de Interne ! Dar un asemenea răspuns ar suna ca o glumă de prost gust. Şansele de a afla adevărul pe baza unor investigaţii efectuate de un minister condus de un ţărănist asupra unui mandat politic primit de alt ţărănist sunt neglijabile. Ce se va întâmpla în continuare ? Probabil că vânzările pe bază de interes sau « din raţiuni politice » vor continua. Iar presa va continua să semnaleze cazuri neclare, contracte inexplicabile sau cusute cu aţă albă. Vor continua să câştige parteneri serioşi, dar şi firme-fantomă din Insulele Virgine sau din alte paradisuri fiscale. Unde preţul a ieşit prost se va re-

face licitația pentru ca alesul să iasă doar cu jumătate din bani, vor circula comisioane și mulți vor resimți privatizarea direct în portofelul propriu. De cealaltă parte, țărăniștii vor continua să repete sloganul moralității și corectitudinii în numele căruia trebuie să le acordăm credit pentru fiecare decizie, fără să-și dea seama că, în fiecare zi, strălucirea unui argument imbatabil în anii de opoziție se stinge încet-încet. În plus, fără să cerceteze cazurile semnalate în privința lui Sorin Dimitriu, anticorupția rămâne o declarație de paradă, valabilă numai pentru adversarii politici. Și, astfel, ce părea a fi o speranță politică va deveni în scurtă vreme unul din călcâiele lui Ahile (Ahile din politică având mai multe capete și mult mai multe picioare). Privatizarea a fost marea afacere în țările din Est, inclusiv din Germania comunistă. Unii s-au îmbogățit, alții și-au rupt gâtul și au ajuns după gratii. Tot modul de a gestiona privatizarea a contribuit în mare măsură și la căderea PDSR-ului în 1996. Dacă ne uităm peste cazurile scandaloase de privatizare din anul 1997, se vede clar că FPS-ul e un loc al slăbiciunilor, iar Sorin Dimitriu, principalul suspect. Depinde cum va fi abordată situația creată și devenită deja o problemă publică. Dacă va rămâne la fel, iar actuala putere se va face că ignoră semnalele, atunci sentimentul de complicitate va crește în fiecare zi. Dacă vom asista la o cercetare temeinică, vom vedea ce rol au jucat unele personaje în negocieri, contracte, comisioane sau favorizări. Oricum, Sorin Dimitriu a devenit un caz pe care nu-l mai pot ocoli nici opinia publică, nici electoratul, nici poliția și nici celebrul consiliu de luptă împotriva corupției. După scandalul din coaliție, el devine principalul test pe care puterea îl poate pierde scandalos sau de care poate trece doar în vârful picioarelor.

5 februarie 1998

Târguiala (1)

Mulți români mai umblați prin lume au aflat de pe la alții că există o șmecherie care se numește « dreptul la propria imagine ». Chestia asta te poate ajuta să-ți păstrezi conserva neatinsă, indiferent ce se întâmplă în jurul tău. Ei confundă dreptul la imagine cu dreptul de a fi deștept și chiar cu obligația ca semenii să te respecte, indiferent ce ai pus la cale și ce-a ieșit din asta. În urmă cu un an sau doi, am aflat de un scandal provocat de dreptul la imagine. Cornel Dinu, aflat în tribuna stadionului din Timișoara, a făcut mare tămbălau că era filmat de o echipă de televiziune care nu-i ceruse permisiunea. Ceva mai încoace, o agenție de știri a descris scena în care George Constantin Păunescu a împins un cameraman de la un post bucureștean de televiziune pentru că nu-i ceruse permisiunea să-l filmeze la ieșirea din Parchet. Ceva știau cei doi, dar știau pe sărite. În lumea civilizată, e protejată prin lege viața intimă a omului simplu, dar și a politicianului. E vorba de viața intimă normală. Pentru că viața intimă din timpul unei aventuri nu e protejată nici de lege și nici de Dumnezeu. Și El strâmbă din nas și-ți face cu degetul, arătându-ți chinurile iadului. Și bietul Bill Clinton e protejat în viața sa intimă cu Hillary Clinton și cu fiica sa, dar e făcut țăndări pentru viața intimă din Biroul Oval sau de prin vecini. Să nu mai vorbim despre dreptul la imagine al celui care a încălcat legea sau normele comunității. Trecem peste faptul că George Constantin Păunescu și Cornel Dinu au învățat normele lumii civilizate mai pe sărite, în stilul fără frecvență, dar problema e una de fond și ea tinde să creeze isterii între părți cu păreri opuse. Dreptul la imagine, dincolo de viața intimă, trebuie înțeles ca un drept al cetățeanului de a se apăra atunci când este acuzat de ceva, care, dacă ar fi adevărat, l-ar expune oprobriului public,

cum zice și terfelitul nostru Cod penal. Iar acest drept de a se apăra de o acuzație nu i-l poate lua nimeni. Ar fi de-a dreptul nefiresc ca un om acuzat chiar şi de cea mai respectabilă presă din lume (care nici nu ştiu în ce ţară o fi) să nu se poată apăra în justiție. Nenorocirea, în România, vine de la faptul că legile sunt fie vechi, fie incomplete şi cu găuri mari de-o șchioapă. Iar omul politic și personalitatea publică înțeleg prin dreptul la imagine obligativitatea ca ei să fie prezentați în mass-media exact aşa cum îşi imaginează că sunt. Cum li se pare că nu seamănă cu portretele lor de îndrăgostiți, cum dau fuga la instanță și cer « proces ». Nu numai că vor pedepsirea vinovatului de cele scrise, dar cer şi bani pe care nu-i câştigă într-o viață de om, plus cei scoşi dacă ar fi ţinuţi morţi la fereastră încă 50 de ani ca să curgă pensia. O judecătoare a cerut despăgubiri care, însumate, dau bugetul Tribunalului Municipiului Bucureşti pe câţiva ani. După cum sunt oameni care se judecă pentru că le face plăcere sau își aduc aminte de ceva. Un cunoscut m-a dat în judecată pentru un articol pe care l-a scris un coleg în anul 1993 şi în urma căruia i-am publicat şi un drept la replică. Cert este că lumea a început să se judece pe rupte și avocații se bucură din plin. Sunt mulți oameni extrem de nemulțumiți de ceea ce s-a scris despre ei. Unii chiar sunt îndreptățiți să încerce orice pentru a-și apăra imaginea pusă serios sub semnul întrebării prin articolele publicate. Istoria postdecembristă a României e plină de chifle de presă, după cum economia e plină de afacerişti care violează Codul penal și de oameni politici care au șmecherit și legea, și opinia publică. Încă în România se mai poate scrie orice, în sensul iresponsabil al termenului, după cum, în privința respectării legislației, se poate trece ca rapidul prin halta Giuleşti-Sârbi. Multă lume s-a săturat de ziarişti, după cum ziariştii au obosit să tot spună despre o escrocherie sau alta, iar instituțiile statului de drept și puterea să se uite la nouri şi să se întrebe de vremea de mâine. Aşa s-a născut conflictul de interese. El revine de îndată ce un ziarist mai încasează o detenţie sau o amendă penală, sau atunci când apare o acuzație pe care nimeni nu vrea s-o recunoască. Și, din când în când, dar foarte rar, atunci când ziaristul e sigur că îndărătul cortinei se află lucruri scandaloase, dar nici o lege nu-i dă dreptul să meargă mai departe. Pe un asemenea fond a apărut și ordonanța cea mai hămăită în ultima vreme, deşi ea reprezintă rezultatul unei discuții între ministrul Justiției și reprezentanții principalelor ziare, reviste și televiziuni din România.

6 februarie 1998

Târguiala (2)

Ziceam că, în România, omul politic și personalitatea publică se consideră un fel de buricul pământului. Dar şi ziariştii sunt pe-aproape. Ba în unele cazuri au ajuns mult mai rău. Oamenii trebuie să stea drepți şi să scoată banii pentru a cumpăra ziarul. Şi să le pronunțe numele în somn. Iar politicienii să-şi ia notițe, să dea fuga la birou și să le aplice cuvânt cu cuvânt predicţiile sau preţioasele analize. Am auzit chiar de un paranoic supărat foc că Emil Constantinescu nu l-a întrebat şi pe el pe cine să pună prim-ministru. Să fim serioşi ! Şi politicianul, şi ziaristul au pătrățica lor, bine conturată în lumea civilizată, dar extrem de aproximativă în România. Şi unde legea scrie negru pe alb şi trage linie între drept şi obligaţie, ei fac potecă după cum îi taie la lingurica plăcerii și cheremului. Fiind vorba de o țară în care libertatea de exprimare a fost sugrumată vreme de decenii, presa liberă a fost socotită cel mai mare câștig democratic după căderea lui Ceaușescu. O libertate înțeleasă mai întâi la modul entuziast, apoi diferit, în funcţie de experiența profesională, de pro-

bitatea morală și de respectul pentru normele deontologice. Lumea presei și clasa politică au căzut de acord că, pentru a păstra libertatea de exprimare, nu este necesară o lege a presei. Dar lipsa organizațiilor profesionale active, care să se implice în respectarea normelor profesionale, ca și absența oricărei legislații au creat o situație extrem de confuză, chiar periculoasă. Pe lângă publicații preocupate de respectarea deontologiei profesionale (în care mai pot apărea greșeli, dar ele nu prezintă elemente de rea-credință și intenție), România este invadată de aberații jurnalistice. Deși în Constituție scrie clar că sunt interzise « incitarea la discriminare, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri » și că « libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea și nici dreptul la propria imagine », în ciuda acestor enunțuri clare, piața este plină de abjecții sau de publicații care în mod programatic își propun atacarea și demolarea valorilor apărate de Constituție. Oricât este de neplăcut, nici justiția, nici asociațiile profesionale ale ziariștilor nu s-au delimitat și nici nu au condamnat sau exercitat o presiune publică, un dezacord profesional față de asemenea mizerii. Din acest punct de vedere, și presa, și legislația sunt descoperite. Oricine poate tipări mâine cărți și reviste prin care să-i educe pe copii în spiritul crimei sau al homosexualității. Cum se poate respecta libertatea de expresie și în același timp apăra valorile subliniate de Constituție ? Pentru că mulți ziariști (de la publicații obișnuite, nu de la cele imunde) au ajuns în pragul pușcăriei și România riscă să devină un caz internațional, s-a pus la cale o întâlnire între directorii de ziare, televiziuni și radiouri, și câțiva experți, judecători, alături de ministrul Justiției. Pentru a diminua ploaia de procese de calomnie prin presă, multe născute din năzăriri, s-a discutat despre introducerea unei cauțiuni din suma cerută drept despăgubire morală. O asemenea măsură a fost propusă pentru a determina o serioasă evaluare a pretențiilor. Ce-a ieșit ? O ordonanță redactată în pripă, ca multe alte acte emise de guvernul Ciorbea, și care conține o mulțime de ambiguități. Textul ordonanței e treaba cui l-a scris. El n-a fost niciodată subiectul unei discuții temeinice. Poate și de aceea mulți dintre cei care cred că toată lumea trebuie să se miște în acord cu prețioșii lor neuroni au devenit atât de iritați. E necinstit să punem problema doar pe dos : că orice încercare de a legifera acest domeniu sensibil e o formă de strangulare a libertății presei. Și legislația română, și presa au probleme pe care nu le pot ascunde de ochii lumii. Nu pot să mă refer la viciile legislativului, la gafele sau la greșelile ministrului Justiției înainte de a recunoaște că, din punctul de vedere al presei, lucrurile sunt departe de a fi în ordine. Și puterea se visează linsă de ziariști, dar și ziariștii cu creier de gâscă au început să-și imagineze că sunt buricul pământului și lumea nu are dreptul să le iasă din cuvânt. Veți înțelege atunci că adevărul tot pe la mijloc trece și el nu rezultă din târguieli, ci din dezbateri serioase, nu din cele făcute cu poalele în cap.

7-8 februarie 1998

Modelul melcului nervos

Să dea Domnul ca noi toți cei care ne îndoim de soliditatea acestui Protocol să fim împinși de viață în categoria profeților mincinoși. De atâta calm are nevoie România pentru a putea încerca o ieșire din impasul politic și economic, încât și un asemenea document care pârâie din încheieturi merită privit ca o barcă de salvare. Oamenii s-au săturat de scandalul politic, economia rezistă cu greu, iar străinătatea se uită la noi ca la un spectacol absurd dintr-un bâlci de periferie. Să dea Domnul să țină și, dacă se rupe, să fie măcar un prilej pentru un pas spre mai bine, nu unul spre

mai rău. Oricum, noi suntem obligaţi să-l citim cu teama că s-ar putea face praf, ca şi alte protocoale. Mai ales că unele formulări ascund necunoscute şi pericole. Bunăoară, punctul unu zice că formaţiunile « vor vota în Parlament toate actele normative convenite ». Convenite cum ? În cât timp ? Şi de cine ? De reprezentanţii partidelor, după ce au fost analizate, fiecare în parte, de « birourile » partidelor din coaliţie. E tot ca la întâlnirea lui Svejk de după război la ora 6. Sună ca toate afirmaţiile de genul « vom face şi vom drege », dar din care e foarte greu să scoţi un sfârâiac. Apoi « formaţiunile semnatare se vor abţine de la orice declaraţii şi manifestări publice ». Asta sună cel mai frumos ! Zice românul : prin reprezentanţi, că o să-şi ţină gura şi n-o să mai cârtească. Şi nici n-o să-şi bârfească prietenii. De s-ar întâmpla şi minunea asta, pe care n-am putut-o consemna de la Decebal încoace ! Având în vedere că părţile semnatare acordă « sprijin parlamentar pentru actele de guvernare privind reforma » şi că în aceeaşi ediţie în care a apărut protocolul *Evenimentul zilei* publica şi declaraţia lui Bogdan Niculescu-Duvăz în care afirma : « Noi dorim un alt guvern », « Noi vrem să participăm într-un alt guvern în care să avem încredere », atunci se vede ceva. Că protocolul a fost încălcat în aceeaşi zi în care a fost semnat. Protocolul vrea să spună că părţile în conflict vor face un fel de mucles, chiar şi la « luarea măsurilor în vederea declanşării procedurilor de remaniere guvernamentală şi de schimbare a guvernului ». Greu, foarte greu de crezut ! Doar în situaţia în care semnatarii actului vor fi convenit deja că vor schimba actualul guvern şi nu mai rămâne decât să se înţeleagă când, prin ce metodă şi cine să fie primul-ministru. Includerea unei asemenea precizări ne face să credem că lucrurile s-au mai mişcat puţin de la inflexibilitatea surdă a ţărăniştilor în privinţa lui Victor Ciorbea, că ei au început să accepte ideea, dar vor ca schimbarea să aibă loc într-o formă civilizată şi cordială, pentru a nu şifona imaginea actualului premier. De ce mai invită acest protocol la un anume scepticism ? Pentru că, într-un moment în care România are nevoie de un guvern dinamic şi de un Parlament activ, pe filiera deciziilor importante mai apar două organisme cu membri, consilieri şi experţi. E vorba de Consiliul de Coordonare Politică (COCOPO) şi Consiliul de Coordonare Parlamentară (COCOPA). COCOPO aprobă politici economice şi mişcări politice şi transmite rezultatul muncii sale la COCOPA, pentru a armoniza grupurile parlamentare ale formaţiunilor semnatare. Vă daţi seama cât de greu şi cât de lung e drumul unei decizii ! Toate se vor întinde ca guma din izmenele vechi. Chiar aşa, încerc să mi-i imaginez pe domnii Ion Diaconescu şi Petre Roman alergând de la şedinţele partidelor lor la cele două Camere, apoi la cele două (COCOPO şi COCOPA), apoi unul la Convenţie, celălalt la emisiuni TV sau la biroul Senatului ! O groază de griji pe umerii a doi oameni şi un mecanism care va fi un fel de model al melcului nervos în politică. Toate acestea şi multe altele din protocol, pe care nu le putem comenta din lipsă de spaţiu, ne duc la sentimentul că protocolul e doar o gură de oxigen, o pauză de odihnă înaintea asaltului final pentru aplicarea punctului 5 A, alineatul doi. Adică schimbarea guvernului. Să dea Domnul ca protocolul semnat să fie barca de salvare cu care să ieşim din situaţia nenorocită în care ne aflăm. Dar sunt prea multe semne că e vorba doar de o mică barcă de hârtie, cu autografe de la politicieni. Şi despre care nu ne întrebăm decât « oare când se va înmuia şi se va scufunda ? ».

9 februarie 1998

Sună bine, merge rău

Ce ți-e și cu politica asta, mai ales când lasă urme scrise ! Vrei-nu vrei, trebuie să te întorci la ele. Pentru că, altfel, cum să-l judeci pe un politician ? După cum își leagă cravata, după glume sau după cât de amabil este ? Contează și astea, dar politica se vede cel mai bine când iei înscrisurile și începi să le compari. Așa și cu programul de guvernare citit vineri de domnul Ciorbea. Ca să ne dăm seama de valoarea lui, întâi și întâi trebuie să-l citim prin prisma celui din anul trecut. Să vedem ce e nou și ce e vechi. Ce a reușit guvernul din ce-a promis și, mai ales, ce zice practica de un an de zile. Pe 18 februarie 1997, Victor Ciorbea ne-a prezentat programul economic și social al guvernului. Și atunci ni se spunea că inflația va ajunge « la o rată medie anualizată de 30 % », deficitul balanței de plăți va scădea la 1,4 miliarde de dolari, iar « deficitul bugetului general consolidat al statului va scădea de la 5,7 la 3,5 % din PIB ». De asemenea, guvernul Ciorbea promitea privatizarea a 3 600 de întreprinderi până la sfârșitul anului 1997. Iar dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii va fi o prioritate. Tot atunci, Victor Ciorbea formula o propoziție : « Boala noastră se cheamă ineficiență. » Evident, premierul se gândea la alții și nu-și dădea seama că, printre alineatele programului său economic, se definea singur cu o claritate dezarmantă. Pentru că, din toate aceste promisiuni numite « program » au ieșit următoarele cifre. Pe un an de zile, ne-am ales cu o inflație de 151 %, o scădere a Produsului Intern Brut cu 6,7 %, un deficit bugetar de 4,5 %, și au fost privatizate 2 350 de societăți comerciale. Adică minus peste tot. Acum, guvernul Ciorbea, agățat doar în două piuneze ale protocolului încheiat de partidele din coaliție, vine și ne spune că, pentru 1998, inflația va fi 37 %, că vom avea o creștere a PIB de 1 %, iar deficitul bugetului consolidat va fi de doar 3,6 %. Și, de bună seamă, o dezvoltare impetuoasă a sectorului privat. Măi să fie ! Nu sună rău deloc. E la fel de promițător ca și anul trecut. Stând pe gânduri și cu privirea agățată de luna care se furișează pe sub nourii cu burta plină de fulgi, îți vine să te întrebi : îi iese sau nu ? Reușește guvernul Ciorbea să facă lucruri promise anul trecut și scăpate în măracini ? Ca să-i iasă, Victor Ciorbea are nevoie de suport politic. Mai întâi de toate ! Pe urmă îi mai trebuie oameni. Dar nu figuranți și paparude, ci meseriași, care să știe despre ce este vorba. Și-i mai trebuie bani. Dar bani mulți, cu care să facă protecție socială. Și, după sprijin politic, meseriași și bani, Victor Ciorbea mai are nevoie de încrederea populației. Și, pe măsură ce înșirăm cele necesare unui succes, ne dăm seama că și luna, în drumul său lin spre granița Ungariei, zâmbește șmecherește, de parcă ar zice : de unde ia guvernul Ciorbea sprijin politic din moment ce Partidul Democrat visează mereu un alt guvern ? Dacă se găsesc vreo câțiva care să încurce bilele albe cu cele negre la un vot în Parlament, s-a dus naibii și prima condiție. Guvernul Ciorbea își poate aplica programul doar la pescuit pe Balta Doamnei. Să zicem că suntem optimiști și guvernul e norocos și rămâne cu sprijinul acesta până la Crăciun. Atunci trebuie să treacă de proba cu specialiștii. Noi contăm măcar pe cinci mii, nu pe cincisprezece, dar am văzut că nu sunt decât câțiva diletanți. Să zicem că n-au fost, dar, pentru întărirea rândurilor, s-a apelat și la oameni din afară. Alde Șerbănescu, Dăianu, Marga, plus noii miniștri, care trebuie să fie specialiști din linia a doua, ținuți la umbră, în spatele frontului, pentru a sări când e mai greu. Foarte bine. Asta e reforma ! Dar nu uitați de coaliție. Protocolul semnat săptămâna trecută zice de Consiliul de Coordonare Politică (COCOPO), care aprobă politicile economice. Cum se va armoniza viziunea specialiștilor cu cea din COCOPO rămâne un mare mister. COCOPO nu funcțio-

nează încă. Zilele acestea își adună experții, strânge birourile și angajează secretarele. Și dacă acest COCOPO, care aprobă politicile economice, ajunge la altă concluzie decât guvernul Ciorbea ? S-or înțelege ei cumva și la acest capitol. Dar fără bani tot nu fac nimic. Și banii de unde ies ? De la investitorii particulari, care urlă ca și Beatles la lună, sau de la străinii care nu mai vin nici vara la mare ? Să zicem că îi convinge Sorin Dimitriu și ia bani de peste tot. N-o să avem ce face cu ei ! Și atunci mai rămâne populația. Ce va zice ea ? La chestia asta nu vreau să mă gândesc.

10 februarie 1998

Răscoala banilor

Săptămâna trecută a avut o încărcătură politică neobișnuită. Semnarea protocolului între « beligeranți », retragerea pedistă, anunțarea noilor miniștri și prezentarea programului de guvernare pentru acest an. Așa a scăpat din centrul atenției mesajul lansat de oamenii de afaceri. E vorba de o conferință de presă a Asociației Oamenilor de Afaceri din România. Asociații de acest fel sunt mai multe, pe zone, pe tip de afaceri, pe prietenii. Dar cea care a lansat semnalul alarmant este una dintre cele mai importante. Ea reunește principalele nume din lumea banului românesc. Buni sau răi, aceștia sunt și ei reprezintă capitalul autohton. Au reușit să supraviețuiască ploilor succesive care i-au înmuiat pe oamenii de afaceri lansați după 1990. Mulți au dispărut, mulți se chinuie să rămână în scenă. Și foarte puțini continuă cursa, în ciuda valurilor de anticorupție la care au rezistat. Dovadă că ne aflăm în fața unor individualități care definesc totuși perioada. Și acești oameni de afaceri, pentru prima dată, au ieșit la rampă cu o poziție extrem de dură la adresa politicii economice din România. E lesne de înțeles că poziția critică a oamenilor de afaceri vizează direct guvernul Ciorbea. Când a venit la putere, guvernul Ciorbea a promis marea cu sarea pentru sectorul privat. De la fiscalitate până la facilități și credite. Într-un an de zile, sectorul privat din România a ajuns la sapă de lemn. Nu se mai dau credite și, dacă se obțin ele sunt în condiții înrobitoare, anticorupția a distrus ideea de oameni de afaceri și i-a pus pe mai toți în categoria hoților buni de legat. Fiscalitatea lui Mircea Ciumara a subțiat și ea profitul. Pentru prima dată, un guvern care se dă mare adept al economiei de piață e contestat violent de chiar reprezentanții de vârf ai acesteia. Mai mult, oamenii de afaceri au devenit și adversarii convențiilor economice semnate de guvernul Ciorbea în 1997. Transformarea României într-o piață de desfacere pentru țările CEFTA n-a adus decât pagubă. Producătorii români nu fac față acestor prețuri și România tinde să devină un simplu exportator de materii prime. Oamenii de afaceri i-au reamintit lui Victor Ciorbea și opiniei publice că industria românească se află în pragul prăbușirii. Exporturile sunt în scădere și nerentabile, iar investitorii mici și mijlocii trag obloanele ca pe vremea crizelor celebre. Oamenii de afaceri au incriminat lansarea titlurilor de stat, lipsa unei viziuni strategice, complicarea căilor de soluționare a litigiilor în materie de fiscalitate. Ei au acuzat guvernul Ciorbea că este « primul guvern din ultimii opt ani care adoptă politici și hotărâri ce încurajează monopolurile de stat și contravin flagrant principiilor concurenței libere ». Această ultimă acuzație are valoarea unei palme usturătoare pentru un guvern care a promis și promite reforma, care vorbește mereu de sectorul privat și de redinamizarea economiei. Semnalul lansat de oamenii de afaceri cade prost, dar spune un adevăr greu de suportat pentru guvernul Ciorbea. E nota de corigență pe care o primește de la sectorul privat. Nici nu m-ar mira ca această reacție disperată să fie privită

altfel. Adică guvernul Ciorbea, în loc să accepte că și-a dat cu stângul în dreptul și a vârât nisip și în mecanismele economice care funcționau, se va revolta și va reacționa stupid. Va trimite Poliția și Garda Financiară și tot ce are el de băgat spaima în puținii oameni de afaceri care au rezistat. O asemenea reacție ne-ar spune multe despre o anume duplicitate a guvernanților, pe care mulți au simțit-o deja, deși opinia publică este departe de a o accepta. Va dați seama cât de disperat e omul de afaceri român, dacă el a ajuns în situația de a spune public că va cheltui bani pentru campanii mediatice de explicare. E un mod voalat de a spune că oamenii de afaceri se vor uni și vor cheltui bani pentru a arăta cât de prost funcționează guvernul Ciorbea. Ce se va întâmpla cu capitalul românesc și cu reprezentanții săi ? Vom asista la o schimbare de atitudine din partea guvernului sau la conturarea unei politici de îngropare a tot ce au dat cei opt ani de economie de piață ? Și, în locul numelor afirmate, să crească altele cu iz de Convenție ? Pentru că e de neimaginat o lume politică și o putere nesprijinită de o clasă financiară și de oameni de afaceri. Războiul deschis de Asociația Oamenilor de Afaceri pare a fi cel mai grav semnal primit de guvernul Ciorbea.

11 februarie 1998

Pisica liberală

Cataramă a obișnuit publicul românesc cu surprize. Bune sau proaste. Ba a făcut bani, ba s-a asociat, ba a fost ministru între două guverne, ba a fost dat în judecată, ba se cere cercetarea sa, ba pune pariuri la meciuri de tenis cu piciorul, ba construiește un cavou de familie. Dar, în toate, Viorel Cataramă a vrut să fie liberal pursânge. Același lucru vrea să arate noua ofensivă, marcată de scrisoarea sa către Mircea Ionescu Quintus și de declarația politică a acestei federații liberale. Viorel Cataramă zice că federația îi va reuni pe liberalii fărâmițați prin partidele lui Cerveni, Patriciu, ba chiar începe să circule și numele lui Dan Voiculescu, de la Partidul Umanist Român, ca președinte al unui presupus Senat al Federației Liberale. Această federație, care ar include, pe lângă partide, și asociații civice sau grupuri politice fără personalite juridică (?), ar avea menirea să promoveze o politică liberală de dreapta. Sună frumos ! Sunt și câteva lucruri interesante, mai puțin faptul că în scrisoarea către Ionescu Quintus, semnată de Viorel Cataramă, se spune că la discuțiile purtate pentru crearea federației s-a propus ca președinte domnul Viorel Cataramă. Dar declarația politică ne arată câteva lucruri. Că liberalii cer legi și măsuri pe care guvernul Ciorbea nu le-a luat într-un an de zile. În declarația politică se spune că e necesară anularea impozitului pe profitul reinvestit, plata TVA și a impozitului pe profit la încasare și nu la emiterea facturilor, precum și anularea impozitării diferenței de curs valutar. De asemenea, declarația politică vorbește de restructurarea și privatizarea regiilor autonome. Nici nu e nevoie să citești mai departe pentru a observa că ne aflăm în fața unor observații foarte clare, făcute din perspectivă liberală, exact pe adresa guvernului Ciorbea. Și, în cazul acestuia, nu e greu de constatat că, într-un an de guvernare, componenta liberală a lipsit cu desăvârșire. A fost un fel de zero tăiat în patru. Toate obiecțiile unui liberal obișnuit sunt incluse în această declarație politică. Bine, bine, veți zice, dar de ce apare această federație liberală care să ridice asemenea probleme și n-o face Partidul Național Liberal ? Aici e aici ! Timp de un an de zile, PNL n-a contat în coaliție decât ca un partid care a primit niște ministere. Dar politica liberală n-a fost de nici un fel în activitatea guvernului Ciorbea. Liberalii din coaliție

au fost foarte aproape de ţărănişti şi au mers în plasa acestora, fără a putea impune o anume componentă economică aşteptată de membrii PNL. Această situaţie trebuie că va fi creat destule nemulţumiri în partid. Dar cele mai multe vor fi fost generate de situaţia economică. Ea s-a răsfrânt direct în energia liberalilor cu afaceri. Şi de aici până la o stare de nemulţumire n-a mai fost decât un pas. Federaţia Liberală, aşa şubredă cum a apărut ea în ziarele de ieri, e mai degrabă semnalul unor nemulţumiri în interiorul partidului. Dacă mai luăm în calcul şi ştirea apărută într-un ziar, conform căreia 12 senatori PNL au semnat o scrisoare către Consiliul Naţional, prin care cer să se prezinte un raport de activitate politică pe ultimul an, atunci ne dăm seama că un duh de nemulţumire bântuie şi în acest partid. Să se revolte liberalii contra lui Mircea Ionescu Quintus ? Greu de crezut, pentru că el se bucură de o susţinere generală în partid. Pare mai degrabă o bătălie pentru influenţa asupra acestuia. Cum poziţia lui Viorel Cataramă s-a diminuat prin creşterea lui Valeriu Stoica, e de presupus că avem de-a face cu două tabere. Unii care merg alături de ministrul Justiţiei şi alţii care sunt nemulţumiţi de el şi socotesc că a vândut partidul la Cotroceni şi liderilor ţărănişti. Aceştia au un dublu motiv de solidarizare. Politica economică i-a dus la sapă de lemn, iar apropierea lui Valeriu Stoica de PNŢCD pune partidul în situaţia de a încasa masiv din nemulţumirea celor copleşiţi de speranţă în 1996. Federaţia Liberală, după modelul Convenţiei Democrate, s-ar putea să aibă oarece şanse. Nu prea multe, pentru că liberalii nu încap în nici un fel de cămaşă. Mai degrabă, federaţia e un fel de pisică arătată aripii Valeriu Stoica înainte de izbucnirea unui conflict care nu poate naşte nici câştigători, nici victime, dar care va încerca serios bătrânul Partid Naţional Liberal.

12 februarie 1998

Mortul din hazna

Toată lumea a văzut scena oribilă în care părţi dintr-o fostă fiinţă umană erau scoase la iveală dintr-o hazna din Chitila. Mărturisesc că am asistat la una dintre cele mai oribile scene pe care le-am putut vedea vreodată. Puţine lucruri se pot spune despre asemenea imagini îngrozitoare. Şi totuşi, ele ne obligă la un comentariu. E vorba de o crimă descoperită după o lungă perioadă. Un unchi al proprietăresei dispăruse în urmă cu ani şi era dat în urmărire generală pe ţară. Ceva mă face să cred că nu ne aflăm în faţa unui caz dezlegat nici de comisarul Maigret, nici de Sherlock Holmes. În acelaşi timp, nu pot să nu accept o bilă albă pentru Poliţie. Sunt atâtea cazuri de crime şi jafuri cu autori necunoscuţi, care încarcă dosarele instituţiei, încât rezolvarea de alaltăieri de la Chitila mai dă speranţe şi pentru alte AN-uri asemănătoare. De regulă, poliţiştii numesc « AN » cazurile cu autori necunoscuţi, şi ele sunt contabilizate la capitolul nereuşite. Exceptând situaţiile în care, dintr-un motiv sau altul, poliţiştii chiar nu vor să-l descopere pe un vinovat, cazurile cu autori necunoscuţi atârnă greu în bilanţurile Poliţiei. Şi ele se rezolvă adeseori prin dovezi neaşteptate, prin dezvăluiri stupide sau chiar prin confesiuni care apasă sufletul omenesc. Ceva mă face să cred că acest caz nu a fost dezlegat în urma unei stăruinţe profesionale de genul romanelor poliţiste, ci, mai degraba, în urma unei mărturisiri. Crima apasă sufletul omenesc până la mutilare. Îl transformă într-un infern de nelocuit. Crima nemărturisită omoară lent şi impinge la nebunie. Cel mai mare păcat dezechilibrează fiinţa umană, care nu se poate regăsi decât prin mărturisire şi ispăşire. O tardivă şi inutilă regăsire. E aproape banal să spunem că nu există crimă nedescoperită. Şi nici păcat capital ce poate fi dus în mormânt. Altceva a atras atenţia în această poveste. E vorba

de puținele secvențe în care proprietara imobilului din Chitila, învățătoarea Filofteia Dumitrescu, își exprima stupoarea. Femeia plecase liniștită la școală și, la întoarcerea acasă, descoperise balamucul. Vidanje, polițiști, camere de luat vederi, fotografi, reporteri, gură-cască și mulți alții. Speriată, femeia începuse să plângă. În această reacție de șoc găsesc un semn de lipsă de respect din partea Poliției. Nu mă îndoiesc că au muncit serios la descifrarea acestui caz. Nu pun la îndoială că le ardea buza să afle dacă în hazna se găsește sau nu dovada unei crime. Nu mă îndoiesc nici cu privire la legalitate, în sensul că s-au respectat toate normele de acces pe o proprietate privată, că a existat mandat și s-a încheiat un proces-verbal, semnat și de martori. Și totuși, mă întreb, fugea mortul din hazna ? Nu era mai firesc ca proprietara casei să fie anunțată de o asemenea operațiune și ea să fie adusă pentru a asista la o cercetare ? Chiar dacă această învățătoare ar fi fost pe lista suspecților, deși, după reacția ei de consternare, mă îndoiesc, ea tot ar fi avut un drept de a ști ce se petrece în casa ei, de a asista la operațiuni care vizau descoperirea unei crime. Această descindere demonstrativă trimite mai degrabă la spectacolele jenante, jucate de Poliție și în alte cazuri, decât la respect față de cetățean. Am mai auzit de situații în care Poliția a descins într-un local în care bucătarul era suspectat de comercializarea drogurilor. Și Poliția a intrat în forță, luându-i pe consumatorii de la mese, cu neveste și copii, ca pe niște infractori. I-a pus pe toți cu fața la perete și cu mâinile sus, și de sub cagulele de bumbac veneau amenințări de tipul « nu mișcați, că tragem ! ». La fel s-a întâmplat și cu acel soldat urmărit pe străzile Bucureștilor, din care urmărire spectaculoasă a murit un nevinovat. La fel și în cazul de la Chitila. Ce s-ar fi întâmplat dacă un vecin ar fi făcut pariu cu un altul că aranjează el ca Poliția să curețe haznaua vecinei ! Ar fi ieșit o scenă de un umor nebun. Așa, am asistat la un spectacol din care s-a văzut doar eficiența poliției, dar care ne-a mai ajutat să vedem că respectul pentru proprietate și considerația față de cetățean se clatină atunci când opinia publică trebuie să vadă un triumf al oamenilor legii împotriva infractorilor și criminalilor. A fost o victorie a Poliției. Dar una care a lăsat și urme cu miros de spectacol modest.

13 februarie 1998

Tusea și junghiul

Nu ne-am săturat de protocoalele celelalte. Mai trebuia unul mare, care să consfințească și ceva mic. Pentru că Marea Alianță Națională pentru Renașterea Patriei sună ca o goarnă, dar, dacă o luăm la purecat, ea se dovedește mult mai mititică. În primul rând că ne aflăm în fața unui act între un partid – România Mare – și ceva încă nedefinit. În fond, s-a aliat un partid parlamentar cu un primar. Ghiță Funar, după ce a fost descălecat și mai apoi dat afară din PUNR, și-a dat seama că viața de primar e chinuitor de plictisitoare. În afară de vopsit bănci, de măturat orașul și de răspuns la jalbele populației pentru case, butelii și gropi în asfalt, el stă pe margine și nu-l mai întreabă nimeni ce gândește. Or, pentru guralivul primar de Cluj, care din două în două zile mai dădea un vânt prin ziare și televiziuni, ieșirea din PUNR a fost egală cu mutarea într-un borcan cu murături. Cum să rămâie el fără partid, mai ales că toată lumea are așa ceva ? Și s-a răzgândit în cel mai românesc stil. Adică el e PUNR și partidul e al său. În consecință, poate intra în alianțe. Nu are importanță faptul că Ghiță n-are hârtie pe partid și se judecă. Ce contează ștampila și sediul ? Face alt cauciuc și mobilează o garsonieră. În două săptămâni scoate zece partide în litigiu cu care semnează protocoale și pentru alianța transatlantică. Adevărul e că protocolul

semnat ieri între Ghiță și Vadim n-are nici o valoare. El reprezintă doar gestul curtenitor al senatorului de a-i oferi puțin oxigen unui politician în picaj, pe care nimeni nu-l mai bagă în seamă, dar care se agață de un partid pe care l-a pierdut. Acest « proto » marchează încă un pas al primarului de Cluj spre România Mare. Afinitățile între el și Vadim sunt și ideologice, și medicale. Așa că n-ar fi de mirare ca, într-un viitor apropiat, România Mare să se pricopsească și cu primarul de Cluj. Dincolo de spectacolul amuzant, o anume realitate politică trebuie totuși luată în seamă. România Mare se află într-o fază de vizibilă creștere. Placa lui Vadim sună la fel de delirant și cu aceleași propoziții care patinează dintr-un subiect într-altul la modul cel mai amețitor cu putință. Important e că discursurile aiuritoare sunt piperate cu înjurături, batjocuri și critici la adresa actualei puteri. Pe fondul atâtor insatisfacții, propozițiile lui Vadim cad ca semințele într-un pământ reavăn. Prind rădăcini imediat. Ce mai contează că Vadim vorbește de arestări, de luatul armelor, de răzbunare, că trece de la capră la avion și de acolo la granița cu Ungaria și la porcii care rod gratii. Un sâmbure de adevăr există peste tot și el punctează mereu în plexul unei puteri amețite, care se clatină, lovită de propria sa îngâmfare. Râdem noi de Vadim cât râdem, dar, pe măsură ce coaliția o ține tot într-un scandal, iar guvernul într-o bălmăjeală, chiar trebuie să-l luăm în serios. Nu în ideea că avem de-a face cu un demers politic veritabil. El tot caricatural rămâne. Dar oamenii, în disperare de cauză, încep să creadă și în acest discurs, măcar din lipsă de alternativă. Cu fiecare gafă sau incoerență a actualei puteri, Vadim, ca fenomen, trebuie privit cu mai multă atenție. Cu suficiență și superioritate sau cu luatul în tărbacă nu se rezolvă nimic. Românii nemulțumiți, care sunt din ce în ce mai mulți, caută o altă forță politică. Și mulți, în lipsă de altceva mai bun, vor ceda la ideea « poate asta ». Chiar dacă alaltăseară, la « Milionarii de la miezul nopții », Viorel Cataramă a riscat enorm în încercarea de a-i arăta lui Vadim cât de ilogic este (și a reușit adeseori), el a rămas fără replică atunci când a fost vorba de situația de acum. Într-o dispută caraghioasă, el era lipsit de sprijinul realității. Funar n-a contat. A stat ca o curcă plouată la umbra tiradelor lui Vadim, la fel de ilogice, dar servite din plin de eșecuri, greșeli, gafe sau prostii. Și, în acea discuție, protocolul de constituire a Marii Alianțe Naționale pentru Renașterea Patriei n-a contat. A fost doar pretextul pentru ca Măcău să mai facă valuri. Acum și-a găsit și locotenentul. Cu Funar în stânga și cu Miron Cozma în dreapta, vom avea o tripletă de pomină. Ridicolă, revoltătoare, aberantă. Dar sprijinită de nemulțumiți. Adică o rețetă mortală.

14-15 februarie 1998

Un conflict deschis ?

Începe să fie din ce în ce mai clar că președintele Emil Constantinescu are nemulțumiri serioase legate de mass-media. Primul semnal a venit în toamna trecută, când Emil Constantinescu s-a referit la apariția unor publicații noi. Atunci, el a zis : « ziare a căror întreținere costă sume uriașe, pentru că ele merg în pierdere, [...] sunt îndreptate spre minciună, spre aroganță, spre violență. » Apoi, în timpul crizei politice din ianuarie, s-a referit la spectacolul « mediatic non-stop », spunând că e vorba de o criză artificială. Joi, Emil Constantinescu a mai dat un semn de iritare la adresa presei. Să fie vorba de supărări de moment sau de o concepție aparte despre rolul media în viața societății ? Greu de răspuns în acest moment, dar reacția președintelui merită privită cu atenție, mai ales că ea a venit în legătură cu un subiect fierbinte : Sorin Dimitriu. Anunțându-l ca viitor șef al FPS chiar înainte ca decizia să fi fost

luată în coaliție, președintele Constantinescu i-a oferit un enorm cec în alb unui om care nu avea o biografie politică relevantă. Prin acest gest, Sorin Dimitriu a făcut un pas uriaș în ochii opiniei publice. În același timp, și-a legat numele de cel al președintelui, după cum și imaginea lui Emil Constantinescu a fost și este percepută într-o oarecare măsură și în funcție de confirmările sau de nerealizările lui Sorin Dimitriu. Cert este că partidele din opozitie și, mai ales, presa tipărită au pus, în 1997 și la începutul lui 1998, o sumedenie de întrebări legate de modul în care s-au efectuat diferite privatizări. Nu două sau trei. Mai toate cazurile importante au fost trecute prin ciur și prin dârmon și în fiecare au fost subliniate aspecte neclare, unele de-a dreptul suspecte. Toate acestea n-au impresionat pe nimeni : nici Ministerul de Interne, nici Parchetul, nici Curtea de Conturi, pusă cu botul pe labe prin Legea privatizării. Evident, n-au clintit nici părerile favorabile de la Cotroceni, în ciuda faptului că o mulțime de semnale, altele decât cele din presă, au ajuns și acolo. În declarația de vineri, președintele Emil Constantinescu a sărit în apărarea lui Sorin Dimitriu. Cu ce argumente ? Cu aceleași cu care a moderat echidistant conflictul dintre Partidul Democrat și PNȚCD. Adică grupurile de interese, aflate în spatele ziarelor. Acestea sunt întreținute cu bani, spre deosebire de guvern sau de președinție, care « nu au în spate nici un ziar, nici o televiziune și nu sunt în stare să-și expună punctul de vedere și nici nu au nici un fel de contact ». Cu politețea de rigoare, nu ne rămâne decât să semnalăm incoerența și să-i reamintim președintelui că de la instalarea sa n-a transmis aproape nici un mesaj care să nu fi fost preluat, cel mai adesea în direct (?) de televiziuni și radiouri. Ba, un an de zile, a fost personalitatea – politică – cea mai agreată de presa română și străină. Să revenim însă la poziția președintelui Constantinescu cu privire la cazul Dimitriu. Convingerea domniei sale este că aceste campanii de presă sunt « campanii dirijate ». Până una-alta, Sorin Dimitriu și-a dirijat campaniile de presă plătite cu miliarde din bugetele FPS, iar anatemizarea cazurilor semnalate de presă devine un mod partizan de abordare a unei situații. A cercetat cineva toate aceste cazuri (dintre care unele sunt de-a dreptul scandaloase) ? Pe ce își bazează președintele judecata atât de fermă ? Pe faptul că « ce i s-a cerut, FPS a făcut » ? Adică : i s-a cerut de către cine ? De către guvern ? De către președinte ? De către FMI sau de către cine ? Și ce i s-a cerut ? Să dea cutare societate grupului din rațiuni politice ? Sau ce ? Și cine a verificat cât de legal a fost ce i s-a cerut și mai apoi ce a făcut din ce i s-a cerut ? Nu avem știință de nici o cercetare temeinică ! Iar operațiunea similară în diferite alte țări a scos la iveală scandaluri demolatoare ! Noi trebuie să credem că operațiunea se desfășoară corect (deși sunt dovezi împotrivă) pentru simplul motiv că președintele e dispus să-i ofere lui Sorin Dimitriu încă un mare cec în alb. De data aceasta, el nu este suficient. Fie președintele e supărat pe presă, fie o înțelege într-un mod aparte. Probabil că de aceea campaniile îi sunt suspecte și îi displac. Cum, probabil, îi sunt suspecte și îi displac enorm și lui Bill Clinton. Și lui Nixon și lui Ion Iliescu. Chiar și nouă.

16 februarie 1998

PD, după cașcaval !

Toată prestația de două luni a Partidului Democrat a enervat peste măsură. În primul rând pentru că obiecțiile făcute guvernării Ciorbea erau corecte. Și nu e nimic mai dureros decât să fii tocat și înțepat la nesfârșit cu aceleași adevăruri cărora nu le poți răspunde. Cu fiecare acuzație rostită de oamenii lui Petre Roman s-a mai adău-

gat o înghițitură în sec. Toate la un loc vor fi adunat destulă fiere în contul Partidului Democrat. Ea nu se va drena pentru multă vreme. După cum și faptul că nu a avut parte de riposte convingătoare i-a obișnuit pe politicienii din PD să creadă că pot ataca oriunde, că trebuie să câștige puncte din orice. Conflictul cu țărăniștii le-a adus sute, dacă nu chiar mii, de minute de publicitate gratuită. Cred că Partidul Democrat n-a reușit să egaleze nici în campania electorală propaganda făcută în aceste luni. Și el a reușit mereu să treacă peste incoerențele unui an de guvernare la care a fost parte. Repetând insistent că își recunoaște responsabilitatea, Partidul Democrat n-a făcut decât să o expedieze. Schimbarea bruscă de atitudine, după o remaniere încropită, pe care n-a avut curajul să o conteste din prima clipă, a început să semene convingerea că ne aflăm în fața unei grupări politice cu un comportament de vulpe. Ieși rapid din bătaia puștii, mușcă dacă se strânge lațul și atacă atunci când coboară seara îndoielilor. Fii mieros cu corbul până scapă cașcavalul și înghite prada ca și cum ți-ai fi făcut datoria. Apoi încovoaie sufletele tuturor pentru câte trebuie să înduri într-o lume nedreaptă. Lume, lume, dulce codru ! Pe undeva pe aproape se află și sămânța de scandal cu emisiunea de la PRO TV. În două săptămâni consecutiv, Octavian Paler a vomat venin pe lumea politică. A mai dat-o un pic prin Solon și prin Montesquieu, cu puțină lămâie din Caragiale, și i-a luat pe toți cu fărașul filosofiei. Acum două săptămâni chiar a « colorat » emisiunea cu ce i-a spus un frizer din Oradea în legătură cu finanțarea Partidului Democrat. Aceasta e și singura slăbiciune a emisiunii și singurul punct la care Octavian Paler rămâne descoperit. În rest, aceste exerciții de pesimism și greață politică au farmecul lor și pot fi luate ca niște analize, dacă nu chiar ca meditații suficiente în sine pentru a te revolta sau vindeca de politică. Atât i-a trebuit Partidului Democrat ! Cum să nu se aleagă și din asta cu o bucată de cașcaval ?! Și dă-i ! Nu drept la replică, nu să dovedească Octavian Paler cele afirmate pe baza telefonului primit de la frizerul din Oradea. Să intervină Consiliul Național al Audiovizualului, să-și ceară scuze PRO TV. Vezi Doamne, s-ar fi lansat o « discreditare publică a Partidului Democrat, ce a adus prejudicii morale intolerabile ». Țațo, era să-i omoare, văzuși tărășenie, ar zice omul sătul de fumigene politice. Și noi nu ne plângem pentru sfeclele plantate vreme de un an de Partidul Democrat ? Că nu-i place lui Petre Roman de Octavian Paler și Emil Hurezeanu nu e chiar atât de grav. E dreptul domniei sale. Dar aroganța Partidului Democrat depășeste limitele bunei-cuviințe, ca să nu zic ale democrației. El nu vrea polemică și nici drept la replică. Vrea mai întâi de toate scuze publice și apoi pe cele consacrate în asemenea situații. Scuze pentru ce ? Pentru că doi intelectuali de marcă ai României au avut curajul să gândească, bine sau rău, despre Partidul Democrat ? Dacă PD ar fi cerut doar dovada sau dezmințirea informației oarecum urechiste de la Oradea, am fi înțeles. Poate ar fi fost și logic. Dar Partidul Democrat vrea și scuze de la postul de televiziune, vrea și măsuri, dar, mai ales, mai vrea nițică gălăgie. Ne-am afla, vezi Doamne, în fața unui « abuz politic inadmisibil ». Invocând acest abuz, oamenii lui Petre Roman nu fac decât să comită ei înșiși un veritabil abuz. Ne cer să ne ținem gura când e vorba de ilustrul partid, ajuns, după mărețe fapte de guvernare, la o audiență aflată sub genunchiul broaștei. Nu cumva am putea fi obligați și la o anumită considerație ? După ce vor fi convins mulți români și străini că obiecțiile făcute guvernării Ciorbea sunt întemeiate (și valabile în egală măsură și pentru prestația Partidului Democrat), oamenii lui Petre Roman (ascunși îndărătul unei ștampile) trădează aceeași mentalitate a puterii. Că trebuie linsă și că orice atitudine critică are valoarea unui fapt antidemocratic. Un fel de « dacă nu ești cu noi, ești împotriva noastră ». O mentalitate care se vede acum și la țărăniști, și la cei din Convenție, ba chiar și la Președinție. Să

fie vorba de un viciu al tuturor puterilor sau numai al celor de pe Dâmbovița ? Vom trăi și vom vedea. Oricum, protestul Partidului Democrat ne arată că uneori vulpea se poate îneca și cu cașcavalul corbului.

17 februarie 1998

Arestați preventiv

Nu știu câți dintre cititorii noștri au trecut pragul unui penitenciar. Nu vreau să fac o glumă proastă. E o experiență de viață dintre cele mai stranii. Când am intrat prima dată la Jilava pentru a scrie despre deținuți, am trăit o mulțime de stări contradictorii. Toate cele care încap între uimire și frică, între compasiune și revoltă. Fiecare om era o poveste bună de Dostoievski. Chiar și gardienii. Ei sunt oameni liberi, plătiți să stea în pușcării. Să-și împartă libertatea cu hoții și criminalii. O lume din care, atunci când ieși, îți vine să chiui și să sari într-un picior pe câmpul înzăpezit doar pentru că poți să alegi orice tramvai sau troleibuz și, dacă ai chef, să te duci din cap în cap de linie până când te plictisești. Am revenit la Jilava după aproape zece ani. Arăta ceva mai bine, cum poate fi mai bine într-o pușcărie. Era în perioada premergătoare revoltei deținuților de anul trecut. A fost prima revoltă din pușcăriile românești și ea a fost legată de condițiile de detenție, deși s-a spus că în spatele ei era o bătălie pentru subordonarea acestor instituții la Interne sau la Justiție. Cu acel prilej am aflat că pușcăriile din România gem de deținuți aflați în arest preventiv. Acest detaliu a trecut aproape neobservat și nu a generat discuții prea înfocate, deși ar fi trebuit să fie unul dintre cele mai importante semnale. Greva s-a stins, condițiile deținuților s-au mai îmbunătățit puțin, dar cuiul a rămas același. Săptămâna trecută, subiectul arestărilor preventive a revenit. Ministrul Gavril Dejeu a fost audiat la Comisia senatorială pentru drepturile omului. Cetățeni și organisme internaționale s-au adresat acestei comisii cu plângeri privind agresivitatea unor polițiști. Cu acest prilej, membrii comisiei au pus și problema arestărilor preventive. După unele informații, în pușcăriile din România s-ar afla 40 000 de deținuți. Iar jumătate nu au situația definitivată. Adică sunt în arest preventiv. Ceea ce înseamnă că faptele lor prezintă un grad ridicat de periculozitate. De bună seamă că lucrul acesta este valabil în cazul celor cercetați pentru crime sau tentative de crimă. Dar pușcăriile gem și de găinari mărunți, în vreme ce marii acuzați de fraude care depășesc milioane de dolari sunt bine mersi și sunt cercetați în libertate. Situația e și revoltătoare, și incredibilă. Jumătate dintre deținuți n-au sentințe definitive. Proporția mi se pare cu totul și cu totul exagerată. Nu neapărat în ideea că printre ei s-ar putea afla și oameni nevinovați. E vorba aici de modul în care se desfășoară actul de justiție. La comisia senatorială, ministrul Gavril Dejeu a dat vina pe justiție. A spus că reprezentanții acesteia nu colaborează eficient cu poliția. Ceea ce ne atrage atenția asupra relației dintre două ministere implicate în actul de dreptate. Sunt prea multe cazurile în care deținuții primesc sentința definitivă și în câteva zile pleacă acasă pentru că și-au ispășit pedeapsa. După cum sunt suspecte cazurile de condamnare a unora exact pentru perioada cât au fost reținuți. Știrea venită de la Comisia pentru drepturile omului are rolul unui semnal grav în legătură cu funcționarea justiției. În primul rând, cu lentoarea acesteia. Și în cazurile deținuților, ca și în cele comerciale, totul se întinde pe perioade incredibile, se diluează și se târăște exasperant. În plus, procedura arestării preventive, practicată în exces, are și ea viciile ei. Riscul de a sta după gratii o bună bucată de vreme, pentru ca, mai apoi, sentința finală să fie un fel de « scuzați, vă rog » crește

pe măsură ce această procedură este folosită în exces. Douăzeci de mii de români stau în penitenciare şi nu ştiu care este pedeapsa lor. Cifra e mult prea mare ca să nu ascundă slăbiciuni menite a ne îngrijora şi pe noi, cei de afară, care putem lua orice tramvai sau avion pentru a merge unde nu ne-am imaginat niciodată că am putea pleca. Pur şi simplu pentru că suntem liberi.

18 februarie 1998

Președinția nevestelor

Chiar dacă, la mai puţin de cinci minute după ce am repus piciorul în România, am fost întrebat de două ori ce cred despre intrarea României în războiul cu Irakul, mă văd în situaţia de a amâna cu o zi un comentariu pe această temă. Luni, ziarul *Le Monde* a publicat în ediţia franceză un text excepţional de Norman Mailer, celebrul romancier american. Pentru cei care nu iubesc literatura ar trebui adăugat doar că Norman Mailer este fostul soţ al şi mai celebrei Marilyn Monroe. Aflat în plină glorie şi la o vârstă venerabilă, Norman Mailer a scris un amplu articol despre scandalul sexual de la Casa Albă. Politicienii români fie nu primesc prestigiosul ziar francez, fie primesc ediţia internaţională, care nu l-a conţinut. Regretăm că nu putem publica acest articol, fiind lipsiţi de dreptul de a-l reproduce. Aceasta ne-a determinat să folosim o prezentare a articolului lui Norman Mailer, intitulat « Clinton pur, mais pas tout de suite », titlu ales după un pasaj din Sfântul Augustin : « Doamne, ajută-mă să devin pur, dar nu imediat ». Cu o eleganţă ironică, Mailer face trimiteri la slăbiciunile naturii umane, dar mai ales la cele ale lui Bill Clinton.

Celebrul scriitor american îl priveşte pe Bill Clinton de la o distanţă pe care numai cultura şi sentimentul timpului le pot da. Pentru el, Clinton nu e decât un om căruia Dumnezeu i-a dat o mulţime de calităţi. Din păcate, nu i-a dat şi caracter, zice Mailer. Lectura textului e o bucurie sufletească şi o enormă satisfacţie intelectuală. Mailer scrie despre Bill Clinton şi despre Hillary ca despre două personaje trecătoare, apărute pe valul istoriei sau la un colţ al cartierului. Fără ură, fără milă, fără plecăciune. Pur şi simplu, le descoperă meritele, viciile şi ambiţiile. Ba Mailer lansează şi o ipoteză pe care n-am mai găsit-o în nici un alt text despre cuplul prezidenţial american. Că Hillary Clinton i-a luat apărarea soţului ei, deşi ştie că a umilit-o şi a înşelat-o, doar pentru că este mânată de teribile ambiţii de putere. Mailer chiar pomeneşte despre o posibilă candidatură a acesteia la alegerile din 2004 sau din 2008. Acest articol a fost scris de un mare scriitor al veacului despre preşedintele celei mai puternice ţări şi, în acelaşi timp, al celei mai avansate democraţii. Iar Mailer, pe alocuri, chiar îşi bate joc de preşedintele prins cu pantalonii în vine. Ce face Bill Clinton şi cum va reacţiona Casa Albă în faţa unei asemenea păreri ? Va pune de un comunicat ? Greu de crezut ! Va pune CIA sau FBI sau nu ştiu ce serviciu secret al armatei să-i asculte convorbirile şi să vadă cine l-a influenţat, ce urmăreşte sau ce cafea bea la micul dejun ? Atâta i-ar trebui ! Preşedintele ar risca să piardă şi ce i-a mai rămas. Bine, veţi zice, preşedintele celui mai puternic stat din lume va sta cu mâinile încrucişate în faţa unei asemenea ofense ? Eu zic că nu. Nu şi le va ţine încrucişate. Şi le va freca mereu şi va înghiţi în sec, fără să aibă curajul de-a spune ce-i trece prin minte. Şi cu asta, basta ! Articolul lui Norman Mailer merită mai mult decât o semnalare. El este chiar un simbol al libertăţii de opinie din SUA. Şi merită privit ca atare, mai ales de politicienii români. Au fost prea multe semnele de iritare pe care aceştia le-au dat când a fost vorba de critici sau opinii exprimate în mass-media ca să nu ne atragă atenţia

o asemenea atitudine. Ei trăiesc doar sentimentul că le suntem îndatorați până în gât pentru ceea ce fac, indiferent dacă rezultatul e bun sau prost. Ei văd în puterea pe care au primit-o prin vot sau prin desemnare un mod de recunoaștere a inteligenței și valorii lor, atât de ignorată de adversari. Şi toți cei care scapă o părere pe seama lor trebuie să ofere musai o confirmare a refulatelor imagini roze cu care conviețuiesc. Mai mult, Mailer privește politicianul prin prisma valorilor omenești, adică morale. Și, ca om, îl face ferfeniță pe președintele american. Și nu doar pe el. Ci și pe Hillary Clinton. Asta pentru că și nevestele de politicieni (de care ne vom ocupa într-o bună zi) cred că a venit și vremea lor. Că, dacă bărbatul a fost ales sau numit, și ele au devenit mai inteligente și, implicit, mai morale. Culmea e că Norman Mailer nu cere nimic. E chiar dispus să înțeleagă omul în slăbiciunile sale. Dar, când ajunge în politică, îl măsoară fără cruțare. În fond, politicianul ar trebui să fie fericit că i-am acordat onoarea de-a face ceva pentru toți ceilalți.

19 februarie 1998

Altă pripeală

Săptămâna trecută, la plecare, am călătorit în același avion cu două persoane care mergeau la Bagdad pentru a negocia datoria Irakului către România. După câteva zile, întors la Bucureşti, am fost asaltat cu aceeași întrebare : « Ce facem, dom'le, intrăm în război cu Saddam ? » Pe neaşteptate, întrebarea aceasta a început să umble ca puricii. De la om la om. Chiar şi la cei care nu au habar de politică. Hodoronc-tronc, te trezeai că te întreabă : « Ce facem, mamă, cu războiul ăla din Irak ? » Dincolo de orice răspuns, această nelinişte are o anume valoare morală. Ea ne arată, dacă mai era nevoie, că românii au rămas cu o spaimă teribilă de război, că nu văd cu ochi buni conflictele militare şi că se tem de ele mai mult decât de orice. Să revenim însă la aşa-zisul conflict din Irak. Pentru a-l înţelege într-o oarecare măsură, ar trebui să ne întoarcem puţin în timp. În 1991, Irakul a ocupat prin forţă teritoriul unui stat suveran, membru al Organizaţiei Naţiunilor Unite. Atunci, comunitatea internaţională a intervenit sever. Războiul din Golf n-a fost decât expresia militară a unei atitudini care condamna la unison un gest intolerabil. Forţele aliaţilor, după ce au decimat o mare parte din potenţialul lui Saddam Hussein, s-au oprit totuşi la graniţa Irakului. La puţină vreme, lucrurile s-au mai complicat. Chiar şi la adoptarea embargoului. Dar el a funcţionat în ciuda distanţei din ce în ce mai mari dintre părerile statelor membre ale Organizaţiei Naţiunilor Unite. Ameninţările lui Bill Clinton la adresa lui Saddam Hussein au la bază refuzul de a permite verificarea unor potenţiale arme chimice. Situaţia este departe de cea de la războiul din Golf. Lumea arabă nu mai susţine intervenţia americanilor. N-o mai susţin nici francezii. Nici ruşii, nici chinezii. Mulţi analişti văd mai degrabă un conflict irakiano-american decât unul care să implice Naţiunile Unite. Mai mult, scandalul amoros de la Casa Albă a generat destule puncte de vedere. Bombardarea Irakului e privită de mulţi politicieni şi lideri de opinie ca un mod de a recâştiga terenul pierdut pentru un preşedinte şubrezit de Monicagate. Ce înseamnă toate acestea ? Că lucrurile sunt mult mai complicate decât în 1991, când exista o poziţie internaţională la unison. Dar, exact într-un moment complicat, România este dispusă să intervină şi cu « alte mijloace, inclusiv de natură militară ». Aşa a zis guvernul Ciorbea. Afirmaţia a şocat, cu atât mai mult cu cât în spatele ei nu stătea consultarea Parlamentului. Surpriza a fost enormă. Populaţia s-a speriat, partidele politice au ridicat vocea, iar guvernul a fost obligat s-o mai nuan-

țeze. Că ar fi vorba de asistență medicală și umanitară, și toro-toro, pentru a o împinge în ceață. Până la urmă, s-a dovedit că nici nu ni se ceruse un asemenea lucru. Iar din faptul că Ion Diaconescu a spus că « o parte dintre ei (reprezentanții partidelor politice – *n. n.*) au fost consultați automat, prin participarea la guvern » se vede destul de clar ceea ce ar și trebui să înțelegem. Că ne-am pripit. Ca să primim o notă bună în politica noastră firească de a ne apropia de NATO, guvernul Ciorbea și cei din spatele lui s-au gândit să dea un semn de bună purtare. Mergem și noi ! De bună seamă că intenția s-a vrut a fi pozitivă. E ca și strigătul de sprijin al șoricelului în timpul luptei dintre tigru și elefant. Moșule, dă tare cu trompa, că vin și eu ! Numai că asemenea reacții, dincolo de faptul că stârnesc simpatie, pot aduce în cele din urmă nu doar bășcălia celui puternic, dar și pagube serioase. Când Rusia și China se împotrivesc la modul categoric, hop și noi, cu mușchii noștri de oțel ! Trecem peste complexitatea situației, chiar și peste interesele românești în zonă. Gestul guvernului Ciorbea nu trădează decât aceeași pripeală. A avut loc o consultare a tuturor partidelor politice și a Parlamentului ? Nu. Președinția a dat verde unui asemenea gest ? Oficial, nu avem o confirmare sau o infirmare. Oricum, pentru o asemenea decizie, calea de urmat ar fi fost doar cea din Legea apărării. Nu spun că sprijinul poziției americane nu-și are importanța sa. Dar situația e mult prea complicată pentru a ne pripi, cum a făcut-o guvernul Ciorbea. La Washington, chiar dacă am fost uitați de președintele Clinton, gestul a dat bine. La București, el ne-a ajutat să înțelegem că, deși a trecut printr-o criză și printr-o remaniere, guvernul Ciorbea n-a învățat nimic.

P. S. Sper că oamenii plecați în Irak vor fi ajuns acolo mai târziu decât comunicatul sau se vor fi întors între timp, pentru a nu se trezi în cap cu bombe sprijinite moral și de România !

20 februarie 1998

Prețul duplicității

Ieri, după ce Victor Ciorbea a fost placat de democrați pentru ordonanța « premier și primar », domnul Remus Opriș a zis că « votul din comisie al reprezentanților săi este încă o dovadă a duplicității PD ». Perfect adevărat. Partidul Democrat a votat Ordonanța de urgență din 26 mai 1997, iar acum o carotează în procesul de transformare a ei în lege. Când au fost serioși democrații ? Atunci când au votat-o în guvern sau acum, când au blocat-o la Comisia pentru administrație publică locală ? Răspunsul nu e chiar așa de ușor de dat. Pentru că nu doar Partidul Democrat a dat dovadă de duplicitate. Cu puțină luciditate, vom vedea că duplicitari au fost mai mulți. Nu doar Partidul Democrat. Pentru a judeca situația creată, e necesară o întoarcere în timp. Să ne reamintim de campania electorală pentru București. PDSR-ul de atunci, aflat în picaj vizibil, a recurs la un truc ieftin. A aruncat pe piață o enormă popularitate și simpatie față de Ilie Năstase. Gloria acestuia paraliza judecata oricărui om normal și-l punea în situația de a se îndoi. Și dacă Ilie Năstase aduce bani și investitori ? Sfătuit prost și promovat la modul enervant, Ilie Năstase a pierdut cel mai serios meci din cariera sa postsportivă. Câștigătorul fotoliului a devenit astfel un om modest, de mare bun-simț, cu o prezență de gospodar ardelean. Victoria sa avea rolul de a se transforma și într-o locomotivă care să tracteze Convenția pentru alegerile din toamnă. Și, de îndată ce s-a instalat ca primar, Victor Ciorbea a ocupat poziția de locomotivă la imaginea Convenției. A anunțat că aduce 30 de milioane de dolari de la Merrill Lynch, l-a adus pe viceprimarul Parisului la București și a tras o înfrățire

care ne-a și făcut să visăm la Place Concorde, plus încă vreo câteva lucruri care au dat bine la populație. Ele i-au adus Convenției un plus de credibilitate și niște procente echivalente cu victoria în alegerile din toamna lui 1996. Duplicitatea a început atunci. Televiziunile și ziarele erau pline cu Victor Ciorbea aducând bani de afară, investitori și făcând pe marele gospodar care ștergea urmele lui Halaicu, deși mai toți știam că de la Merrill Lynch nu vin banii doar în urma unei discuții și a unei conferințe de presă. Că înfrățirea cu Parisul a fost mai mult de ochii lumii, că în primărie lucrurile mergeau de-a-ndoaselea, că primarul admirat pentru eficiență și spirit gospodăresc nu avea curajul să ia decizii, că sute și mii de acte stăteau nesemnate pentru a face loc acelui jalnic spectacol al audiențelor și altor mișcări de propagandă electorală. Toți au tăcut și au fost duplicitari, și Partidul Democrat, și ziariștii, chiar și cetățenii care știau că Primăria merge slab, că în loc să treacă la eficiență, ea juca spectacolul alegerilor. PDSR trebuia înfrânt cu orice preț. A fost prima enormă greșeală pe care am făcut-o cu toții. Ea i-a dat lui Victor Ciorbea și Convenției sentimentul că merge și cu păcăleala, cu lucrurile de ochii lumii. Și, astfel, prima duplicitate, prima fisură n-a făcut decât să se lărgească în momentul numirii lui Victor Ciorbea ca premier, lăsând situația de la Primăria Capitalei scăldată. Dar scăldată prin încălcarea legii. Orice român sau ungur cu minime cunoștințe de limba română ar fi citit Legea 69/1991 ar fi văzut că Victor Ciorbea nu putea fi și primar, și premier în același timp. Putea fi prim-ministru doar prin demisia de la primărie. Și rămânea primar spunând adio fotoliului de premier. A fost prima dată când am tolerat o încălcare grosolană a unei legi doar din cauza speranței că Victor Ciorbea ar fi putut fi un bun premier, deși speranța se întemeia și pe alte iluzii, refulate cu grijă. Din decembrie 1996 până în 26 mai 1997, am terfelit Legea administrației publice locale în speranța că lucrurile se vor schimba în bine. Această călărire grotescă a legii, în loc să ne aducă o încununare a așteptărilor, s-a răzbunat crunt. A dat puterii și lui Victor Ciorbea sentimentul că merge și așa. Că legea poate fi aplicată și din doi în doi, în funcție de interesul celui care o interpretează. Și, prin închiderea ochilor, și Partidul Democrat, și noi, ziariștii, și cetățenii, care n-au protestat, am dat dovadă de o complicitate izvorâtă numai din slăbiciune. Speram mințindu-ne și am lăsat puterea legii la cheremul speranțelor, ajutând din plin ca lucrurile s-o ia pe arătură. De această duplicitate Partidul Democrat este cu adevărat responsabil. Și noi, toți ceilalți care am tăcut. A fost prima slăbiciune, care le-a adus pe toate celelalte.

23 februarie 1998

Fără haidamaci

Plecarea lui Anghel Iordănescu de la echipa națională a deschis problema succesiunii. Pare o chestiune minoră. La câte belele au românii, ce mai contează cine conduce echipa națională ? Și totuși, subiectul merită toată atenția. Fotbalul românesc, pe lângă câți nervi fripți ne-a mâncat de-a lungul anilor, are meritul de a fi scos pârleala de câteva ori în complicata sa existență. E vorba de câteva calificări de mare prestigiu. Mă refer la rezultatele de după război. Adică la calificările din 1970 la Mundialul mexican, la Europenele din 1984 din Franța, la Mondialele din Italia, SUA și Franța, și la Europenele din Anglia. Primul lucru care ne atrage atenția este că aceste performanțe, inclusiv câștigarea Cupei Campionilor Europeni de către Steaua, au fost obținute sub conducerea unor antrenori deosebiți. Atât Angelo Niculescu, cât și Mircea Lucescu, Emeric Ienei și Anghel Iordănescu, pe lângă faptul că au fost tehnicieni

de marcă, fiecare cu stilul său creator de şcoală, au mai fost şi oameni foarte serioşi. Fotbalul românesc a stat de regulă la marginea moralei, în acea zonă întunecată în care totul este posibil. Blaturi, vânzări, aranjamente. Lumea fotbalului românesc a fost, de-a lungul deceniilor, un bestiar-model. O lume a lui care pe care, a vicleniilor ieftine sau diabolice, în care jocurile partidului aveau dimensiunea unei distracţii de refulare. Puţini oameni din fotbalul românesc s-au ridicat peste această condiţie. Şi între aceştia se numără antrenorii echipei naţionale, cu performanţe indiscutabile. Plecarea lui Anghel Iordănescu şi spiritul ultimilor ani de la FRF deschid calea unei dezbateri care se poate termina prost. Adică numirea la echipa naţională a unui om aflat în totală contradicţie cu rigorile morale cerute unui asemenea post. *Evenimentul zilei* redeschide discuţia asupra aventurilor din tinereţe ale lui Victor Piţurcă. E pentru prima oară când se publică aceste lucruri, deşi în anii socialismului ele erau extrem de cunoscute. Prin transferul fulgerător la Craiova şi mai apoi la Steaua, prin umbrela politică de care beneficiau ambele echipe, adevărul a rămas doar în forma sa orală, notiţa din *Gazeta Gorjului* neînsemnând mare lucru pe atunci. Sigur, luată în sine, aventura sau rătăcirea din tinereţe nu e un capăt de ţară. E o greşeală plătită prin pedeapsă şi izbăvită moral prin jocurile bune pe care Victor Piţurcă le-a făcut la Steaua. Sau ar trebui să fie. Dar Victor Piţurcă n-a devenit uşă de biserică. *Evenimentul zilei* a publicat amănunte despre un alt scandal în care antrenorul naţionalei de tineret a fost implicat. El şi Victor Becali au cumpărat două apartamente, care le-au fost vândute ilegal. Un constructor, aflat acum în arest, le-a vândut celor doi apartamente pe care le vânduse iniţial altora, deveniţi proprietari de drept. Dar Victor Piţurcă şi Victor Becali au presat justiţia, au făcut uz de forţă şi au ameninţat persoane, purtându-se ca în codru. S-au dus cu cete de haidamaci şi au ameninţat oameni simpli şi avocaţi, încercând să-şi facă o dreptate cusută cu aţă albă. Victor Becali şi Victor Piţurcă au făcut caz de imaginea lor publică de mâna a doua şi de relaţiile lor întunecate de mâna întâi. Or, aceasta ridică un enorm semn de întrebare privind trăsăturile morale ale celui care pregăteşte naţionala de tineret şi, mai nou, candidează şi pentru naţionala mare a României. Legăturile obscure dintre antrenorul Piţurcă şi mecanismul de vânzare a jucătorilor români în străinătate pot arunca în aer onorabilitatea echipei naţionale şi chiar pe a celor care o compun sau o coordonează. Mai mult, ieri, straniul personaj care este Victor Becali, aflând de articolul pe care îl pregăteam pentru astăzi, a trecut la ameninţări, invocând aceleaşi descinderi cu haidamaci cu care a încercat, împreună cu Piţurcă, să elibereze apartamentele altora. Ce reacţie poţi avea în faţa unei asemenea ameninţări, a unui om care spune cu seninătate că adoră mişcarea fizică pe care o face atunci când ameninţă sau bate pe cineva ? Nouă nu ne rămâne decât alternativa adevărului spus cu orice preţ. Altfel, ar trebui să pledăm pentru numirea lui Fane Spoitoru ca antrenor al echipei naţionale şi a lui Victor Becali ca preşedinte al Federaţiei Române de Fotbal. Şi să-i mutăm şi pe ceilalţi puşcăriaşi în guvern. Ceea ce ar fi prea de tot.

24 februarie 1998

Fraieri sau parteneri ?

În visele mele frumoase e plin de prieteni, de mări albastre şi de investitori străini. Din două în două nopţi văd un ins de la General Motors care coboară din avionul personal şi zice, unde-s ăia de la Dacia Piteşti, să facem o maşină care să lase Europa cu gura căscată ?! Şi, în spatele lui, din cala avionului, muncitorii de la

Lutas descarcă lăzile sigilate cu dolari. Și, în noaptea în care nu apare omul de la General Motors, mă colindă Krupp-ul, întrebând care-i șoseaua care duce la Hunedoara. Și eu, ca țăranul român, zic, pe cine căutați acolo ?, mergeți la neamuri sau aveți ceva prieteni, că poate îi cunosc și eu ? Și ei zic, iaca, vrem să luăm 49 % din combinat, că 51 trebuie să le rămână românilor, ca să conducă, și să tragem niște oțeluri care să piuie și-n urechile suedezilor ! Și le arăt drumul, frecându-mi mâinile în somn, bucuros că am mai făcut un pas spre integrarea economică europeană și că, prin interesele americanilor în economia românească, ne-am agățat mai bine pentru NATO. Și tot așa, nopțile îmi trec cu gândul la SAAB, la Boeing, la Caterpillar, la Philips și la DASA, la ENI și la alte mari grupuri financiare și industriale ale lumii contemporane. Și, dimineața, când deschid ziarele, cucu ! Niște pârliți de americani, câțiva francezi mai răsăriți, ceva asamblări de la nemți și o droaie, o armată de aventurieri. Și toți râd ca niște draci. Auzi, dom'le, se vinde fabrica de oțeluri cu 9 milioane de dolari, deși poți să umbli prin lume până faci orbul găinilor și tot nu găsești una la fel nici cu 50 de milioane de dolari ! De ce să dăm șpagă dacă o luăm pe gratis ? Și, când citesc paginile de economie din presa de dimineață, aflu că rușii se interesează nu doar de UPETROM. I-ar interesa și VEGA, și PETROMIDIA. Pun lămâie în cafeaua neagră ca să înțeleg ce se întâmplă. Rușii se bat să ia distribuția gazelor naturale în Bulgaria. Dar chiar se bat, trag cu dinții să controleze domeniul. În același timp, Evgheni Primakov s-a dus la Budapesta și le-a făcut ungurilor o ofertă alternativă la NATO. Miroase a bani și a economie. Iar în România umblă să cumpere. Prin LUKOIL, prin firme necunoscute, prin firme mari și firme mici, chiar prin firme din Vest care nu arăta a ban rusesc. Și, n-am încotro, vrând-nevrând, trebuie să mă întreb : ce fac rușii și ce facem noi ? Rușii fac bine mersi. Aș zice că mult mai bine decât ne imaginăm ! Cu antipatia noastră profundă față de spiritul sovietic, ne imaginăm că rușii sunt doar mujici, rachete și mafie de uraniu, diamante și petrol. Când colo, Rusia lui Jirinovski și Lebed face o politică economică mult mai liberală decât ne puteam imagina. A consolidat câteva mari consorții economico-financiare, a pus la cale o strategie economică și acum joacă tare pe piețele europene. A venit și rândul piețelor din Estul Europei și ne uităm ca vițelul la poarta nouă cum rușii, în loc să ne vândă uraniu și plutoniu în pungi de plastic, dosite în mașinile parcate în față la Eva, vin și cumpără rafinării, vor să ia și fabrici de utilaje petroliere. Ba nu m-ar mira dacă ar candida la privatizarea ROMGAZ-ului sau a RENEL-ului. De ce ar băga bani în distribuirea energiei electrice din Togo sau din Mali ? România e aproape și poate fi un partener. Deocamdată, noi ne purtăm doar ca niște clienți fraieri. Pentru că parteneri, în adevăratul sens al cuvântului, nu știu să fim. Vreau să spun că puterea actuală a comunicat cu Moscova mai mult de complezență și n-a început s-o facă la modul serios. Noi suntem, cu cățel și purcel, îndreptați spre Vest. N-am comunicat cu guvernul de la Moscova decât de protocol, iar în materie de economie nu am făcut nici o ofertă și nu ne-am zdrobit să punem la cale o cooperare economică. Asta înseamnă că rușii dezvoltă singuri o strategie. Ea ne include și pe noi. Teamă mi-e că nu prea ne dăm seama de asta. Că suntem pe post doar de obiect al muncii. Nu și pe post de parteneri conștienți, lucizi și înarmați cu o strategie care să țină loc de vise edulcorate, cum trăiesc și eu în fiecare noapte. Noi încă mai visăm ca americanii și vesticii să ne ia în calcul pentru afacerea petrolului caspic, dar ne sfiim să deschidem porțile Moscovei. Nu sunt filorus. Doamne ferește ! Dar mă gândesc că s-ar putea să pierdem șansa de a fi parteneri economici cu o mare putere. Ea dă semne că în lumea banului se mișcă mult mai abil decât noi. Altfel, nu ne rămâne decât poziția consolatoare de fraieri fuduli. Tragem discursuri și mingea ne scapă printre picioare.

25 februarie 1998

Lumea lui « merge și așa »

Este impresionant să vezi cum ziariști importanți sau mărunței încearcă să-l apere pe Victor Pițurcă. Ei insinuează o campanie orchestrată, coboară argumentele până la limita ilogică și încearcă să facă un martir dintr-un fotbalist celebru. În lipsă de argumente, ei încearcă să tragă mizeria pe măsura lor și să o transforme într-o valoare. Valoare e puțin spus. Nu, ei zic că barbutul în anii socialismului nu era doar o slăbiciune, un viciu de mahala. Pentru ei, partidele de zaruri ale lui Pițurcă erau fapte eroice. Mai mult, ar putea fi luate, după mintea lor de gânsaci, drept forme de disidență la adresa dictaturii. Să fim serioși ! Glumă mai proastă decât asta, care să ne definească, nu cred că se poate scoate nici din mințile cele mai netede. Ba, dacă ne apucăm să citim reacțiile, mulți își recunosc apartenența la aceeași familie. Nu a fost un păcat pentru Pițurcă și nu este nici pentru cei care-l apără, pentru că și ziariștii apărători au jucat barbut la viața lor. Nu e o rușine, pentru că l-au practicat și ei. De unde barbutul devine ceva omenesc, trist de firesc, și trebuie să ne gândim că și Laura Badea, și Patzaichin, și Iolanda Balaș, și Mihai Leu, și Sadoveanu, și Eminescu, toți au jucat barbut. Nu ne rămâne decât să jucăm și noi pentru a fi normali. Și atunci să avem și națională de barbugii, și guvern de barbugii și, bineînțeles, și o presă controlată tot de barbugii. Să ne întoarcem puțin la Victor Pițurcă. Nimeni nu vrea să-i șteargă meritul de fotbalist. A reușit ceea ce alții nu vor izbuti niciodată. Cine încearcă să facă asta exagerează și comite o mare eroare. Ca sportiv, Victor Pițurcă rămâne un nume în analele fotbalului. Ca om, el nu candidează la nimic. Nu se califică nici într-un campionat județean. Poate că are șanse la o cupă balcanică a șmecherilor. Noi am încercat să subliniem trăsăturile morale ale fostului jucător de la Steaua în raport cu dorința sa de a deveni antrenor al echipei naționale. Pe lângă datul cu piciorul sau cu capul, poziția de antrenor al naționalei române presupune și obraz, și calități morale. Or, performanțele lui Victor Pițurcă în acest domeniu nu depășesc genunchiul broaștei. O dovedește și modul său de a se comporta în scandalul cu apartamentul. O dovedește și lumea în care se scaldă și prin care încearcă să-și adjudece postul de antrenor al echipei naționale. Relațiile sale cu cei care, în locul argumentelor, îți arată teancul de bani sau pumnul dovedesc din plin cam ce este în cazul în care Victor Pițurcă înscria spectaculos. Și totuși, Pițurcă poate fi antrenorul echipei naționale. Aberații s-au mai petrecut destule. Și în politică, și în economie. Papagali siniștri, șmecheri de duzină și escroci brevetați au călărit destule instituții și au dus-o bine până și-au arătat măsura. Noi n-am vrut decât să deschidem o discuție despre componenta morală. Dacă, în lumea sportului sau la periferia ei, oameni mici zic că se poate trăi și fără acest lux, atunci n-au decât să facă exact ceea ce vor. Important este să înțeleagă că nu trebuie să semănăm neapărat cu ei pentru a avea și un alt punct de vedere. Între ce spuneam și lumea mică a lui « merge și așa » e totuși o prăpastie.

26 februarie 1998

Vine, vine primăvara !

Cine nu-și aduce aminte de conferința de presă a lui Victor Ciorbea din ianuarie 1997 ! Ca într-o tragedie antică, primul-ministru, însoțit de guvernatorul BNR și de reprezentanții organismelor internaționale, ne-a anunțat cum stăm față de ce știam. Adică mult mai prost. Actualul guvern avea parte de o moștenire cu bucluc. Noi n-am

luat-o chiar așa în tragic. Primul lucru ca să ieși din prăpastie e să-ți dai seama unde te afli. Atunci, Victor Ciorbea dădea sentimentul unui om care spune adevărul. Și mai părea un premier care știe poteca pe care ne-am putea cățăra spre lumină. Părea că știe, și știa. Pe deasupra, mai dădea sentimentul că și poate. Avea parte de sprijinul organismelor internaționale, de un sprijin politic din partea unei coaliții hotărâte să scoată țara din impas. Să termine cu minciuna și cu hoția. Să oprească pierderile provocate de mamuții industriali. Să aducă marii investitori și să-i protejeze pe nevoiași în perioada schimbărilor violente. Românii erau optimiști, iar comunitatea internațională ne privea cu simpatie și încredere. Unii erau dispuși să aștepte doi-trei ani până să apară luminița de la capătul tunelului. Și ce-a ieșit ? O guvernare de un an și câteva luni, criticată, apărată, hulită și elogiată. Au fost destui care au tras semnalul de alarmă sau au suflat din goarnă. Nu merge, oameni buni ! era un fel de mesaj civilizat din partea celor care priveau de pe margine. Și replica a venit de fiecare dată. Ba că n-am înțeles, ba că nu-i adevărat, ba că e de vină coaliția, ba că asta ne-a cerut Fondul Monetar Internațional. Nu ni s-a dat nici un răspuns când am pus o întrebare sau alta legată de conținutul documentului semnat în 1997. Ca un mod elegant de-a ni se sugera că nu e treaba noastră. Sau un dispreț, dacă nu cumva o formă de a ascunde ceva încropit. N-am înțeles niciodată de ce Victor Ciorbea nu le-a spus românilor ce a semnat cu FMI. În fond, ce mare brânză ! Era un document privind termene și etape ale restructurării economice. Bun sau rău, documentul ne-ar fi arătat ce am stabilit că am fost de acord să facem în 1997. Un fel de agendă la care ne puteam raporta în fiecare zi și săptămână. Ne puteam regla pasul și puteam verifica derularea procesului, inclusiv seriozitatea guvernului. Acesta a preferat să țină documentul în sertar. A evitat chiar orice discuție publică pe seama lui. Victor Ciorbea și-a imaginat că se descurcă. Reușește din plin sau o scoate la vopsea. Iată că avem probleme și cu Fondul Monetar Internațional ! Dacă am fi spus asta acum un an, am fi fost bătuți cu pietre sau acuzați de destabilizare. Acum vine FMI și zice că asta nu-i reformă. Exact ce spuneam și noi de mai bine de opt luni. Iar guvernul, în loc s-o ia în serios, mai încearcă să ne păcălească o dată. Hai dom'le, nu e chiar așa de important FMI-ul ăsta ! La urma urmelor, nici nu avem nevoie de banii lor. E doar o treabă de ochii lumii, să vadă străinătatea că suntem cuminți ! Scăldare *humanum est*, înecare – *diabolicum*. Cam asta vrea să fie reacția puterii față de pierderea ultimului sprijin și cel mai important.

Cel al organismelor financiare internaționale. Sigur, nu ne-au refuzat categoric. Ne-au mai amânat puțin. Ca și pe Nicolae Văcăroiu. Poul Thomsen, zis negociatorul FMI, ar fi propus mărirea TVA la 28 % și scumpirea carburanților. Mulți au sărit ca arși. Negociatorul nu știe nimic de economia românească, e bătut în cap și ne cere numai aberații. E un mod de a pune responsabilitatea în seama altora. De a arunca pisica dincolo de granița României. Dacă ne-am păstra cumpătul, ar trebui să vedem în aceste măsuri extreme un ultim semnal de alarmă. Eu aș înțelege că stăm atât de prost, încât nu ne mai putem salva decât prin măsuri foarte dure. Atât de dure, încât ar arunca populația în aer. Nu cred că Poul Thomsen e creator de absurdități. Mai degrabă mă tem că am ajuns într-o situație-limită. Și nici pe asta nu suntem dispuși să o recunoaștem. Doar dificultățile de întocmire a bugetului ce mai lasă să se înțeleagă câte ceva despre fundul sacului. Și, implicit, despre o gestiune falimentară. Amânarea celei de-a treia tranșe a FMI poate să nu fie un capăt de țară pentru România. Cu sau fără cele câteva zeci de milioane de dolari de la FMI, situația nu se schimbă. Ele nu-i ajung României nici pentru un spălat pe dinți. Dar reprezintă enorm ca semn de încredere în capacitatea guvernului Ciorbea de a schimba ceva în meca-

nismul blocat al economiei românești. Or, amânarea decisă de FMI are valoarea unei serioase îndoieli că guvernul e apt de a face ceea ce zice că face. Cu noi, alegători naivi, poți zice orice. Cu organismele financiare, după ce semnezi, trebuie să te ții de treabă. Altfel, ți se spune elegant, pardon. Amânarea de acum are o astfel de semnificație. FMI pleacă și revine în martie-aprilie pentru a vedea ce s-a întâmplat cu bugetul și cu planul de reformă. E mai degrabă un fel de ultimatum dat guvernului Ciorbea. Dacă rămânem tot cu ambiguitatea de acum, din martie-aprilie intrăm sub semnul incertitudinii și pe listele străinilor. Dacă scăpăm la capitolul credibilitate, atunci s-ar putea să nu mai avem guvernul Ciorbea. Dar asta înseamnă clarificarea coaliției.

27 februarie 1998

Dincolo de dramoletă

Alaltăieri, pe la prânz, când Valentin Ionescu și-a dat demisia, « irevocabil » avea un anume sens. Adică o decizie definitivă, asupra căreia nu mai revine nimeni. Până mai spre seară, limba română s-a îmbogățit simțitor. Ceva anunțat ca irevocabil s-a schimbat peste câteva ceasuri. Adică aceeași îmbogățire a limbii române ca și în cazul ordonanțelor. Ce s-a ordonat cu putere de lege azi la prânz se mai ajustează și poimâine. Sigur, n-aș fi vrut ca Valentin Ionescu să-și mențină demisia doar de dragul limbii române, ar fi fost chiar o pierdere. Valentin Ionescu, alături de Daniel Dăianu și Ilie Șerbănescu, a adus puțină claritate măcar în intențiile economice ale guvernului. În plus, el pare a fi printre cei tineri care știu și despre ce e vorba în propoziția reformei economice. Și totuși, miercuri seara, târziu, când ziarele erau aproape încheiate, Ion Diaconescu a anunțat că Valentin Ionescu și-a retras demisia exact atunci când unii politicieni se bucurau că au scăpat de el, iar alții îl regretau sincer. Chiar merită să ne uităm puțin peste declarațiile făcute cu acest prilej. Ion Diaconescu a tratat demisia ca pe « o mică supărare » de copii bosumflați. Ulm Spineanu n-a pierdut prilejul să pomenească de nevoia unui control riguros al statului asupra operațiunilor din FPS, în speranța că îl aude cineva. Un sindicat a zis că « Victor Ciorbea va rămâne singur în Palatul Victoria », iar Ilie Șerbănescu a descoperit cu acest prilej că « nu s-a realizat o discuție serioasă asupra privatizării ». Evident, Sorin Dimitriu, simțindu-se apărat de acoperișul de beton, a tras un fragment de filosofie care îl poate privi și pe el în egală măsură. « Nu stă nimeni în persoane », a zis președintele-casier al privatizării. Cam acestea au fost partiturile într-o dramoletă politică românească încheiată cu happy-end. Și nu e prima. Mai întâi a amenințat cu demisia Ilie Șerbănescu. A revenit. A fost rândul lui Andrei Pleșu, la retragerea PD din guvernul în care a rămas pe bază de rugăminți și interese naționale. I-au urmat invocarea din ce în ce mai frecventă a lui Daniel Dăianu și, alaltăieri, demisia irevocabilă cu revenire a lui Valentin Ionescu. Prima tentație ar fi să credem că ne aflăm în fața unor gesturi neserioase ale forțelor proaspete sosite în guvern cu prilejul remanierii. Toți sunt mai tineri, au izbucniri ceva mai năvalnice, nu sunt obișnuiți să suporte hățurile disciplinei de partid. Sau că eforturile lor de specialiști trebuie valorificate mediatic. Nu m-aș grăbi la o asemenea concluzie. Ba aș reveni la declarația lui Ilie Șerbănescu : « Este și vina noastră pentru că nu s-a realizat o discuție serioasă asupra privatizării... Nu a existat în privatizare o strategie convenită mai demult. Au existat însă divergențe de opinie. » Din cele spuse de ministrul Reformei înțelegem că o anume doză de improvizație a dominat privatizarea, că divergențe de opinie au separat persoanele și funcțiile. Pe de o parte, Sorin Dimitriu, cu umbrela la Cotroceni, și

Reforma (acum privatizarea), cu subordonare la premier. Absența « unei discuții serioase asupra privatizării » ne trimite cu gândul la improvizațiile stupide sau la neclaritățile intenționate din privatizare. Şi ne obligă la o concluzie. Că în acest domeniu guvernul Ciorbea n-a ştiut niciodată prea bine ce are de gând să facă. Să revenim totuşi la demisiile salvate în ultimul moment, ca şi criza din coaliție. În loc să vedem în ele o dovadă de superficialitate a nou-veniților în echipa guvernamentală, am găsi mai degrabă semnele unei incompatibilități între un grup de tehnicieni şi o echipă politică. Şi Daniel Dăianu, şi Ilie Şerbănescu, şi Valentin Ionescu vor fi simțit repede că multa sau puțina ştiință de carte se bate cap în cap cu gândirea politică. Una îi dictează realitatea economică unui om cu pricepere în economie, şi altceva vine pe filiera politică a coaliției. 'Geaba a vrut Dăianu să nu dea al 13-lea salariu. A zis partidul că se dă şi s-a dat. 'Geaba cer Ilie Şerbănescu şi Valentin Ionescu, împreună cu mâna de experți pe care o au, o strategie clară pentru privatizare. Ea se face, dar « nu s-a realizat o discuție serioasă ». Şi după cum merg treburile, şi din ce mai aflăm din declarațiile unuia sau altuia, suntem obligați să ne apropiem de concluzia că brambureala a devenit regula de bază. Şi, rând pe rând, fiecare descoperă că nu poate face mare lucru. Că toate se bat cap în cap fără să poți găsi un vinovat, că toată lumea te încurajează, dar sprijinul politic e mai fragil ca pânza de păianjen. De altfel, unitatea echipei guvernamentale e garantată cu aceeaşi pânză de păianjen, deşi ni se cere s-o privim ca pe o adevărată lucrătură de feronerie. Demisia retrasă de Ion Diaconescu le va fi lăsat multora gustul searbăd al dramoletei politice jucate des în ultima vreme pe malurile Dâmboviței. Dar în adâncul piesei se află povestea nefericită a unei colaborări între două moduri de a fi. Unii care vor cu orice preț, dar nu ştiu cum, iar alții care ştiu cum, dar nu pot face nici o mişcare.

28 februarie-1 martie 1998

Lecția libaneză

În decembrie 1989, în ultimele luni ale războiului de 17 ani, am ajuns pentru câteva ore la Beirut. Sute de case părăsite, între care flutura pe o sârmă un singur cearşaf alb. Undeva, un singur om continua să trăiască normal. În rest, doar saci cu nisip la intrările în magazine, găuri de obuze în blocuri şi case lovite din toate părțile. Se trăgea de la un geam la altul, peste drum. Iar lunetiştii îi vizau numai pe luptători, evitând băbuțele care se încăpățânau să nu părăsească locuințele. Nu exista în tot oraşul o singură casă care să nu aibă o urmă de glonț. Era vremea când fiecare îşi făcea un partid. Partidul îşi făcea o armată, înființa un post de televiziune şi unul de radio, amândouă clandestine, şi începea să atace. La un moment dat, nu se mai ştia cine cu cine luptă. Dar de pe mare, zi şi noapte, soseau arme şi bani. Nu vedeai decât maşini arse, case distruse, oameni în doliu. Iar muzica zilnică se reducea la țăcănitul mitralierelor sau la cel, mai subțirel, al automatelor. Beirutul, după opt ani de la sfârşitul războiului, pare a fi uitat. Chiar am încercat să aflu de la câțiva libanezi de ce au luptat cu atâta înverşunare. Au ridicat din umeri. Intoleranța religioasă şi etnică a generat o isterie care a durat atâția ani. Acum, libanezii nu mai vorbesc despre război. Doar turiştii vor să ajungă pe linia de demarcație între Beirutul de est şi cel de vest şi vorbesc despre acei ani ca despre o perioadă mitică. Pe linia de demarcație încă se văd clădirile distruse. Sunt cu sutele, poate chiar mii, şi restaurarea sau reconstrucția lor ar însemna nişte ani. Dar nu mulți. Deja poți vedea o casă din care nu a mai rămas decât scheletul de beton şi lângă care se ridică vile şi *building*-uri. Libanul

s-a trezit din război ca un boxer din prea mulții pumni pe care i-a încasat. La puțin timp după instaurarea păcii, oamenii și-au ascuns pistoalele și automatele în dulapuri și s-au întors la învârtitul banilor. Tot Beirutul e un enorm șantier. Numai în zona centrală se lucrează la 325 de clădiri. Se construiesc autostrăzi care să traverseze orașul, se lucrează la canalizare, la poduri, se fac intersecții și se restaurează vechile clădiri, inclusiv celebrul hotel St. Georges. Toată lumea aleargă înnebunită. Repară, construiește și face bani. O frenezie economică pe care o vezi cu ochiul liber prin magazine, în hotel, în instituții, chiar și pe faleză. Pe umerii muntelui care alunecă în mare se toarnă șosele și apar mereu blocuri ridicate peste noapte. Ici și colo, câte un post de observație și control al armatei libaneze. Nici măcar nu deranjează. Te cercetează cu coada ochiului și tot de acolo îți fac un semn discret să treci. Libanul e o țară în care cu mare greutate găsești două camioane de pământ negru, din cel untos, de pe Bărăgan sau din Banat. Peste tot e numai piatră și, din loc în loc, câte puțină țărână roșie, amestecată și ea cu piatră măruntă. E numai munte acoperit de vegetație săracă, plus câțiva copaci. Printre ei, și celebrii cedri ai Libanului, pe care îi păzește armata ca să nu fie ciopârțiți de turiștii amatori de suveniruri. Și, cu toată această sărăcie, Libanul începe să redevină ce era. Un fel de Elveție a Orientului, unde se depun banii din Golf, unde descind magnații petrolului arab pentru distracții și cumpărături. Libanezul e săracul cel mai bogat din lume. Îl vezi de departe cum i se învârt ochii după bani. Pentru el, producția e o activitate prea grea și prea complicată. De altfel, exceptând o fabrică de bere, câteva de mobilă și de confecții, Libanul e o țară fără industrie. În schimb, e dominat de arta de a vinde. Aș zice chiar de geniul comerțului. Un libanez te poate convinge să cumperi și ceva care nu există. Și peste patru milioane de libanezi – oricum, mult mai mulți decât cei care trăiesc în Liban – învârt comerțul lumii cu o știință inegalabilă. Fiecare casă din Liban are cel puțin un om plecat pe aiurea să facă bani. Și toți sunt legați de țară și se întorc cu câștigul lor pentru a mai pune o cărămidă lângă celelalte. Și nu se calcă pe picioare. Deși sunt 19 comunități religioase care s-au înfruntat sângeros, nu mai auzi decât discuții despre bani. Și oamenii nu se toarnă, nu se ceartă și nu pierd vremea în cârteli ieftine. Fac bani cu o anume disperare născută din săracia locului și se distrează cu o plăcere nebună, pe care numai traversarea unui război atât de lung ți-o poate da. Privind acel furnicar amețitor, guvernat doar de ideea de a face bani, chiar mă întrebam de ce nu am putea învăța ceva din această lecție libaneză. Diferența vine doar din faptul că ei au scăpat de război, iar noi, de comunism !

1 martie 1998, pagina 5

Evenimentul zilei, acasă la prim-ministrul Libanului « În trei ani, veți vedea un Beirut cum nu v-ați imaginat »

Joi după-amiază, la ora 16.00, primul-ministru al Libanului a avut amabilitatea de a-i acorda un interviu ziarului *Evenimentul zilei*. Discuția s-a desfășurat la locuința personală a primului-ministru libanez, aflată în zona centrală a orașului Beirut.

Domnule prim-ministru, nu vă temeți de o derulare neașteptată în conflictul dintre Irak și Statele Unite ?

Toți ne temem de război, mai ales noi, libanezii, care am traversat unul lung și greu. E totuși un conflict între Irak și Organizația Națiunilor Unite, iar în acest

moment au fost avansate niște soluții și sper ca ele să fie îmbrățișate de toate părțile. După cum sper ca și embargoul asupra Irakului să ia sfârșit. Important e să câștige pacea. Conflictele militare sunt devastatoare ! Iar ele țin această zonă într-o stagnare economică.

Cum ați reușit ca, după războiul de 17 ani, într-o perioadă scurtă, să declanșați un asemenea dinamism al reconstrucției ?

Ați văzut și dumneavoastră ! Se construiește peste tot. Ar fi o iluzie să credeți că statul libanez este implicat în toate. Guvernul este responsabil de lucrurile mari, aparținând de infrastructură. Alimentarea cu apă, cu energie, construcția de drumuri și autostrăzi, telecomunicații. În rest, toată această explozie economică pe care o puteți vedea în Beirut și în tot Libanul aparține sectorului privat. E meritul libanezilor că imediat după război au început să lucreze din plin pentru a-și reface țara.

Românii au o experiență în domeniul construcțiilor. De-a lungul anilor, ei și-au pus semnătura pe multe obiective economice din Orientul Mijlociu. Cum s-ar putea ei implica în reconstrucția Beirutului în special ?

Beirutul are un program de modernizare, de înlăturare a urmărilor războiului. La proiectele finanțate de stat, pe care le oferim prin licitație, pot foarte bine să participe și să câștige. Sectorul privat din România ar putea participa mult mai intens la aceste lucrări. Acordurile-cadru între țările noastre există și chiar ne dorim să vedem mai multe firme românești pe piața libaneză. Relațiile Libanului cu România au fost întotdeauna deosebite. Ultimele discuții le-am purtat cu domnul Emil Constantinescu la Hanoi și sper să ne revedem cât de curând.

Pe de altă parte, în România se desfășoară procesul de privatizare. În ce măsură investitorii libanezi, cu teribila lor experiență comercială, se pot implica în această operațiune ?

Vă spuneam de relațiile bune în plan politic dintre România și Liban. Dar noi nu putem să-i trimitem pe investitori într-o anumită țară chiar dacă libanezii sunt cunoscuți pentru activitățile lor comerciale, desfășurate pe tot globul. Depinde numai de România. De modul în care îi primește și de condițiile pe care le asigură pentru ca aceste investiții să fie tentante.

Domnule prim-ministru, dumneavoastră cum explicați această explozie comercială din Liban, acest val de construcții și investiții ?

După 17 ani de război și de stagnare economică, acest lucru era iminent. Ni l-am dorit, deși ar fi început oricum. Cadrul legal al Libanului permite și stimulează economia. Impozitele sunt foarte mici, băncile sunt solide și garantează secretul bancar, TVA-ul e și el foarte scăzut, iar Constituția stabilește un cadru extrem de stimulator. În plus, beneficiem de o tradiție aparte. Libanezii au o experiență milenară în afaceri. A fost suficient să vină pacea și să lansăm proiecte.

Cât va dura reconstrucția Beirutului ?

Lucrurile mari sunt în lucru sau pe cale de a se termina. În proiectele guvernamentale am cheltuit deja 4,5 miliarde de dolari. Cu puțin noroc, peste trei ani, veți vedea un Beirut pe care nu vi l-ați fi imaginat dacă ați fi venit în primele zile de după război.

2 martie 1998

Victor Ciorbea, când și cum ?

Mulţi români se ceartă ca orbii şi nimeni nu-i poate împiedica să o facă. Poate chiar avem o inclinaţie aparte pentru asta. Cine ştie ce genă specială transmit oamenii în zona carpato-dunăreană. Oricum, plăcerea zilnică a înjurăturii la primul fapt care nu convine o ştiu şi străinii. Toate aceste scandaluri au un anume merit. E drept, destul de mic. Ne ajută să ne dăm seama mai repede cu cine avem de-a face. Când un om se referă la mama celuilalt şi adversarul său îi răspunde la fel, în mod cert suntem în faţa a două exemplare ieşite din ţâţâni şi de foarte modestă condiţie. Stilul lui « ba tu » nu face decât să sublinieze faptul că protagoniştii mai au un pas până la ciomăgeală. Oricum, e dovada că au renunţat la argumente logice şi că nu mai avem ce aştepta de la o asemenea înfruntare. Vreau să spun că disputele care degenerează descalifică în egală măsură. Oamenii care se respectă şi ne obligă la acelaşi lucru nu coboară niciodată până la gesturile mici ale adversarilor. Cu siguranţă că Victor Ciorbea şi-a ieşit din papuci. Scrisoarea trimisă celor cinci miniştri de la Partidul Democrat trădează cu prisosinţă acest lucru. Şicanele democraţilor, divergenţele de păreri, strâmbele şi ironiile l-au împins pe primul-ministru la o reacţie pripită. Se vede din ea că Partidul Democrat îi provoacă nenumărate coşmaruri, că eşecul într-o relaţie politică şi umană îl consumă exasperant. Ce vreau să spun ? Că, într-un fel, Victor Ciorbea are dreptate. A fost hărţuit metodic de colegii săi cu care a fost parte la guvernare. Dar simte acum că toate neîmplinirile rămân doar pe umerii săi, în timp ce democraţii scapă netaxaţi. Săriţi din barca guvernării, oamenii lui Petre Roman îl întărâtă mereu. Iar Victor Ciorbea, în loc să privească de sus gesturile adversarilor, nu mai rezistă şi încearcă să le răspundă. Mă aşteptam la o scrisoare din care să rezulte un apel sau un text de credinţă al unui politician înşelat în aşteptările sale. La un « adio » politic sau la un document care să marcheze această perioadă de hărţuială. O impuneau poziţia sa politică, osatura sa de vicepreşedinte al PNŢCD şi enorma speranţă a românilor, atât de frumos exprimată în dimineaţa de 18 noiembrie 1996. Un om politic de anvergură nu este egalul unei ţaţe. Nu poate coborî până la limbajul sau la atitudinea de la buticul din colţul străzii. Or, în scrisoarea pe care a trimis-o celor cinci miniştri n-a triumfat decât ficatul lui Victor Ciorbea. El s-a aşezat la masă şi a început să scrie aproape presat de gândul « fir-ar mama voastră a dracului de derbedei, lasă că vă arăt eu vouă, vă dau pe faţă toate prostiile pe care le-aţi făcut ! ». Culmea e că uneori oamenii politici chiar aşa gândesc, mai ales când adversarii le toacă nervii, şi ei ştiu ce ştiu. Dar ies repede dintr-o asemenea haină şi reintră repede în cea impusă de condiţia lor. Sau, dacă nu o pot face, atunci sunt presaţi de consilieri. Ei au obligaţia de a-i ajuta pe oamenii care ne reprezintă să pară măcar ceea ce trebuie să fie. Or, Victor Ciorbea a dat drumul pe piaţă unei scrisori scrise la mânie, într-o noapte de nesomn. Sau a semnat o compoziţie a unui consilier care îi urăşte de moarte pe adversarii şefului său. Indiferent cum s-au petrecut lucrurile, scrisoarea lui Victor Ciorbea are doar o valoare umană. Pe lângă că descrie cinismul oamenilor lui Petre Roman, epistola ne-a arătat şi ce gândeşte premierul, păgubind serios imaginea sa politică. Nu contest nici una din afirmaţiile conţinute în acest text. Nu-l cred în stare pe Victor Ciorbea să fabuleze sau să mintă doar pentru a-şi ţintui adversarii. Susţin doar că tonul ales, înşiruirea de situaţii şi, mai ales, atributele folosite nu doar că îl despart pentru totdeauna de adversarii săi, trăgând definitiv o uşă, dar îl trădează şi ca politician. Ea ne arată că avem de-a face cu un om corect, de bun-simţ, dar lipsit de anvergură politică. Sau prea necopt pentru poziţia ocupată în ultima vreme. Scrisoarea

lui Victor Ciorbea are și greutatea unui document care împinge lucrurile spre o clarificare politică. Ea ne arată că între el și Partidul Democrat nu mai încape nici un « bună ziua ». De fapt, prin scrisoare, Victor Ciorbea s-a răcorit ca om, dar și-a obturat definitiv toate șansele de a-și mai păstra mandatul. După lectura scrisorii, nu mai rămân decât două întrebări nelămurite. Când și cum ?

3 martie 1998

Limbarița politicianului

Omul politic român are gură mare. De dimineața până seara suflă-n goarnă, chit că-i țiuie urechile. Să-l vază alegătorul. Să îl admire nevasta în timp ce trage o bârfă cu vecina sau cu cumnata. Să facă un pas mai în față între colegii săi. Să se învețe lumea cu vocea și cu figura lui. Politicianul român știe regula. Nu contează mai de dreapta sau mai de stânga cât contează să fii mai în față. Boala lui incurabilă nu e nici puterea, nici sacrificiul în folosul comunității. El suferă în primul rând de limbariță. Delirul verbal e starea de grație în care trăiește de dimineața până seara. Zice mereu, vomează cuvinte și păreri, și abia acasă începe să le rumege. Și ce dacă se bat cap în cap ? Și ce dacă e pe muchie de cuțit ? Mare brânză că se supără colegii sau adversarii ! Le-a tras-o tuturor și satisfacția asta se vede după cum își freacă palmele după ce-a trântit una care să facă valuri. Conduita publică n-are nici ea valoare. De ce să-l respect pe ăla când el mă înțeapă mereu ? De ce să-mi țin gura când el vorbește și în congelator ? Dacă iei un politician și-l urmărești în ce spune vreme de șase luni și așterni toate zicerile una după alta, nu-ți rămâne decât să te iei cu mâinile de cap. Te alegi cu o hartă a incoerenței, cu propoziții spurcate sau cu violente abdicări de la normele de comportament. Toate aceste ziceri înșirate de un calculator nu-ți arată decât un deșert de gândire, marcat din loc în loc cu bituri de mahala. Ultima reacție de acest fel îi aparține domnului Ion Iliescu. Pe lângă multe altele, devenite deja celebre (golanii, animalule etc.), domnul Iliescu a introdus în limbajul politic și noțiunea de prost. « Prostul ăla de Constantinescu » va deveni reper pentru ștaiful de stambă al omului politic dâmbovițean. Nu ne mai rămâne decât să introducem la același nivel și celebrul « hai sictir » adresat unui șef de partid, din Parlament, premierului sau președintelui, ca să brevetăm golănia ca formă de exprimare politică originală. N-aș vrea să se înțeleagă că aș lua partea președintelui Constantinescu. Aici nu avem de-a face cu un conflict al opoziției cu puterea. E vorba de un conflict al domnului Ion Iliescu cu bunul-simț și cu ideea de persoană publică. În mod normal, domnul Ion Iliescu ar trebui să-și ceară scuze. Nu neapărat lui Emil Constantinescu, cât dicționarului bunelor maniere. Și nu e singur. Chiar și președintele Emil Constantinescu a scăpat o « greață ». Măcar el a avut puterea de a ridica mâna și de a face un pas înapoi. Ceea ce nu înseamnă că nu ne aflăm în fața unui fenomen. Că doar Ion Iliescu și Emil Constantinescu au avut scăpări. Să ne aducem aminte ce groapă de gunoi imensă se deschide sub gura lui Corneliu Vadim Tudor. Să nu uităm cum scapă de logică și de bunele maniere Gheorghe Funar sau unii membrii ai Parlamentului. Ca să nu mai vorbim de politicienii mărunți sau de consilierii din primării. Lumea politică românească încă n-a deprins tehnica lui « cum se spune » și e încă departe de a o învăța pe cea a lui « ce spune ». De regulă, ea uită ce a spus alaltăieri la conferința de presă și ce a declarat cu o lună în urmă la Viena sau la Paris. E destul să-i împingi un microfon în față sau să aprinzi luminile de la camera de luat vederi și ea începe să turuie. Abia a doua zi începe să gândească și atunci ajunge în

situația de a retracta, nuanța sau chiar de a o scălda lamentabil. Îi place sau nu, omul politic român trebuie să învețe mai întâi de toate să-și poarte rangul. Şi ca om, și ca politician. Pur şi simplu, secolul acesta nu și-i poate imagina şi nici accepta pe Tony Blair sau pe Chirac zicând « prostul ăla de Clinton », sau pe președintele american scăpând un « hai sictir » nu știu cărui președinte. Pur și simplu nu merge, chiar dacă prin cap le zboară şi cuvinte mai urâte. Omul politic trebuie să fie și actor, și analist, şi vulpe, şi chirurg. Și cinic, și afabil, și politicos, și neiertător. Și, mai presus de toate, dedicat binelui comunității, chiar dacă în particular își urmăreşte cu disperare interesele. Gestul lui Ion Iliescu e un fel de alarmă pentru comportamentul balcanic al politicianului român. El se vrea european, dar ține morțiş să-și arate pantalonii rupți în fundul manierelor civilizate și al limbajului îngrijit şi precis. Poate că din această gafă vor învăța și unii, și alții, adică și puterea, și opoziția. Stilul anilor '90-'92 trebuie totuși abandonat. S-a terminat cu discursurile din balconul guvernului sau din Piața Universității, când cele mai multe se reduceau la un fel de « șo pe ei » !

4 martie 1998

Se schimbă cântarul

Începe să mă colinde bănuiala că mai multă lume are tot felul de sondaje prin sertare, dar nu are curajul să le scoată la lumină. Cauza ar fi simplă : se supără unii sau alții de noua lor figură reflectată într-o oglindă aproximativă. Și totuși, un sondaj a scăpat și e greu de crezut că următoarele, chiar dacă vor aduce corecții, vor produce răsturnări spectaculoase. Oricum, începe să iasă la iveală un lucru. Că Partidul Democrat, atât de înjurat de susținătorii Convenției și de foștii colegi din FSN, n-a făcut degeaba tot tărăboiul din ultima vreme. Acuzat ca inamic al intereselor naționale, ca destabilizator al coaliției, PD a ținut-o pe a lui. A fost amenințat cu judecata istoriei, cu poporul român etc., și oamenii lui Petre Roman, în loc să se sperie, au măcinat cu sânge rege la moara greșelilor politice. N-au pierdut nici un prilej pentru a mai trage câte un upercut sau pentru a răsuci un cui în trupul diform și necoordonat al coaliției. Rezultatele Centrului Independent de Sondaje ne arată un Partid Democrat în vizibilă creștere față de toate celelalte măsurători din a doua jumătate a anului trecut. În conflictul cu PNȚCD, 39 % dintre cei chestionați dau dreptate Partidului Democrat. Nu știu dacă această « dreptate » are la bază ideile Partidului Democrat. Aproape sigur obiecțiile democraților sunt luate ca adevărate numai în comparație cu slăbiciunile dovedite de țărăniști. Iată că populația nu s-a gândit neapărat la interesul național și la alte cuvinte mari cu care era amenințat PD. A luat lucrurile așa cum s-au văzut și pe care democrații le-au speculat la maximum. E lesne de înțeles că poziția antițărănistă le-a adus democraților o coerență în mișcări, chiar o anume unitate. Dintr-un partid amețit de guvernare, el a devenit un luptător. Dar nu unul care să trompețească în stilul Vadim. Partidul Democrat a combătut cu sânge rece, cu cinism şi a evaluat corect mişcările greşite, punând tălpile cu o artă care vine din nervi de oțel. Nu are rost să calificăm politica aceasta. A o reduce la egoism sau la interes înseamnă a fi de partea cealaltă. Din moment ce ea s-a dovedit fructuoasă pentru partid, nu ne rămâne decât să o privim ca atare. Stilul de opozant obraznic i-a adus PD-ului câștig de cauză, în dauna țărăniștilor și chiar a Convenției. Aceasta a rămas pe primul loc în preferințele electoratului în cazul unor alegeri. Dar cu puncte mult mai puține. Cum puține sunt și ale PDSR-ului. Partidul lui Ion Iliescu n-a câștigat nimic din perioada de slăbiciuni a coaliției. Doar PD-ul și-a refăcut zestrea și a intrat

pe o curbă ascendentă. După un an de guvernare, democrații și România Mare sunt singurii care au câștigat ceva.

Alte două lucruri merită toată atenția. Primul se referă la alegeri anticipate. Românii nu privesc alegerile anticipate cu interes, în ciuda degradării situației din coaliție. Din sondaj reiese că 26 % sunt pentru menținerea actualei coaliții, dar cu schimbarea primului-ministru. La distanță mică (21 %) se află cei care văd soluția într-un guvern de specialiști. Din aceste procente derivă al doilea fapt. Acest sondaj are meritul de a mai înmuia convingerea neclintită a țărăniștilor că vor avea câștig de cauză în situația unor alegeri anticipate. Le place sau nu, populația a perceput guvernarea ca pe un fapt dominat de PNȚCD. Iar sondajul ne arată, prin scăderea înregistrată la țărăniști, că toate efectele acestui an neinspirat trec în contul acestora. Se clatină astfel alternativa pe care PNȚCD-ul o avea la conflictul lui Victor Ciorbea cu Partidul Democrat. Rolul de opozant jucat de partidul lui Petre Roman s-ar putea să-i aducă o continuă creștere de popularitate și să-i coboare pe cei siguri de victorie într-o poziție secundară. Sau chiar terță. Sondajul CIS dă aripi democraților și-i lasă pe gânduri pe țărăniști. Fiecare știe că vin vremuri grele pentru politică și de modul în care vor juca depinde soarta lor în următorii ani. Asta se vede dintr-un sondaj care poate fi pus chiar și sub semnul îndoielii. Pentru că un sondaj care dă doar 2 % pentru UDMR (chiar dacă *Evenimentul zilei* apare ca fiind cel mai popular cotidian central) merită privit cu îndoiala de rigoare.

5 martie 1998

Croitor de zdrențe

Acum nu mai zice nimeni că punem de acord prețul benzinei în România cu cel de pe piața internațională ! După cum nu mai vine domnul Ciumara să ne spună că benzina se ieftinește pentru că depozitele sunt pline și stocarea benzinei costă mai mult decât ieftinirea. Dar nici nu vine domnul Ciorbea să ne spună, oameni buni, am frecat-o un an de zile la guvernare și acum trebuie să plătiți prețul nehotărârilor guvernului. Al buimăcelii lui, după ce reforma a mers de-a bușilea, iar privatizarea marilor întreprinderi n-a dat decât din succes în succes (că de-aia se anulează zilnic câte un contract de vânzare făcut de FPS). Acum trebuie să scoatem pârleala unui an dominat de politica lui « de-a-mboulea ». A mocăielii lui Victor Ciorbea și a indeciziei echipei sale. Bugetul pur și simplu nu iese. Și cum să iasă, când nouă ne trebuie zece metri de pânză curată pentru a îmbrăca România și când colo nu avem la dispoziție decât niște zdrențe nenorocite ? Statul român, condus prost, a rămas fără material de pantaloni. Și atunci, ce să facă ? Nu poate recunoaște că n-a fost în stare să și-i croiască singur. Dar vine și ni-i scurtează pe ai noștri în numele interesului național, al patriotismului, al datoriei civice. Pentru ca domnul Ciorbea să o scoată la vopsea, după ce un an de zile a guvernat după ureche, ne pune să plătim cu toții prețul nepriceperii sale. Un fel de taxă pe prostie, dar aplicată incorect. Plătim fiecare câte 1 400 de lei la fiecare litru de benzină pentru ca domnului Victor Ciorbea să-i iasă bugetul după un an de guvernare lălâie. E, poate, singura soluție de-a mai păstra o șansă pentru reformă. Un fel de încercare disperată de a cârpi un buget care nu iese. Iar noi ar trebui să participăm la această operațiune pentru a-i da domnului Ciorbea șansa de a încerca să facă în acest an ceea ce n-a reușit anul trecut. Ce reacție vor avea românii ? Ieri a fost o zi de șoc. Fiecare își făcea socoteli. Cum să reziste. Dar erau gânduri de « prima oră ». Căci consecințele acestei scumpiri bruște a benzinei vor fi multiple. Ea intro-

duce un nou coeficient de preţ în transportul rutier. Cum el se află la baza tuturor activităţilor economice, preţul benzinei se va reflecta în preţul alimentelor şi al celorlalte bunuri de consum. Investitorii mici vor capota, puterea de cumpărare a populaţiei va scădea şi reacţia în lanţ va ajunge până la sindicate şi la politică. La o primă vedere, mişcarea disperată a domnului Ciorbea nu face decât să-i accelereze viteza de apropiere de momentul debarcării. E de crezut că această măsură, luată pentru prima dată la asemenea proporţii (Văcăroiu a scumpit benzina mai cu ţârâita, încercând să urmeze o curbă suportabilă), va crea atâta nemulţumire în rândul populaţiei, încât ea va aduce acele reacţii care să devină chiar cauza înlăturării domnului Ciorbea. Chestiunea e de două ori groasă. Şi dacă pleacă Victor Ciorbea, situaţia nu se îmbunătăţeşte peste noapte. Şocul scumpirii benzinei va omorî oricum o mare parte din economia privată şi-l va aduce pe cetăţeanul de rând la sapă de lemn. Va rezista el un an, un an şi jumătate, până când la moara economiei va începe să curgă puţin mai multă făină pentru el ? Greu de răspuns ! Vrând-nevrând, ne îndreptăm spre mişcări sociale şi spre un fel de paralizie economică. Şi nici măcar nu avem de ales între una şi alta. Trebuie să ne confruntăm cu amândouă. Întrebările sunt multe. Merita să ajungem aici ? Puteam să evităm o asemenea situaţie ? Oare această situaţie ar fi putut fi presărată cu decizii progresive de la 1 ianuarie 1997 şi până astăzi ? Sunt prea multe lucruri care vin dintr-un trecut politic imediat şi de care nici domnul Victor Ciorbea şi nici coaliţia nu se pot spăla pe mâini. Chiar plătind preţul acestor greşeli, acceptând că tot pe spinarea noastră se scoate pârleala, premisele pentru îmbunătăţirea situaţiei sunt foarte departe. Ultima şi cea mai nepopulară măsură a guvernului Ciorbea n-a venit decât în stilul celorlalte. Alaltăieri seara, preţul benzinei era de 4 500. Ieri dimineaţă, s-a şi vândut aşa. La prânz s-a schimbat modificarea ! Eroare de calcul. S-a întors la 4 400. Probabil, decizia s-a luat în timpul unei convorbiri pe celular cu Thomsen în taximetru, mergând noaptea spre guvern. Şi lătrau câinii, mamă, mamă, de parcă luna tropăia pe străzile Bucureştilor.

6 martie 1998

Trezirea lui Tutankhamon !

Deşi s-au văzut în fiecare zi, cei din Convenţia Democrată şi-au adus aminte că nu s-au mai întâlnit de mult. Mare bloc electoral în 1996, Convenţia a intrat într-o nouă etapă de îndată ce guvernul Ciorbea a fost alcătuit şi principalele posturi din structura puterii au fost ocupate. A trecut aproape un an de hibernare a celei mai importante forţe politice. Ne place sau nu ne place, nu ţărăniştii au câştigat alegerile. Şi nici liberalii sau Alianţa Civică. Fiecare în parte a contat mult mai puţin. Lumea şi-a legat speranţa de acest bloc, consolidat mai mult de ideea de front comun, al tuturor categoriilor sociale, intelectuale şi profesionale, strânse în jurul câtorva partide. Pe nesimţite, s-a conturat chiar ideea că prezenta coaliţie este, în fond, tot o exprimare a Convenţiei. Ceea ce e profund incorect. Convenţia e doar o parte a coaliţiei, restul sprijinului venind de la USD şi de la UDMR. Oricum, Convenţia s-a ofilit pe nesimţite, aproape dispărând de pe scenă. Iar accentul s-a mutat în Biroul de Coordonare Politică al Coaliţiei. Şi, astfel, cea mai importantă grupare politică a anilor '95-'96 a trecut în uitare, fiind plasată într-un fel de debara politică. N-a mai fost scoasă decât spre sfârşitul anului trecut, dar şi atunci de formă, şi mai apoi în ianuarie, în timpul conflictului cu Partidul Democrat. Dar şi atunci doar ca instituţie care să opună democraţilor nişte comunicate la comunicate. În rest, Convenţia a dormit, ca să nu spun

că a supraviețuit, într-un fel de comă profundă. Una dintre cauze, şi cea mai importantă, este faptul că şefia ei a fost preluată de Ion Diaconescu. În primul rând, a fost o chestiune de timp fizic. Preşedintele PNŢCD n-a putut să se împartă între atâtea lucruri : Partid-Camera Deputaților-Convenție şi multe alte însărcinări şi obligații. În plus, alegerea sa în această poziție-cheie a creat sentimentul presant că blocul politic victorios în alegeri a fost transformat într-o căruță de serviciu la dispoziția țărăniştilor. Faptul acesta s-a dovedit a fi de două ori păgubos. A desființat activitatea unui grup extrem de activ, cu o identitate clară în România. Şi, în al doilea rând, a deschis porțile unei idei nefericite. Că responsabili de eşecurile guvernării nu sunt doar țărăniştii şi liberalii, ci chiar Convenția Democrată. Or, participarea ei la guvernare şi la coaliție a rămas una neclarificată. Doar Alianța Civică, presimțind consecințele, a început cu un avertisment la sfârşitul anului trecut. Acum, Convenția Democrată se reuneşte. Din păcate, ea arată ca un organism vlăguit care, după o boală de un an, încearcă să revină la normal, la dinamismul care a consacrat-o. E greu de crezut că lucrul acesta se va petrece dacă nu se vor opera câteva schimbări importante. Convenția Democrată a existat şi a avut vigoare atâta vreme cât a fost condusă de un om care se situa în afara partidelor componente. Chiar dacă a fost concepută de Corneliu Coposu, Convenția poate fi socotită opera lui Emil Constantinescu. Acum lipseşte un asemenea om. Dar statutul prevede că preşedintele Convenției trebuie să fie şi candidatul blocului la alegerile prezidențiale. Mulți vor să schimbe un asemenea paragraf pentru a exclude o amenințare la adresa lui Emil Constantinescu. Nu ştiu de ce, dar nu m-aş grăbi cu o asemenea corecție de statut. Ea ar da un sens muncii unui om care ar putea deveni o importantă rezervă politică pentru această grupare. Ea l-a călit şi format pe actualul preşedinte al României. De ce n-ar fi un extraordinar exercițiu şi pentru un alt om ?! Schimbarea acestei prevederi s-ar putea adopta şi într-un mod mai abil, şi mult mai târziu, când lucrurile vor intra pe aşa-zisa turnantă a alegerilor. Două variante sunt oricum mai mult decât una singură. În plus, o autonomizare a Convenției, de dominare a unuia sau altuia dintre partidele componente, ar însemna renaşterea organismului debilitat şi ar oferi un cadru pentru o activitate politică din care să apară alternative, care să impună corecții. Dacă orgoliile nu îi cocoşează pe membrii Convenției şi puterea nu le orbeşte luciditatea, atunci astăzi vom putea consemna un eveniment politic necesar. Dacă Alianța Civică se va limita doar la câteva obiecții colegiale, atunci Convenția va rămâne doar o mumie politică, bună de purtat prin piață, la sărbători sau la momente de teatru ieftin.

9 martie 1998

Măă, se prăbuşeşte, dracului !

Cele două sondaje din ultimele săptămâni ne arată foarte clar că românii au înțeles starea de lucruri şi, în consecință, şi-au reglat părerile. Scăderea în popularitate a Convenției şi a țărăniştilor ne arată o populație care a înțeles destul de precis şi calitatea guvernării, şi slăbiciunile coaliției. A insista în această direcție devine un nonsens. După cum e de-a dreptul imposibil să încerci să-i mai convingi pe oameni de contrariul evidenței. E din ce în ce mai greu, chiar mai ridicol să zici, totuşi, au fost succese, au fost progrese ! Am avut o moştenire grea, mai lăsați-ne puțin şi vă vom dovedi de ce suntem în stare ! La început a ținut. Acum e imposibil pentru simplul motiv că oamenii nu mai cred. Nu vor să mai conteze pe cuvinte, după ce au făcut-o mai bine de un an şi ele s-au dovedit aproape goale. Numai că această reglare de percep-

ţie a populaţiei nu foloseşte la nimic atâta vreme cât guvernul şi conducerea politică a CDR nu se conectează şi ele la realitate. 'Geaba au înţeles românii din moment ce puterea refuză cu încăpăţânare toate mesajele venite de la viaţa din jur. Avem de-a face cu o problemă dureroasă de comunicare. Dacă o faci cu argumente logice, zic că lipsesc două-trei elemente şi îţi arată că mai există o logică. Şi aceasta le dă lor dreptate. Dacă insişti, zic că ai interese. Dacă eşti acid sau te lasă cumpătul şi scapi o ironie, te fac vândut. Sau ţi-o zic că eşti prost pentru că nu înţelegi ce gândesc ei în straturile inferioare ale gândirii lor superioare. Orice încercare de a transmite o informaţie devine astfel o aventură. E chiar mai greu decât să introduci un telefon celular într-o puşcărie. Te loveşti tot timpul de un zid bine păzit de o imagine a suficienţei. Şi în permanenţă se produce o justificare a eşecului. Niciodată puterea nu va fi dispusă să accepte că majoritatea cauzelor unui dezastru vin din structurile ei, iar nu de la vigoarea duşmanului. Chiar aşa, stau şi mă întreb cum Dumnezeu aş putea să le explic domnilor Ion Diaconescu şi Ionescu-Galbeni sau domnului Victor Ciorbea că nu merge. Calm, cu bună credinţă, fără răutate, cu acel altruism care trebuie să ne caracterizeze pe toţi când e vorba de semeni şi de interesul public. Cum să le explici şi să înţeleagă şi, mai apoi, să accepte că un comunicat, cum a fost cel de la sfârşitul săptămânii trecute, conform căruia PD – dacă nu votează bugetul – se exclude de la guvernare, nu are absolut nici o valoare practică. Că nu valorează mai mult decât un zâmbet. Că e lipsit de pragmatism politic. Că e atemporal. Că dorinţa lor de a impune partenerilor o politică şi o poziţie, dar cu argumentul că aşa e bine şi patriotic, după ce în numele aceleiaşi atitudini ne-au adus unde suntem, ţine de o consecvenţă demnă de o cauză mai bună. Mă tot întreb cum să le explic că, în raport cu ce arată sondajele, soluţiile lor sunt măcar anacronice, dacă nu şi ilogice. Pe fondul unei scăderi vertiginoase de popularitate, ei tot mai cred în salvarea alegerilor anticipate, în anatemizarea Partidului Democrat, în suportul pe care suntem obligaţi să li-l acordăm şi după prestaţia de până acum. Toată lumea, vezi Doamne, ar fi obligată să înţeleagă ce vor, să-i sprijine pe ei şi să-i condamne pe adversari. Altă logică nu mai există şi nu are nici o valoare. Tot ce vine din afară e ură şi destabilizare, e interes şi nepricepere. Cum să le explici că nu România trebuie să se adapteze imaginii lor despre starea de lucruri, ci taman viceversa. Vrând-nevrând, situaţia mă trimite la moţul căutător de aur din Roşia Montană. Voia şi el să găsească un filon, mai ales că şi ceilalţi, proşti sau deştepţi, săraci sau bogaţi, găsiseră câte unul. Şi a început şi el să sape pe ascuns. Evident că toată lumea şi-a dat seama ce face şi mulţi au venit să-i spună că n-a ales bine locul, că galeria nu se armează aşa, că ventilarea trebuie să fie făcută altfel. El nu şi nu, o ţinea pe-a lui şi săpa cu disperare, deşi de la gura tunelului se mai auzea câte unul care îi striga, măă, vezi că se prăbuşeşte, sau ai grijă, că mori dracului sufocat ! Degeaba ! Într-o bună zi, bârnele de brad s-au crăcănat şi piatra l-a îngropat pe disperatul căutător de aur. Am omis să precizez că tragica poveste a avut meritul de a atrage atenţia asupra unui destin oarecum anonim. Cel îngropat de piatră, săpând cu disperare într-un munte plin cu aur, nu era altul decât frizerul satului.

10 martie 1998

Riscurile duplicităţii

La ora la care scriu aceste rânduri nu avem încă rezultatul întâlnirii dintre Victor Ciorbea şi delegaţia PDSR. Partidul lui Ion Iliescu a fost invitat la Palatul Victoria pentru a discuta bugetul şi un eventual sprijin pentru trecerea acestuia prin

Parlament. Abia acum vede puterea cât de importante sunt relațiile cu o opoziție ignorată, chiar ostracizată vreme de 15 luni. Oricum, Victor Ciorbea încearcă să obțină sprijinul necesar după ce Partidul Democrat a anunțat că va pune oiștea în fața bugetului. Un' să meargă, un' să meargă Victor Ciorbea ? Așa s-a născut întâlnirea de ieri. Dacă ar fi să ne luăm după afirmațiile făcute de Adrian Năstase la Focșani, s-ar putea ca PDSR să muște din oferta lui Victor . Adrian Năstase a mai declarat că « bugetul este votat pentru țară, iar noi nu dorim ca lumea să ne perceapă ca mercenari ». Sună frumos ! Dar Ion Iliescu a fost mai circumspect în declarația de ieri. A spus că « nu va accepta nici un punct de vedere care contravine celui al PDSR ». Or, bugetul propus de Cabinetul Ciorbea n-are chiar nici o legătură cu filosofia și politica partidului lui Ion Iliescu. Accepțiunea privatizării și destinația veniturilor obținute din vânzarea societăților comerciale separă, pe fond, cele două grupări. Ce s-ar putea întâmpla ? Votând bugetul cu ajutorul PDSR, Convenția folosește cea mai rușinoasă soluție. Se aliază temporar cu dușmanul ei de moarte. O asemenea mișcare ar avea doar consecințe practice. Țara are un buget, obținut de un guvern firav și de o coaliție fragilă. Lucrurile vor merge tot cătinel și prost. În plus, mulți dintre suporterii devotați ai Convenției, încă rămași cu speranța agățată de purtătorii drapelului în vremurile de opoziție, vor percepe gestul ca pe o trădare. Politica lui « fă-te frate cu dracul până treci puntea », profund imorală în esența ei, va dezamăgi destulă lume. Mai mult, va arăta populației că CDR, definit mai ales de valori morale, e dispus să facă orice compromis pentru a se menține la putere. Dincolo de un rezultat practic, pe termen scurt, votarea bugetului cu sprijinul PDSR are destule dezavantaje pe termen lung. Ce consecințe ar putea avea sprijinirea bugetului Ciorbea pentru PDSR ? La o primă vedere, tentația e mare. Ar demonstra puterii cât de importantă este o relație constructivă cu opoziția. Ar fi prima dată când aceasta s-ar arăta utilă în jocul politic. În plus, ar putea câștiga câte ceva. Un post, o punte de conciliere, o pace legată de trecut. Bașca, ar plăti o poliță adversarilor de moarte din PD. Susținerea bugetului CDR ar arăta celor care se temeau de o nouă alianță Roman-Iliescu că ea este posibilă, cum a fost posibilă și în cazul unui sprijin al PDSR pentru proiectul Ciorbea. Ce-ar pierde PDSR sprijinind guvernul Ciorbea la trecerea bugetului ? În primul rând, o parte din considerația propriului electorat. Pe cea a publicului CDR oricum n-o are. În plus, printr-un asemenea sprijin, PDSR nu ar face doar un serviciu pentru țară, cum zice Adrian Năstase. Ar deveni responsabil, împreună cu actuala putere, nu doar de adoptarea bugetului, ci și de mersul lucrurilor după trecerea acestuia prin Parlament. Ce garanții are PDSR că degringolada economică nu va continua ? Că Guvernul Ciorbea va redescoperi calea eficienței în gestionarea treburilor publice ? Față de răspunderea ce-i revine prin susținerea bugetului propus, cu avantajele care o însoțesc, poziția PDSR ar avea doar valoarea unui ciubuc politic insignifiant. După strategia băltirii economice, gestionată de guvernul Văcăroiu, o susținere și pentru cea a lui Victor Ciorbea ar îngropa partidul lui Ion Iliescu mult mai mult decât și-ar putea imagina. Trecerea bugetului prin Parlament cu sprijinul PDSR ne-ar arăta o putere care vrea să se mențină cu orice preț în actuala formulă și o opoziție gata să ciugulească niște firimituri și un strop de respect fără ca lucrurile să se schimbe de la rădăcina lor strâmbă sau moartă. Ar fi doar un joc politic care nu ar schimba nimic dar ar mări cantitatea de lehamite, aflată în plină creștere pe fiecare cap de locuitor.

11 martie 1998

Cel mai inteligent cedează

Discuţia de luni seara, purtată la Cotroceni de preşedintele României cu delegaţia Partidului Democrat, pare să fi adus câteva clarificări extrem de importante. Între altele, întâlnirea de luni poate fi socotită ca unul dintre momentele cele mai importante în soarta Cabinetului Ciorbea. Din acest moment putem considera că zilele sale sunt numărate. Spun asta pentru că întâlnirea de luni seara a marcat o schimbare importantă în atitudinea preşedintelui. De la acuzaţiile strâvezii din luna ianuarie la propoziţiile de luni seară este o distanţă enormă. Şi, pe parcursul acestei diferenţe de atitudine, preşedinţia a înregistrat cea mai importantă scădere de popularitate. Luni seara, Emil Constantinescu a spus despre propunerile Partidului Democrat că sunt « acceptabile în totalitatea lor ». Chiar dacă avem de-a face cu o atitudine contradictorie pe o perioadă scurtă, declaraţia lui Emil Constantinescu e primul pas pentru ieşirea din criză. Şi mişcarea lui, dincolo de discreta sifonare, poate fi socotită ca un veritabil câştig. E un fel de despărţire de Victor Ciorbea, dar la modul civilizat. Preşedintele propune ca, imediat după adoptarea bugetului, primul-ministru să-şi asume responsabilitatea în faţa Parlamentului pentru « un program de reformă foarte concret ». Ceea ce ar însemna o despărţire elegantă. Întâlnirea de luni seara pare a fi hotărât doar soarta guvernului Ciorbea, deschizând astfel o punte importantă pentru ieşirea din criză. Dar sfârşitul ei este încă departe. Imediat, Petre Roman a declarat că « un program de reformă, la care se asociază și bugetul pe 1998, este treaba unui alt guvern, cu mai multă competență și mai mult curaj. Trebuie un alt prim-ministru ». Democrații o țin în continuare pe a lor. Nu dau nici un semn că s-ar mulțumi cu înlăturarea lui Victor Ciorbea imediat după adoptarea bugetului. Un asemenea compromis nu le surâde, deși el ar marca o victorie a lor. S-ar putea zice că, prin schimbarea premierului, ei şi-au atins scopul. Dar un nou guvern – CDR-USD-UDMR –, care să gestioneze un buget creat fără contribuţia PD, n-ar face decât să-i pună la muncă pe un program care nu le aparţine. Adoptarea bugetului cu sprijinul PD (absent la conceperea acestuia) ar presupune ca democraţii să-l voteze în Parlament, dar să nu participe la guvernare. Greu de crezut că vor rezista unei asemenea tentaţii ! Prea le arde buza şi şi-au exprimat disponibilitatea pentru revenirea în fotolii ca să ne imaginăm un asemenea lucru. După cum e greu de crezut că, odată debarcat Victor Ciorbea, ei se vor cuminți și se vor mulțumi cu ce aveau în algoritmul de anul trecut. Aproape sigur, încurajat de creşterea în popularitate, Partidul Democrat va ridica nasul și va cere mult mai mult. Ceea ce va transforma negocierile într-o târguială. Adică în amânarea reformei şi în timp pierdut. Dacă democraţii ar păstra măsura, și dacă ţărăniştii nu se vor face arici după declaraţia lui Emil Constantinescu, şi dacă ar avea luciditatea necesară, fiecare ar ceda câte puţin şi am avea un nou Cabinet într-un timp record. Numai că asemenea trăsături sunt extrem de rare pe malurile Dâmboviţei. Şi, astfel, ajungem la o îndoială obligatorie. Pasul făcut de Emil Constantinescu e doar semnalul pentru o altă operaţiune grea şi complicată. Am spune chiar că debarcarea lui Victor Ciorbea a fost mult mai uşoară decât construirea unui mecanism politic care să funcţioneze coerent, disciplinat, eficient şi cu un suport solid în partidele coaliţiei. Sunt gata să fac pariu că multtrâmbiţata situaţie de criză a ţării nu va mai conta nici de doi bani când va reîncepe confruntarea orgoliilor şi ambiţiilor de putere. Lozinca trântită de fiecare în capul celuilalt, măcar de ochii lumii, va fi repede uitată şi va reîncepe bătălia pentru posturi, oameni, interese, avantaje, domenii de activitate. Şi, astfel, clasa politică, re-excitată de putere, va neglija totul, inclusiv

aparențele. Și va mai pierde din bruma de considerație pe care o mai are. S-a hotărât plecarea lui Victor Ciorbea. Bun sau rău, aveam un guvern care se chinuia să facă reforma. În loc să croim altul și să ne apucăm repede de treabă, ne îndreptăm spre o nouă perioadă postelectorală. Același spirit al împărțelii hulpave riscă să paralizeze coaliția pentru încă o bună bucată de timp. În care greutățile ne vor cocoșa.

12 martie 1998

Trabajo si, samba no !

O să ajungem ca și iarba să dea ciubuc ca să poată crește. Așa s-a învățat pământul de la Caragea Vodă și geografia a perfecționat acest viciu, folosind resursele astronomice de inventivitate măruntă. Anii socialismului au făcut din reflex o formă de supraviețuire, iar tranziția, un instrument al succesului. Culmea e că și străinii veniți după 1990, în loc să ne aducă disciplina lumii civilizate, au luat și ei forma și culoarea locului. Plevușca Vestului ne-a tras lecții la capitolul șmecherie, că ne-a lăsat cu gura căscată. Și, când a venit adevărata lume a investitorilor, totul a mers ca-n brânză. I-am primit cu brațele deschise, cu pâinea și sarea invitațiilor și a colocviilor, ca mai apoi să le prindem mâna în roțile dințate ale șmecheriei dâmbovițene. N-a fost decât o spaimă teribilă toată schimbarea din 1996. Știu oameni care, în zilele înfrângerii PDSR, vindeau case la jumătate de preț și cumpărau bilete numai dus spre locuri mai sigure decât o gaură de șarpe în America de Sud. Și am crezut că vom reîncepe altă viață. Că funcționarul mieros de la ghișeu nu mai întinde mâna, că polițaiul nu mai intră prin dos și nu-și face plinul pe infracțiuni trecute cu vederea, că se termină cu contrabanda de țigări și alcool, că la vârf hainele scrobite nu mai au miros de șpagă, că vom ajunge să vedem case împărțite după numărul puradeilor. Că mai-marii se vor feri de comisioane. Că instituțiile statului își vor deschide porțile și vor surâde cu întrebarea « cu ce vă putem ajuta ? ». Că ne vom recâștiga încrederea în justiție, că petele negre din ultimii opt ani vor fi curățate. Vreau să spun că spaima unora și credința noastră într-un alt mod de a fi s-au spulberat în același timp. Numai că, pe măsură ce pe optimiști i-a copleșit resemnarea, celorlalți le-a revenit curajul. Tot ei reușesc primii să scoată licența de export sau autorizația de construcție. Tot ei trec expres prin vămi și prin justiție. Tot ei bat ușile din dos. Veți spune, care « ei » ? Din ce partid ? Răspunsul e simplu. Cei din partidul banilor. Cei din asociația parailor, cei de la contrabanda cu țigări și cu alcool. Au schimbat doar manșetele, la care s-au făcut butoni. Au mutat scama de pe o echipă pe cealaltă. Ei fac legea chiar și atunci când se confruntă cu legile. În vreme ce vistieria statului e goală, iar stăpânul ei stă și se uită la lună, fluierând a noapte plictisitoare. Când politicienii au început cearta, ei și-au frecat palmele. E de treabă, băieți ! *Trabajo si, samba no.* Se minte singur cel care nu-și dă seama sau nu recunoaște că găinăreala a răbufnit mai puternic. Respectă și ea proporțiile crizei. Și contrabanda cu țigări. Și cea cu alcool. Cumpără direct porumbul de la țăran. Nea Gheorghe nu dă factură. Iar banii și-i freacă de barba norocoasă a bonului de tezaur. Scoate sticla de băutură la șase mii și cinci sute. O vinde cu douăsprezece. Proștii plătesc accize. Poliția nu bea. Garda nu bea. Primăria nu bea. Bem noi și-i ajutăm să trăiască mai bine. Fără să ne dăm seama, contribuim și noi la progresul pe bază de poșircă. La capitalul pe bază de mită și ciubuc. La politica darului nevinovat. A cadoului cerșit și a șpăgii ca soluție de supraviețuire. Campania anticorupție are doar șapte mari necazuri. Nu știu dacă nu cumva la unul dintre ele ne vom strica de râs. Ori e un pește, ori e unul care s-a pus

de-a curmezişul. Oricum, ea a trecut şi drojdia dă iarăşi semne de înflorire. Ceea ce înseamnă ca nativii mânărelii şi-au dat seama că brutăria merge mai bine ca primăria. Că poliţistul şi politicianul, vameşul şi inspectorul tot oameni rămân şi au din ce în ce mai multe guri de hrănit, deşi mulţi dintre copii li s-au căsătorit. Ei şi-au dat seama repede că de politicieni e numai gura. Că dedesubt e o neputinţă în care pot înota nestingheriţi. Că nu-i paşte nimic. Că numai proştii stau cu braţele încrucişate. Criza politică şi cea economică sunt chiar ciubucul pe care îl plătim fărădelegii. Contribuţia noastră modestă la specificul dâmboviţean al Orientului. Şi nici n-au nevoie de monumente. Pur şi simplu, zic că Arcul de Triumf e monumentul lor. Ce, n-am câştigat ? Şi, cu inconştienţă ducem flori la monumentul celorlalţi, chiar dacă Arcul rămâne acelaşi. Se umflă ei mai tare decât monumentul şi zic, ce, n-avem şi Piaţa Victoriei ?

13 martie 1998

De-ar fi puşca iarba verde !

Ciorovăielile din politică ar putea acoperi un subiect extrem de sensibil : restructurarea armatei. Funcţionând zeci de ani cu mentalitatea de « braţ înarmat al poporului », de forţă autonomă, curtată şi măgulită de socialismul victorios, dar în acelaşi timp umilită la toate muncile agricole, armata română s-a trezit în plină tranziţie. Fără cauciucuri la camioane, fără benzină la tancuri, cu nişte MIG-uri care cad ca frunzele toamna, cu mulţi ofiţeri, dar mai ales cu generali, cu soldaţi şi cu angajaţi civili pe solde modeste, în condiţii precare. Trecerea armatei de la principiile organizării din perioada socialistă la cele impuse de noile condiţii e mult mai complicată decât ar lăsa să se înţeleagă la prima vedere. A avut loc o primă tentativă prin mişcarea CADA, manipulată, compromisă sau folosită. Toate schimbările din România ultimilor opt ani s-au atenuat însă în spaţiul militar, mult mai riguros şi mai conservator decât restul societăţii. Încercările de apropiere de NATO impun însă şi o reformă a armatei. Opt ani, ea n-a sărit de genunchiul broaştei. Acum, România intră în criză de timp. Mai e un an până la următoarea decizie a Pactului nord-atlantic. Începutul anului 1999 trebuie să ne găsească într-o altă situaţie. Adică având o armată modern echipată şi instruită, cu multiple elemente de profesionism şi profesionalism. Iar operaţiunea nu-i deloc o joacă. Nu iese la un pocnet din degete. În primul rând, ea nu s-ar putea produce fără o clarificare definitivă a implicărilor din istoria imediată. Neclarităţile sângeroase de la Timişoara, Cluj şi Sibiu nu sunt aşa de simplu de cercetat şi de judecat. Mulţi îşi aduc aminte de ofiţerii reţinuţi de Parchet şi eliberaţi de frică pentru că exista riscul unei răscoale cu blindatele de la Floreşti (Cluj). Apoi e vorba de disponibilizările prevăzute prin Ordonanţa 7/1998. Şi acestea, prin comparaţie, sunt la fel de dificile ca şi cercetarea evenimentelor din decembrie. Aş spune chiar mai dificile. De ce ? Pentru că figura cu disponibilizarea minerilor nu se poate repeta. În cazul minerilor, aveam de-a face cu o masă eterogenă, cu un simţ al solidarităţii redus, fără o tradiţie şi fără nici o legătură cu valorile morale ale statului român. Dislocarea a 13-15-18 000 de militari şi angajaţi civili presupune mult mai multe riscuri decât dublul numărului în minerit. Trecem peste faptul ca cifrele furnizate sunt diferite, adică nesigure, dar operaţiunea comportă dezechilibre majore şi ea nu poate fi tratată ca una oarecare. În primul rând, ea începe pe fondul inexistenţei unei doctrine militare de apărare. Aceasta ar fi trebuit să fie temelia pe care să se bazeze toate deciziile şi normele ulterioare. Or, Ordonanţa 7/1998 stabileşte modul în care se vor face disponibilizările, măsurile de protecţie socială şi cuan-

tumul compensărilor. Ea ar fi trebuit să decurgă din concepția acestei doctrine fundamentale, iar nu din inspirație ori dintr-un buget mai mic sau mai mare. Probleme de fond apar însă și fără doctrină de apărare. Cum vor fi absorbiți acești 13-15-18 000 de oameni ? Cei mai mulți sunt capi de familie în jurul cărora trăiesc alte trei-patru guri de hrănit ! Disponibilizările din armată ar urma să se producă într-un moment de criză economică acută. Unde vor fi resorbiți militarii trecuți în rezervă ? Ce afaceri vor putea încropi ei cu cele șase solde ? Să nu uităm că, în cazul minerilor, unul singur a reușit să preia un bar pârlit de pe Valea Jiului. Toate aceste necunoscute vor provoca destulă neliniște în rândurile ofițerilor. Ei nu vor privi operațiunea cu ochi buni, în ciuda faptului că este necesară. Necesară, dar teribil de îngreunată de situația economică a momentului. Tocmai de aceea, ea trebuie comisă cu toată grija. Aș zice chiar cu exagerată precauție și maximă preocupare pentru reintegrarea cadrelor disponibilizate. Altfel, vom fi în situația ca această forță, pe care România s-a bazat și se mai bazează în cazul unei agresiuni externe, să devină una de presiune și în plan intern. Și așa, mulți dintre ofițerii superiori, activi sau în retragere, îngroașă rândurile Partidului România Mare sau cochetează cu el. Restructurarea armatei presupune disponibilizări. Iar disponibilizările aduc cu sine neliniște și teamă. În cazul armatei, tensiunile sunt de-a dreptul periculoase.

14-15 martie 1998

Ne-am obișnuit cu urâtul

În Beirut, toată lumea aleargă ca disperata să repare casele și hotelurile distruse de război, asta pentru că guvernul a dat o lege dură. Cine nu repară clădirea în doi ani o pierde definitiv. O fi proprietatea sacră, dar dacă nu ești în stare să-i porți de grijă, atunci rămâi fără ea. Ceva asemănător se întâmplă și în Europa de Vest. Nu-i o prea mare bucurie să ai o casă mare în centrul Londrei, al Parisului sau chiar în München-ul vechi. Primăria te obligă să-ți refaci fațada la o anume perioadă. Îți dă și facilități pentru asta. Cheltuielile se deduc din impozite. Unele primării sprijină în mod substanțial această refacere. În București și în marile orașe ale României, fața străzii continuă să rămână la cheremul stăpânului. Orașele încă sunt dominate de bătălia pentru spații comerciale. E teritoriul sălbatic pentru marea șpagă, pentru aranjamentele făcute sub presiunea parlamentarilor, a Poliției, a Gărzii, a revoluționarilor. Toți se bat pentru spații ca și chiorii din bancurile românești și internaționale. Iar primăriile, chiar ale opoziției, sunt superbe cetăți de mentalitate comunistă. Nu vindem nimic. Închiriem totul. La închiriere se pun pile, se fac șmecherii. Contractul e sursa de supraviețuire a consilierului, a funcționarului. Iar chiriașul trăiește după legea lui « praf și pulbere ». Nu-i a lui, profitul plus șpaga trebuie scoase și plătește cumpărătorul. Așa au ajuns Bucureștii printre cele mai scumpe capitale europene. Și printre cele mai neîngrijite. Singurele lucruri frumoase, curate și luminate țin de particulari. La stat e întuneric, nevopsit, cu o față încă socialistă și tristă. Mai mult, pe clădirile noi și pe cele vechi, coșcovite, semănând cu soldații întorși din război, au început să se întindă panourile de afișaj. Românul este un ins superfudul. S-a înghesuit să-și pună panouri pe șoseaua între Aeroportul Otopeni și intrarea în București. Poate vine naibii un străin și-i ochește panoul pe marginea drumului și întreabă : « Cine-i ăsta ? Ia să investim noi zece milioane de dolari în el ! » Sau, dacă a reușit să găsească un fraier pe care să-l aducă la București, pe drumul de la aeroport spre oraș să-i zică de la geamul mașinii : « Uite, asta e firma mea ! » Un panou pe marginea dru-

mului şi o garsonieră. Uneori nici asta. Firma e sub scaun, în geanta diplomat şi are sediul în dormitorul bunicii. Oricum, fudulia asta a făcut din drumul de la aeroport spre centrul oraşului un papagal cât localitatea Otopeni, un bazar de imagini şi forme din care nu poţi citi mare lucru. Parcă te-ai pregăti să intri într-un enorm carnaval sau bazar. Şi, până la urmă, dai cu nasul de Casa Scânteii. Dar tăpşanele, sărăcia, dezordinea şi mizeria răzbat mereu de dincolo de panourile publicitare. De câteva luni, acestea au invadat şi restul Bucureştilor. Sunt zeci de mii, pe creştetul clădirilor, pe calcane, pe garduri, la intersecţii, goale, luminate, pictate tălâmb sau cu imagini surâzătoare, dar care nu depăşesc sensul unei ironii la adresa împrejurimilor. Face parte ploaia asta de panouri publicitare dintr-un proiect de design şi arhitectură al oraşului sau e un mod disperat de a-i acoperi mizeria ? Imaginea de contrast, de zorzoane ţigăneşti, deşi unele arată impecabil, nu poate să nu te urmărească şi-n somn sau departe, în lumea largă. Cu ani în urmă, când Atena candida pentru găzduirea ediţiei jubiliare a Jocurilor Olimpice, l-am întâlnit pe un arhitect de origine greacă, adus de la Paris, pentru a mai salva ceva din traficul şi imaginea Atenei. Omul, o somitate în domeniu, mi-a spus la un moment dat, rugându-mă să nu scriu, că oraşul s-a dezvoltat ca un rahat. Aiurea de tot şi nu mai poate fi modernizat după reguli severe. Doar cârpeli şi soluţii provizorii până când civilizaţia va descoperi lucruri noi. Cam aceleaşi probleme încep să se pună şi pentru Bucureşti. Se dezvoltă aiurea, necontrolat. Se colorează peste noapte în cel mai strigător şi contrariant mod. Se amână preocuparea pentru imaginea lui, chiar şi în locurile vechi, istorice. Parcă ne-am făli tot cu IMGB, cu Uzinele Republica sau cu Casa Poporului ! Pe lângă gropile lăsate de iarnă şi spălate de ploaie, Bucureştii ies din iarnă cu zeci de mii de panouri colorate şi cu faţade mohorâte, la care nu se gândesc decât străinii căzuţi din lună pentru cine ştie ce afacere. Cei care stau aici s-au obişnuit, ca şi noi, cu urâtul.

16 martie 1998

Pescuitul lui Virgil Măgureanu

După celebra « mâncare multă şi ieftină pentru tot poporul », demnă de antologiile grotescului politic, n-a mai venit decât declaraţia cu încălcarea embargoului. Virgil Măgureanu a recunoscut că embargoul a fost încălcat cu ştiinţa mai-marilor guvernului şi a Preşedinţiei. De bună seamă că Virgil Măgureanu nu ne-a povestit ce s-a mai vândut pe lângă. Adică despre cantităţile care au fost traficate spre Iugoslavia pe lângă cele scăpate în numele « raţiunilor superioare ». Să zicem că asta nu se va afla niciodată sau foarte târziu, când beneficiarii şi banii se vor fi topit de mult. Oricum, politic vorbind, Virgil Măgureanu a stat cu capul la cutie. Nu trebuie să ne imaginăm că în toată această perioadă el a visat cu mâinile încrucişate. Va fi alergat enorm în căutare de parteneri. Va fi circulat în grabă prin judeţe pentru a se organiza şi pentru a le reaminti unora că îi datorează ceva. Dar, mai ales, va fi făcut naveta între diverşi preşedinţi de partide, încercând să profite de capacitatea sa imaginativă şi de puterea sa de convingere. Nereuşitele coaliţiei, erodarea imaginii Convenţiei Democrate şi scăderea vertiginoasă a popularităţii guvernului Ciorbea îi vor fi sugerat că vremea sa se apropie mult mai repede decât îşi imaginase. Găsirea de aliaţi şi încetarea hărţuielilor legate de implicările sale economice vor fi fost priorităţi ale anului trecut pentru Virgil Măgureanu. Mobilizările de forţe în ideea de a stabili cu exactitate activităţile extra-SRI ale lui Virgil Măgureanu au fost vizibile. A fost ca în bancurile cu samovarul. Virgil Măgureanu trebuia puricat de mic, înainte

de a crește mare. Mai întâi de toate, pentru a fi ținut sub control, apoi, în cazul în care reușește, să poată fi direcționat pe o linie previzibilă. Politic vorbind, Virgil Măgureanu va fi răspuns cu o ofertă de sprijin pentru susținerea președintelui Emil Constantinescu. E doar o supoziție. Dar e singurul mod de a explica temperarea cercetărilor duse de poliție cu atâta insistență. Am putea spune că această operațiune a reușit, Virgil Măgureanu eșuând în cealaltă. În căutarea de parteneri politici. Congresul de alaltăieri, prin care s-a constituit Partidul Național Român, are semnificația unui eșec temporar. Virgil Măgureanu a fost refuzat și de PUNR, și de echipa lui Teodor Meleșcanu. Fuziunea Noii Românii doar cu PDAR nu depășește o strângere de firimituri de la masa mare a politicii. Faptul că în ultimul moment Partidul Liberal-Creștin al lui Radu Ciuceanu n-a mai participat la fuziune, fiind reprezentat doar de un grup, ne arată și dificultatea operațiunii, și neîncrederea de care se mai lovește Virgil Măgureanu.

Partidul Național Român are un nume sonor, dar care nu stă decât pe două pietre mici. Pe un PDAR discret ca o amintire și pe un secretar general – Virgil Măgureanu –, privit doar cu suspiciune. Din cele spuse, arătate sau scăpate la congresul de fuziune, avem de-a face cu un partid de centru, neoliberal, republican și popular. El va promova toleranța și valorile naționale. Un partid, să-i zicem, *soft*, fără excrescențe, care poate evolua în mai multe direcții. E de presupus că o limpezire a principalelor trăsături va avea loc abia după înregistrarea la tribunal și organizarea congresului PNR. E de contat totuși pe o componentă naționalist-temperată și pe una liberală. Chiar dacă PDSR a fost reprezentat la acest congres de Adrian Năstase, e greu de presupus că partidul lui Virgil Măgureanu se va călca pe picioare cu cel al lui Ion Iliescu. Mai degrabă am putea asista la o direcționare a Partidului Național Român spre o zonă a oamenilor așezați, de mijloc, cu respect pentru valorile naționale, dar și pentru mișcarea banilor. Partidul Național Român ar putea lua și din dezamăgiții Convenției, și din cei ai PUNR, și din alte straturi liberale ale societății. Toate acestea sunt pure supoziții și pot fi contrazise de realitate. Ce e mai important vine de la faptul că un fost șef de servicii secrete, în loc să meargă la pescuit, se încrâncenează să forțeze politica. El vrea neapărat un loc pe scenă și încearcă să impună o grupare care să-l propulseze. Dar nu înțelege că oamenii, atunci când îl privesc, nu se gândesc la ce le oferă noul partid. Ei continuă să se întrebe : oare de ce nu se duce Virgil Măgureanu la pescuit sau la vânătoare de potârnichi ?

18 martie 1998

Șansa polului social-democrat

Prin amenințările Partidului Democrat de a părăsi coaliția se poate naște o pulverizare politică veritabilă. Creșterea acestuia în sondajele de opinie i-ar putea ispiti și pe liberali. Cât se vor mai întreba ei despre foloasele participării la guvernare în comparație cu anonimatul în care au ajuns ? În același timp, începe să circule ipoteza construirii unui partid de rezervă pentru Emil Constantinescu în cazul în care Convenția va suporta o erodare continuă. Fără altă susținere, șansele președintelui Constantinescu s-ar reduce simțitor pentru alegerile din anul 2000. Naționaliștii tind și ei să se eșaloneze pe trei grade de intensitate a sentimentelor patriotice. Mai blânzi, cei orchestrați de Virgil Măgureanu, mai accentuați, cei din PUNR, condus de Valeriu Tabără, și cei isterici, conduși de Corneliu Vadim Tudor. Nici socialiștii nu par foarte aproape de o structurare. Maximumul de doctrină poate fi regăsit la tovarășii lui Ilie Verdeț. Mai la mijloc, și cu nuanțe de social-democrați, sunt cei din PDSR, conduși

de Ion Iliescu. Vârful e ocupat fără drept de apel de partidul lui Petre Roman. Dacă privim cele trei linii importante din politica românească, nici una nu este într-o situație fericită. Toate sunt departe și de consolidare, și de o unitate în adevăratul sens al cuvântului. Direcția Convenției nu poate evolua prea mult, partidele implicate fiind consumate de eforturile guvernării. Nu ne putem aștepta la prea mari schimbări în jurul acestui pol. Nici naționaliștii nu se pot cristaliza. În preajma lui Corneliu Vadim Tudor se poate fabula, dar nu construi. Nu mai rămâne de luat în calcul decât direcția social-democraților. În cazul acestora, e cel mai greu. Culmea e că din aceleași cauze pare a fi și cel mai simplu. Între partidele lui Petre Roman și Ion Iliescu e doar un resentiment profund între doi oameni și două generații, separate doar de calendarul schimbărilor postdecembriste și de ambițiile de putere. Pe fond, partidele lui Ion Iliescu și Petre Roman nici nu sunt chiar atât de diferite pe cât lasă să se înțeleagă inamiciția dintre cei doi. Doctrinale corecții neesențiale. Dacă privim lucrurile cu detașare, o asemenea cristalizare a unui pol social-democrat ar fi chiar extrem de simplă. Nu o împiedică decât Ion Iliescu și încă vreo câțiva din fostul partid de guvernământ. Și posibilitatea aceasta chiar există. Într-o bună zi, oamenii lui Petre Roman ar putea să zâmbească îngăduitor la adresa șicanelor provocate de cei plecați cu Ion Iliescu. Și oamenii lui Sergiu Cunescu ar putea face abstracție de adversități și, printr-o simplă retragere a lui Ion Iliescu, s-ar crea posibilitatea unui pol social-democrat care să provoace un șoc și în direcția Convenției, și în cea a naționalismului deșănțat. Am mai auzit supoziții despre posibilitatea unui asemenea bloc. Și ele par a fi din ce în ce mai coerente. Primul semnal a venit de la chiar suporterii Convenției. Cu al nu știu câtelea simț al lor, bătrânii liberali și țărăniști au sesizat primii că pericolul cel mare vine tot de la Ion Iliescu și Petre Roman. Ei au înțeles primii, din chiar momentul despărțirii, că o unire a celor două aripi reprezintă un pericol de moarte. S-ar naște o forță politică bine conectată la mișcarea socialistă europeană. PDSR ar aduce suportul popular al păturilor sărace, iar Sergiu Cunescu ar da grupării o deschidere istorică. Abia atunci Petre Roman și-ar consolida șansele pentru o candidatură la președinție în anul 2000, iar polul Convenției Democrate ar fi obligat să traverseze o probă de foc. Apariția acestui pol (sau bloc sau coaliție, ca să nu zicem chiar partid) ar însemna o regrupare a forțelor de centru-stânga la o anvergură net superioară celei reușite de Convenție în perioada premergătoare alegerilor din 1996. Am asista la o adevărată mutare de șah, dar una premergătoare unui veritabil mat dat forțelor de la putere. Sau le-ar zgudui din temelie și le-ar obliga să depășească starea de conglomerat. Ar obliga la schimbarea cadenței și calitatea prestației. Teoretic, totul se joacă la Ion Iliescu. Va continua cursa, făcându-le dușmanilor săi un cadou nepreţuit, sau se va retrage în istorie, dându-le adversarilor cea mai periculoasă lovitură ?

19 martie 1998

Dar cu calul ce-ați avut ?

Alaltăieri, Senatul a respins Ordonanța de urgență nr. 22. Prin aceasta se curmă situația trasă de păr. Scaunul primăriei nu mai poate fi păstrat nici măcar pentru un prim-ministru. Pe vremea adoptării ei, între democrați și țărăniști încă nu izbucnise războiul. Iar noi, încă îmbătați de speranțe, n-am realizat penibilul situației. Nici Victor Ciorbea nu visase câte necazuri va avea și că Ordonanța de urgență nr. 22 va fi privită ca o frică a sa de pierdere a ambelor posturi. Culmea e că, în prezent, mulți bucureșteni nu-l mai vor pe Victor Ciorbea nici ca primar. E ironia născută din fuga

după doi iepuri. O asemenea situație era de luat în calcul. Și Convenția, și Victor Ciorbea se așteptau sau ar fi trebuit să se aștepte la o asemenea schimbare. Cât a funcționat prietenia, puteau pune la cale orice fel de lege. Cum s-a rupt căruța, cum toate lucrurile nedefinitivate încep să cadă unul după altul. Sigur că Partidul Democrat va fi acuzat de duplicitate. Dar lucrurile nu se schimbă cu nimic. Ordonanța 22 a căzut și șansele de salvare la mediere sunt foarte puține. Asta înseamnă că Victor Ciorbea trebuie să aleagă, iar plăcuțele bilingve trebuie date jos. Nu ne rămâne decât să ne întrebăm, ca nea Gheorghe : când a fost bine ? Când s-a votat ordonanța sau când a fost respinsă ? Ca să putem avea totuși un răspuns, ar trebui să ne uităm puțin peste ea, la celelalte puncte privitoare la administrația locală. E vorba de altele decât cele care se referă la suspendarea mandatului de primar prin promovare și la dreptul minorităților de a folosi limba maternă în administrație. Ambele pot comporta discuții și puncte de vedere. Mă refer la celelalte. Sunt prevederi care nu-i strică nimănui. Erau chiar necesare. De la organizarea administrației locale la drepturile și obligațiile ei. De la comerț la arhitectură, de la învățământ la sănătate. De aproape un an de zile, prevederile ordonanței funcționează. De altfel, alaltăieri, la Senat, când ordonanța a fost dezbătută articol cu articol, senatorii au votat cu o majoritate covârșitoare toate articolele de bun-simț ale acestui act normativ. Bineînțeles, au căzut la vot cele două articole importante. S-a schimbat calimera jocului politic și ceea ce a reprezentat interesul unui anume moment a devenit ținta actualei dezbateri. Dar toate celelalte puncte au trecut fără probleme. Când a fost la urmă, ordonanța, curățată de cele două chestiuni în dispută, a căzut ca un bolovan. Ce să înțelegem din asta ? Că ea nu a fost adoptată pentru a nu oferi comunităților locale o legislație îmbunătățită. Noi eram doar pretextul. Ea a ascuns doar un interes stupid. Se hotărâse păstrarea scaunului pentru Ciorbea și se concretiza o înțelegere cu reprezentanții minorității maghiare. Pentru că nu se mai înțeleg, adică dintr-o rațiune strict politicianistă, totul s-a dus pe apa Sâmbetei. Și copilul, și interesele noastre, și speranța cetățeanului că oamenii puterii iau decizii doar în funcție de nevoile strigate de la talpa țării. Acum trebuie să ne întrebăm care din actele normative adoptate când Convenția era doar o zâmbră cu Partidul Democrat vor fi torpilate. Și, mai departe, câte din legile adoptate de puterea de acum nu vor fi trântite de următoarea, cum au făcut și cei din coaliție cu multe dintre cele adoptate de fosta putere. Concluzia devine din ce în ce mai logică. Legile sunt mai degrabă rezultatul unor interese politicianiste. Noi, ceilalți, nu contăm decât ca a șaptea roată la căruță. Altfel, cum să înțelegi trântirea ordonanței ? Că s-au răzgândit cu Victor Ciorbea ? Să fie sănătoși ! Ei au vrut să-i asigure scaunul de la primărie, ei i l-au tras. La fel și cu limba minorităților. Ei s-au hotărât să fie europeni, ei s-au întors și s-au dat patrioți. Si cu asta să fie sănătoși (deși vom fi priviți ca sălbaticii Europei). Dar cu calul ce-au avut ? Dacă ordonanța va fi respinsă și la Cameră, atunci tot ce funcționa în administrația locală se întoarce la vechea lege. O adevărată brambureală, născută doar din ambiția stupidă de a rezolva un anume interes, mai apoi anulat de altele. Ceea ce am fost chemați să susținem este aruncat acum ca un gunoi, ignorându-se cu totul faptul că, în această bătălie de interese meschine, ale noastre nu mai există. Trântirea Ordonanței 22 e o mostră de politicianism și semnul unei aiureli generale care poate începe în politica românească. Toți au dreptate și toți protestează și nu se alege nimic. Nici măcar un ou mic.

20 martie 1998

Martiriul vesel

Mare greşeală au mai putut face ţărăniştii atunci când l-au trecut pe listele lor la alegerile din 1996 ! Atunci, George Pruteanu era un ziarist în dificultate. Dacă l-ar fi lăsat cu măsuţa la Universitate, chiar dacă ar fi strâns semnăturile necesare, ca independent, George Pruteanu ar fi avut tot atâtea şanse de a ajunge în Senat câte ar fi avut de-a merge pe Marte. Lipsa de oameni şi dorinţa de a agăţa încă un nume cunoscut la butoniera electorală i-au determinat să facă pasul spre cunoscutul actor. Scriu « actor » pentru că George Pruteanu e mai bun ca actor decât ca ziarist, chiar şi ca om politic. Cel puţin aşa l-am ştiut. Un om cu o limbă ascuţită, cu un simţ nebun al umorului, chiar cabotin şi imprevizibil. Era greu de presupus că un om cu fantezia lui Pruteanu şi cu puţine puncte cardinale în comportament va putea fi strunit. Dar, dacă l-au luat, ţărăniştii nu s-au mulţumit. Au mai făcut o greşeală. L-au pus preşedintele Comisiei de Învăţământ a Senatului. Nu s-au mulţumit nici cu atât. Au acceptat ca unul dintre cei mai necontrolabili membri ai partidului să aibă şi o emisiune la TVR la o oră de maximă audienţă. N-avea nici un senator, nici de la putere, nici de la opoziţie. A avut-o, în schimb, George Pruteanu, într-un montaj mai mult decât profitabil. Şi, din 1996 până astăzi, George Pruteanu şi-a făcut imagine cu vârf şi îndesat. Emisiunea de la TVR (din care oamenii simpli nu înţelegeau mare lucru) nu i-a adus popularitate nici pe sfert cât i-a adus poziţia sa faţă de predarea istoriei şi geografiei în limba română în şcolile pentru minoritatea maghiară. George Pruteanu a luat în braţe o idee de bun-simţ, aflată în totală contradicţie cu protocolul semnat cu UDMR, şi a ţinut-o una şi bună, ştiind că istoria României a încărcat această dispută cu o semnificaţie aparte. Din acest punct de vedere, George Pruteanu s-a mişcat ireproşabil. A apărat cauza convingător şi, în numele ei, a avut prestaţii de proporţia unui veritabil spectacol. E drept, jucat şi pe seama unor amatori. Culmea ironiei, o prestaţie strălucită într-un partid care descinde totuşi din memoria unui ardelean ca Iuliu Maniu. Şi în cadrul căruia cel mai abil s-a dovedit a fi ziaristul de la Iaşi. Ţărăniştii au fost încorsetaţi de interese politice, iar Pruteanu, dus de vântul ce-i umflă pânzele patriotismului. Nici când şi-au dat seama că nu pot face faţă unei asemenea confruntări, ţărăniştii n-au dat dovadă de înţelepciune. În loc să-l schimbe din funcţia de şef al comisiei sau să încerce să-l convingă, ei au socotit că e mai bine să-l înfrunte. Adică să-l dea afară din partid. O greşeală la fel de mare ca aceea de la început, când a fost trecut pe listele electorale. Încă o dată, urmaşii lui Iuliu Maniu au dat dovadă de lipsă de abilitate. Prin excluderea din partid, George Pruteanu, luat de la măsuţa sa de strâns semnături în Piaţa Universităţii, a fost transformat într-un martir. Cine e dispus să accepte că disciplina de partid are o anume valoare şi că fără ea nici o forţă politică nu poate face nici o mişcare ? Multă lume acuză Partidul Democrat de indisciplină în coaliţie, dar nu mai aplică logica atunci când e vorba de George Pruteanu. Asta pentru că, dincolo de indisciplina de partid, George Pruteanu a fost chiar purtătorul de steag al unor valori ţărăniste, aş zice chiar româneşti. Aşadar, dându-l afară, ţărăniştii n-au făcut decât să-şi marcheze un autogol, dându-i personajului o amploare cu mult peste ce-şi imaginase chiar şi George Pruteanu. Celebru autor de farse, ironii şi bancuri, Pruteanu trece acum drept victimă a obtuzităţii şi reprezentantul intereselor naţionale, până mai ieri o componentă majoră a politicii ţărăniste. Independent, în Senat, George Pruteanu nu va face decât figuraţie. E de aşteptat ca el să migreze repede spre un adversar al ţărăniştilor. Din câte îl ştiu eu, Pruteanu nu se va apropia de partidul lui Ion Iliescu. Cel mai probabil, se va

îndrepta spre Partidul Democrat sau spre Alianța pentru România. Or, un George Pruteanu la Partidul Democrat înseamnă încă un duşman de moarte, împins spre locul din care poate să le facă țărăniştilor atâta « bine », încât să strige singuri « la loc comanda ! ». Mai pe scurt, un şir lung de greşeli amatoriceşti, speculate impecabil de un actor cu comportament de politician.

21-22 martie 1998

Cui pe cui, la Otopeni

Primul şoc pe care un străin îl are în momentul sosirii la Bucureşti este provocat de *duty free*-ul de la sosire. În timp ce-şi aşteaptă bagajele, mai pune câțiva dolari în puşculița unei afaceri. O face întrebându-se cum naiba există aşa ceva. În toată lumea, *duty free*-uri sunt doar dincolo de ghişeele pentru controlul paşapoartelor şi de cele pentru declarații vamale. Scopul a fost ca bietul călător să lase ultimii bănuți în țara pe care o părăseşte. Şi această regulă funcționează în toată lumea. Numai în România e şi normal, şi pe dos. Acest soi de magazin pe valută, situat pe fluxul sosirilor de la Otopeni, a fost aprobat pe vremea guvernului Nicolae Văcăroiu printr-un act normativ. Toată lumea a râs în barbă, ştiind că e vorba de ceva relații bine strunite în Palatul Victoria. Tot atunci au mai circulat zvonuri despre prioritățile acordate unei firme străine. S-a bătut în cuie un contract de care ar fi trebuit să râdă şi curcile. Tot spațiul pentru *duty free* de la Aeroportul Internațional Otopeni a fost concesionat unei firme, împreună cu spațiile publicitare. Condițiile contractului, luate la rece, reprezintă datele unei afaceri. Dar, purecate cu grijă, ele ridică enorme semne de întrebare. Doar un bou sau un ticălos ar fi putut semna asemenea condiții. Hârtia e hârtie şi datele ei se numesc « contract ». Dar numai Cel de Sus ne poate opri să ne întrebăm în ce condiții a fost semnată. Scuza neprofesionalismului nu merge şi nu ține atâta vreme cât se vede de departe că a fost vorba de interese. Să semnezi un contract care poate fi transmis şi moştenitorilor înseamnă să nu fii chiar atât de prost. Bănuiala că la mijloc au fost interese concretizate în şpăgi substanțiale nu poate fi împiedicată de nimic. Doar lipsa dovezilor ne opreşte înainte de a face o acuzație în toată regula. Dacă ele ar putea fi descoperite, atunci contractul ar fi subminat de corupție. Aşa, el se numeşte în continuare o « afacere ». Îndoielnică, dar afacere în toată regula, parafată şi recunoscută. Ce-au înnodat prieteniile de pe vremea guvernului Văcăroiu nici dracu' nu mai poate desface. Şi totuşi, spațiul pentru vânzări pe valută de pe Otopeni reprezintă o afacere enormă. Şi, implicit, o tentație. Pe acolo s-au făcut destule găinării. Tot pe la Vama Otopeni au venit avioanele cu țigări în operațiunea « bani pentru partid ». Tot pe la Otopeni s-au scos banii *cash* şi tot de acolo au dispărut hârtiile, cu tot cu vameşul care supraveghea operațiunea cu țigările. Acolo au avut codiță şi oamenii SRI, dar atât de mulți, încât, la un moment dat, instituția era bine ancorată. Şi tot acolo a început o nouă bătălie. Contractul pentru spațiile de *free-shop* de la Otopeni este suspect. De o sută de ori suspect. Dar la fel de suspectă este şi campania altora de a-l dărâma pentru a putea ocupa locul în numele noilor interese. Afacerea de la Otopeni a fost bombardată cu controale, decizii, amenzi şi strâmbe nu pentru a fi corectată în termeni comerciali rezonabili. Acoliții noii puteri, sprijiniți din toate părțile, au început campania de recuperare a unei vaci de muls. S-a terminat perioada de muls Otopeniul de către vechea putere şi trebuie început mulsul aceleiaşi vaci pentru flămânzii celei noi. Ceva suspectat de corupție e contracarat de altceva care miroase tot a corupție. 'Geaba încearcă ministrul vămilor să ne fluture

idei şi paragrafe, culpe şi fraude, pe care nu vrem să le contestăm în nici un fel. Se vede de departe că şi Nini Săpunaru a devenit instrumentul fidel al noilor becheri. Nume mărunte, lipite la nume mari, care ajung până în vârful României, s-au implicat într-o campanie de recuperare a unei afaceri. Pun legea în faţă doar pentru a-şi ascunde interesele meschine. Fiecare încearcă să ne folosească împotriva celuilalt. Caută dovezi şi argumente publice pentru a pune mâna pe afacere şi pentru a o stoarce. Beţivii zic : cui pe cui se scoate. Noi zicem că sila faţă de afacerile necurate ale vechiului regim nu se poate stinge cu sila faţă de cele de acum. Corupţia nu se curăţă cu altă corupţie. Mi se pare cel mai scârbos lucru şi împotriva căruia trebuie să se ridice cineva. Rămâne anticorupţia un balon de săpun sau începem să umplem vorbele goale ale duelurilor electorale cu un strop de adevăr şi cu puţină cinste ? Sau asistăm doar la o schimbare a muştelor sătule cu cele flămânde şi ne scufundăm progresiv în pură biologie ?

23 martie 1998

Stângu'-n dreptu'

În toată nebunia asta, am mai progresat niţel. Pentru prima dată, o cerere a opoziţiei este pe cale de a fi satisfăcută. La sfârşitul săptămânii trecute, PDSR a formulat mai multe obiecţii la proiectul de buget. Prezenţi de două ori la Palatul Victoria şi o dată la Cotroceni, reprezentanţii opoziţiei au reuşit să obţină câteva promisiuni. Aş spune că ei nu sunt foarte departe de a dobândi chiar o serie de compromisuri din partea puterii. Aceasta, după debutul oarecum trufaş al actualei guvernări, se vede în situaţia de a accepta şi părerile adversarilor ei de moarte. Din păcate, satisfacerea cerinţelor opoziţiei nu vine pe fondul unei consolidări a acesteia. E vorba, mai degrabă, de slăbiciunile profunde ale guvernanţilor. În momentul hotărâtor al adoptării bugetului, coaliţia se află în mod categoric într-o stare de dezbinare, de teamă şi nehotărâre. Pentru a putea continua cursa, ea trebuie să cedeze o fărâmă. În fond, care este rolul opoziţiei ? Doar să tropăie şi să fluiere, fără efect, la mişcările puterii ? Doar să cârâie sau să sublinieze neputinţele acesteia ? Dacă ea nu reuşeşte să determine o schimbare a cursului, tot acest spectacol nu valorează doi bani. Iar pretenţiile opoziţiei, în special ale PDSR, nu trebuie neapărat dispreţuite. Formula de anul trecut, conform căreia opoziţia ar trebui să se bucure dacă scapă de puşcărie, începe să nu mai fie valabilă. Bun sau rău, vinovat sau nu, PDSR se dovedeşte util în acest joc, şi de modul în care se va desfăşura el depinde chiar mersul lucrurilor. Să revenim la cererile opoziţiei, acceptate de guvern la întâlnirea de săptămâna trecută. E vorba de modificarea Legii privatizării. Aceasta fusese adoptată ca ordonanţă de urgenţă în decembrie trecut şi transformată în lege prin procedura de asumare a responsabilităţii. O lege care n-are mai mult de trei luni şi care a suportat destule critici chiar din momentul adoptării ordonanţei de urgenţă. Două dintre punctele ei au fost cel mai des invocate. Primul se referă la destinaţia veniturilor obţinute din privatizare. Opoziţia susţine că introducerea acestor venituri la bugetul statului pentru a astupa alte găuri negre e o strategie greşită. PDSR a cerut tot timpul ca o parte din aceste venituri să fie destinată dezvoltării şi retehnologizării. Prin aceasta, el înţelegea ca 60 % din încasările privatizării să fie returnate agentului economic, cu obligaţia de a le reinvesti. Sună ca la un târg absurd, de la marginea unui oraş de provincie. Îţi vând capra asta bolnavă cu un milion de lei, tu zici că da şi baţi palma, cu condiţia să primeşti înapoi încă şase sute de mii pentru a o vindeca de boli şi pentru a o scăpa de la moarte.

E un fel de şmecherie cu şurub, legată cu aţă de cânepă. Crearea unui fond de dezvoltare din aceste venituri e cu totul altceva. Nu presupune neapărat restituirea obligatorie a banilor pentru salvarea caprei. Aceştia se pot distribui pentru însănătoşirea altor capre bolnave, în timp ce animalul târguit rămâne definitiv în sarcina celui care l-a cumpărat. E treaba lui să-l scoată în primăvară şi să câştige banii pe care i-a dat. Atâta doar că, în România, utilizarea unui fond de dezvoltare pe principii economice, iar nu pe veresii politice devine extrem de grea. Fondul pentru dezvoltare ar putea fi, în actuala stare de profesionalism economic, denumirea unei alte găuri negre. Cât priveşte a doua obiecţie, care se referă la accesul Curţii de Conturi la dosarele privatizării, aceasta e adevărata victorie a opoziţiei şi a opiniei publice. Şi presa, şi politicienii au cerut insistent ca o instituţie a statului să poată privi dincolo de zidurile imperiului lui Sorin Dimitriu. Ideea blocării Curţii de Conturi nu vine totuşi de la guvern. Are o sorginte oarecum necunoscută. Se zice că ea a fost promovată chiar de beneficiar, Sorin Dimitriu, şi că ar fi fost susţinută chiar de reprezentanţii FMI, care au chemat şi preşedinţia în sprijin. Cert este că opoziţia a reuşit să obţină o promisiune de bun-simţ, stipulată chiar de Ordonanţa de urgenţă nr. 15. Adică a obligat guvernul să recunoască supremaţia unui alt act al sau din 1997, după ce, prin Legea privatizării, a reuşit să-şi dea singur cu stângul în dreptul. Guvernul Ciorbea a dat cu capul de grindă şi s-a dezmeticit, cu şansa de a trece şi bugetul.

24 martie 1998

Amenințarea crucii

Scandalul din Biserica Schimbarea la faţă din Cluj n-a apărut din senin. Între cele două mari Biserici ale României există o dispută nesoluţionată. Nimeni n-a reuşit să coboare nepărtinitor în adâncurile ei şi să găsească o cale de mijloc. Se vede că şirul de compromisuri de până acum n-a dus până la o înţelegere adevărată. Iar gâlceava de la Biserica Schimbarea la faţă ne arată că suntem încă departe de a găsi un asemenea drum. Demonstraţia preoţilor din Transilvania nu face decât să ne întărească această convingere. Procesiunea preoţilor ortodocşi, spectaculoasă prin neobişnuitul ei, în loc să însemne un pas mai aproape de o pace confesională, nu face decât să ne învăluie în nelinişte. Se vor fi bucurat televiziunile române şi străine la asemenea imagini. Ele nu pot fi văzute prea des în istoria României, aş zice că nici în cea a Bisericii Ortodoxe. Cine s-a gândit că preoţii pot face o demonstraţie la fel cu cea a personalului medical sau a şoferilor sau a cercetătorilor va fi pornit de la un gând mărunt. Că printr-o asemenea procesiune se poate arăta forţa Bisericii, a preoţimii şi chiar a credincioşilor. Personal, o asemenea demonstraţie-procesiune, în loc să mă impresioneze, mai degrabă mă sperie. Cum m-ar fi speriat şi o demonstraţie de asemenea proporţii organizată şi de clerul greco-catolic. Ea n-ar fi fost decât un semnal de alarmă, o ameninţare, un semn al disperării. Nu ştiu de ce, dar din discursul ÎPS Bartolomeu Anania, în loc să înţeleg smerenia ortodoxă a întoarcerii celuilalt obraz, din « crucea noastră va fi fermă » deduc mai degrabă o hotărâre cu nuanţe de ameninţare. Şi dacă greco-catolicii, tot români şi tot Biserică naţională, vor spune şi ei că de azi înainte « crucea noastră va fi fermă », tot la asemenea înţelesuri vom ajunge. Vreau să spun că procesiunea preoţilor, în loc să fie un pas înapoi în această tensiune confesională, mi se pare mai degrabă un pas înainte. Unul periculos şi ameninţător. Mâine vor demonstra şi preoţii greco-catolici şi ortodocşii se vor simţi lezaţi, şi de aici până la următorul pas n-ar mai fi decât puţin. Încă o ceartă pentru o Bise-

rică, încă o demonstrație, care să se întâlnească pe stradă cu o altă demonstrație. Certurile din politică se desfășoară numai la vârf. Cele din credință, la fel, dar antrenează mulțimile mult mai ușor, dar și mult mai periculos. O anume exaltare ortodoxă nu poate fi urmată decât de o exaltare greco-catolică. Și viceversa. Iată de ce demonstrațiile pentru credință, în loc să semene pacea, nu fac decât să pregătească oamenii pentru vrajbă. Cât din fermitatea unui preot care ridică o cruce, zice el « în apărarea credinței », este și în apărarea unei proprietăți ? 'Geaba ni se sugerează doar o solidarizare într-ale credinței. Vrând-nevrând, ne vom gândi la crucea ridicată și în numele unor interese mai prejos de Dumnezeu. Iar acestea există. Disputa pentru bisericile mutate de la un cult la altul în vremurile tulburi seamănă cu cea dintre proprietari și chiriași. Și în amândouă există interese și subiectivism, principii inalienabile și strâmbătăți generate de istoria tulbure a perioadei comuniste. Imediat după căderea lui Ceaușescu, și în materie de case naționalizate și de biserici retrocedate s-au ales soluții provizorii. Ele își arată acum netemeinicia. Dar ieșirea din amândouă situațiile nu se poate face nici prin amenințare, nici prin confruntare. Calea de mijloc e mai degrabă una care trece pe la masa negocierilor sau prin cumpăna justiției decât prin demonstrațiile amenințătoare. Ca ortodox, în loc să mă simt solidar cu procesiunea de la Cluj, mă tem că am asistat doar la un pas necugetat. La o trufie preoțească revărsată în stradă. La un spectacol menit să acopere slăbiciuni de gândire și înțelegere. La conturarea unui curent naționalist-ortodox. Această cruce fermă, în loc să mă apropie de Biserică, mă îndepărtează de preoți. În loc să aducă pacea, ea amenință cu războiul.

25 martie 1998

Păpușile gonflabile

Mulți preferă să roșească decât să accepte o discuție despre acestea. Păpușile gonflabile, folosite de marinari sau de obsedați, fac deliciul acestora în magazinele deocheate. Ele sunt printre cele mai ridicole și grotești invenții ale acestui secol și nu folosesc decât la recunoașterea slăbiciunilor omenești. Ce legătură au aceste sinistre copii de plastic ale omului cu politica românească ? Aproape nici una. Și totuși, l-am ascultat pe un politician țărănist vorbind despre aceste dezgustătoare produse, mai ales după excluderea lui George Pruteanu din PNȚCD. Sentimentul meu este că George Pruteanu este un fel de erou, născut mai degrabă din slăbiciunile partidului decât din meritele sale politice. Modul în care s-a procedat cu guralivul telesenator, chiar dacă îi sporește popularitatea, ne atrage atenția asupra unei stări de lucruri în partidul lui Maniu și Coposu. Primul lucru care se desprinde din această excludere este rigiditatea deciziilor. Dacă în cazul lui Constantin Ticu Dumitrescu mai puteam avea o îndoială, excluderea lui George Pruteanu ne arată că țărăniștii nu știu să rezolve conflictele din partid decât cu sabia. Nici o abilitate, nici o diplomație puse în slujba unor interese majore. Ori încolonarea, ori decapitarea ! În loc să asistăm la mișcări abile, avem confirmarea unei politici extrem de periculoase. Cei care nu se supun disciplinei sunt chemați în fața inchiziției de partid. Singura concesie este demisia. Nu se confruntă idei, nu se apelează la argumente, nu se dezbate nimic. E doar adevărul impus de tribunalul înțelepților. Nu există decât supunere sau condamnare. Și, pentru salvarea aparențelor, demisia. O asemenea politică poate transforma partidul într-un cor periculos. Sonor, dar lipsit de valoare. Cum poate găsi partidul lui Maniu și Coposu soluții la o situație complicată, cum este cea de acum, instituind un

fel de lege marțială a disciplinei de partid ? Asta înseamnă că judecătorii sunt un fel de deținători ai adevărului absolut. Ai soluțiilor divine. Or, iertat să-mi fie, mă îndoiesc cu toată ființa de această posibilitate. Câțiva octogenari pot deține puritatea morală a sfinților, dar nu pot stăpâni toate variantele din care să alegem calea cea mai bună. Felul în care s-a procedat cu Constantin Ticu Dumitrescu și George Pruteanu, dincolo de faptul că a provocat destulă antipatie, are consecințe nefaste pentru partid. Se consfințește un fel de dictatură. Cuvântul sună aspru, dar l-am folosit pentru a desemna frica celor mai tineri. Prin excluderea lui George Pruteanu, țărăniștii din linia a doua se vor întreba (și o fac) dacă nu cumva vor avea aceeași soartă atunci când vor avea altă părere decât conducerea partidului. În loc să fie un laborator viu de căutat soluții pentru situația politică, Partidul Național Țărănesc Creștin-Democrat riscă să devină un grup disciplinat și incolor, rigid și dominat de teamă. O asemenea stare de disciplină forțată, în loc să provoace o revigorare a partidului, n-ar face decât să-i accelereze debilitarea. În locul întineririi, am asista la o accentuare a necrozării. Scriu toate acestea fără să-i țin partea lui George Pruteanu și cu convingerea că un nepolitician a jucat magistral, iar oameni cu pretenții au dat dovadă de infantilism. Chiar mult mai importantă decât excluderea lui George Pruteanu este consecința asupra celorlalți a modului în care a avut ea loc. Încă o asemenea mișcare neinspirată și partidul marilor speranțe va deveni un organism sterp. Rezolvarea conflictelor prin excludere ne amintește mai degrabă de ședințele de partid, concentrate pe înfierări proletare. Tehnica e veche. Folosirea ei într-un partid cu aspirații democratice n-ar face decât să-i transforme pe țărăniștii cu personalitate în niște păpuși politice gonflabile, cu mâna sus la orice decizie a conducerii. Disciplina de fier, obținută prin orice mijloace, n-ar fi decât un mare semn de criză. Poate chiar sfârșitul. Vine vremea păpușilor gonflabile în politica țărănistă, sau seniorii vor înțelege că democrația presupune mult mai multă inteligență ?

26 martie 1998

Dilemele omului singur

Sună telefonul până se încinge firul. La cabinetul primului-ministru e mai cald ca la oțelăria de la Târgoviște. Toată lumea prelucrează cuvinte și vorbe mari. La prima oră sună doar o secretară care are mama bolnavă. Imediat cere legătura șeful de la Frăția. Pavel Todoran dă în clocot.

— Bine, mă, Victore, la Sănătate ne-ai scos ochii cu patru procente, acum ne duci cu ieftinirea benzinei ! Ce faci cu indexările ?

Premierul se joacă. Face pătrățele pe o hârtie albă și tot el le taie cu o cruce. Împinge nasul în ochelari și-i ridică puțin.

— Tu știi că eu respect mișcarea sindicală. Pe cuvântul meu că n-am un ban ascuns la buget. Dăianu zice că, dacă mai scap o mărire, pot să-mi iau adio. O luăm la vale !

— Ați luat-o la vale, Victore ! zice Todoran.

— Acuma și tu ! Toți m-ați trădat ! V-ați dat cu Roman, cu Iliescu, să mă răsturnați. Tare aș vrea să văd cum vă ajută ei ! Bine, mă, zi-le și tu la ai tăi să stea cuminți. Poate mai găsesc ceva prin conturile FPS !

Primul-ministru mai taie o pătrățică goală de pe hârtia albă și ridică privirea pe peretele din fața lui. Parcă vede o urmă de tablou.

— Fă-mi și mie legătura la Cotroceni !

— Să trăiți, domn' prim-ministru, imediat.

— Și dă-mi-l pe Dimitriu de la FPS.

Victor Ciorbea ia un dosar din teancul de pe colțul biroului. Analiza prețului la benzină. Aha ! Și zice, dacă o dau înapoi cu cinci sute, mă mai iartă pentru două luni. Parcă i se aburesc ochelarii când vede prețul. E tot ăla. « Cu respect vă informăm că, din analizele noastre, prețul benzinei a fost calculat corect și nu poate fi redus. »

Apasă pe butonul interfonului.

— Cine mi-a spus mie că putem scădea prețul benzinei ?

După ton, șeful de cabinet s-a speriat.

— Nu știu, să trăiți ! Și la Cotroceni nu răspunde decât centralista. Zice că au stat până la patru și vin după doișpe !

— Bine, mă, dă-mi-l pe Dimitriu și pe ministrul Agriculturii !

— Imediat, să trăiți.

Victor Ciorbea se tot întreabă oare cine i-a spus de prețul benzinei. Începe să-l roadă un gând. Au calculat greșit sau și-au bătut joc de el ca să-l compromită ? Ar trebui să fac o comisie de anchetă sau să destitui pe cineva !

— Domnii miniștri Gavrilescu și Dimitriu sunt plecați în străinătate !

— Cum să fie, dom'le, azi-dimineață m-a sunat Dimitriu să se plângă de Valentin Ionescu.

— Așa a zis secretara lui să spun, domnule prim !

— Toți mințiți cu nerușinare !

— Să trăiți, aveți dreptate ! Dar eu v-am fost fidel și nu v-am mințit niciodată !

— Bine, bine, cheamă consilierii și faceți calculul la benzină. Și vedeți dacă mai scoateți ceva bani pentru o indexare. Mă bat la cap ăia cu sindicatele lor !

Victor Ciorbea soarbe din cafeaua răcită și gândul i se întoarce la benzină. A înțeles prost, au calculat greșit sau i-au băgat-o sub nas ca să o mai încaseze o dată ? Îl dau afară pe șeful de cabinet ! Și pe ăia cu benzina ! Ar trebui să-l curăț și pe Gavrilescu, și pe Dimitriu ! La Gavrilescu m-am ars cu Diaconescu. Cu Dimitriu dau foc la Cotroceni și mă trezesc sabotat și de serviciile secrete. Mai bine mă rățoiesc la Dăianu ! Ăsta chiar merită dat afară ! Eu mă chinui și el zice nu. Și tot pe el îl admiră lumea. Pe interfon îl aude iar pe șeful de cabinet. Pe el se enervează cel mai rău, pentru că-l vede în fiecare zi.

— Vorbiți cu dom' deputat...

— Vorbesc, dom'le ! Alo, da !

— Să trăiți dom' prim, am vorbit cu Roxana și-a zis să primiți delegația aia a mea cu americanii care vor să facă fabrică de fulgi.

— Bine, dom'le, îi primesc zece minute după ședința de guvern.

— Vă mai deranjez o secundă, cooperarea aia cu grecii n-a ieșit de la semnat...

— Bine, bine, zice Victor Ciorbea, deși nu-și aduce aminte de nici o cooperare.

Mai taie un pătrățel din cârnatul desenat cu albastru pe coala albă din mijlocul mesei mari. Și apasă iar butonul interfonului.

— Spuneți, domnule prim-ministru !

— Să-mi aducă sumarul presei !

În două minute intră un teanc de tăieturi din ziare, însoțit de o persoană zâmbitoare.

— Ce zice presa ?

— Astăzi e bine !

— Mă laudă ?

— Nu ! Vă înjură numai de cincizeci de ori !

— Tot e bine, înseamnă că progresez.
— Mai sunt înjurăturile de la oamenii lui Petre Roman.
— Ce zic ?
— Ce-au zis, dar acum râd de chestia cu benzina.
— Dacă nu i-am liniștit când erau mici ! Apropo, anunțați și voi că l-am dat afară pe ăla cu benzina, pentru dezinformare.
Se aude iar vocea șefului de cabinet.
— Vă sună mama dumneavoastră de la poșta din comună.
Victor Ciorbea își aduce aminte de celularele moților.
— Alo, sărut-mâna, mamă, ce mai faci ?
— Bine, bine, dar tu ce faci ? E atâta lume supărată ! Nu știe ce să mai creadă despre tine !
Și Victor Ciorbea cade iar pe gânduri, tăind pătrățelele goale.
— Ce să mai fac ? Îmi vine să înnebunesc, că-n țara asta toată lumea are dreptate !

27 martie 1998

Țărăniștii încep să fiarbă

Întâlnirile oarecum secrete ale liderilor țărăniști ne-ar putea pune pe gânduri. Partidul gesturilor de fier în cazurile lui Constantin Ticu Dumitrescu, Radu Vasile și George Pruteanu nu e chiar atât de liniștit. Ar fi și culmea inerției ca un partid cu o asemenea istorie, într-un moment de mare încercare – guvernarea situației proaste din România –, să trăiască zile de mare satisfacție. Se vede de departe că lucrurile merg de-a-ndoaselea. O strategie nu se vede decât prin ceață și, dacă ea există, mișcările sunt împleticite. Iar toate acestea se petrec nu din cauză că PNȚCD n-ar fi un partid organizat, cu o doctrină distinctă, sau fiindcă ar fi lipsit de personalități. Principala cauză a derutei PNȚCD vine totuși din lipsa exercițiului politic și, mai ales, din absența unei minime experiențe la guvernare. Să nu uităm că decembrie 1989 i-a prins pe fruntașii țărăniști într-o situație dramatică. Mulți erau deja ieșiți din viața socială. Își petreceau vremea la coadă la lapte, prin piață sau în discuții private de pensionari nostalgici. Chiar dacă mai visau o reparație istorică, puțini mai credeau în ea. Vârfurile țărăniste aveau doar experiența « managerială » a economiei socialiste. Și o abilitate politică manifestată doar prin cârteli în bucătărie. După 1989, ei au fost siliți să se confrunte cu linia a doua a PCR și cu tinerii flămânzi și imaginativi, crescuți la școala UTC. Diferența a fost catastrofală. Țărăniștii au fost jucați în foi de viță de activul convertit la democrație. Ce s-a întâmplat până în 1996 n-a fost decât un spectacol de abilitate politică exersat pe seama unor țărăniști și liberali dezmeticindu-se cu greu. Încet-încet, experiența rezistenței, ca și atmosfera irespirabilă oferită opoziției i-au ajutat să se trezească. Țărăniștii și liberalii și-au recuperat rădăcinile, valorile morale, chiar și o mare parte din ideologiile lor. Și, implicit, credibilitatea. În 1996, populația a respins trucurile politice de tip comunist spre a da o șansă verticalității. Sau le-a acordat credit noilor politicieni prin refuzul categoric al adversarilor lor. Abia câștigarea alegerilor și exercițiul dur al guvernării au scos la iveală slăbiciuni mai adânci. Țărăniștii conduseseră cel mult un șantier de construcții sau o asociație de locatari. Puțini dintre ei aveau experiența economiei de piață și ajunseseră vreodată în situația de a răspunde pentru lefurile a douăzeci de salariați. Cum să demontezi coloșii economiei socialiste, cei care le asiguraseră slujbe și pâinea

neagră a Epocii de Aur ? Şi pe ce teorii economice, atâta vreme cât literatura de specialitate n-a prea ajuns în România ? Teorie nu, practică – ioc. Pe ce să-şi fundamenteze încercarea de gestionare a unei economii încâlcite şi bolnave ? Poate că greşeala cea mai mare a ţărăniştilor a venit de la organizarea partidului. Vrând-nevrând, ea a fost concepută mai puţin după modelele interbelice şi mai mult după experienţa imediată a vârfurilor. Adică tot cea din anii socialismului. Cei mai puternici adversari ai comunismului au ajuns să lucreze cu principalele sale mecanisme de gândire. Disciplina lor a fost nu una de tip interbelic, ci una de tipul organizaţiilor de partid. Abordarea economiei a fost dominată tot de principiul « partidul conduce, partidul e în toate ». Puţinii experţi în economie au fost trataţi mai degrabă ca nişte curiozităţi necesare decât ca autori de strategii, bune sau rele, pe care să construiască politicienii. Ţărăniştii au adăugat disciplinei de fier ideea că partidul gândeşte şi evoluţia economică, şi politica internaţională, şi asistenţa socială, şi privatizarea, şi reformarea instituţiilor. Pe un asemenea fond, a mai apărut tragedia diferenţelor umane. Unii, extrem de puţini, cu drama trecutului istoric impregnată în modul de a fi, alţii – ţărănişti de ocazie sau prin simpatie, dar de vârste şi interese diferite, cu orientări din cele mai felurite. Liberali, neoliberali, conservatori sau, pur şi simplu, carierişti fără ideologie. E greu de crezut că o asemenea compoziţie eterogenă, aşezată sub pălăria memoriei marcate de abuzurile comunismului, va evolua spre un partid modern, dinamic, elastic, capabil să se adapteze semnalelor, adesea contradictorii, ale realităţii ! E mai degrabă imposibil, ca să nu spun utopic. Diferenţele între generaţii, absenţa specialiştilor, greşelile guvernării, toate apasă cu mii de kilograme-forţă pe fiecare mişcare a partidului lui Corneliu Coposu. Într-o asemenea situaţie e de presupus că în partid se mişcă destule curente subterane. Recunoaşte sau nu Radu Vasile, ele există, unele chiar cu sprijin din afara partidului. Şi, pe măsură ce necazurile guvernării se vor accentua, forţele divergente dintre ţărănişti vor creşte exponenţial. Politica mâinii de fier poate să pară o soluţie, una temporară, care duce la un sfârşit inevitabil. Varianta optimistă ar presupune un om care să reunească toate aceste forţe. Or, ele au apărut pentru că o asemenea personalitate, în acest moment, nu a dat nici un semn că ar exista.

28-29 martie 1998

Toţi seamănă cu Kim

Criza financiară de anul trecut a zguduit toată Asia de Sud-Est. Cel mai fierbinte cazan financiar al lumii a dat în clocot şi a luat-o razna. Băncile au căzut, marile proiecte de investiţii au rămas fără oxigen, bogaţii au început să-ţi vândă casele, maşinile de lux şi inelele. Milionari răsfăţaţi de prima pagină a ziarelor au devenit săraci peste noapte, restaurantele de lux s-au golit ca după o bombă atomică, pe rochiile de bal s-a îngroşat praful, societăţile comerciale mici au dispărut ca şterse cu radiera de pe o foaie albă, scrisă cu greşeli. A fost un şoc pe care tigrii Asiei nu l-au trăit niciodată şi ale cărui urme le-am căutat zilele trecute în Coreea de Sud. Îmi imaginam străzi întregi cu magazine închise, produse la jumătate de preţ şi oameni trăind disperarea la colţul străzii. Eroare de tip european ! La Seul n-am văzut nici măcar acele construcţii abandonate, cu macaraua ruginind în aşteptarea unui muncitor care să coboare sarcina părăsită în cârlig. Dimpotrivă. Aceeaşi imagine de lume asiatică, lucrând ca robotul şi duminica seara, ca şi marţi la prânz. Dacă găseşti un loc mai liniştit pe marginea unei autostrăzi între Seul şi Pusan, nu vezi decât camioane cu cocoaşe de mărfuri, camionete încercând să se strecoare pe lângă botul greoi al aces-

tor monştri ai şoselelor care sunt camioanele de cursă lungă. Nimeni nu pare a fi plecat cu basculanta sau cu locomotiva după ţigări. După primele zile de gheaţă ale crizei financiare, oamenii şi-au recăpătat cumpătul. Au acceptat să li se reducă salariile. Adică să muncească mai mult si să câştige mai puţin. O psihologie specială, dominată de un devotament străin europenilor, i-a determinat pe coreeni să-şi ofere bijuteriile pentru a ajuta statul în momentele de după criza financiară, urmând ca banii să-i primească mai târziu. Într-o asemenea perioadă critică, Daewoo a invitat în Coreea 230 de ziarişti şi alţi 270 de politicieni, oameni de afaceri, *dealer*-i cunoscuţi şi personalităţi diverse din 65 de ţări. Pretextul a fost unul acceptabil : lansarea noului autoturism de mic litraj, Matiz, produs la fabrica din ChongWon. Matiz e unul din acele autoturisme de buzunar care domină străzile Romei sau ale Parisului, pe care îl poţi parca între două bănci sau între un stâlp şi o cabină telefonică sau îl poţi muta pe sus dacă te mai ajută cineva. Dar Matiz prinde 150 de kilometri la oră, are airbag, compact-disc şi ABS, ca orice maşină care se respectă. Ea va fi produsă şi la Craiova, după ce a traversat în 28 de luni toate fazele, de la model la producţia de serie. Proiectul lansării acestui miniautoturism a fost folosit din plin pentru a prezenta colosul Daewoo şi pentru a explica politica economică a grupului (în fond, politica economică a Republicii Coreea). Şi, pentru aceasta, cei 500 de invitaţi au fost purtaţi cu avioane speciale, cu elicoptere şi autobuze, au fost plimbaţi cu blindatele Daewoo sau introduşi în nebunia celui mai mare şantier al lumii în materie de construcţii navale. Căci Daewoo produce de la modestele obiecte de îmbrăcăminte şi miniaturalele telefoane mobile până la autoturisme, camionete, camioane, autobuze, cisterne, transportoare blindate, excavatoare, tancuri, vapoare, construieşte hoteluri (deţine o mare parte din reţeaua Hilton din Coreea), case, şcoli şi cam tot ce se poate vinde în peninsula de la Marea Galbenă şi în restul lumii. De fapt, Daewoo reprezintă interesul Coreii în lumea contemporană. Cine îşi imaginează că firma de textile înfiinţată în 1967 cu un capital de 10 000 de dolari a ajuns sa străpungă economia mondială şi să câştige un loc onorabil între coloşi doar prin ideile geniale ale preşedintelui Kim Woo-Choong se înşală amarnic. Daewoo reprezintă politica economică a statului coreean de a susţine intensiv patru-cinci mari companii. Credite de miliarde, facilităţi, contracte cu statul, participări în proiecte de cooperare. Şi, astfel, Daewoo a ajuns în faza de a deţine interese la General Motors şi de a-l avea ca partener, de a dezvolta proiecte cu Mercedes Benz sau de a cumpăra încă o marcă de maşini. E cazul autoturismului de teren Sang Young Musso. Criza din Asia de Sud-Est a atins şi grupul Daewoo. Dar într-o măsură mai mică. Fabricile sale au depăşit cu mult harta regiunii şi se echilibrează financiar în alte părţi ale globului, din Europa până în Africa şi Australia. În 1997 Daewoo a vândut peste 1 milion de maşini şi se pregăteşte pentru a atinge 2,5 milioane de bucăţi în anul 2000. În ciuda crizei financiare din toamna trecută, Daewoo a fost între cele patru mari firme coreene care au reuşit să menţină creşterea profitului. Lozinca generală care se aude la Seul este creşterea exportului. E singura modalitate de a supravieţui crizei. Se reduc costuri, se diminuează salarii şi se calculează la sânge fiecare ban. E o politică de stat, o convingere răspândită în societate, o strategie cu paşi controlaţi. Se vede clar că nu are loc o orbecăială prostească, o derută puerilă şi scăpată de sub control. Să facem şi să dregem, propoziţii goale în altă parte, au aici dimensiunea unui plan economic regândit după noile împrejurări generate de criză. De fapt, Daewoo n-a lansat doar un autoturism. A invitat sute de oameni în Coreea (într-o organizare impresionantă) pentru a prezenta noua sa politică pentru sfârşitul mileniului. Şi din tot ce vezi ai impresia că fiecare ştie ce are de făcut, după cum ai sentimentul că s-ar putea să se numească tot Kim.

30 martie 1998

Democrație cu coada sus

Liberalii nu mai contează pe Ciorbea. Ciorbea zice că-i dă afară. Pe urmă se răzgândeşte, chiar dacă, în congres, urmaşii lui Brătianu zic că rămâne cum au stabilit. Convenţia Democrată zice să murim cu Ciorbea, deşi n-au mai susţinut acest punct de vedere decât o jumătate din ţărănişti şi câteva asociaţii civice. N-a mai rămas decât ca primul-ministru să-i anunţe şi pe ţărănişti că, dacă îşi schimbă poziţia, până joi trebuie să părăsească guvernul. Între timp, preşedintele nu are nimic de zis. Evaluează situaţia şi convoacă noi consultări. Teoria sa cu neintervenitul decât în momentele de criză maximă se dovedeşte şi ea păguboasă. Toată lumea a ţinut-o sus şi tare că ne aflăm în faţa unui moft al PD, că nu e criză politică. Şi, din stabilitate în stabilitate, am trecut şi dincolo de criză şi am intrat deja în teritoriul cruntei neseriozităţi. Totul devine superfluu. Viaţa de zi cu zi a României se reduce la confruntarea de opinii şi înţepături, somaţii şi atacuri între partidele politice. Dacă am fi avut o economie, nu prosperă, ci măcar cât de cât echilibrată, toate acestea ar fi avut valoarea unui desert pentru taclalele oamenilor întorşi de la muncă. Dar, când economia cade şi pe zi ce trece face ouă din ce în ce mai mici, iar leul rezistă numai cu artificii inteligente de la Banca Naţională, atunci toată această alunecare în dispute nu are decât dimensiunea unei instabilităţi, dominată de neseriozitate. Ţara arde şi baba doarme la PNŢCD. Ţărăniştii au tras de această poveste cu premierul mai rău decât de guma din izmene. Iar liberalii, pe post de fată în casă, le-au ţinut isonul până când şi-au dat seama că, din modesta lor condiţie de suflător în orchestră, vor ajunge la sapă de lemn. Atunci s-au rotit pe călcâie şi şi-au arătat muşchii. Dar nu sunt şi ei vinovaţi, în egală măsură, cu PNŢCD şi cu Partidul Democrat, de haloimăsul la care am ajuns ? Culmea e că şi PDSR, sac de box al anului trecut, acum, când se simte nevoia unei clarificări urgente, în loc să ne convingă că reprezintă ideea de opoziţie, vine şi el în stilul « trai, nineacă » şi zice « să mai vedem ». Poziţia lui Ion Iliescu de săptămâna trecută nu face decât să ne arate cât de moläie este substanţa principalului opozant din România. În loc să iniţieze o moţiune de cenzură care să sancţioneze toată această brambureală politică din coaliţie, partidul lui Ion Iliescu se scarpină la piciorul său de lemn. « Muşcă şi fugi ! » e un principiu care nu naşte niciodată un mare câştigător. Dacă instituţiile statului ar funcţiona liniştite, iar privatizarea s-ar face la modul serios, până la urmă politicienii s-ar putea certa ca chiorii. Lumea şi-ar vedea de treabă şi s-ar distra în timpul liber. Aşa, ne dăm cu toţii de ceasul morţii cum să supravieţuim. Iar ţările serioase discută marile probleme ale globalizării economiei, ale echilibrului financiar. Noi ne ţigănim pe scaunul lui Victor Ciorbea, fără să ne dăm seama că ne scufundăm cu toţii. Iar Convenţia Democrată stă cu coada sus, deşi de când a ajuns la putere n-a ratat nici un rahat pe care l-a întâlnit în cale. Şi o face solemn, pentru că şi adversarii au gura plină. O lume infantilă, care se zbate pe fundul cratiţei, fără să-şi dea seama că dedesubt se încinge focul. Nu ne mai rămâne decât bafta chioară ca şi preşedintele să n-o dea în bară. După ce a negat criza, după ce s-a contaminat şi el de lehamitea noastră, după ce a mustrat constituţional şi a negociat nocturn, el evaluează şi urmăreşte cu atenţie. Ce ? Dezastrul sau frumuseţea acestui bâlci pe care nu l-a curmat nimeni ? Chiar dacă disputele din România le-or fi părând străinilor un veritabil triumf al democraţiei, imaginea de instabilitate începe să ne urmărească precum clopotul pus la gâtul unei vulpi flămânde. Şi nu doar instabilitatea. Începe să ne considere lumea neserioşi. Incapabili să ne concentrăm asupra necazurilor mari, asupra bolilor vechi şi adânci

din societatea românească. De alea, nici vorbă. Pe ei nici că-i doare. Politicienii noştri sunt mai ai dracului. Aşteaptă să vadă ce zice BCCC-ul şi PNL-ul şi să se mai întâlnească o dată cu preşedintele, pentru că PDSR-ul nu poate lua taurul de coarne. Se fandoseşte ca o mireasă violată. Dacă-i muşcă Victor Ciorbea ? Şi ce dacă pierdem ultimul tren ?

31 martie 1998

Cauzele unei demisii anunțate

Demisia lui Victor Ciorbea vine ca un musafir anunţat și așteptat atâta vreme. Dar el soseşte mult prea târziu. În primul rând, din cauza atmosferei degradate din coaliție. E greu de crezut că o iubire sinceră și un parteneriat serios se mai pot naşte între grupuri politice care s-au tocat numai prin upercuturi și directe la figură. Avem obligaţia de a fi optimişti, de a crede că din cenuşă se reîntrupează prietenia, dar sunt prea multe relele făcute de această tergiversată demisie. A deturnat orice preocupare pentru restructurarea economiei, a deteriorat relațiile între partide, a coborât principala grupare la cote neaşteptate. Disputa, târâtă atâtea luni de zile, a prejudiciat şi capitalul de imagine al preşedintelui Emil Constantinescu şi i-a dus pe români într-o stare de refuz al politicii. Demisia guvernului Ciorbea, întârziată nepermis de mult, duce Convenția Democrată în situația unui mare semn de întrebare. Mai are ea energia, puterea și credibilitatea de a se considera purtătorul de speranță al celor care au dorit atât de mult schimbarea în 1996 ? O fermitate politică în cazul bâlbâielilor manifestate de guvernul Ciorbea ar fi arătat populației o Convenţie hotărâtă, puternică, în stare să spună ce e bine și ce nu. Or, Convenția, dominată de țărăniști, a preferat tehnica tergiversării, a rezolvărilor cârpite. De fapt, Convenţia n-a existat vreme de un an și a plătit din greu. Ea s-a predat cu arme și bagaje la cheremul deciziilor luate de PNŢCD sau, mai corect spus, de Ion Diaconescu. Demisia guvernului Ciorbea vine într-un moment în care nu doar Convenţia e sfâșiată de contradicţii, ci și principalul ei împingător, adică PNŢCD. În fond, de ce a eşuat guvernul Ciorbea într-o asemenea manieră ? În primul rând, din cauza lui Victor Ciorbea. Onest şi lipsit de experienţă, el nu şi-a jucat niciodată partitura până la capăt. Nici n-a refuzat postura de premier, dar nici nu și-a asumat-o la modul istoric. Personaj agreat în Primăria Capitalei, la guvern, Victor Ciorbea s-a purtat ca un țăran mocăit. N-a vrut să-şi supere colegii, n-a avut puterea să se ridice împotriva mentorilor săi politici când aceştia au dictat aberaţii. N-a avut curajul să-i înfrunte nici pe cei care îl sabotau în mod făţiş, după cum n-a avut curajul să iasă de sub tutela preşedintelui Emil Constantinescu. Victor Ciorbea a pierdut pentru că a fost slab şi cu cei din guvern, şi cu cei din afara lui. În acelaşi timp, trebuie să recunoaştem că oricui i-ar fi fost la fel de greu. Compoziția coaliţiei, interesele contrare ale partidelor dinlăuntrul ei ar fi ameţit orice alt om în locul lui Victor Ciorbea. După tensiunile din coaliţie, dacă nu chiar pe acelaşi loc stă indecizia ţărăniştilor. Absenţa unui program economic clar, a unei viziuni asupra reformei i-a dus în situaţia unor incoerenţe care s-au răsfrânt negativ asupra premierului şi, implicit, asupra guvernului. El s-a bucurat de un sprijin necondiţionat al PNŢCD, dar acesta i l-a acordat doar pe bază de supuşenie. O asemenea atitudine ar fi fost mortală pentru oricine altcineva. Ar fi fost la fel chiar şi pentru personalități din politica mondială mutate la București și puse să înfăptuiască o politică fără cap şi fără coadă, dar presărată cu multe segmente corecte. Şi, nu în ultimul rând, Victor Ciorbea a pierdut și pe mâna președintelui Emil Constan-

tinescu. În primul rând, numirea premierului îi aparține în mare măsură. Opțiunea președintelui se dovedește a fi fost nefericită, chiar dacă ea a traversat destule momente în care ar fi putut să se bucure de alte calificative. În momentul în care guvernul Ciorbea dădea primele semne de dificultate, Emil Constantinescu a mai greșit o dată. A avut demisia lui Victor Ciorbea de mai multe ori și a respins-o, uitând de proverbul « boală lungă, moarte sigură ». Printr-o intervenție mai fermă a președintelui, Victor Ciorbea n-ar fi pierdut atât de mult, chiar ar mai fi rămas cu loc de întors, țărăniștii n-ar fi ajuns să trăiască momente de criză, iar Convenția n-ar fi scăzut atât de mult în ochii electoratului. Și nu am fi pierdut atâtea luni în încercarea de a reporni motoarele economiei. Inevitabilul s-a produs ieri. Important este ca o altă catastrofă să nu înceapă azi sau mâine.

1 aprilie 1998

Sfârșitul ciugulitului politic

Vrând-nevrând, subiectul Ciorbea începe să iasă din scenă. Ne arde prea tare buza de ce va fi mâine pentru a ne cantona prea mult în trecut. În același timp, nu-l putem ignora. Pentru că a folosi numele Ciorbea pentru toate greșelile, pentru toate slăbiciunile unui eșec înseamnă a-i minimaliza cauzele și a lăsa deschisă calea spre o repetare a istoriei. Dincolo de slăbiciunile omului, căruia contextul și vremea i-au luminat mai puțin calitățile, se ascund și vicii profunde ale politicii româneşti de acum. A fost eșecul unei formule politice, propulsate de alegeri. Ea s-a îmbătat din succesul electoral și s-a ruinat din lipsă de profesionalism. Iar lipsa de profesionalism a fost și ea o consecință a presiunii exagerate exercitate de partidele politice. Sau, mai corect spus, de interesele lor. Guvernul Ciorbea a fost ca un baraj care a cedat în fața presiunilor enorme ale apelor învolburate și mâloase din politică. Curente opuse și învrăjbite, lipsă de logică, patimă și vârtejuri. Partidele n-au putut furniza o echipă unitară pentru că n-au reușit să plece la drum cu un plan de bătaie coerent. Au crezut că scapă cu improvizații, cu iepuri scoși din mânecă și cu porumbei. S-au încurcat atât de tare în propria lor indecizie, încât au ajuns în situația de a-și frânge gâtul fără să știe de ce. Împărțeala matematică a posturilor (adică nenorocitul de algoritm) a adus doar o porționare echitabilă a ciolanului, dar n-a creat nici o premisă pentru rezolvarea situației din România. N-a permis adoptarea nici unei strategii. Nici măcar a unei amărâte de priorități. Până la urmă, nu Ciorbea a fost cauza principală a catastrofei, cât presiunea contradictorie exercitată asupra lui din mai multe poziții-cheie din exterior. A nu accepta această explicație înseamnă a ne pregăti de un alt prim-ministru și de un alt guvern căruia toată lumea să-i dea ordine și sfaturi. Ieri, președintele Camerei Deputaților, domnul Ion Diaconescu, anunța că trebuie respectate și în guvern aceleași proporții dictate de electorat. Adică înființarea altei întovărășiri politice care să adâncească nenorocirea. Doar un fariseism de prost gust i-ar mai putea determina pe membrii taberelor învinețite de confruntări să treacă acum la o relație *fair-play*, copleșită doar de obligația de a face bine românilor. În formula algoritmului, politicienii noștri vor continua să se bată mai rău decât chiorii. Menținerea atitudinii care a creat guvernul Ciorbea ar însemna o perseverare diabolică într-o greșeală. Peste șase-șapte luni, am ajunge de unde am plecat. Sau am avea doar un guvern care să nu schimbe nimic, doar să pregătească alegerile anticipate. Poate că unora și unuia chiar să le convină. Dar cu riscuri enorme pentru întreaga societate. În ciuda acestei evidențe, oamenii politici continuă să creadă că ei au soluția în mâ-

neca lor albă. Acestei încrâncenări nu-i putem răspunde decât cu îndoială. Din moment ce n-au reușit o dată, cu greu ne-ar putea convinge să-i mai credem a doua oară. În plus, guvernul României are nevoie de un bărbat hotărât, care să știe ce vrea, care să treacă dincolo de presiunile partidelor, chiar ale președintelui și sindicatelor, un om capabil să-și asume riscuri majore și care să nu aibă în urma sa codițe de care să poată fi apucat. Un asemenea om ar trebui lăsat să-și facă singur echipă și să-și asume un program.

Odată validat de Parlament, el trebuie să înceapă o operațiune care va tulbura interese și comodități, chiar va răscoli sindicatele. Dar care trebuie să-și muște din inimă pentru a putea croi bazele unei alte vieți economice, unei alte atitudini față de lege și față de muncă. Va reuși cineva să convingă partidele politice că eșecul Ciorbea este suficient pentru a face un pas înapoi și pentru a sprijini un guvern croit pe criterii de competență și de echipă ? Atâta vreme cât orgoliile lor nu pot fi lesne domolite, o asemenea sarcină dificilă îi revine acum președintelui. Dacă optează pentru un om de paie, lui îi merge bine, dar ne pârlește pe toți. Dacă sprijină un bărbat în sensul politic al termenului, s-ar putea să mai avem o șansă. Ea ne-ar obliga pe fiecare să scoatem untul din noi și să renunțăm la filosofia ciugulitului din natură sau din greșelile altora.

2 aprilie 1998

Nenorocitul !

Mulți prieteni mă sună să mă întrebe dacă știu, cu o oră mai devreme, cine va fi prim-ministru. Curiozitatea aceasta mă amuză copios și mă amărăște în același timp. Încerc să-i conving că nu e treaba mea și nici nu mă interesează, că, personal, prefer să mă gândesc la ce-ar trebui să facă omul ales în această funcție. În primul rând, chiar înainte de a fi anunțat, el trebuie să știe că e demn de toată compasiunea. Că, înainte de a se bucura, trebuie să se întristeze. Va avea neșansa să primească o funcție care este o cinste, dar într-un moment în care are doar valoarea unei condamnări. Să primești cârma unui guvern pe vreme de furtună, la un vas plin de găuri și cârpeli, și să încerci să-l duci în portul speranței, dar nu cu niște clienți sau cu niște aventurieri, ci cu familia și cu neamurile tale la bord. Asta da situație nenorocită ! Să fii bărbat și să conduci, știind că la fiecare mișcare te paște nu doar neantul, dar și disprețul celorlalți, asta mi se pare o situație de-a dreptul împuțită. Căci premierul României ar trebui să fie unul aparte. Mai întâi de toate, să aibă nervi de oțel și să n-aibă neamuri puse pe apucate. Sau, dacă are, să știe să le dea peste bot. Apoi trebuie să fie un om fără milă, unul dintre aceia care sunt în stare să-ți scoată un plumb din carne fără să aibă nici un anestezic la îndemână. Să n-aibă nici somn și să-și continue lucrarea chiar dacă va fi huiduit sau scuipat. Să știe să-și aleagă doar consilieri competenți și să le taie limba celor care-i susură în ureche. Să fie surd la miorlăielile și cârtelile partidelor politice, să înteleagă că democrația înseamnă, întâi de toate, parlament și să știe că ar putea fi împușcat de mafiile deranjate, că ar putea intra și în istorie, prima șansă fiind mult mai mare decât cea de a doua. El trebuie să știe cât costă o pâine și să fie în stare să le explice convingător sutelor de mii de amărâți care trăiesc cu trei-patru sute de mii de lei pe lună. Dar să o facă într-un asemenea mod, încât aceștia, în loc să-l blesteme, să strângă din dinții sărăciei și să zică în sinea lor, lasă că o să fie bine. Nenorocitul acela care va fi ales (dacă nu va fi un târâie-brâu sau unul pus pe căpătuială) trebuie însă să știe despre ce e vorba în propoziția econo-

miei. Adică să fie în stare să înteleagă că viața lui depinde de felul în care o urnește. Să fie în stare să relanseze firmele mici și mijlocii ale privatizărilor stafidite în timpul guvernării Ciorbea. Și să nu doarmă, să tragă mereu cu coada ochiului la felul cum se desfășoară privatizarea. Nenorocitul acela care va fi premier va trebui să pândească banii din privatizare, tranzacțiile statului. Să ia urma fiecărui leuț din vânzarea întreprinderilor și să-l urmărească până în vistieria publică. El trebuie să fie capabil să ordone coaserea buzunarelor celor care organizează licitațiile. Și să pună biciul pe FPS, care l-a nenorocit și pe Ciorbea. În același timp, tot el trebuie să vadă cum naiba umblă cu foarfeca în aripile tălâmbe ale guvernului. Să înjumătățească armata de funcționari hulpavi și puturoși, să vadă ce se întâmplă cu fabricile mari și puternice, și să le aleagă pe cele pe care le poate salva. Și să fie fără milă cu cele fără șanse. Să încerce să găsească un strop de oxigen pentru muribundele societăți de stat care ar putea trăi și, în același timp, să nu stea ca Bulă la tablă când vor veni echipele de negociatori ai FMI. Tot el va trebui să se bată cu rețetele americane de restructurare, pentru a le adapta la realitatea economică a României. Și, în același timp, să vadă ce poate face cu acordul CEFTA, care îi omoară pe producătorii interni, și să afle dacă în toată această vorbărie sforăitoare cu drumul petrolului România mai are o șansă și mai poate agăța un proiect sau două. Și să fie în stare să uite de relațiile cu sovieticii, pentru a putea construi o piață veritabilă în spațiul rusesc. Adică să se poarte cu rușii nu ca un cerșetor, ci ca un partener de afaceri, gata să vorbească în locul unei economii rămase cu ochii în soare. Și tot el trebuie să știe că poate fi doborât de sindicate și de bârfa din politică. Și că, în timp ce e tocat, mai trebuie să pună pe roate marile proiecte de infrastructură. Și tot lui îi revine dreptul de a fi mitocan atunci când îl caută președintele, să-i zică, nu pot, domnule președinte, pentru că țăranul român are grumazul prea apăsat și mi-e teamă că o să dea în brânci. Nu vedeți că și el înjură trăgând cu coada ochiului la vitrina încărcată de brânzeturi franțuzești ?

3 aprilie 1998

Radu Vasile

Dacă figurile lui Ion Diaconescu sau Gabriel Țepelea trimit la amintirile din anii petrecuți prin pușcării, cea a lui Radu Vasile nu inspiră câtuși de puțin încrâncenare. Cordial și adeseori mucalit, viitorul prim-ministru părea genul de om care e prieten cu toată lumea. O glumă, o vorbă bună, o strâmbă, mare amator de *talk-show*-uri și când a fost vorba despre modă și despre poezie, și când a fost vorba despre fotbal sau despre gafele țărăniștilor. El a devenit cu vremea prototipul țărănistului de treabă, care n-are a face cu înțepenelile gărzii vechi. Etern candidat pentru tot felul de funcții, el le-a ratat pe toate, fiind la un pas de a se retrage din politică. Nu-l suportau cei bătrâni, se zice că nu-l suporta nici Emil Constantinescu. El era omul de o șuetă și cu cei din Partidul Democrat și cu cei din PDSR, chiar și cu băieții de la SRI sau cu Virgil Măgureanu. O figură academică de mutulică inteligent și ironic, bonom și care va fi reușit să-i vrăjeasca în egală măsura și pe studenții de la ASE, și pe politicienii din Senat sau din celelalte partide. În PNȚCD, Radu Vasile n-a avut succes la aripa conservatoare a partidului, fiind (unul) disprețuit de seniori și de anturajul acestora. Obrăzniciile politice ale lui Radu Vasile erau să-l coste ca și pe George Pruteanu. Abil, profesorul de istoria economiei, în loc să ia taurul de coarne, a ridicat mâinile și a zis, gata, nu mai zic nimic, și a promis să tacă, rămânând însă cu

capitalul de imagine câştigat din cârteală. Şi, la puţină vreme, a avut loc căderea accelerată a credibilitaţii Guvernului Ciorbea, urmată de demisie. Seniorii nu şi-au putut crede ochilor. Toată siguranţa lor din comunicate şi din ultimatumuri s-a făcut ţăndări, ca o oglindă de cristal în care se văzuseră curaţi şi invinicibili. A fost prima sperietură în toată legea, ca la un cutremur în care vezi moartea cu ochii şi scapi ca prin minune. Cine să fie, cine să fie ? Radu Vasile a fost capul mişcării de la Braşov, care numai mişcare n-a fost. O aniversare a unui puşti, la care s-au strâns cei mai tineri şi care au elaborat un fel de document naiv, fără cap şi fără coadă, dar care a avut meritul de a fi singurul gest de trezire din PNŢCD. Cu un puci organizat la o petrecere, Radu Vasile a devenit liderul nemulţumiţilor tineri din PNŢCD, al celor de la galeria partidului, admişi în sala de joc mai mult pentru a umple locurile libere. Dacă am muta situaţia într-o cursă de cai, câştigătorul de ieri ar fi calul cel mai simpatic, care nu avea chef de nici o alergare, dar se vedea după cum o coace că vrea mortiş să câştige cursa. Radu Vasile a ţâşnit în câştigător în şedinţa ţărăniştilor din data de 1 aprilie, când *Evenimentul zilei* a anunţat pe prima pagină noua candidatură a lui Victor Ciorbea, trimiţând la ştirea din interiorul ziarului într-o pagină în care nu era decât programul TV. Chiar dacă mulţi cititori nu şi-au dat seama şi s-au supărat, totuşi, din programul TV a ieşit Radu Vasile, un candidat de premier pe care toată lumea îl îmbrăţişează de parcă ar fi un fel de Gică Hagi. Adică victorie a celui care a jucat mai ales pentru galerie. Până acum, totul pare să fi mers strună. Seniorii, speriaţi, au făcut un pas înapoi şi, pe locul rămas liber, Radu Vasile a făcut un pas în faţă, deşi era să tragă după el toată vesela petrecerii de la Braşov.

Greul însă de-acum începe. L-o fi simpatizând Partidul Democrat, chiar şi PDSR, dar nici aceştia şi nici ţărăniştii n-au milă când e vorba de case. Şi, oricât ar fi de simpatic Radu Vasile, tot îi va fi greu să împace o cobră cu o mangustă şi să mulţumească în părţi egale două grupuri care vrea fiecare mai mult decât celălalt. Şi apoi glumele lui Radu Vasile nu le vor ţine de foame pensionarilor, şi cu ghiduşii nu-i poţi ameţi nici pe ruşi şi nici pe americani. Mă tot întreb care este Radu Vasile, cel de la şuete sau cel care ar putea fi şi pe care nu l-am văzut niciodată ? Să nu uităm că personajul agreabil se alintă ca unul care n-avea ce pierde. Acum, când şi-a văzut visul cu ochii, s-ar putea ca şi ţărăniştii, şi preşedintele, chiar şi cei care îl bat cu flori din partidele adverse să descopere un cu totul alt Radu Vasile. Culmea ar fi să arate exact ca şi cel de care avem nevoie.

4-5 aprilie 1998

Inamicul public numărul unu

Printre primele măsuri anunţate de posibilul premier Radu Vasile e şi aceea de a interzice participarea miniştrilor săi la *talk-show*-uri. Dacă ne gândim că Radu Vasile a ajuns la un pas de fotoliul de premier mai ales din cauza emisiunilor radio şi tv, atunci cu siguranţă că decizia anunţată sună ca dracu' ! Adică tot ce i-a folosit lui va fi interzis pentru membrii Cabinetului său. La prima vedere, atitudinea contrariază. Dar, dacă ne gândim la faptul că războiul din interiorul guvernului Ciorbea şi din coaliţie a fost unul mediatic, având drept scenă nu guvernul şi nu reuniunile coaliţiei, ci spaţiul mass-media, ne dăm seama că şi guvernul Ciorbea a pierdut în paginile ziarelor şi pe ecranele televizoarelor. Multă lume a rămas cu impresia că politicianul român mai mult vorbeşte la televizor şi în faţa ziariştilor decât munceşte în adevăratul sens al cuvântului. Interdicţia propusă de Radu Vasile n-are cum să facă

rău. Atâta doar că păgubeşte radiourile, televiziunile şi ziarele de un spectacol al datului în stambă. Cum aceasta e marea plăcere a românului, nu ne rămâne decât să trăim fără ea. Sau să ne bucurăm de limbariţa celorlalţi politicieni, rămaşi fără scaune guvernamentale. Intenţia lui Radu Vasile, dincolo de neobişnuitul ei, trădează însă o situaţie. Din ce în ce mai mulţi politicieni, chiar şi oameni simpli, pun degringolada politică pe seama ziariştilor. Am auzit chiar oameni cu greutate, politicieni şi vedete, preocupaţi de o anume teroare a presei. Cineva celebru chiar şi în afara României spunea zilele trecute că cinci-şase ziarişti terorizează lumea politică. Sunt convins că nu este doar ideea sa. Şi preşedintele Constantinescu a invocat spectacolul mediatic non-stop. Şi Victor Ciorbea a rămas cu o adâncă insatisfacţie faţă de modul în care l-a tratat presa. Să nu mai spun de partidele din coaliţie. Acestea sunt atât de îngrozite de mass-media, încât au consacrat destule ceasuri discutării pericolului.

Oricât ar părea de absurd, principala mândrie a României postdecembriste, adică libertatea presei, tinde să fie tratată ca principal pericol şi inamic, aş zice chiar teroare publică. De ce s-a ajuns aici ? E drept că presa româneasca a ridicat pe aripile ei şi personaje false, şi îngeri de carton, şi probleme mărunte. A presat dinspre dreapta şi a împins spre stânga exact când lucrurile o cereau invers. Dar, dincolo de gafele şi opţiunile ei, media românească a fost asaltată de politicieni. Nimeni nu i-a luat de guler (nici chiar pe Radu Vasile) şi nu i-a dus cu forţa în studiouri. Nimeni nu le-a strâns mâna în cleşte pentru a scoate pe gură prostii sau aberaţii. Întotdeauna, politicianul român a jucat mai mult pentru galerie. Adică pentru presă şi pentru public. A făcut tot ce a putut pentru a ajunge sub lumina reflectoarelor, socotind că aşa îşi face imagine şi că îşi creşte popularitatea. Acum, când îşi dă seama că reflectoarele şi microfoanele pot teroriza şi au îngropat miniştri şi vedete, politicianul român aruncă vina pe media. Nu se gândeşte câtuşi de puţin la faptul că ar putea avea o vină cât de mică. El crede că a fost corect, că a muncit bine, că n-a greşit niciodată. Doar media este responsabilă de căderea lui. Omul politic român refuză să accepte că este incoerent, că fondul imaginii sale îl face munca depusă, iar nu declaraţia bâlbâită. Faptul că politicianul român e flămând de televiziune, de unde iese cel mai adesea şifonat, ca să nu zic terfelit, nu poate fi pus în responsabilitatea presei, ci trebuie trecut mai degrabă în iresponsabilitatea acestuia. Aşa se explică de ce politicienii au vrut să aibă ziare, au încercat să le influenţeze şi şi-au băgat adeseori coada până şi în televiziuni, uitând că pentru electorat munca propriu-zisă, deciziile contează mult mai mult decât datul cu părerea. Cine-i de vină că politicianul român vrea să joace rolul vedetei şi se bâlbâie ca un începător, fiind adeseori descalificat de incoerenţa ideilor ? Şi cine e de vină pentru frica lui de mass-media ? Nu cumva cooptarea unor ziarişti în structurile puterii este tot semnul unei preocupări exagerate pentru imagine şi mai puţin pentru muncă ? Teroarea presei (în cele din urmă, un fapt real) nu poate atinge în nici un fel personalităţile puternice, coerente şi oneste. Până la urmă, această invocată teroare a presei nu este decât semnul unei libertăţi folosite nepotrivit, cuplată cu debilitatea oamenilor politici.

6 aprilie 1998

Ce zicea Radu Vasile ?

Când am bătut pe tastatura calculatoarelor de la secţia de documentare a *Evenimentului zilei* numele lui Radu Vasile, paginile au început să curgă pe ecranul monitorului. Mai puţine amănunte despre viaţa personală şi extrem de multe declaraţii.

Unele din perioada neagră a opoziției, altele din campania electorală și foarte multe după intrarea Convenției la guvernare. Apar și multe declarații făcute de senatorul țărănist în perioada minidisidenței sale, precum și reacții la evenimentele importante. Multe dintre acestea au fost în contradicție cu poziția partidului său, fapt care i-a conturat imaginea de alternativă la Victor Ciorbea. Merită să parcurgem câteva din declarațiile făcute de Radu Vasile mai ales în ultimele luni. « Al treisprezecelea salariu este un drept câștigat de care beneficiază bugetarii, categoria cea mai lovită de inflație... PNȚCD așteaptă de la Ministerul Finanțelor o nouă filosofie bugetară, care nu se poate rezuma la problemele ridicate de plata celui de-al treisprezecelea salariu. PNȚCD a solicitat ieri guvernului să renunțe la orice fel de amânări și motivații de circumstanță și să hotărască de urgență acordarea celui de-al treisprezecelea salariu, atât de așteptat în România » (*Evenimentul zilei*, 16.12.1997) ; « Eu, ca membru al unui partid, am început să-mi pierd încrederea în partidele politice. S-a alunecat într-un politicianism ieftin » (*Cronica română*, 1.12.1997) ; « În guvernul ăsta nu mai văd rezultatul alegerilor din 1996, cu vreo două-trei excepții. Pentru că infuzia de tehnocrați a acoperit caracterul politic al guvernului, ceea ce, după părerea mea, este contraproductiv și se va vedea curând » (*Cotidianul*, 7.01.1998) ; « FPS nu a prezentat până la ora asta nici un raport, cum ar fi firesc, pentru că deocamdată FPS se află în subordinea Parlamentului... Mi-a atras atenția declarația președintelui FPS, că s-ar fi făcut o privatizare care ar fi adus țării cam peste 600 de milioane de dolari sau chiar mai mult. Unde sunt banii ? Practic, banii ăștia sunt banii populației care vin la FPS, nu sunt banii FPS, sunt trimiși undeva, tot în niște găuri negre, care nu se revăd, să-i spunem, în standardele de viață sau în acoperirea deficitelor » (*Jurnalul național*, 13.11.1997) ; « Radu Vasile a declarat duminică la postul *Radio Total* că se gândește serios la posibilitatea ieșirii din viața politică » (*Cotidianul*, 19.11.1997) ; « Radu Vasile a declarat luni că Sorin Dimitriu... și-a supralicitat poziția când a făcut public faptul că figurează printre persoanele propuse de PNȚCD pentru funcția de ministru al Privatizării » (Mediafax, 10.11.1997) ; « Dacă domnul Ciumara nu a fost bun la Finanțe, de ce aceeași persoană ar fi bună la Reformă ? » (*Curentul*, 3.12.1997) ; « — De ce nu s-a aplicat anularea impozitului pe profitul reinvestit până la urmă ? — A fost avizat negativ de la Ministerul Finanțelor ! — Dar acest punct, repet, figurează și în Contractul cu România... !!! — A fost aviz negativ de la Ministerul Finanțelor. Ce pot să vă spun mai mult ?! » (*Curentul*, 3.12.1997) ; « Unele persoane din guvern au avut unele reacții destul de dure. Am primit telefoane și scrisori de amenințare. În special de la Remus Opriș, care se gândește că la prima schimbare nu are ce să mai caute în guvern » (*Ziua*, 26.03.1998) ; « Între noi fie vorba, cam jumătate din ceea ce i s-a întâmplat premierului Ciorbea se datorează modului defectuos de organizare a SGG » (*Cronica Română*, 30.03.1998). Citatele ar putea continua pe multe pagini. Dincolo de faptul că ne arată părerea lui Radu Vasile despre doi sau trei oameni, ele le spun mai multe celor care se pricep să le interpreteze. Se vede clar că Mircea Ciumara și Remus Opriș își cam pot lua adio de la pozițiile ocupate în guvernul Ciorbea. Nici Sorin Dimitriu, aflat și printre contracandidați, n-are de ce se aștepta la vremuri mai bune. Dar altceva este și mai important, în special pentru Radu Vasile. Dacă în poziția de *outsider* el se așeza întotdeauna în partea cealaltă, acum, din postura de premier, el trebuie să-și pună și problema coerenței și a consecvenței.

7 aprilie 1998

Amnistia și apa din cizme

Ce-a spus Constantin Dudu Ionescu la Cluj şi la Timişoara merită toată atenția. E vorba despre o schimbare de optică nu numai în legătură cu evenimentele din decembrie 1989. Atitudinea sa în legătură cu implicarea armatei în acele evenimente ne duce la ideea că ne cam luăm adio de la tot ce s-a spus în campania electorală din 1996. Să ne întoarcem în timp. În 1990, procurorul Tit Liviu Domșa a instrumentat un dosar privindu-i pe cei care au condus deschiderea focului asupra populației la Cluj. Asaltul asupra Clujului, invocat de ofițerii de la Florești, a amânat *sine die* aflarea adevărului. Dosarul a ajuns la București, adică a fost îngropat, ca și celelalte adevăruri incomode, începând cu cel din decembrie, continuând cu mineriadele și multe altele. A fost și piatra cea mai grea, pe care Ion Iliescu n-a putut s-o scoată din apă la confruntările electorale din 1996. Iar Emil Constantinescu a punctat atunci ca la box, făcându-ne să credem că adevărul și justiția sunt valori ușor de atins atunci când există voință politică. Vrea sau nu să-și aducă aminte, Emil Constantinescu a devenit președintele României nu cu propoziții de genul « să mai terminăm odată cu obsesia trecutului ! ». El a câștigat în fața românilor prin convingerea sa că adevărul și justiția sunt bunuri publice cărora merită să le consacri chiar viața, dacă nu măcar o carieră. Era convingerea de atunci, pentru că viața l-a determinat pe Emil Constantinescu să-și mai schimbe părerile. Procurorul militar Gheorghe Surdescu a redeschis dosarul buclucaș de la Cluj. Atât i-a trebuit. A început o ofensivă pe față și subterană de a bloca instrumentarea unui dosar. Vezi Doamne, acesta ar culpabiliza armata română. Dar în cazul morților de la Cluj nu sunt implicați decât șapte-opt ofițeri. Sunt ei, oricât de importanți, armata română ? Sunt, în măsura în care cei zece-cincisprezece sau chiar douăzeci de ierarhi importanți, vinovați de a-și fi turnat semenii, sunt și ei Biserica Ortodoxă Română ! Și într-un caz, și în celălalt se practică exagerarea. Pentru a-i proteja pe câțiva oameni, se împinge în față o generalizare și se creditează ideea că prin aceasta se aduce atingere instituțiilor fundamentale ale statului român. Un anume interes trebuie să se ascundă îndăratul acestei atitudini simpliste, bună de pus pe tapet pentru a fi înghițită de aproape toată lumea ! Care să fie acesta ? Ministrul Apărării a lansat ideea promovării unei legi care să amnistieze toate faptele de arme ale ofițerilor și militarilor din decembrie 1989. De ce tocmai acum, mai ales că, în decembrie trecut, Parchetul și Ministerul Justiției tocmai finalizau niște cazuri pentru a arăta populației că, la un an de la instalarea noii puteri, se văd primele semne ale deslușirii încâlcitelor evenimente ? Ce s-a petrecut de atunci și până acum, în aprilie, când nu ni se mai promit cercetări și dosare finalizate, ci o amnistiere generală a unor lucruri despre care nici nu știm bine cine le-a făcut ? Ofițerii armatei române au început să fiarbă de teama adevărului ? E greu de crezut, mai ales că e vorba doar de câțiva. Și apoi, o cercetare nu este o condamnare. Se strâng probe, se dau declarații, se aduc martori. Și abia în cele din urmă se judecă pentru a se ajunge la verdictul vinovat sau nevinovat. Să fie așa de mare panica unei cercetări a câtorva ofițeri care vor să se ascundă după epoleți, stele sau vipuști, sau e vorba de cu totul altceva ? E greu de crezut că, peste noapte, în rândul ofițerilor a început să înflorească dorința de a nu fi egali cu ceilalți cetățeni în fața legii ! Și atunci, care să fie explicația ? Ar trebui să ne reamintim că nu demult s-a adoptat o ordonanță privind restructurarea și modernizarea armatei. E vorba despre disponibilizarea a 13 000-15 000 de ofițeri și angajați civili. Această reducere a fost prezentată ca un prim pas în crearea unei armate moderne, profesioniste, compatibilă cu standardele occidentale. În același timp,

bugetul încă nevotat nu acoperă decât în parte nevoile armatei, iar situația economică nenorocită nu creează condiţii pentru integrarea socială a miilor de ofiţeri ce vor fi disponibilizaţi. Toate acestea nu pot declanşa o stare de veselie generală ! Public, ele nu au fost conturate, dar cea mai banală discuţie cu un ofiţer tot la aceste subiecte ajunge, iar nu la culpabilizarea armatei prin cercetarea evenimentelor din 1989. Asta e doar o gogoriţă. N-a susţinut-o nimeni și nici nu-i dă mâna să o încerce. În schimb, neliniştile legate de procesul de restructurare a oştirii române nu pot fi evitate, mai ales că el urmează să aibă loc într-un moment neprielnic pentru economie.

Pe un asemenea fond, intenţia ministrului Apărării de a promova un proiect de lege referitor la amnistierea faptelor din decembrie 1989 nu este decât un gest de complezenţă. El ne trimite cu gândul la o situaţie dificilă, pe care puterea nu o poate înfrunta pe mai multe planuri. Iar ofiţerii, în momentul în care acceptă un asemenea cadou (de care, oricum, nu au nevoie), acceptă ca odată cu el să le intre mai multă apă în cizme. Iar noi ne luăm adio de la ultima promisiune electorală. Cea legată de economie ni s-a spulberat într-un an. Cu proiectul legii de amnistiere ne liniştim şi în legătură cu adevărul despre trecut. Îi punem cruce şi nu ne mai rămâne decât să-l căutăm pe cel despre prezent.

8 aprilie 1998

Victoria liberalilor de pamplezir

Colţuros și adeseori necioplit. Unii zic chiar mitocan prin modul franc în care ţi-o trântește în faţă. Și, în același timp, hotărât, ambiţios, dintr-o bucată, având un extraordinar simţ al banului, cu o viteză uimitoare de reacţie atunci când e vorba de măsuri organizatorice, Catarama decide în treizeci de secunde ceea ce alţii moșmondesc într-o lună sau într-o săptămână. Și cu SAFI a declanșat un mecanism financiar pe care PDSR l-a ajutat să se prăbușească (în special pentru a compromite Convenţia şi o potenţială sursă a ei). O asemenea cădere ar fi îngropat pe oricine. Și totuşi, antipaticul și indigerabilul Viorel Catarama a supravieţuit. S-a purtat disciplinat în PNL, unde a pierdut partida și unde a fost împins în linia a doua. Și, cu toate acestea, a ţinut-o cu principiile sale de liberal înrăit, avertizând asupra alunecărilor guvernului Ciorbea când de la Asociaţia Oamenilor de Afaceri, când de la Comisia economică a Senatului. Vorbind mai pe şleau, Catarama e un liberal cu coloană și dinţi de oţel. El vrea bani şi putere economică, vrea ca politica să joace în favoarea capitalului autohton, vrea să-i vadă pe oameni muncind pe brânci şi tunşi pentru furt și lenevie. Un asemenea om cu privire de radar care depistează banii trebuia să intre în conflict deschis cu actuala conducere a PNL. Pentru că e o diferenţă enormă între liberalismul de pamplezir, duios și tandru, un fel de liberalism prietenos, de salon, și cel fără milă al lui Viorel Catarama. De când a intrat la putere, această aripă a liberalilor n-a fost liberală decât cu numele. Au umblat cu gentuţa de la unii la alţii, au cântat la ţărănişti şi la Preşedinţie, aproape uitând ce electorat i-a trimis în Parlament.

Ca niște copii ascultători, liberalii au chiţăit numai din spatele cuiva, al ţărăniştilor sau al preşedintelui Constantinescu, reuşind să impună în coaliţie doar recunoaşterea Bucureştilor drept capitală a României. Adică nimic. În toată această perioadă nu s-au văzut, chiar dacă au baletat pe scena politică. Culţi, rafinaţi, abili, cu o prestaţie îngrijită, dar fără substanţă, cei din echipa Quintus-Stoica s-au mişcat ca într-un balet de pas în doi. Dar, dacă le dă cineva douăzeci de milioane, le ajunge o săptămână pentru a nu se alege cu nimic.

Era normal ca liberalismul cu parul al lui Viorel Cataramă să-i sperie. Şi să-l lucreze. Au şi câştigat partida, din moment ce Viorel Cataramă, iată, îşi anunţă demisia. Poziţiile sale au fost negate de liberalii din partidul său mai abitir decât de cei din afară. De fapt, din cauză că nu-l suportă pe Cataramă, adversarii săi au îngropat şi ideile cu care a venit acesta, chiar dacă printre ele se aflau multe utile, necesare, ba chiar obligatorii pentru România de azi.

Mai mult, sentimentul meu e că se petrece un lucru nefiresc în acest partid. Sorin Pantiş – unul dintre liberalii care a tăcut, dar a făcut reforma în domeniul său – a fost abandonat după ce toată guvernarea Ciorbea nu a zis nimic. PNL, deşi putea să se laude cu reforma din telecomunicaţii, a tăcut chitic şi acum renunţă la un minister profund liberal şi preferă agricultura. De ce Dumnezeu ? Or visa Mircea Ionescu Quintus şi Valeriu Stoica să renască viermii de mătase şi cultura hameiului, sau această decizie e tot un mod de a plăti o poliţă altui liberal care n-a umblat cu sărut-mâna ? Oricât de agreabili sunt, ca oameni, şi Valeriu Stoica, şi Mircea Ionescu Quintus, şi Mona Muscă, şi Crin Antonescu, şi cei care mai sunt în echipă, nu pot să nu remarc o tendinţă care poate aduce pagube enorme acestui partid. Nu mâine dimineaţă şi nici peste o lună. Încă se mai savurează bucuriile puterii. Dar, cu o asemenea politică, pe liberali, în actuala formulă, îi aşteaptă vremuri grele pe termen lung. Adică un anonimat generat exact de incapacitatea de a fi liberali ai dracului. Gestul lui Viorel Cataramă de a-şi da demisia aduce o răsuflare de uşurare în PNL. Dar este şi începutul unei crize care se va întinde pe ani şi ani. Politicianismul a atins şi vârful acestui partid. Tare aş vrea ca vremea să nu-i dea dreptate lui Cataramă, dar mă tem că o va face destul de repede. Iar faptul că renunţă de bunăvoie la funcţia de vicepreşedinte, riscând să fie schimbat şi din cea de preşedinte al Comisiei economice a Senatului, ne arată un om dintr-o bucată, cu multe păcate, dar care preferă să părăsească o situaţie scăldată, pentru a-şi croi singur drumul. Prefer curajul bolovănos, aproape sinucigaş al omului de afaceri decât bălmăjeala elegantă, de tipul bărbatului de salon. Viaţa ne va arăta cine are de câştigat !

9 aprilie 1998

Om trăi şi om vedea

Trebuie să recunoaştem, după turnura luată de certurile din coaliţie, ne imaginam că un guvern mai poate fi făcut doar la Sfântul Aşteaptă. Ni se părea că păruiala politică a încins atât de mult spiritele, încât nici la Judecata de Apoi ele nu se vor mai împăca. Şi totuşi, ne-am înşelat. Radu Vasile a reuşit să propună un Cabinet în numai cinci zile, să găsească soluţii la conflicte ce păreau definitive. Acest lucru ne obligă să ne întrebăm cum a fost posibil şi să încercăm o explicaţie. În primul rând, situaţia lui Victor Ciorbea a fost tergiversată exagerat, cu pierderi serioase şi pentru imaginea acestuia, inclusiv a PNŢCD şi chiar a CDR. Dar cea mai serioasă pierdere s-a produs în rândul PNŢCD. Crezând că fac faţă atacurilor dinspre Partidul Democrat şi că în curând aceştia vor obosi sau vor ceda, aripa dură din PNŢCD a jucat neinspirat. În loc să câştige în faţa oamenilor lui Petre Roman, ea a pierdut în faţa celor tineri din partid. Înfrângerea lui Victor Ciorbea şi demisia sa i-au derutat în aşa măsură, încât seniorii partidului au făcut un pas înapoi. Unul mare, de câteva zile, şi, pe terenul rămas liber, a înaintat rapid Radu Vasile. 'Geaba s-au făcut cărţile pentru altcineva, 'geaba a fost recomandat Sorin Dimitriu ca variantă de premier. Înfrângerea acestuia a fost catastrofală, plus câteva vociferări, ca să nu zic dezapro-

bări prin interjecții. A fost o depărtare de câteva zile între stânci, ca în *Odiseea*, și Radu Vasile a câștigat tot terenul pierdut într-un an și trei luni. Scăpând în învingător, Radu Vasile n-a mai avut atât de mari probleme cu alcătuirea echipei. A impus aproape tot ce a vrut adversarilor săi din partid. În afara lui Ioan Mureșan (pace cu Ion Diaconescu) și Alexandru Bogdan (pace cu Gabriel Țepelea), Radu Vasile s-a descurcat destul de bine. I-a oferit satisfacție și președintelui prin trimiterea la Privatizare a lui Sorin Dimitriu (care încearcă acum cu disperare să mențină și controlul vânzărilor de la FPS). Și l-a ținut aproape, socotind că pe un adversar de temut e preferabil să-l ai sub ochi decât să fie departe și să nu știi ce pune la cale. Dacă luăm în calcul și menținerea pitorescului și inutilului Alexandru Herlea la Integrare Europeană, atunci avem imaginea pierderilor complete. În schimb, Radu Vasile a reușit să marcheze puncte serioase în fața aripii conservatoare, eliminindu-i pe Remus Opriș și Mircea Ciumara. În același timp, proiectul de guvern a reușit să salveze câteva nume importante ale Cabinetului Ciorbea. E vorba de non-membrii de partid Daniel Dăianu, Andrei Pleșu și Andrei Marga, în fond, cele mai serioase câștiguri ale remanierii făcute de guvernul Ciorbea. Cei mai câștigați par a fi de departe luptătorii Partidului Democrat. Noua formulă aduce un post important pentru PD. E vorba de Ministerul Industriei și Comerțului (Radu Berceanu). Dacă ne gândim la faptul că Partidul Democrat ar urma să preia și conducerea FPS, după ce Vlad Soare a fost instalat la Bancorex, asta ne arată că el e principalul câștigător al acestui amestec în pălărie. S-ar putea să fie doar o părere, pentru că postul câștigat la Industrie și Comerț e posibil să le dea atâtea bătăi de cap, încât să regrete că l-au luat. Două-trei par a fi minusurile acestei propuneri de cabinet. Cine Dumnezeu ne poate spune dacă Ioan Mureșan se pricepe la Reformă ? Un om serios, temeinic ca toți greco-catolicii, el poate avea handicapul lipsei de experiență. După cum menținerea lui Alexandru Herlea, dincolo de jocurile din PNȚCD, rămâne o variantă greu de explicat. Ca și propunerea de la Agricultură. Deși se vorbește de o somitate universitară, gestionarea unui domeniu atât de complicat ar fi fost mai degrabă treaba unui mare organizator și abia în cele din urmă a unui om politic. Și, în al treilea rând, varianta cu un universitar. Proiectatul Cabinet Vasile ne mai aduce o curiozitate. Traian Băsescu, pentru a treia oară, la Ministerul Transporturilor. Cred că rebelul politician din PD, cel care a declanșat criza prin interviul buclucaș din *Evenimentul zilei*, revine pentru a treia oară la un minister care l-a făcut proverbial și unde, oricâte măsuri de austeritate a luat, tot este privit cu simpatie și așteptat. Acest proiect de guvern, cu toate minusurile sale, are meritul de a reda un strop de speranță. Parcă lucrurile nu erau definitiv pierdute.

10 aprilie 1998

Culmea democrației

Avem un talent nebun de a ne inflama pe câte un subiect până când nimeni nu se mai înțelege cu nimeni. Ai sentimentul că vine sfârșitul lumii. Și, când să fim la un pas de prăpăd, totul se liniștește ca prin minune. Așa și cu Legea privind accesul la propriul dosar. Câteva săptămâni, ea a fost capul de afiș al vieții politice, al ziarelor și al televiziunilor. Acum, într-un timp record, aproape ca prin brânză, legea trece prin Senat. Merită să zăbovim puțin asupra subiectului, mai ales că România se va întâlni cu o experiența nouă. Vom reuși, în sfârșit, să ne vedem dosarele. Cade astfel o cortină de mister ! Vom vedea în adevărata sa dimensiune un sistem dement, care a terorizat România vreme de aproape cinci decenii. Multă lume se teme de

această dezvăluire. Unii, nu prea mulţi, chiar au de ce se teme. Pentru o parte, dosarele reprezintă doar o curiozitate. Pentru mulţi, o enormă ruşine. Pentru cei care au avut curajul să se împotrivească şi au suferit de pe urma protestului lor, apare acum posibilitatea de a cere repunerea în drepturi. Sunt oameni care au suferit teribil de pe urma Securităţii şi n-au putut arăta nici o dovadă. Acum ei o pot găsi şi se pot adresa justiţiei pentru a fi reabilitaţi sau chiar despăgubiţi. De bună seamă că această posibilitate îi îngrozeşte cel mai tare pe cei care se ştiu implicaţi. În fond, trebuia să existe o justiţie şi pentru crimele Securităţii, chiar dacă în multe cazuri nu e vorba decât de adevăr. Multă lume se sperie însă degeaba. Îşi imaginează că fiecare se va duce şi va afla cine l-a turnat, îşi va face cópii şi chiar se va răzbuna. Că vor începe o nebunie de vendete, un circ de şantaje şi dezvăluiri murdare. Culmea este că se şi poate aşa ceva, mai ales dacă lucrurile nu vor fi tratate cu seriozitatea de rigoare. Dacă vom împinge şi această obligaţie faţă de istoria noastră imediată în lipsă de rigoare a spiritului dâmboviţean, atunci adio. În loc să aflăm adevărul, ne vom bălăcări ca nişte proşti. Pentru a evita o asemenea situaţie – şi ridicolă, şi periculoasă –, merită să privim cu atenţie exemplul german. Nemţii n-au lălăit-o ca noi. S-au pus pe treabă chiar din 1990, iar în 1991 s-a înfiinţat Institutul Gauck. Am scris imediat după săptămâna petrecută la Berlin despre organizarea institutului şi despre modul său de lucru. Aş vrea să insist asupra câtorva elemente. În primul rând că nimeni nu-şi vede dosarul în original. Doar cercetătorii institutului au acces la acesta. Fiecare persoană, în baza unei cereri, primeşte, de fapt, o copie a dosarului. Iar în copia oferită sunt şterse toate datele privitoare la viaţa intimă a individului. Chiar şi numele celor care l-au turnat. Doar dacă o victimă se adresează justiţiei, abia atunci, prin decizia acesteia, se poate afla făptuitorul. Mai mult, în Germania, chiar dacă accesul presei şi cercetătorilor este liber, în dosarele victimelor sau ale persoanelor supravegheate nu poate privi nimeni fără acordul acestora. Am înţeles din discuţiile purtate în Germania că scopul principal al deschiderii dosarelor îl constituie aflarea adevărului istoric, pentru a ajuta societatea să nu mai traverseze o asemenea experienţă. Al doilea este reabilitarea celor care au avut de suferit. Al treilea, despăgubirea acestora. Sancţionarea turnătorilor şi informatorilor (pe baza unor dosare păstrate în cea mai pură ordine germană) a constituit o preocupare secundară.

A purificat scena politică şi instituţiile statului de oameni vulnerabili, dar fără a-i socoti damnaţi şi fără a-i marginaliza periculos. Proiectul de la Senat are meritul că include toate slujbele importante din societate. Toţi cei care le ocupă pot fi priviţi cu lupa. Nu mi se pare nici o nenorocire, şi experienţa germană ne arată că nu are cum deveni periculoasă. Doar dacă n-o luăm razna. Şi încă un lucru. Ziaristul sau cercetătorul poate cere dosarele agenţilor acoperiţi, chiar ale spionilor. Dar pentru accesul la acestea e nevoie de aprobarea Ministerului german de Interne. E lesne de înţeles că datele privind secrete de stat nu ajung la îndemâna oricui şi, de regulă, aprobarea nu vine. Acum am putea hotărî accesul şi la dosarele tuturor lucrătorilor SRI şi SIE, inclusiv ale agenţilor acoperiţi. Se poate şi aşa, dar ne-am da singuri palme şi ne-am lăsa fără pantaloni. Se poate alege şi varianta capetelor înfierbântate, dar ar fi o enormă nenorocire. Cu siguranţă că multă lume ar râde de cât de democratici şi de proşti putem fi.

P. S. Prin retragerea demisiei, Viorel Cataramă n-a făcut decât să treacă de la curea la cizmă.

11-12 aprilie 1998

Cerșetorie mascată !

Nu ştiu câţi au văzut sau îşi mai aduc aminte de reportajul difuzat pe TVR care îl incrimina pe Ghiţă Mureşan că nu dă bani satului său din Ardeal. Mentalitatea de cerşetor şi de milog instaurată de socialism în capul multora dintre noi răbufnea atunci cu violenţă. Redusă la o propoziţie, ea grăieşte cam aşa : ăla care are bani mulţi de ce nu ne dă şi nouă ? Am scris şi atunci despre această gândire. Poate că n-aş fi revenit asupra subiectului dacă nu mi-ar fi atras atenţia un articol de săptămâna aceasta, publicat chiar în *Evenimentul zilei*. Profesorul universitar Nicolae Vieru, preşedintele Federaţiei Române de Gimnastică, înscris în bătălia pentru postul de preşedinte al Comitetului Olimpic Român, a declarat că Ţiriac « nu va da bani sportului românesc ». Ţin să-i şi confirm domnului profesor această afirmaţie. Ion Ţiriac nu va da nici o sută de dolari pentru sportul românesc. E omul care nu face pomană. Mai bine şi-ar scoate un ochi decât să facă o pomană sau să dea suma cadou. Şi nici nu e singurul. Zeci, poate sute, dacă nu mii de alţi oameni bogaţi de pe tot globul n-ar da nici ei un dolar pentru sportul ţării lor. Nici pentru cerşetorii de la Universitate. Nici pentru bătrânii părăsiţi. Un om care câştigă sume enorme de bani nu înțelege să le arunce pe apa Sâmbetei. Cheltuieşte milioane de dolari, zeci de milioane, chiar miliarde, dar nu face pomană. Asta şi face diferenţa între ei şi toţi ceilalţi. Ei cred că banii trebuie câştigaţi ; ceilalţi, că banii trebuie primiţi. De regulă, toţi bogaţii acestei lumi, atunci când sunt câştigaţi pentru o cauză, nu scot suta, mia sau milionul de dolari pentru a o sprijini. Mai bine mor. În schimb, toţi ştiu cum se face un act de filantropie. Creează un mecanism sau o fundaţie care să se implice în rezolvarea problemei. Dau banii aceia instituţiei, dacă au încredere în ea, şi cer mereu să li se arate cum au fost folosiţi. Vor neapărat să vadă efectele. Acesta e cazul celor mai bătrâni. Oamenii de afaceri activi creează ei înşişi mecanismul. Se luptă pentru o cauză nu prin golirea unui cont gras, ci punând pe roate mecanismul care să producă şi bani, şi rezolvarea fenomenului vizat. Or, acest lucru nu-l poate înţelege Nicolae Vieru. Profesorul universitar gândeşte ca un şef de sindicat de pe vremea lui nea Nicu. În mintea sa academică e aceeaşi mentalitate cu a gloatei care sărea pe camioanele cu ajutoare şi care, la golirea lor, începea să înjure că n-au dat destul. La fel şi profesorul Vieru.

Ţiriac, dacă are bani, de ce nu şi-ar face o pomană cu sportul românesc ? Eroarea mi se pare cardinală şi ţine de un tip de gândire. N-are nimic comun cu lumea spre care mergem. Dimpotrivă, e prelungirea ideii că partidul şi statul trebuie să dea bani pentru sportivi pentru că ei duc gloria şi imaginea României peste tot în lume. Şi, dacă nu mai e partidul, atunci să-i dea statul şi omul de afaceri care are. E acelaşi gust trist al pomenii cerşite. De ce n-ar gândi şi altfel profesorul Nicolae Vieru ? De ce nu şi-ar imagina că sportul românesc are o valoare mondială care poate fi convertită în bani ? Mai bine să dea Ţiriac şi Sturdza, şi Copos, şi Cataramă, şi să-i toace câţiva antrenori şmecheri şi, la urmă, lingându-se pe buze, să zică, proştii dracului, ce i-am mai fentat ! Ţiriac nu va da nici o para chioară sportului românesc. El ştie preţul fiecărui dolar pentru că l-a câştigat strângând din dinţi. În plus, conform mentalităţii sale occidentale, o pomană făcută sportului n-ar face decât să-i jignească pe sportivi şi pe toţi slujitorii olimpismului românesc. Altceva poate face Ion Ţiriac, şi va face cu siguranţă dacă va ajunge în fruntea Comitetului Olimpic Român. Va curăţa sau va inventa pârghiile şi instituţiile care să aducă bani în conturile sportului. Va născoci o mie de şmecherii legale, inteligente, eficiente, ca sportul românesc, prin valorile sale, să

aducă banii care să-i asigure oxigenul şi forţa pentru viitorii ani. Va vinde tricouri cu cercurile olimpice, va găsi un investitor care să facă o sală olimpică, pe care apoi să o exploateze şi banii să-i împartă jumătate investitorul, jumătate Comitetul Olimpic. Sau cine ştie ce alte soluţii nebănuite va scoate din mânecă acest om care s-a îmbogăţit dintr-o mingiucă de tenis şi, mai ales, din patima oamenilor de a se uita după ea. Îmi pare rău pentru profesorul Vieru, oricât de profesor şi de preşedinte al Federaţiei Române de Gimnastică este. Dar el vine cu autoritatea rezultatelor să spună că trebuie să i se dea bani pentru a-i cheltui sau toca. Ţiriac e încă reprezentantul lumii spre care aspirăm dar pe care o urâm pentru că nu putem fi ca ea. El zice, nu dau nici un ban, nu vreau nici un ban. Îi facem ! Adică doar diferenţa simplă între bugetarul socialist, cerşetor la stat şi la societate, şi întreprinzătorul modern, incapabil să înţeleagă pomana.

13 aprilie 1998

Rădăcinile nehotărârii

Nehotărât a fost Victor Ciorbea. Ni s-a părut acesta cel mai mare păcat al său. Nici vorbă ! Povestea cu profesorul Alexandru Bogdan, nominalizat pentru Agricultură, ne arată că nu era doar boala fostului premier. Când a întocmit lista noului guvern, Radu Vasile a avut de ales între trei oameni. Până să hotărască numele celui ales, s-au mai petrecut câteva lucruri. În urma negocierilor, Ministerul Agriculturii a revenit liberalilor, Telecomunicaţiile urmând să intre sub controlul ţărăniştilor. A fost o contradicţie şi o zăpăceală. În cele din urmă, liberalii au rămas cu Telecomunicaţiile şi ţărăniştii au luat Agricultura. În mare viteză, au transmis trei propuneri, cu o subliniere a domnului Gabriel Ţepelea pentru Alexandru Bogdan. Radu Vasile a ţinut cont de ea şi a anunţat ca propunere o persoană despre care nu ştia nimic. Pur şi simplu a încercat o concesie în faţa aripii conservatoare din PNŢCD. A izbucnit presa. Alexandru Bogdan a trecut prin mai multe partide, inclusiv pe la PDSR, şi a ajuns la ţărănişti, în cercurile de dezbateri politice, taman la împărţirea tortului. Radu Vasile a dat înapoi. A spus că lasă soarta lui Alexandru Bogdan pe seama validărilor din comisie. Era şi asta o variantă. A ţinut de vineri până sâmbătă. Sâmbătă s-a schimbat modificarea. Radu Vasile a adus o îmbunătăţire poziţiei sale. A anunţat că va merge cu o altă propunere la comisie. Ne aflăm în faţa primei ezitari a premierului desemnat. Nu era mai bine să o întoarcă pe toate feţele şi să ia o singură decizie ? Să aibă un singur punct de vedere ? Nehotărârea lui Radu Vasile nu vine din senin. Ea porneşte, cu siguranţă, de la nehotărârea ţărăniştilor.

O indecizie care l-a omorât şi pe Victor Ciorbea. Ţărăniştii improvizează adeseori pe principiul « las' că merge » şi apoi, când îşi dau seama că s-a inflamat, o întorc repede. S-au speriat de moarte de ziare şi de televiziuni, şi au cotit-o brusc. În fond, ar fi putut fi consecvenţi cu ei înşişi. Ce dacă a fost Alexandru Bogdan prin mai multe partide ? Au mai fost şi alţii. Unii în două, altii în trei, ba chiar în patru. Ar fi trebuit ca asta să conteze mai puţin. Raţiunea pentru care l-au desemnat nu venea de la turismul său politic, ci de la competenţa sa profesională. Foarte bine se putea ca Alexandru Bogdan, fiind o somitate profesională, deşi trecut prin patru partide, să aibă o prestaţie excepţională la Agricultură. Să ne uimească pur şi simplu. Teoretic, chiar se putea şi un asemenea lucru. După ce l-am văzut pe protagonistul acestui scandal la o emisiune PRO TV, mi-am dat seama că ar fi fost o calamitate. Alexandru Bogdan a lăsat o impresie absolut lamentabilă. A fost ridicol, reuşind să convingă

că oportunismul său e mai important decât competența profesională. O domină de departe. Cade cariera politică a profesorului de la Agronomie chiar înainte de a începe. Nici o pagubă ! Dar toată povestea ne obligă să privim cu atenție comportamentul principalului partid al coaliției. Țărăniștii au renunțat la Ministerul Agriculturii pentru Telecomunicații, au readus țăranul în parohia lor, au scos, ca la circ, din pălărie un nume, și-au dat seama că suportă destule discuții contradictorii și au făcut repede un pas înapoi. În toată această desfășurare de caz nu vedem decât o trăsătură : improvizația.

Pentru că, dacă ar fi avut loc o discuție (sau dezbatere) serioasă pe acest subiect, țărăniștii nu l-ar fi propus pe Alexandru Bogdan. Sau ar fi făcut-o după îndelungi cumpăniri, nu și-ar fi schimbat părerea la prima adiere de vânt. Ceva mă face să cred că nu trebuie să ne gândim numai la improvizație și nehotărâre. Dacă unul sau mai mulți țărăniști (dintre cei care pot lua decizia nominalizării unui om) cred că asemenea lucruri dificile, care implică responsabilitate, se pot face după un moft, părere, sentiment sau simpatie, înseamnă că nu ne aflăm numai în fața unui comportament incoerent. Înseamnă că avem de-a face fie cu un amatorism în luarea deciziei, fie cu un dispreț profund față de partid și de electorat. Pentru că nu poate fi altceva să dai un ministru pe un bilețel și apoi să-l retragi cu coada între picioare. Abia acum ne dăm seama că nehotărârea lui Victor Ciorbea își are sorgintea în modul de a fi al unor oameni politici aflați în poziții de vârf în PNȚCD. Ei se încurcă și alții trag ponoasele.

14 aprilie 1998

Politica fără patrafir

Declarația părintelui Anania, rostită săptămâna trecută la Alba Iulia, n-a învolburat lumea politică. Ocupată, probabil, cu alcătuirea guvernului, ea a trecut nepăsătoare pe lângă noua atitudine a lui Bartolomeu Anania, deși una dintre propoziții suna cam așa : « Au ajuns toți nechemații să ne conducă. » Chiar dacă afirmația părintelui Anania conține în ea un strop de adevăr (sau chiar mai mulți), ideea cu implicarea Bisericii în politică tot nu merită privită cu indiferență. Ne aflăm în fața unei păreri care n-ar trebui să ne surprindă. Toate semnalele legate de clarificarea cu care sunt datori unii dintre capii Bisericii au fost respinse cu violență. Pentru a se acoperi, ei au încercat să împingă lucrurile spre o generalizare, invocând un atac la adresa instituției. Ceea ce este în întregime fals. Nici un român cu mintea întreagă n-a încercat ceva rău împotriva Bisericii Ortodoxe Române. Dar replicile dure ale unor înalți ierarhi ne-au atras atenția. Cu atât mai mult acum, când lumea politică începe să fie de acord cu accesul la dosarele informatorilor. Al doilea lucru de semnalat vine din faptul că, în două săptămâni, două dintre instituțiile fundamentale, și cele mai respectate, ale României, Biserica și armata, sunt împinse suspect sub semnul întrebării. Lăsând însă coincidența stranie în seama celor care și pot răspunde la asemenea întrebări, nouă nu ne rămâne decât să încercăm a pătrunde semnificațiile acestei orientări. Adică a implicării Bisericii Ortodoxe Române în politică. Și, înainte de a da un răspuns, trebuie să aruncăm o privire și prin alte țări. În țările europene civilizate, începând cu Anglia, Franța, Germania și sfârșind cu Ungaria, Biserica nu se implică în politică. Doar în Polonia ea are o anume greutate, provenită din faptul că, în timpul comunismului, Biserica poloneză s-a transformat într-un pol al rezistenței. În ciuda argumentelor, și în Polonia Biserica a rămas doar cu o infimă influență asupra politicului. Dacă ne gândim la țările conduse de o politică religioasă, ajungem repede la

Iran. În rest, nici o abatere importantă de la regula acceptată de toate țările lumii. Dacă ne uităm puțin în istoria României, cel puțin de 200 de ani, Biserica, în ciuda faptului că a jucat un rol major în societate, nu a fost implicată în jocurile scenei politice. Cu o mică excepție. Mişcarea legionară a avut un caracter politico-religios (dacă se poate spune aşa) şi a înglobat în rândurile ei sute şi sute de preoți, unii importanți, alții mărunți, aceştia reuşind să imprime un anume specific. Ce vrea acum părintele Anania ? Nici mai mult, nici mai puțin ca Biserica « să intre direct în arena politică, ca un factor major, chiar decisiv, de orientare morală ». Ce vrea să fie aceasta ? Să-i sfătuiască pe politicieni ? Sau să-i spovedească ? Sau să-i trieze după criteriile morale ? Sau să aleagă ea reprezentanți pe care să-i supună atenției enoriaşilor pentru a fi susținuți pe scena politică ? În oricare dintre ipostaze, Biserica s-ar abate de la rolul său spiritual, angajându-se pe direcții periculoase în societate. Ar fi ca şi cum politicienii ar face slujbe de înmormântare, ar boteza sau i-ar spovedi pe preoți şi ar umbla prin sate cu patrafirul de Bobotează. Sigur că ne aflăm şi la un pas de ridicol. Altceva merită însă toată atenția. Trecând peste reacția stranie a Partidului Democrat, care, vezi Doamne, nu are nimic de comentat, ca nu cumva să piardă vreun enoriaş sau preot susținător, merită să legăm proiectul lui Bartolomeu Anania de părerile lui Corneliu Vadim Tudor. Acesta vede cu ochi buni intrarea Bisericii în politică. De altfel, între preoții care se viseaza puternici în politică şi Corneliu Vadim Tudor nu este aproape nici o diferență. Şi unii, şi alții văd salvarea patriei prin mijloacele glagoriei, ale delirului verbal şi ale patetismului ieftin. De altfel, la o intrare a Bisericii în politică, ea se va apropia urgent de curentul naționalist. Imaginând mai departe un scenariu, nu ne rămâne decât să ne aşteptăm la un fundamentalism ortodox dominând viața politică a României. Adică o nenorocire, împotriva căreia ar trebui să ne rugăm şi acum, în Săptămâna Patimilor. Nu ne rămâne decât să ne strângem în jurul Bisericii Ortodoxe Române şi al celei Greco-Catolice, în funcție de credință, pentru a da putere spirituală şi materială acestor instituții ale spiritului românesc. Dar fără politică. Ar fi ultima nenorocire de care am mai avea nevoie.

15 aprilie 1998

Cuiul lui Radu Vasile

Chiar merită un strop de speranță la rădăcina acestui efort al lui Radu Vasile de a menține un tempo ridicat în refacerea unui guvern credibil. În câteva zile a fost alcătuit un program care are mult mai multe puncte concrete decât ce ne-a oferit guvernul Ciorbea. Are chiar curajul de a juca pe nişte termene-limită care nu sunt deloc uşor de respectat. Radu Vasile, cu sprijinul presei, a scăpat şi de clenciul Alexandru Bogdan şi mai are de trecut prin validările din comisii şi prin cea mare din Parlament. După cum merg lucrurile, dacă nu se produce vreo mişcare şocantă, acest lucru se va şi petrece. Ceea ce nu înseamnă că Radu Vasile a rezolvat toate problemele echipei şi poate să se apuce de treabă. Premierului desemnat, de îndată ce va fi validat, îi mai rămâne un cui important. El se numeşte Sorin Dimitriu. Nu neapărat din cauza faptului că Sorin Dimitriu a fost unul dintre candidații la postul de primministru. Scaunul nu e întotdeauna pentru cine se pregăteşte. Mai este şi pentru cine se nimereşte. Problema lui Radu Vasile vine de la faptul că Sorin Dimitriu şi PNȚCD vor neapărat ca postul de preşedinte al FPS să rămână în mâinile aceluiaşi om. Ca argument pentru aceasta ni s-a adus chiar birocrația de la FPS, invocată de străini. Că trebuie să treacă prin atâtea birouri, pe la atâtea aprobări şi prin atâtea mâini. Vezi

Doamne, ăsta ar fi un argument ca să-l țină pe Dimitriu și la FPS, și la Privatizare. Adică şi la vânzare, şi la controlul operaţiunii. Ei să centreze, ei să dea cu capul !

Experienţa privatizărilor din alte ţări ne arată că momentul spargerii marilor societăţi ale statului a fost un prilej de fraude majore. S-a întâmplat în Germania, în Cehia şi în alte ţări. În loc să ne luăm toate măsurile de precauţie, noi ne încrâncenăm să o ţinem pe-a noastră. Că partidul şi preşedintele au încredere oarbă în Sorin Dimitriu. Pentru asta au modificat şi legea, ca să nu-l controleze nimeni. Doar Ministerul Privatizării. Şi tocmai acolo a fost numit Sorin Dimitriu ! Bine jucat ! O avea şi Parlamentul încredere în Sorin Dimitriu. E treaba lui. După cum Petre Roman şi Mircea Ionescu Quintus se pronunţă împotrivă.

Probabil că interesele de partid le dictează o asemenea poziţie. Noi rămânem în continuare partizanii controlului sever. Semnele de întrebare provocate de « privatizările Dimitriu » ne obligă să formulăm aceleaşi îndoieli. Sigur că PNŢCD ar vrea ca el să fie cel care dirijează vânzările. De partea cealaltă, Partidul Democrat vrea neapărat ca el să fie dirijorul la împărţirea colivei economiei socialiste. Nici liberalilor nu le-ar strica un asemenea post ! Dă şeful un telefon şi licitaţia merge mai uşor. Şi cine e ajutat să cumpere mai repede e avertizat – nu ne uita pentru alegeri ! Din acest punct de vedere, Sorin Dimitriu sau oricare alt reprezentant al unui partid va fi la fel de suspect.

Ori Radu Vasile îşi asumă răspunderea inclusiv pentru dezvăluirile pe care le vom avea peste ani (şi va fi în egală măsură vinovat), ori se decide pentru o formulă nepolitică. Cea mai corectă soluţie, care ar împăca şi capra, şi varza politicienilor, ar veni de la numirea unui independent. Un economist, un om cu autoritate morală şi profesională, care să dea socoteală în faţa Ministerului Privatizării şi a premierului de modul în care se desfăşoară marea împărţeală. Cu un comerciant încropit dintr-un inginer care are doar sprijin politic nu putem conta decât pe ideea aservirii unor interese de partid. Dacă vrem cu adevărat ca privatizarea să scape de situaţiile nefericite din alte ţări, unde responsabilii domeniului au ajuns în mormânt sau în puşcării, atunci trebuie să acceptăm că operaţiunea nu poate fi făcută decât cu cap şi cu legile României deasupra.

După modul în care rezolvă disputa pentru conducerea FPS, Radu Vasile trece un examen important al carierei sale de premier. Cum presupunem că ea va debuta peste câteva zile, nu ne rămâne decât să aşteptăm. Un ţărănist la privatizare sau un reprezentant al Partidului Democrat ? Asta e adevărata bătălie pentru ciolan ! N-ar fi mult mai simplu şi mai cinstit să nu fie nici de la unii, nici de la alţii ? Ar scăpa şi Radu Vasile, şi cele două partide din coaliţie de o acuzaţie care a îngropat şi guvernul Văcăroiu, şi regimul Iliescu. Corupţia !

16 aprilie 1998

PDSR-ul din sufragerie

Dezbaterile de ieri pentru validarea guvernului Radu Vasile au arătat şi slăbiciunile, şi noutăţile programului. Atât componenţa guvernului, cât şi conţinutul programului de guvernare pot fi cercetate din două sau chiar mai multe puncte de vedere. Totul e în funcţie de interesul celui care îl analizează, de convingerile sale politice sau de relaţia sa cu actuala putere. Ar fi şi nefiresc să ne imaginăm că principalul partid de opoziţie, adică PDSR, ar fi putut să arunce cu flori în noul guvern şi în programul său. Mi se pare normal ca PDSR să le foarfece din toate unghiurile.

Să le toace cu slăbiciunile descoperite, să le supună presiunilor politice dintre cele mai diverse pentru a verifica soluțiile propuse. De aceea mi s-a părut normal ca PDSR să ceară timp pentru aprofundarea programului de guvernare. Iluzie ! N-a fost decât o făcătură pentru a mai câștiga o zi. PDSR, atâta vreme cât n-a contestat amânarea, înseamnă că într-adevăr a avut nevoie de răgaz. Or, realitatea ne dovedește contrariul. Cu o zi înainte, membrii partidului lui Ion Iliescu au primit o evaluare privind programul de guvernare al cabinetului Radu Vasile. În această evaluare, PDSR consideră că programul « prin obiectivele și efectele sale se situează la polul opus față de promisiunile electorale ». Mai mult, PDSR incriminează atitudinea puterii, inclusiv a guvernului față de Curtea de Conturi, susținând că « în cazul Curții se așteaptă amputări de competențe pentru ca cei ce vând la preț de solduri și pe ușa din dos avuția țării să-și poată savura liniștit comisioanele primite în calitate de salvatori ai națiunii ». Dacă nehotărârea în ceea ce privește FPS și, mai ales, claritatea operațiunilor de acolo pot fi împărtășite de mai multă lume și au la bază cel puțin un sâmbure de adevăr, atunci ne-am fi așteptat ca partidul lui Ion Iliescu să trateze măcar programul de guvernare cu toată seriozitatea la care îl obligă condiția sa de partid de opoziție. Se spune despre un om că este civilizat și nu are apucături de golan atunci când iese în lume și știe să se poarte. E manierat, respectă normele de conviețuire și știe să comunice și cu prietenii, și cu adversarii. E o primă condiție. Dar niciodată un om nu poate fi socotit civilizat dacă în lume se poartă impecabil, iar în particular, chiar în intimitate, are gesturile unui îngălat. Adică scuipă pe covorul din propria sufragerie, mănâncă pe ziar, după ce la mesele oficiale s-a mișcat simandicos, și în familie își calcă nepoții pe gât sau îi ține numai cu picioare în fund. Pentru că o asemenea impresie lasă documentul intern al PDSR. Chiar dacă el conține o sumedenie de adevăruri valabile sau discutabile, mai conține și propoziții și atitudini golănești, care n-au a face cu un mod de a gândi și de a se exprima demn de principalul partid de opoziție.

Pentru că evaluările PDSR conțin și propoziții de genul « Politica fiscală și bugetară pentru 1998 (virgulă) rămâne prudentă (adica rămâne cum am stabilit, ar zice, cu rânjetul său inconfundabil, dl. Ciorbea !) ». Că face PDSR apel la bancuri și spoturi publicitare pentru a evalua programul lui Radu Vasile ține doar de condiția intelectuală a celui care i-a oferit partidului această analiză. Concluziile pe care formațiunea lui Ion Iliescu le-a tras față de programul de guvernare întocmit de Radu Vasile, chiar înainte de a cere timp pentru a-l studia, erau bătute în cuie. Dar în același limbaj de braserie de cartier, pe același ton miștocăresc și de doi bani care nu subliniază atât slăbiciunile programului, cât mai ales ne arată cum știe să se poarte partidul lui Ion Iliescu atunci când este singur în sufrageria proprie. « S-au schimbat câțiva instrumentiști (lăutari), dar se cântă după aceeași partitură contrară intereselor țării și cetățenilor săi. S-a schimbat alura șefului de orchestră (taraf), în sensul că s-au înlocuit ochelarii cu mustața. » Merge între prieteni, merge într-un pamflet, merge și la un talk-show cu Corneliu Vadim Tudor, dar într-o evaluare politică făcută de un partid, în nici un caz. Evaluarea PDSR ne arată vicii de fond ale partidului lui Ion Iliescu. El încearcă să umble la costum în Parlament și pe scena publică, iar acasă nu știe să se spele pe mâini și pe dinți, și se uită la televizor în timp ce se scobește în nas.

17 aprilie 1998

Nevoia de sprijin

Discursul din Parlament rostit de Radu Vasile merită privit cu puţină atenţie, cel puţin pentru faptul că are câteva semne bune. În primul rând, Radu Vasile a avut tactul de a-i mulţumi lui Victor Ciorbea, indiferent cât de contestat a fost acesta. În al doilea rând, pentru că a avut o prestaţie de premier. A privit de la distanţa impusă de poziţia sa, socotind că între lucrurile cele mai importante se află reconsiderarea raportului cu Parlamentul. Radu Vasile a deplâns mulţimea ordonanţelor de urgenţă şi a făcut o mişcare menită a reda Legislativului importanţa sa fundamentală într-un stat de drept. De asemenea, Radu Vasile s-a adresat extrem de cuviincios opoziţiei. Dacă Victor Ciorbea şi-a început guvernarea cu o acuzaţie care semăna cu o încercare de înmormântare a foştilor guvernanţi, noul premier a vorbit fără *parti-pris*-uri, încercând să obţină şi sprijinul adversarilor săi politici. El a declarat că intenţionează să fie un prim-ministru al tuturor românilor, că va încerca să declanşeze reforma, avertizându-i pe compatrioţi că şansele de mai bine se amână pentru anul 2000. Prima parte a discursului lui Radu Vasile ne-a arătat un om care nu prea semăna cu incriminatul şuetar de dinainte. Calm, privind lucrurile în anvergura lor, sigur şi cu o doză de optimism şi generozitate care a făcut bine la parlamentari şi, înclin să cred, şi la mulţi dintre telespectatorii care au urmărit dezbaterile. În acelaşi timp, în cel mai civilizat mod, Radu Vasile a recunoscut că eşecul guvernului Ciorbea vine mai ales de la neînţelegerile dintre partidele din coaliţie. Tot el a punctat şi despre neîmplinirile existente în raport cu promisiunile din campania electorală. Toate acestea au făcut discursul său extrem de credibil şi chiar au reaprins destule speranţe. Cu atât mai mult cu cât Radu Vasile n-a reacţionat violent la criticile unui reprezentant al Partidului Democrat. Acesta l-a taxat din prima, subliniindu-i câteva dintre incoerenţele şi neconcordanţele făcute din momentul ieşirii pe scenă ca premier desemnat. Una peste alta, chiar şi prin termenele asumate pentru diferite operaţiuni importante, Radu Vasile a reuşit să facă o impresie bună în faţa unui Parlament care a trecut repede de la solemnitatea momentului la viespăria mişcărilor pe holuri, la citirea ziarelor, la plimbatul prin sală (chiar cu cafeaua). La un moment dat, în prezidiu nu mai era decât un membru al Birourilor celor două Camere şi cam o treime din guvernul propus şi validat în cele din urmă doar în faţa a patruzeci de parlamentari plictisiţi. Şi încă un lucru care trebuie pus între bilele albe. Radu Vasile e primul premier care se duce în Harghita-Covasna. Şi-a ţinut promisiunea că se va duce şi, chiar înaintea ceremoniei de învestitură, el a plecat într-unul dintre locurile din care vin mereu subiecte de dispută. Chiar şi acest gest ne arată un om hotărât să se apuce de treabă, o treabă complexă şi complicată, grea şi cu puţine resurse. Cele câteva zile de mişcări bărbăteşti, dublate chiar şi de ezitări, ne fac să-i acordăm noului prim-ministru destulă încredere, chiar dacă ea nu înseamnă un capăt de ţară. Asta pentru că voinţa lui Radu Vasile de a se implica total în noianul de probleme pe care le are România de azi nu-i ajunge. Nu-i ajunge nici sprijinul total şi necondiţionat al echipei pe care o conduce. Nici cel al coaliţiei. Aş zice, cu puţină exagerare, că nu-i ajunge nici susţinerea (cam greu de imaginat) a celor 22 de milioane de locuitori. De ce ? Pentru că Radu Vasile a devenit premier şi încearcă să descâlcească lucrurile într-un moment în care Austria cere vize pentru români, în care Rusia revendică imobile din România, fără să sufle o vorbă despre tezaurul nerestituit, în care Ucraina începe să interpreteze istoria după reguli care ţin mai degrabă de ambiţii politice decât de ştiinţa trecutului. Chiar dacă primii paşi ai lui Radu Vasile par a fi priviţi cu încredere de români,

ei sunt făcuţi într-o perioadă în care apar din ce în ce mai multe semnale că ni se bagă beţe în roate. Iată de ce, pentru a avea succes, Radu Vasile are nevoie de sprijinul coaliţiei, dar şi de cel al opoziţiei. Şi nu numai de al lor. Aş zice că noul guvern are nevoie chiar şi de sprijin din exterior. Nu ca pomană, ci ca strategie şi construcţie, ca plan de bătaie, lucruri în mâna altora, nu a premierului.

18-19 aprilie 1998

Inginerie fotbalistică

După ce George Constantin Păunescu a obţinut strălucite succese în ingineria financiară, chiar dacă tehnica e nebrevetabilă şi strict secretă, ducându-ne pe toţi în situaţia de a ni se învârti neuronii până la ameţire totală, iată că şi Viorel Păunescu se dovedeşte a fi un geniu al ingineriei fotbalistice. El a fost ales şeful Consiliului de Administraţie de la FC Steaua, cel mai titrat din toată istoria fotbalului românesc. Extraordinară idee ! Steaua ajunsese un fel de cerşetor al campionatului, o echipă cârpită şi chinuită, care nu putea fi scoasă la liman decât printr-o asemenea mişcare spectaculoasă. Fără soluţia Viorel Păunescu, celebrul club din Ghencea ar fi ajuns cu siguranţă prin Divizia B sau C în cel mult un an sau doi. Aşa, reputatul om de fotbal Viorel Păunescu o va scoate fără îndoială la liman şi o va aduce cu siguranţă pe culmile gloriei pe care le-a părăsit în mod ruşinos. În plus, cu siguranţă că asistăm la o reabilitare meritată a unuia dintre cei mai respectaţi oameni de fotbal din România. Viorel Păunescu e şi el un mare artist. Dribla cu suta de lei cum dribleazǎ Hagi, chiar mai abitir, şi are o experienţă vastă în acest domeniu. A executat magistral atâtea lovituri, a înscris în cele mai dificile momente ale jocului, fiind de departe omul care merita un asemenea scaun. Mai mult, ingineria sa fotbalistică, demnă de a lui Jean Pădureanu sau a lui Dumitru Dragomir, n-a apărut din senin. Viorel Păunescu s-a exersat strălucit şi cu ingineria în baletul de cârciumă. Ani de zile a adunat rusoaice cretine şi le-a lungit picioarele, le-a deschis porţile artei nocturne şi a îmbogăţit cultura de cârciumă a României.

El a făcut programe-model, a ridicat ingineria ospitalităţii până la cele mai înalte ranguri, neexistând om care se respectă în România să nu-i recunoască spectacolele şi montările cu muzică, vânat şi pene de struţ. După ce a surclasat toată gama de creatori de baruri de noapte, el s-a lansat cu succes şi în turism. A sprijinit din umbră ingineria financiară a fratelui său mai mare şi apoi a făcut din nişte pârlite de camere cele mai luxoase şi intime camere din lume, cu restaurante şi separeuri în care nu apucă să mănânce toţi proştii Bucureştilor. Beneficiind de o genă specială pentru fotbal, cea care poate fi constatată la întreaga familie, el nu face decât să fructifice o tradiţie îndelungată. Experimentul strălucit, care a uimit şi lumea conducătorilor de fotbal din Germania şi Italia, devenit proiect de anvergură cu Universitatea Craiova, n-a fost decât un pas modest faţă de proiectul Steaua. Acesta este menit să revoluţioneze fotbalul românesc. Să ne arate că şi un club autohton de la marginea Bucureştilor poate cumpăra acţiuni la AC Milan şi-l poate umili şi pe Berlusconi când combină ingineria financiară cu cea fotbalistică. Indiscutabil, Bayern München va deveni şi ea o echipă anexă, în care jucătorii Stelei se vor roda pentru a face faţă în marea batălie cu Dinamo şi Rapid. Şi nu va fi numai atât. Abia acum vom vedea marile creiere ale fotbalului românesc renunţând la adversităţi şi unindu-şi potenţialul spre binele acestui sport atât de văduvit până la revoluţia din decembrie, cea care a deschis noi căi de afirmare pentru atât de reprimata inginerie financiară şi pentru ingineria fot-

balistică a lui Viorel Păunescu. Vom vedea, în sfârșit, la loc de cinste mințile strălucite și caracterele curate, pline de altruism și generozitate, ale marilor Mircea Sandu, Dumitru Dragomir, Victor Pițurcă și Ioan Becali, Jean Pădureanu și alții, unite într-un sublim efort pentru gloria fotbalului românesc. Abia acum căprarii și generalii se vor simți umiliți de nepriceperea lor într-ale fotbalului, abia acum marii jucători de la CCA, dintre cei plecați pe lumea cealaltă, vor răsufla fericiți în mormânt. În sfârșit, omul providențial, visat de ei de atâtea generații, a ajuns pe locul pe care îl merită. Fără îndoială că alegerea lui Viorel Păunescu în funcția de președinte al Consiliului de Administrație al clubului Steaua reprezintă un moment de referință în istoria fotbalului. Dar și în societatea românească. Așază marile valori acolo unde le este locul, spre bucuria noastră, a tuturor. Alegerea lui Viorel Păunescu mai aprinde și speranța că ingineria fotbalistică instaurată de-acum la clubul militar va genera profituri fabuloase. Atât de mari încât echipa din Ghencea va putea ajuta și agricultura, și reforma, și va echilibra într-un termen scurt inclusiv pârlitul de buget al României fericite.

24 aprilie 1998

Discordia Bucureștilor

Mare piatră a aruncat în baltă Victor Ciorbea în momentul în care și-a dat demisia și de la Primăria Capitalei ! Pe lângă gestul bărbătesc și demn, el le-a pus partidelor din coaliție o problemă destul de complicată. Merg toate pe un singur candidat sau fiecare pe șansa lui ? Și mai complicat e răspunsul din partea Convenției Democrate. Rămân partidele din CDR la formula care le-a adus victoria lui Victor Ciorbea asupra lui Ilie Năstase ? Sau își încearcă fiecare norocul pe cont propriu ? De bună seamă că în interiorul coaliției și, mai ales, al CDR sunt destule opinii pro și contra. Acest fapt normal i-a determinat pe mulți să proclame încă o criză în interiorul Convenției și al coaliției, ba chiar să prevadă o altă sciziune, de care ne apropiem cu pași mari. Nimic mai neinspirat. Demisia lui Victor Ciorbea înseamnă, în fond, o minicampanie electorală la nivelul Capitalei. Pentru partidele din CDR, chiar și pentru cele din coaliție, a merge de-a valma înseamnă a se năpusti cu disperare asupra postului de primar general. Abia atunci șansele de a pierde din start ar fi mult mai mari. Și-ar spune cuvântul o anume nemulțumire a populației față de guvernarea de după 1996, chiar și față de continua domnie a Convenției în primul scaun al Bucureștilor. Un singur candidat din partea coaliției de guvernământ ar fi o încercare de sinucidere politică fastuoasă, născută dintr-un sentiment de unire cu orice preț și dintr-o lipsă de analiză temeinică. Desemnarea de candidați proprii, atât din partea PNȚCD, PNL sau Alternativei României, cât și din partea Partidului Democrat n-ar însemna nici o sciziune între acestea. Ar fi un test extrem de grăitor pentru fiecare formațiune politică în parte.

În plus, ar da posibilitatea mai multor oameni să-și încerce șansa. Pentru partide, campania ar fi și un test organizatoric, poate chiar o repetiție înaintea posibilelor alegeri anticipate. Spectrul lor încă n-a dispărut de la orizont. Un candidat pentru fiecare ar fi o probă pentru partide și ne-ar arăta, dincolo de gradul de aproximație al sondajelor de opinie, o temperatură la zi a electoratului bucureștean. Ar fi și bucureștenii câștigați. Prin desemnarea de candidați separați, bucureșteanul ar avea parte de mai multe oferte electorale și ar putea alege dintr-un evantai de personalități mult mai larg. Ce pericole ar reprezenta desemnarea de candidați separați pentru Primăria Capitalei ? Poate răsturna acest fapt echilibrul fragil din coaliție ? Greu

de crezut, deşi există mulţi alţi factori care l-ar putea produce. Participarea la guvernare trebuie separată de o campanie electorală extrem de importantă pentru fiecare în parte. Şansele de a provoca o criză în coaliţie printr-o asemenea decizie sunt extrem de mici. Mai ales dacă luăm în calcul faptul că PDSR a desemnat un om politic modest, dar un cetăţean cu o credibilitate extraordinară. Sorin Oprescu are avantajul medicului care a făcut foarte mult bine şi a luat măsuri remarcabile la Spitalul Municipal. Are o imagine pozitivă, este şi extrem de agreabil şi va avea parte de susţinerea PDSR – totuşi, o forţă politică majoră. Într-o asemenea situaţie, e de aşteptat ca Sorin Oprescu să se califice « în prelungiri » cu un reprezentant al unuia dintre partidele aflate la putere. Fie al PNŢCD, fie al PNL, fie al Partidului Democrat.

După rezultatele primului tur (un test obligatoriu pentru fiecare), partidele din coaliţie vor fi obligate să reocupe poziţia comună. Au aflat cum stau şi pot reveni liniştite la ceea ce le uneşte : interesul pentru deţinerea puterii. În loc să pună accentul pe o posibilă criză în coaliţie sau în CDR, oamenii politici din aceste grupuri ar fi mult mai inspiraţi dacă s-ar concentra pe consolidarea formaţiunilor din care fac parte. Ar avea numai de câştigat. Chiar ar fi obligaţi de testul electoral şi să nu se mai îmbete cu apă rece. În plus, ar fi puşi în faţa unor întrebări fără răspuns. Abia cu candidaţi separaţi, partidele din alianţe (Convenţie şi coaliţie) vor fi în situaţia unui adevărat « ce avem de făcut ? ».

25-26 aprilie 1998

Bietul Truţulică

Dacă, printr-o minune, pe chiştoacele ţigărilor ar apărea şi simbolul locului prin care au intrat ilegal în România, atunci scumpa noastră ţară ar avea miliarde de avioane prin coşurile de gunoi. Povestea cu transportul de ţigari Assos (nu L&M !) nu e decât o frântură mică şi veselă dintr-un serial lung şi urât. Contrabanda cu ţigări a început de prin 1991 şi a dominat aerogara Otopeni-mărfuri. Dacă am face o comparaţie cu numărul pasagerilor sosiţi sau plecaţi din România de pe aeroportul internaţional, atunci numărul boxurilor îl depăşeşte cu mult. În ultimul an am scris de mai multe ori despre contrabanda cu ţigări făcută în ultimii şapte ani pe acest aeroport. S-au distrus actele, adjunctul şefului de vamă a fugit peste Ocean şi totul s-a îngropat. Pe aici s-a făcut marea contrabandă a României. S-au scos bani pentru campanii electorale, bani de buzunar pentru şmecheri, bani pentru serviciile secrete ! Contrabandiştii mărunţi sunt prinşi, urecheaţi cu o amendă sau arestaţi demonstrativ.

Contrabanda de anvergură nu se face decât cu ştirea serviciilor secrete, a poliţiei şi a celor sus-puşi. Şi la Constanţa, şi la Bucureşti, stele mari de colonei sau de generali nu sunt decât umbrele de protecţie pentru operaţiuni care au fost incluse în comportamentul puterii de către predecesori. Avionul care a stârnit atâta scandal nu este singurul transport cu un asemenea « specific » sosit la Otopeni după 1996. A fost doar o scurtă pauză după alegeri, timp în care marii mafioţi au stat cu capul în nisip sau au şters putina, apoi au ridicat iarăşi antenele şi s-au lipit la următorii.

Ultimul transport n-a făcut decât să spargă o bubă « istorică ». O confruntare între serviciile secrete a făcut ca ele să depisteze transportul încă înaintea plecării de la Atena. Din datele noastre, SRI şi vama ar fi aşteptat camioanele cu ţigari Assos pentru a realiza flagrantul la ieşirea din aeroport sau pe şosea. A fost filmată operaţiunea, au fost mobilizate forţe, şi camioanele cu ţigări, însoţite de militari, au dispărut fără urmă, folosind fie câmpul, fie spaţiul unităţii militare. După scandalul declanşat

de ziare, toată operațiunea s-a încurcat al naibii. Toți au sărit la cap cu comunicate care mai de care, începând să împingă în față câte un acar Păun. Armata l-a dat în primire pe comandorul Ioan Suciu, iar SPP pe colonelul Gheorghe Truţulescu. Cine e dispus să creadă că un comandor şi un colonel pot să introducă în România un avion încărcat cu ţigări, să-l descarce cu soldaţi lângă o unitate militară şi să o şteargă cu camioanele de sub filajul SRI-ului şi al vameşilor e un om prost cât două bâte, plus un tren de marfă. Operaţiunile acestea pe Otopeni şi la Constanța nu sunt organizate de plevuşca României înfrăţită cu cine ştie ce mafioţi arabi. Transportul de pe Otopeni face parte din marea contrabandă din România, conectată la vârfurile puterii actuale. Toată şmecheria cu ridicatul din umeri nu e decât o formă premergătoare muşamalizarii acestui caz prin destituirea a doi-trei, delegaţi să cadă de fazan. Cum se poate altfel, când e limpede ca bună ziua că ne aflăm în faţa unor operaţiuni organizate minuţios ? Are puterea de acum forţa de a merge până la capăt ? Greu de crezut, mai ales că ar însemna să-şi sacrifice nişte oameni. Măcar stoparea fenomenului să aibă loc şi tot ar fi un câştig. S-ar adăuga bani la buget, s-ar mai linişti şi lumea mafioţilor de ţigări şi am evita asemenea situaţii ridicole : contrabanda cu participarea unor ofiţeri superiori, în spaţii publice sau ale armatei române.

În plus, accidentul (pentru că n-a fost decât un accident într-un şir de operaţiuni) ar obliga şi Ministerul Finanţelor să intervină ferm pentru a curma porţile deschise acestui fenomen. Cât s-a dat de breaz Mircea Ciumara şi, mai apoi, Daniel Dăianu, ei tot n-au reuşit să curme afacerea cu timbrele de pe ţigări. Le-au menținut pe cele falsificabile şi falsificate angro, deşi dintr-o semnătură le puteau stopa pentru a introduce noile modele aproape imposibil de măsluit. Prin aceasta, ei au tolerat funcționarea mecanismului inventat de celebrul Onete, fost director în Finanțe şi mare iluzionist în materie de timbre în contrabanda cu ţigări. Avionul ucrainean încărcat cu Assos a făcut să explodeze o bombă veritabilă. Ea ne va arăta dacă puterea actuală trece examenul anticorupției sau îl pică spectaculos, oferindu-ne doi vinovați cu delegație, pentru a smulge suspine de la populație. Săracul Truțulică !

27 aprilie 1998

Teama de caracatiță

Lucrurile încep să se complice cu acest transport de ţigări. Sâmbătă, preşedintele Emil Constantinescu, după şedinţa Consiliului Suprem de Apărare a Țării, a făcut o declaraţie. A fost o şedinţă care s-a ocupat de Memorandumul PRM, şi nu de afacerea ţigărilor. E de presupus că preşedintele a cerut explicaţii şi în legătură cu această afacere. Altfel, n-ar fi putut vorbi despre flagrant. Ciudat este faptul că ţigările n-au fost incluse ca subiect în comunicatul final al CSAT, deşi e aproape sigur că el a figurat printre subiectele abordate. Buna-credinţă ne obligă să presupunem şi să credem că preşedintele a fost dezinformat. Că operaţiunea i-a fost prezentată ca un fapt de contrabandă, urmărit atent de instituţiile specializate, încheiat cu un flagrant, cu arestarea vinovaţilor şi cercetarea lor. Ar fi vorba de o intolerabilă superficialitate. De unde ştie preşedintele că oamenii aceia lucrau pe cont propriu, şi nu în numele unor oameni mult mai puternici şi mai bine puşi pe scaunul ierarhiei ? S-au şi terminat cercetările ? Sau ne aflăm în faţa unui caz în care adevărul ne este oferit în pripă, înainte de a se ajunge la capătul firului (exact pentru a nu ajunge la el). În al doilea rând, este surprinzător faptul că preşedintele n-a scos o vorbă despre fenomen. Nu a fost informat sau nu a găsit de cuviinţă să vorbească despre operaţiunile de contrabandă

cu țigări, desfășurate tot cu avioane cargo, tot pe Aeroportul Otopeni, de prin 1992 încoace ? Nu i s-a spus că Otopeniul, alături de portul Constanța, este una dintre primele două porți prin care se fac operațiunile acoperite de contrabandă cu țigări ? În declarația sa, președintele Emil Constantinescu s-a mulțumit doar cu expedierea cazului, ignorând fenomenul sau fiind dezinformat asupra sa. Mai mult, președintele României ne-a vorbit despre un flagrant realizat în urma unor cercetări îndelungate, întreprinse de SRI. Ce rețea a căzut în urma acestui flagrant ? Au picat doar trei capete, care au primit ordin. Surpriza vine de la faptul că informațiile martorilor oculari contrazic declarația președintelui. Dacă era flagrant, de ce nu au fost reținute camioanele, dar și oamenii în timp ce efectuau descărcarea avionului ? După asemenea « reguli », flagrant ar fi și atunci când un cetățean e prins că trage dintr-o țigară adusă cu acest transport. Apoi, camioanele au fost găsite nu de poliție sau de vamă, și nici măcar imediat după ieșirea din aeroport.

Ele au fost descoperite a doua zi în curtea firmei lui Andreiaș. Acesta nu este decât un paravan. Pentru că, atunci când au venit comisarii Gărzii Financiare, ei au ridicat doar cele trei camioane aflate în curte. Martori oculari declară sub semnătură că, după confiscarea celor trei tiruri cu țigări Assos, oamenii Gărzii și-au văzut liniștiți de drum, fără să cerceteze depozitele firmei. După plecarea acestora, ostilitățile au continuat. Indivizi îmbrăcați în soldați au mai cărat două tiruri cu țigări din depozitele golite în noaptea de vineri spre sâmbătă. Și, tot din informațiile unor martori, poliția n-a participat la operațiune. Ea a apărut la Buftea abia miercuri, făcând o sumară trecere în revistă a locului. Sunt numai câteva dintre informațiile apărute ulterior, care contrazic afirmația președintelui Emil Constantinescu. Și tot aceste fapte, plus cele semnalate de presă, ne duc la concluzia că ne aflăm în fața unei operațiuni mult mai complexe, în care arestații sunt doar piese de suprafață. Sunt oameni care și-au încălcat obligațiile de serviciu, dar care nu erau nici importatori, nici vânzători de țigări în România. Ar fi stupid să ne imaginăm că un comandor și un colonel, fie el și de SPP, importă tiruri cu țigări pentru a le fuma ei înșiși sau a le vinde cu pachetul prin intermediul rudelor și prietenilor ! Ne aflăm în fața unei practici consacrate de a procura bani negri, din care parte se tot duc de ani și ani la mafia țigărilor și parte iau drumul oamenilor puterii. Faptul că se încearcă transformarea acestui caz într-o aventură a câtorva oameni ne dă și mai mult de gândit. Fenomenul este lăsat în pace. Emil Constantinescu s-a pronunțat pe tonul pe care ar vrea mai degrabă să calmeze spiritele decât să invoce corupția și să ne semnaleze o mică victorie împotriva ei. Nu ne rămâne decât o concluzie logică : președintele a fost dezinformat sau ne ascunde ceva. Măcar teama de a înfrunta caracatița.

28 aprilie 1998

Războiul cu măscăriciul

Fac pariu că din o sută de oameni întrebați despre Memorandumul lui Vadim (care zice că e al Partidului România Mare) nu știu de el mai mult de cinci-șase. El a fost îngropat ca impact de afacerea țigărilor de pe Otopeni. Aceasta a devenit subiect național. Nu din întâmplare, ci pentru că e vorba de un fenomen, și, de când a explodat, ziarele și oamenii simpli au mirosit deja că se cam trage la rame pentru a o pierde în larg. Dacă n-ar fi fost ședința Consiliului Suprem de Apărare a Țării, chiar n-ar fi auzit prea multă lume de această lucrare politică a liderului de la PRM. În același timp, orice om politic, chiar și Vadim, știe că o campanie sau un comu-

nicat nu se lansează când scena e ocupată de un alt obiect. Toată lumea vorbeşte de ţigări şi tu vii s-o toci cu Memorandumul către organisme internaţionale ! Nu te bagă nimeni în seamă ! Şi, în ciuda acestei reguli, pe care o ştie la fel de bine ca şi alţi ziarişti şi politicieni, Vadim a lansat un text acuzator. Şi a făcut-o chiar în momentul în care puterea dădea semne de ezitare în tratarea afacerii cu ţigările. Adică exact când oamenii aveau sentimentul că se pune de o tergiversare. Simţind slăbiciunea, Corneliu Vadim Tudor a încercat să puncteze tăios. Semnalul său către organismele internaționale n-are nici șansa broaştei plecate spre Marte. În Vest, Vadim nu e decât un Jirinovski cu rimă sau o caricatură balcanică a lui Le Pen. El ar putea fi crezut, eventual, la un organism internațional pentru protecţia animalelor sau la unul pentru libelule. Dar modalitatea aleasă are efect la noi acasă. Adică exact în locul țintit de Vadim. E lesne de înțeles ce va fi priceput omul din fața televizorului când a aflat de comunicatul CSAT care cerea cercetarea afirmațiilor lui Vadim, pentru ca, două-trei minute mai târziu, preşedintele să spună că avionul cu ţigări a fost un flagrant organizat de SRI. Reacţia neinspirată a preşedintelui va fi accentuat suspiciunea multora şi va fi stârnit în capul lor ideea că Vadim s-ar putea să aibă dreptate. Dincolo de vulgaritățile şi golăniile debitate în *România Mare*, preşedintele PRM a publicat şi destule informații care s-au dovedit a conţine cel puțin un sâmbure de adevăr. Asta i-a şi adus o anume faimă. Legăturile sale în Poliție, în fosta Securitate şi chiar în SRI au furnizat destulă materie, pe care insul a speculat-o. În ultima vreme, el a publicat o sumedenie de informaţii sau acuzații privind corupția la vârf a noii puteri. Aceasta nu a catadicsit nici să le conteste, nici să-i răspundă. Abia când atacurile s-au ridicat la preşedinte, exact ca şi atunci când ele l-au vizat pe Ion Iliescu, puterea s-a concentrat pentru a-i da o replică. Adică Parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție să cerceteze acuzațiile aduse unor instituții ale statului și, dacă nu se adeveresc, să suporte rigorile legii. Sună corect și clar, dar destul de neinspirat. A mai încercat şi PDSR, după ce s-a folosit intens de mascările sale, să-l scoată pe măscărici din scenă prin intermediul legii. Nu numai că n-a reuşit, dar a ajuns în situația de-a o lăsa mai moale şi de-a se pupa la Congres. Actuala coaliție încearcă și ea același lucru : în râsul sau în disprețul lumii, să introducă o notă de justiţie şi de normalitate după ce, timp de opt ani, Vadim a încălcat toate legile bunului-simţ şi pe cele care atestă dreptul omului de a nu fi umplut cu noroi de orice zăltat. Operațiunea va fi extrem de anevoioasă şi a debutat cu stângul. Cu o lălăială într-un subiect pe care-l incriminează Vadim. Cum va functiona legea față de un om care n-are nici o lege ? Şi cum se va descurca Emil Constantinescu în fața unui adversar care nu respectă nici o regulă ? Instituțiile statului de drept ar trebui să functioneze fără greşeală. Pentru că, altfel, la prima scăpare, Vadim le transformă în spectacol şi mai câştigă câţiva admiratori, plus cei care se distrează de pe margine. Prin invocarea flagrantului organizat de SRI, războiul lui Emil Constantinescu şi al statului de drept cu Corneliu Vadim Tudor a început destul de prost.

29 aprilie 1998

O partidă cu miză mare

Dacă în situația crizei politice anterioare Emil Constantinescu era constrâns de atitudinea contradictorie a beligeranților, acum el poate dovedi mult mai multă fermitate în mişcări. Poate să se aşeze chiar în fruntea unei acţiuni hotărâte de clarificare a situaţiei de la Otopeni. O asemenea poziție categorică s-ar situa în conti-

nuarea campaniei anticorupţie şi i-ar aduce puncte importante pentru imaginea d campion al adevărului. Or, ideea cu flagrantul, care încearcă să justifice mai degrab o conjunctură creată, aproape că vine în contradicţie cu adevărul până la capăt, in diferent despre cine este vorba. Strategia adoptată în acest caz se dovedeşte a fi extren de firavă. Pe de o parte, ni se vorbeşte de o vastă reţea internaţională descoperită, deş ni se prezintă doar trei cetăţeni români (acceptaţi ca fiind complici în afacere). D cealaltă parte, sunt din ce în ce mai multe semnale că implicările în această povest sunt şi mai numeroase. Militarii de la Otopeni vorbesc despre activităţi desfăşurat pe baza militară, de care ştiau « un număr extrem de redus de persoane din condu cerea statului ». Şi presa, şi politicienii opoziţiei vorbesc despre legături la nivel înalt Mai nou se vorbeşte de Dan Petre, consilier prezidenţial, şi a fost audiată şi aghiotant SPP a lui Adrian Năstase. Începe să fie din ce în ce mai clar că firele duc sus. Asta simt şi opinia publică. Dar de sus i se răspunde cu « la datorie, am prins o reţea internaţională de contrabandă », fără să avem parte de nici o descriere a acestei reţele, singurii care puteau fi dovediţi ca făcând parte fiind membrii echipajului, acum departe şi bine mersi. Această atitudine nu face decât să sporească neîncrederea. Opinia publică vorbeşte despre corupţie, iar de sus i se povesteşte despre altceva. Ne aflăm, fără îndoială, în faţa unui caz clar de contrabandă, făcând parte dintr-un fenomen ce durează de opt ani. După insistenţa cu care a fost pus la dispoziţia presei, ne putem da seama că este vorba de o mişcare de şah la adresa puterii. Dar una chiar minuţios pregătită, pentru a-i crea serioase dificultăţi. Atâta vreme cât nu ştim cine a ţinut morţiş să o deconspire şi, mai ales, ce urmăreşte, nu ne rămâne decât să judecăm modul în care i se răspunde. Şi, din reacţiile incoerente, diferite, în contradictoriu, cu declaraţii care se bat cap în cap sau chiar cu justificări şi explicaţii subţiri, ne dăm seama că puterea se mişcă destul de slab. Fie a fost surprinsă de această operaţiune, banală, de atâţia ani, fie are oameni implicaţi în ea şi acum nu ştie pe unde să scoată cămaşa.

Tot ţinând-o cu flagrantul, câtă vreme realitatea ne arată slăbiciuni adânci ale acestei afirmaţii, ne îndreptăm spre un scandal public de proporţii uriaşe. Lucrurile chiar pot scăpa de sub control, iar din această situaţie cel mai mult poate pierde chiar şeful statului. Şi nu numai el. Calea urmată până acum poate aduce o scădere vertiginoasă de credibilitate pentru multe din instituţiile statului şi chiar pentru partidele politice aflate la putere. Scandalul declanşat le poate coborî până la un punct critic, cu consecinţe dezastruoase şi pentru ele, şi pentru cetăţean şi, implicit, pentru ţară. Iată de ce « linia justificării » ar trebui abandonată în schimbul unei atitudini tranşante faţă de caz şi fenomen. Contrabanda cu ţigări pe la Otopeni şi prin portul Constanţa este un lucru vechi, bătătorit, pe care îl ştiu şi copiii, şi autorităţile publice, mai ales că s-a făcut cu ştiinţa şi chiar cu participarea unor reprezentanţi ale lor. Limitarea la flagrant, la un caz, nu face decât să stârnească bănuieli şi să reducă totul la un antinevralgic dat unui cancer al tranziţiei. Nimeni nu vrea să vorbească şi să abordeze fenomenul din 1992 şi până astăzi. Dezvăluirile făcute de generalul Berechet ne arată că operaţiunile speciale de contrabandă cu ţigări, înfloritoare pe vremea guvernului Văcăroiu, au continuat nestingherite şi sub noua putere. De ce nu vrea PDSR lumină în asta ? De ce n-ar vrea şi Virgil Măgureanu ? De ce nu vrea şi Emil Constantinescu să ia taurul de coarne şi se rezumă la o operaţiune definită ca un flagrant obişnuit ? Schimbarea de atitudine a preşedintelui Constantinescu este cu atât mai necesară, cu cât opoziţia împinge toată dezbaterea politică pe acest subiect. Orice lălăială n-ar face decât să agraveze situaţia, să monopolizeze preocuparea societăţii, să ne trimită pe toţi într-o isterie generală, generată de neîncrederea în toţi politicienii. Atâta doar că Emil Constantinescu este obligat să joace imparţial, fără greşeală şi necondiţionat

de partea legii. După cum au debutat lucrurile, după primele momente când părea un accident, şi au evoluat spre situaţia de acum, suntem obligaţi să ne gândim că se joacă o partidă extrem de grea. Nu ştim cine este de partea cealaltă a mesei, nu ştim cine e băgat şi până unde. Dar de răspunsurile care se dau în acest joc depinde evoluţia noastră în perioada următoare. Nu ne aflăm doar în faţa unei operaţiuni de flagrant. A fost devoalat un fenomen şi se mizează pe cărţi politice grele. Abia acum preşedintele Emil Constantinescu vine la rând să joace cartea următoare. Şi e obligat să o joace impecabil.

30 aprilie 1998

Scrisoarea de adio a contrabandistului

Toată lumea e pasionată de urmărirea colonelului Truțulescu, devenit peste noapte un fel de Evadatul, dar nu din cauza nevestei, ci a țigărilor. Poliția a încercuit locul, a făcut baraje, a scotocit ascunzişuri şi a rămas cu buza umflată, ca la flagrant. Ca să nu alerge chiar pe de-a moaca, în cele din urmă ea a găsit pistolul special, uniforma şi cartuşele contrabandistului. Evident, contrabandistul fugar a mai lăsat şi o declarație olografă, un fel de bilet de adio, ca o mireasă care fuge în lume sau ca o liceană care se sinucide. Nu cumva să fie înțeleasă pe dos și să-i fie întinată memoria. Aferim şi trei păzeşte ! Avionul nu e peşte ! Colonelul Truțulescu nu e un personaj dintr-un roman siropos şi nici dintr-un *policier* de duzină. El a funcţionat în unitatea specială de paraşutişti de la Buzău, în care existau colective de profesionişti superantrenaţi.

Cu câțiva oameni, el a participat la evenimentele de la Timişoara. Vă mai amintiți ce declara Filip Teodorescu : la un moment dat, au prins un individ care sărise gardul unei fabrici. Când l-au identificat, era un om din trupele speciale de paraşutişti de la Buzău. Adică din echipa colonelului Gheorghe Truțulescu. Cu 15-20 de oameni superantrenaţi, colonelul fugar a putut chiar provoca scânteia de la Timişoara. Cine şi ce fel de oameni sunt aceştia ? Nu sunt nişte supermeni. Sunt doar foarte bine antrenaţi, caractere puternice şi inteligenţe reci, capabile să găsească soluţii în orice situaţii. Asemenea oameni sunt exersaţi în teme de luptă şi antrenament, în cadrul cărora sunt lăsaţi fără acte, fără bani şi fără arme, doar în blue-jeans și tricou, pe peronul gării din Titu. Și, în două săptămâni, ei trebuie să ajungă la São Paulo, în hotelul Hilton, sau într-o țară africană, de unde transmit că există, prin căderea cursei de avion între Kinshasa și nu știu ce oraș mic, de la ora 9.25. Cum Dumnezeu un asemenea profesionist, după ce și-a predat arma și uniforma, lasă pistolul său de superclasă, uniforma şi cartuşele într-o garsonieră din Arad ? Păi, dacă şi-a predat uniforma, de ce să mai ia alta cu el ? Nu ne-am înțeles că era urmărit și căutat ? Atunci de ce să mai care cu el o uniformă care să-l dea de gol ? Și deci să renunţe la pistolul bun pentru ochit şi noaptea atâta vreme cât un asemenea ofiţer trebuie să supraviețuiască în orice condiții, să te împuşte între ochi sau să te împuşte zâmbind doar pentru a scăpa sau a trece granița ? Asta e greu de priceput ! La toate se mai adaugă şi surpriza nebună cu declarația olografă. Un asemenea om, în încercarea sa de a dispărea, ucide pe oricine. Colonelul trecut prin multe e înduioşat de-a binelea înainte de trecerea graniței. Vrea să-și despovăreze sufletul și să lase adevărul în urma sa, pentru a nu ne mai sparge noi creierii cu ce s-a întâmplat. Dar nu lasă o bandă înregistrată, nu sună un post de televiziune, nu-i scrie unui ziar. Alege un reprezentant al unei agenţii de presă care nu prea există, care n-a dat decât nimicuri, dar care îi aparţine lui Sorin

Vântu. Se nimerise ca reporterul special să fie taman acolo pe unde fugea un profe sionist implicat la Timişoara, care a mai făcut operaţiuni speciale şi care a învârti cu transporturile de ţigări şi vamă şi SRI, şi Garda, şi pe ofiţerii armatei. Şi, impresio nat de flerul şi inteligenţa reporterului lui Sorin Vântu, colonelul Truţulescu zice, hai mă, să vă dau o declaraţie înainte să dispar în Univers, ca să nu muriţi proşti şi să nu cadă măgăreaţa pe nevinovaţi. Să ţineţi minte că v-am ales pe voi pentru corectitudine şi profesionalism, deşi n-am citit nici o ştire mai de Doamne-ajută scoasă de agenţia voastră. Aferim şi trei păzeşte ! Avionul nu e peşte ! Asemenea slăbiciuni ale unui om cu nervii de oţel mi se par inexplicabile, caraghioase, dar, mai ales, suspecte.

În « testamentul » său olograf, colonelul fugar nu ne spune nici un nume de vinovat. În generozitatea sa exemplară, ne avertizează doar de la cine să ne luăm gândul. De ce să deconspire reţeaua ? Nu-i păcat să-i cunoaştem pe oamenii din umbră ? Cum să-i nenorocească tocmai el, suflet curat şi altruist, care se pregăteşte să plece dintre noi, dar n-o poate face pentru că îl chinuie remuşcările şi nevoia de adevăr ?! Oameni buni, ceva continuă să sune strâmb şi să miroasă a făcătură. Chiar şi ideea că Gheorghe Truţulescu e un contrabandist de ţigări. Omul acesta e un ofiţer superior care nu se poate juca de-a cârciumarul sau de-a arabul importator de ţigări. Şi, în asemenea posturi, în baza pregătirii, el ar trebui să fie un actor impecabil. Omul acesta nu a ajuns la o asemenea carieră pe baza unui comportament de găinar. El a făcut parte doar din misiuni. Era o piesă dintr-un mecanism în care reprezenta o rotiţă cu sânge rece. Orice presupunere de genul că nu făcea decât să coordoneze asemenea operaţiuni doar pentru a scoate bani de buzunar pentru o ciungă şi o ciorbă de burtă nu se poate lua în calcul decât pentru un roman poliţist de proastă factură ! Într-o singură privinţă nu minte colonelul Truţulescu atunci când face spectaculoasa declaraţie. E vorba de amploarea fenomenului şi de bătălia surdă pentru a-l controla în folosul unuia sau al altuia. *Evenimentul zilei* a tot scris despre contrabanda cu ţigări de pe aeroportul Otopeni şi din portul Constanţa cu mult înainte de apariţia acestui scandal. Sigur, ne aflăm în faţa unui fenomen de mari proporţii, de abordarea căruia se fereşte toată lumea. Dar şi în această declaraţie colonelul Truţulescu, deşi nu vrea să ne spună nici un nume de persoană implicată, are totuşi grijă să ne trimită la partidele politice. În nici un caz nu vreau să spun că n-ar fi adevărat. Prea multe dovezi ne trimit la aceasta. Dar tot nu e suficient pentru a înţelege de ce, în mesajul său de adio, colonelul Truţulescu vrea neapărat să ne spună că armele şi ţigările se scurg în casieria partidelor politice.

Indice de nume

D

E

F

G

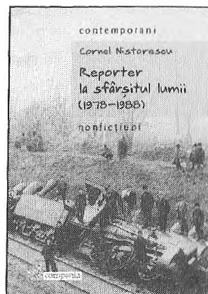
H

I

W

Z

Alte volume de scrieri ale lui Cornel Nistorescu apărute la Editura Compania

Reporter la sfârșitul lumii (1978-1988)

nonficțiuni

Reeditarea celor trei volume de reportaje semnate de Cornel Nistorescu înainte de 1989

Format : 16 x 23 cm 520 pagini Preț : 50 lei

« Literatura nonficțională din acest volum are toate șansele să dureze și să depună mărturie despre o epocă din ce în ce mai greu de înțeles pe măsură ce timpul ne îndepărtează de ea. În schimb, opere de ficțiune citite pe atunci cu nesaț devin caduce. Și, foarte probabil, definitiv inutile. Cornel Nistorescu își dorea să scrie ficțiune. Noroc că nu i-a reușit ! Nonficțiunea lui va fi, poate, cel mai bun pseudoroman al acelui sfârșit de lume. »

« Români, vi se pregătește ceva ! »

Epistole politice, reportaje, interviuri, editoriale din *Expres* (1990-1995)

Format : 16 x 23 cm 552 pagini Preț : 49 lei

Un vast proces de măsluire îmbracă în molton aspre realități geopolitice, redactând rapoarte digerabile, ba chiar scrie din documente formale « un feliu de » istorie care nu folosește decât scribilor ei și unor șefi trecători. Cine vrea însă povestea autentică de după 1989 a neamului său chinuit o va găsi în bună măsură în cioburile de oglindă pe care unul ca Nistorescu a avut inteligența și buna-credință necesare pentru a le instala « în piață » din prima clipă și apoi inspirația și bunul-simț de a le vizita în toate momentele de cumpănă.